

سەرھاتىيىن

يىغەمبەر و مللەتەن بۇرىن

مىنتىدى اقرأ الثقافى

www.iqra.ahlamontada.com

تەھسىن ئىبراھىم دۆسكە

جىزىرە

سەرھاتىيىن پىغەمبەر
ۋە مللەتەن بۇرىن

JEZIRY BOOKSHOP

ناقہ کتبی: سہراتیبتین

پتغمبہر و مللہتین بۆرین

نقیسہر: تہحسین ئیبراہیم دۆسکی

بہرگ: ایوب گارہ

چاپا حہفتی ۲۰۲۳

ژمارا سپارتنتی ۲۰۹۲

Scan here

دھوک - بہرامبہر پیکرئ نحمہدی خانہ

00964 750 458 88 06

Jeziry BookShop Jeziry BookShop

سەرھاتىيىن
پىغەمبەر و مللەتەين بۇرىن

تەھسىن ئىبراھىم دۇسكى

چاپا ھەنتى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿عَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ
وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾﴾

(البقرة: ٢٨٥)

پيڻگوتن

إن الحمد لله، نحمده و نستعينه و نستغفره، و نعوذ بالله من شرور أنفسنا، و سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، و من يضل فلا هادي له، و أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، و أشهد أن محمدا عبده و رسوله.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ (آل عمران: ١٠٢).

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ (النساء: ١).

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴾ يَصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ (الأحزاب: ٧٠-٧١).

خوانده قانين هيترا: نهف بابه تين د قى كتيبى دا هاتينه كومكرن چهند سهرهاتيه كن ژ وان سهرهاتيبان يين خودايى مهزن د قورنانا پيروژ دا، و پيغهمبهري وى -سلاف لى بن- د هديستين خو دا بو مه فه گيرين، نارمانج رى شهه شه خوانده قانين كورد پى ناگهدار بكهين؛ دا شه بزنانن كانى ره هين پيروژه دارا پيغهمبهريينى د ناخا ديروكى را چهند كوير ددهيتلاينه، و د فه گيرانا خو دا بو قان سهرهاتيبان مه نه ل بهره بابه ته كى خورى ديروكى فه گيرين، همر چهنده دبت گه لهك جارن شه سيناهيى بدهينه سهر لايى ديروكى رى دا وينه ل بهر چاقتين مه پتر يى ناشكهرا بت، تشتى پتر مه

دځیت ل قیږی نهم بهرچاډ بکهین نهوه خواندهځانی ځان سهرهاتیان
 ب (مهنهجی) پیغهمبهران د بهلاڅکرنا دینی دا ناگههدار بین، و بزنان کانی
 پیغهمبهر و دویکهفتیږن وان یین سهرراست چاوا ب نیسلا ما خودی بهرگریا
 جاهلییه تا مرۆځان کریه، و چاوا شیاینه د ههڅرکیا خو دا د گهل نهحهقیی
 ب سهرکهڅن، بی هندی موییهکی ب تنی ژی حهقیی ژ دهست بدن یان
 د چاځین خهلکی دا شیلی بکهمن.. مه دځیت ځان سهرهاتیان ب پهنگهگتی
 وهسا څهگیرین د ژینا مه یا نهڅرۆ دا بینه (واقعہکی) بهرچاډ دا خواندهځان
 وه ههست بکهت نهو یی سهرهدهریی د گهل تشتهکی زیندی دکهت، و تامی
 ژی وهریگرت و د ژینا خو دا مفایی بو خو ژی بیینت.

و بو نامادهکرنا ځان سهرهاتیان مه مفا ژ گهلهک کتیبین کهڅن و نوی
 وهرگریه، یین تهفسیری و همدیسی و دیروکی، و مه بهرگریان ژی کریه
 کو هندی ژ مه بیت، و د توخوبیتن زانینا مه دا بت، نهم خو ب ریوایهتین
 دورست څه بگرین و څهگیرین، و نهگه هات و هندهک جاران مه هندهک
 ریوایهتین بهرگومان یان یین لاواز څهگوهاست بن ژی مه نیشارهت پی دایه،
 و ل هندهک جهان ههرو بو (ئستئناس) مه ریوایهتین تهوراتی ژی
 څهگوهاستینه، و جهی وان د تهوراتی دا دهسنیشان کرینه؛ دا خواندهځان
 بشیت لی بزڅرت نهگه هات و وی نهڅ چهنده ځیا.

دووماهیی هیځیا مه ژ خودایی مهزن نهوه ههمی کاری مه راست بینت
 و تهرازییا خیرین مه پی تژی بکهت.

دهوک

ک ۱۴۲۲ / ۶ / ۱۸

ز ۲۰۰۱ / ۸ / ۹

بۆچی

شەگپران سەرھاتییان؟

دەمى مرۆف قورئانا پىرۆز و ھەدىستىن پىغەمبەرى -سلاڤ لى بن-
دخوونت، تى دئىنتەدەر كو پشكەكا مەزن ژ دەلىقەيى بۆ سەرھاتیيىن
پىغەمبەر و مللەتتىن وان يىن بۆرىن يا ھاتیيە تەرخانكرن، تىشتى پسىارەكى
ل نك خودانى ھل دئىخت: ئەرى (حكەمت) ژ ھندە پوئتەپىكرنا ب چىرۆك
و سەرھاتیيان چىە، و بۆچى ئەف ھەمى دەلىقە بۆ ھاتیيە تەرخانكرن؟
ژ تىشتىن نە بەرگومانە كو مرۆقىنى خودان سەرپۆرەكا دەولەمەندە ژ لايى
سەرھاتیيان ۋە؛ چونكى ئەو د ژيىى خو دا، د دىرۆكەكا دوىر و درىتر را
بۆرىيە، و مرۆقى ئەگەر بقتىت ب چاقرۆھنى بەرى خو بدەتە كاروانى
مرۆقىنىيى و خو پى ناگەھدار بكتە پىتقىيە ل دىرۆكا مرۆقىنىيى بىزقېرت و
قەكۆلىنەكا باش ل سەر بكتە و دەرس و عىبەرەتان بۆ خو ژى وەرېگرت..
دىرۆكا مرۆقىنىيى گەلەك مللەت و شارستانى نىاسىنە، يىن كو ھاتىن و
دنيا ئىخستىيە بن دەستى خو، پاشى ب سەرک دا ھاتىن و بن ئاخ بووين،
و پترىيا فان شارستانىيان ئەگەرەتەن نەمانا خو د ناف خو دا ھلگرتىنە، و
چونكى پترىيا قى دىرۆكى بەرى زەمانى پەيدا بوونا نقىسىنى بوويە، و ژ وى
دەمىيە يى مرۆقى ب ناقى (چاخى بەرى دىرۆكى) داىە نىاسىن، مرۆف
ھەتا بشىت خو پى ناگەھدار بكتە، يى ھەوجەيى ژىدەرەكى خودايى بوويە؛
دا بشىت قى دىرۆكى ب دورستى بۆ قەگپرت، و چونكى قورئان (و سوننەت
ژى يا ھەسايە) ژىدەرەكى خودايى يى ئىكانەيە كو ب رەنگەكى پاراستى

گه‌هشتییه مه، نهو دئی مینت ژئده‌ری ئیکانه بی باوه‌ریکری کو ئەم دشیین
ب پشتراستی دیروکا که‌فنا مروئینییی ژئی وه‌ریگرین.

قورئانی د پیشچا‌ک‌رنا خو دا بو دیروکا مروئینییی شیوه و ئسلووبی خو
بی بی وینه (و فه‌رید) هه‌یه، و ئەف ئسلووبه ل سهر دو بناخه‌یین سهره‌کی
بی ئافا‌ک‌ریه:

- به‌ری ههر تشته‌کی قورئان دیروکا مروئینییی وه‌سا بو مه به‌رچا‌ف
دکته ههر وه‌کی نهو هه‌می پیکه ئیک پارچه‌یه، و بی گومان ئەفه ژ به‌ر
هندییه چونکی خو‌رستییا مروئی ههر ئیکه، و نائیته گوهارتن نه‌گه‌ر چه‌ند
دهم و جه‌ بینه گوهارتن ژئی.

- دیروکا مروئینییی نه ب تنی نهو سهره‌اتی و رویدانن یین چیبووبین و
چووبین، به‌لکی نهو شروقه‌کرنا قان سهره‌اتی و رویدانانه ب ره‌نگه‌کی وه‌سا
مروئ ب سهر وان په‌یوه‌ندییین ئاشکه‌را و نه‌په‌نی هل بیت یین پرتین قان
سهره‌اتیان دگه‌هینه ئیک و هه‌میان دکه‌نه پارچه‌یا ئیک‌گرتی.

ژ به‌ر قی چه‌ندی قورئان ده‌می سهره‌اتییین دیروکی بو مه فه‌دگپرت،
دقیته وه‌سا مه تی بگه‌هینت کو مه‌سه‌له ههر ئیک بووبه، بو نمونه: ده‌می
ئایه‌تا (۱۰۵) ئی ژ سووره‌تا (الشعراء) به‌حسێ ملله‌تی نوو‌حی دکته
دبیرت: ﴿ كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۳۹﴾ ههر چه‌نده پیغه‌مبه‌ره‌کی ب تنی کو
نوو‌حه بو ملله‌تی نوو‌حی هاتبوو هنارتن، ههر وه‌سا ملله‌تین پشتی وان ژئی:
﴿ كَذَّبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۳۸﴾ ، ﴿ كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۳۷﴾ ، ﴿ كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۳۶﴾ ﴾
و حه‌تا دووماهییی، مه‌عنا: مه‌سه‌له ههر ئیک بووبه و گازیا پیغه‌مبه‌ران
ژئی ئیک بووبه؛ لهو هه‌چییی دره‌و ب ئیک ژ وان کری ههر وه‌کی وی دره‌و
ب وان هه‌میان کری.

و ده‌می مرۆقی خودان باوهر سهرهاتیین دیرۆکی -وه‌کی د قورئان و
 حه‌دییسی دا هاتین- دخوینت، هه‌ست پی دکه‌ت هه‌ر وه‌کی ئه‌و یی
 پیداجوونه‌کی د کاروانی باوه‌رییی دا دکه‌ت، ژ سهرکیشی کاروانی یی ئیکتی
 بگره، کو ناده‌مه، و هه‌تا تو دگه‌هییه پیغه‌مبه‌ری دووماهییی -سلا ل وان
 هه‌مییان بن-؛ دا جه‌تی خو د ناڤ دا ده‌سنیشان بکه‌ت، و بزانت ئه‌و یی
 ب تنی نینه، به‌لکی ئه‌و یی د گه‌ل کاروانه‌کی سهرکیشتین وی پیغه‌مبه‌ر
 بووینه، و ئالاگرتین وی هه‌قالین قان پیغه‌مبه‌ران بووینه.

ژ لایه‌کی دی شه قورئان -ده‌می سهرهاتیین دیرۆکی شه‌دگرت-
 خوانده‌فانی خو ل هندئ هشیار دکه‌ت کو هه‌تا ئه‌و بشیت د قان سهرهاتییان
 بگه‌هت، و پارچه‌ییان وان ب دورستی لیک بده‌ت، دقتیت ئه‌و خو ژ لای
 رووحی و هزری شه بو وه‌رگرتنی ناماده بکه‌ت، ئه‌گه‌ر نه سه‌ره‌ده‌رییا وی
 د گه‌ل قان سهرهاتییان دئ یا خرش بت، و ئه‌گه‌ر خوانده‌فانی لای رووحی و
 هزری ل نک خو ژ کار نه‌ئیکه‌ت به‌رسفدانا وی دئ یا پیکهاتی و دورست
 بت، و هنگی ئه‌و دئ ب سه‌ر ئارمانجا سه‌ره‌کی ژ شه‌گرتنا سهرهاتییی هل
 بت، و دئ زانت کو ئیسلامه ئه‌و (نه‌سه‌با) په‌هتین خو د ناڤ ئاڤا دیرۆکی را
 داهیلاین، و خودان باوهر هه‌می گه‌هاندینه ئیک و کرینه ئیک ئوممه‌ت:
﴿وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ﴾ (المؤمنون: ۵۲)، و ئه‌گه‌ر وی
 هه‌ست ب قتی (نه‌سه‌بی) کر، و پتر ژ هه‌ر نه‌سه‌به‌کا دی وی که‌یف پی هات،
 وشانازی پی بر، هنگی دو هه‌ست و شعورین مه‌زن د دلجی وی دا دئ په‌یدا
 بن:

۱- هه‌ستا دلخوشیی، کو ئه‌و ژئ ئیکه ژ نه‌ندامین قتی ئوممه‌تا مه‌زن
 یا ل به‌ر چاقتین خودی، و ب ده‌ستین پیغه‌مبه‌ران هاتییه ئاڤا کرن.

۲- ههستا ب سهرفهرازی و سهربلندیی، یا کو هتیهکا وهسا ددهته وی
کو نهخویشییین ریکتی ل بهر وی سفک ببن، و شیانهکا وهسا وی ههبت کو
بهردهوامییی بدهته ریکتی، و خهمی ژ ئاستهنگان نهخۆت.

گرنگيا

سهرهاتيبيڻ قورناني و ههديس

ڙ بهر ڪو ڦه گيڙا چيروڪ و سهرهاتيبيان پهنگه ڪه ڙ پهنگين دهرپينا
ٺهدهبي، ههر ڙ بهري وهره مروڻي حمز ڙي ڪريه، و گرنگيه ڪا تايهت پي
دايه، و گوهداريه ڪا باش بو ڪريه. و ٺهديبان د نقيسين و بهرهه مين خو دا
گهلهڪ چهق و طا ڙي برينه، و هڙماره ڪا نه يا ڪيم ڙ پهنگ و پويان
دايني.. و هتا ٺهڙو ڙي د گهل وي هه مي پيشڪه فتنا علمي و ته ڪنه لوڙي
يا مروڻ گههشتيبي هيتا چيروڪي بهايي خو ڙ دهست نه دايه، هيتا ٺه
يا دئنه نقيسين و خواندن و پيشڪيشڪرن، چ ل هولين سينه مايي بت، يان
ڙي ل سهر دهبي شانويي بت، يان ل سهر جاما تهله فزيووني و پيلين راديويي
بت.

و ٺهگر پتر ڪهس -ل قي ده مي- فيري هندئ ببن ڪو چيروڪي بو
موڙيلاهيبي و ڙبيره ڪرنئ بخوينن؛ چونڪي د هزارا وان دا يا هاتييه چاندين
ڪو بارا چيروڪي ڙ راستيبي چو نينه، مروڻ دلي خو دبه ته هندئ ڪو هندهڪ
چيروڪان بخوينت راستي بن، و ب راستي هاتبنه ڦه گوهاستن، ل وي ده مي
ڪو وان لايين خو يين هونري ڙي پاراست بن، و ل سهر حسيتبا راستيبي
ڙ دهست نه دابن، و ٺهڙ پهنگي چيروڪ و سهرهاتيبيان ل بهر دهست هه نه بو
بي بقت لئ بزڦرت، خودايي مهزن د نايه ته ڪي دا دببڙت: ﴿تَحْنُ نَفْصُ عَلَيْكَ
أَحْسَنَ الْقَفْصِ بِمَا أُوحِيَْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٥﴾ (يوسف:

۳)، به‌عنی: ئەوی موخەممەد، ئەم ب ئینانە خوارا ئی قورئانی ب ڕیکا وەحیی بۆ تە، باشتەین چیرۆکان بۆ تە ئەدگێڕین، ئەگەر چ بەری هاتنەخوارا وئ بۆ تە، تو د دەرحەقا ئان چیرۆکان دا ژ بئ ناگەهان بووی، تە تەشتەک ژئ نە دزانی. مەعنا: ئەو چیرۆک و سەرھاتیین خودئ ب ڕیکا وەحیی بۆ پیغەمبەری -سلاڤ لئ بن- ھنارتین باشتەین و دورستتەین چیرۆک و سەرھاتیینە؛ چونکی ئەو ل سەر راستیی دئاڤاکرینە. و ھەر جارەکا مرۆڤی باوہری ئینا کو ئەڤ سەرھاتیین خودئ و پیغەمبەری وی -سلاڤ لئ بن- بۆ مە ئەگواستەین ھەمی دراست و دورستن ھنگی وان سەرھاتییان دئ کارەکی بەرچاڤ د دل و گیان و ڕەفتاری وی دا دئ ھەبت؛ چونکی ئەو دئ گەلەک دەرس و عیبەرەتان بۆ خو ژئ وەرگرت؛ دا د ژینا خو دا مفاہی بۆ خو ژئ ببینت.

و ئەگواستنا چیرۆک و سەرھاتییان د قورئان و ھەدیسان دا ھژمارەکا ئەگەر و ئارمانجان بۆ ھەبوویە، ل ئییرئ ئەم چەندەکان ژ وان بەر چاڤ کەین:

۱- ئارمانجا ژ ھەمیان مەزنتەر ئەوہ خودایی مەزن ب ڕیکا ئەگواستنا ئان سەرھاتیین راست و دورست دقیت راستییا پیغەمبەرینییا موخەممەدی -سلاڤ لئ بن- بەرچاڤ بکەت.. چونکی ژ تەشتەین ئاشکەرایە کو ئەڤ پیغەمبەرە مرۆڤەکی نەخواندەئان بوو، و وی کتییین بەری نەخواندبوون و ئەو ب دیرۆکا مرۆڤینییی یئ شەرەزا نەبوو، ئیجا پا چاوا وی ئەڤ سەرھاتییە ب ئی بەرفرەھی و بنەجھیی دزانین؟

و ھسا چیبوو بوو ھندەک جاران جوھی، یان فەلە، یان ھەتا سەنەمپەرتس دەھاتنە نک پیغەمبەری -سلاڤ لئ بن- و داخواز ژئ دکر ئەو فلان سەرھاتییا دیرۆکی بۆ وان ئەگێرت، و ئارمانجا وان ژ ئی داخوای جەرباندنا

وی بوو -سلاډ لی بن-؛ دا بزنان کانی راسته ئهو پیغه مبهره یان نه،
مهعنا: شه گوهاستنا څان چیرۆک و سهرهاتییان راستگویییا قورئانی و
پیغه مبهری -سلاډ لی بن- بو هه څرکان بهرچاډ دکر.

۲- شه گوهاستنا قورئانی و هه دیسان بو سهرهاتییین پیغه مبهر و ملله تین
بۆرین بو هندی بوویه دا ل نک مه مسوگهر بیت کو دینی خودی هه ر ئیک
بوویه و گازی و داخوازا هه می پیغه مبهران ژنی ئیک بوویه، و خودان باوهر
ئه گهر چند جه و ده می وان یی ژیک دویر ژنی بت هه می ئیک ئوممه تن و
باوهری ب ئیک خودایی هه یه.

و ئه څ باوهرییه -وه کی مه گۆتی- شعورا ب سهریلندی و سهره رازیی
ل نک خودان باوهری پهیدا دکهت؛ چونکی ئهو ههست ب هندی دکهت کو
ئهو نه ندامه که د وی کۆمی دا یا پیغه مبهران ربه رییا وی کری.

۳- قورئان و هه دیس ده می څان سهرهاتییان بو مه شه دگپرن مه ل هندی
ناگه هدار دکهن کو ریکا هه می پیغه مبهران د به لا څکرنا دینی خودی دا ئیکه،
و پیشوازییا جاهلییه تی ژنی بو گازییا وان ئیک ره نگه و نائیته گوهارتن،
له و خودان باوهر -ل چ جه- و چ ده می هه بت- دڅیت ب ریکا خو و یا
دوژمنین خو دشاره زا بن، و ژ هه لویستی جاهلییه تا مرۆڅان به رانه ر ئیسلاما
خودی عه جیبگرتی نه بن.

۴- ژ څان سهرهاتییین دیروکی گه له ک دوباره کرین، بو مه ئاشکه را دبت
کو هه ر جاره کا هه څرکی د ناڅه را باوهرییی و کوفری دا پهیدا بوو، دووماهی
بو باوهرییییه، به لی نه وه بت خودان باوهر هرز بکه ن ئه څی سهرکه فتنی
قوربانی پی نه څین، یان بی خووه ستاندن ب ده ست دکه څت.. ریکا سهرکه فتنه
پیغه مبهر و دویکه فتیین وان ب گول و گولچیه که کان یا ره شانندی نه بوویه، و

ځه تا وان گازييا خو گهاندی گهلهک خوھ و خوین یا هاتییه ریتن: ﴿أَحْسِبَ
 الْكَاسُ أَنْ يُتْرَكَوَأَنْ يَأْمُرُوا بِإِيمَانًا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٥﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
 صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِينَ ﴿٦﴾﴾ (العنكبوت: ٢-٣) نهری مروغان هزرکریه کو
 نه گهر وان گوټ: مه باوهری ئینا، خودی بی جهریاندن دی وان هیلت؟
 ب راستی نهو ملله تین بهری وان یین مه پیغه مبهه بو هنارتین مه
 جهریاندبوون، قیجا ب راستی خودی دی وان نیاست یین د باوهرییا خو دا
 دراست، و وان یین د باوهرییا خو دا ددره وین.

٥- ژ بلی قی همییی قورنان و هدیس ب ریکا شه گیرانا سه رهاتییان
 شیانا خودی ل سهر کرنا کارین په رده در و نه عده ته بی مه بهرچاڅ دکهن، و
 دیار دکهن کو چو تشت نینه -بلا چهند ل بهر خه لکی بی نه عده ته زی بت-
 خو ل بهر هیز و شیانا خودی بگرت، یان د ریکا هه زکرنا وی دا بته
 ناسته نگ.

چیرۆکا دەستپێکی سەرھاتییا نادەمی -سلاف لی بن-

زانایین شوینواران ئەقرو گەلەک خۆ دوەستینن دا کو ب سەر دەستپێکی
هل ببن، و بزائن کانێ کەنگی؟ و ل کیری؟ و چاوا ژینێ ل سەر عەردی
دەست پێکرییە؟ و ئەف خۆوەستاندنه ژ بەر هندییە دا ئەو بەرسقی ل سەر
وی پساری بدەن ئەوا د کەفن دا هزرا مروقی وەستاندی، ئەوا مروقی -دویر
ژ وەحییای خودی- چو بەرسف بو نەدیتین: ئەری دەستپێکا من -وہک مروقی-
ژ کیشیە؟ و ئەگەر هات و دەستپێک دیاربوو، ئەری دووماھی بو کیشیە؟

د گەل وان زانینن کیم یین ب دەست زانایین شوینواران د قی دەربارەیی
دا کەفتین ژێ هیشتا ئەو زانین -ل نک وان ب خۆ- جەیی گومان و
دودلیینە؛ چونکی ئەو نەشیاینە راستیی بو مروقی ژ بن ئاخا دیروکا کەفن
بیننەدەر.. ب تنی وەحییای خودایی ئافراندەرە دشتیت بەرسقەکا بنبر بدەتە
مروقی و چاقتی وی ل راستیی قەکەت.

بەرسقا خودی ل سەر پسارای مروقی:

قورئانا پیروز -ئەوا مە باوەری هەمی کو گۆتنا خودییە- پتر ژ جارەکی
بەرسف ل سەر وی پساری دایە یا د کەفن دا هزرا مروقی وەستاندی،
پسارای دەستپێکی، و قورئان -وہکی کتیبین عەسمانی یین بەری خۆ-
ئاشکەرا رادگەھینت کو ئەف مروقین نوکە ل سەر رویی عەردی دژین هەمی

د بنیات دا دگه‌هنه زه‌لامه‌کی (کو‌ناده‌مه)، و ئەف زه‌لامه ب ده‌ستی خودی و ژ بهر حکمه‌ته‌کا ئەو پی‌دزانت، ژ ناخی یی هاتییه ئافراندن، و یی بوویه مرۆقه‌کی دورست، بۆ هندی دا بیته خه‌لیفه ل سهر عهردی، و هه‌تا ده‌مه‌کی ل نک خودی ده‌سنیشان‌کری بژیت، و پاشی بزقرت جاره‌کا دی ببه‌ته‌قه ناخ، و هه‌تا رۆژا خودی ده‌ستوبریی دده‌ت دوباره ئەو رابیت و قه‌ستا ئیک ژ دو ریکان بکه‌ت: خو‌شیا به‌رده‌وام د به‌حه‌شتی دا، یان نه‌خو‌شیا به‌رده‌وام د جه‌هنمی دا.

سه‌رهاتییا ناده‌می و په‌یدا‌بو‌نا وی، به‌ره‌ری ئیکیه د ژنا مرۆقینیی دا، و مه‌زنترین و گرن‌گترین به‌ره‌ره ژی؛ چونکی ئەو مه‌سه‌لا باوه‌ریی بنه‌جه‌ دکه‌ت، و ئەگه‌ر و چاوانییا په‌یدا‌بو‌نا ژنی ئاشکه‌را دکه‌ت، و بۆ مرۆقی به‌رچاف دکه‌ت کانی ئەو چیه؟ و ژ کیقه هاتییه؟ و بۆچی هاتییه؟ و دی کیقه چت؟

سه‌رهاتییا ناده‌می، مه‌سه‌لا ژ هه‌میی سه‌ره‌کیتر د باوه‌رییا مرۆقی دا، کو مه‌سه‌لا خوداینی و په‌رستنییه، نیشا مرۆقی دده‌ت، ئەف سه‌رهاتییه‌ خودای مرۆقان یی حه‌ق و ئافراندهری وان ب وان دده‌ته ناسین، و چیرۆکا ده‌ستپیکتی ل به‌ر وان رو‌هن و ئاشکه‌را دکه‌ت.

ئەگه‌ر مرۆف ب سه‌رهاتییا بابی خو‌ناده‌می ئاگه‌دار بوو، و زانی کانی ئەو ژ چ هاتییه ئافراندن، دی ب سورشت و خو‌رستییا خو‌زانا بت، و دی زانت کانی چیه وی نزم دکه‌ت؟ و چیه وی بلند دکه‌ت؟ و کییه دوژمنی وی یی سه‌ره‌کی؟ هنگی ئەو ریکا خو‌به‌رزه ناکه‌ت، و قه‌ستا کو‌ره‌ریکا سه‌ردا‌چوونی ژ ناکه‌ت.. ئەگه‌ر مه‌ ئەفه زانی دی بۆ مه‌ ئاشکه‌را بت کانی بۆچی قورئانا پی‌رۆز -یا مه‌کی و مه‌ده‌نی- هنده پویه ب چیرۆکا ئافراندنا

ناده می کریه، و د حفت سووره تان دا^(۱) سهرهاتیین چیکرنا وی، هر
ژ بهری بیت و حتا ل عردی دئیته دانان، بو مه شه گپراینه.

سهرهاتییا ئافرانندی:

دهستپیکا مروقی چ بوو؟ و چاوا ئهو هاتییه ئافرانندی؟ و د چند
قووناغان را بوویه حتا بوویه مروقه کی درست؟

ئهقه ئهو پسیار بوون یین هزا مروقی گلهک وهستانی، لهو مروقی
ل گلهک ده مان ژ دیرۆکا خو بهرگه پریان کریه کو ب علمی خو یی کیم
بگهته بهرشفهکا و هسا کو ئهو خو پی قانع بکته، و دلئی وی پی رحمت
بیت، بهلی دیر ژ وهییا خودی چو جاران وی هیقییا خو ب جه نهینایه..
هیشتا نهینیا پهیدا بونا ژینی د (شانا ئیکئی) دا ل بهر وی یا بهرزهیه، و
کسی نهگوتیه نهز یی ب سهر هلبوویم، راسته ئهو (نهظه ریاتیین) مروقی
بو خو تخمین کرین گلهک یین ل دویف قی مهسلئی چووین، و هه می یین
گهشتینه هندئی کو (مروث) د سالوخته تین خو دا چیکریه کی بی وینهیه، و
حتا ئهقرۆ ژئی ئهو نهشیاینه په یوهندییه کا و هسا د ناقبه را مروقی و وان
چیکرییین دی دا - یین هندهک دبیزن مروقی ژئی و هرا کریه - پهیدا بکن کو
(علم) پستا خو پی گهرم بکته، و ژ رتزا (نهظه ریاتان) بلند بکته رتزا
(راستیین علمی)، ژ لایه کی دی ژئی شه شان (نهظه ریاتان) نهشیایه
(ئحتمالا دی!) ب ریکه کا علمی لابدهن کو مروث چیکریه که هر
ژ دهستپیکئی (سهرخو) یی هاتییه ئافرانندی، و سالوخته تین تاییهت یین بو
هاتینه دان.

(۱) ئهو ژئی ل دویف تمرتیا هاتنه خوارا وان ئهقنه: ص، الأعراف، طه، الإسراء، الحجر،
الکھف، البقرة.

قورئان -ژېدهری باوهرپیکری بی نیکانه د قی دهر باره بی دا- رادگهینت کو دهمی خودی قیای قی عهردی ب نفسی مروقی ناقا بکته (ئیرادا) وی ل سهر هندی ب جه هات نهو بابی مروشان (ئادهمی) -سلاش لی بن- بنافرینت، و بهری نهو ب نافراندنا وی رابیت وی ملیاکه تین خو ب قی چهندی ناگه هدارکن: ﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّیْ جَاعِلٌ فِی الْاَرْضِ خَلِیْفَةً قَالُوْۤا اَتَجْعَلُ فِیْهَا مَنْ یُّفْسِدُ فِیْهَا وَیَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَکَ قَالَ اِنِّیْۤ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۳۰﴾﴾ (البقره: ۳۰) یه عنی: تو -ئی موحه ممد- ل بیرا خه لکی بینه قه دهمی خودای ته گوئییه ملیاکه تان: نهز دی ملله ته کی ل عهردی دانم هنده ک ژ وان بو ناغه دانکرنا وی جیگرییا هنده کان دی کمن، وان گوت: نهی خودا مفای بی نافراندنا نه قین هه بو مه بیژه، ههر چهنده کاری وان د عهردی دا خرابکاری و خوینریتنه، و نم بین د فرمانا ته دا، و کاری مه ههردهم نفیژکرنه بو ته، و پاککرنا تهیه ژ ههر کیماسییه کی، و مهزکرنا تهیه ب همی سالوخه تین مهزنییی؟ خودی گوته وان: نهز وی دزانم یا هوین نزانن ژ وی مهصلحه تا د نافراندنا وان دا همی.

ئیرادا بلندا خودی هاته سهر کو نهو چیکرییه کی نوی بدهت، بو هندی دا دهسته کهک ژ وان ل عهردی جیگرییا دهسته که کی بکمن، و ئیرادا خودی نه گهر هاته سهر تشته کی کهسه ک نابت بهرانبهر راوه ست، یان خو ل سهر نه رازی بکته، و دهمی ملیاکه تان گوتی: چاوا تو چیکرییه کی وهسا ل عهردی دی دانی خرابکارییی تیدا بکته و خوینی بریژت؟ مه خسه دا وان بهرهنگارییا نه مری خودی نه بوو؛ چونکی نه قه نه بابتهی وانه، به لکی مه خسه دا وان نهو بوو نهو مفای بی چیکرنا قی (مروقی) بزانن، و چونکی نارمانج ژ چیکرن و نافراندنا مروقی ههر ژ دهستی کی (جیگرییا د عهردی دا) بوو، خودی وهسا هه زکر قی چیکری ب رهنگه کی وهسا بدهت کو نهو بشیت ب قی کاری خو

پرابیت، ب جوانترین (تہصمیم) ٹہو دا، و ب باشتربن رہنگ و روی ٹہو دورستکر، و ہند بہرہ و شیان دانئی کو ٹہو ب ساناہی بشیت وئ مہبہستی ب جہہ بینت یا خودئی ٹہو بوو دای.

ل جہہکئی دی قورٹان ب مہ ددہتہ زانین کو ہر ہنگی، و ہیشتا خودئی ٹادہم نہنافراندی، وی فرمان ل ملیاکہتان کر کو ہر گاقہکا وی ٹادہم دورستکر دثیت ٹہو خو بو ٹادہمی بچہمینن: ﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّيْ خَلِيْقٌ بَشَرًا مِّنْ طِيْنٍ ﴿۷۱﴾ فَاِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيْهِ مِنْ رُّوْحِيْ فَقَعُوْا لَهٗ سٰجِدِيْنَ ﴿۷۲﴾﴾ (ص: ۷۱-۷۲) ل قثیری رہنگہ پیسارہک بیتہکرن: ٹہری چاوا ملیاکہتان زانی نفسی مروٹان دئی خرابکارییی د عہردی دا کہن و خونئی پٹرن، ہر چہندہ ہیشتا ٹہو نہہاتبونہ نافراندن؟

تہفسیرزانئی ناقدار (ٹبن کہتیر) د بہرسقا قئی پیساری دا دبیترت: ((ہر وہکی وان ب زانینہکا تابیہت ٹہف چہندہ زانییہ، یان ژئی وان ژ تبیعہتی مروٹئی تی ٹینا دہر کو ٹہو دئی قئی چہندئی کہن؛ چونکی خودئی ٹہو پی ناگہدار کریون کو ٹہو دئی مروٹئی ژ ناخہکا کزر نافرینت.. یان ژئی وان مروٹ ل سہر چتیکرییہکئی دی قیاسکر کو بہری ہنگی ل عہردی ہہبوو و خرابی کرہو و خون پتہبوو)).

ہوسا، ب قئی رہنگی و ژ بہر قئی ٹہگہری، ٹیرادا خودئی ہاتہ سہر کو نفسی مروٹان بیتہ نافراندن.

ہیتئینی ٹادہمی:

ٹہو بوو خودئی ب دہستی خو ٹادہم نافراند.. ل دہستپیکئی لہشی وی دورستکر و ٹہو (ماددی) لہشی وی ژئی ہاتبیہ دورستکر ژ قئی عہردی ہاتہ وەرگرتن بیی ٹہم ل سہر دژین، ژ وئ ناخا ژ گہلہک جہپین عہردی

هاتییه وه‌رگرتن، و پستی ئه‌و هاتییه قه‌هیلان هه‌تا کزربووی و ره‌نگی وی هاتییه گوهارتن، و وه‌ک قه‌درگرتن بو‌نفشی مرۆقی خودایی مه‌زن ب خو‌ب ده‌ستی خو‌ ئاده‌م ل سه‌ر شکلی وی دورستکر، و ده‌مه‌کی ئه‌و پی‌ دزانت کانی چهن‌د بو‌و، وی ئه‌و ب قی ره‌نگی هیتلا، د‌ه‌دیسه‌کی دا یا (بوخاری و موسلم) ژ (ئه‌بوو هوره‌یره‌ی) قه‌گوه‌استی هاتییه: ((خلق الله آدم علی صورته، طولہ ستون ذراعاً)) یه‌عنی: خودی ئاده‌م ل سه‌ر ره‌نگی وی پی‌ تمام دا پی‌ ئه‌و ل سه‌ر.. نه‌ وه‌کی مرۆقین دی ئه‌وین ل سه‌ری دبن بچویک پاشی پیچ پیچه مه‌زن دبن، هه‌تا دگه‌هنه‌ جه‌می خو‌ پی‌ تمام، نه‌.. ئاده‌م هه‌ما هه‌ر ژ رۆژا ئیککی ئه‌و تیدا هاتییه چیکرن، ئه‌و ژ لایی جه‌می قه‌ زه‌لامه‌کی تمام بو‌و، درژییا وی شیت گه‌ز بو‌و. و د‌ دووماهییا هه‌دیسێ دا هاتییه: ((فکل من یدخل الجنة علی صورة آدم، فلم یزل الخلق ینقص بعد حتی الآن)) قتیجا هه‌ر کسه‌کی بچته به‌هشتی دی ل سه‌ر ره‌نگی ئاده‌می بت، و مرۆقی پیچ پیچه ل کیمی پی‌ دایه‌ هه‌تا ئه‌قرو.

ژ قی هه‌دیسێ ناشکه‌را دبت کو مرۆف ل ده‌ستپیککی درژتر بو‌و ژ قی گاقی پاشی رۆژ بو‌ رۆژی پی‌ کورت بو‌وی.

پستی له‌شی مرۆقی ژ ته‌قنه‌کا کز هاتییه دورستکر، ده‌مه‌کی خودی پی‌ دزانت کانی چهن‌د قه‌کیشایه‌، ئه‌و ما د قی حالی دا، هه‌تا ئیرادا خودی هاتییه سه‌ر کو ئه‌و قی قووناغی ده‌ریاس بکه‌ت و بته‌ مرۆقه‌کی دورست، ئه‌و بو‌و وی ده‌ستوری دا ئه‌ف هه‌رییا کز ژ (ذهرراتین) خو‌ یین ساده‌ بیته‌ قه‌گوه‌استن و بیته‌ (چیکریه‌کی) تمام و دورست، پی‌ خودان هه‌ست و شعور، و بیر و باوه‌ر.

قی ڦه گوهاستنا مهزن و دهر بازبونا ژ قویناغا هه ریهه کا مری بو
 ئیکه مین (شانا زبندی) یا نهینیا ژینی تیدا هاتییه دانان، چند ڦه کیشا؟
 بهس خودی پی دزانت! تشتی قورناتی بو مه ڦه گتیرای ب تنی ئه و نه گره یا
 نه ڦه گوهاستنه پهیدا کری: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿۲۶﴾ وَالْجَانَّ
 خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السُّمُومِ ﴿۲۷﴾ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلِئُ بَشَرًا مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَإٍ
 مَسْنُونٍ ﴿۲۸﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ، وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿۲۹﴾﴾ (الحجر: ۲۶-۲۹).
 ﴿وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي﴾ نه ڦه (عونصری) دووی بوو دهوری خو د نافراندنا
 ناده می دا دیتی، و عونصره کی گرنگ ژی بوویه؛ چونکی هه ر جاره کا
 (روح) ژ قالبی ده رکه فت، قالب دی زڦرته قویناغا (ناخینیا) خو! و نه گه
 پسار بیته کرن ئه و (روح) یا خودی کریه د له شی ناده می دا و ئه و پی
 کریه مروڦه کی درست چ بوو؟

دی بیژین: ئه ها نه ڦه یه ئه و نهینیا مروڦ نه شیایه و نه شییت بگه هتی
 د سه رها تیا نافراندنی دا، و نه ڦه یه ئه و مه سه لا (لاوازییا) مروڦی هه ر و
 هه ر دایه ناف چاقان و بیزاریا وی بو ناشکه راکری: رح چیه و چاوا دئیته
 دان!

کهنگی نادهم هاتبوو نافراندن؟

د هدیسه کا درست دا یا موسلم ژ ئه بوو هورهیره ی ڦه دگوهیزا هاتییه کو
 ((نهینی چیتیرین روژه روژ تیدا هه لاتی، نادهم تیدا هاتبوو نافراندن، و ئه و
 تیدا هاتبوو برن بو به هشتی، و ئه و تیدا ژ به هشتی هاتبوو ده رتختن)).
 و د هنده ک ریوایه تان دا هاتییه کو ئه و ل سه عه تا دو ما هییی ژ روژا
 نهینی د ناقه برا ئیقاری و مه غه ره ب دا هاتبوو نافراندن، و ئه و ئه و ده مه
 پی دوعا تیدا دئینه قه بولکرن.

مرۆف و دانا زانینی:

پشتی خودایی مهزن رح دایه ئادهمی ئادهم بوو مرۆقهکی دورست، یی تیگههشتی و ب دهف و نهزمان و خودان ههست و هزر و بیر، ترمذی ژ نهبوو هورهیره ی شه دگوهیزت، دبیزت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوټ: ((دهمی خودی ئادهم نافراندی و رح دایی، ئادهم بیئری، ئینا ب تیگههاندنا خودی بو وی وی گوټ: سویاسی بو خودی بت (الحمد لله)، خودایی وی گوټی: ئهی ئادهم! خودی رهحمی ب ته بهت، هه ره نک وان ملیاکه تین هه یین روینشتی و بیئری: سلاف ل وه بت (السلام علیکم)، وان گوټ: سلافا خودی و رهحما وی ل ته ژی بت (و علیک السلام و رحمة الله)، پاشی ئادهم زقری نک خودایی خو و وی گوټی: ئهفه دی سلافا ته و یا عه یالی ته ژی بت...)).

د نایه تین (۳۱-۳۳) دا ژ سووره تا (البقرة) هاتییه کو پشتی خودی ئادهم نافراندی هندهک تشت ب وی دانه زانینی یین کو چیکرییی دی ئه وه دزانین؛ دا بو وی و بو وان ژی ناشکهره بکهت کو ئهف چیکرییی نوی هند تاییه تمهندی هه نه کو بشیت پی ب دهوری خو رابیت، قورئان دبیزت: ﴿وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَٰؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۳۱﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿۳۲﴾ قَالَ يَتَّبِعُكُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنْ عَلِمَ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمَ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿۳۳﴾﴾.

کارهکی ب ساناهی نهبوو ئادهم و دووندهها وی بو هاتینه هلبژارتن، کو جیگرییا د عهردی دایه، و ژ رهحما خودی بوو ب مرۆقی دهمی وی ئه بو قی دهوری هلبژارتی کو ئه وه هند شیانی بدهتی ههتا ئه وه بشیت ب ناخفتهکا زارکری ناغان ل سهه تشتان بدانت، و هنگی بهایی قی قهنجییا مهزن

ب دورستی دئیتته زانین دهمی ئەم ل بیرا خو دئینین کو ئەگەر مروۆفی شیان
نەبا ب ناقان ناقلیکرییان بنیاست، کانی هنگی ئەم چەند زەحمەتی دا بینین
حەتا ئەم د ئیک و دو گەهشتباین؟

هزر بکەن: ئەگەر مە قیابا بەحسێ چیا یەکی بو ئیک و دو بکەین و چو
چیا ل وتری نەبان دا چاوا شین د ئیک و دو گەهین؟ و هزر بکەن هنگی
ناستەنگ د ریکا زانینی دا چەند دا یا مەزن بت؟ و مروۆف د لایێ زانینی
دا چەند دا یێ پاشکەفتی بت؟

خودایی مەزن مروۆف دا، و شیان ژێ دایی کو ئەو راستیا تشتان
بزانت، و ب قی شیانا خودی دایە مروۆفی ئەو ل درتیا دیروکا خو شیا هند
پیشکەفتنن علمی ب دەست خو بیخت کو بشیت ب ساناهی ب دەوری خو
رابیت.. و پیتقییه مروۆف قی راستیی ژ بیرا خو نەبەت؛ دا ژ ریکا دورست
دەرئەکەفت ووەسا د خو نەگەهت کو بیی خودی ئەو تشتەکە.

ژیینی ئادەمی و ژییی عەیالی وی:

د حەدیساً ئەبوو هورەیرە دا ئەوا ترمذی ژێ قەدگوهیزت هاتییه:
پیغەمبەر -سلاف لی بن- دبیزت: ((دەمی خودی ئادەم ئافراندی، پشتا وی
قەمالی، ئینا رجا هەر کەسەکی ئەو دئ ئافرینت ژ دووندها ئادەمی حەتا
رۆژا قیامەتی ژ پشتا وی کەفت و ل ناڤ چاڤین هەر ئیکی ژ وان
رۆناهییهک قەدپەشی، پاشی وی ئەو بو ئادەمی بەرچاڤکرن، ئادەمی گۆت:
ئەی خودا، ئەقە کینه؟ وی گۆت: ئەقە دووندها تەیه. و ئادەمی د ناڤ وان
دا زەلامەک دیت کەیف ب رۆناهییا وی هات، ئینا ئادەمی گۆت: ئەی خودا،
ئەقە کییه؟ خودی گۆتی: ئەقە زەلامەکە ژ ئوممەتین دووماهییی ژ دووندها
تە دبیزنی: داوود، ئادەمی گۆت: ئەی خودا، تە چەند عەمر دایی؟ وی گۆت:

شیتست سال، ئادهمی گۆت: ئهی خودا، چل سالان ژ عهمری من ژی بدی..
 قیجا دهمی ئادهم کهفتییبه بهر مرنی و ملیاکهتی مرنی هاتییه نک، ئادهمی
 گۆتی: ما هیشتا چل سال ژ عهمری من نه ماینه؟ وی گۆت: ما ته نهو
 نه داینه کورپی خو داوودی؟ گۆت: قیجا ئادهمی ژ بیرکر، لهو دووندهها وی
 ژی ژ بیرکر، و ئادهم خهلهت بوو لهو دووندهها وی ژی خهلهت بوو).

د ریوایهتهکا دی دا هاتییه: ((دهمی ملیاکهتی مرنی هاتییه نک ئادهمی
 ئادهمی گۆتی: ته لهزا کری، هزار سال بو من یین هاتینهدان، وی گۆت:
 بهلی، بهس ته شیتست سال -و د ریوایهتا بۆری دا: چل سال- یین داینه
 کورپی خو داوودی)).

ژ قی حدیسی دئیتته زانین کو ئادهم نهه سهه و شیتست سالان مابوو
 ساخ؛ چونکی وی چل سال ژ ژییی خو دابونه داوودی -سلاقی لی بن-، ههر
 وهسا ژ حدیسی دئیتته زانین کو ئادهمی حسیب دزانی و سال دهژمارتن، و
 کو عهمری ههر مرۆقهکی یی هاتییه نقیسین هیشتا ژ رۆژا ئادهم هاتییه
 ئافرانندن، و ئهگهر ئادهمی ژ بیر نهکریا و خهلهت نهبا ههر مرۆقهک دا
 عهمری خو زانت.

ناهنگا قهدرگرتنا مهزن:

خودایی مهزن بابی مرۆقان ئادهم د جوانترین پهنگ و روی دا ئافرانند، و
 د سهه هندی ژی را وی هندهک تاییه تمه ندییین وهسا دانجی کو نه داینه کهسی
 دی ژ بلی وی، ئهقه ژ بهر هندی دا ئهو بشیت ب دورستی ب دهوری خو
 رابیت کو جیگرییا د عهردی دایه. و دا کو خودی پتر قهدرگرتنا خو بو قی
 مرۆقی نیشا چیکرییان بدهت، وی د ناڤ ملیاکهتان دا کره دهنگ کو دهمی
 رح دئیتته ئادهمی و ئهو دبهته مرۆقهکی دورست، دقیت ئهو ههمی خو بو

ئادەمى بېچەمىنن، و قەدرگرتن بۆ ئادەمى و ب جەھىنان بۆ فەرمانا خودى دئىت ئەو بۆ ئادەمى بېچە سوجوودى: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿۳۴﴾﴾ (البقرة: ۳۴)، و ئاشكەرايه كو ئەف سوجووده بۆ قەدرگرتنا ئادەمى بوو، و دا ملياكەت بزائن كو قى مروقى بهايى خو يى مەزن ل نك خودى هەيه، نه كو بۆ پەرستن و عىبادەتى بوو، و سوجدەبرنا بۆ قەدرگرتنى تشتەكى دورست بوو بەرى ئىسلامى، و دەمى ئىسلام هاتى ئەف چەندە حەرام كر و گۆت: چى نابت كەس خو بۆ كەسى بېچەمىنت ئەگەر خو بۆ قەدرگرتنى ژى بت.

بەيايەكى مەزن بوو خودى دايه مروقى دەمى وى ئەو ب دەستى خو ئافراندى، و سررا خو كرىيه د قالبى وى دا، و پف كرىيى حەتا ئەو بوويه چىكرىيەكى خودان رح، و دەمى وى ملياكەتتىن خو هەمى بۆ وى چەماندىن. ئەرى ئەو چ بوويه مروف هەندە بلندكرى و گەهاندىيە قى پىكا ب قەدر.. مروف، ئەوى ژ مستەكا ناخى هاتىيە چىكرن؟

مروف چىكرىيەكە بەيايى خو نه ژ هىز و شىانا خو وەردگرت، ئەگەر مەسەلە هىز و شىان بت د قى گەردوونى دا گەلەك چىكرى هەنە هىزا وان ژ يا مروقى پترە، بەيايى مروقى ژ هەندى دئىت دەمى ئەو خو ب وەرىسى خودى قە دگرت، و هىزى ژ وى وەردگرت، ئەو خودايى عەقلەكى مەزن كرىيە د سەرى وى دا و هەر تشتەكى ل عەرد و عەسمانى بۆ وى (موسەخخەر) كرى و ئىخستىيە بن دەستى وى.

نەپىنيا قەدرگرتنا مروقى ژ قى رحى بوويه ئەوا خودى كرىيە د لەشى وى دا، ئەگەر نه پا بۆچى دەمى ئادەم پەيكەرەكى بى رح خودى فەرمان

ل ملیاکه تان نه دکر کو بو وی بچنه سوجوودن؟ ﴿ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴾ (الحجر: ۲۹).

و ملیاکه تان همییان فرمان ، و خو بو ئاده می چه ماند، و عهده تی ملیاکه تانه ده می خودی فرمانه کی لی دکهت یا وان ب جهئینانه، و سوجه برنا وان بو ئاده می بو وان ب خو ژی بلندی بوو؛ چونکی ب کارئینانا فرمانا خودی بوو، و عهد هنگی ب قه در دکه قت ده می فرمانا خودانی خو ب جه دئینت.

پهیدا بوونا شهیطانییی:

پوژا خودی دنیا دای حه زکرنا وی ل سهر هندی هاتییه پوژا ب پونا هییا خو قه ههبت، و شهف ب تاریا خو قه د دویف دا بییت، و نه گهر تاریا شهفی نه با مروقی بهایی پونا هییا پوژای ب دورستی نه دزانی.. د گهل خوشییی وی نه خوشی ژی دا؛ دا مروف تاما خوشییی بزانت، و پوژا وی ئاده م ژی ئافرانندی و دهوری جیگرییا د عهردی دا دایی -ژ بهر حکمه ته کا نهو پی دزانت- وی (کسه کی خرابکار) ژی دا؛ دا قی دیمه نی زه لال شیلی بکته، و بهر گه ربانی بکته خرابییی تیکه لی قی باشییی بکته، و دوژمناتییا ئاده می و دوونده ها وی بو خو بکته کارئ سهره کی.

ئهف کسه خرابکار نهوه یی ب نا قی (شهیطان) یان (ئبلیس) هاتییه نیاسین، و د دهر حه قا شهیطانی و هیثینی وی دا چند گوتنهک هه نه، یا ژ هه مییان دورستتر نهوه: هیثینی شهیطانی ژ نشی (ئهجنانه)، و نه جنه -وه کی مروقان- ئیک ژ وان چی کریبانه یین خودی بو حکمه ته کا نهو پی دزانت ئافراندین، و نه جنه -وه کی ب رهنگه کی ئاشکرا د قورنان و حه دیسان دا هاتی- ژ گوریا ئاگری یین هاتینه ئافراندن، و ئافراندا وان بهری یا

مرؤقان بوو؛ چونکی دهمی ئادهم هاتییه ئافراندن ئبلیس هه‌بوو، و پسپاره‌ک
هه‌یه ل ڤیری دئیته‌کرن:

ئهری ماده‌م ئبلیس نه ژ ملیاکه‌تان بوو، پا بوچی ئهو کهفته بن وی
ئهری خودی ل ملیاکه‌تان کری کو بو ئاده‌می بچنه سو‌جوودی؟

بو به‌رسف دی بیژین: عهد به‌ری ئاده‌می ب زه‌مانه‌کی درێژ هاتبوو
چیکرن، و به‌ری ئاده‌م بیته چیکرن هنده‌ک چیکریین دی ل سه‌ر عهدی
دژیان، و ئه‌جنه چیکریه‌ک ژ وان چیکرییان بوون، د هنده‌ک ریویه‌تان دا
ژ (ئبن عهباسی) دئیته‌ قه‌گوه‌استن، دبیتژت: دهمی ئه‌جنان خرابی د عهدی
دا کری و خوین ریتی خودی ملیاکه‌ت ڤیرا به‌ردان و ئهو ژ عهدی
ده‌رتخستن و به‌ری وان دانه جزیرین ده‌ریایان.

و شه‌یطان ئه‌وی به‌ری هنگی دگوتنی: (عه‌زازیل) ئیک ژ وان بوو، و
چونکی ئهو ژ عیباده‌ت‌که‌رتن وان بوو ملیاکه‌تان ئهو د گهل خو‌بره‌ عه‌سمانی
و د ناه‌ خو‌ دا هیتلا، و هندی وی عیباده‌ت دکر ئهو بوو مه‌زنی هنده‌ک
ملیاکه‌تان و ژ به‌ر هندی گوتنی: (طاووس الملک) یه‌عنی: مه‌زنی
ملیاکه‌تان، و چونکی ئهو د گهل ملیاکه‌تان بوو، ئهو ژ وان هاته‌ هژمارتن و
ده‌می خودی فه‌رمان دایی کو ملیاکه‌ت بو ئاده‌می بچنه سو‌جوودی فه‌رمانی
ژ وی ژی گرت، به‌لی ئهو ل به‌ر نه‌هات و هیجه‌تا وی ئه‌قه‌ بوو وی گوت:
ئه‌ز ژ ئاده‌می چیترم؛ چونکی ئه‌ز ژ ناگری یی هاتیمه‌ ئافراندن و ئهو
ژ ناخی. و ئهو ب خو‌ وی دره‌و دکر، مه‌سه‌له‌ نه‌ چیتیری بوو، مه‌سه‌له
حه‌سویدی بوو، وی حه‌سویدی ب ئاده‌می بر، و دلئ وی نه‌گرت چیکریه‌کی
بیینت خودی هنده‌ قه‌دری و به‌ایی بده‌تی، له‌و شه‌یطان دئیته‌ هژمارتن
ئیکه‌مین که‌س حه‌سویدی ب خه‌لکی بری.

و چونکی نهجنه ژى وهكى مروّقان وهسا يّين هاتينه ئافراندن كو بشين باشيى ژى بکهن و خرابيى ژى، يهعنى: خودى نختيار يا دايه وان كو گوهداريا خودى بکهن يان بى نهمرىيا وي بکهن، عهزازلى مهجال ههبوو فهرمانا خودى ب جه نهئينت، و بو ئادهمى نهچته سوجودى، نه وهكى ملياکهتان نهوین نهف مهجاله نههه، و چونکی وي گوهداريا خودى نهکر پهيشا (شهيطان) ل سهر هاته دانان، نهوا د زمانى عهزه بان دا بو وي کسى دئيته گوتن يى حهقيى و نهحقيى تیکهلى نیک بکهت، و راستيى ل بهر خه لکی بهرزه کهت.

دورمنيا بهردهوام.. و ههفرکيا کریت:

ل قيرى.. پشتى ئبليسى فهرمانا خودى ب جه نهئینای، و خو ژ هندى مهزتر ديتى كو بو ئادهمى بچته سوجودى، فهرمانا خودى هاته سهر كو نهو ژ رهحما خودى بى بار بيت: ﴿ قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيْدِي أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿٧٥﴾ قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٦﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٧﴾ (ص: ٧٥-٧٨).

خودى گۆته ئبليسى: نهو چبوو نههيلای تو بو وي بچيه سوجودى يى من قهدرى وي گرتى و ب ههردو دهستين خو ئافراندى؟ يان تو ژ وان بووى يين خو ژ خودايى خو مهزتر دبينن؟ ئبليسى ژ نهرازيبون فه ل سهر نهمرى خودى گۆت: نهز بو وي نهچوومه سوجدى؛ چونکی نهز ژ وي چيترم، ته نهزى ژ ناگرى ئافرانديم، و نهو ژ تهقنى (و ناگر ژ تهقنى چيتره). خودى گۆته وي: پا دى تو ژ بهحشتى دهركهفه هندی توبى ب گۆتنى تو يى دوبرکيى، و تو يى لهعنه تيى، و دهريخستنا من بو ته دى يا ههر و ههر بت. و گاڤا ئبليسى ديتى نهف موصيهه تا مهزن سهرا ئادهمى هاته سهري تبيعهتى خو

یئ شیطانی ناشکھرا کر، ئەو حسویدییا بەری هنگی د دەر حەقا ئادەمی دا د دلئ وی دا هەمی بۆ کەربەکا وەسا ئنیەتا تۆلفەکرنئ ل نک پەیدا کر، ئەو ئنیەتا بەری وی دایە دوژمناتییەکا مەزن:

﴿ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٨﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٧٩﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨٠﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأُعَوِّبَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨١﴾ أَلَا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ ﴿٨٢﴾ ﴾ (ص: ٧٥-٧٨) ئبلیسی گۆت: خودایئ من پا دئ تو مرنا من پاش بیخە، و حەتا خەلک ژ گۆرتن خۆ دەردکەفن تو من بەپیلە. خودئ گۆتە وی: هندی تویی تو ژ وانئ یئین حەتا رۆژا دەمی دەسنیشانکری دئینەهیلان، رۆژا پفکرنا ئیکئ دەمی خەلک هەمی دمرن. ئبلیسی گۆت: قئیجا سویند ب زالبوون و مەزنییا تە -ئەمی خودا- ئەز دووندەها ئادەمی هەمییان دئ د سەر دا بەم، ئەو تئ نەبت یئ تە بۆ عیبادهتئ خۆ هلبژارتی، و تە ژ سەرداچوونا من پاراستی، و تە چو دەسپەلات ل سەر وان نەدایە من.

گاقا وی زانی ئادەم ئەگەرا قئ دووماهییا خرابە یا ئەو دئ گەهتئ، وی نەقیا بئ تۆلفەکرن خۆ تەسلیمی قئ دووماهییی بکەت، ئیکەمین جار وی ژ خودئ خواست دەلیقەیهکا وەسا بەهتئ کو دەمی هەقراکی و دوژمناتییا وی د گەل ئادەمی و دووندەها وی درتتر لئ بت، دا مەجالئ تۆلفەکرنئ بۆ وی بەرفرەهتر لئ بیت، و ژ بەر حکمەتەکا خودئ پئ دزانت قەدەرا وی ل سەر هندی ب جە هات کو ئەو داخاوا ئبلیسی بۆ وی ب جە بینت، و ل قئیرئ ئبلیسی ب رۆیهکئ قائیم قە راگەھاند کویا ژئ بیت د دەر حەقا د سەر دا برنا ئادەمی و دووندەها وی دا ئەو دئ کەت.

ئەقە ئیکەمین شەر بوو دژئ نفسئ مروقی هاتییە راگەھاندن ژ لایئ ئبلیسی قە، و د قئ راگەھاندنا خۆ دا -وەکی قورئان بۆ مە قەدگێرت-

ئبلیسی چەند مەسەلەک بەرچاڤکرن یا د جەہتی خۆ دایە ئەم مەرۆڤ پی
دئاگەھدار بین؛ دا د هەڤرکییا خۆ دا د گەل وی ئەم لی دەشیار بین:

ل سەری ئبلیسی راگەھاند کو مەیدانا شەری دئ عەرد بت: ﴿ قَالَ رَبِّ بِمَا
أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ (الحجر: ۳۹) مەعنا: مەیدانا
شەری دئ ل عەردی بت.. و ناشکەرایە ئبلیسی دزانی کو خودی گۆتسوو
ملیاکەتان: ئەز دئ خەلیفەیکە ل عەردی دانم، لەو وی دزانی هەڤرکی دئ
ئەو بت یا ل عەردی پەیدا دبت.

هەر وەسا وی ئیشارەت دا وی چەکی ژێ یی کو ئەو د قی شەری دا ب
کارئینت، دەمی گۆتی: ﴿ لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ وی گۆت: ئەز
دئ ئیکا هند کم خرابی ل بەر وان بێتە باشی، تشتی کریت ل بەر وان جوان
بیت، و د سەر هندی ژێ را ئەز دئ وە ل وان کم کو ئەو ب قی خەملاندنا
ژ درەو بێتە خاپاندن حەتا ئەو هزر بکەن کو ئەو خرابییا ئەو دکەن باشییه..
ژ بەر قی ئیکتی تو بەری خۆ بدی هەر کەسەکی دلی خۆ د بەتە خرابییهکی ئەو
خرابی د چاڤین وی دا دئیتە خەملاندن، و ل بەر وی دئیتە شرینکرن.. ئەڤە
چەکی شەیطانییە باش بزانی!

یا غەریب ئەو هەر ژ رۆژا ئیکتی یا شەیطانی شەر تیدا راگەھاندی وی
باش زانی کو د ناڤ مەرۆڤان دا توخمەکی پاراستی ژ وی و خەملاندن و
خاپاندنا وی دئ هەبت، لەو هەر ژ دەستپێکی وی (تەعراف) کر پەنگەکی
مەرۆڤان دئ هەبت ب چو رێکان ئەو نەشیتە وان: ﴿ قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ
فِي الْأَرْضِ وَلَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ ﴿ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴾ (الحجر: ۳۹-۴۰) گۆت:
ئەز دئ شیم هەمی مەرۆڤان د سەر دا بەم ب تنی ئەو عەبدین تە نەبن یین تە
بۆ عەبدینییا خۆ هلبژارتین و (ئییخلاس) ب رزقی وان کری. ئەوان ئەز

نه‌شیمی. خودی ب خو ژی ئەف راستییه بنه‌جه کر کو ده‌سه‌هلاتا شه‌یطانی ب تنی دئی ل سهر وان بت ییتن به‌ندکی خو د گهل خودی دقه‌تینن، و خو ژ کاروانی عه‌بدینییا خودی شه‌ده‌ر دکهن، ئەو دئی بنه دیل د ده‌ستین شه‌یطانی دا، خودی گۆت: ﴿وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ (الحجر: ۴۳).

تافراندنا هه‌وایی:

ده‌می فەرمانا خودی هاتی کو ئاده‌م بۆ ده‌مه‌کی ل به‌حه‌شتی بیته‌دانان، خودی نه‌مر لی کر و گۆتی: ﴿وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ﴾ (البقرة: ۳۵) و ئەفه ئیکه‌مین ئیشاره‌ته د قورئانی دا هاتی هندی دگه‌هینت کو ئاده‌م ده‌می بۆ به‌حه‌شتی هاتییه فه‌خواندن، ئەو یی ب تنی نه‌بوو، به‌لکی چیکرییه‌کا دی ژی یا کو د گهل وی بوویه جۆت، د گهل دابوو، قورئان بۆ مه فه‌ناگیرت کانئ ئەف چیکرییا د گهل ئاده‌می بوویه جۆت چاوا هاتییه تافراندن، ئەو ئیشاره‌ت تی نه‌بت یا د ده‌ستپیکا سووره‌تا (النساء) دا هاتی، ده‌می خودایی مه‌زن دبیرت: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً﴾ (النساء: ۱).

ئەف ئایه‌ته ب ره‌نگه‌کی گومان تیدا نه ناشکه‌را دکه‌ت کو خودی هه‌ووا ئەوا د گهل ئاده‌می بوویه جۆت، ژ ئاده‌می ب خو تافراندیییه، و مه‌سه‌لا تافراندنا هه‌وایی ژ ئاده‌می ب خو، ئەگه‌ر ل به‌ر هنده‌کان تشته‌کی غه‌ریب بت، د مه‌جالئ علمی دا تشته‌کی گه‌له‌کی عه‌ده‌تییه؛ چونکی خو بچوبکیین مه ئەقرو ل مه‌درسان دخوینن کو هنده‌ک چیکری ل دۆر و ره‌خین مه هه‌نه زیده‌هییا وان ب ریکا (ئنفسامی)یه، بۆ نمونه: ئەمیبا، و هنده‌ک میکروبین ئیشان ژی، گاڤا ژفانی زیده‌هییا وان دئیت، ئیک ژ وان دوه‌رمت

و پشکهک ژئی قهدبت و چیکرییهکا سهریخو ژئی پهیدا دبت.. معنا: د ناه
 چیکرییتن خودئ دا تشتهکی غهرب نینه جوټ ژ کتی پهیدا بیت.
 بسیار ل فیرئ نهقیه: ئهري کهنگی و چاوا ههوا ژ نادهمی دورست
 بوو؟

ژ (بن عیاسی) دئیته فهگهاستن، کو دهمی نادهم ل بهحشتی هاتییه
 دانان نهو ب تنی لی دهات و دچوو و صهبرا وی نهدهات، دههکی نهو
 نشست و پشتی ژ خهو رابووی وی ژنهک دیت ل بهر سهرئ وی یا روینشتی
 بوو، خودئ نهو ژ پهراسییا وی یا چهپئ نافراندبوو، نادهمی گوټئ: تو
 کییی؟ وی گوټ: نهز ژنم. نادهمی گوټئ: بوچ تو هاتییه نافراندن؟ وی
 گوټ: دا صهبرا ته ب من بیت.

ژ فئ گوټنا صهبابی ناشکهرا دبت کو پشتی نادهم چوویه بهحشتی
 ههوا ل وئری یا ژ پهراسییا وی هاتییه نافراندن.

و ژ بلی هندئ کو کانی ههوا بهری یان پشتی چوونا نادهمی بو
 بهحشتی هاتییه نافراندن^(۱) د هدیسهکا دورست دا هاتییه: پیغهمبهر
 -سلاف لی بن- دبیژت: ((استوصوا بالنساء، فإن المرأة خلقت من ضلع،
 وإن أعوج شيء في الضلع أعلاه، إن ذهب تقیمة کسرتة، وإن ترکته لم یزل
 أعوج، استوصوا بالنساء خیرا))^(۲) یهعنی: هوبن ب شیرهتا من د دهر حهقا
 ژنان دا بکهن، چونکی هندی ژنه ژ پهراسییهکا خوار یا هاتییه نافراندن، و
 جهی ژ ههمییان خوارتر د پهراسییی دا سهره نهگهر تو بییی دا وی راست

(۱) چونکی دبت ژ نایهتا بوئی ناشکهرا بیت کو ههوا بهری چوونا نادهمی بو بهحشتی
 هاتبوو نافراندن، نهگهر نه خودئ نهگوته نادهمی: تو و ژنا خو ل بهحشتی ناکنجی بین.

(۲) بوخاری و موسلم فئ حمدیسی ژ نهبوو هورهیره ی فهگوهیتزن.

بکه‌ی دئی شکینئی، و نه‌گهر تو وی بهیله‌ی دئی مینت خوار، قیجا هوین
قه‌نجییی د گهل ژئی ب کارینن.

ژ قئی حهدیسی و گوتنا (ئبن عهباسی) یا بۆری ئاشکهر دبت کو حهووا
ژ په‌راسییا ئاده‌می یا چه‌پئ هاتبوو ئافراندن، و د قئی ده‌لیشه‌یی دا هنده‌ک
ئدیبان گوتیییه: خودئ حهووا ژ همستییی سهرئ ئاده‌می نه‌ئافراند دا ئهو خو
ل سهر سهرئ وی مه‌زن نه‌کته، و ژ همستییی پئی ژئ نه‌ئافراند دا ئهو خو
ل سهر سهرئ وی مه‌زن نه‌کته، به‌لکی ژ وی په‌راستییی ئافراند یا دلئ وی
قه‌دگرت دا ئهو همی گاغان یا نیزیکی دلئ وی بت!

به‌ری ئهم خو قه‌گوه‌یزینه خاله‌کا دی سی مسه‌له هه‌نه پیتقییه ئهم
ئاشکهر بکه‌ین:

یا ئیکئ: د مسه‌لا ئافراندنا ژئی دا -وه‌کی قورئان و حهدیس بو مه
قه‌دگوه‌یزن- راستییه‌ک هه‌یه نه‌گهر مرۆقی هه‌رده‌م ل به‌ر چاقئین خو دانابا چو
جاران نه‌دبوو خودانی وان بۆجوونئین خه‌له‌ت و (ته‌سه‌ووراتئین) له‌وجه بیئ کو
وی ل هنده‌ک ده‌مئین دیرۆکا خو راگه‌هانئین، وه‌کی کو وی هزرکری ژن
سه‌ره‌کانییا خرابییی و هیقئینی پیساتیییه، یان ده‌می هنده‌ک جاران کۆنگر
به‌ستین دا کو دان و ستاندنی ل سهر عه‌سلئ ژئی بکه‌ن کانی ئهو ژئ مرۆقه
و وی حه‌ق هه‌یه بچه‌ د مه‌له‌کووتا خودئ دا، یان ژئ ئهو چئیکریه‌کا بیخیره
خودئ ئهو بو زه‌لامی دایه‌ دا ئهو و جا خو پی بقه‌تینت!؟

مرۆقینی -ل ده‌مه‌کی- د به‌ریخۆدانا خو دا بو ژئی هند نزمبوو حه‌تا
هه‌می تایه‌تمه‌ندیین مرۆقینییی ژئ ستاندین و نه‌گهر ژ به‌ر هندی نه‌با کو
بئی وی زئده‌هی چئ نه‌دبوو دویر نینه‌ وی هه‌ما حوکم ب نه‌مانا ئیکجار
ل سهر ژئی دابا.. پاشی سال و زه‌مان زقیرین و رۆژه‌ک ب سهر مرۆقینییی

دا هات دلئی خو بره دورستکرنا قئی خهله تییی ئینا رابوو زتده ب ناف لایئی دی دا چوو هتا ژن ب پهنگه کئی وه سا بئی سهرکری ئهو ژ سهر هزارا خو ببهت کو ئهو و زه لام پیکفه نفسی مرۆقی دورست دکهن.

د ناقبهرا شان ههر دو بهرئخودانئین کهچ دا ئیسلام بهرئخودانا خو یا ناقنجی بهرچاښ دکهت کو هندی ژنه د مرۆقینییی دا ههڅپشکا زهلامییه و د هیئتینی دا ههر ژ وییه، لهو د (حقوق و واجباتان) ژئی دا ههڅالا وییه.

پراستییا دویئ: ههر چهنده زه لام و ژن د هیئتین و خورستییا خو دا ئیکن و د بئی فهرق و جوداهینه، بهلئی دقیت ژبیر نهکهین کو د ئامادهبوون و کاری دا هندهک جوداهی د ناقبهری دا ههنه، و ههبوونا شان جوداهییان بو هندییه دا ژین ب پهنگه کئی دورست ب ریشه بچت، بو نمونه: مهقسئی دو دهڅ ههنه، ههر دو وهکی ئیکن و دژتیک جودانه ژئی، و هتا ههر دو نهگههه ئیک نابنه مهقس و نهشتین کاری برینی بکهن.

ئهڅ همدیسا بوئی دهمی بو مه ئاشکهرا دکهت کو ژن ژ پهراسییهکا خوار چیبوویه نهقتیت مه وه تی بگههینت کو ئهو چیکرییهکا هۆشه و ب چو ریکان نایته سهر ری.. نه! بهلکی دقیت بیژته زهلامان: ژینا خو د گهل ژئی ل سهر خهونان ئاڅا نهکهن، و بزنان کو ژئی کسینییهکا جودا و سهربخو ههیه، و دبت ئهو د هندهک تشتان دا ل دویڅ وان قیاسان نهبت یئین هوین ددانن، قیجا نه وه بت هوین هزر بکهن ئهڅ چهنده دئی بته ئاستهنگ د ریکا ههوه و خوئی پیبرنی دا، و هوین لی نهگهرن ژئی ل دویڅ وان قیاسان فهصال بکهن یئین هوین د سهری خو دا ددانن.

مهسهلا سییی: ئهم دزانین کو خودی دشیا د گهل ئادهمی هموویئ ژئی جودا چئی بکهت، بهلئی ههر وهکی خودی ب قئی ئافرانندی دقیا ئادهمی و

دوونده‌ها وی ل هندې ناگهدار بکته کو بناخه‌یی مروّقی نئو خیزانه یا ژ ژن و میړه‌کی دوست دبت، و نه ژن بیی زه‌لامی ژ مروّقان دئیتته هژمارتن و نه زه‌لام بیی ژنی..

ناکنجیرونا ل به‌حشتی:

پستی خودی دهیکا مروّقان همووا دای -یان بهری وی بدهت ل دویف گوتنه‌کی- خودی وه‌سا هه‌زکر ناده‌می و ژنکا وی بیخته ژتر جه‌ریاندنی، ئینا وی فرمان دا وان ل به‌حشتی ناکنجی بکته، وه‌کی د نایه‌ته‌کا پیروز دا هاتی: ﴿وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿۳۵﴾ (النساء: ۳۵). و د همدیسه‌کا دوست دا هاتییه کو نف ناکنجی‌کرنه ل روژا نه‌نییی بوو، و ئیکه‌مین پیسار ل قیتری دئیتته هلیخستن نه‌قییه: نهری نئو چ به‌حشت بوو ناده‌م و همووا لی هاتینه‌دانان؟ و نئو به‌حشت ل کیفه بوو؟

به‌ری نهم به‌رسقا قی پیساری بده‌ین مه دقیت بیژین: ده‌می قورئان سه‌ره‌اتیین به‌ری بو مه شه‌دگیت، هنده‌ک تشت هه‌نه نئو ب زه‌لالی و فره‌ی به‌حس ژئ ناکته، وه‌کی وی به‌حشتا ناده‌م و همووا چوونیی، و وی دارا وان ژئ خواری، و ده‌می قورئان خو ل سه‌ر قان تشتان بی دهنگ دکته، مسوگه‌ره وان تشتان چو فایده‌یین زنده گرنگ تیدا نینن له‌و قورئان به‌حس ژئ ناکته، به‌لی د گهل هندې ژی، مروّف ب تبعه‌تی خو یی (مایتیکه‌ر!) هه‌ز دکته ل دویف هنده‌ک تشتان بچت، و پتر خو تیدا زانا بکته، ل سه‌ر قی بناخه‌یی ده‌می نهم دگه‌هینه قی جهی ژ سه‌ره‌اتییا ناده‌می، گه‌له‌ک کس هه‌نه پیسار دکهن: نهری نئو به‌حشتا ناده‌م و همووا چوونیی کیژ به‌حشت بوو؟ و ل کیفه بوو؟

د بهرسفا قئی پسپاری دا دئی بیژن: دو گوتن ههنه: (جمهوری) زانایین نیسلامی ل وئ باوهرینه کو ئو بهحشت (جنه الماوی) بو، یا کو خودان باوهر رۆژا قیامهتی دئی چنی، و دهلیلی ژ ههمییان ب هیتزر ل سهر قئی بۆچوونی ئو همدیسا درتزه یا نیمامی (موسلم) ژ (ئهبوو هورهیره و حوذهیفهیی) فهگواستی، تیدا هاتییه: ((رۆژا قیامهتی خودان باوهر دچنه نک نادهمی؛ دا ئو بیت دهگرههی بهحشتی بۆ وان فهکت، ئینا نادهم دیتره وان: ما تشتهکی هوبن ژ بهحشتی دهرخستینه ژ بلی گونهها بابئی هوه؟)) ئهفه هندئ دگههینت کو ئو بهحشتا نادهم ژئ هاتییه دهرخستن ههر ئو بهحشته یا خودان باوهر رۆژا قیامهتی دچنی.

بۆچونا دوینی ئهوه یا ژ هندهک زانایان هاتییه فهگواستن کو ئو بهحشت نه ئهوه یا خودان باوهر رۆژا قیامهتی دچنی، و دهلیلی وان یی ژ ههمییان ب هیتزر ئهفهیه، ئو دیژن: ئهگر ئو بهحشت (جنه الماوی) با، چاوا شهیطان دا چتی، و ل وتری وان د سهردا بهت، پشتی خودئ لهعنهت لی کرین و ئو دهکرکی؟

و باشتین بهرسفا ل سهر قئی گوتنی -ب هزرا من- ئهوه ئم بیژن: شهرت نینه هتا شهیطانی نادهم و هموا د سهردا برین ئو ب خو چوبته د بهحشتی، راسته شهیطان یی د گهل وان ناخفتی و گهلهک یی مایه پیقه هتا شیای وان د سهردا بهت، بهلی معنا قئی ئو نینه شهیطان ب خو چوبته د بهحشتی دا؛ چونکی یا ئم دزانین و قورئانی بۆ مه فهگیرای رۆژا قیامهتی بهحشتی -د بهحشتی دا- و جههنهمی -د جههنهمی دا- د گهل ئیک و دو دئاخفن و بهرسفا ئیک و دو دهن و ئیک و دو دبینن ژئ، و ههر ئیک یی ل جهن خۆ. و خو ئهگر هات و شهیطان ب خو چوبته نک وان د بهحشتی ژئ دا، چو مانعی نینه بیته گوتن: خودئ هند مهجال

دابوویی نهُو بچته بهحشتی؛ دا مهسلا جهرباندنا نادهم و ههواویی پیک بینت، وهکی کو ژبیهکی دریژ دایی؛ دا نهُو سۆزا خو د سهردابنا دووندهها نادهمی دا پیک بینت. و ههر چاوا بت نایهت یا ناشکهرایه کو دهمی خودی نادهم و ههوا ل بهحشتی داناین بو وان دورستکر ههر دارهکا بهحشتی یا وان بقیته نهُو ژئی بخون ب تنی دارهک تی نهبته گوتی: هوبن ژ قی داری نهخون، نهگهر دی ژ زورداران نینه هژمارتن.. نهُو چ دار بوو؟

نه د قورنانی دا و نه د هه دیستین دورست دا بهرسقا قی پسیاری نینه.. و چونکی مهخسه د ژ قی نهخوارنی جهرباندنا (نیرادا) نادهمی و ههواویی بوو -وهکی ناشکهرا- نه کو نهخوارنا قی رهنگی داری ب خو بوو، خودی رهنگی داری بو مه ناشکهرا نهکر، و یا گرنگ نینه نهُم بزاین نهُو دارا خوارنا وی هاتییه قهدهغهکرن چ بوو، بهلکی یا گرنگ نهُوه نهُم بزاین مهخسه د ژئی جهرباندنا نادهمی و ههواویی بوو، کانی نهُو دی شین خو ژ خوارنا قی دارا ل بهر دهستی وان دهنه پاش ل وی دهمی کو د شیانین وان دایه نهُو ژئی بخون، یا نه؟

و نهقییه تشتی مرۆقی ژ هیوانی جودا دکته: تشتکی قهدهغهگری ل بهر دهستی ههبت و د شیان وی دا بت نهُو وی تشتی قهدهغهگری بکته، و هنگی نهُو د ناقبهرا دو کاران دا راهستت: یان دلچوونا خو تیر بکته و پی ل قهدهغهی بدانت، یان ژئی یی خودان نیراده بت و بشیته خو. مهعنا: نیراده نهُو دوریانه یا مرۆقی و هیوانی ژتیک جودا دکته.

دهوری ئبلیسی د سهردابنا نادهمی دا:

وهسا چیبوو نادهم و ههوا د قی جهرباندنی دا بو دهمهکی نه دهسنیشانگری ب سهرکهفتن، ههتا ههزکرن خودی هاتییه سهر کو ری بو

دوژمنی وان یی مهزن ئبلیسی لهعنه تی بیته فه کرن دا ئهو دهوری خو
 دسهردابنا وان دا بینت.. و ههر چهنده خودی ئادهم و ههوا ههردو ل هندئ
 ئاگه هدار کرپون کو ئبلیس دوژمنی وان، فیتجا بلا ئهو هشیار بن دا ئهو
 ئیکا هند د گهل وان نه کهت کو ئهو ژ بهحهشتی بیته ده رتخستن، وهکی
 د نایه ته کی دا هاتی: ﴿فَقُلْنَا يَتَّادَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكَ مِنَ
 الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ﴿۱۱۷﴾ (طه: ۱۱۷). ، بهلی دیاره ده مه کی درت ژ ب سهر وان دا
 بۆری و وان د قی ده می دا ئهو شیرت ژ بیر کر یا خودی لی کری وهکی
 خودی ب خو گوتی: ﴿وَلَقَدْ عَاهَدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ قَنُوسٍ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿۱۱۵﴾﴾ (طه:
 ۱۱۵) خودی دبیتت: ب راستی بهری ئادهم ژ داری بخوت مه شیرت لی
 کرپو کو ئهو ژئ نه خوت، و مه گوتبو وی: هندی ئبلیسه دوژمنی ته و یی
 ژنکا تهیه، فیتجا ئهو ههوه ژ بهحهشتی ده رنه تیخت، نه گهر هوین د دنیا یی دا
 دی د نه خوشییی دا بن، ئینا شهیتانی وهسواس بو چیکر و وی گوهدارییا
 وی کر، و ئادهمی شیرته مه ژ بیر کر، و مه نه دیت وی ئهو پاراستی یا
 فهرمان پی ل وی هاتییه کرن.

و ئبلیسی ده می گه لهک خو جهریانندی و چو ئه نجام ب ده ست شه
 نه هاتین، ئهو لی گه ریا نوقطا لاواز ل نک مروقی (ئستغلال) بکهت، و خو
 پی بگه هینته ئارمانجی، و پشتی وی باش مروث نیاسی وی زانی ئهو
 نوقطه ل کی شهیه..

خو دای مهزن دبیتت: ﴿قَوْسَوْسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَتَّادَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةٍ
 الْجَدِّ وَمَلَكَ لَا يَبْلَىٰ ﴿۱۲۰﴾﴾ (طه: ۱۲۰) ئینا شهیطانی وهسواس بو ئادهمی
 چیکر و گوتی: ئه ری ئهز وی داری نیشا ته بدهم یا کو نه گهر تو ژئ بخوی
 ههر و ههر بمینی و نه مری، و ملکه کی بی دووماهی و قه برین بگه هته ته؟

ل جبهه کئی دی خودایین مەزن دبیرت: ﴿ فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْءَاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾ (الأعراف: ٢٠) ئینا شەیطانی بی ئەمرییا خودی ئینا سەر دلی ئادەمی و حەوایی کو ئەو ژ وی داری بخۆن یا خودی ئەو ژئی داینه پاش؛ دا ئەو جەهێ ل بەر وان هاتییه قەشارتن ژ عەورەتی وان بو وان ئاشکەرا بیت، و بو سەردابرن وی گوته وان: هەما ژ بەر هندی خودایین هەو هون ژ خوارنا فیتقییی ئی داری دانه پاش؛ دا هون ژئی نەبنه دو فریشتە، و دا هون نەبنه ژ وان یین هەر زیندی دەمین.

دیاره ئبلیسی دەمەکی نە یی کیم خۆ جەرپاندییە دا ئادەمی د سەر دا بیەت، و پستی چو بەرەم ب بزاقین وی قە نەهاتین رابوو (تەفرکیز) کره سەر هەندەک ژ وان دلچوونان یین خودی د خورستییا مروقی دا داناین و وی گوته ئادەمی و حەوایی هەردویان: ئەز دئ دارەکی نیشا هەو دەم ئەگەر هون ژئی بخۆن هون چو جارن نامرن، و ملکهکی بی دووماهی دئ گەهتە هەو، و تبیعهتی هەو دئ وهکی یی ملیاکەتان لی ئیت. و دا ئەو هزرا خرابیی ژئی نەکن وی سویند بو وان ب خودی خوار کو وی خیرا وان دقتیت و نەقتیت چو خرابی بگەهتە وان.

و ئایەت ئاشکەرا دکەت کو ئارمانجا ئبلیسی ژ ئی بەرگەرپانی ئەو بوو جەهێ قەشارتی ژ عەورەتی وان ل بەر وان ئاشکەرا بکەت، دیاره وی دزانی ئەگەر وی ئەف چەندە کر و عەورەتی وان ل بەر وان ئاشکەرا کر هزرا تیرکرنا پیتقییین لەشی دئ ل سەر وان زال بت و بەری وان دەتە خۆژبیرکرنی و مروقی ئەگەر خۆ ژبیرکر و ژبیرکر کانی ئەو بوچی هاتییه دان دئ خودایین خۆ ژئی ژ بیر کەت. و وەسا چیبوو دەمەکی خۆژبیرکرنی ب سەر ئادەمی و حەوایی دا هات و شەیطانی ئەف دەلیقە ژ دەست خۆ نەکر:

﴿ فَدَلَّيْنَهُمَا بِعُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن
 وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْتُ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا
 عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾ (الأعراف: ٢٢) ئینا وی ئەو هەردو خیراندن و دسەردابرن، و
 وان ژ وئ داری خوار یا خودی ئەو ژئ داینه پاش، قئیجا دەستی وان ژئ
 خواری عەورەتی وان ل بەر وان ناشکەرا بوو، و ئەو تشتی خودی ئەو بەری
 هنگی پی ستارەکرین نەما، قئیجا وان دەست دایێ بەلگین بەحەشتی دانە بەر
 خۆ، و خودایێ وان گازی وان کر: ئەری ما من هەوین ژ خوارنا وئ داری نە
 دابوونە پاش، و من نەگۆتیبوو هەوہ: هندی شەیتانە دوژمنەکی ناشکەرایە بو
 هەوہ؟

و ل جەهەکی دی خودایێ مەزن دبیژت: ﴿ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا
 وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَى-ءَادَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿٢٣﴾ (طه: ١٢٠)
 قئیجا ئادەمی و حەوواپی ژ وئ داری خوار یا خودی گۆتیبی ژئ نەخۆن، و
 عەورەتی وان ل بەر وان ناشکەرا بوو، و بەری هنگی ئەو ل وان پی قەشارتی
 بوو، ئینا وان دەست دایێ بەلگین بەحەشتی کرن و خۆ پی ستارەکرن؛ دا
 ئەوا دیار بووی ژ عەورەتی وان ئەو قەشیرن، و ئادەمی بی ئەمریا خودایێ
 خۆ کر، و ب خوارنا ژ وئ داری یا خودی گۆتیبی خۆ نیزیکی نەکە ئەو د سەر
 دا چوو. ل قئیری دو ڕاوەستان د گەل سەرھاتییا سەرداچوونا ئادەمی و خوارنا
 وی ژ دارا قەدەغەکری مە هەنە:

یا ئیچی: ھندەک کەس ھەنە وەسا ددەنە زانین کو دەوری سەرەکی
 د سەردابرن ئادەمی دا حەوواپی گێرابوو^(١)، یەعنی: دەستی شەیطان بی
 ھیشی بووی کو ئادەم گوھدارییا وی بکەت، ئەو رابوو خۆ د گەل حەوواپی

(١) بۆ پتر پیتزانیان ل دۆر قئ بۆچوونی بەری خۆ بەدە: (سفر التکرین ١/٣-٢٠).

جهړپاند و ب ساناهی شیا وی دسهردا بیهت، نه بهس هنده بهلکی وی
 ههواو بو خو کره نهو داف یا وی ئادهم ژی پی گرتی، و ژ بهر قی چندئی
 نفسی ژنی د چاقین وان دا بناخهیی خرابی و سهرداچوون و لهعنه تییه، و
 چونکی ههواو نهگهرا نیکه مین گونه ها مهزنه مرؤقی کری، ژن -ب دیتنا
 وان- نه یا ژ ههژی هندیه بچته د مهله کووتا خودی دا. و ئیسلام قی
 بچوونی راست نابینت، بهلکی قورئان -وهکی د نایه تین بوری دا مه دیتی-
 ب رهنگه کی ناشکهرا دبیتزه مه: کانی چاوا شهیطانی ههواو د سهردا بر
 وهسا وی ئادهم ژی د سهردا بر، و کانی چند گونه ها قی بی نه مرییا خودی
 د کهفته سمر ملین ههواوی هند دکهفته سمر ملین ئادهمی ژی، و چونکی
 ههردو د گونه هی دا پشکدار بوون ههردو دویان پیکفه داخوازا لیبورینی کر، و
 خودی تویا ههردو دویان پیکفه قهبولکر، و ههردو زقرین بی گونه ه.

بهلی ئهغه نابته مانع کو بهلکی ههواوی بهری ئادهمی ژ داری خوار
 بت؛ چونکی نهو زویتر دئیته سهردا برن، و بهلکی خوارنا وی بو ئادهمی ژی
 بته پالدهرهک کو نهو ژی ژ داری بخوت، د همدیسه کی دا یا بوخاری و
 موسلم ژ نهبوو هورهیره ی شه دگوهیزن هاتییه کو ((نهگه ههواو نهبا ژنه کی
 خیانهت ل زهلامی خو نه دکر))، یه عنی: تبعه تی هه می ژنان وه کی یی
 دهیکا وان ههواوییه، و مه خسه د ب خیانه تی ل قیری -وه کی ناشکهرا- نه
 کرنا فاحیسییه، بهلکی ئهغه ئیشاره ته کو ژن هنده ک کارین نه دورست دکته،
 و ئهف کاری وی دبه پالدان و هاندان (ته شجیع) کو زهلامی وی ژی وی
 کاری بکهت!

یا دووی: ده می ئادهم و ههواو د به حشستی دا و هندی وان پیگیری
 ب نه مری خودی دکر، نهو ل سهر فیطره تا خو بوون و عهوره تی وان یی
 قشارتی بوو، شهیطان هنگی راهستیا قی فیطره تی ل بهر وان شیلی

بکته و عوره تی وان بهرچاښ بکته، یه عنی: پیتقییه مروڅ باش بزانت کو خوړویسکرن و دیارکرن وی جهتی خودی فهران ب قشارتنا وی دای ژ له شی هونه که ژ داهینانا شیطانییه، لهو مروڅی خودان باوهر دقتیت خو ژی بده ته پاش، و قورناب ناشکمرایی قی راستییی بو مه بهرچاښ دکته دهمی دبیرت: ﴿يَبْقَىٰ عَادَمٌ لَا يَقْنَنُكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبْوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرْنِكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيْطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾﴾ (الأعراف: ٢٧) ئی دوونده ها ناده می بلا شیطان هموه نه خاپنت، و گونه هی ل بهر هموه شرین نه کته، هر وه کی ل بهر ده بیابین هموه نادم و هووایی شرینگری، قتیجا ژ بهر هندی وی نهو هر دو ژ به حشستی دهرتخستن، نهو وان جلکین خودی نهو پی ستاره کرین ژ بهر وان دکته؛ دا عوره تی وان نیشا وان بدهت. هندی شیتانه نهو و دوونده و نفسی وی هموه دبینن بیی هوین وان ببینن قتیجا لی دهشیار بن. هندی نهمین مه شیتان یین کرینه دوست و سرکار بو وان کافرین باورییی ب تهو حیدا خودی نهینن، و پیغه مبهرتن وی راستگو نده رتخن، و کاری ب ریکا وی نهکن.

توبه کرنا ناده می و هووایی:

ناده می نهو پهیمان ژ بیرکریا وی د گهل خودی بهستی کو گوهدارییا شیطانی نه کته و ژ دارا قده غه کری نه خوت، و بهرانبهر خاپاندنا دوژمنی خو نبلیری نهو لاوازوو، و هنگی نه مرئی خودی ب جه هات.. ناده می و ژنکا وی هووایی هر دویمان ژ داری خوار، و کفته د بی نه مرییا خودی دا، و وان ب قی کاری خو دا زانین کو مروڅ د نافراندنا خو دا یی لاوازه و ناماده بوونا وی بو سرداچوونی هییه، وه کی خودایی مهزن د دهر حقا نافراندنا وی دا گوتی: ﴿وَالْخَلْقِ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾﴾ (النساء: ٢٨)، ژ بهر قی

چهندی یا غریب نینه مرۆف هندهک جاران بکهفت، یان خو ژ بیر بکهت و گونههکی -بلا چهند یا مهزن ژى بت- بکهت؛ چونکی ئەفه پشکهکه ژ تبعهتی مرۆفی، ب تنی یا گرنگ ئەوه مرۆفی دلەکی هشیار و رحهکا زیندی ههبت و یتکا ل خوژقپینی ل بهر خو بهرزه نهکهت، و بزانت وی خودایهکی وهسا ههیه ل کهفتنی دپورت، و شکستنی فه دگرت، و لهزی ل عهزابدانی ناکهت.

ئادهم و حهوا ههردو خهله تبهون دهمی دلێ خو بریه (خولوودی) و (ملکهکی بی دووماهی) و قهستا وی داری کری یا خودی ئەو ژئی داینه پاش و ژ بهری وی خواری، و گاڤا ئەو کهفتینه د گونههی دا و وان بهرانبهر گازییا شیطانی خو لاواز دیتی، ئەو فیطرهتا خودی دایه وان گهشبوو و بهری وان دا یتکا تۆبه کرنی، و ژ تبعهتی مرۆقییه ل دو دهمان پتر بهری وی دکهفته یتکا تۆبه کرنی:

- گاڤا ئەو دکهفته د تنگاییهکا وهسا دا کول نک وی مسۆگهر دبت ژ خودی پیتقهتر وی چو یتکین دی نینن.

- و گاڤا ب ناگری (غهریزهیهکا) وهسا یا ئەو نهشیت پاشدا بهت دئیته سۆتن، قیجا پشتی نهفسا وی تهنا دبت پهشیمانی قیبرا دگههت، و لههییا توی د دلی دا رادبت، و ژ دهرگههی خودی پیتقهتر ئەو چو کسێ نابینت ههوارین خو بگههینتی و بی ژئی ب هیقی بت کو د ههوارئ بیت.

گاڤا ئادهم و حهوا وی بی ئەمرییا خودی کری و زانی وان ئەو کر یا خودی ئەو ژئی داینه پاش، پهشیمانی ل نک وان پهیدابوو، و ب تۆبه کرن شه وان ههوارین خو گههاندنه خودی: ﴿قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿۲۳﴾ (الأعراف: ۲۳) ئادهم و حهوا وی گۆت: خودای

مه ب خوارنا ژ داری مه زۆرداری ل خو کر، و نهگه تولا مه نهبۆری و دلۆقانییی ب مه نهبهی مسوگه ئه م دئی ژ وان بین ییتن بار و پشکیتن خو ل دنیایی و ئاخه تی بهرزه کرین.

ئهف په یفه ئه و بوون ییتن ئاده می ژ خودایی خو وه رگرتین، و دوعا بو خو پی کرین قتیجا خودی تو یا وی ژئی قه بویلکری.

دهرکهفتنا ژ بهحشتی:

سه رپۆرا ئیکتی ب دووماهی هات، و سالۆخهت و تایبه تمه ندییتن مرۆقی پی ئاشکه رابوون، و مرۆف ب خو پی ناگه هدار بوو، و ئه فه تشته کی گه له کی فهر بوو بو مرۆقی پشتی ئه و ل مهیدانا هه فرکییی هاتییه دانان: ل عهردی، ئه وی خودی وه حه زکری بته جهی شه ری بهرده وام د ناچه را مرۆقی و شهیطانی دا... ﴿قَالَ أَهْبَطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتْنَعٌ إِلَىٰ حِينٍ﴾ ﴿٢٥﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٤﴾ (الأعراف: ٢٤-٢٥) خودایی مهزن گوته ئاده م و حه ووا و ئبلیسی: هوین ژ عهسمانی بهر ب عهردی قه هه رنه خوار، و هنده ک ژ هه وه بو هنده کان دئی بنه دوژمن، و جهه ک بو هه وه ل عهردی هه یه هوین لی ئاکنجی بین و حه تا دمرن خو شییی لی ببهن. و گوته ئاده م و حه ووییی - و دوونده ها وان-: ژینا هه وه دئی ل ویری بت، ئانه کو: ژینا خو یا دنیایی هوین ل عهردی دئی بو رینن، و مرنا هه وه ژی دئی ل ویری بت، و خودایی هه وه هه ر ژ ویری دئی هه وه راکه ته شه، و بو رۆژا قیامه تی کۆم که ت.

و ب قی فه رمانا خودایی نفشی مرۆقی د شه خصی ئاده م و حه ووییی دا، هه ر وه سا ئبلیس ژی، ژ عهسمانی بهر ب عهردی قه هاتنه دادان و ل عهردی ئاکنجی بوون، و بهری نوکه مه گوته: ئیمام موسلم ژ ئه بوو هورهیره ی

ڦه دگوهيزت كو پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتيبه: ((چيترين رږڙ رږڙ تيدا هلاتي رږڙا نهينيپيه، ل وي رږڙي نادمه هاتبو نافراندن، و ل وي رږڙي نهو ل بهحشتي هاتبو دانان، و ل وي رږڙي نهو څ بهحشتي هاتبو دهريخستن))، و د ريوايه ته كا دي دا هاتييه: ((و ل وي رږڙي قيامت رادبت)).

و دبت پسپارهك ل ڦيږي بيته كرن: نهري نادمه و هووا و بليس ل كيڅ جهي ل عهدي هاتنه دانان؟

د بهرسځي دا دي بيڙين: نه د قورناني دا، و نه د حمديسين دورست دا بهرسقا ځي پسپاري نه هاتييه دان، هندهك ريوايه څ هندهك صحابي و تابعيان يين هاتينه ڦه گوهاستن چند بهرسځه كين څي كجودا بو ځي پسپاري تيدا هه نه، و څي څ وان نهو يا ب سنده ده كا دورست څ عبدالله لاهي كورې عهبياسي هاتييه ڦه گوهاستن كو نادمه ل جهه كي د ناقبه را مه كه هي و طائيفي دا هاتبو دانان دبيڙني: (دوحناء).

ل عهدي:

وه سا خودي بو نادمي و دوونده ها وي هزكر كو نهو ل سهر عهدي بيته دانان، نهو عهدي نهو څ ناخا وي هاتينه نافراندن، دا نهو لي بينه خودان دهسهلات و وي ناخا كهن، و هتا خودي بو هزكري ل سهر بڙين و گاځا مرن د ناخا وي دا بيته ڦه شارتن، پاشي څي بيته راكرن، و بزځر نه نك خودايي خو دا نهو حوكمي د ناقبه را وان دا بكت: يان بو بهحشتي.. مالا وان يا څي، نه گهر وان ريكا پيغهمبهران گرت، يان څي بو جهه نه مي، نه گهر نهو د گازيبا شهيواني چوون و ب هيڅي بيته وي هاتنه خاپاندن، و ده مي فه رمان څ لايي خودي ڦه هاتييه دان كو نفسي مروځي څ بهحشتي

ژوردا بهر ب عهردی څه بېته خواری، خودی راستیهک ل بهر چاځان دانا،
 ټمو ژي نهڅه يه: ﴿ قُلْنَا أَهْبَطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ تَّبِعَ هُدَايَ فَلَا
 خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
 فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٩﴾ (البقرة: ٣٨-٣٩) خودی دبېتت: مه ګوته وان: هوین هه می
 پیکڅه ژ بهحشستې ههړنه خواری، و پاشی بو ههوه و دووندههین ههوه یین
 پشتی ههوه دئین تشتی هیدایه تا ههوه تیدا هه می دئ نیت. قتیجا ههچیی
 کاری پی بکهت ترس ل سهر پاشهروژئی و پهشیمانی ل سهر یا بوړی ناګهته
 وان، بهلکی دلرجه تی ل دنیا یی و ناخره تی دئ یا وان بت. و ټموین کافری و
 دره و ب نایه تین مه یین دئینه خواندن و نیشانین تهوحیدا مه کری، ټمو
 ټمون یین دمینه د ناګری دا، هه دئ تیدا مینن، ژئی ده رناکهڅن.

و قورئان ده می سهرهاتییا ناده می ب بهرفره می بو مه څه دګیرت هه
 ژ بهری بېته نافراندن وچه تا پشتی ل سهر عهردی هاتییه دانان دقتیت بهری
 مه بده ته چهند راستیه کین مهزن یین کو مروڅی دویری قورئانی دژیت یی
 لی ناګه هدار نینه، ژ وان راستیان:

١- پهیدابونا مروڅی ل سهر څی عهردی بو ژین و ژیارا وی هاتییه
 ناماده کرن کاره کی بی نارمانج و (صودفه یه کا) ژ قهستا نه بوویه، و ټموین
 هزر دکهن ټهف ګهردوونا ټهم لی دژین بی دهستی یا هاتییه د خله کا
 هه بوونی دا، و پاشی ژین ب خو ژی ب بی دهستییه کا دی یا لی هاتییه
 دان، ټهو د بی نارمانجی و ګومانه کا مهزن دا دبهرزه نه!

٢- بهادارییا نفشی مروڅی ب وی نارمانجی څه یا ګریدایه یا ټمو ژ بهر
 هاتییه نافراندن: کو عهردی ل ژیر سیبه را عه بدینییا خو بو خودی ناڅا
 بکهت، نه وه کی د دیتن و بوچوونین (ماددی) دا دئته هزرکرن کو بهایی
 مروڅی ب بها و (قیه مین ماددی) ب تنی څه یی ګریدایه.. ټهف مروڅی

نه‌گهر ژ لایڼی (حجمی) څه بېته هه‌لسه‌نگان‌دن هه‌ر نه‌ئېته دیتن به‌ران‌به‌ر وان چټک‌ریښ د گه‌ردوونې دا هه‌ین، خودی هند تایبه‌تمندی یین داینی کو د سنوړی عه‌بدینیا خو بو خودی دا بته سه‌روه‌ی هه‌می خودان رحان.

۳- نه‌ف مروځی د هیڅینې خو دا دگه‌ته ناده‌م و هه‌وایڼ، د گه‌ل وان تایبه‌تمه‌ندی و ی هه‌ین ژی، د هنده‌ک لایتن هه‌بوونا خو دا یی لاوازه، نه‌گهر که‌سه‌ک هه‌بت رتبه‌ریا وی بو خرابی بکه‌ت و ب سه‌ر جه‌ین لاوازیا وی هل بیت زوی دئ شیت وی د سه‌ردا به‌ت، ژ به‌ر څی چندی خودی نه‌و نه‌ه‌یلا ب هیڅیا فیطه‌رت و عه‌قلداریا وی ب تنی څه، به‌لکی لی هاته که‌رمی و پیغه‌مه‌ر بو هنارتن و کیتاب د گه‌ل دا؛ دا به‌ری وان ژ رتکا راست نه‌ئېته وه‌رگیران.

۴- چونکی مروځ لاواز یی هاتیبه‌ نافراندن -وه‌کی مه‌ گوټی- و یا به‌رگومانه کو د هه‌ر جه‌رباندنه‌کا نه‌و تی دپورت دا نه‌و به‌ت‌ه‌ست، خودی ده‌رگه‌ی توپی ل به‌ر څه‌کر و ه‌یلا څه‌کری، و گوټی: هه‌ر جاره‌کا تو ته‌حسی، ل من بزږه‌ و تویه بکه‌ گونه‌ها ته نه‌گهر چند یا مه‌زن ژی بت نه‌ز دئ بو ته ژی به‌م. ب څی راستیا خو نیسلامی بارڼ مروځی سڅک کر، و نه‌و چیقانوکا که‌نیسی و زه‌لامین وی بو خو څه‌هاندی کو: ((گونه‌ها ناده‌می له‌عنه‌ته‌کا هه‌ر و هه‌ره د ستوی دوونده‌ها وی دا دانا، حه‌تا نه‌و باوه‌ریی بینن کو خودی د کراسی مروځی دا یی هاتی و خو دایه‌ کوشتن و هلاویستن)) نه‌ف چیقانوکه‌ لادا و گوټ: ناده‌م خه‌له‌توو و تویه‌کر، و وه‌کی هه‌ر مروځه‌کی خه‌لت بیت و تویه بکه‌ت خودی لی بوری و نه‌و ژ گونه‌ه‌ی پاڅرکر.. و خلاص!

۵- شهرې مروّقی بی سهره کی و بهرده وام ئەو شهره یی شهیطانی دژی وی راگه هاندی، و سۆز دای هندی ژئی بیت ئەو بهرده و امییی پی بدهت؛ دا نه هیلت پترینی مروّقان ژ دوونده ها ئاده می بزقرنه وی به حهشتی یا ئەو ژئی هاتینه ده ریخستن.

حاکم ب سه نه ده کا دورست ژ ئەبوو مووسایئ ئەشعەری ئەدگوهیزت، دبیزت: ده می خودی ئاده م ژ به حهشتی ئینایه ده ر و دانایه سهر عهردی، وی ههر تشته کی هه ی نیشا دا، و هنده ک فیتیپی به حهشتی ژئی دایئ، و ئەف فیتیپی هه وه ژ وی فیتیپه، به لی پا ئەفه خراب دبت، و ئەو خراب نابت..

سهرهاتییا ههردو کوپین ئاده می:

پشتی خودی فه رمان دای ئاده م و هه ووا ل سهر عهردی بیتنه دانان، ئیکسه ر فه رمان هاته ب جه ئینان، و عهرد بوو جه ئی ژین و ژیارا وان، و ل سهر عهردی خودی دوونده ه دا ئاده م و هه ووا یئ، و دبیزن: ههر جار هه ووا یئ جیمکه ک دبوو: کوپه ک و کچه ک، و ئەو ههردو حسیب دبوون خویشک و براین ئیک، و پیخه مهت زنده بوونا مروّقی خودی بو ئاده می کره شریعت کو ئەو وی کچا ئەف ساله دبت ل کوپئ ساله کا دی ماره بکهت، و کچا ساله کا دی دبت ل کوپئ ئەف ساله ماره بکهت، و چی نه دبوو کچ و کوپین ساله کی بو ئیک و دو بن؛ چونکی ههردو خویشک و براین ئیک بوون.

پشتی هاتنه خوارا ئاده می و هه ووا یئ بو عهردی قورئان سهرهاتییه کا ب تنی ژ ژینا وان بو مه ئەدگپرت ئەو ژئی سهرهاتییا ههردو کوپین وانه ده می ئیکی بی دی کوشتی، و ئەو ژئی ب فی رهنگییه خودی دبیزت: ﴿وَأْتَلُّ عَلَيْهِمْ نَبَأَ آبَائِهِمْ إِذْ قَرَّبُوا قُرْبَانًا فَتُقْبَلُ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ

لَا قُوَّةَ لَكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ (المائدة: ٢٧) یه‌عنی: نه‌ی پیغه‌مبهر، تو به‌حسبی ههر دو کورپن ناده‌می بو وان بکه: ده‌می ههر ئیک ژ وان قوربان‌هک دای -دا پی نیزیکی خودی ببن- ئینا خودی قوریانی ئیک ژ وان قه‌بویلکر؛ چونکی ئهو مروقه‌کی ب ته‌قوا بوو، ئینا برایی وی حمسیدی ب وی، و گوتی: نه‌ز دئ ته‌ کوژم، برایی وی گوتی: هندی خودییه قوریانی ژ وی قه‌بویل دکه‌ت یی ژ وی بترست..

سه‌رهاتییا هه‌ردو کورپن ناده‌می یین دورست، و ناقتین وان قابیل و هابیل بوون، وه‌کی د همدیسین دورست دا هاتی، ژ قئیری ده‌ست پی دکه‌ت، وه‌کی قوربان بو مه‌ قه‌دگیت، ههر ئیک ژ وان قوربان‌هک بو خودی پتیشکیش کر، ب نیه‌تا هندی کو خو پی نیزیکی خودی بکه‌ن، ئینا خودی قوریانی هابیلی ژئ قه‌بویلکر، و یی قابیلی قه‌بویل نه‌کر، و نه‌گه‌ر بیته‌ گوتن: نه‌ری وان چاوا زانی قوریانی کی قه‌بویل بوو و یی کی قه‌بویل نه‌بوو؟ دئ بیژین: ژ هنده‌ک صحابی و تابعیان دنیته‌ قه‌گواستن کو ناگه‌رک ژ عسمانی هاته‌ خورای و قوریانی قابیلی خوار، و نه‌فه‌ بو وان نیشانه‌ک بوو کو خودی قوریانی وی قه‌بویل نه‌کر.. ئینا وی حمسیدی ب برایی خو بر و گوتی: بزجی قوریانی ته‌ قه‌بویل بوو و یی من نه؟ نه‌ز دئ ته‌ کوژم. هابیلی گوتی: ﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٨﴾ لَنْ يَسْطُرَ إِلَيْكَ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسِطِ يَدِي إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَبُوَ بِإِيْمِي وَأَيْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْآرَائِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٠﴾﴾ (المائدة: ٢٧-٢٩) هابیلی گوت: هندی خودییه قوریانی ژ وی کسی قه‌بویل دکه‌ت یی ژ وی بترست. و نه‌گه‌ر ته‌ ده‌ستی خو دریزکره‌ من دا من بکوژی، تو وی چهندي ژ من نابینی، نه‌ز وه‌کی ته‌ ناکه‌م، هندی نه‌زم نه‌ز ژ خودی خودایی هه‌می چتیکرییان دترسم. هندی نه‌زم من دثیت تو بزقیری گونه‌ها کوشتنا من، و گونه‌ها به‌ری هنگی

ل سهر ته هه‌ی ژێ تو هلگری، قیجا دا تو ببیسه ژ خه‌لکی ئاگری یێن ههر تیدا دمینن، و نه‌وه جزایی زۆرداران. و دیاره قتی گۆنتی پستر که‌ریین وی ژ برایی وی فه‌کرن: چاوا نه‌و یی ب ته‌قوا بت و نه‌ز نه، و قوریانی وی بیته قه‌بویلکرن و یی مه‌ نه؟ له‌و وی گه‌فین کوشتنی ل برایی خو کرن، و دووماهییی نه‌فسی و شه‌یطانی نه‌و پالقه‌دا کو گه‌فا خو ب جه‌ بینت:

﴿ فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۝۳۰ ﴾ (المائدة:

۳۰) ئینا نه‌فسا قابیلی کوشتنا برایی وی ل به‌ر وی شرین کر، قیجا وی نه‌و کوشت، و نه‌و بوو ژ زیانکاران یێن ناخه‌رتا خو دایه ب دنیا یا خو.

و چونکی نه‌فه ئیکه‌مین رویدانا مرنی بوو د ژینا مروقی دا چیبووی، هابیل تی که‌فت و نه‌زانی دئ چ ل که‌له‌خی برایی خو که‌ت، ئینا خودی ری نیشا دا: ﴿ قَبَعَتْ أَلَّهُ عُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُورِي سَوَاءَ أَخِيهِ قَالَ يُورِيكَ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُورِي سَوَاءَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ۝۳۱ ﴾ (المائدة: ۳۱) ئینا خودی قه‌له‌ک هنارت دا کۆرکه‌کی د عه‌ردی بکۆلت و قه‌له‌کا مری تیدا فه‌شیرت؛ دا ب وی چهنده‌ی نیشا قابیلی بده‌ت کانی چاوا دئ له‌شی برایی خو فه‌شیرت؟ ئینا قابیل مه‌نده‌هۆش بوو، و گۆت: نه‌ری چاوا نه‌ز نه‌شیام وه‌کی قتی قه‌لی بکه‌م و له‌شی برایی خو فه‌شیرم؟ ئینا قابیلی برایی خو فه‌شارت، قیجا خودی په‌شیمانی ب رزقی وی کر پشتی نه‌و ب زیانکاری فه‌ زقری.

هنده قورئان قتی سه‌ره‌اتییی بو مه‌ فه‌دگیرت و چو به‌رفه‌هییی دی ناده‌تی، و مه‌سه‌لا کو هه‌فه‌رکییا قابیلی د گه‌ل هابیلی سه‌را خویشکا وی بوو ده‌می قابیلی گۆتی: خویشکا من نه‌وا د گه‌ل من بووی دئ بو من بت نه‌ کو خویشکا هابیلی نه‌وا د گه‌ل وی بووی؛ چونکی خویشکا من ژ یا وی جوانتره، نه‌ف چهند نه‌ د قورئانی دا و نه‌ د حه‌دیسین دورست دا نه‌هاتییه و

مرۆف نهشیت خو پئی پشتراست بکهت، ههر چهنده نهو د ریوایه ته کی دا هاتییه یا کو ژ عهبدللاهتی کوړی عهیباسی و عهبدللاهتی کوړی مهسعوودی دئیته شهگواستن.

ههر چاوا بت هابیل ئیکه مین مرۆف بوو مری، و وهکی مه دیتی ب کوشتن چووبوو، و ب دهستی برایی خو هاتبوو کوشتن و مسوگمر نهف رویدانه ل سهر نهفسییه تا ئاده می - و هه می مرۆقین وی ده می - یا گران بوویه؛ چونکی ئیکه مین رویدانا مرنی بوو مرۆقی دیتی، ههر وهسا نهو مرنه کا ته بیعی نه بوو، و ژ بهر کو کوشتن تاوانه کا مه زنه قورئانی پشتی شه گپران سهر هاتییا قابیل و هابیلی گوت:

﴿ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُمْ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ بَعَدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لُمُسْرِفُونَ ﴿٣٢﴾ (المائدة: ٣٢)

یه عنی: ژ بهر قتی تاوانا کوشتنی مه بوو ئسرائیلیان کره شریعت کو هه چییی نه فسه کی بی تولقه کرن، یان ژ بهر کرنا خرابکارییی و دوژمناتییا شریعتی خودی ل دنیا یی بکوژت، ههر وهکی وی مرۆف هه می کوشتین ژ بهر کو وی خو هتزیای عهز ابا خودی یا مه زن کر، و هه چییی خو ژ کوشتنا نه فسه کا خودی حه رام کری دا پاش ههر وهکی وی مرۆف هه می زیندی کرین؛ چونکی پاراستنا مرۆقه کی ب تنی پاراستنه بوو مرۆقان هه مییان، و ب راستی پیغه مبه رین مه ب هتجهت و ده لیلین ئاشکه را ل سهر راستییا په یاما وان گازی بوو دکر، ژ باوه ری ئینانا ب خودی و پینکینانا تشتی ل سهر وان هاتییه فه رکرن بوو ئسرائیلیان هاتبوون، پاشی پشتی هنارتنا پیغه مبه ران گه له ک ژ وان ئسرائیلیان ب کرنا حه رامییی و هیلانا فه رمانا خودی زنده گاقییی ل سهر توخوبیتن خودی دکهن.

ژ هندهک ريوايه تان دئيتته وهرگرتن کو ده می قابیلی برایی خو هابیل
 کوشتی نادهم و ههوا ههردو د زیندی بوون، و نهو ل سهر وی ب خم کهفتن،
 و ل سهر کرنه گری ژی، و دبیزن: پشتی کوشتنا هابیلی ب پینج سالان
 خودی کورپی دا ناده می و وی ناقی کورپی خو کره (شیت) و مهعنا ناقی وی
 ب نه زمانتی وان خهلات یان دانا خودی بوو.

مرنا ناده می:

بهری نوکه مه بهحسی ژییی ناده می کربوو، و مه دابوو زانینی کو
 ئیمامتی (ترمذی) همدیسه کا دورست ژ نه بوو هورهیره ی شه دگوهیترت تیدا
 هاتییه کو خودی هزار سال دابوونه ناده می، و ناده می چل سال ژ ژییی خو
 دانه داوودی، و ده می نادهم ل سهر عهردی هاتییه دانان وی دزانی کانی نهو
 چند سالان دئ مینته ساخ، بهلی وی ژ بیرکربوو کو وی چند سال ژ ژییی
 خو دابوونه داوودی، لهو ده می ملیاکه تی مرنی هاتی دا رحا وی بستینت
 ناده می گوتی: هیشتا چل سال ژ عهری من یین ماین، ملیاکه تی مرنی
 گوتی: ما ته نهو نه داینه کورپی خو داوودی؟

ل قیری ههژی گوتنییه بیژین: د همدیسین دورست دا هاتییه کو رحا
 پیغه مبه ره کی نه هاتییه ستانندن نه گهر بهری هنگی داخواز ژی نه هاتبته کرن کو
 نهو ئیک ژ دو یان بو خو هلبیزرت: مرنی یان مانی.

و د همدیسه کا دی دا یا عبداللاهی کورپی نهحمه دی ژ (نویه یی کورپی
 که عبی) شه دگوهیترت هاتییه: ده می نادهم کهفتییه بهر مرنی گوته کورپن خو:
 دلج من یی دچته فیقییی بهحشتی، ئینا نهو چوون بو وی ل داخوازا وی

بگه‌ریتین^(۱)، و ده‌می‌ئو دهرکه‌فتین، هنده‌ک ملیاکه‌ت هاتنه به‌راهییا وان کفن و بینین خوش و ته‌فر و بئر د گهل دا بوون، وان گوت: گه‌لی کوپتین ئاده‌می هوین دئ چ کمن؟ وان گوت: بابئ مه یئ نساخه و دلئ وی یئ دچته فیقییی به‌حسستی، وان گوت: بزقرنه‌شه، مه‌سه‌لا بابئ هه‌وه قه‌تیا! و ده‌می ملیاکه‌ت ب ژورکه‌فتین هه‌ووایئ ئه‌و نیاسین له‌و وی خو د ئاده‌می وه‌رکر، ئینا ئاده‌می گوتئ: خو ژ من دویر بکه، نئ ژ لایئ ته‌غه‌ئه‌ز هاتبوومه تی ئیخستن^(۲)، من به‌په‌له د گهل ملیاکه‌تین خودایئ من.. و وان رها وی ستاند و هه‌ر وان ئه‌و شویشت و کفنکر و بینین خوش لئ کرن، و نفیژل سه‌ر کر و قه‌شارت، پاشی وان ملیاکه‌تان گوته‌ عیالی ئاده‌می: نه‌غه‌ه رتبازا هه‌وه‌یه..

جیگرئ ئاده‌می:

ده‌می ئاده‌م گه‌هشتیه‌ه رۆژتین خو یئین دووماهیئ، هه‌نارته ب دویف کوپئ خو (شیث)ی را، و هنده‌ک ژ وی زانینا خودئ دایئ نیشا وی دا، وه‌کی زانینا ده‌میتن شه‌ف و رۆژئ، و ئاده‌می شیرته ب جیگرییا خو ل وی کر.. زانایئ ناقدار (ئبن که‌ثیر) دبیترت: رۆژا ئاده‌م تیدا مری ئه‌ینی بوو، و پشتی ئاده‌می کوپئ وی (شیشی) جه‌ئ وی گرتبوو، و د هه‌دیسه‌کئ دا یا (ئبن حبان) ژ (ئه‌بوو زه‌رری) قه‌دگوه‌یزت هاتییه: پیغه‌مه‌بر -سلاڤ لئ بن- دبیترت: ((خودئ سه‌د و چار سه‌حیفه هه‌نارتینه، پینجی ژ وان بو

(۱) هه‌ر چهنده وان دزانی ئه‌و نه‌شتین داخووازا بابئ خو ب جه‌ه بینن ژئ به‌لئ ژ دلپه‌غه‌بوونا وان، وان نه‌غیا دلئ بابئ خو به‌تلن.

(۲) نه‌غه‌ه نیشاره‌ته بو وی مه‌سه‌لا به‌ری نوکه مه‌گوتئ کو هه‌ووایئ به‌ری ئاده‌می ژ دارئ خواریبوو، و نه‌ف خوارینا وی بو وی وه‌کی هاندانه‌کئ بوو کو ئه‌و ژئ بخت.

(شیشی) هاتبونه خواری)). ژ څی همدیسې دښتته زانین کو (شیش) پیغه مبهه بو، و وهی بو وی هاتبو خواری.

ئادهم بهری ژنکا خو ههواوی مریو، و نههاتییه زانین کانې نهو چند سالان پستی ئادهمی مابوو و کانې ژییی وی دهمی نهو مری چند بو، همر چنده ریوايه تهک ههیه کو نهو ساله کی پستی ئادهمی مابوو.

دبېژن: پستی ئادهمی شیش بابې دوی یی مروڅانه؛ ژ بهر کو دووندهها ئادهمی ب څی کوړی وی ب تنی مایه.. و (ئبن که شیر) ژ زانایتن دیروکی څه دگوهیتز کو پستی شیش کهفتییه بهر مرنی وی کوړی خو نهنوش دانا جهی خو، و پستی نهنوشی کوړی وی قینینی جهی وی گوت، و پستی وی کوړی وی مهلایلی مهزنی وهرگرت، و دبېژن: نهو ئیکه مین مروڅ بوو باژیر چیکرین.

پستی وی کوړی وی یهرد بوو جیگری وی، و پستی یهردی کوړی وی (نهخنوخ) بوو جیگری وی، و یا ناقدار ل نک خه لکی دیروکی نهوه کو نهخنوخ نهوه یی قورنان ناڅی ندریسی ل سهر ددانت.

بهری دووماهیي:

بهری نهم سهرهاتییا ئادهمی ب دووماهی بینین مسهلهک ههیه مه دڅیت ئیشاره تی بدهینی: تشتی بهرچاډ د قورنای دا نهوه سهرهاتییا ئادهمی د گهل، یان د ناف سهرهاتیيین پیغه مبهه رین دی دا نایته هه گپران، بهلکی همر جار ناقیرهک دکهفته ناقههرا سهرهاتییا وی و یا پیغه مبهه رین دی دا؛ و خودی چیتزر دزانت نهگهرا څی بو هندی دزڅرت چونکی کو نهگه سهرهاتییا همر پیغه مبهه رکی لایه کی ژیانې ههگرت، سهرهاتییا ئادهمی ژیانې

هممییی قه دگرت، نهو سهرهاتییا دهسپتیكا نفشی مه مرۆقان، و سهرهاتییا دیارکنا طه بیعهت و فیطرهتا مه مرۆقانه.

سهرهاتییا ئادهمی بو مه ناشکهره دکهت کو نفشی مرۆقی ههر ژ رۆژا ئیکی ژ ژییی خوئی خودیناس بوویه، و پشتی نهو ل سهر عهردی هاتییه دانان و زیده هی کری نهو ههر یی خودیناس بوو، و وی په رستنا خودی ب تنی دکر، و باوه ری ب تهو حیدا خودی هه بوو. و وی فیطرهکا پاقر و بژوین هه بوو، و یی خودان قه در و بها بوو ل نک خودی.. به لی بو حکمه تهکا خودی پی دزانت، وی نهف مرۆقه -ل سهر عهردی- دانا به رانه ر دو دورمنین دژوار: نه فسا وی ب خو، و شه یطانی له عنه تی.. و هند هلبژارتن دایی کو نهو ل ئیک ژ دو ریکان بچت: ریکا خیری یا خودی عه قل و فیطرهتا وی ل سهر دای، یان ریکا خرابییی یا نه فسا وی و شه یطان به ری وی دده تی.

و ده می ئم قی راستییی به رچا ف دکهین، مه دقیت هشیارییه کی بدهینه سهیدا یین دیرۆکی دا نهو نه که فنه وی خه له تییا مه زن یا ل قی ده می ژ لایی گه له ک کس و ده زگه هان قه ره واج بو دئیته کرن کو مرۆقی ل دهسپتیکی باوه ری ب تهو حیدا خودی نه بوو، به لکی وی په رستنا گه له ک خوداوه ندان دکر، پاشی هیدی هیدی وی خوداوه ندین خو کیمکرن هتا دووماهییی هه می کرینه ئیک خودا! نهو جهین قی هزری به لاف دکهن دقین مه وه تی بگه هینن کو تهو حیدا خودی مه سه له که ژ چیکرنا مرۆقییه، دا بشین پشتی هنگی بیژن: عه بدینییا مرۆقی بو خودی و دینداری تشته که ژ چیکرنا مرۆقی ب خو به!

نَدْرِيسِ پَيِّغَه مَبَهَر

-سَلَفِ لِي بِن-

نَدْرِيسِ نَيْكِ ژِ وَا ن پَيِّغَه مَبَهَر تِنِ خُودِي تَه يَتِنِ نَاقِي وَان د قُورنَانِي دَا هَاتِي، د سُوْره تَا مَهْرِي م دَا خُودَا يِي مَهْرِنِ دَبِيْتَرْت: ﴿وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾﴾ (مَرِيْم: ٥٦-٥٧) هِنْدَه كِ ژِ زَانَا يَتِنِ دِي رُو كِي دَبِيْتَرْت: نَاقِي نَدْرِيسِي نَه خُنُو خَه، وَ نَادَه مِ دَبْتَه بَابِي وِي يِي شَهْشِي.

هَهْر چَه نْدَه قُورنَانِ نَاقِي قِي پَيِّغَه مَبَهَرِي دَبِيْنْت وَ ب نَاشَكِه رَا يِي دَدَه تَه زَانِي نِ كُو نَه و پَيِّغَه مَبَهَره كِي رَاسْتِ گُو بُو و، بَه لِي نَه و چُو زَانِي نَانِ د دَهْر حَه قَا وِي وَ مَلَلَه تِي وِي يَانِ جِهِي وِي دَا بُو مَه نَابِيْتَرْت، بَه لِي نَه و نِي شَارَه تِي دَدَه تَه نَيْكِ ژِ سَالُو خَه تَتِنِ نَدْرِيسِي دَه مِي خُودِي دَبِيْتَرْت: مَه نَه و بُو جِهَه كِي بَا لَا بَلَنْد كَرِي ه.. وَ هِنْدَه كِ زَانَا يَتِنِ تَه فَسِيْرِي لِ وِي بَا وَهْر تَنَه كُو مَه خَسَه د ب قِي چَه نْدِي نَاقِ وَ دَه نِگِ وَ مَهْر تَه بَه يَا وِي بُو د نَاقِ خَه لِكِي دَا، يَه عَنِي: خُودِي قَه دَر وَ قِي مَه تَه كِي بَلَنْدِ د نَاقِ خَه لِكِي دَا دَابُو يِي، لَه و وِي مَهْر تَه بَه كَا بَا لَا هَه بُو و.

بَه لِي د رِي وَا يَه تَه كَا دُور سْتِ دَا يَا نَبِنِ نَه بِي شِي بَه قَه د گُو هِي تَزْتِ هَاتِي بَه كُو عَه بَدَل لَاهِي كُو رِي عَه بِي اَسِي جَارَه كِي پَسِيَارِ ژِ (كَعْبِ الْأَجْبَارِ) يِ كَانِي مَه عَنَا قِي نَا يَه تِي چِي بَه: ﴿وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٦﴾﴾ ؟ كَه عَبِي گُوْت: خُودِي وَه حِي بُو نَدْرِيسِي هِنَارْت: هَهْر رُو ژِ هِنْدِي خِيْرَا كَرِي آرْتِنِ مَرُو قَانِ هَه مِي يَانِ (بِي تِنِ زَه مَانِي وِي) نَه زِ دِي بُو تَه حَسِيْبِ كَه م، قِي جَا وِي قِي اِ كَارِي خُو زِتْدَه تَر لِي بَكَه ت،

ههڅالهکې وی یې خوښتښتی ژ ملیاکه تان هاته نک وی، وی گوتې: خودی
وهی ب فلان تشتی بو من هنارتییه، قیجا تو د گهل ملیاکه تې مرنې
باخه، دا زوی رها من نهستینت هتا همز کارهکې زنده تر بکه، ئینا وی
ملیاکه تې نهو ل سهر پهرین خو هلگرت و ب نک عهسمانان هه بلندکر،
دهمې نهو گههشتینه عهسمانې چارې وان دیت ملیاکه تې مرنې یې دئیتته
خوارې، وی ملیاکه تې داخوازا ندریسی گه هاندې، ملیاکه تې مرنې گوتې:
کانې ندریس؟ وی گوت: نهغه یه ل سهر چهنګې من.. ملیاکه تې مرنې گوت:
وهی بو قې عهجیبیې! بو من هاته گوتن: ل عهسمانې چارې رها ندریسی
بستینه، من گوت: چاوا رها وی ل عهسمانې چارې بستینم، و نهو یې
ل عهردی؟ و هنگی وی رها ندریسی ستاند، لهو خودی گوت: ﴿وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا
عَلِيًّا ۝﴾.

د همدیسا معراجې دا هاتییه کو پیغه مبهری -سلاڅ لې بن- ندریس
ل عهسمانې چارې دیتبوو، و دهمې وی بهو دیتی ندریسی گوت: ب خیر
بېی برایې چاک و پیغه مبهری چاک.. و ژ بهر کو وی گوتبوو: برایې چاک،
و نه گوتبوو: کورې چاک، بوچوونا هندهک سهحابیان نهوه کو ندریس
پیغه مبهر نه ژ وانه یین دکهڅنه د زنجیرا نهسه با پیغه مبهری دا، و نهو نه
نهخنوخه، بهلکی ئلیاسه.. بهلې زانایې ناقدار ئین کهثیر دبیزت: نهغه شهرت
نینه؛ چونکی دبت وی نهڅ گوتنه بو خوشکاندن و (تهواضوع) گوت بت.

نهم چویې ژ ژيانا قې پیغه مبهری نزانین، بهلې هندهک زانایین دیروکې
دبیزن: نهو ئیکه مین کس بوو ژ مروشان نقیسیین ب قهله می کری، و
ئیکه مین کس بوو زانینا ستیران بو هاتییه دان، و ئیکه مین کس بوو جلک
دورین، و چهک هلگرتی.. و خودی چیتر دزانت.

سهرهاتییا نووهی

-سلاف لی بن-

نوح پیغه ممبر -سلاف لی بن- بابی دوی یی مرۆقانه، و ئیکه مین پیغه ممبره خودی بو مرۆقان هنارتی دا بهری وان ژ کوفری بهر ب ئیمانی فه وه رگیت، لهو سهرهاتییا وی بیافه کی نه یی کورت ژ نایه تین قورئانی فه گرتیه، و د نیزیکی پازده سووره تین قورئانی دا ناقی وی چل و سی جاران هاتییه، و سووره تهکا تاییهت د قورئانی دا ب ناقی وی هیه. و چونکی نوح -سلاف لی بن- ئیکه مین پیغه ممبره ب کاری ده عوی رابوو، و ملله تی وی بهرنگارییا وی کری، سهرهاتییا وی د گهل ملله تی وی یا تژی بوو ژ دهرس و عیبه تین مهزن.

د ناقهرا ئادهم و نووحی دا:

بۆری د گهل مه کو بابی مرۆقان ئادهم -سلاف لی بن- ئیکه مین (نه بی) بوو ژ مرۆقان خودی د گهل ناخفتی و وه حی بو هنارتی، و پشتی خودی وه سا حمز کری ئادهم و حه ووا ل سهر عهردی بینه دانان، و ل سهر عهردی دوونده ها وان به لاث بیت، ئادهم ب کاری پهروه ده کرنا عه یالی خو رابوو، و بهری ههر تشته کی ئادهمی باوه ری ب خودایی حق د سهر و دلین دوونده ها خو دا چاند، و مرۆقان نهف باوه ریه ژ بابی خو ئادهمی و ده یکا خو حه ووا یی وه رگرت، و وان ژییی خو ل سهر باوه ری ئینانا ب ته وحیدا خودی بۆراند، و نهف چهندا هه وی راستییی بو مه بهرچا ف دکهت یا دیروکنقیسیین دوبردین دقیت ژ بیرا خه لکی ببهن کو نفسی مرۆقی ههر

ژ ده‌ستپیتیکا په‌یدابوونا خو خودایین حق دناسی؛ چونکی وان دقیت خه‌لکی وه‌سا تی بگه‌ینن کو مروقی ل ده‌ستپیتیکا خو (توحیدا خودی) نه‌دزانی و په‌رستنا گه‌له‌ک خوداوه‌ندان دکر، پاشی وی نه‌ف هزره بو خو چیکر و خو پی قانع کر.

نیمامی (بوخاری) ژ (عبدللاهی کوری عه‌باسی) شه‌دگوه‌یزت، دبیزت: ((د ناقه‌برا نادم و نوحی دا دهه (قهرن) هه‌بوون هه‌می ل سهر نیسلامی بوون))^(۱). و نه‌گه‌ر مه‌خسه‌د ب (قهرنی) د قی حدیسی دا سه‌دسال بن وه‌کی نوکه بوویه زاراف، مه‌عنا وی نه‌وه پشتی ناده‌می ب هزار سالان دوونده‌ها وی هه‌می ل سهر نیسلامی بوون، و وان باوه‌ری ب توحیدتی هه‌بوو، و پشتی هنگی ژ نوی لادانا ژ دینی خودی ده‌ست پی کریوو، و هیدی هیدی شرک به‌لاقبوو، حه‌تا وه‌لی هاتی توحید نه‌مای و ل به‌ر خه‌لکی بوویه تشته‌کی غه‌ریب. و نه‌گه‌ر مه‌خسه‌د ب (قهرنی) جیله‌کی مروقان بت، وه‌کی د زمانی عه‌ره‌بان دا دئیته‌گوتن، مه‌عنا پشتی ناده‌می ب هزاران سالان خه‌لکی عه‌بدینییا خودی دکر، و نه‌گه‌ر نه‌م ل بیرا خو بینن کول سهر ده‌می ناده‌می و پشتی وی ههر مروقه‌ک نیزیکی هزار سالان دژیا، هنگی دقیت بیترین: پشتی ناده‌می ب نیزیکی دهه هزار سالان مروف هه‌می ل سهر شه‌ریعه‌تی توحیدتی و دینی دورست دژیان.

پشتی دهه (قهرن) د سهر نفشی مروقان رابورین لادانا ژ دینی دورست ده‌ست پی کر، و ده‌ستپیتیکا لادانی وه‌کی (بوخاری) ژ (عبدللاهی کوری عه‌باسی) شه‌دگوه‌یزت، نه‌فه بوو دبیزت: ((نه‌وه سه‌نه‌مین ملله‌تی نوحی

(۱) حاکم زی قی چندی ژ عبدللاهی شه‌دگوه‌یزت، و بن حبان و طه‌برانی ژ نه‌بوو نومامی.

عیبادهت بو دکر: وه، و سواع، و یهغوو، و یهعووق، و نسمر، هندهک مرؤقتین چاک بوون، گاڤا مرن ب سهر وان دا هاتی، شیطانی خوئیخسته سهر رهنگی مرؤقهکی و هاته نک مللهتی وان و گوئی: هندی نهف مرؤقتین چاک و صالح د ناڤ هموه دا بهرهکته د سهر هموه دا دهات، پشتی نهو مرین و چوون، بهرهکته د ناڤ هموه دا نهما، و چند سالهکیتین دینه هوین دی وان ژ بیرکمن، قیجا نهگهر هوین دی ب من کهن رابن ههر نیک ژ وان پهیکههکی بو چی بکن و بداننه سهر قهبرین وان؛ دا چو جارن نهو ژ بیرا هموه نهچن، و بو هندی دا دهمی هوین شکلی وان دبینن هوین ژی وهکی وان د کرنا عیبادهتی خودی دا مجد بین، وان گوئی: تو راست دیتی، و رابوون ههر نیکی پهیکههک بو چیکر و دانا سهر قهبری وی، پشتی نهو دهستی مرؤقان نهمای و دهستهکی دی هاتی جارهکا دی شیطان هاته نک وان و نهو وهسا تی گهاندن کو بابین وان عیبادهت بو فان پهیکهران دکر و ب بهرهکته وان باران دباری.. و ب فی رهنگی شرکی ریکا خو د ناڤ وان دا دیت)).

ژ فی گوئی (عبدللهی کوئی عیباسی) چند مهسهلهک بو مه ناشکرا دبن:

۱- هندی شرکه ب ریکا شیطانی د ناڤ مرؤقان دا بهلاف بوویه، و پیخه مهت فی نارمانجی شیطانی پتر ژ پیگاڤهکی هاقیت هتا شیای مرادا خو ب جه بینت، و مرؤف ژ تهویدئی بهر ب شرکی فه چوو، نه کو ژ شرکی بهر ب تهویدئی فه چوو وهکی هندهک (مه نهجین دیرؤکی) بین نوی دقیت مه تی بگههینن.

۲- لادان و (ئنحراف) پیچ پیچه د ناڅ خه لکې دا به لاف دبت، و ل سهری یا بچویکه، و هیدی هیدی مهزن دبت هتا خودانی ژ دینی دوست دهردنیخت و بهری وی ددته شرکی و کوفری، و نوممهت نه گهر ل دهسپیکې بهرگریا ئنحرافی نه کهت دووماهییی مهسلی دی ژ دهستان ده رکهفت.

۳- چیکرنا پهیکه ران، کو هونه رکی بهر به لاف بوو ل وی ده می، نه گه را سهره کییا به لاقبونا شرکی بوو، لهو ئیسلامی نه ف رهنگی هونه ری حرام کر، و ژ موسلمانی خواست کو نهو ب شکاندا صه نه مان رابت، و ری نه ده ته (صه نه مسازییی) کو جهی خو د ناڅ نوممه تی دا بکه ت، و نه گه ر هتجه تا هنده کان نهو بت بیژن: مانی نوکه عیباده ت بو چو صه نه مان نائیته کرن، د هدیستین دوست دا هاتییه کول دووماهییا زه مانی جاره کا دی صه نه مپه رتسی د ناڅ خه لکی دا دی به لاف بت، و دویر نینه نه ف رتزرگرتنا نوکه ل پهیکه ران دئیته گرتن روژه کی وه راری بکه ت و بته په رستن، لهو (پیروزییا قهر و پهیکه ران) ب دیتنا ئیسلامی ده رازینکا شرکییه.

۴- قه درگرتنا مروقتین مهزن و چاک ب هندی نابت مروفت صه نه میتن وان چی که ت و ل سهرتن رتکان بچکلینت، و ب چاقه کی پیروز بهری خو بده تی، به لکی نه ف دبه رهنه کی کیمکرتی بو وان، و مروقتین مهزن ب کارتن خو یین مهزن د دلی ملله تین خو دا دمینن، نه ب ته صویرکرتنا وان د به ره کی ره ق و ه شک دا!

پشتی شیطان شیای ب فی رهنگی بیتدینییی د ناڅ خه لکی دا به لاف بکه ت، روژ بو روژی شرک بهر به لاف بوو، هتا وه لی هاتی ته وحیدا خودی و دینی دوست هیدی هیدی ژ بیرا خه لکی چووی و بهری خه لکی که فتییه شرکی و کوفری.. و ده می ئیسلام د ناڅ خه لکی دا نه مای خودی و ه سا حز

کر نیکه‌مین قاصدی ژ لایئ خوځه (کو نوح بوو) بو مرؤقان بهنیرت؛ دا
ئو جاره‌کا دی بهرئ وان بده‌ته ئیسلاما راست و دورست.

مه گۆت: د هنده‌ک حمدیسان دا هاتییه کو د ناڅبه‌را ئاده‌م و نووچی دا
دهه قهرن هه‌بوون خه‌لک هه‌می ل سهر دینئ دورست بوون.. و پشتی
خه‌لکی ژ دینئ دورست لادایی هه‌تا وه لی هاتی کو دینئ دورست بریای و
ئیک‌جار د ناځ خه‌لکی دا نه‌مای، و خودئ پیغه‌مبه‌رئ خو نوح بو خه‌لکی
هنارتی، چند قهرن پیغه چوو‌بوون؟ و نه‌ف قهرنه ژ هی هر دکه‌قنه د ناځ وان
دهه قهرنان دا یین د حمدیسی دا هاتین؟ یان دجودانه؟ نه‌قه مه نه‌زانییه،
له‌و ئه‌م ل قیترئ نه‌شین ب دورستی وی ده‌می ده‌ستنیشان بکه‌ین یئ کو
که‌فتییه د ناڅبه‌را ئاده‌م و نووچی دا.

نوح کی بوو؟

قورئان ئاشکه‌را دکه‌ت کو نوح -سلاف لی بن- ئیک ژ پیغه‌مبه‌رین
خودئ یین خودان قه‌در بوو، و زانا ل وی باوه‌رینه کو نوح ئیک ژ وان
پیغه‌مبه‌رانه یین دبیرئنی: (ئولولعه‌زم)، ئه‌وین به‌یای وان ژ یئ هه‌می
پیغه‌مبه‌رین دی پتر.

د ده‌ر حه‌قا نه‌سه‌با نووچی دا، کانئ کورئ کتییه؟ و چند باب د ناڅبه‌را
وی و ئاده‌می دا هه‌نه، ژ بلی ریوایه‌تا (ته‌وراتئ) چو ریوایه‌تین دی د ده‌ست
مه‌ دا نینن.. ته‌ورات^(۱) ئاشکه‌را دکه‌ت کو ئاده‌م بابئ نووچی یئ نه‌هییه، و
ناقین هه‌ر نه‌هان ژئ دینت، و دیرؤکشانین که‌فن هه‌می شان ناقان ژئ
قه‌دگوه‌یزن، به‌لی ژ به‌ر وی ده‌ستیقه‌دانا مه‌زن یا کو د ته‌وراتئ دا چیبوی
مرؤف نه‌شیت خو ب شان ناقان پشته‌راست بکه‌ت.

(۱) د ئیصحا‌حاً پینجئ ژ (سفر التکوین) دا.

نوح و ندریس:

بۆری د گهل مه كو هندهك زانا ل وئ باوه رینه كو ندریس پیغه مبهه ر ئه وئ به حسئ وئ د قورئانی دا هاتییه کرن، با پیری بابئ نوحییه، ئه وئ تهوراتئ ناقئ (خه نوخ) بۆ دانایی، و ئه و دبیتن: ندریس د ژانا ئاده می دا بو بوو و ئه و سییه مین (نه بی)یه، پشتی ئاده می و کورئ وئ شیئ، و ئه گهر ئه ف گۆتنه یا دورست بت مه عنا وئ دئ ئه و بت: نوح نه بیئ چارییه د دیرۆکا مرو قینیئ دا خودئ وه حئ بۆ هنارتئ، و (ره سولئ) ئیکیه، و ده لیل ل سه ر هندئ كو نوح ئیکه مین (ره سوله) حه دیسا مه هده را مه زنه ل رۆژا قیامه تی، یا كو (بوخاری و موسلمئ) ژ (ئه بو هورهیره ی) فه گوه استی و تیدا هاتییه: ((فیاتون نوحا فیقولون: یا نوح أنت أول الرسل إلى أهل الأرض)) یه عنی: مرو ف دئینه نک نوحی و دبیتنئ: ئه ی نوح، تو ئیکه مین ره سولئ خودئ بۆ خه لکئ عه ردی هنارتئ.

نوح خه لکئ کیژ ده قهرئ بوو؟

به رسقا ئئ پسیارئ ژئ نه د قورئانی دا و نه د حه دیستین دورست دا نه هاتییه، و د هندهك گۆتان دا هاتییه كو نوح خه لکئ باژئری بابلئ بوو ل عیراقئ، و هندهك دبیتن: ئه و خه لکئ شامئ بوو.

و دبئ ژ وئ ئایه تا پیرو ز یا كو به حسئ چئکرنا نوحی بۆ گه میئ دکه ت^(۱) ده می ملله تی وئ یاری بۆ خو پئ دکرن، بیته زانین كو جه ئ نوح و ملله تی وئ لئ دژیان چهنده کئ بی دوبر بت ژ ئاقئ و ده ربایئ، له و وان ترانه بۆ خو پئ کرین و گۆتین: چاوا تو دئ گه میئ ل هسکاتیئ هارۆی!

نوح و پیغه مبه رینی:

(۱) كو ئایه تا (۳۸) ییه ژ سووره تا (هود).

ل دؤر ژیبی نووحي -سلاڤ لی بن- ده می بو پیغه مبه رینییی هاتییه هلبژارتن، ئیمامی (طه بهری) د تاریخا خو دا هندهک گوتنان ژ چهند صحابی و تابعیان قه دگوهیت، ئیک ژ وان عبدالله لاهی کورئ عه بیاسیه کو ده می نوح بوویه پیغه مبه ریبی وی چارسهد و حشتمی سال بوون، و پشتی تووفانی ژئو نعو سیتسه د و پینچی سالان مابوو. و ناشکهرایه کو وی نه هسه د و پینچی سالان گازییا خو گه هاندبوو ملله تی خو بهری تووفان ب سهر وان دا بیت. ل دویف قئی گوتنی دقیت نعو هزار و حفسهد و حشتمی سالان مابته زیندی، هزار و سیتسه دان ژئ پیغه مبه ر بوو.

و ناشکهرایه کو وی زه مانی هژمارا مروقان یا کیم بوو، به لی کله خین وان ژ بین مروقین قئی گاڤی گلهک مه زتر بوون، و ژیبی وان ژئ پتر بوو، و روژ بو روژئ هژمارا مروقان زیده تر لی هات، به لی ژ لایئ کله خی قه، و ژ لایئ عه مری ژئ قه، نعو بچویکتر لی هاتن، ههر وه کی خودئ ب قئی چهندئ قیایه تشته کی بو مروقی ب تشته کی دی به ده ل قه که ت!

نوح و راستکرنا ریکی:

پشتی خه لکی ریکا راست ل بهر خو بهرزه کری یا کو پیغه مبه رتن خودئ: (ناده می، و شیشی، و ندریسی) بهرئ وان دایئ، و نعو په یکه رتن شه یطانی بهرئ خه لکی دایه چیکرنا وان ژ رامانا وان یا نه صلی -کو بیرئینانا خه لکی ب شان مروقان بوو- ده رکه فتی و ره نگه کئ پیروزیسی و هرگرتی، پاشی په رستن بو هاتییه کرن، خودئ و هسا حمز کر کو قاصده کی ژ نک خو بو مروقان به نیرت، و په یامه کی بو خه لکی بده ته قئی، دا نعو قئی شرکا خو بهس بکمن و جاره کا دی ل ته وحیدا خودئ بزقرن، وه کی د قورئانا پیروز دا هاتی: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِذْ قَالَ لِقَوْمِ أِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿۵۱﴾ اَنْ لَا تَعْبُدُوا اِلَّا اِللهَ اِنِّي

أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ أَلْيَسَ ﴿٥٥﴾ (هود: ٢٥-٢٦) يهعنى: مه نووځ بو ملله تى وى هنارتبوو څيځا وى گوته وان: نهز يى هاتيم هموه ژ عهزبا خودى بترسينم، و وى فرمانا خودى يا نهز يى هاتيمه هنارتن ناشکرا بکهم. نهز فرمانى ل هموه دکم کو هوين ژ خودى پيڅه تر پرستنا کسى نهکمن، نهز دترسم -نهگهر هوين پرستنا خودى ب تنى نهکمن- عهزبا پرژهکا ب نيش ب سهر هموه دا بيت.

نهف نايه ته و يين وهكى وان هندى دگههين کو خودى پيڅه مبهري خو نووځ بو خه لکى وى زه مانى هنارتبوو دا نهو وان ژ عهزبا خودى بترسينت نهگهر هات و وان بهرده وامى ل سهر کوفر و سهر داچوونا خو کر.

نووځ نيك ژ وان بو، ب نه زمانى وان دناخت، و وان باش دزانى کو نووځ مرژهكى راستگويه و ژ بنه مالها هيتيځين پاقره، و بهري وى ل مصلحه تين دنيايى يين بهروهخت نينه.. نووځي ژ وان خواست نهو عيباده تى خودى ب تنى بکمن، و گوهداريا وى بکمن، و گوته وان: ((نهى ملله تى من! هندى نهزم نهز ناشکرا هموه ژ عهزبا خودى دترسينم، کو نهو ب سهر هموه دا بيت نهگهر هموه بى نه مريا وى کر، څيځا هوين ته وحيدا خودى بکمن، و پرستنا وى بکمن، و ژ عهزبا وى بترسن، و هوين گوهداريا من د وى تشتى دا بکمن يى نهز فرمانى پى ل هموه دکم و هموه ژى ژى ددهمه پاش، هندى نهزم نهز پيڅه مبهري خوديمه بو هموه، نهو دى ل گونه هين هموه بوړت و هتا ده مه کى ل نک خودى ناشکرا نهو دى ژيى هموه دريژ کهت، هندى مرزه نهگهر هات نهو قهت نايته پاشخستن، نهگهر هوين وى بزائن هوين دى لهزى د باوه ريبي و گوهدانى دا کهن)).

نهغه نهو گازیبه یا ههمی پیغهمبه‌ران ژئی ده‌ست پیی کری، و ههمی پیغهمبه‌ر ل سهر دگه‌هنه ئیک: باوهری ئینانا ب تهوچیدا خودئی، و په‌رستنا وی، و گوهدارییا پیغهمبه‌ری وی.

نهو ملله‌تی نووچ د ناٺ دا هاتیبه هنارتن یی تژی فساد و خرابکاری بوو ژ گه‌له‌ک لایان ټه: فسادا سیاسی، فسادا جشاکي، فسادا نه‌خلاقی.. و هتد، به‌لی نووچی ژ فسادا عه‌قائیدی ده‌ست پیی کر، خه‌ما نووچی یا سه‌ره‌کی نهو بوو بیر و باوهرتین خه‌لکی د دهر حه‌قا خودئی دا دورست بکه‌ت، چونکی وی دزانی کو فسادا بیر و باوهران سه‌ره‌کانییا ههر فساده‌کئیبه. گازیبا نووچی ههمی د چهند ناخفته‌نه‌کان دا کوټم دبت: ((أعبدوا الله ما لكم من إله غیره)) و ((اتقوه)) و ((أطیعونی)).

عه‌بدینییا خودئی ب تنی بکه‌ن، یه‌عنی: کراسی جاهلییبه‌تی ژ به‌ر خوټ بکه‌ن، و مه‌نه‌جی شرکی و کوفری ژ ژینا خوټ لابه‌ن، و ب ههمی ټه وه‌رنه د نیسلامی دا و سهر و به‌ری ژینا خوټ دویت مه‌نه‌جی خودئی به‌من.. ژ خودئی پیغه‌تر هه‌وه چو خودایین ب حه‌ق نینن، یه‌عنی: ههر تشته‌کی دی یی هه‌وه خوداینی یان پشکه‌کا خودایینیی دایی، خوداوه‌نده‌کی به‌طاله، گوټن دټیت گوټنا خودئی بت، و مه‌نه‌ج نهو بت یی پیغهمبه‌ری وی پیی هاتی، و نه‌ټه‌یه ته‌قوا و گوهدارییا پیغهمبه‌ران.

مرؤټ ده‌می هزارا خوټ د ټی گازیبی دا دکه‌ت یا نووچ پیی هاتیبه هنارتن دئی بینت ههر نهو گازیبه یا ههمی پیغهمبه‌ر پیی هاتین، و حه‌تا نه‌ټرو ژی دویکه‌فتیین پیغهمبه‌ران به‌ری خه‌لکی دده‌نی.

نووچی نه‌هسه‌د و پینجی سالان نه‌ټ گازیبه د ناٺ ملله‌تی خوټ دا به‌لاٺ کر، ب چ ره‌نگ؟

خودى دبیژت: نووحي گۆت: ((خودايى من، هندی ئەزم ب شەف و رۆژ
من بەرى مللەتەى خۆ دا باوەرى ئینانا ب تە و گوهدارییا تە، قیجا گازیا
من بۆ وان ژ رەقین و پشدانی پیتەتر تشتەک ل وان زیدە نەکر، و هندی
ئەزم ھەر جارەکا من بەرى وان ددا باوەرى ئینانا ب تە؛ دا ببتە ئەگەر هندی
کو تو گوئەیتن وان بۆ وان ژى بیهى، ئەو دا تەلین خۆ کەنە د گوئین خۆ را؛
دا وان گوھ ل گازیا ھەق نەبت، و ئەو دا کراسین خۆ ب سەر خۆ دادەن دا
کو ئەو من نەبینن و ئەو مانە ل سەر کوفرا خۆ، و وان خۆ ژ باوەرى ئینانى
مەزتر دیت، پاشى من ب ئاشکەرایى ئەو بۆ باوەرییى گازى کرن، و ھندەک
جاران من ب دەنگەکەى بلند گازى وان کر، و ھندەک جاران من ب دەنگەکەى
نزم و قەشارتى ئەو گازى کرن، و من گۆتە مللەتەى خۆ: ھوین داخوازا ژبیرنا
گوئەھان بۆ خۆ ژ خودایى خۆ بکەن، و ژ کوفرا خۆ تۆبە بکەن، هندی ئەو
ئەو گەلەک گوئەھژبیر بوویە بۆ وى یى تۆبە بکەت ژ بەنییەتین وى و ل وى
بزقرت، ئەگەر ھوین تۆبە بکەن و داخوازا گوئەھژبیرنەى بۆ خۆ بکەن خودى
بارانەکا بۆش و ل دویش ئیک دى بۆ ھەوہ ئینتە خواری، و ئەو مال و
عەيالە ھەوہ دى زیدە کەت، و ھندەک باغیتن ھوین خوشییى ب جوانى و
بەرھەمى وان ببەن دى دەتە ھەوہ، و دى وان رووباران دەتە ھەوہ یین ھوین
حەیانەت و دەرامەتەى خۆ پى ئاڤ بدەن)).

ب قى رەنگى، ب شەف و رۆژ، ب ئاشکەرا و نەپەنى، نووحي گازیا
خۆ د ناڤ مللەتەى خۆ دا بەلاڤ کر، و ھەر چەندە وان یارى و ترانە بۆ خۆ
ب نووحي و گازیا وى دکر، و چاڤ و گوئین خۆ دگرتن دا وى نەبینن و
گازیا وى سەح نەکەن، بەلەى نووح ژ بەلاڤکرنا گازیا ھەق سست نەبوو، و
چونكى کافرین مللەتەى وى چو نەحەقى د گازیا وى دا نەددیت رابوون خۆ
ب ھندەک مەسەلین ھامشى قە موژیلکرن؛ دا بەرى نووحي و دویکەفتیتین

وی ژ مسهلا سهره کی لابه دن، سهرتن کوفرئ ژ ملله تی وی گوتنی: تو نه فرشته یی تو مروقی، قیجا بوچی د ناچه را مه همی میان دا وهی بو ته ب تنج هات؟

یه عنی: وان چو تیبینیین وهسا ل سهر وه حییی ب خو نه بوون، به لی گوتن: د ناچه را مه همی میان دا بوچی وهی دئ بو نوو حی نییت، بوچی بو مه زنه ک و دهوله منده کی مه نه دهات؟

مسه له کا دی: وان گوته نوو حی: نم دینین هه ما ژ ره زیلین مه پی شه تر کس ب دویف ته نه که فتیه و وان ژ بی هزر کرن دو که فتنا ته یا کری، و نم نابینین کو هون نهوتین چووینه د قی دینی دا، هه وه چو سهراتی د رزقی و مالی دا ل سهر مه هه بت.. نوو حی د به رسقا وان دا گوت: نهی ملله تی من! نه ری نه گهر نه ز خودان هتجه ته کا ناشکه را بم ژ خودایی خو د وی تشتی دا بی نه ز بو هه وه پی هاتیم و نهو هندئ بگه هینت کو نه ز بی حه قم، و خودئ ژ نک خو دلوقانییه ک دابته من، کو پیغه مبه رینییه، قیجا ژ نه زانین و دفن بلندییا هه وه نهو ل بهر هه وه هاتبته قشارتن، نه ری ما چی دبت نم ب کوته کی وی بکهینه د ده ستین هه وه دا یا هه وه پی نه خوش و هون پی دکافر؟ نم وی چهندئ ناکهین، به لی دئ هه وه هیلینه ب هیقییا خودئ شه حه تا نهو حو کمی د ناچه را مه و هه وه دا بکهت ب وی رهنگی وی دقیت.

به رسف و به رسف:

وه کی مه گوتی نوو ب هه می رتکان هاتی دا به ری ملله تی خو بده ته ریکا خودئ یا راست، و وی گه له ک رهنگین گازی کرنی ب کارئینان، و چو یا وهسا ب گازییا وی شه نه هات، وان پیغه مبه ری خو دره وین ده ریخست، و گوتن: تو مروقه کی سهر دا چوو یی، ته دقیت دینی باب و با پیرتن مه

بگوهوری و ریکهکا نوی د ناڤ خه لکی دا ده ریتخی، ب راستی تو مروڅه کتی
دره وینی!

نووچی -دا وان ب نک گازیبا خو څه بکیشته- گازیبا خو چهنده کتی نهرم
کر، و ب ئەزمانی شیره تی گوته وان: ئەی ملله تی من! سهره گازیکرنا ههوه
بو تهو حیدا خودی و کرنا عیباده تی بو وی ب تنی ئەز پسیارا ماله کی
ژ ههوه ناکم کو هون پشتی باوه ری ئینانی بده نه من، به لی خیرا شیره تکرنا
من ل ههوه هه ما ب تنی ل سهر خودییه، و نه هیژای منه ئەز خودان باوه ران
یین کو هون ژ بهر فه قیریبا وان ب چاڅه کتی کیم به ری خو دده نی ژ نک خو
ده ریخم، هندی نمون ئەو ل روژا قیامه تی رابه ری خودایی خو دی راره ستن،
به لی ئەز دبینم هون ملله ته کتی نه زانن؛ چونکی هون ژ من دخوازن کو ئەز
خوشتقییین خودی ژ نک خو ده ریخم، و وان ژ خو دویر بکم. ئەی ملله تی
من! کی دی من ژ خودی پاریزت ئەگه ر وی قیبا سهره ده رتخستنا خودان
باوه ران من عه زاب بده ت؟ ئەری ما هون د مه سه لان ناگهن و نزانن کانی
چ تشت بو ههوه چیترو ب مفاتره؟ و ئەز نابیزمه ههوه: کو گهنجینه یین
خودی د ده سته من دانه، و ئەز تشتی نه بهرچاڅ نزانم، و ئەز نه فریشته یه کم
ژ فریشته یان، و ئەز نابیزمه شان یین د چاڅین ههوه دا دکیم ژ خودان
باوه رین لاواز: خودی خیره کتی سهره کریارین ههوه ناده ته ههوه، خودی
ب تنییه وی تشتی دزانت یی د سنگ و دلین وان دا هه ی، و ئەگه ر من
نمو چهنده کر هنگی ئەز دی ژ وان بم یین زورداری ل خو و غهیری خو کری.

رکداریبا دو ماهییی:

پشتی کافرین ملله تی وی چو هیجه ت د ده ستا دا نه ماین، و -وه کی
عه ده تی وان ل هه می جه و ده مان- وان ژ خو نه گرت دو بکه فتنا حه قییی

بکهن، دهرگههئ دان و ستاندنئ د گهل خودان باوهران گرت، و کهفتنه رکتی و گوتن: نهی نووح! ته ههفرکی د گهل مه کر، و ته ههفرکییهکا زنده ژی کر، څیچا کانئ وئ عهزابئ ب سمر مه دا بینه یا توگهفان پئ ل مه دکهی نهگهر توژ راستگوبانی د گوتنا خو دا.

عهدهتئ لاوازن نهوه گاڤا وان کراسئ هیتزی کره بهر خو، خو دفنبلند دکهن؛ دا لاوازییا خو پئ بښهشیرن.. نووحی -ب نهخلاقئ خو یئ بلند څه- بهرسقا رکداریا وان دا و گوت: هندی خودییه نمو ب تنییه دشیت عهزابئ ب سمر ههوه دا بینت چی گاڤا وی څیا، و نهگهر وی څیا ههوه عهزاب بدهت هوین نهشین خوژ دهست وی دهریختن؛ چونکی چو تشت نه ل عهردی نه ل عهسمانی نهشیت وی بیزار بکته. و شیرهتکرن و خووهستاندنا من ب ههوه څه کو هوین باوهرییبئ بینن چو مفای ناگههینته ههوه، نهگهر خودئ څیا بت کو ههوه رئ بهرزه بکته و تن بیهت، نهوه خودایئ ههوه، و هوین ل ناخرهتئ بو حسیب و جزادانئ دئ زقرنه نک وی.

یعنی: نووحی څیا مللهتئ خو ل وئ راستییبئ ناگهدار بکته یا وان ژ بیرا خو بری، کو عهزابدان و نهعهزابدان ب دهستی خودییه، و ب قهدهرا وییه، یئ وی څیا نمو دئ وی عهزاب دهت، بهلئ گاڤا وی دڅیت و وهکی وی دڅیت، و نهگهر هوین ژ من و گازییا من بیتنهنگ بوینه، و ههوه نهڅیت من ببینن، هوین و یا ههوه دڅیت، من یئ خو هیلایه ب هیڅییا خودئ څه، و یا ژ ههوه دڅیت هوین تهخسیرییبئ نهکهن.

نووح.. و پیشکیتشکرنا نهجامی:

پشتی نههسد و پینجی سالان ژ گازییا بو ریکا خودئ، و صبرال سمر نهخوشییا کافران، نووحی بهرئ خو دایئ مللهتئ وی روژ بو روژئ پتر ل سمر

کوفرا خو یی مجد دبن، نووحي نهجامی گازیبا خو و بهرسقا مللهتی خو
بو خودایی خو پیشکیش کر، و گوت:

((خودایی من، هندی مللهتی منه گلهک زنده بی نهمریبا من کر، و
نمز دره وین ده ریخستم، و مرۆقین لاواز ژ وان دویکهفتنا سهروکین خو یین
سهرداچووی کر، نهوتن مالی وان و زارۆکین وان د دنیا یی دا ژ سهرداچوونی
پیشه تر و ل ناخره تی ژ عهزابی پیشه تر چول وان زنده نه کری، و سهروکین
سهرداچووی فیلبازییه کا مهزن ل دویکهفتیین خو یین لاواز کر، و گوتنه وان:
هون په رستنا خوداوه نندین خو نه هیلن دا عیباده تی خودایه کی ب تنی بکن،
و هوسن وه ددی و سواعی و یهغووشی و یهعووقی و نه سری نه هیلن، و
ب راستی فان یین دویکهفتنا وان هاتییه کرن گلهک مرۆف بهرزه کرن
ب ریکا خه ملاندنا خرابیی ل بهر وان، و ئەی خودایی مه تو ژ دویرکهفتا
حهقییی پیشه تر چول فان یین ب کوفری زۆرداری ل خو کری زنده نه که)).

پشتی نوح -سلاف لی بن- ژ وان بی هیقی بووی گوت: خودایی من
تو نه هیله کافرهک ل سهر عهردی بمینت و ب ریشه بچت. هندی تویی نه گهر
تو وان بهیلی ئەو دئ به نییین ته یین باوهری ب ته ئینای د سهر حهقییی دا
بهن، و مرۆقهک ژ وان نابت نه گهر یی کافر و گونه هکار نه بت.

نفرینا مهزن:

نفرینه کا مهزن بوو نووحي کری پشتی صهبره کا مهزنتر وی ل سهر
ملله تی خو کیشای، و ئەف نفرینه هنگی نووحي ل ملله تی خو کر پشتی
خودئ وهی بو هنارتی کو ژ وان پیشه تر یین باوهری ئینای ئیدی کس
باوهرییی نانتنت: ﴿ وَأَوْحَىٰ إِلَيْكَ نُوحٌ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ ءَامَنَ
فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ (هود: ٣٦) یه عنی: ده می عهزاب ل سهر

ملله تي نووحي فہرہووی، خودی وەحی بو وی ہنارت کو ژ وان پیٹھ تر یین بہری نوکە باوہری ئینای کەسەکی دی ژ وان باوہرییی نائینت، ئیجا تو ئہی نووچ ژ بہر کاری وان دکر ب خەم نەکەفہ.

ملله تی نووحي ل سہری دیرۆکا مرۆقینییی ہاتبون، و گاٹا وان بو پیٹھ مہبری خو نووحي بہرچاٹ کری کو ئہو ہەر و ہەر دی مینن ئاستەنگ د ریککا دینی حق دا، و ہما ئہو ہەر ہزرا ہندی ناکەن کو رۆژہکی بیتنہ د ئی دینی دا، نووحي دوعا ژ خودایی خو کر کو ئہو ئی مللہ تی مہزی ہشک ژ ریککی لادەت، و رویی عہردی ژ وان بمالت؛ دا ریک بو ہندەک مرۆقین دی یین خودیناس بیتنہ فرەہکرن، و چونکی مرۆقینی ل سہر دەمی نووحي ہیتل زاروکینیا خو پیر بووہو و وەکی وئ داری لی ہاتبو یا ہیتا نازک ئیش ئی دکەفت و ہشک دکەت، قەدەرا خودی ل سہر ہندی بنہجہ بوو کو ئہو ب توفانی بیتنہ شویستن؛ دا ئہو ئاخا ب خرابیا مرۆقان لاوازووی جارەکا دی قەلەو بیت، و تۆقی خیری د ناٹ خو دا شین بکەت؛ بەلکی قەنجی پیٹھ بیتنہ بہری.. و دوعایا نووحي ب جہ ہات، بەلی بہری خودی داخووا وی بو ب جہ بینت، وی وەحی بو ہنارت کو ئہو گەمیہکا مەزن چی بکەت؛ دا ل دەمی توفان رادبت، ئہو خودان باوہران ژ خندقاندنی رزگار بکەت: ﴿وَأَصْنَعُ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَاطَبُنِي فِي الْآيَاتِ ظَلُمُوا إِنَّهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿۳۷﴾ (ہود: ۳۷) یەعنی: تول بہر چاٹین مہ، و ب پاراستن و رازیوونا مہ گەمییی چیکە، و تو داخووازی ژ من نەکە کو ئہز ئان یین ب کوفری زۆرداری ل خو کری ژ مللہ تی تہ قەہیلن، ہندی ئہون ئہو ب توفانی دی خندقن.

گەمی ئہو ئامیرہ تی رزگاروونی بوو یی خودی پیٹھ مہبری خو نووچ و دویکەفتیین وی یین کیم پی رزگارکرین، و ئەفہ ہندی دگەہینت کو دقتیت

مرؤف نهگه رین (ماددی) ب کار بینت و تهخسیرییی د وی تشتی دا نهکته یی پتسه بیت، و وهکی دی نهنجام ب هیقییسا خودی قهیه.. و خودی نیشانهک بو وی دانا دا نهو پی بزانت کو دهمی ب جههاتنا عهزایی نیزیک بو، گوئی: ﴿ حَقَّ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا أُخِمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَئِزٍ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ ءَامَنَ وَمَا ءَامَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ (هود: ٤٠) هتا دهمی فهرمانا مه ب تیرنا وان هاتی وهکی مه سوز ب وی چندی دایه نووحی، و ناف ب رهنگهکی بوش ژ تنویری فویریای دا بته نیشان ل سهر هاتنا عهزایی، مه گوته نووحی: ژ ههر رهنگهکی ژ حیوانهتان نیکی نیر و نیکا می تو بکه د گهمییی دا، و ژ مرؤفین مالا خوژی هلگره نهو تی نهبن یین گوتن ب عهزابدانا وی بوری ژ وان یین باوهری نهئینای، و ههچییی باوهری ئینای ژ مللهتی ته تو هلگره، و کیم تی نهبن کسمی باوهری د گهل وی نهئینا بو ههر چنده نهو گهلهک د ناف وان دا مابوو ژی.

چیکرنا گهمییی:

ونووحی فهرمانا خودایی خو ب جهئینا، و دهست ب چیکرنا گهمییی کر: ﴿ وَبَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكَلَّمَا مَرْ عَلَى مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٩﴾ (هود: ٣٨-٣٩) نووحی گهمی چیی دکر، و ههر جارهکا کومهک ژ مهزنین مللهتی وی د بهر وی را چووبان یاری بو خو پی دکر، نووحی گوته وان: نهگهر هوبن نهفرو -ژ نهزانینا خو ب راستییا سوزا خودی- یارییان بو خو ب مه بکن، نهم ژی سوپاهی، دهمی هوبن دخذقن، دی یارییان بو خو ب هوهه کهین کانئ چاوا هوبن یارییان ب مه دکهن. قیجا دهمی فهرمانا خودی ب وی چندی هات هوبن دی زانن: کانئ عهزایا خودی د دنیایی دا

دې ب سهر كې دا نيت و وى شهرمزار كهت، و ل ناخره تې ژى عذابه كا
به رده وام و بې قهبرين دې ب سهر دا نيت؟

ژ قې نايه تې ديار دبت كو ده مې كافرين ملله تې وى د بهر وى را دبورين
ده مې وى گه مې چې دكر وان يارى و ترانه بو خو پې دكرن، و دگوتن: نوووح
دې گه ميبې ل ه شكاتيبې بهت! و وان قهت باوه رې ب گوتنا نوووحى نه دئينا
كو ناث دې رابت و خودې دې وان پې به ته هيتلاكي.

ل دور وې سه فينا نوووحى چي كرى: كاني ئه و يا چاوا بوو؟ و يا چند
بوو؟ و ژ كيژ دارې چي كرى بوو؟ ئه قه هه مې يا گرنه نينه، و نه گهر مفايه ك
تيدا هه با قورنان دا بو مه ناشكهره كهت.

ده ستپيكرنا توفانې:

گافا خودې ده ستورى داي عذاب ب سهر ملله تې نوووحى دا بيت، ئه و
نیشان ب جههات يا خودې بو خودان باوه ران ده سنیشان كرى: ته نوير ب ناثې
فورييا.. كيژ ته نوير؟

دبت ته نويره كا ده سنیشان كرى بت ل وى جهې يې نوووح لې، دا ئه و
ب قې نيشانې بزانت كو هنده توفان دې ده ست پې كهت، قيجا دا كارې
خو ب كهت، و دبت مه خسه د پې هه مې ته نوير بن، يعنى: گافا هاتنا عذابې
نيزي كى بو وى خودې و ه سا همز كر ئه و ته نوير بن ناگر تيدا دئينه هلكرن ناث ژى
بفورييت. و ژ بلى قې ناثا ژ عهردى زاي خودې ده رگه هين عسمانى ژى
ب بارانه كا بوش قه كرن.. و ههردو ناث گه هشتنه نيك.

نوووحى فرمانا خودايې خو ب جهئينا و داخواز ژ خودان باوه ران كر
كو ئه و ل گه ميبې سويار بن، و وى ژ هه ر حه يوانه كى ژى جوته ك سويار كر:
﴿ وَقَالَ أَزْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ حَجْرَيْهَا وَمُرْسَتْهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾ وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ

كَالْحَيْتَالِ ﴿ هود: ٤١-٤٢ ﴾ نووحی گۆته وان یئین باوهری د گمل وی ئینای: هوبن ل گهمییئ سوپارین، ریشه چوونا وی ل سهر ئاقتی دئی ب ناقتی خودئی بت، و راهستانا وی ئی دئی ب ناقتی خودئی بت. هندی خودایی منه باش گونه هژتبری گونه هتین وان به نییئین خویه یئین تویه بکن، یئی دلوقانکاره ب وان پشتی تویه کرنی وان عهزاب نادهت. و وی پاپوچی ئهو د نافت وان پیتلان را برن یئین کو هند بلنددبوون هتا وهکی چیاپان لی دهاتن.

ل دۆر هژمارا وان کسان یئین باوهری ب نووحی ئینای و دگمل وی ل سه فینئ سوپار بووین چهند گۆتنهک ژ سهحابییان هاتینه فه گوهاستن، (عبدللاهی کورئی عهباسی) دبیرت: ئهو مروقتین ل گهمییئ سوپار بووین ههمی پیگفه دبنه حمستی کس، و (کهعب نه لئه جبار) دبیرت: حهفتی و دو بوون.. و ئاشکه رایه کونه ب تنئ بنه مالا نووحی د گهمییئ دا بوون، بهلکی هر کسهکی باوهری ب دینئ نووحی ههی ل گهمییئ سوپار بووبوو، ئه گهر خۆ یی بیانی ژی با، و هر کسهکی باوهری نه ئینای سوپار نه بوو ئه گهر خۆ ژ مروقتین نووحی یئین نیزیکی ژی با.

ژ قورئانی ئاشکه را دبت کو ژ بنه مالا نووحی دو کسئین نیزیکی وی هه بوون ژ کافران بوون، لهو خودئی ئهو ژی ب توفانی خندقاندن، ئیک ژ وان ژنا نووحی ب خۆ بوو، و یئی دی کورئی وی بوو، قورئان د دهر حهقا ژنا نووحی دا دبیرت: ﴿ صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا أَمْرَأَتُ نُوحٍ وَأَمْرَأَتُ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْهِ مِن عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْقًا وَقِيلَ اذْخُلَا النَّارَ مَعَ الْدٰخِلِيْنَ ﴿١٠﴾ (التحریم: ١٠) خودئی مه تلهک ل سهر حالی فان کافران ئینا، کو ئهو تیکه لییا موسلمانان دکمن و ئهف تیکه لییه چو مفای ناگه هینته وان، ب حالی ژنا پیغه مبهری خودئی نووحی، و ژنا پیغه مبهری خودئی لووطی: ئهو ههردو ژنئین دو به نییئین مه یئین چاک بوون، ئینا وان

خیانته د دینی دا ل وان کر، و همر دو کافر بوون، قتیجا شان همدرو پیغهمبران چو مفا نه گه هانده وان دهمی عهزبا خودی ب سهر وان دا هاتی، و بو وان همدرویان هاته گوتن: هوین ژی د گهل وان همرن یین دچنه ناگری.

و د دهر حهقا کوری نووحی دا قورنان د بیژت: ﴿وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَب مَعَنَا وَلَا تَكُن مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿۴۳﴾ قَالَ سَاقِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَجِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿۴۴﴾﴾ (هود: ۴۲-۴۳) نووحی گازی کوری خو کر، و نمو یی ل جهه کی شهدهر بوو، ئینا نووحی گوتن: نهی کورکی من د گهل مه ل گه مییی سویاره، و تو د گهل وان نه به یین کافری ب خودی کری دا نه خندقی. کوری نووحی گوت: نهز دی خو گه هینمه چیا یه کی دا نهز پی ژ ناقتی قورتال بیم، و نه خندقم، ئینا نووحی به رسقا وی دا: نه فرۆ کس نینه حوکی خودی پاشقه بهت کو خهلک بینه تیبیرن و خندقانندن نمو تی نه بت یی خودی رحم پی بری، قتیجا باوه رییی بینه و د گهل مه ل گه مییی سویاره، و پیتلا بلند که فته ناچه را نووحی و کوری وی، و نمو بوو ژ وان یین خندقین و تیچوون.

پستی نووحی دیتی پیتل گه هشته کوری وی، وی ههوار کره خودایی خو: ﴿وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿۴۵﴾ قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿۴۶﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَرَحْمَتِكَ أَكُن مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿۴۷﴾﴾ (هود: ۴۲-۴۳) خودایی من، ته سوز دابوو من کو تو من و عه یالتی من ژ خندقانندن و تیچوونتی رزگار بکهی، و هندی نهف کوری منه نیک ژ مرۆقتین منه، و هندی سوزا تهیه نمو راستییه یا چو خیلاف تیدا نه، و تو ژ هه می حوکمداران دادکه رتری. خودی گوت: نهی نووح هندی نمو کوری تهیه یی تیچووی نمو نه ژ وان مرۆقتین

تهيه يٲٲن من سوٲز دايه ته كو ٲهز وان رزگار بكمه؛ چونكي ٲهو كافره، و كاري وي نه يٲٲ چاكه، و ٲهز ته ٲ هندی ددمه پاش كو تو پسيارا تشته كي تو چو ٲٲ نه زاني ٲ من بكي، هندی ٲهزم ٲهز شيره تي ل ته دكمه تو ب پسيار كرنا ٲ ٲي تشتي نه بييه ٲ نه زانان. نووحي كوٲ: خودايٲ من هندی ٲهزم ٲهز خوٲ ته دپارٲزم كو ٲهز پسيارا وي تشتي ٲ ته بكمه يٲ من چو زانين پٲ نه هي، و ٲهگر تو گونه ها من ٲٲ نه هي، و ب دلوقانيا خو دلوقانيايي ب من نه هي، ٲهز دي ٲ وان بم يٲٲ زيان گهاند ييه خو.

و ٲهقه ده ليله ل سهر هندی كو مروقانيايي پٲغه مبهري و چاكان چو مفاي ناگهينته مروقي ٲهگر كاري مروقي يٲ خراب بت.

د گه ميٲٲ دا:

وهكي مه كوٲي: خودي نيشانهك بو پٲغه مبهري خو نووحي دانا بو، دا پٲ بزانت كو ده مي تووفاني يٲ نيٲريك بووي، كو فويرانا ته نويري بو، و گاڤا وي ٲهڤ نيشانه ديتي وي فهرمان ل خودان باوه ران كر كول گه ميٲٲ سويار بين، و وهكي مه كوٲي: هٲمارا وان ل دويف بو چونا عهبدللاهي كورٲ عهبياسي هشتي كهس بوون، و ٲ بلي مروقان نووحي -ب فهرمانا خودي- ٲ ههر حهيوانه كي ٲي جوٲهك سويار كروي، دا نشي وان نه بريٲت، و ٲهڤ خودان رحه يٲٲ كو د گه ميٲٲ رزگار بوني دا هاتينه هلگرتن، ٲهو ب تني بوون ٲ نه ماني خلاس بووين و مائنه ل سهر عهردي، پشتي ٲاڤ داهاتي.

سدهات يٲٲا تووفانا مهزن:

پشتي ملله تي نووحي ٲهو دره وين ده ريخستي، و نووحي ٲ باوه ري ٲينانا وان بي هيٲي بووي، وي ههوارٲن خو گه هاندنه خودايٲ خو، ٲهوي زوي د ههوارا وي هاتي و داخوازا وي ب بو ب جهيناي: ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمٌ نُوحٍ

فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ﴿١٠﴾ فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَأَنْتَصِرْ ﴿١١﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ
السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ ﴿١٢﴾ وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ﴿١٣﴾ وَخَلَقْنَا عَلَى
ذَاتِ الْأَلْوَجِ وَدُسُرٍ ﴿١٤﴾ تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءَ لِمَن كَانَ كُفِرَ ﴿١٥﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ
مُذَكِّرٍ ﴿١٦﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرِي ﴿١٧﴾ ﴿ القمر: ٩-١٦ ﴾ بهری مللهتی ته -ئی
موحه ممد- مللهتی نووچی ژی به نییی مه نووچ دره وین دهریخستبوو، و وان
گوت: ئهو یی دینه، و وان ئهو پاشدابرئوو و ب گهلهک رهنگین عهزابی
گهف لی کرئوو، ئه گهر ئهو گازییا خو نه هیلت. ئینا نووچی دوعا ژ خودایین
خو کرن کو نه زئی لاوازم و من هیزا ئان نینه، قتیجا تو من سه ریئخه و ژ بهر
کوفرا وان تو وان عهزاب بده. ئینا مه دوعایا وی قه بربلکر، و مه دهرگه هین
عسمانی ب ئاقه کا بوش شه کرن، و مه کانییین بوش ل عهردی پهقاندن،
قتیجا ئاقا عسمانی و یا عهردی ل سهر تیبرنا وان گه هشتنه ئیک، ئهو
تیبرنا خودی سهر شرکا وان بو وان نفیسی. و مه نووچ و ئهوین د گهل دا
ل سهر گه مییه کا خودان دهپ و بزمار هلگرتن، ئهو ب پاراستنا مه و ل بهر
چاقتین مه دجت، و ژ بهر کوفرا دهره و پیکه ران و پشته قانی ژ لایی مهقه بو
نووچی مه ئهو خه ندقاندن. و ب راستی مه چیروکا نووچی د گهل مللهتی
وی هیلا؛ دا بته نشان ل سهر شیانا مه بو وان که سیتن پشتی نووچی، و
دا ئهو هزارا خو تیدا بکن کانی چ ب سه ری قی مللهتی هات یی کو کوفر
ب خودایی خو کری، ئه ری قتیجا یهک هیهه بیرا خو لی بینته هه؟

دیمه نه کی ب سه هم بوو، عهرد و عسمان که تنه د خزمه تا نووچی دا،
عسمانی دهرگه هین خو شه کرن، و عهردی کانیین خو پهقاندن، و عهزاب
ئه گهر ژ بن پییین مروقی زا، و ل هنداث سه ری باری خودانی چو پرتکین
رهقی نابن، و پشتی توفانی نارمانجا خو ب جهینای، و رویی عهردی
ژ کوفری و کافران مالی، فه رمان ل ئاقتی هاته کرن شه ری خو پراگرت و رحهت

بیت: ﴿ وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَسْمَأْهِ أَقْلِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى
 الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ (هود: ٤٤) پستی ملله‌تی نووحی
 تیچووی خودی گۆته عەردی: ئەی عەردۆ تو ئاڤا خو داعویره، و ئەی عەسمان
 بارانی پراوەستینه، و ئاڤ کیمبوو و هسکبوو، و فەرمانا خودی ب تیبیرنا
 ملله‌تی نووحی ب جەه هات، و گەمی ل سەر چیاپی جوودی پراوەستا، و
 هاته گۆتن: دویرکرن و تیچوون بو وی ملله‌تی زۆردار بت یی پی ل توخوبیتن
 خودی دانای، و باوهری نه‌ئینای..

پاشی: ﴿ قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلْمٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ
 وَأُمَّمٌ سَمَّيْتَهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾ تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ
 تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾ (هود: ٤٨-٤٩)
 خودی گۆت: ئەی نووح ب تەناهی و سلامەتی ژ لایی مە قە تو ژ پاپۆری
 وەرە خواری، و ب پیروزی قە ل سەر تە و ل سەر وان ملله‌تین د گەل تە دا.
 و هندهک کۆم و مللهت هەنە ئەم د ژینا دنیاپی دا خووشیپی دئ دەینی، حەتا
 رۆژا وان دئیت، پاشی عەزابه‌کا ب ئیش ژ لایی مە قە ل رۆژا قیامەتی دئ
 گەهتە وان. ئەو سەرھاتییا هە یا مە بو تە قە گێرای ژ بەحسێ نووحی و
 ملله‌تی وی -ئەی موحمەد- ژ وان دەنگ و باستین بۆری ییتن نەبەرچاقن،
 ئەم بو تە ب وەحی دەنیرین، نە تە و نە ملله‌تی تە بەری قتی چەندی ئەو
 نەدزانی، قیجا بیتنا خو ل سەر نەخۆشی و درەوپیکرنا ملله‌تی خو فرەه
 بکە، وەکی پیغەمبەران بەری تە بیتنا خو فرەه‌کری، هندی دووماهییا باشە
 ل دنیاپی و ناخرەتی بو وان تەقوادارانه ییتن ژ خودی دترسن.

پشتی توفانی:

پشتی خودی فرمان دای توفان ب دووماهی بیت، و عهرد ژ ئافی هسکبوی، خودی و هسا هزکر گه مییا نوحی ل سهر چیاپی (جوودی) نهوی دئیته هژمارتن نیک ژ ناقدترین چیاپی کوردستانی راهستیا، و ل جهرگن کوردستانی نوح و دووندهها وی ئاکنجی بو، و ب قی چندی کوردستانا ناین -ب نهصا قورئانی- دئیته هژمارتن جهی دوی بی به لاقبونا مروغان. و بهری نوکه مه قه گواست بوو کو ژ (عهبدللاهی کوپی عه بیاسی) دئیته قه گیران کو نوح پیغه مبهر پشتی توفانی سیسه د و پینجی سالان مابوو^(۱).

مرنا نوحی و ژیبی وی:

د چو نایه تین قورئانی دا، و د چو هه دیسین دورست ژی دا نه هاتییه قه گواستن کانی ژیبی نوحی -سلاف لی بن- ده می مری چند بو، ب تنی قورئان ئیشاره تی دده ته وان سالان بین نوحی د ناه ملله تی خو دا بو راندین ده می وی گازییا خو د ناه وان دا به لاف کری، قورئان دبیرت:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ﴾ (العنکبوت: ۱۴) یه عنی: مه نوح بو ملله تی وی هنارت قیجا نهو هزار کیم پینجی سالان د ناه وان دا مابوو، وی بهری وان ددا تهو حیدتی و نهو ژ شرکی ددانه پاش، به لی وان گوهی خو نه دا وی، ئینا خودی نهو ب توفانی کوشتن، و وان ب کو فر و سهردا چونا خو زورداری ل خو کر.

(۱) د ئیصاحا نه می ژ (سفر التکوین) ژی دا نهف چنده هاتییه، و نهو دبیرت: رۆژا نوح

مری ژیبی وی نهسه د و پینجی سال بوون.

بهلئى بهرى پيغهمبه رينبيى، و پشتى توفانئى نوح چند سالان ژيا بوو؟ نهغه ب ريكا قورئانئى و سوننه تئى نهگهشتييه مه، ب تنئى ئمو گوتن د دست مه دا ههيه يا ژ (عبدللاهي كورئى عهباسى) دئيتته فهگوهاستن، يا بهرى نوكه مه فهگيراي، كو ژيئى وى ده مئى ئمو مرى هزار و حفسهد و حهشتئى سال بوون. و ل دور وى جهئى نوح لئى مرى و هاتيبه فهشارتن، ئمو ژى ب ريكتين دورست نهگهشتييه مه، همر چهنده هندهك تابعى ل وئى باوه رئى بوون كو نوح ل مزگهفتا حمرام ل مهكههئى يئى هاتيبه فهشارتن.

د حهديسهكا دورست دا^(۱) ژ عبدللاهي كورئى عومهرى فهدگوهيژن، هاتيبه، دببئزت: جارهكئى ئم ل نك پيغهمبه رى -سلاڤ لئى بن- دروينشتى بووين، زهلامهك ژ خهلكئى دهشتئى هاته نك جوبهيهك د بهر بوو ليقتين وى ب ئارميشى هاتبوونه خهرجكرن، ئينا وى گوت: قئى ههقالئى هموه عهگيدين كورپين عهگيدان يئين كرينه چوننه، و شقانتين كورپين شقانان يئين بلندكرين! ئينا پيغهمبه رى -سلاڤ لئى بن- جوبهيه يئى وى گرت و گوتئى: نهزئى دبببم كراسئى بئى عهقلان يئى د بهر ته! پاشى گوت: ده مئى مرن گهشتييه پيغهمبه رئى خودئى نوحى، وى گوتته كورئى خو: نهز دئى شيره تهكئى ب دو تشتان ل ته كه، و ته ژ دو تشتان ده مه پاش، نهز فرمانئى ب (لا اله الا الله) ل ته دكه، چونكى نهگهر همر حهفت عهسمان و همر حهفت عهردان بكه نه د لايهكئى ته رازيئى دا، و (لا اله الا الله) بكه نه د لايهكى دا، (لا اله الا الله) دئى وان هلكتيشت، و نهگهر هه حهفت عهسمان و عهرد خهلهكهكا مصمت بن، (لا اله الا الله، و سبحان الله وبحمده) دئى وان

(۱) يا كو بوخارى د (الأدب المفرد) دا و نعمد فهدگوهيژن.

شکینن، و نثیژا هەر تشتهکی ب وانه، و ب وان رزق بۆ خەلکی دئیتەدان.
و ئەز ته ژ شرکێ و خۆمەزنکرێ ددهمه پاش.

ژ ڤی حەدیسێ دئیتە وەرگرتن کو نووچی ژێ وەکی ئادهمی کورپه‌کنی خو
ل جهی خو دانابوو، و شیرەت ب تەوحیدی و گوژنا (لا إله إلا الله) و
(سبحان الله وبحمده) ل وی کریوو، و ئەو ژ شرکێ و خۆمەزنکرێ دابوو
پاش.. بەلێ د حەدیسێ دا نەهاتییه کانی ناڤی ڤی کورپێ وی چ بوو.

و دیرۆکان ژ خودانین (تەوراتی) ڤه‌دگوهیزن کو سێ کورپین نووچی
پشتی وی مابون: (سام) و (یافت) و (حام)، و مرۆڤین پشتی نووچی
نەسه‌با وان هەمییان بۆ قان هەر سییان دزڤرت.. و خودی چیتەر دزانت.

سهرهاتییا هوودی

-سلاف لی بن-

د ناڅبهر نوح و هوودی دا:

پشتی فرمانا خودی ل سهر هندی ب جه هاتی کو ئهو ملله تی نووخی و همی کافرین وی سهرده می ب توفانی تی بیته، و کسه کی ب تنی ژی ژ وان نهیلته ل سهر رویی عهردی، وه کی نووخی -سلاف لی بن- داخواز کری، نوح و دویکه فتیین وی ژ خودان باوهران ب تنی -دگهل هژمارا وان وان یا کیم- مان، و هیدی هیدی ئهو زنده بوون، و ل جیپانا وی ده می به لاقبوون، و خودی سوزا خو بو پیغه مبه ری خو نووخی ب جهینا کو ئهو جیگریا ل عهردی بده ته خودان باوهران.

پشتی بۆرینا سال و زه مانان -یین ب تنی خودی دزانت کانی چندن- و به لاقبوونا نفسی مروشان و دویرکه فتنا وان یا هیدی هیدی ژ چرایتی پیغه مبه رینییی جاره کا دی جاهلییه تی سهری خو هلدا و بهر پییین خو فره کرن، و هژماره کا نه یا کیم ژ مروشان نیخستنه داڅین خو و بهری وان ژ دینی خودی یی درست لادا، جاره کا دی خه لکی نه زان ته وحیدا خودی ب شرکی گوهارت، و صه نه مبه رسییی ریکا خو بو دلین وان دیت.. و ئهو ملله ت پهیدا بوون یین خودی پیغه مبه ری خو نوح پی ناگهدار کری ده می -پشتی توفانی- گوتییی: ﴿ قَبْلَ يَنْوُحَ اٰهِيْطُ بِسَلْمٍ مِّثًا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ اٰمِرٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَاَمْرٌ سُنَّتَعُهُمْ ثُمَّ يَمْسُهُمْ مِثًا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۵۸﴾ (هود: ۴۸) خودی گوت:

نهی نوح ب تناهی و سلامهتی ژ لایین مه شه تو ژ گهمییی وهره خواری، و ب پیروزی شه ل سمر ته و ل سمر وان مللهتین د گمل ته دا. و هندهک کوم و مللهت ههنه نهم د ژینا دنیا یی دا خوشییی دئ دهینی، حهتا رۆژا وان دئیت، پاشی عهزابهکا ب ئیش ژ لایین مه شه ل رۆژا قیامهتی دئ گهسته وان.

دهمی دیروکتی خو دوباره کری، و شهیطان شیای جارهکا دی دووندهها نادهمی ژ ریتکا خودی ده ریخت، خودی وهسا هه زکر کو پیغه مبه ره کی دی ژ دووندهها نوحی د ناف خه لکی دا بهنیرت؛ دا بهری وان بده ته وی دینی دورست یی بابی وان یی ئیکتی نادهم و بابی وان یی دوی نوح پی هاتین، و پیغه مبه ری ئی جاری هوود بوو -سلاف لی بن-، و د ناقبه را نوحی و هوودی دا چهند سال بۆری بوون؟ و چاوا جارهکا دی شرکی و په رستنا صهنه مان شیابوو جهی ته وحیدئ بگرت؟ ئه شه ب دورستی مه نه زانییه، و دوبر نینه ئی جاری ژی هه ر ب ریتکا چیتکرنا په یکه ران شهیطان شیابت بهری مروقان بده ته په رستنا صهنه مان، وهکی کو بهری هنگی و پستی هنگی ژی وی کری.

هوود و مللهتی وی:

گومان تیدا نینه کو هوود پیغه مبه ر -سلاف لی بن- ژ دووندهها نوحی بوو، و پستی وی هاتبوو هنارتن، وهکی د نایه ته کی دا هاتی: ﴿أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَرَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصْطَةً فَأَذْكُرُوا ءَالَآءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾﴾ (الأعراف: ٦٩) یه عنی: یان تشتی هوین مه نده هوش کرین ئه و بوو کو خودی ئه و بو هه وه هنارت یی بیرا هه وه پی ل وی تشتی بیته شه یی خیرا هه وه تیدا،

ل سهر ئەزمانی زهلامه‌کی ژ ههوه ب خو، هوبن وی دنیاسن و دزانن ئەو یی راستگۆیه؛ دا ئەو ههوه ژ عه‌زابه خودی بترسینت؟ و هوبن وی قه‌نجییا خودی بیننه بیره خو کو وی هوبن د عه‌ردی دا کرنه جیگرین خه‌لکی بهری ههوه پشتی کو وی ملله‌تی نووخی براندی، و وی له‌شین ههوه ب هیز ئیخستن و مه‌زنکرن، قیجا هوبن قه‌نجییتن خودی یین گه‌له‌ک بیننه بیره خو؛ دا به‌لکی هوبن ب سه‌رکه‌فتنا مه‌زن ل دنیایی و ناخه‌رتی ب سه‌رکه‌فتن. مه‌عنا: خودی پشتی براندنا ملله‌تی نووخی جیگریا د عه‌ردی دا دابوو ملله‌تی هوودی.

و هوود -وه‌کی باراپتر ژ زانایین دیروکی دبیتزن- ژ دوونده‌ها سامی کوپی نووچییه، به‌لی دیروکشان د ناچه‌را خو دا ژێکجودا بوینه کانئ د ناچه‌را هوودی و نوحی دا چهند باب هه‌نه، هنده‌ک دبیتزن: نوح باپیری باپیری هوودییه، و هنده‌ک دبیتزن: نوح بابی هوودی یی هه‌فتیه^(١)، و هه‌ر چاوا بت ب هزاران سال د ناچه‌را وان دا هه‌نه، چونکی -وه‌کی مه‌ پتر ژ جاره‌کی قه‌گی‌رای- هه‌ر جیله‌کی مرو‌قان ل وی ده‌می نیزیکی هزار سالان دژیا.

و ئەو ملله‌تی هوود -سلاف لی بن- بو هاتییه هه‌نارتن ب ناخی ملله‌تی (عاد) ده‌اته ناسین، و عاد -وه‌کی دیروکشان دبیتزن- ناخی باپیری بابی هوودی بوو، ئەوی دوونده‌هه‌کا بو‌ش ب دویف که‌فتی و ب ناخی وی هاتینه ناسین: ملله‌تی عادی.

ملله‌تی عادی کی بوون، و ل کیشه‌ دریان؟

د قورئانا پیروژ دا سووره‌ته‌کا تایه‌ت ب ناخی (الاحقاف) هه‌یه، و ده‌می مرو‌ف ئی سووره‌تی دخونیت دزانت کو ئی سووره‌تی ناخی خو ژ په‌یفا

(١) زاناین ناقدار (ابن حجر) د کتیب (فتح الباری) دا دبیتز: یا راجع نه‌هیه.

(الاحقاف) وەرگرتیبه نهوا د نایه تا (۲۱) یتدا هاتی، ده می خودایی مهزن دبیرت: ﴿وَأَذْكُرُ أَحَا عَادَ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ الْوُدُّ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿۲۱﴾﴾ (الاحقاف: ۲۱) تو نهی پیغه مبهر، بهحسی پیغه مبهری خودی هوودی برایی عادیان بکه، ده می وی ملله تی خو ترسانی کو عهزبا خودی ب سهر وان دا بیت، گاڤا نهو ل واری خو یی ب ناڤی نهحقافی ناقدار دناکنجی، و ب راستی بهری هوودی و پستی وی ژی گهلهک پیغه مبهر هاتبوون نهو ل هندی هشیار کریوون: کو هوین د په رستنا خو دا بو خودی چو شریکان بو وی نه دانن، هندی نهزم نهزم دترسم عهزبا خودی ب سهر ههوه دا بیت ل پرژه کا ترسا وی مهزن، کو پرژه قیامه تیبه.

ده قهرا (نهحقافی) وه کی زانا دبیرتن: جهه کی ترژی خیز بوو، دکه فته ژیریا گزیرتا عه ره بان، د ناڤهرا (عومانی) و (حهضره مهوتی) دا، ل وه لاتنی یه مه نی، و نهو خه لکی لی دژیا عه ره ب بوون، و ب قی چهندی هوود -سلاف لی بن- دئیته هژمارتن نیکه مین پیغه مبهر خودی ژ ناڤ عه ره بان هلبژارتی. (ئبن حبان) هه دیسه کی ژ (ئهبوو زهرری) هه دگو هیزت، یتدا هاتیبه کو پیغه مبهر -سلاف لی بن- بهحسی وان پیغه مبهران دکه ت یین کو ژ عه ره بان هاتینه هلبژارتن و دبیرت: نهو چارن هوود و شوعه یب و صالح و پیغه مبهری ته نهی نه بوو زهر.

صه نه مبهر سییا ملله تی هوودی:

ههر چهنده دیرۆکنقیس دبیرتن: عاد نیکه مین ملله ت بوو پستی نوو حی عیاده تی صه نه مان کری، بهلی دبت بهری وان ژی هیشتا ملله ت هه بن ژ ریکا خودی ده رکه فت بن و دینی وی ب شرکی گوهارت بت و خودی

پیتغه مبهه بۆ هنارت بن؛ چونکی د وی نایه تی دا یا بهری نوکه مه
 قه گوهاستی خودایه مه زن به حسی هوودی دکهت و دبیترت: ﴿وَأَذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ
 أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ الْبُحْرُومُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي
 أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٢١﴾ (الأحقاف: ٢١) یه عنی: بهری هوودی و
 پشتی وی گه لهک پیتغه مبهه هاتبوون. و هه ر چاوا بت ژ بلی سه رهاتییا
 ملله تی عادی د گهل پیتغه مبهه ری وان هوودی قورئانی و سونه تی بۆ مه
 سه رهاتییا چو پیتغه مبهه ری دی قه نه گوهاستییه.

ژ نایه تین قورئانی بۆ مه ناشکه را دبت کو ملله تی عادی^(١) ملله ته کی
 خودان هیز و شیان بوو، و خودی گه لهک قه نجی د گهل وان کر بوون، و جهی
 وان تری خیر و بهر ده کهت کر بوو، به لی د گهل هندی ژی وان شوکرا خودی
 نه دکر و په رستا سه نه مان دکر، له مو پیتغه مبهه ری وان هه رده م بیره وان ل قی
 قه نجیی دینا قه، وه کی نایه تهک دبیترت: ﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ
 قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَضْطَةً فَأَذْكُرُوا آيَةَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ (الأعراف:
 ٦٩) هوین وی قه نجییا خودی بیننه بیره خو کو وی هوین د عه ردی دا کر نه
 جیگرتن خه لکی بهری هه وه پشتی کو وی ملله تی نووخی براندی، و وی
 له ستین هه وه ب هیز و مه زن لی کرن، قیجا هوین قه نجییین خودی یین
 گه لهک بیننه بیره خو؛ دا به لکی هوین ب سه رکه فتتا مه زن ل دنیا یی و
 ناخره تی ب سه رکه قن.

(١) بۆ زانین به حسی هوودی و ملله تی وی نیکجار د تهوراتا نوکه دا نینه، و نیشارهت بۆ
 ناخی ملله تی عادی د ثان سووره تان دا هاتییه: (النجم، ق، الفرقان، العنکبوت) و نهو
 سووره تین سه رهاتییا هوودی د گهل ملله تی وی ب کورتی و فره هی تیدا هاتی نه قه نه:
 (الفجر، القمر، الأعراف، الشعراء، هود، فصلت، الأحقاف، الذاریات، المؤمنون،
 الحاقة).

د جهه كې دى دا قورئان ل سهر نهمانې هوودى دبېرث: ﴿ أَتَّبُونَ بِكُلِّ رِيحٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ﴿٣٥﴾ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿٣٦﴾ وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿٣٧﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرَهُ ﴾ (الشعراء: ١٢٨-١٣١) نهرى هوين ل همر جهه كې بلند ئاهاهييه كې مهزن چي دكمن دا هوين ريشنگان لي ببين و ياريان بو خو پي بكن؟ و نهفه كاره كې بيخيره و گهلهك مال لي دئيتته خهرجكرن و چو مفايي هوهه يي دين و دنيايي تيدا نينه، و هوين قسرين ناسي و كهلين موكم ئاها دكمن همر وهكي هوين همر دي د دنيايي دا بن و هوين نامرن، و نهگر هوهه كهسهك گرت بو كوشتني يان ليداني، هوسن وي چه ندئ ب كوته كي و زورداري دكمن. قيجا هوين ژ خودي بترسن و گوهداريا من بكن.

ل جهه كې دى ژ قورئاني خودي بهحسي ملله تي عادي دكهت و دبېرث: ﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦١﴾ إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٦٢﴾ آلِي لَمٍ يَخْلَقُ مِنْهَا فِي الْأَيْدِ ﴿٦٣﴾ ﴾ (الفجر: ٦-٨) يهعني: نهرى ما ته -نهي پيغهمبه- نهديت كاني خودايي ته چ د گمل ملله تي عاديين ئوبجاخا ئيره م كر، خودانين ئاهاهييين بلند ل سهر ستوينا، ئويتن وهكي وان د مهزني و هيزي دا ل وهلاتي نههاتينه ئافراندن؟ ژ فان نايهتان دئيتته زانين كو خودي هيز و شيانين مهزن دابونه ملله تي عادي، د لمشتين خو دا نهو د مهزن و ب هيز بوون، و د كارين خو ژي دا نهو د بي منته بوون، ئاهاهييين مهزن د چيايان دكولان، و كاره كې وهسا يي ب هيز وان دكر هتا دهرهجهيه كې وان هزر دكر نهف كاري وان دي همرمان و (خولوودي) دهته وان، قيجا هزر بكن نهو كار چند دي كاره كې مهزن بت؟! بهلي پا قني پيشكهفتنا (عمراني) يا مهزن، و هيزا وان، چو مفا نه گههانده وان ده مي -ژ بهر كوفرا وان- عهزبا خودي ب سهر وان دا هاتي.

هنارتنا هوودی:

دهمی خودی قیای ملله تی عادی ژ غه فله تا وان بینته ده ر و بهری وان
بده ته دینی خو یی دورست، پیغه مبهری خو هوود بو وان هنارت، و هوود
ئیک ژ وان ب خو بوو، نه یی بیانی بوو، وان نهو باش دنیاسی، لهو
قورثانی گوت: مه بو عادییان برایی وان هوود هنارت، هوود د نسه بی دا
برایی وان بوو، بهلی ده می دینه کی دورست نهو نه گه هاندینه ئیک نهو برایی
د ناقبه را وان دا نه ما: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَسْلَمُوا لَكُمْ وَاتَّخَذُوا آلِهَتَهُمْ
غَيْرَهُمْ أُولَئِكَ تُكْفِرُونَ﴾ ﴿۳۵﴾ قَالَ أَلَمْ أَنْتَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِي أَنَا لَكَ رَبُّكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَنْظُرُكَ
مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿۳۶﴾ قَالَ يَقَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۳۷﴾ أُبَلِّغُكُمْ
رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿۳۸﴾ أَوْعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ
مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلْنَا خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَرَادَكُمْ فِي آلْحُلُقِ بِضَلَّةٍ
فَأَذْكُرُوا ءآلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿۳۹﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ
ءَابَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۴۰﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ رِجْسٌ
وَغَضَبٌ أَتُجَدِّدُونَ فِي أَسْمَاءِ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَءَابَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ فَا نْتظِرُوا
إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿۴۱﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿۴۲﴾ ﴿(الأعراف: ۶۵-۷۲)﴾ یه عنی: مه بو نوبجاخا
عادییان برایی وان هوود هنارت بوو -دهمی وان په رستنا صه نه مان کری- قیجا
وی گوته وان: عه بدینییا خودی ب تنی بکن، چونکی ژ وی پیته تر هوهو چو
خودایین دی نینن هیژای په رستنی بن، نه ری ما هوین خو ژ عه زابا خودی و
غه زه با وی ناپارترن؟ مه زنین ملله تی هوودی نهوین کافر بووین گوتن: هندی
نه مین نه م دینین تو ب قی گازییا خو کو ژ مه دخوازی نه م خوداوه ندین خو
به تیلین و په رستنا خودی ب تنی بکه مین مرۆقه کی عه قل سقکی، و هندی
نه مین نه م هرز دکه مین تو ژ وان مرۆقانی یین دره وان ژ کیسی خودی دکهن.

هوودی گوت: ئەي مللەتەي من چو عەقل سۆکی ل نک من نینه، بەلەي ئەز
پەيغەمبەرەکم بۆ ھەوہ ژ لایەي خودایەي ھەمی چیکرییان قە ھاتیم. ئەز وی
پەيامەي دگەھینمە ھەوہ یا خودایەي من ئەز پەي ھنارتیم، و ئەز -د قەي گازییا
خۆ دا کو بەرەي ھەوہ ددەمە تەوھیدا خودەي و کرنا ب شریعەتەي وی- بۆ ھەوہ
شیرەتکارەکم، و ئەز ل سەر وەھیییا خودەي مرۆقەکەي دەسپاکم. یان تشتەي
ھوین مەندەھۆش کرین ئەو بوو کو خودەي ئەو بۆ ھەوہ ھنارت یەي بیرا ھەوہ
پەي ل وی تشتەي بێتەقە یەي خیرا ھەوہ تیدا، ل سەر ئەزمانەي زەلامەکی
ژ ھەوہ ب خۆ، ھوین وی دناسن و دزانن یەي راستگۆیە؛ دا ئەو ھەوہ
ژ عەزابا خودەي بترسینت؟ و ھوین وی قەنجییا خودەي بیننە بیرا خۆ کو وی
ھوین د عەردی دا کرنە جیگرتن خەلکەي بەری ھەوہ پشتی کو وی مللەتەي
نووحی براندی، و وی لەشین ھەوہ ب ھیز و مەزن لێ کرن، قیجا ھوین
قەنجییتن خودەي یین گەلەک بیننە بیرا خۆ؛ دا بەلکی ھوین ب سەرکەفتنا
مەزن ل دنیا یەي و ناخەرەتەي ب سەرکەفتن. عادییان گۆتە ھوودی -سلاڤ لێ
بن-: ئەرەي تە گازی مە کریبە دا ئەم پەرستنا خودەي ب تنی بکەین و
پەرستنا وان صەنەمان بەیلین یا کو مە ژ بابین خۆ بۆ خۆ گرتی؟ پا دئ وی
عەزابەي ب سەر مە دا بینە یا تو مە پەي دترسینی ئەگەر تو ژ راستگۆیانەي.
ھوودی گۆتە مللەتەي خۆ: ب راستی عەزاب و غەزەب ژ خودایەي ھەوہ
ب سەر ھەوہ دا ھات، ئەرەي ھوین د دەرھەقا قان صەنەمان دا یین ھەوہ و
بابین ھەوہ ناڤ لیکرین ھەڤرکیبەي د گەل من دکەن؟ خودەي چو ھێجەت و
دەلیلەک پەي نەئینایە خوارئ؛ چونکی ئەو یین ھاتینە چیکرن نە چو مفای
دگەھینن و نە چو زیانەي، و ھەما یەي پەرستن بۆ بێتەکرن خودەي ب تینیە یەي
ئافراندەر، قیجا ھوین چاقرەي بن کو عەزاب ب سەر ھەوہ دا بێت ئەز ژ
د گەل ھەوہ چاقرەیی ھاتنا وی مە، و ئەقە دووماھییا گەفلتکرن و

ترساندننیه. ئینا عهزبا خودی کو هره‌بایه‌کی دژوار بوو ب سمر وان دا هات، و خودی هوود و ئەوین باوهری د گهل دا ئینای ب دلۆقانییا خو یا مه‌زن رزگار کرن، و کافرین ملله‌تی وی ههمی براندن و په‌لخاندن، و ئەو ژ خودان باوهران نه‌بوون چونکی وان کوفرا ب ئایه‌تین خودی د گهل هیلانا کرنا چاکییی پینگفه ل نک خو کۆم کر بوو.

ئه‌فه ب کورتی ئەو گازی بوو یا هوودی د ناڤ ملله‌تی خو دا به‌لاف کری، و ئەو په‌یام بوو یا خودی ئەو بو عادی یان پی هنارتی، و ده‌می وان ئەو هه‌لوست به‌رانبه‌ر پیغه‌مبه‌ری خو وه‌رگرتی پی کافرین ملله‌تی نووخی به‌رانبه‌ر پیغه‌مبه‌ری خو وه‌رگرتی فه‌رمانا خودی ل سمر هندی هات وان به‌ته هیلاکتی.

گه‌ف و قه‌بخوازییا دووماه‌ی:

پشتی هوودی ههمی نیشان ل سمر راستگۆیییا خو و دورستییا دینی خو بو ملله‌تی خو ئینان، وان باوهری پی نه‌ئینا و که‌فتنه رکی و گۆتته هوودی: خو نه‌وستینه ئەم گوهدارییا ته‌ ناکه‌ین، و ده‌می هوودی ئەف چهند ژ وان دیتی، هوودی بو جارا دووماهییی ئەو ژ دووماهییا خرابا فی کاری وان دانه پاش، و گه‌فه‌کا دژوار ل وان کر، ئایه‌تین قورناتی دبیرن: ﴿قَالُوا يَهُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾ اِنْ نَقُولُ اِلَّا اَعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوٓءٍ قَالَ اِنِّي اَشْهَدُ بِاللّٰهِ وَاَشْهَدُوْا اَنِّيْ بَرِيٓءٌ مِّمَّا تَكْفُرُوْنَ ﴿٥٨﴾ مِنْ دُوْنِهٖ فَاَكِيْدُوْنِيْ جَمِيْعًا فَاَنْتُمْ لَا تُنظَرُوْنَ ﴿٥٩﴾ اِنِّيْ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ رَبِّيْ وَرَبِّكُمْ مَّا مِنْ دَاۤءٍ اِلَّا هُوَ ؕ اَخِذْ بِنَاصِيَتِهَآ اِنَّ رَبِّيْ عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٦٠﴾ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ مَّا اُرْسَلْتُ بِهٖۤ اِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّيْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوْنَهٗۙ شَيْۤءًا اِنَّ رَبِّيْ عَلَى كُلِّ شَيْۤءٍ حَفِيْظٌ ﴿٦١﴾﴾ (هود: ٥٣-٥٧)

وان گۆت: ئەی هوود چو هێجه‌تین ئاشکه‌را د گهل ته‌ نین راستییا گۆتتا ته‌ بو مه‌ دیار بکه‌ن، و ئەم ژ به‌ر گۆتتا ته‌ وان خوداوه‌ندین خو ناهیلین یین ئەم

دپهړتسین، و نم نه نهوین یټین باوه‌رییی ب وی دئینن یا تو دبټژی. نم
 تشته‌کی نابټیزین ژ بلی هندئ کو هندهک خوداوه‌ندټن مه تو یټی هنگافتی
 ژ بهر کو تو خه‌لکی ژ په‌رستنا وان دده‌یه پاش. وی گوته وان: هندی نه‌زم
 نه‌ز خودئ ل سهر گوتنا خو دکمه شاهد، و نه‌ز هه‌وه ژئ دکمه شاهد کو
 نه‌زئ به‌ریمه ژ وی تشتی هوسن بو خودئ دکمه هه‌قپشک، ژ صه‌نم و
 هه‌فتایان، قټجا هوین و نمو خوداوه‌ندټن هه‌وه بو خو داناین ل خرابییا من
 بگه‌رټین و زیانئ بگه‌هیننه من، و هوین ده‌مه‌کئ کټیم ژئ خو گیرو نه‌کمن؛
 نه‌شه ژ بهر هندئ بوو چونکی هوودی دزانی نه نمو و نه خوداوه‌ندټن وان
 نه‌شین چو نه‌خوشیټی بگه‌هیننه وی. هندی نه‌زم من یټی خو هټیلايه ب هیقییا
 خودئ خودایټی من و خودایټی هه‌وه فه، نه‌وه خودانئ ههر تشته‌کی، قټجا
 تشته‌ک بټی فرمانا وی ناگه‌ته من، و نمو ل سهر ههر تشته‌کی یټی
 خودان شیانه، قټجا خودان رحه‌ک نینه ل سهر قی عهردی ب ټټفه بچت
 نه‌گهر خودئ خودانئ وی نه‌بت، و نمو د بن فرمانا خودئ دا نه‌بت. هندی
 خودایټی منه یټی ل سهر ټټکه‌کا راست، ئانه‌کو نمو د حوکم و شریعه‌تی خو دا
 یټی دادکهره. مرؤقټی قه‌نج ب قه‌نجییا وی جزا دده‌ت و یټی خراب ب خرابییا
 وی. قټجا نه‌گهر هوین پشت بده‌نه وی گازییا نه‌ز به‌ریئ هه‌وه دده‌می کو
 ته‌وحید و په‌رستنا خودئ ب تنیټه ب راستی من په‌یاما خودایټی خو گه‌هانده
 هه‌وه، و هه‌وه چو هټیجه‌ت نه‌مان، و کو هه‌وه باوه‌ری ب خودئ نه‌ئینا نمو
 دئ هه‌وه تی به‌ت و ملله‌ته‌کئ دی نینت و ل شوینا هه‌وه دانته واری هه‌وه و
 ل سهر مالمئ هه‌وه، و نمو دئ په‌رستنی بو خودئ ب تنئ کمن، و هوین
 ب تشته‌کی زیانئ ل وی ناکمن، هندی خودایټی منه ل سهر ههر تشته‌کی
 پارټزه‌ره، نه‌وه یټی من دپارټزت و ناهټلت هوین نه‌خوشیټی بگه‌هیننه من..
 ب قی په‌نگی هوودی خو ب خودایټی خو پشتراست کر و ژ دوژمنټن خو بی

منهت کر؛ چونکی وی باش دزانی کو ئمو خودایی چتگریا عمردی پشتی مللهتئی نووحی کریسه د دهستی عادی دا دشتیت ب ساناهی ژ دهست وان بینتهدر، و خودانتین گازییا حهق همر جارهکا ب قئی رهنگی باوهری ب خودایی خو ههبت دئی خو سهربلند بینن بهرانهر جاهلییهتئی و هیزا وی یا ماددی.

تیبیرنا مللهتئی کافر:

پشتی هوودی ههمی ریک د گهل مللهتئی خو جهربانیدن و چو فایده نهکری، وی و خودان باوهرتن د گهل دا خو ژ کافرین مللهتئی خو شهدهرکرن، و گهف ب عهزابهکا دژوار ل وان کر، و وان ژ بتدینیا خو یاری بو خو ب گهفا پیغهمبهری خو کر، وهکی قورئان ژ زار دهقی وان شهدهگوهیت، و دبیتت: ﴿قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ ﴿۷۰﴾﴾ (الأعراف: ۷۰) عادیبان گوته هوودی -سلاف لی بن:- نهری ته گازی مه کریسه دا ئم پهرستنا خودی ب تنی بکهین و پهرستنا وان صهنهمان بهیلین یا کو مه ژ بابین خو بو خو گرتی؟ پا دئی وی عهزابت ب سهر مه دا بینه یا تو مه پئ دترسینی نهگهر تو ژ راستگوئیانی.

وان لهزل هاتنا عهزابت کر، و ههمی هزارا وان ئمو بوو نهفه رهنگهکتی ترانه و یاریانه ئمو بو خو ب هوودی دکمن، لهو هوودی بهرسقا وان دا و گوت: ﴿قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَیْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ رِجْسٌ وَعَصَبٌ ۗ اُنْجَدِلُوْنِیْ فِیْ اَسْمَاءِ سَمَیْتُمْوَهَا اَنْتُمْ وَاَبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطٰنٍ فَاَنْتَظِرُوْا اِیَّیْ مَعَكُمْ مِّنَ الْمُنتَظِرِیْنَ ﴿۷۱﴾﴾ (الأعراف: ۷۱) هوودی گوته مللهتئی خو: ب راستی عهزاب و غهزه ب ژ خودایی هموه ب سهر هموه دا هات، نهری هوین د دهرحهقا شان صهنهمان دا یین هموه و بابین هموه ناف لیکرین ههقرکییی د گهل من دکمن؟ خودی

چو هیجت و دهلیلهک پی نهینایه خواری؛ چونکی ئهو یین هاتینه چیکرن نه چو مفای دگهینن و نه چو زیانی، و ههما یی پهرستن بو بیتهکرن خودی ب تنیه یی نافراندر، قیجا هوین چاقری بن کو عهزاب ب سهر هموه دا بیت ئهز ژی د گمل هموه چاقری هاتنا وی مه، و ئهقه دووماهییا گهفلتیکرن و ترساندنییه.

یهعی: هنده ئیدی یا من و هموه خلاس، و ژ بهر کاری هموه عهزاب ل سهر هموه فهر بوو، قیجا ههما ل هیقییی بن هموه هند دیت عهزاب ب سهر هموه دا هات.. و تیرنا کفران ژ بهر کوفرا وان سوننهتهکه ژ سوننهتین خودی یین کو هر دی ب جه ئین، کانی چاوا ب سهرئیتختنا خودان باوهران سوننهتهکه ژ سوننهتین وی یین هر ب جه دئین، بهلی مهسهله مهسهلا وهختیه، و جهراندنا وان. پاشی رۆژ هات خودی نهیارین حهقییی تی بهت، و رهنگی تیرنی قی جاری یی جودا بوو ژ جارا دی..

ئهو وهلاتی عادی لی دژبان -وهکی بهری نوکه مه شهگیرای- وهلاتهکی تژی خیر و بهرهکته بوو، و باژیری وان یی کو ب ناقتی (ئیرهم) دئیتته ناسین هتا ئهقرۆ ژی مهتل ب باغ و بستانین وی دئیتته گۆتن، گاڤا خودی قیای قی مللهتی کافر تی بهت، سی سالان ل دویف ئیک باران ژئ برین، باغ و بیستانین وان بههین، و ئاقتین وان هسک بوون و گرانی د ناڤ وان دا پهیدا بوو، و دبیتن: عهدهتی عهههین وی دهقری بوو، گاڤا کهفتبانه د تنگا قییهکی دا هندهک مرۆڤ ژ خو دهنارتنه وی دهقری یا مالا خودی لی ل نیقا گزیرتا عههههان، و ل ویری وان دوعا دکرن کو ئهو تنگا قی ژ سهر وان رابست، و ل دویف وی عهدهتی عادییان هندهک مرۆڤ هنارتنه مالا خودی -ئهو هیژ ل سهر دهمی ئادهمی هاتییه ئاڤاکرن- دا ئهو دوعایتین بارانی بو وان بکمن.

پشتی سالاً سییی ژ هسکاتییی خودی دهستوری دا ناقاهییی کوفری بهلوهشییت و تۆل بیته ستانندن، ل وی دهمی هەر سال باران لی دباری و دنیا ساردبوو، ئەو پی حسیان هەر وهکی دنیا یا کهل دبت، رۆیی رۆژی شاریا، و ژ بهر گهرمی و هسکاتییی سهقاییی دنیایی نهخۆش بوو، پاشی وان هندی دیت هندهک عهوران ل هندائی سهری وان خو لیتکدا، وان گۆت: سهدا سهده ئەفه دوعایین وان مرۆفانه قهبول بوون یین مه هنارتینه مالا خودی لهو کەیفهکا زیده بو وان چیبوو، و ژ بهر گهرما رۆژی وان ههمییان خو دا بهر سیبهره وان عهوران و ل هیقییی مان باران ژ بیارت، خودی دبیرت: ﴿ فَلَمَّا رَأَوْهُ غَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أُوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا غَارٌ مُّظْرُنًا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ تَدْمِرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَىٰ إِلَّا مَسَكِنَتُهُمْ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٦﴾ ﴾ (الأحقاف: ٢٤-٢٥) قیجا دهمی وان ئەو عهزاب یا وان لهزل هاتنا وی کری دیتی وهکی عهورهکی ب لای نیهالتین وان فه هاتی، وان گۆت: ئەفه عهورهکه باران دی بو مه ژ بیارت، نیئا هوودی -سلاف لی بن- گۆته وان: ئەو نه عهوری بارانییه وهکی هوبن هزر دکهن، بهلکی ئەو عهوری وی عهزابییه یا ههوه لهزل هاتنا وی کری، ئەو هرهبايهکه عهزابهکا ب ئیش و نهخۆش تیدایه. هەر تشتهکی ئەو قی بکهفت ب ئانههییا خودای خۆ ئەو دی وی پهلخینت، قیجا وه لی هات ژ بلی وان خانسیین ئەو تیقه تشتهکی دی ل واری وان نههاته دیتن، ب جزایهکی وهکی قی -خودی دبیرت- ئەم مللهتی تاوانبار جزا ددهین: ژ بهر تاوان و سهرداچوونا وان.

ئەو ل هیقییی بوون بارانهک بو وان ژ عهوری بیارت، و وان دلی خۆ ب قی هیقییی خۆش کر، بهلی پیغهمهبری وان هوودی -سلاف لی بن- ئەو ژ قی چندی بی هیقی کرن، و گۆته وان: وه نینه وهکی هوبن هزر دکهن،

ئەڤه نه عەورئ بارانتيه بۆ هەموه هاتي، ئەڤه عەوره که هيلاکا هەموه يا د گەل دا. و هەر چەندە قورئانتي بەرسڤا وان بۆ مە ئەڤه گيرايه ژي، بەلئ مسۆگەر نوکه وان جارەکا دي ترانە بۆ خۆب وي کرينه، بەلئ فەرقا ئي جارئ ژ جارتن دي يا ئاشکەرا بوو، ئي جارئ خودئ دەليڤه هند نەدا وان ئەو ل ئەزمان دريژييتن خۆ يين بەرئ بزڤرنهڤه، چەند دەليڤه يەک بوون وان هند ديت هره بایه کئ دژوار ب سەر وان دا هات، هره بایه کئ وەسا سار کو ئەو ژ بەر بره جفن، و ژ وي گەرما دژوار ئیکسەر سەرمايه کا دژوار ب سەر وان دا هات، و بەري ئەو بگههن پسيارئ ژ ئیک و دو بکەن کانتئ ئەڤه چيه، وان هند خۆ ديت هره بایي ئەو بلند کرن و ژۆردا ل عەردی دان: ﴿وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ۖ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَیْنَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازٌ مُّخْلِجًا رَحِيَّةٍ ۖ فَمَلَّ تَرَى لَهُم مِّن بَاقِيَةٍ ۗ﴾ (الحاقة: ۶-۸)

هندی عادی بوون ب هره بایه کئ سار و دژوار هاتنه تيبيرن، حەفت شەف و هەشت رۆژتن بەردەوام و بي قەبرين خودئ ئەو ب سەر وان دا ئينا، ئي جا د وان شەف و رۆژان دا تە ئەو مری دديتن وەکی وان قورميتن دارقەسپان يين نيڤه کا وان رزی و قالان. ئەرئ ئي جا تو ئي کئ ساخ د ناف وان دا دبيني؟

حەفت شەف و هەشت رۆژان عاديبين خودان هيز و شيان کەفتنه د بن عەزابه کا وەسا دا يا وان چو هزر بۆ نەکری، يا ژ وان قە ئەو کارخانه و مەسنە عيتن وان چيکرين دي شين مرنئ ژ وان پاشقەبەن خانيبين موکم و ناسئ وان د چيايين وەلاتئ خۆ کۆلابوون؛ دا ئەو خۆ تيدا ناسئ بکەن، بەلئ رۆژا خودئ ئي اي وان ببەتە هيلاکئ ژ لايە کئ وەسا قە هاتئ يئ وان چو هزر بۆ نەکری..

پشتی حفتییا عهزابی ب دووماهی هاتی و خودی فرمان ل بای کری
 هیرشا خۆ ل سهر کافرا راوهستینت، نهگهر ته بهری خۆ دابا وهلاتی عادییان
 دا عهجیبیان بینی، وارهکی خالی.. و ئاقاهییین بی مرۆف.. و کارخه نهییین
 ژ کارکهفتی، چوون و لهعنهت ب دویف دا، و هوود و دویکهفتیین وی یین
 خودان باوهر مان، و جیگریا وی وهلاتی بو وان ما..

﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ ءَاذٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُمْ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾ وَأَتَّبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا إِنَّ ءَاذًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ ۗ أَلَا بُعْدًا لِّعَادِ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾﴾ (هود:

٥٨-٦٠) دهمی فرمانا مه ب عهزابدانا مللهتی هوودی هاتی مه ژ قهنجی
 و دلۆقانییا خۆ هوود و خودان باوهر ژ وی عهزابی رزگارکرن، و مه نهو
 ژ عهزابهکا دژوار رزگارکرن یا کو خودی دایه عادییان کو ب تنی ئاقاهییین
 وان هیلاین. و نهوتن هه عادی بوون باوهری ب نایهتین خودایی خۆ نهینابوو
 و گوهداریا پیغه مبهرتن وی نهکربوو، و وان گوهداریا فرمانا ههر ئیکتی
 خۆ ژ خودی مهزنتر دبینت و حقیقی قهبول نهکته کر. و د قتی دنیایی دا
 لهعنهتا خودی ب دویف وان دا هاته هنارتن و ل رۆژا قیامهتی غهزهبا
 خودی. نئی هندی عادی بوون کافری ب خودایی خۆ کربوو و گوهداریا
 پیغه مبهرتن وی نهکربوو. نئی تیچوون و نه مان بو عادییین مللهتی هوودی
 بت؛ ژ بهر شرک و کوفرا وان ب خودی کری.

عاد مللهتهک بوو خودی ههمی نهگهرین مانجی دا بوونجی، و قهنجییین
 مهزن د گهل کر بوون: مال، هیز و شیان، جوانی، جههکتی ب بهرهکته،
 زانین، بهلی قتی ههمییی عهزاب ژ وان نهدا پاش؛ چونکی وان باوهری
 ب نایهتین خودی نهینا و پیغه مبهری وی درهوین دهرتخست: ﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ
 فِيمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَرًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا

أَبْصَرْتُمْ وَلَا أَفِيدْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِئِهٖ
 يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِّنَ الْأَنْفَرِیِّ وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾ فَلَوْلَا
 نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا ءَالِهَةً بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكِ إِفْكَهُمُ وَمَا كَانُوا
 يَفْقَرُونَ ﴿٢٨﴾ (الأحقاف: ٢٦-٢٨) ب راستی مه ئهو نه گهرتن مانا د عهردی
 دا دابوونه عادییان یټین کو مه نه داینه هموه ئهی گهلی کافرټن قوره یشییان،
 و مه هندهک گوھ دابوونه وان کو وان پی گوھ لی بیت، و هندهک چاډ ئهو
 پی ببینن، و هندهک دل ئهو پی تی بگهمن، بهلی وان ئهو د وی رټکی دا
 ب کارټینان یا خودی پی ژ وان رازی نهبت، قټیجا وان چو مفا نه گه هانده
 وان؛ چونکی وان باوهری ب نایه ټټین خودی نه ټینا بوو، و ئهو عزابا وان لمر
 لی دکر و یاری پی دکر ب سهری وان هات. و ئهغه گه فهکه ژ خودی و
 ترسانندهکه بو کافران. ئهی خه لکی مه که هی ب راستی ئهو گوندټن ل دۆر و
 ره خټین هموه ژ گوندټن عادی و ئه موودییان مه ټټیرن، و کافلکرن، و مه
 ب گه لهک رهنگان نیشان و هټیجه ټټین خو بو وان ناشکه راکرن؛ دا به لکی ئهو
 ژ وی کوفرټ بزقرن یا ئهو ل سهر. قټیجا پا دی بلا ئه ډ ملله ټټین مه ټټیرن
 ژ لایټ وان خوداوهندان هه هاتبانه ب سهر ټټیخستن یټین وان په رستن بو کری؛
 دا ئهو وان نټزیکی خودی بکمن و مه هدرټ بو بکمن، نی ئهو ل وان
 به رزه بوون، و د به رسقا وان نه هاتن، و به ره قانی ژئی نه کر، و ئهو بوو ئهو
 درهوا وان کری ده می وان ژ دره و خوداینی دایټ.

سه‌هاتییا صالحی

-بلاف لی بن-

جیگرتن ملله‌تی عادی:

ملله‌تی عادی ژی وه‌کی ملله‌تی نووچی هاته‌تیبیرن، و ب تیبیرنا وان کاروانی مرۆقینییی رانه‌وستا، و ل بهر خودی تشته‌کی ب زه‌حمه‌ت نه‌بوو وان تی ببه‌ت و ملله‌ته‌کی دی ل شوینا وان بدانت، و ئه‌و بوو چه‌زکرنه‌ خودی ل سه‌ر هندئ پی‌که‌هات کو ملله‌تی (ئه‌موودی) بو وان بکه‌ته‌ جیگر، و هه‌می ره‌نگین خووشی و به‌رفره‌هی و بیمنه‌تییی بده‌ته‌ وان؛ دا وان بجه‌ریببنت کانتی ئه‌و دی چ که‌ن و چاوا شوکرا خودی که‌ن سه‌را ئان قه‌نجییین خودی د گهل وان کرین؟

تشتی بو مه‌ مسۆگهر دکه‌ت کو ملله‌تی ئه‌موودی پشتی ملله‌تی عادی هاتبوو و جیگرییا وان کر بوو گۆتئا پیغه‌مه‌به‌ری وان صالحیه‌ ده‌می گۆتییه‌ وان: ﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْجِبُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا آيَاتَ اللَّهِ وَلَا تَعْفُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾﴾ (الأعراف: ٧٤) یه‌عنی: هوین قه‌نجییا خودی بیننه‌ بیره‌ خو، کو وی پشتی ئوبجاخا عادییان هوین ل عه‌ردی کرنه‌ جیگر، و وی هوین ل عه‌ردی باش ئاکنجیکرن، قیجا هوین ل جه‌ین راست ژ وی عه‌ردی قه‌سرتن مه‌زن ئاقادکه‌ن، و هوین د چپاییین وی دا هنده‌ک خانییین دی دکۆلن، قیجا هوین قه‌نجییین خودی ل سه‌ر خو بیننه‌ بیره‌ خو، و ب خرابکاری د عه‌ردی دا نه‌گه‌رن.

ٲموودی کی بوون؟ و ل کیٲه دژیان؟

مللهٲی ٲموودی ئیک ژ وان مللهٲان بوو یٲن ٲستی مللهٲی عادی هاتین^(١)، و ل دؤر نسهٲا ٲی مللهٲی زانا دبٲژن: ٲهو ژ دووندهٲا ٲموودی بوون ٲهوٲی دبٲه نهٲییٲ نهٲییٲ نووحی -سلاٲ لی بن-، و چونکی ٲهٲ ٲموودهٲا ٲیٲریٲ وان یٲ مهزن بوو ٲهو ب وی هاتنهٲ ناٲکرن، و بهری نوکهٲ دهٲی مه بهحسی هوود ٲیٲغهٲبهری کری -سلاٲ لی بن- مه ٲهو حهٲیس ٲهٲگٲرا بوو یا (ٲبن حبانٲی) ژ (ٲهوو ذهٲری) ٲهٲگوهاستی کو ٲار ٲیٲغهٲبهٲر ژ عهٲهٲان هاتبوونهٲ هلٲژارتن، و ئیک ژ وان صالح بوو -سلاٲ لی بن-، وهکی ژ ناٲٲی ٲی ٲیٲغهٲبهٲری ب خوٲژی ٲاشکهٲرا دبٲ ٲهو عهٲهٲ بوو؛ چونکی ٲهٲقا(صالح) یهٲنی: ٲاک، ٲهٲهٲکا عهٲهٲیهٲ.

ل دؤر وی جهی یٲ مللهٲی ٲموودی لی دژیا دو ئیشارهٲ د قورئانی دا ههٲه:

یا ئیکٲی: دهٲی د سوورهٲا (الفجر) دا دبٲژت: ﴿وَتَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ۝٩﴾ (الفجر: ٩) ٲموودی ٲهوٲن کهٲر د نهٲالان سمٲین و بوٲ خوٲ کرینهٲ خانی، ژ ٲی ٲایهٲی ٲاشکهٲرا دبٲ کو ٲهو جهٲی ٲهٲ مللهٲهٲ لی دژیا ٲیا و گرٲن ب کهٲر لی ههٲبون.

(١) دبٲریا وان سوورهٲان دا یٲن بهحسی مللهٲی عادی هاتیهٲکرن، بهحسی مللهٲی ٲموودی ژی هاتیهٲه، ژ بهٲر کو ٲهو ژ لایٲی دهٲی و جهی ٲهٲ دبٲژیکی ئیک بوون، و ئیشارهٲ بوٲ ناٲٲی ٲموودیٲان د ٲان سوورهٲان دا هاتیهٲه: (الفجر، النجم، ص، الفرقان، السجدهٲ، الذاریات، الحاقهٲ، الإسراء، العنکبوت) و ٲهو سوورهٲتین هندهٲک ژ سهٲهاتیا ٲموودیٲان ب کورٲی یان فرهی ٲیٲدا هاتی ٲهٲهٲه: (الشمس، القمر، الأعراف، الشعراء، النمل، هود، الحجر).

یا دویح: ده می د سووره تا (الحجر) دا دبیرت: ﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ
 الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ﴿۸۰﴾ وَآتَيْنَهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿۸۱﴾ وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ
 بُيُوتًا ءَامِنِينَ ﴿۸۲﴾ فَأَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مُضْجِينَ ﴿۸۳﴾ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۸۴﴾﴾
 (الحجر: ۸۰-۸۴) یه معنی: ب راستی خه لکی نهالا حیجرئ صالح دره وین
 درتخست، و وان ب وی چندی دره ب ه می پیغه مبهران کر؛ چونکی
 هه چیبی باوه رییبی ب پیغه مبهره کی نه ئینت ئو وی باوه ری ب چو پیغه مبهران
 نه ئینایه؛ چونکی دینی هه مییان ئیک بوو. و مه ئایه تین خو ئه وین راستییا
 وی تشتی ناشکرا دکمن یی صالح پی هاتی دا بوونه ملله تی وی، به لی
 وان وجهک بو خو ژئ نه گرت، و پشتا خو دا یی. و وان خانی د چیان
 دکولان، و ئه ژئ دپشتر است بوون کو ب سهر وان دا ناهه رفن. ئینا ل ده می
 سپیدی زوی قیرییا عهزابی ئه و گرتن، قیجا مالی وان و خانیبین وان یین
 د چیان را عهزاب ژ وان پاشدا نه بر، و ئه و هیزا بو وان هاتیه دان ژئ چو
 فایدی وان نه کر. د قان ئایه تان دا خودی نا قی (ئه ل حجر) بو وی وه لاتی
 ددان یی ملله تی ئه موودی ل دژیا، و وه کی زانایین جوغرافیایی ناشکرا
 دکمن ئه ف وه لاته دکه فته ده قه را (وادی القری) ل ژوریا گزیرتا عه ره بان، د
 ناقبه را حیجازی و شامی دا.

و د کتیبین حه دیسی دا هاتیه کو پیغه مبهری -سلاف لی بن- جهی قی
 ملله تی ب دورستی بو صه حابییین خو ده سنیشان کریوو، و بو وان ناشکرا
 کریوو کانی حیشترا صالحی د کیفه را دهاته سهر بیرو و د کیفه را دزقیری،
 ئه قه ده می پیغه مبهر -سلاف لی بن- د گهل صه حابییین خو ده رکه فتیه
 غهزایا ته بووکی ل رژییا گزیرتا عه ره بان^(۱).

(۱) ئه قی حه دیسا هه نیمام نه محمد ب رتکه کا دورست ژ جابری قه دگو هیزت.

ژ قی حمديسي ناشکھرا دبت کو ملله تي ته موودي ل وي ده قهری دژيان
ئووا دکهفته د ناڅېرا مديني و تېبووکی دا^(۱).

د ناڅېرا عادي و ته موودييان دا:

هر چنده يا مسوگهړه کو ملله تي ته موودي پستي ملله تي عادي
هاتبوون -وهکی بوري د گهل مه- بهلي نه هاتييه زانين کاني چهند سال و
زه مان د ناڅېرا وان دا هغه، و ژ نايه تين قورناني ناشکھرا دبت کو ملله تي
ته موودي نیک ژ وان ملله تان بوو يين خودی هيز و شيانين مهزن دايني
ژ لايي لهشي و زانيني ژي څه، لهو وان قسرين مهزن د چيايان دکولان، و
ئوڅ پيشکھفتنا وان يا (عمراني) هندی دگه هينت کو شارستاني څي
ملله تي شارستانيه کا پيشکھفتي بوو، و نيزیک بوو ئوڅ شارستانيه نيکا
هند ژ وان چي بکته کو ئو هزر بکمن ئيدي ئو نامرن، و ناشکھرايه کو
مروڅ ده مي خو دبينت خودان شارستانيه کا پيشکھفتي خو ژ خودايي خو
بيمنهت دکته، و هزر دکته هچييا وي بقيت د عهدي دا ئو دشيت
بکته..

صالح ده مي هاتي ملله تي خو ل هندی هسيار کر کو ئوڅ پيشکھفتنا
وان قهنجييه که خودی د گهل وان کري، و دقيت ئو شوکرا قی قهنجييي

(۱) هر چنده موسا پتغه مېري -سلاف لي بن- ب ناشکھرايي بهسني ملله تي عادي و
ته موودي بو ملله تي خو کربو ژي وهکی قورنان ژي فدگو هيزت: ﴿ وَقَالَ مُوسَىٰ إِنَّ نَعْفُرًا
أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَأِنَّ اللَّهَ لَعَنَ حَمِيدٌ ﴿۵﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ
وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَعْيُنَهُمْ عَنْ آيَاتِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا
بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكِّ مِمَّا تَدْعُونَآ إِلَيْهِ مُرِيبٌ ﴿۶﴾ (ابراهيم: ۸-۹) بهلي دگهل هندی ژي
سهراتيا فان هر دو ملله تان د تموراتا د نوکه دا نينه! و همي گوتنييه کو سهراتيا څي
ملله تي و تيرنا وي د ناف عمره بان دا يا بهلاقبو بيري قورنان بيته خواري ژي.

بکهن، صالحی گوته وان: ﴿ أَتُزَكُّونَ فِي مَا هَلُمْنَا ءَامِينِينَ ﴿٣٥﴾ فِي جَنَّتٍ وَعُيُونِ ﴿٣٦﴾
 وَرُزُوعٍ وَتَخْلٍ ظَلَعُهَا هَضِيمٌ ﴿٣٧﴾ وَتَنْجُتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بِيُوتَا قَرْهِينِ ﴿٣٨﴾ (الشعراء:
 ١٤٦-١٤٩) نهری خودایتی هموه دئی هموه هیلته د وی خوشییی دا یا هوین
 تیدا و هوین هر دئی د قئی دنیاایتی دا پشتراست و تهنا ژ عهزاب و نه‌مان و
 مرنئی مینن؟ د ناڅ باغین خودان به‌رهم و کانییین ناڅی و بیستان و
 دارقه‌سپین خودان به‌رهمه‌کئی نهرم و گه‌هستی دا، و هوین ب شاره‌زایی و
 دفنبلندی څه خانییان د چیاایان دا دکولن؟!

صالح پیغه‌مبهر:

صالح ژی ل سهر ری‌کا نووچی و هوودی هات؛ دا به‌رئی ملله‌تی خو
 بده‌ته ته‌وحیدا خودی، و وان ژ شرکی و په‌رستنا سه‌نه‌مان بده‌ته پاش، و
 به‌ری ئم سهره‌تیییا قئی پیغه‌مبهری خودان قه‌در د گهل ملله‌تی وی یی کافر
 څه‌گپین، یا د جهی خو‌دایه ئم قئی پیغه‌مبهری بده‌ینه ناسین، و بزانی
 کانی جهی وی د ناڅ ملله‌تی وی دا چهند بوو.

صالح پیغه‌مبهر -وه‌کی هه‌می کوپین ملله‌تی وی- ژ دوونده‌ها سامی
 کوپئ نووچییه، و دیرۆکڅان دبیزن: پستی تووفانسئ ده‌می دوونده‌ها نووچی
 ل عهردی به‌لاقبوی هنده‌ک ژ نه‌قییین نه‌قییین سامی کوپئ نووچی ل وی
 جهی به‌لاقبوون یی نوکه دبیزنی: گزیرتا عهره‌بان، و ئیک ژ وان عاد بوو، و
 یی دی شه‌موود بوو، عادی قه‌ستا ژیرییا قئی وه‌لاتی کر ل ده‌قرا یه‌مهنی، و
 شه‌موود چوو ژورییا قئی وه‌لاتی ل نیزیکی ته‌بووکی، و هر ئیک ژ څان
 دوونده‌ه‌کا بوش ب دویڅ که‌ت، ه‌تا بووینه دو ملله‌تین سهریخو و
 ب ناڅی وان هاتنه ناسین: ملله‌تی عادی، و ملله‌تی شه‌موودی، و ئه‌ف هر
 دو ملله‌ته ل ده‌ستپیکئی د خودیناس بوون، و پستی بوړینا چهند سال و

زه‌مانان شرکي ريکا خو ل نک وان ديت، و صهنه‌مپه‌رتسي د ناف وان دا به‌لاقبوو، بو عادييان خودي هوود هنارت، و بو ته‌موودييان صالح.

صالح نيک ژ وان ب خو بوو، برايي وان يي نسه‌بي بوو: ﴿وَالِي تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا﴾ (هود: ۶۱) ديريوکشان دبيتن: د ناقه‌را صالحی و باپيري وان يي مه‌زن ته‌موودي دا چار پينج باب هه‌بوون، و صالحی -به‌ری بو پيغه‌مبه‌رينيي بيته هلبژارتن- بهايه‌کي مه‌زن د ناف ته‌موودييان دا هه‌بوو، و وان نهو ب پيش خو دنيخست و ژي ب هيقييون کو ملله‌تي وي وجه‌کي بو خو ژي بگرت، وه‌کي خودي ژ زارده‌قي وان قه‌دگوه‌يزت: ﴿قَالُوا يَصَلِحْ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَنَّا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكِّ مِمَّا نَدْعُونَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّ﴾ (هود: ۶۲) ته‌موودييان گوته پيغه‌مبه‌ري خو صالحی: ب راستي به‌ري تو قي گوټني بي‌زيه مه، هيقييا مه نهو بوو تو بييه نيک ژ مه‌زن و په‌سپييتن مه، نه‌ري تو مه ژ هندي دده‌يه پاش کو نم وان خوداوه‌ندان به‌رتسين يين بابين مه په‌رستن بو دکر؟ و هندي نه‌مين نم يين د گوماني دا ژ وي گازيا تو به‌ري مه دده‌يي کو نم خودي ب تني به‌رتسين.

مه‌عنا وان چو تيبيني ل سهر که‌سينيا صالحی ب خو نه‌بوون و وان دزاني صالح که‌سه‌کي باش و ب کيره‌اتييه، به‌لي (موشکيله) نهو گازی بوو يا صالح يي هاتي.

گازيا صالحی:

سهره‌اتييا صالحی د گهل ملله‌تي وي، به‌ره‌ره‌کي دييه ژ به‌ره‌رين هه‌قرکيا نيسلامي و جاهلييه‌تي، و نه‌گه‌ر نهو ژ لايي جه و دهم و ناقان قه ژ به‌ره‌رين دي يا جودا بت زي، نهو د راستيا خو دا يا جودا نينه؛ چونکي گازی هر نهو گازيه يا نوح و هوود يي هاتين، و به‌رسف زي هر نهو

بهرسقه یا کافرین بهری وان دای، و خو نه‌نجام ژی ههر نهو نه‌نجامه: ﴿وَالَّذِينَ
تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَأَسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ ﴿٦١﴾ (هود: ٦١) مه بو
ئهموودییان برایی وان صالح هنارت، ئینا وی گۆته وان: ئهی ملله‌تی من
پهرستنا خودی ب تنی بکن، و هوین ژ دل عیباده‌تی بو وی بکن؛ چونکی
ههوه ژ وی پیقه‌تر چو خودایین دی یین حهق نینن، نهوه یی دهست
ب ئافراندا ههوه کری ژ عهردی ده‌می بابی ههوه ئادهم ژئی چیکری، و وی
هوین کره ئافاکه‌رتین عهردی، قیجا هوین داخوازا ژبیرنا گونه‌هان بو خو ژ وی
بکن، و هوین ب تویه‌کا دورست قه ل وی بزقین. هندی خودایی منه یی
نیزیکی ویه یی ژ دل عیباده‌تی بو وی بکته، و ل وی بزقیرت، و نهو
د بهرسقا وی دئیت نه‌گهر وی دوعا ژئی کرن.

مه‌سه‌له ههر نهوه یا هه‌می پیغه‌مبه‌ر پی هاتینه هنارتن: ته‌وحیدا
خودی.. کو خودایی و عیباده‌ت و گوهداری و حوکمرانی بو خودایی ب حهق
ب تنی بن، نهوی مرۆف ژ چونه‌یی دای، و جیگریا د عهردی دا ئیخستییه
د دهستان دا، و ههر جاره‌کا ئەف گازییه هاته بلندکرن، مرۆف د ده‌رحه‌قی دا
دینه دو پشک: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ قَرِيفَانِ
يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾ (النمل: ٤٥) ب راستی مه بو ئهموودییان برایی وان صالح
هنارتبوو: کو ته‌وحیدا خودی بکن، و په‌رستنا کسێ دی نه‌کن، قیجا ده‌می
صالح بو وان هاتی و به‌ری وان دایه خودی و په‌رستنا وی ملله‌تی وی بوونه
دو ده‌سته‌ک: هنده‌کان باوه‌ری پی ئینا، و هنده‌کان کوفر ب گازییا وی کر، و
ههر ئیک ژ وان هزر دکر نهو یی حه‌قه.

مه‌ژی هسکییا ملله‌تی صالحی -وه‌کی ههر ملله‌ته‌کی دی یی کافر-
گه‌هشبوو ده‌ره‌جه‌کی وان راستی و دورستییا بیر و باوه‌ران ب کاری باب و

باپيران ڦه گريڏدا؛ چونڪي ل بهر وان تشتهڪي مسوگره بوو ڪو دورستي بهس
 ٺهو تشته يئ باب و باپيران ڪري، وان گوت ته پيغه مبهري ڇو صالحي: ﴿قَالُوا
 يَصْلِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَنَّا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّ لَنَا لَفِي شَاكٍ مِمَّا
 تَدْعُونَا إِلَيْهِ مَرْيَبٌ ﴿٦٢﴾ (هود: ٦٢) ٺهي صالح! ب راستي بهري تو ڦي گوتني
 بيڙيه مه هيڦييا مه ٺهو بوو تو بييه ٽيڪ ڙ مهزن و رپهسپييتن مه، ٺهري
 تو مه ڙ هندي دده به پاش ڪو ٺهم وان خوداوهندان پهرتسين يين بابين مه
 پهستن ٻو ڊڪر؟ و هندي ٺهمين ٺهم يين د گوماني دا ڙ وي گازيا تو بهري
 مه دده يئ ڪو ٺهم خودي ب تني پهرتسين.

يهعني: گرفتاريا وان يا مهزن ٺهو بوو چاوا ٺهو دي پتيازا باب و
 باپيران هيلن ڪو شرڪه، و باوهريي ب وي ديني ٺينن يئ صالح پي هاتي ڪو
 تهوحيده!

و هوسا ٻو مه ٺاشڪهرا دبت ڪو تهوحيد گازيهڪه بهري هر تشتهڪي
 مهڙيي خوداني ڇو ڙ بندهستييا تهقليد و چاڦليڪرنا باب و باپيران پرگار
 ڊڪت.

دڦنلنديهڪا يئ مهعنا:

مه گوت: ٺه موودييتن ملله تي صالحي ڇو تيبيني ل سهر ڪهسينيا
 صالحي ب ڇو نه بوون، بهلڪي وان هيڦييهڪا مهزن هه بوو ڪو صالح ڙ بهر
 شاره زايي وعه قلداري وتيگه هشتنا ڇو بيته ٽيڪ ڙ مهزن و رپهسپييتن وان،
 ٺه ڦه بهري ٺهو بهري وان بده ته تهوحيد، و پشتي صالح ب گازيا هق ٻو
 وان هاتي ٺهو د دهر هقا وي دا بوونه دو پشڪ: بارا پتر ڙ وان ب تايه تي
 رپهر و مهزن و دهوله مندڀن وان، دڙي صالحي و گازيا وي راوهستان، و
 هرمارهڪا ڪيم باوهري ب صالحي ٺينا.

نموین باوهری نهئینای هتجهتا وان چ بو؟

هتجهتا ژ ههمییا مهزنتر نهو بوو وان گوت: چاوا نم ریکا باب و باپیرتن خو بهیلین و دویکهفتنا دینهکی دی بکهین؟!

هتجهتا وان یا دی نهغهبوو وان هزر دکر خودی ژ هندئ مهزنتره کو مروقهکی بکهته پیغهمبهر و بو خهلکی بهنیرت: ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالدُّرِّ ﴿٥٥﴾ فَقَالُوا أَبَشْرًا مِّنَّا وَاحِدًا نَّتَّبِعُهُ إِنَّا إِذًا لَفِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٥٦﴾ أَلَمْ لَقِيَ آلَ لُوطٍ آلَهُ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌّ ﴿٥٧﴾﴾ (القم: ۲۳-۲۵) تهموودییاں دره و ب وان نایهتان کر یین نهو پی هاتینه ترساندن، و گوتن: نهری نم نهف کوما بوش دویکهفتنا مروقهکی ب تنی بکهین؟ ب راستی نهگهر مه وه کر نهو نم ددینین و ژ راستییی ددیرین. نهری ژ ناقهرا مه ههمییاں وهحی بو وی هاتییه و نهو بوویه پیغهمبهر، و نهو نیکی ب تنییه؟ ب راستی نهو گهلهکی درهوین و خومهزنکهره!

گوتن: بوچی خودی ملیاکهتهک بو مه نهدهنارت بهری مه بدهته دینی خو نهگهر راسته نهغه دینی وییه، نه.. صالح درهوان دکهت خودی نهو بو مه نههنارتییه!

ههمی هتجهتا وان نهغه بوو.. و دا نهو وهسا خو نیشا خهلکی بدهن کو نهو ل دویف دهلیلین ناشکهر و بهرچاٹ دچن، وان باوهری ئینانا خو ب گازیا صالحی ب دهلیلهکی بهرچاٹ فه گرتدا، گوتن: ﴿مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا فَأَبِئَاتِ بِآيَاتِي إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥٥﴾﴾ (الشعراء: ۱۵۴) توژی وهکی مه مروقی ژ دووندهها نادهمییی، قتیجا چاوا پیغهمبهرینی دی بو ته نیت؟ کانی نیشانهکا ناشکهر بو مه بییه پیغهمبهرینییا ته راست دهریخت، نهگهر تو ژ راستگوئیانی کو خودی تو بو مه یی هنارتی.

یئ نهارهزا دئ هزر کهت ئمو مللهتهک بوون بپیر و باوهرتین خو ههمی
ب نیشان و دهلیلین ناشکهره شه گرتددان، قتیجا قوسویری بهس ئمو بوو
صالحی چوو نیشانین ناشکهره د گهل دا نهبوون!

دهلیلهکتی ناشکهره.. و شهرتهکتی مهزن:

گهلهک جاران وهسا یا چیبووی مللهتین کافر داخوازا موعجزهیهکا
پهردهدر و نهعهدهتی ژ پیغهمبهرتین خو کرییه دا بته نیشان ل سهر
راستگزییا پیغهمبهرنییا وان، و شهمودی ئیک ژ وان مللهتان بوون، گاغا
پیغهمبهری وان صالحی گازییا خو د ناٹ وان دا بهلاقری، و وان چوو
هیتجهت نه ماین کو نهباوهری ئینانا خو پیغه گرتدهن رابوون داخوازا
موعجزهیهکتی ژئ کر، تهفسیرزان دبیتن:

شهمودی روژهکتی ل دیوانخانهیا خو دروینشتی بوون، پیغهمبهری وان
صالح هاته نک وان و داخواز ژ وان کر ئمو باوهرییی ب دینی وی بینن و
کافرییا خو بهیلن، ئینا وان گوت: وی کهقرئ هه تو دبینی.. چی گاغا ته
حیشرهک بو مه ژئ دهرتخست، ئمو تو مروقهکتی راستگزیی.

پیغهمبهری وان گوتی: باشه نهگهر من داخوازا ههوه بو ههوه ب جهئینا
هوسن دئ باوهرییی ب من ئینن؟ وان گوت: بهلی، و وان سوژ و پهیمان
ل سهر قئ چهندي دانه صالحی.

صالح چوو ویغه و ل بهرانبهر خودایی خو راوهستا و دهست ب نقیژئ
کر، و د نقیژا خو دا دوعا ژ خودایی خو کر کو ئمو داخوازا مللهتی وی
ب جه بینت بو هندی دا ئمو باوهرییی ب دینی حهق بینن، خودئ وهچی بو
پیغهمبهری خو هنارت کو ئمو دئ داخوازا وان ب جه ئینت بهلی ب وی

شهرتی ټولو ماڼۍ خور وې چېستری نه‌کمن، جهتی وې بقیته ټولو دې لڼی چهرت، و ټاڅا بیرا وان دې روژه‌کې بو وان بت و روژه‌کې بو چېستری بت:

﴿ قَالَ هَذِهِ نَاقَةُ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿٥٥﴾ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ يُومِرُ عَظِيمٌ ﴿٥٦﴾ ﴾ (الشعراء: ١٥٥-١٥٦) صالحی گوته وان: ټهغه ټولو چېستریه یا هموه داخوازکری، خودی ټولو دا هموه، ل روژه‌کا ده‌سینشانکری ټاڅا بارا وټیه، و ل روژه‌کا دی ټاڅا بو هموه‌یه. وې روژا دورا ټه‌خوارنا وې بت چی نابت هوبن ټاڅی ژی ټه‌خون، و روژا دورا هموه بت ټولو ټاڅی ټه‌ناخوت، و تشته‌کې خراب وه‌کی لیدانې یان ټه‌کوشتنی چی نابت هوبن د گهل بکمن، ټه‌گهر خودی ب عزابا روژه‌کا مه‌زن دې هموه تی بهت.

و دیاره کو وان ټه‌ف شهرته قه‌بویلکر لهو خودی داخوازا وان ب جهینا و چېستریه ب وی ره‌نگی وان گوته، و ژ وی که‌قری وان ده‌سینشانکری ټینادر.

ټه‌موودی و جه‌ریاندن:

وه‌سا چیبوو خودی موعجزه‌یا ده‌ریخستا چېستری ژ که‌قری ل سهر ده‌ستی پیغه‌مبه‌ری خو صالحی ب جهینا، ب وی ره‌نگی یی ملله‌تی وی خواستی پشتی صالحی ل سهر وان کرییه شهرت کو ټولو ده‌ست نه‌که‌نه وې چېستری، و ټاڅا بیرې روژه‌کې بو وې بهیلن به‌رانبه‌ر هندی کو ټولو شیرې بو خو ژې بدوشن هندی وان بقیته.

و هنارتنا ټی چېستری ب ټی ره‌نگی نه‌عه‌ده‌تی بو هندی بوو دا خودی وان پی بجه‌رینت: ﴿ إِنَّا مَرْسِلُوا النّٰاقَةَ فِتْنَةً لَّهُمْ فَآزْتَقِبُهُمْ وَاصْطَبِرُوا ﴿٥٥﴾ وَنَبِّئُهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شِرْبٍ مُحْتَضَرٌ ﴿٥٦﴾ ﴾ (القمر: ٢٧-٢٨) هندی ټه‌مین ټه‌م دې وې چېستری ژ که‌قری ده‌ریخین یا وان داخوازکری؛ دا وان پی بجه‌رینین، ټیجا

تو -نهی صالح- زږه‌شانیبی ل وان بکه کانی دئی چ عه‌زاب ب سهر وان دا نیت، و تو صه‌بری ل سهر گازیبا خو و نه‌خوشییا وان بکیشه. و تو ب وان بده زانین کو ئاډ د ناقه‌را وان و حیشرتی دا یا لیکفه‌کرییه: رۆژه‌کی بۆ حیشرتییه، و رۆژه‌کی بۆ وانه، ههر رۆژه‌کی نهو دئی ناماده بت یی بارا وی بت، و یی بارا وی نبت ناماده نابت..

و نهو بوو نهو د قئی جهر‌بانندی دا ب سهر‌نه‌که‌فتن!

یا به‌رعه‌قل نهو بوو ده‌می شه‌موودییا نئه‌ف موعجزه ژ پیغه‌مبه‌ری خو دیتی باوه‌ری پی ئینابا، و زانیبا کو ئه‌ف کاره ژ خودتییه، به‌لی وان نهو نه‌کر، و شوینا کو ئه‌ف موعجزه باوه‌رییی ل نک وان په‌یدا بکه‌ت پتر نهو ل سهر کوفری مجد کرن، لهو صالحی جاره‌کا دی ده‌ست ب شیره‌تکرنا وان کر: ﴿إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلا تَتَّقُونَ ﴿۱۴۱﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿۱۴۲﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا عَمَلِينَ ﴿۱۴۳﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجِرْتُ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۴۴﴾ أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هُنَا قَرْهِينَ ﴿۱۴۵﴾ فِي جَنَّتِ وَعْمُورٍ ﴿۱۴۶﴾ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلَعَتْ هُضَيْمٌ ﴿۱۴۷﴾ وَتَنْجُوتٍ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَرِهِينَ ﴿۱۴۸﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿۱۴۹﴾ وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿۱۵۰﴾ الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿۱۵۱﴾﴾ (الشعراء: ۱۴۲-۱۵۲) ده‌می برایی وان صالحی گوئییه وان: نه‌ری هوین ژ عه‌زبا خودی ناترسن، و په‌رستنا وی ب تنی ناکمن؟ هندی نه‌زم نه‌ز ژ لایی خودی فه بۆ هه‌وه یی هاتیمه هنارتن، و د‌گه‌هاندنا قئی په‌یامی دا نه‌ز یی ده‌سپاکم، کا چاوا من نهو ژ خودی وه‌رگرتییه وه‌سا نه‌ز وی د‌گه‌هینمه هه‌وه، قتیجا هوین ژ خودی بترسن، و پیگیرییی ب وی بکمن یا من به‌ری هه‌وه دایی. و نه‌ز سه‌را شیره‌تکرن و ریتیشادانا هه‌وه داخوازا چو جزای ژ هه‌وه ناکم، ههما جزایی من ب تنی ل سهر خودایی هه‌می چیکرییانه. نه‌ری خودایی هه‌وه دئی هه‌وه هیلته د وی خوشییی دا یا هوین تیدا و هوین ههر دئی د قئی دنیایی دا پشتراست و ته‌نا ژ عه‌زاب و

نهمان و مرنې مینن؟ د ناڅ باغین خودان بهرهم و کانیهین ناڅی و بیستان و دارقهسپین خودان بهرهمهکتی نهم و گههستی دا، و هوین ب شارهزایی و دفنبلندی څه خانیهان د چیاپان دا دکولن. څیجا هوین ژ عهزبا خودی بترسن، و گوهداریا شیرهتا من بکهن، و گوهی څو نهدهنه وان یین زورداری ل څو کری و گلهک ب ناڅ گونههی و بی نهمرییا خودی څه چووین، نهوین کاری وان خرابکاریا د عهردی دایه و نهو چاکییی تیدا ناکهن..

بهلی څی همیهیی کار د وان نهکر، و وان بهردهوامی ل سهر ړکداریا څو کر، هتا مهسهله گههستییه هندی وان نیهتا دو تاوانین مهزن کره دلې څو..

تاوانا نیکی:

کوشتنا وی حیشری بوو یا وان ب څو داخوازا پهیداپونا وی کری! پیغهمبهری وان صالحی ل سهر وان کربو شهرت کو نهو دهست نهکهنه حیشری و ړیکتی لی نهگرن؛ دا چی جهی وی بقیثت نهو بچت لی بچهرت، و روژا دورا وی یا ناقدانی بت کس نهچت ناڅی ژ بیری بهت، و وهسا دیاره کو پستی هیهامهکتی بینا نهموودیپان ژ څی شهرتی تنگ بوو لهو وان هزرا کوشتنا حیشری کر، بیی نهو هزرهکتی بو گهفا صالحی بکهن.

مهزن و ماقولین مللهتی نهموودی کومبوونهکا ب لهز کر دا دان و ستاندنی ل دور څی مهسلی بکهن، و پریارا وان یا دووماهییی نهو بوو نیکی ژ څو رازی ژ وان ب څی کاری مهزن و خهطر رابیت، و د مهسهلا دیتنا مروقهکتی ب څی رهنگی دا نهو مهحتل نهبوون: ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَانَهَا ﴿١١﴾

﴿الشمس: ١١-١٢﴾ نهموودیپان ژ بهر سهرداچونا څو

یا زنده پیغهمبه‌ری خو دره‌وین دهرتخست، ده‌می نه‌وی ژ ههمییان بی به‌ختر ژ وان رابوی دا حیشتری فه‌کوژت.

پیغهمبه‌ر -سلاڤ لی بن- د هندهک حه‌دیسین خو دا بو مه به‌حسی وی زه‌لامی دکهت یی کارری فه‌کوشتنا حیشتری ب ستویی خو فه‌گرتی، و ناشکهره دکهت کو نه‌و مرؤفه‌کی سؤرسؤره بوو، و ئیک ژ زه‌به‌رده‌ست و ماقولیتین ملله‌تی خو بوو، و یی خودان پشت بوو، د حه‌دیسه‌کی دا یا (نیمام نه‌حمد) فه‌دگوه‌تت هاتییه: پیغهمبه‌ری -سلاڤ لی بن- گوته‌ه‌لییی کورری نه‌بوو طالبی و عه‌ممارری کورری یاسری: ((نهری نه‌ز بو هه‌وه نه‌بیترم کانی بی به‌خترین دو زه‌لام کینه‌؟)) وان گوته: به‌لی.. پیغهمبه‌ری -سلاڤ لی بن- گوته: ((سؤری ته‌موودییان نه‌وی حیشتر فه‌کوشتی، و نه‌وی دریه‌کی ددانته‌ه‌تیرا ته‌ه‌ی عه‌لی [وئیشاره‌ت کره‌سه‌ری خو] قیجا قیری ژ به‌ر سؤر دبت [وئیشاره‌ت کره‌ریه‌تین خو]) و هندهک ته‌فسیرزان (وه‌کی طه‌به‌ری) د هندهک ریوایه‌تان دا فه‌دگوه‌تین کو ژنه‌کا خودان مالبات و جوانی خو پیشکیتی پسمامه‌کی خو کر ب وی شه‌رتی کو نه‌و حیشتری فه‌کوژت!^(۱)

هه‌ر چاوا بت یی ژ ههمییان به‌ختره‌شتر د ناڤ ته‌موودییان دا ب قی کاری رابوو، و حیشتر فه‌کوشت، و د سه‌ر قی تاوانا خو را وان خو بی منه‌ت کر و گوته پیغهمبه‌ری خو: نه‌ی صالح! نه‌فه مه‌ حیشتر فه‌کوشت و

(۱) نه‌وی عه‌لی ژی کوشتی (عبد‌رره‌حمانی کورری مولجه‌می) ل سه‌ر داخوازا ژنه‌کا خارچی یا کو دگوته‌تی قه‌طام ب قی تاوانا خو رابوو، شاعره‌ک د قی مسه‌لی دا دبیژت:
 فلم آر مه‌را ساقه‌ ذو سماحه‌ کمه‌ر قه‌طام بی‌نا غیر معجم
 ثلاثة‌ آلف و عبید و قینه‌ و قتل علی بالحسام المصم
 فلا مه‌ر أغلی من علی وان غلا و لا فتک الا دون فتک ابن ملجم

چييا ژ ته دئيت تو بکه.. قورئان ژ زار دهقي صالحی قه دگوهيزت، دبيزت:
﴿ فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتُّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعَدْ غَيْرُ مَكْدُوبٍ ﴾ (هود: ۶۵)
 صالحی گوته وان: سئ رورژان هوين ل واری خو خوشيبي بيهن، پشتی وان
 ههر سئ رورژان مسوگره عهزاب دئ ب سهر هموه دا ئيت، و نهفه سوژه که
 ژ خودئ دره و تيدا نينه، و ههر دئ ئيت.

تاوانا دوين:

پشتی ته موودی ب تاوانا كوشتنا حيشترئ رابووين، وان ژ پيغه مبهري
 خو خواست نه وئ عهزابئ ب سهر وان دا بينت يا نهو گهفي پئ ل وان
 دكهت، و د سهر هندئ ژئ را وان كاري خو بو ب جهينانا تاوانا دووي كره:
﴿ قَالَ يَقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾
﴿ قَالُوا أَظَلَمْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ ظَلِمْنَا عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴾ و كان في المدينة
 تسعة رهط يفسدون في الأرض ولا يصلحون ﴿ قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ
 لَنَقُولَنَّ لَوْ يَؤْتِيهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصٰدِقُونَ ﴿ وَمَكْرُؤًا مَكَرًا وَمَكْرًا مَكَرًا وَهُمْ لَا
 يَشْعُرُونَ ﴿ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُكْرِهِمْ أَنَا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿ فَبَلَكَ بَيوتَهُمْ
 خَاوِيَةً يَمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ آيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴾ (النمل: ۴۶-۵۲) صالحی
 گوته دهسته كا كافر: بوچی هوين لهزي ل كوفري و كرنا خرابيبي دكهن يا كو
 دئ عهزابئ ب سهر هموه دا ئينت، و هوين باوه ريبي و كرنا باشييان يا
 كو خير بو هموه پيغه دئيت پاش دئخن؟ بوچی هوين ههر ژ سهری
 داخوازا ژبیرنا گونه هان بو خو ژ خودئ ناکهن، و ل خو نازقرن؛ دا بهلکی
 دلوقانی ب هموه بيته برن. ملله تي صالحی گوته: مه خير و ئيفله حی ژ ته
 و ژ وان بين هاتينه د دينی ته دا نه ديتيبي، صالحی گوته وان: ههر باشی و
 خرابيبي كا بگه هته هموه خودئ بو هموه يا نقیسی و نهو دئ هموه جزا دهت،
 بهلکی هوين ملله ته کن ب خوشی و نه خوشيبي دئينه جهربانندن. و ل باژتيري

صالح لی نهه زهلام هه بوون، کاری وان خرابکارییا د عهردی دا بوو، نهو خرابکارییا چو چاکی د گهل دا نهبت. شان ههر نههان گوته ئیک و دو: هوین بو ئیک و دو ب خودی سویند بخون: کو نهه ب شهقی و ب خافلهتی قه بیین صالحی و مروقتین وی بکوژین، پاشی بیژینه وی بی داخوازا خوینا وان بکهت ژ مروقتین وی: مه کوشتنا وان ب چاښ نه دیتییه، و نهه د گوتنا خو دا دی دراستگو بین. و وان نهف پیلانه گتیرا دا صالحی و خه لکی مالا وی بکوژن، ئینا مه پیغه مبهری خو صالح ب سه ریخست، و مه ب خافلهتی قه نهو گرتن و عه زابدان، بیی نهو هزارا عه زابا مه بکهن یان کاره کی بو بکهن. قیجا تو نهی موحه ممه د، بهری خو بده دووماهییا غه درا شان د گهل پیغه مبهری وان صالحی کانئ مه چ ب سه ری ئینا؟ مه نهو و ملله تی وان هه می تیبرن. مه عنا: ژ بلی قه کوشتنا حیشتری وان کوشتنا صالحی و خه لکی مالا وی ژی کره دلئ خو. و بریارا وان نهو بوو نهو ب شهف هیرشی بکه نه سه ر مالا صالحی و ل بن په ردی شهقی بی تاری نهو ب قی تاوانا خو رابین، و بو ب جهینانا قی تاوانی وان نهه مروقتین ب هیز هلیژارتن، و وان ژشان ب جه و ده می کو مبوونی دا ئیک و دو. و بهری نهو وی بکهن یا وان دقیت نهو چیبوو یا وان هزر بو نه کری.

تیچوون بو نه موودییا بت:

ده می سه ر داچوونا ملله تی نه موودی ژ توخوبیان ده رکه فتی و وان نهو حیشتتر قه کوشتی یا خودی ب رهنگه کی موعجزه دایه وان، و وان پیلان گتیراین دا کو پیغه مبهری خو صالحی و خودان باوه رتین د گهل وی دا ژی بکوژن، فه رمانا خودی ل سه ر تیبرنا وان هات. گاڤا وان حیشتتر قه کوشتی پیغه مبهری وان صالحی گوته وان: هتا سی رۆژین دی خودی عه زابه کا عام دی ب سه ر هه وه دا ئینت، وه کی د نایه ته کا پیروز دا هاتی: ﴿فَعَقَرُوهَا فَصَالَ

تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْدُوبٍ ﴿٦٥﴾ (هود: ٦٥) صالحی گوتہ وان: سئی رۆژان هوبن ل واری خو خوشییی ببن، پشتی وان همر سئی رۆژان مسوگهر عذاب دئی ب سهر ههوه دا ئیت، و ئەفه سۆزه که ژ خودی دره و تیدا نینه، و ههر دئی ئیت.

و ل شوینا کو ئەو باوهرییی ب قئی گهفا صالحی بینن و ژ عهزابدانئ بترسن، ئەو رابوون بهرگهریان کر دا صالحی و بنه مالا وی بکوژن. ئەو ههر نهه زهلامین پهیمان ب کوشتنا صالحی دایه ئیک و دو ب شهف ل ژفانئ خو دهرکهفتن، و ل جههکئ دهسنیشانکری گههشتنه ئیک، و ههمییان پیکفه قهستا صالحی کر، بهلئ وان تشتهک دثیا و خودی تشتهکئ دی، و ههر گاف ئەو تشت چئ دبت یئ خودی دقتت.. بارانهکا بهران یا ل نک خودایئ ته بو سهرداچووین هاتییه ناماده کرن ل وان ههر نهه مروقان باری، و وهکی دهندهک ربوایهتان دا هاتی ئەو بهخترهشی حیشرهقه کوشتی ئیک ژ وان نهه کسان بوو.

رۆژا د دویف دا دهمی بوویه سپیده رۆژا ئیکئ یا گهفی دهست پی کر، و رۆژا دوپی و یا سییی ژئ ب سهر وان دا بۆری و بهری وان لی بوو کانئ دووماهییا ههفرکییا وان و صالحی دئی ل سهر چ راوهستت، و ل سپیدهیییا رۆژا چاری د گهل رۆژههلاتئ قیرییهکا وهسا ل وان هاته راهیلان پهردین گوهین وان هاتنه دراندن، و د گهل قئ قیرییی وان هند دیت ل بن پییین وان شلقهکا مهزن ب عهردی کهفت ئەو تیکدا هژاندن: ﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَحْنُ صَالِحًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِن خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾ وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِئْرِهِمْ جَثْمِينَ ﴿٦٧﴾ كَان لَمْ يَفْتَنُوا فِيهَا ءَلَا إِنَّ كُفُورًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ ءَلَا بَعْدَ لِقَؤِذِ ﴿٦٨﴾﴾ (هود: ٦٦-٦٨) فیجا دهمی فهرمانا مه ب تیرنا ته موودییا هاتی مه ژ دلوفانییا خو صالح و نهوین د گهل دا

باوهری ئینای پرگارکرن، و مه ئه‌و ژ ره‌زلی و شه‌رمزاریا وی پوژئی پرگارکرن. هندی خودایی ته‌یه ئه‌وه خودان هیزئی زال، و ژ زالبوون و هیزدارییا وی بوو وی ملله‌تین سه‌رداچووی تیبیرن، و پیغه‌مبه‌ر و دویکه‌فتیتین وان پرگارکرن. و ده‌نگه‌کی ب هیز و بلند ته‌موودیییتین زۆردار گرتن، قیجا ئه‌و ل واری خۆ بوونه هنده‌ک که‌له‌خین مرار و که‌فته سه‌ر ده‌قی. هه‌ر وه‌کی ئه‌و -ژ له‌زین نه‌مانا وان دا- ده‌مه‌کی ل وی جه‌ی نه‌بووین. نئی هندی ته‌موودی بوون وان باوه‌ری ب خودایی خۆ نه‌ئینا بوو. نئی تیچوون و دویرکه‌فتنا ژ دلۆفانییا خودی بو ته‌موودییان بت، قیجا ئه‌و چه‌ند دره‌زیل و دل نه‌خۆشن!

و ب شی په‌نگی عه‌زایی کافرین ملله‌تی ته‌موودی هه‌می هاتنه‌ تیبیرن، ب تنی زه‌لامه‌ک تی نه‌بت دگۆتنی: (ئه‌بوو رغال) پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- دبیرت: ئه‌و ل حه‌ره‌می بوو، و گا‌فا ژ حه‌ره‌می ده‌رکه‌فتی ئه‌و هاته‌ سه‌ری وی یا هاتییه‌ سه‌ری ملله‌تی وی^(۱).

ل پترین ده‌مان مرۆقین کوته‌کار و زرته‌ک ب هیزا خۆ دئینه‌ خاپاندن و هزر دکهن چو هیز نینن بشین خۆ ل به‌رانبه‌ر شیان و قیانتین وان بگرن، و ده‌می ئه‌و دگه‌نه‌ کلۆفانکییا قی خاپاندنا خۆ ژ لایه‌کی قه‌ یی ئه‌و چو هزری بو نه‌کمن عه‌زایا خودی ب سه‌ر وان دا دئیت، و د ناچه‌را چا‌ش و بروییان دا ئه‌و ب زرته‌کییا وان قه‌ ژ سه‌ر روویی عه‌ردی دئینه‌ مالین: ﴿وَمَكْرُوا مَكْرًا وَمَكْرَنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ فَأَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿فَبَلَّغْ بَيِّنَاتِهِمْ حَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ وَأَجْبِنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿(النمل: ۵۰-۵۳) و وان ئه‌ف پیلانه‌ گێرا دا صالحی

(۱) نه‌ف حه‌دیسه‌ نیسامی نه‌مه‌د ژ جابری کوری عه‌بدللاهی قه‌دگوه‌یزت.

و خەلکێ مالا وی بکوژن، ئینا مە پێغەمبەرێ خۆ صالح ب سەرئێخست، و مە ب خافلهتی قە ئەو گرتن و عەزابدان، بیتی ئەو هزرا عەزابا مە بکەن یان کارەکی بۆ بکەن. قیجا تو -ئەو پێغەمبەر- بەرێ خۆ بدە دووماهییا غەدرا قان د گەل پێغەمبەرێ وان صالحی، کانی مە چ ب سەری ئینا؟ مە ئەو و مللەتی وان هەمی تێرن. قیجا ئەوتن هە خانییتن وانە دکاقلن کەس تێدا نینە؛ ژ بەر وئ زۆرداریا وان ل خۆ کری، کو شرک ب خودێ کری و باوەری ب پێغەمبەرێ خۆ نەئینای. هندی د وئ تێبرنی دایە نیشانەک و وجەک بۆ وی مللەتی هەمی یێ پێ ناگەهدار، و ئەقە رێبازا مەیه د دەر حەقا وان دا یێن باوەریی ب پێغەمبەران نەئینن. و مە صالح و ئەوتن باوەری د گەل دا ئینای ژ وئ عەزابێ رزگارکرن یا ب سەری ئەموودییا هاتی، ئەوتن ب باوەرییا خۆ خۆ ژ خودایی پاراستی.

و صالح پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- و خودان باوەرتن د گەل وی دا ژ وئ عەزابێ هاتنە رزگارکرن، و دەمی صالحی پشت دایە مللەتی خۆ یێ نەگۆهدار ب خەمباری قە وی دگۆت: ﴿ فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولًا مِّن رَّبِّي وَأَنْصَحْتُ لَكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ ﴿٧٩﴾ (الأعراف: ٧٩) ئەو مللەتی من ب راستی من ئەو پەيام گەهانده هەوە یا خودایی من فەرمان پێ ل من کری، و بۆ شیرەتکرنی و ترساندنێ یا ژ من هاتی من کر، بەلێ هۆین حەز ژ شیرەتکەران ناکەن، هۆین گۆتتین وان دزقربنن، و هەوە گۆهداریا هەر شەیتانەکی لەعەنتی یێ هەمی کر.

پێغەمبەرێ ئیسلامی ل شوینوارتن ئەموودییا:

د کتیبێن حەدیسان هاتییه کو دەمی پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- چوویه غەزایا تەبووکی د بەر شوینوارتن مللەتی ئەموودی را بۆری، و ئەو جەم نیشا

صهحابیئین خو دان یئین حیشتیر تیرا دهات و دچوو، و وی گوته صهحابیئین خو: دهمی هوبن دچنه جهی وان یئین هاتینه عهزابدان ب گری شه ببورن؛ دا ئەو نهئیته سهری ههوه یا هاتییه سهری وان، و دهمی پیغهمبهری -سلاف لی بن- دیتی ههقالین وی ئاف بو خو ژ بیرا شهموودییان یا داگرتی و ههفیری خو یی پی کری، گوته وان: وی ئافی بریزن و وی ههفیری بدهنه حیشتیرین خو.

دوماهییا صالح پیغهمبهری:

د هندهک گوتنان دا هاتییه کو پستی کافرین مللهتی صالحی هاتینه تیرن، و واری وان ژ مرۆشان قالا بووی و بوویه کافل، پیغهمبهری وان صالحی -سلاف لی بن- قهستا مهکههی کر و ل ههههمی ئاکنجی بوو ههتا ئەمیری خودی کری، و ژ قی چهندی دئیته زانین کو ههههه و باژیری مهکههی هنگی دئاقابوون، و یا دیاره کو پستی هنگی کهعهه خراب بووبوو، و باژیری مهکههی کافل بووبوو ههتا ئیبراهیم پیغهمبهه -سلاف لی بن- هاتی و جارهکا دی کهعهه ئافا کری وهکی کو دی بو مه ژ سهههاتییا وی ئاشکههرا بت نهگهه خودی ههز بکههت.
و خودی چیر دزانت.

سهرهاتییا نیبراهیمی

-سلافا لی بن-

ئیبراهیم، خوشتقییی خودی (خلیل الله)، نهوی ناقی وی پتر ژ شیتست جاران د قورئانی دا هاتی^(۱)، نهو پیغه مبهری خودان قه دره یی گه لهک جاران خودایی مهزن فرمان ل مه (نوممه تا موحه ممدی) کری کو نه م چاا ل وی بکهین و ل سهر ریکا وی بچین.. ریکا خو تسلیم کرنا ب ههمی قه بو خودی، قی جاری بهحسی مه دی سهرهاتییا قی پیغه مبهری بت، نه گهر خودی حهز بکهت.

ئیبراهیم کی بوو؟

وهکی ههر جار ئیکه مین پسارایا نه م هل دئیخین ل دهستیپیکا قه گیرنا سهرهاتییا قی پیغه مبهری دی نه قه بیت: نه ری ئیبراهیم کی بوو؟
بو بهرسف دی بیترین: نه قورئانی و نه حه دیسین دورست بهرسفا قی پسیرای نه دایه، تشتی قورئانی بو مه گوتی ب تنی نه قه یه قورئان ناقی بابی ئیبراهیمی یی دورست بو مه قه دگیرت و دبیترت: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ أَرَزَّرْتَنِي أَخِي وَأَصْنَامًا وَاللَّهِ إِنِّي أُرْسِلُكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۷۴﴾ (الأنعام: ۷۴) یه عنی: تو نهی پیغه مبهر- بهحسی دان و ستاندا ئیبراهیمی -سلافا لی بن- د گهل

(۱) د دوازه سووره تین مه کی دا بهحسی ئیبراهیمی هاتییه، نهو ژی نه قه نه: (مریم، الشعراء، هود، الحجر، الأنعام، الصافات، الزخرف، الذاریات، النحل، إبراهیم، الأنبیاء، العنکبوت) و د پینج سووره تین مه دهنی ژی دا بهحسی وی هاتییه، نهو ژی نه قه نه: (الحج، البقرة، آل عمران، الممتحنة، التوبة).

بابی وی نازهری بکه، دهمی وی گوتییی: نهری تو هندهک صهنه مان دکهیه خودا و ژ بلی خودی تو په رستننن بو دکهی؟ نهز ته و ملله تی ته د بهرزه بوونه کا ناشکه را دا دینم.

د هدیسه کا درست ژی دا ناقی بابی ئیبراهیمی هاتییه، ئیمامی بوخاری ژ نه بوو هورهیره ی -خودی ژئی رازی بت- قه دگوهیت، کو پیغه مبهری -سلاٹ لی بن- گوتیییه: ((يَلْقَىٰ اِبْرَاهِيمَ اَبَاهُ اَزْرَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَعَلَىٰ وَجْهِ اَزْرَ قَتْرَةً وَعَبْرَةً...))، ژ بلی قی سیناهییی قورئان و هدیس چوبی ژ نه سبا ئیبراهیمی بو مه ناقه گوهیتن، بهلی تشتی گومان تیدا نه نهوه کو ئیبراهیم ژ دوونده ها نووح پیغه مبهریه -سلاٹ لی بن- و پشتی وی ب زه مانه کنی دریتز هاتبوو.

و چونکی ئیبراهیم باپیری یه عقووبیییه، نهوی دیترنی: ئیسرائیل، ئیسرائیلیان پوته یه کی مه زن یی دایه سهرهاتییا وی و بنه مالا وی د کتیا خو دا نهوا نهو ب ناقی (کتیا پیروز) دده نه ناسین، د پشکا په یمانا که قن (العهد القديم) دا^(۱)، د قی پهرتوکی دا هاتییه کو ئیبراهیم -یان: نه برام وهکی نهو دیترنی- کوری تارحیییه، و تارح کوری ناحوریییه، و نهو پيدا دچن هتا دگهنه بابی هشتی کو نرفه کشادی کوری سامی کوری نووحیییه. یه عنی: ل دویف ربوایه تا (تهوراتی) د ناقه را تارحی بابی ئیبراهیمی و نووحی دا هشت باب هه نه.

بابی ئیبراهیمی و دهیکا وی:

وهکی ژ یا بوری بو مه ناشکه را بووی جوداهییه ک د ناقه را ربوایه تا قورئان و هدیسی و یا (سفر التکوین) دا د دهر حقا ناقی بابی ئیبراهیمی

(۱) ب تاییه تی د (سفر التکوین) دا.

دا ههیه، قورئان و حهدیس دبیتژن: ناقی بابی ئیبراهیمی نازهر بوو، و (سفر التکوین) دبیتژت: ناقی وی تارح بوو.

و یا غه‌رب ئه‌وه گه‌له‌ک زانایتن موسلمان به‌رگه‌ریان کریهه کو ریوایه‌تا قورئانی (ته‌ئویل) بکه‌من، دا د‌گه‌ل ریوایه‌تا ته‌وراتی بگونجت، هه‌ر وه‌کی ریوایه‌تا ته‌وراتی بناخه‌یه‌کی باور پیکریه‌! له‌و دئی بینی ئیک ژ وان لی دگه‌رییت کو (نازه‌ری) بکه‌ته مامی ئیبراهیمی نه‌ بابی وی^(۱)، و هنده‌کیتن دی دبیتژن: دیاره نازهر له‌قه‌بی وی بوو نه‌ ناقی وی بوو... و هتد.

و چونکی قورئان ژتیده‌ری خودایی یی ئیکانه‌یه یی کو ب ره‌نگه‌کی پاراستی گه‌هشتیه مه، ئه‌م دبیتژن: ریوایه‌تا وی -ببی کو ته‌ئویل بکه‌ین- ژ هه‌ر ریوایه‌ته‌کا دی یا دورستره^(۲)، و ئه‌وتن خو‌ب ته‌ئویلا ریوایه‌تا قورئانی شه‌ مژویل دکهن دا ل دویف ریوایه‌تین دی بیه‌ن، یا باشر بو‌ وان ئه‌وه ئه‌و ریوایه‌تین دی ل دویف ریوایه‌تا قورئانی بینن، ئه‌گه‌ر وان باوه‌ری هه‌بت کو قورئان بناخه‌یه.

تشتی دی یی قورئانی بو‌ مه‌ ژ بابی ئیبراهیمی شه‌گوه‌استی و ته‌وراتی به‌حس ژئ نه‌کری ئه‌قه‌یه: کو هه‌فکری سه‌را دینت دورست د ناقه‌ه‌را ئیبراهیمی و بابی وی دا چیبوو‌بوو، و بابی ئیبراهیمی ژ وی خواست کو ئه‌و ژ وی وه‌لاتی ده‌رکه‌فت یی ئه‌و لی، و ئیبراهیمی ئه‌ف داخوازا وی ب جه‌ینا، و

(۱) هنده‌ک ژ وان مه‌خسه‌ده‌کا دی ب قی چهن‌دی هه‌یه، ئه‌و ژئ ئه‌وه بیتژن: ده‌بیاین پیغه‌مه‌ری مه -سلاف لی بن- ژ ده‌بیاین وی و حه‌تا دگه‌نه‌ ئاده‌م و حه‌وایی هه‌می به‌حشینه، و دا نازه‌ری بابی ئیبراهیمی گوتنا وان دره‌و ده‌رنه‌ئخت، رابوون نایه‌ت ته‌ئویل کر و نازهر حسیب کر مامی ئیبراهیمی!

(۲) هیژایی گوتنیه‌یه کو دیرۆکنفیسئ که‌فن (یوسفوس) دبیتژت: ناقی بابی ئیبراهیمی (ناهر) بوو، و ناهر و نازهر -وه‌کی ناشکه‌را- دنیزیکی ئیکن.

بابی خو هیتلا و مشهخت بوو.. و بهروقارثیا قی چهندی تهورات ناشکهره
دکته کو ئیبراهیم د گهل بابی خو ژ باژیری (نور) بهر ب (حهررانی) شه
مشهختبوو، وهکی پاشی دی شهگیرین.

و د هندهک ژندهران دا هاتییه کو ناقی دهیکا ئیبراهیمی (عهوشاء)
بوو، و هندهک دبیتزن: ناقی وی نهمیله یان بوونایه، نهوا د نسهبا خو دا
دگهته سامی کوری نووحی، بهلی نهقان ههمی گوتنان چو دهلیل ل سهر
نینن.

ئیبراهیم.. دهه و جه:

د بهرسقا قی پسیارا دو سهری ژی دا دی بیتزن: د چو ئایهتان و چو
حه دیستین دورست دا نههاتییه کانئ ئیبراهیم ل چ دهمی، و ل کیژ وهلاتی
ژیاوو، بهلی ژ هلكولینین شونواران، و شهکولینین دیرۆکی، ناشکهره دبت
کو ئیبراهیم پیغه مبهه -سلاڤ لی بن- دوهزار سالان ههتا هزار و ههفسهه
سالان بهری بوونا عیسایی -سلاڤ لی بن- یی هاتییه سهر دنیا یی^(۱). و
ل دور جهی ئیبراهیم لی بووی، و پشکا ئیکتی ژ ژینا خو لی بۆراندی سی
بۆچوونین سهرهکی ههنه:

(۱) ل دویڤ ریوایهتا تهوراتا نوکه ئیبراهیم (۱۹۴۸) سالان پشتی ئادهمی یی بووی ل سالا
(۲۱۶۶) بهری زاینی، و (۲۱۲۳) سالان پشتی وی یی مری، و د ناقبهرا مرنا
ئیبراهیمی و بوونا عیسایی دا نیتزکی (۱۸۰۰) سال ههنه، و ل دویڤ قی ریوایهتی
دیرۆکا مرۆفینییی بۆ (۳۸) قهرنان بهری زاینی دزقوت، و نهفه بیست قهرن پشتی زاینی
ژی چوون، مهعنا: نهفه نیتزکی (۸۵) قهرنایه مرۆڤ ل سهر رویی عمردی دژیت.. مه
گۆت: ل دویڤ ریوایهتا تهوراتا نوکه!

یا ئیکتی: یا تهوراتییه، دبیتژت: ل باژتیری (ئۆر)^(۱) کول وی سهردهمی ئیک ژ باژتیرین ناقدارین وهلاتی کلدانییان بوو، و سه رب بابلی قه‌بوو، خودی سی کور دانه تارحی، پشتی ژیی وی ژ هفتی سالییی بۆری: نه‌برام، و ناحوور، و هاران، و پشتی چند ساله‌کان -بیتی ده‌سنیشانکرنا هژمارا وان سالان- تارحی مالا خو ژ باژتیری (ئۆر) ل وهلاتی کلدانییان بارکر و قیا قه‌ستا وهلاتی کهنعانییان (ل شامی) بکه‌ت، به‌لی به‌ری نه‌و بگه‌سته شامی نه‌و ل باژتیری (حه‌ررانی) یی کشدانییان ئاکنجی بوو، و ل ویری مر، و پشتی مرنا وی ئیبراهیمی مالا خو قه‌گوه‌سته وهلاتی کهنعانییان، و ل شه‌کیم (نابولسا نوکه) ئاکنجی بوو، پاشی پشتی ده‌مه‌کی چوو هه‌بروونی (ئه‌لخه‌لیلا نوکه) و ل ویری ما حه‌تا مری.

یا دویتی نه‌وه یا دبیتژت: ئیبراهیم ل شامی، ل جه‌ه‌کی نیزیکی باژتیری دیمه‌شقی یی بووی، و پشکا ئیکتی ژ ژییی خو ل ویری بۆراندییه.

یا سییی دبیتژت: بابی ئیبراهیمی خه‌لکی باژتیری (حه‌ررانییه) -کو ئیک ژ باژتیرین کوردستانی یین ناقداره- و ل قی باژتیری خودی ئیبراهیم دابوو، و ده‌می نه‌و هیشتا زاړوک بابی وی مالا خو ئینا باژتیری (ئۆر) و لی ئاکنجی بوو، و ئیبراهیم ل ویری مه‌زن بووبوو، و پشتی چند ساله‌کان نه‌ف ماله زقیری قه‌ وهلاتی خو و ل هه‌ررانی ئاکنجی بوو، و قه‌کۆلینین شوینواران یین نوی پتر پشته‌قانییا قی بۆچوونی دکهن.

و ب دورستی نه‌هاتییه زانین کانی ئیبراهیم ژ چ ملله‌ت بوویه، و تشتی به‌رعقل نه‌وه بنه‌مالا ئیبراهیمی ژ وی ملله‌تی بت یی هنگی ل هه‌ررانی دژیا.. و ئاشکه‌رایه کو خه‌لکی ده‌قهره‌ هه‌ررانی ل وی ده‌می ستیریپه‌ریس

(۱) دکه‌فته ده‌قهره‌ ژیرییا عیراقا نوکه.

بوون، و خەلکى وهلاتى بابلى (و خەلکى نۆز ژى د گەل وان دانە) پەرستنا
صەنەمان دکر.

رامانا پەيشا (ئەبرام، ئەبراهام، ئیبراهیم):

پەيشا (ئیبراهیم) پەيشەکا عەرەبى نینە، لەو قى پەيشى د زمانى عەرەبان
دا چو رامان بو نینن، و زانایین زمانان دبیتژن: پەيشا ئیبراهیم - وهكى نوکە
ب عەرەبى دبیتژە زارکرن- ژ پەيشا (ئەبراهام) یا سریانى یا هاتییە وهرگرتن،
کوب رامانا: ((بابى دلۆفان)) دبیتژ.

هەندەک دبیتژن: ئەف پەيشە یا عبریە، ژ دو پارچەیان یا لیکدايە: (ئەب:
باب)، و (راهام: گەلەک) یەعنى: بابى گەلەکان؛ چونكى دووندهههکا بۆش
ب دويش کەفتبوو.

و سەيدا (عەباس مەحمود ئەلەققاد) دبیتژت: دەمى ئیبراهیم بووى
بابى وى نافتى وى کرىوو (ئیبرام) یەعنى: خۆشتقییى خوداوهندان
(صەنەمان)، بەلى پستی هنگى نافتى وى هاته گوهارتن و بوو (ئیبراهام)
یەعنى: خۆشتقییى خودى، و ب قى چەندى پەيشا ئیبراهام (یان ئیبراهیم)
ب دورستى دکەفته بەرانبەر پەيشا (خلیل الله) یا عەرەبى.

و د قورئان و حەدىسان دا هژمارەکا ناسناقان بو قى پیتغەمبەرى هاتینە
دانان وهكى: (خلیل الله) خۆشتقییى خودى، و (شیخ الأنبياء) پیرى
پیتغەمبەران، و (أب الأنبياء) بابى پیتغەمبەران، و (أب المؤمنین) بابى
خودان باوهران.

ئىبراهیم بەرى پیتغەمبەرنیى:

سەرھاتیا ژینا ئیبراهیمی، بەرى ئەو ببتە پیتغەمبەر، ب فرەهى نەھاتییە
زانین؛ چونكى نە د قورئانى و نە د حەدىسان دا، و نە د تەوراتى ژى دا،

بهحسنى قى قوناغا ژيىي وي ب درتري نههاتيهكرن. و ل دويف گوتتيني
 ژتكجودا د دهه حقا وي جهى دا يى ئيبراهيم لى ژباى مروث دسيت
 بيت: ئيبراهيم -چ ل حهرانى بت چ ل نور بت- زاروكينى و جحيلينيا خو
 ل ژتريبيا عيراقى بورانديه، د ناقبهرا نور و بابلى ها، و ديروك بو مه
 شه دگيرت كو نهو دهه مى ئيبراهيم لى ژباى، دهستپىكا هزارا دويى بهرى
 زايينى شارستانيهكا پيشكهفتى ل وهلاتى بابل هه بو، يا پيشكهفتى
 ژ لايتى علمى و هونهرى و ناقاهيان شه، و يا پاشكهفتى ژ لايتى بير و
 باوه ران شه؛ چونكى خهلكى قى وهلاتى خودايى ب حهق نهدياسى و په رستن
 بو هندهك خوداوه ندين چيكرى پيشكيش دكر، و ل بهر سيبهرا شارستانيا
 بابليان كولان و ديوانخانه دتري صه نه م بوون، نهو صه نه مين په رستن بو
 دهاته كرن، و هندهك ديروكخان دبىژن: نازه رى بابى ئيبراهيمى ب خو ئيك
 ژ وان كه سان بوو يىن ب كارى چيكرنا صه نه مان رادبوو، و دوير نينه ژ بهر
 زنده گريدانا وي ب صه نه مان شه وي ناقى كورى خو يى نه خرى كرتيه
 (ئيبرام) يه عنى: خوشتقيى صه نه مان، وهكى عه ققاد دبىژت.

و دبىژن: پشتى ئيبراهيم فامابوى، دهه مى بابى وي نازه رى صه نه مهك
 چى دكر ددا قى و دگوتى: هه ره بيه بازارى بو مه بفرشه، و چونكى
 ئيبراهيم هه ر ژ زاروكينى بو پيغه مبه رينى دهاته ناماده كرن، خودى
 فطره ته كا ساخلم دابووى وي پى دزانى كو نه ف دينى بابى وي ل سه ر
 دينه كى بيخيره، ئيبراهيمى صه نه م دبر د ناقى ده لاند و ب ترانه شه دگوتى:
 ناقى شه خو! و گا فا نهو دجوو بازارى گازى دكر: كى دى قى كرت يى ژ بلى
 خوساره تيبى تشته كى نه گه هينت!؟

نه ف كارى ئيبراهيمى دهه مى هيشتا زاروك ل دلنى خهلكى نه دهاته؛
 چونكى وان نه ف كارى وي هستيب دكر ترانه پيكرن ب دين و صه نه مين وان،

و دوير نينه وان هندهك جارن گازنده پين خو ژ ئيراهيمي گه هاندبنه بابي وي ژي، بهلي وي ئەف گازنده ب چو شه وهرنه گرت بن، ب هيجه تا هندى كو ئيراهيم زارو كه كي نه زانه.

د ناف ئي وهلاتي دوير ژ خودي دا، و ل نك ئي بابي صه نه مپه ريس، خودي به نيبي خو ئيراهيم -سلاف لي بن- پاقر و بزوين راكر، هيشتا خودي وهى بو وي نه هارتى نه ئيانا صه نه مپه ريسي ئيخستبوو سهر دلي وي، ئيراهيمي ب خورستيا خو دزاني كو خودي ژ. هندى مه زنتره د بهرە كي يا داره كي دا بيته كومكرن، و ئيراهيم ل سهر ئي باوه ريبا پاقر ما هتا خودي قه نجيا خو ل سهر وي تمام كرى و پيغه مبه راتي بو هنارتى.

پيغه مبه رينيا ئيراهيمي:

ئيراهيم ژ لايي خودايي خو شه بو باره كي گران و مه زن -كو پيغه مبه رينييه- دهاته ناماده كرن، لهو ههر ژ زارو كينييا وي خودي خورستيه كا پاك و پاقر دابويي، وه كي د نايه ته كي دا هاتي: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِن قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿۵۱﴾﴾ (الأنبياء: ۵۱) يه عني: ب راستي مه ئيراهيم ب وي هيدايه تا وي ئينا بوو سهر ري، يا وي بهرى مووسا و هارووني بهرى خهلكي ددايي، و مه دزاني كو نهو خوداني وي چه ندييه.

دهمى ئيراهيم گه هشتي و بوويه زه لامه كي تمام خودي نهو هيترايي هندى ديت بو هلگرتنا گازيبا خو هلپرت، و ب راستي مه نه زانييه دهمى نهو بو پيغه مبه رينييه هاتيه هلپزارتن كاني ژيبي وي چه ند سال بوو.

ئيراهيمي -وه كي ههر پيغه مبه ره كي دي- ملين خو ب دورستي دانه بهر بارى پيغه مبه رينييه، ل سهرى ژ مالا خو دهست پي كر، و بهرى ههر كسه كي وي گازيبا خو گه هانده بابي خو و ژنكا خو سارايي و برازيي خو

لووطی، هەر وهسا وی گازییا خو گه هانده ملله تی خو ژی.. و وه کی هەر جار هژماره کا کیم ژ فه قیر و ژاران گوهدارییا وی کر، و پترییا خه لکی نه یاره تییا وی کر.

ئیراهیم و به لافکرنا گازییا ئیسلامی:

ئیسلام گازییا ئیراهیمی بو، نهو دین بو یی ئیراهیمی بهرئ خه لکی ددایئ، وه کی خودایئ مه زن دبیرت: ﴿ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِّلَّةً اٰیِبِكُمْ اِبْرٰهِيْمٌ هُوَ سَمَّكُمُ الْمُسْلِمِيْنَ مِنْ قَبْلُ ﴾ (الحج: ۷۸) نهف دینی هوسا ب ساناهی دینی بابئ هه وه ئیراهیمییه، و خودییه د کیتابیتن بهرئ هاتینه خواری دا ناقئ هه وه کرییه موسلمان.

و د نایه ته کا دی دا هاتییه کو ئیسلام نهو دین بو یی خودی بو پیغه مبهرئ خو هلبژارتی، وه کی گوئی: ﴿ وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ اِبْرٰهِيْمَ اِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدْ اَصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَاِنَّهٗ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴾ ﴿ اذْ قَالَ لَهُ رَبُّهٗ وَاَسْلِمَ قَالَ اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴾ ﴿ وَوَحَّيْنَا بِهَا اِبْرٰهِيْمَ بَنِيهٖ وَيَعْقُوْبَ يَبْنَیْ اِنَّ اللّٰهَ اَصْطَفٰی لَكُمْ اَلٰیۡیۡنَ فَلَ تَمُوْنَنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُوْنَ ﴾ ﴿ (البقرة: ۱۳۰-۱۳۲) کس پشت ناده ته دینی ئیراهیمی -کو ئیسلامه- کیم فامه کی نهزان نهبت، و ب راستی مه د دنیایی دا نهو بو پیغه مبهرینییی هلبژارت، و نهو ل ناخره تی ژ چاکانه یین ده ره جین بلند بو وان ههین. و نهگه را قئ هلبژارتنی له زکرنا وی یا بی دودلی بو بو ئیسلامی، ده می خودایی وی گوئییی: دلی خو بو خودایی خو خوری پاقر بکه. قتیجا ئیراهیم د بهر سقئ هات و گوئ: من خو تسلیمی خودایی هەر تشته کی کر ب دلسوزی و قیان و لیژفرین شه. و ئیراهیمی و یه عقووبی کورین خو پالدان کول سهر ئیسلامی موکم بین گوئن: نهی کورین مه هندی خودییه نهف دینه بو هه وه هلبژارتییه، کو دینی ئیسلامییه، قتیجا هوبن هه می ژینا خو نهوی نه هیلن، و بلا مرن نهگه هته هه وه نهگه هوبن

دموسلمان نه بن. و وهکی مه گوتی ده می خودی ئیبراهیم بو گازییا خو هلبژارتی بهری هر تشتهکی وی ئەف گازییه گه هانده بابی خو، و چونکی د سهرهاتییا ئیبراهیمی دا د گهل بابی وی دهرسهکا مهزن بو خودان باوه ران ههیه قورنانا پیروژ بو مه فه گتیرایه، و ئەم ژی ل قتیژی دئی بهحس ژئی کهین.

ئىبراهیم د گهل بابی خو:

نازهری بابی ئیبراهیمی مرۆقهکی سه نه مه پهرتس بو، و ل دویت گوتنهکی وی سه نه م چئی دکرن ژی و دفروتن، و ده می ئیبراهیمی ده ست ب گازییا خو کری ژ بابی خو ده ست پی کر - وهکی مه گوتی - ژ بهر سی ئەگهران:

یا ئیکی: چونکی نازهر بابی ئیبراهیمی بو، و ئیبراهیم یی دلۆفان بو د گهل بابی خو، وی بهری هر کسهکی خیر بو وی دقیا.

یا دووی: چونکی بابی وی سه نه م چئی دکرن، و ب هاتنا فی مرۆقی بو ناف ریزین ئیسلامی ده رگه هکی خرابییی یی مهزن ل باژیری دئیته گرتن.

یا سییی: چونکی ئیبراهیم مرۆقهکی (داعیه) بو، و مرۆقی (داعیه) بهری هر تشتهکی ژ مالا خو ده ست پی دکهت؛ چونکی تشتهکی بهرعه قل نینه ئەو پیسییی د مالا خو دا قه بویل بکهت و لی بگه رییت مالین خه لکی پاقر بکهت.

قورنانی د هفت جهان دا سهرهاتییا ئیبراهیمی د گهل بابی وی بو مه فه گتیرایه^(۱)، ژ وان جهان سووره تا (مه ریمه) ژ تابه تا (۵۰-۴۱)، خودایێ مهزن دبیترت: ﴿وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِذْ كَانَ صَادِقًا نَبِيًّا﴾^(۵) ئیبراهیم پیغه مبه رهکی راستگو بو د هه می گوتن و کربارین خو دا، و دا ئەو بو

(۱) د سووره تین: (التوبة، مریم، الأنبياء، الشعراء، الصافات، الزخرف، الممتحنة) دا.

موسلمانان بېته جهتی چاقلینکرنی تو -ئهی پیغه مبهه- د قی قورئانی دا بهحسی سهرهاتییا وی د گهل بابی وی بو ملله تی خو بکه، ئهوی -سلا ف لی بن- چ کریوو؟

﴿ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ۗ ﴾^{۱۵}

دهمی وی گوتییی بابی خو نازه ری: ئهی بابی من! ب قی پهیفا نازک؛ دا بیرا وی ل وی پهیوه نندیی بینته فه یا وان دگه هینته ئیک کو کورینی و بابینییه یا کو هندوی دخوازت همر ئیک ژ وان د خیرا یی دی دا بت، ئهی بابی من، ژ بهر چ تو وان صه نه مان دپه رتسی یین نه گوهل تشته کی دبت، و نه چو تشتا دبیین، و ئه گهر خودی نه بت ئه و نه شین تشته کی ژ ته پاشدا بیهن؟ ناخری په رستن بو هندییییه دا ئهوی مروّف په رستنی بو دکهت مفایه کی بگه هینته مروّفی، ئهف صه نه میتن هه درهق و هشکن، تشته کی ژ قی ناکهن!

﴿ يَتَأْتِبِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ۗ ﴾^{۱۶}

دی: ئهی بابی من، هندی خودییییه ژ وی زانینی یا دایه من یا نه دایه ته، قیجا تو وی ژ من قه بویل بکه، و تو د وی تشتی دا یی ئهز ته بو گازی دکم دو بکهفتنا من بکه، ئهز دی بهری ته ده مه وی رتکا راست یا تولی بهرزه نه بی..

باش هزرا خو د گوتنا ئیبراهیمی دا بکهن، تبیعه تی مروّفی یی وه سایه گه لهک جاران مروّف ژ خو ناگرت گوھی خو بده ته وی حه قییی یا ئیکوی ژ مروّفی کیمتر بو مروّفی بیژت، قیجا دا ئهف تبیعه تی نه یی دورست غه له به تی ل بابی وی نه کت، ئیبراهیمی گوته بابی خو: ئهفا ئهز بو ته دبیزم علمه که خودی یی دا یه من، یه عنی: نه ژ شاره زایی و زیره کییا منه، هلیژارتنه که خودی کری، و علمه که وی یی دایه من و نه دایه ته، قیجا تو

دویکهفتنا وی حقیقی بکه یا من بو ته گوتی، نهز دی بهری ته دهمه ریتکه کا راست کو ریتکا خودییه.

﴿يَتَأْتِي لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا﴾ ۱۵ ﴿ نهی بابی من، تو د پرستنا فان صهنه مان دا گوهدارییا شهیتانی نه کمن: چونکی شهیتان نهو بووی بی نه مرییا خودایی پردلوفان کری و خو ژ گوهدارییا وی مهزنتر لیکری ﴿يَتَأْتِي إِيَّيْ أَحَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ فَتُكْرَبُونَ لِلشَّيْطَانِ وَإِيَّا﴾ ۱۵ ﴿ نهی بابی من، هندی نهزم نهز دترسم تول سهر کوفری بمری، فیتجا عذابهک ژ خودایی پردلوفان بگهته ته، و تو د ناگری دا بو شهیتانی بییه هه قال. یه عنی: مهسهله ههمی نه قهیه دلئی من یی ب تهقه، و نهز دترسم نه گهر تو دویکهفتنا ریتکا خودی نه کهی خودی عذابهکا مهزن ب سهر ته دا بینت، و تو بییه ژ وان یین دچنه جههنه می، ب قی نهرم و حله مییی ئیبراهیمی گازییا خو گه هانده بابی خو، به لی بهرسقا بابی وی یا ب چ رهنگ بو؟

قورئان ژ زار دهقی وی قه دگوهیزت و دیتزت: ﴿قَالَ أَرَأَيْتَ أَنْتَ عَنْ ءَالِهَتِي يَا إِبْرَاهِيمُ لَئِن لَّمْ تَنْتَهَ لِأَرْحَمَتِكَ وَأَهْجُرَنِي مَلِيًّا﴾ ۱۵ ﴿ بابی ئیبراهیمی گوتی: نهری تو پشت ددهیه پرستنا خوداوه ندین من نهی ئیبراهیم؟ بهرسقه که زقراتی ژئی دپهشت.. نه گوتی: نهی کوری من، دیسا نه گوتی: کا وهره دا سه حکهینی نهو چ دینه تو پی هاتی، و بوچی دینی ته یی دورسته و یی من یی خهله ته.. (تهعه صصوبا) وی بو ریتازا باب و باپیران ب رهنگه کی و هسا چا ف لی تاری کرن وی ناگه ژ (عاطفا) بابینی نه ما، دهلیقه نه دا دان و ستاندنی کو دهوری خو بینت، ئیکسه دهست ب گه فان کر و گوت: سویند بت نه گهر تو ها قیتنا صهنه میتن مه بهس نه کهی نهز دی بهران ل ته بارینم و ته کوژم! و تو ژ نک من هره نه مینه ل وی جهی یی نهز لی، و ئیدی د گهل من نه ناخقه.

هه می ریک لی برین: د گهل من نهآخفه، و نهو جهی کو نهز لی تو نه مینه لی، و د گهل هندئ ژئ ئیدی وه نهبت تو بهحسی صه نه مین مه ب خرابی بکهی، نه گهر نهز ب خو دئ ته کوژم.. چاوا؟ دئ بهران ل ته بارینم هتا ته دکوژم!

ئبراهیمی چ بهرسف دایئ: ﴿ قَالَ سَلِّمْ عَلَيْنَا سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ۝ وَأَعْتَزِلْ كُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّي عَسَىٰ أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ۝ ﴾ ئبراهیمی گوته بابئ خو: سلاف ژ من ل ته بن نهخوشیهک ژ من ناگهته ته، و پاشئ نهز دو عایتن هیدایه تی و گونهه ژبیرنی دئ بو ته ژ خودئ کم. هندی خودایئ منه ب حالئ من یئ مهره بان و دلوقانکاره د بهرسقا پسارا من دئیت ده می نهز هاوار دکه می. و نهز دئ خو ژ هه وه و وان خوداوه ندتن هون پهرستنئ بو دکهن قهدهر کم، و نهز ژ دل دئ دو عایان ژ خودایئ خو کم، بهلکی نهز ب دو عایا خودایئ خو بهخترهش نهیم کو نهو د بهرسقا پسارا من نهئیت.

یهعنی: هه چاوا بت تو بابئ منی، و من خرابی بو ته نهئیت، نه گهر تو خو ژ من سل بکهی و من ده ربیخی ژئ، نهز هه دئ دو عایا خیرئ بو ته کم، بهلکی خودئ دو عایا من ب جه بینت و بهرئ ته بده ته هیدایه تی.

و ژ قئ دان و ستاندنئ پیقه تر قورئان چ بهحسی بابئ ئبراهیمی ناکهت، بهلئ قورئان -و سوننهت ژئ- بو مه ناشکهرا دکهن کو بابئ ئبراهیمی هتا مری ژئ باوه ری ب دینئ دورست نهئینابوو، لهو روظا قیامه تی نهو ئیک ژ جهنه میانه، (بوخاری) ژ (ئه بوو هورهیره ی) قه دگوهیزت، دبیرت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوئ: ((بَلَقَىٰ إِبْرَاهِيمُ أَبَاهُ أَرْزَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَعَلَىٰ وَجْهِهِ أَرْزٌ قَرَّةٌ وَعَجْرَةٌ، فَيَقُولُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ: أَلَمْ أَقُلْ لَكَ لَا

تَعْصِي؟ فَيَقُولُ أَبُوهُ: فَالْيَوْمَ لَا أَعْصِيكَ! فَيَقُولُ إِبْرَاهِيمُ: يَا رَبِّ إِنَّكَ وَعَدْتَنِي أَنْ لَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ، فَأَيُّ خَزْيٍ أَخْزَى مِنْ أَبِي الْأَبْعَدِ؟ فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: إِنِّي حَرَمْتُ الْجَنَّةَ عَلَى الْكَافِرِينَ، ثُمَّ يُقَالُ: يَا إِبْرَاهِيمُ، مَا تَحْتَ رِجْلَيْكَ؟ فَيَنْظُرُ فَإِذَا هُوَ بِذِيحٍ مُلْتَطِحٍ، فَيُؤْخَذُ بِقَوَائِمِهِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ)) رۆژا قیامه تی ئیبراهیم بابی خو سازه ری دینت، ل سهر دیمتی وی نیشانین عیجزی و نه خوشییی ددیارن، ئیبراهیم دئی بیژتی: ما من نه گوتبوو ته بی ئه مریا من نه که؟ بابی وی دئی بیژت: نه قرۆ نه ز بی ئه مریا ته ناکه، ئینا ئیبراهیم دئی بیژت: یا ره بی ته سۆز دابوو من کو تو رۆژا قیامه تی من شهرزار نه که، و ما چ شهرزاری ژ هندئ مهزنتره بابی من یی دویتر بت، خودئ دئی بیژت: من به حهشت ل سهر کافران حهرام کریه، پاشی دئی ئیته گوتن: نهی ئیبراهیم نهو چییه ل بهر پییئن ته؟ ئیبراهیم دئی بهری خو ده تی حیوانه کئی کریت و د خونئی گه فاستی دئی بینت، قیجا نهو حیوان دئی ب پیکان ئیته کیشان و دئی بهن هاقتیه د ناگری دا.

ئیبراهیم و صه نه مه رتسین ملله تی وی:

د گهل شی (ده عوه یا فهدی) یا ئیبراهیمی د گهل بابی خو دکر وی (ده عوه یه کا جهماعی) د گهل ملله تی خو ژئ دکر، ههر ده لیقه یه کا بو وی هل دکهفت وی دهنگی خو ب گازیا حهق دگه هانده وان، د سووره تا (الشعراء) دا ژ نایه تا (۶۹-۸۹) خودایی مهزن دان و ستانده کا ئیبراهیمی د گهل ملله تی وی بو مه فه دکوهیزت، و دبیزت: ﴿وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ۝ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ۝ قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَنْظِلُ لَهَا عَنكِفِينَ ۝﴾ تو نهی پیغه مبهر- به حسئ ئیبراهیمی بو کافران بکه ده می وی گوتیه بابی خو و

ملله تی خو: هوین په رستنا چ دکهن؟ وان گوت: نم په رستنا هندهک
صه نه مان دکهن، قیجا نم ل سهر په رستنا وان دمینین.

و دا ئیبراهیم بی مفاییا فی کاری وان بو وان بهرچا کت پسپارهک
ژ وان کر و گوت: ﴿ قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴾ ۳۱ أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ﴾ ۳۲
ئیبراهیمی بو دیارکرنه حقیقا بوچوونا وان گوت: ما وان گوهد ل دو عایتین
هه وه دبن ده می هوین گازی وان دکهن، یان نهو مفایه کی دگه هینه هه وه
ده می هوین وان دپه رستن، یان ژی نهو زیانه کی دگه هینه هه وه نه گهر هه وه
په رستنا وان هیتلا؟

پسپاره کا د جهی خو دایه، ههر کاره کی مرؤف بکته دقتیت بهری خو
بده تی کانی کرنا وی چ مفای دگه هینته خودانی و نه کرنا وی چ زبانی
دگه هینتی، و ل دویف فی نه جامی دئ هه لوسته کی ستینت کانی وی کاری
بکته یان نه، بهر سفا ملله تی ئیبراهیمی و بابی وی ژی د گهل دا چ بوو؟
نایهت دبیرت: ﴿ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَالِكَ يَفْعَلُونَ ﴾ ۳۳ وان گوت:
تشته کی وه سا چی نابت، به لی پا مه بابین خو دیتبون وان نهو دپه رتسین،
قیجا مه ژی د وی تشتی دا یی وان دکر چا ل وان کر. (مه نطق)
جاهلیه تی یی هه می دهم و هه می جهانه، بابین مه نهف کاره یی کری، نم
ژی دئ ل سهر ریکا وان چین، نه گهر خو فی کاری چو مفا تیدا نه بت و
نه کرنا وی چو زیان تیدا نه بت ژی!

- نم فی کاری ههر دئ کهین، و ئیکی وه کی ته نهی ئیبراهیم- ژ نوی
نشیت مه بگوهرت و بهری مه ژ پیروزه ریکا باب و باپیران بده ته پاش!
گافا ئیبراهیمی نهف ئیصرارا وان ل سهر کوفری دیتی و زانی شیرهت
کاری د وان ناکهن، وی ناشکرا (موفاصله) د گهل وان کر: ﴿ قَالَ أَقْرَبَئِمُّ مَا

كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٣٠﴾ أَنْتُمْ وَاَبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ ﴿٣١﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٣٣﴾ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٣٤﴾ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِي يُبَيِّنُ لِي نَجْمًا ثَمَّ يُجَبِّبِنِ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِي أَظْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿٣٧﴾ ﴿٣٨﴾ نبيراهيمی گوت:

ئهري هموه ديتييه تشتي هموه و بابين هموه يتن كهفن بهري هموه دپهريسين
 ژ صهنه ميتن بي گوھ، يتن نه مفای دگههينن و نه زياني؟ هندي ئه و تشتن
 يتن هوين ژ بلي خودي دپهريسن ئه و دوژمنتين منن، و ئهز پهريستا خودايي
 همي چيکرييان ب تني دکم. ئهوه بي ب جوانترين رهنگ ئهز ئافرانديم،
 و ئهوه بهري من ددهته ريکا مهصلحه تا دنيايي و ئاخهتي، و ئهوه بي
 ژ قهنجيا خو خوارن و قهخوارني ددهته من، و ئهگر نهخوشييهک گهشته
 من ئه و من ساخ دکهت، و ئهوه بي من د دنيايي دا دمرينت و رحا من
 دستينت، پاشي ل روژا قيامهتي ئه و من زيتندي دکهتهقه، ژ وي پيئهتر کس
 نهشيت وي چهندي بکتهت، و ئهوه بي ئهز دلي خو دبهمي کو روژا جزاداني
 ئه و گونهها من ژي بهت.

ب شەف و روژ نبيراهيمی گازيا خو گههانده مللهتي خو، و ب همي
 ريکان هاتي کو بهري وان بدهته ديني دورست، بهرسفا وان چ بوو؟ قورنان
 ديترت: ﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ﴾ (العنكبوت: ٢٤)
 قيجا بهرسفا مللهتي نبيراهيمی بو وي ئه و بوو هندهک ژ وان گوته هندهکان:
 هوين وي بکوژن يان بسوژن.

نبيراهيم ل کوچکا مهلکي کافر:

د سورهتا (البقرة) دا خودي مهنن سهرهاتيا نبيراهيمی د گهل
 مهلکهکي کافر بو مه قه دگيترت، دهمي وي نبيراهيم قه خواندييه کوچکا خو دا
 دان و ستاندي د گهل وي بکتهت سهرا قي ديني ئه و پي هاتيه هنارتن، و
 ژ سياقي دان و ستاندي دئيه زانين کو قي مهلکي دهعوا خوداينيبي دکر،

و بهری سهرهاتییا ئیبراهیمی د گهل څی مهلکی څه گټیرین یا د جهی خو دایه پسیاره کی بکهین: ئهړی ئهف مهلکه کی بوو؟ و مهلکاتی ل کیژ وهلاتی دکر؟ و ئهفه ئهو بوو یخ فهران ب هاقیتنا ئیبراهیمی بو ناڅ ناگری دای یان ئیکتی دی بوو؟ بهرسقا څی پسیاری ب راستی په یوهندی ب مهسهلهکا دی څه ههیه: ئهړی ئهو جهی ئیبراهیم لی دژیا کیژ جه بوو؟^(۱)

ئهگر ئیبراهیم ل باژیری (نور) بت، هزر پتر دی بو هندی چت کو ئهف مهلکه مهلکی بابل بت؛ چونکی باژیری نور ل وی سهردهمی پترین جاران تابعی بابل بوو، و دبت ئهف مهلکه حاکمی باژیری (نور) بت، خه لکی گوتبتی: مهلک؛ چونکی تابعی مهلکی بابل بت، یان ژی سهربخوییا وی ههبت.

هندهک زانایین دیروکی دبیرن: ناقی څی مهلکی نه مرودی کوری کهنعانی کوری کوشی بوو، کو ئیک ژ مهلکین بابلی بوو، پشتی مللهتی ئیبراهیمی ئهو هاقیتییه د ناگری دا ئهف دان و ستاننده وان د گهل ئیک کریو^(۲)، بهلی دیروکا بابلی ئهوا هتا ئهقرۆ هاتییه زانین چو مهلک ب څی ناقی نه داینه ناسین، تشتی هندی دگهینت کو ئهف ناقلیکرنه دبت یا دورست نهبت، و بو زانین د (سفر التکون) دا ژ (تهوراتی) بهحسی مهلکه کی زوردار ب ناقی نه مرودی کوری کوشی ههیه، و دویر نینه دیروکفانان ئهف ناغه ژ ویری وهرگرت بت^(۳).

(۱) بهری نوکه نم ل دور څی مسهلی ناخفتینه.

(۲) څی گوتتی زانایین نافدار (ئبن کهثیر) ژ هندهک تفسیرزانان څه دگوهیزت.

(۳) هندهک تفسیرزان دبیرن: دهمی ئیبراهیمی ههفرکی د گهل مهلکی کافر کری وگوتییبی خودایین من ژینی و مرنی ددهت، وی مهلکی گوتتی: ته ب چاف دیتییه دهمی ئهو څی

قورئان ب قى رهنكى سهرهاتيا ئيبراهيمى دگهل وى مهلكى كافر
 قه دگيرت و دبئزت: ﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ حَاجَّ بُرْهَانَ فِي رَبِّهِمْ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ ﴾
 (البقرة: ۲۵۸) يه عنى: نهى پيغه مبر، ما ته ژ حالى وى عه جئبتر ديتييه
 يئ د خوداينى و ته وحيدا خودئ دا هه قركى د گهل ئيبراهيمى -سلاف لئ بن-
 كرى؛ چونكى خودئ ملك دابوويئ، قئجا وى كوته ككارى كرى و ب دفن
 بلندى قه بسيار ژ ئيبراهيمى كرى: كييه خودايئ ته؟

ئبراهيمى چ بهر سهف دايئ؟ خودئ دبئزت: ﴿ إِذْ قَالَ لِبرِهِمُ رَبِّيَ الَّذِي يُعِيءُ
 وَيُيَبِّئُ قَالَ أَنَا أُخِيءُ وَأُمِّيئُ ﴾ ئبراهيمى -سلاف لئ بن- گوتئ: خودايئ من
 نهوه يئ چئكرييان زئندى دكهت قئجا نهو دژين، و ژينئ ژ وان دستينت
 قئجا نهو دمرن، نهو ب تنييه يئ ژينئ و مرنئ ددهت، وى گوت: نهز
 خهلكى زئندى دكهم و دمرنم، يه عنى: يئ من بقتت بكورم نهز دكورم، و
 يئ من بقتت بهيلم نهز دهيلم.. و دبئزن: وى داخواز كر دو مروقان بو بينن،
 ئيىك كوشت و ئيىك هئلا، پاشى ل ئبراهيمى زئرى و گوت: نهقه من ژى
 ئيىك مراند و ئيىك زئندى كر!

گافا ئبراهيمى نهف چهنده ژ وى ديتى زانى نهو چاوا هزر دكهت، لهو
 بهرى دان و ستاندنئ ب لايهكنى دى قه وهر گئيرا: ﴿ قَالَ لِبرِهِمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي
 بِالسَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ ﴾ ئبراهيمى گوتئ: هندى نهو خودايه
 يئ نهز وى دپهرستيم نهو رورژئ ژ رورژه لاتئ دئينته دهر؟ نهرى تو دشتئ قئى
 سوننه تا خودايى بگوهوئى و وئ ژ رورژئا قايئ بينييه دهر؟ ئينا نهف كافره
 حئبه تى ما و چو هئجهت د دهستان دا نه مان.

چه ندئ دكهت؟ و چونكى ئبراهيمى نهو ب چاف نه ديتبوو نشيا بيژتن: بلى.. قئجا پشتى
 هنگى ئبراهيمى نهف داخوازه ژ خودايئ خو كر.

ئىبراهيمى دەمى دەلىلى ئىكى بۆ مەلكى ئىناى، يى مراندن و
 زىندىكرنى، مەخسەدا وى پى راستىيا مراندن و زىندىكرنى بوو، بەلى
 مەلكى بۆ ھەڧرىكى و ژ قەستا بەرى مونا قەشى ژ (ھەقىقەتى) ۋە رگىپرا
 (مەجازى)، ئىبراهيم دىشا بىژتە مەلكى: ئەگەر مراندن و زىندىكرن ئەقە
 بت، ئەم ھەمى دىشىن قى كارى بگەين، قىتجا بۆچى تو خودى بى و ئەم
 نە؟! و ھنگى ژى مەلك دا رەق راوھستت، بەلى دوير نىنە ھنگى
 (ھەقىقەت و مەجاز) ل بەر ھندەك كەسپن حازر تىكەلى ئىك بىا، لەو وى
 نمونە گوھارت، و مروقى (داعىيە) دقتى قى دەرسى بۆ خو ژ ئىبراهيمى
 ۋە رگرت: گاڤا ئەو ترسىا ژ بەر نمونە يەكى مەسلە ل بەر (جمھورى) بەرزە
 بت دقتى ئەو نمونە يەكا دى بىنت، ئىبراهيمى نمونە يا ھەلاتن و ئاقابوونا
 رۆژى ئىنا چونكى چو (مەجاز) د قى مەسلە دا نىنن، ئەقە ژ لايەكى قە،
 و ژ لايەكى دى قە دىتتە زانين كو مللەتى ئىبراهيمى (و مەلك ئىك ژ وان
 بوو) د گەل صەنە مپەرتسىيى عىبادەتى ھەر ھەفت كەوكەبان ژى دكر (كو
 رۆژ يان ئىلاھ سن ۋەكى وان دگوتى ئىك ژ وانە، بەلكى يا ژ ھەمىيان
 مەزنترە) ئەگەر مەلكى گوتبا: ئەز رۆژى دەھلنم و ئاڤا دكەم و دىشا ۋە
 بىژت! ھنگى ئەو د گەل خەلكى ديوانا خو دا كەفتە ھەڧرىكىيى، و
 گرفتارىيەكا سىياسى دا بۆ وى چى بت، ئەرى چاوا رۆژ خوداۋەندا ژ ھەمىيان
 مەزنترە بت و مەلك وى بىنت و بىت؟ مللەت قى قەبويل ناكەت، قىتجا
 مەلك چ بىژت؟ يا باشتىر بۆ وى ئەو بوو كو ئەو نەئاختت؛ چونكى
 نەبەرسقۇدانا وى بۆ ئىبراهيمى چىترە ژ ھندى كو مللەت دژى وى رابت!!
 ب قى رەنگى ئەو بى دەنگ بوو: ﴿ قَبْهَتِ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
 الظَّالِمِينَ ﴾ (البقرة: ۲۵۸).

ئىبراهيم و سهرهاتييا ساخكرنا تهران:

ئەقە ئىك ژ وان سهرهاتييين تىرى (ئىعجازە) يىن قورئانئ بو مە
 قەگىراين، خودايئ مەزن دىيىت: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أَوْ
 لَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيُظْمِنَ قَلْبِي ۖ قَالَ فَخُذْ أَزْوَاجًا مِّنَ الظَّالِمِينَ فَصْرَهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ أَجْعَلْ
 عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ أَدْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۲۶۰﴾﴾
 (البقرة: ۲۶۰) تو -ئەى پىغەمبەر- بەحسئ داخوازا ئىبراهيمى بکە دەمئ
 وى ژ خودايئ خو خواستى کو نيشا وى بدەت کانئ چاوا ئەو مرييان ساخ
 دکەت، ئينا خودئ گوتئ: ئەرى ما تە باوەرى نەئيناىە؟ وى گوت: بەلى،
 بەس ئەز وئ چەندئ داخواز دکەم دا باوەرييا من پتر لئ بيت، وى گوت: پا
 دئ چار تهران بينە نک خو، و وان قەکوژە و پارچە پارچە بکە، پاشى تو
 ل سەر هەر چياىەكى پارچەيەکت ژ وان بدانە، پاشى گازی وان بکە ئەو
 ب لەز دئ ئينە نک تە. ئىبراهيمى -سلاڤ لئ بن- وه کر، و گازی وان کر،
 هنگى هەر پارچەيەک زڤرى جەئ خو، و ب لەز هاتن. و تو بزانه هندى
 خودييه يئ زاله کەس نەشتيئ، د گوتن و کريار و شريعت و قەدەرا خو دا
 يئ کاربنەجەه.

د قئ ئايەتئ دا خودايئ مەزن بيرا مە ل وئ چەندئ دئينت دەمئ
 ئىبراهيم پىغەمبەرى داخواز ژ خودايئ خو کرى کو ئەو ل بەرچاڤ نيشا
 وى بدەت کانئ ئەو چاوا مرييان ساخ دکەت، و خودئ داخوازا وى
 ب جەئناى.. و دەمئ مروڤ قئ سهرهاتييين دخونت ئىکەمىن پسيارا ئەو
 ژ خو دکەت دئ ئەقە بت:

ئەرى ئەقە چ داخواز بوو ئىبراهيمى کرى؟ ما گومانەک د دلئ وى دا
 هەبوو کو خودئ دشت مرييان ساخ بکەتەقە؟

بهرسڤ -وهكى ئيبراهيمى ب خوډاى-: نهختر! بهلى ئيبراهيمى شهوق و نارهزويهك د دلى دا ههبوو كو قى نهپنيى د چيكرين خودى دا بينت، ئەف شهوقه نهخواستنا دهليلهكويه بو موكمكرنا باوهريى، نه.. ئەفه نارهزويهكه هندهك جارن د دلى مهزترين خودان باوهرى دا پهيدا دبت كو ئەو نهپنييا چيكرن و زنديكرنى ب چاڤ بينت دهى چى دبت.

د تعلقهكى دا ل سهر قى سهرهاتى يى پيغهمبهر -سلاف لى بن- ديترت: ((نحن أحمق بالشك من إبراهيم إذ قال: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أُولَٰئِمُ الَّذِي نَسِيتَ قَالَ يَا أَلَيْسَ لِي بِآيَاتٍ وَلَٰكِن لِّيَظْمَنَنَّ قَلْبِي﴾))^(۱)، معنا قى هديسى ئەوه: پيغهمبهر -سلاف لى بن- ديترت: ئەم ژ ئيبراهيمى ههزترين كو شك بو مه چى بيت، قيجا نهگهر شك بو مه چى نهبت، معنا ئيکجار ئەو بو ئيبراهيمى چى نهبوويه.. و ئەف هديسه ژى هدى دگههنت كو ئەف پسيارا ئيبراهيمى كرى نه ژ بهر چو گومانان بوويه كول نك وى پهيدا بوينه.

ئيراهيم و شكاندنا صهنامهان:

پشتى ئيبراهيمى هه مى ريك ب كاريانين دا بهرى مللهتى خو بدهته دينى خودى يى دورست و بيختريا صهنامهپه رسيى بو وان بهرچاڤ بكهت، و مللهتى وى بهردهوامى ل سهر كافرييا خو كرى، ئيبراهيمى قيا نسلووبى خو بگوهورت، و ب رهنگهكى (نوى) بو مللهتى خو ئاشكهره بكهت كو ئەو دينى ئەو ل سهر دچن يى بى مفايه، رهنگهكى وهسا كو كريبار ژى د گهل دا بت..

(۱) ئەف هديسه بوخارى و موسلم ژ ئەبو هورهيرهى قهدهگههزين.

ئەو مللەتئى ئىبراهيم د نافع دا دژيا ل سالى رۆژەك وان هەبوو كەيف
 تيدا دكر، جەژنەكا وان يا سالانە بوو، ل وئ رۆژئى هەمى پىكشە هوپر و گر،
 ژن و مپىر، ژ باژئىرى دەرەكەفتن و بو كەيف و سىرانئى دچونە چۆلى، هەر
 ژ سپىدئى دەرەكەفتن و حەتا رۆژ ئاقادبوو دمانە ل وئىرئى، و تشتەكى دى ژى
 هەبوو وان دكر: ل رۆژا جەژنئى هەر مالەكى ھندەك خوارن چئى دكر و سپىدئى
 دبر ددانا بەر صەنەمان، و دەرەكەفتن، دەمئى ئىقارئى دزقپنەشە دا چن وئ
 خوارنئى زقپننە مال و هەمى ھزرا وان ئەو بوو ئەف خوارنە يا پىرۆزبووى!

ل شەفا جەژنئى دەمئى خەلكى كارئى خۆ دكر، مرۆقتىن ئىبراهيمى گۆتئى:
 تو ژى سوباهى د گەل مە وەرە جەژنئى، ئىبراهيمى چ بەرسف دا وان؟ قورئان
 دىبىژت: ﴿فَنظَرَ نَظْرَةً فِي الْكُجُومِ ﴿٨٨﴾ فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾﴾ (الصافات: ٨٨-٨٩)
 ئىبراهيمى ب لايئى ستىران ڤە بەرئى خۆ دا و گۆت: ئەزئى نەخۆشم^(١)، و
 بوچئى وى بەرئى خۆ دا ستىران و ئەف گۆتە گۆت؟

دبەت ژ بەر ھندئى بت چونكى مللەتئى وى ھزر دكر ستىر نەخۆشئى
 دگەھىننە مرۆقى، ڤىجا دەمئى ئىبراهيمى بەرئى خۆ داىە ستىران و ئەف گۆتە
 كرى، وان ھزركر ئىبراهيم يئى دىبىژت: ستىران ئەزئى نەخۆش كرىم، لەو وان
 باوهرى ب گۆتئا وى ئىنا و ل دويف درئىژ نەكر.

سپىدئى خەلك ژ باژئىرى دەرەكەفتن، و دەمئى ئەو دوبركەفتىن ئىبراهيمى
 ب دەنگەكى نزم ڤە سوئندخوار كو چى گاڤا ئەو دەرەكەفتن ئەو دئى چت
 صەنەمىن وان شكىنت، و ب نىشانان ڤە ھندەك مرۆقان ژ وان وئى گاڤئى

(١) دبەت مەخسەدا ئىبراهيمى ب نەخۆشئى نەخۆشئى (نەفسى) بت نە يا (لەشى)، بەلئى
 چونكى ئەف گۆتئا وى رەنگەكى دەرەوئى د گەل دا بوو د حدىسەكئى دا يا (موسلم) ژ نەبوو
 ھورەرەى ڤەدگوھىزت ھاتىبە: ((لم يكذب إبراهيم عليه السلام قط إلا ثلاث كذبات..))
 وەكى پاشى دئى ل جەھەكئى دى بەحس ژئى كەين.

گوه ل دهنگی وی بووبو بهلی ژ لهزان دا وان چو پویته نه دابوو گوتنا وی، پشتی باژیر ژ مروشان قالابوی، ئیبراهیمی ئیکسهر و ب لهز قهستا بوتخانه یا باژیری کر.. و وی ب ترانه شه گوته وان: ئه ری ما هوین قی خوارنی ناخون یا خزمه تکارین هه وه بو هه وه ئینای؟ هه وه چیه بوچی هوین نااخشن و بهرسقا پسپارکه ران نادهن؟ پاشی وی دهست دای و ب دهستی خو صه نه م همی شکاندن؛ دا بو ملله تی خو ئاشکه را بکه ت کو ئه دخه له تن ده می ئه عیباده تی بو وان دکهن، و دا ئه وان تی بیخت وی صه نه می مه زن هیلا نه شکاند، و بقری خو دانا سه ر ملی وی.

ئیقاری ده می ئه زقرینه باژیری، وه کی هه ر جار ئه و چوونه نک صه نه مین خو دا خوارنا خو یا پیروز د گهل خو بیه نه مالین خو، به لی چند حیبه تی یا وان یا مه زن بوو ده می وان دیتی صه نه مین وان هه می دهویرهویر کرینه، و گاڤا وان صه نه مین خو د قی کراسی ره زیل دا دیتین، هنده ک ژ وان پسپار ژ هنده کان کر: ئه ری کی ئه شه د گهل خوداوه ندین مه کری یه؟ ب راستی ئه و دئ مروشه کی زۆردار بت، چاوا وی بسته یی ل سه ر خوداوه ندین مه یین مه زن کریه!

ئه وین گوه ل ئیبراهیمی بووی ده می وی سویندخواری کو دئ صه نه مان شکینت گوتن: مه گوه لی بوو وی خوړتی دبیرنی: ئیبراهیم، به حسی صه نه مین مه ب خرابی دکر. مه زنین وان گوت: پا دئ هوین ئیبراهیمی ل بهر چاقین مروشان بینن؛ دا ئه و ل سه ر ئعترافا وی بینه شاهد، و دا هیجه تا مه خوشر لی بیت. ب راستی پسپاره کا غه رب بوو وان کری! ئه و ب خو یین دبیرن: خودایین مه، و یین دبیرن: کی وه لی کریه؟ ئه ری ئه و چ خودانه یین که سه کی دی هه بت بشیت وان بپه لخینت!

وان ئیبراهیم ئینا.. و ب نیشانان قه ئیبراهیم هنگی هیتشتا یی جحیل بوو، لهو وان گۆت: ئەو خۆرتی دبیژنی ئیبراهیم^(۱)، پشتی ئیبراهیم ل دیوانا وان حازربووی وان پسیار ژئی کر: ئەری تویی یی ته خوداوه ندین مه شکان دین؟

تشتی ئیبراهیمی دقیا ژ دیارکنا بی عهقلییا وان ب جه هات، لهو ئیبراهیمی -دا کو بی عهقلییا وان ئاشکەرا بکەت- گۆت: نهخیر، یی ئەو شکان دین ئەف صەنەمی مەزنە، ئەوی بقر ل سەر ملی، پسیارا وی بکەن، کانئ دئ شیت ناخفت یان بەرسقا هەو هەت! ئینا مەسەله کەفتە لەپین وان، و سەرداچونا وان بو وان ئاشکەرا بوو؛ چاوا ئەو پەرستنا وان دکەن و ئەو دبیزارن، نەدشین خرابییی ژ خو بدەنە پاش، و نەدشین بەرسقا پسیارکەری خو بدەن؟ و وان ئعتراف ب زۆرداریی و شرکی ل سەر خو دا. پاشی پشتی ئەو هاتینە راوهستاندن هەر زوی هەفرکییا وان زقری قە، و ئەو ل نەحەقیی قەگەریان، و وان بەرانبەر ئیبراهیمی ئەو هیتجەت بو خو گرت یا کو دبتە هیتجەت ل سەر وان، وان گۆت: چاوا پسیارا وان بکەین، و تو دزانی ئەو نائاخقن؟ ئیبراهیمی بوکیمکرنا بهایی صەنەمێن وان گۆت: چاوا هوین پەرستنا وان صەنەمان دکەن یین ئەگەر پەرستنا وان هاتەکرن ئەو چو مفايي ناگەهینن، و ئەگەر پەرستنا وان هاتە هیتلان ژئ ئەو چو زیانی ناگەهینن، نەهوین بن و نه ئەو صەنەمێن هوین ژ بلی خودی دپەرسن! ئەری ما هوین ب عهقل ناکەئن و نزانن چ کارەکی کرتە هوین ل سەر؟ هوین

(۱) قورئان ژ زار دەقی وان دبیژت: ﴿قَالُوا سَمِعْنَا فَتَىٰ يَذُكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُٗ اِبْرٰهِيْمٌ ﴿۶۰﴾﴾ (الأنبياء: ۶۰)

(۶۰) و ئاشکەرایه کو پهیقا (فتی) د زمانی عەربان دا بو وی جحیلی دئیتە گۆتن یی بیست هەتا سیم سالی بت.

صه نه مین رهق و هسک دپه رتسن، و په رستنا خودایځ خو یی هویڼ و کربارین هه وه ژی نافراندین دهیلن؟ ده می هیجه تا وان پویچبووی و حهقی ناشکه رابووی، وان نه قیا خو ب ده ست ئیبراهیمی قه به ردهن؛ چونکی نه عده تی جاهلیه تییه ده قی ژ نه حه قییا خو به ردهت نه گهر خو نه حه قییا وی بو هویر و گران یا ناشکه را ژی بت.. گاڤا که فتییه له پین وان، وان ده ست هاقیتیه حوکم و ده سته لاتا خو، و وان گوت: هویڼ ئیبراهیمی ب ناگری بسوژن؛ وهک تولفه کرن بو خوداوه ندین خو یین هه وه پسته قانی بو کری. و جاهلیه تی ده ست دا (نیرهابی) چه کی خو یی ههر و ههر..

ئیبراهیم د ناڤ ناگری دا:

پشتی کافرین ملله تی ئیبراهیمی چو ده لیل د ده ست دا نه ماین، هه څرکییا وی پی بکن، رابوون ده ست ب گهڅ و گوران کر، و هندي هند که ریا وان یا دژوار بو، وان هزارا ره نگه کی وه سا یی کوشتنی کر کو کسی به ری وان هزر بو نه کر بت، و نه قیه (ئیداعا جاهلیه تی) ده می شه نیوز دبت!

وان نه گوت: سه ری ئیبراهیمی ب شیری لی دهن، یا وی بهلاویسن، یان بهاقیتنه د بنی زندانی دا.. نه! نهڅ ره نگین کوشتنی یین کلاسیکی دلین وان هین ناکهن، وان فرمان دا ناگره کی مه زن بیته هلکرن، و ل پیش چاقیتن خه لکی هه مییی ئیبراهیم ب ساخی بیته هاقیتن د ناڤ وی ناگری دا؛ دا باش بیته سو تن، به لکی هنگی پیچه کی دلین وان هین بن! مه لکی بریار دا چاله کا کویر و مه زن بیته کولان، پاشی ملله ت هه می پشکدارییی د کومکرنا داران دا بکن، هه تا نهو چال ژ داران بیته تریکرن..

بوچی ملله ت هه می؟

چونکی مهسهله نه مهسهلهکا شهخصییه د ناچهرا ئیبراهیمی و مهلکی دا، مهسهله پاراستنا (تهناهییا نهتهوهیی)یه، بهرهقانیا ژ رتبازا پیروژا باب و باپیране دژی بزاقا گهنجهکی (سهرگهرم و خاپاندی)، لهو دقتیت مللت ههمی پشکدارییی د قتی (مشرووعی) دا بکهت!

و ههتا چال بیته کۆلان و کاری سۆتتا ئیبراهیمی بیتهکرن، وان ئیبراهیم گرت و هاقتیته د زیندانی دا.. و چال هاته کۆلان، و ژ لایی مللتهتی شه ب داران هاته تژی کرن، نهقی کاری چهند شهکیتشا؟

هندهک دبیتن: پتر ژ چار ههیفان خهلکی ههمییی د قتی (مشرووعی) دا کار دکر، ههتا دبیتن: ل وی دهمی نهگهر ژنهک نساخ ببا یان عهیالهکی وی ئیشهک هاتبایی، دا نهزرکهت کوچی گاغا نهو یان نساخی وی رابستهشه، نهو بارهکی داران بو سۆتتا ئیبراهیمی دئ کۆم کهت!

و پسارال قیری دئیتتهکرن نهقییه: نهری نهو چالا کافران بو ئیبراهیمی کۆلای ل کیقهبوو؟

چو بهرسقین بنبر بو قتی پساری د دهست مه دا نینن: چونکی نه قورئانی و نه همدیسی نهف چهنده بو مه ئاشکهرا نهکرییه، و تهوراتی ههما ئیکجار نهف سهرهاتییه نهقهگیرایه، بهلی نوکه ل دهقهرا ههرانی چالهکا مهزن ههیه دبیتن: نهف چاله نهوه یا کافران ئیبراهیم هاقتییه تیدا.. و خودی چیتتر دزانت.

پشتی چال هاتییه کۆلان وان نهو تژی دار کر، و ئاگرهکی مهزن تیدا هلکر، ئاگرهکی وهسا بوو دبیتن: طهیر ل عسمانی ژ بهر گهرماتییا وی دکهفتن! بهلی ئاگرهکی وهسا شاریای چاوا دئ شین خو نزیک کهن و ئیبراهیمی هاقتینه تیدا؟

مرۆڤهک ژ وان^(۱) ب چیکرنا نامیره تهکێ وهسا رابوو کو ئیبراهیمی بکهنه تیدا، و ژ دوسر ڤه وی بهاقیتنه د نیڤا ناگری دا، نهو نامیره تی دبیتنی: (مهنجهنیق). و رۆژا ژفانی هاقیتنا ئیبراهیمی بو ناڤ ناگری هاتی بریار هاته دان خه لک هه می کۆم ببن؛ دا قی ناههنگا مهزن ببینن، نهو ناههنگا نه ڤه چار هه یڤه ده ولت و مللت پتکڤه خو بو کار دکهن.. و وان ئیبراهیم کره د مهنجهنیقی دا و هاقیتنه د چالی دا.

چو نیشانین ترسی ل سهر دیمی ئیبراهیمی پهیدا نه بوون؛ چونکی خه ما وی دنیا نه بوو، و بهری وی ل کناری خودی ب تنی بوو، نه زمانی وی ب زکری خودی ڤه یی موژیل بوو، (بوخاری) ژ (عبدوللاه کوی عه بیاسی) ڤه دگوهیزت، دبیت: گوتنا ئیبراهیمی یا دووماهییی بهری بهاقیتنه د ناگری دا- نهو بوو وی گۆت: ((حسبي الله ونعم الوكيل)).

دهمی تهنگافی گهشتیه دووماهییی، فه رمان ژ لای خودی ڤه هات: ﴿قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ۝ وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ۝﴾ (الانبیاء: ۶۹-۷۰) خودی دبیت: مه گۆته ناگری: بو ئیبراهیمی سار بیه و بیه ته ناھی، قیجا چو نه خو شی تیدا نه گهشتی. و وی ملله تی تیچوون بو ئیبراهیمی قیا، ئینا خودی فه ند و فیتلا وان خراب کر، و نهو کر نه یین نزم و شکستی.

و نهو ناگری خودی هیزا سوژاندنی دای، هه ر وی خودایی فه رمان لی کر کو سوونی نه کهت، و وی فه رمان ب جهینا.. سیه رۆژان هتا چلان

(۱) د هندهک ریوایه تین زه عیف دا هاتییه کو نهو مرۆڤ زه لاهه کێ کورد بوو، ناڤی وی (هزن) بوو، و ژ بهر فی کاری وی خودی خه سف لی کر و نهو عه ردی دا به خواری.. و نه گه ر نه م بیژین: نهڤ ریوایه ته یا دورسته، دڤیت بیژین: ئیبراهیم کورد بوو؛ چونکی نهو تین ئیبراهیم هاقیتیه د ناگری دا ملله تی وی بوون.

ل دویف فرمانا خودی، وی وهلاتی بابلنی هیتلا و قهستا دهقرا شامی کر، و ل سهری چوو قهستا باژتیری حهررائی کر.

ئیراهیم ل حهررائی:

ئیراهیم و ژنکا خو و برازایی خو چوونه دهقرا شامی و ل باژتیری حهررائی ناکنجی بوون، و ناشکهرایه کو خه لکی حهررائی په رستنا ستیران دکر، و چونکی ئیراهیم پیغه مبهر بوو کاری وی به لاکرنا ئیسلامی بوو د ناخ خه لکی دا، گاڤا وی خه لک ل سهر فی دینی بیخیتر دیتی وی دهست ب به لاکرنا ئیسلامی کر و بهری خه لکی دا تهو حیدتی و په رستنا خودی..

د قورنائی دا ئیشارهت بو ئیک ژ دان و ستاندین ئیراهیمی د گهل ستیره پهرتسان ههیه، و هزر پتر بو هندتی دچت کو ئهف دان و ستاندنا ئیراهیمی د گهل کافران ل حهررائی چی بت؛ چونکی خه لکی وی -وهکی مه گوتی- په رستنا ستیران دکر. و نهو ئسلووبی فی جاری ئیراهیمی د گهل کافران ب کارئینای بی جودا بوو ژ وی ئسلووبی وی ل دهقرا بابلنی د گهل وان ب کارئینای، فی جاری وی (مه نهجی ته جریبی) د گهل وان ب کارئینا دا وان ل بیخیتریا په رستنا ستیران ناگه هدار بکهت، قورنان دبیتت: ﴿وَكَذٰلِكَ نُرِيْ اِيْرٰهِيْمَ مَلَكُوْتِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاَيُّوْنِ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۷۵﴾ ﴿هتا: ﴿وَتِلْكَ حُجَّتُنَا اٰتَيْنٰهَا اِيْرٰهِيْمَ عَلٰى قَوْمِهٖ نَرْفَعُ دَرَجٰتٍ مِّنْ نَّشَاۗءٍ اِنَّ رَبَّكَ حَكِيْمٌ عَلِيْمٌ ﴿۷۶﴾﴾ (الانعام: ۷۵-۸۳).

نهو مروقتین ب کاری په روه رده کرنی رادین دزانن کو گه لهک جارن ریتکا ژ هه مییان راستر بو پیشچاقرنا کاره کی کانی بی دورسته یان نه، نهوه مروقتی په روه رده کار ب په نگه کی (عه مه لی) وی کاری بیخته بهرچاڤ، بو

نمونه: بچوریکه کئی ساقا ده می خو نیزیکی قوریی ناقا کهل دکهت، نه گهر تو وی پاشدا ببهی پتر دئی ره غبهت بو وی چی بت کو ئهو خو نیزیکی وی قوری بکهت، بهلی نه گهر ته هیلا هتا ئهو خو نیزیکی بکهت و دهستی خو بگه هینتی و ئهو ب خو ب تاما سوتنی بحسییت، سوتنه کا سفک و بی زیان، ئیدی جهی قوری لی بت ئهو خو نیزیکی ناکهت، نه گهر خو یی سار ژی بت، بچی؟ چونکی وی یی جهریاندی.. نه فهیه ئهو مهنه جی دبیژنی: مهنه جی ته جریبی.

ئیبراهیمی نهف مهنه جی قی جارئ جهریاند، گوت: بهلکی عه قلهک بیته سهرئ شان ستیره رتسان، بهلی قی ژی د گهل وان فایده نه کر.. قورئان دبیژت: کانئ چاوا مه د مهسلا عیباده تی دا بهرئ ئیبراهیمی دا هیدایه تی وهسا نم وی یا کول عسمانان و عهردی هه ی ژ ملکی و شیانا مه زن نیشا وی ددهین، و دا ئهو بیته ژ وان یی د باوه ریسا خو دا دموکم. ده می شهف ب سهر ئیبراهیمی دا تاریبوی وی دان و ستاندن د گهل ملله تی خو کر؛ دا بو وان دیار بکهت کو دینی وان یی پویچه، ئیبراهیمی -سلاف لی بن- ستیره ک دیت، و دا ئهو ملله تی خو بهر ب ته وحیدئ قه بیته وی گوت: نهفه خودایی منه، قیجا ده می ئهو ستیر ناقابووی، وی گوت: نهز هه ز ژ وان خودایان ناکه م یی ناقا دبن. ئیبراهیمی ب قی چهندی دقیا بیژته وان: چهند دینه کی عه جیبه هه وه هه ی، چاوا هوین په رستنا تشته کی دکهن ناقا دبت.

و شهفا د دویف دا ده می ئیبراهیمی دیتی هه یف ده رکهفت -بو کیشانا هه قراک ب لایی خو قه- وی گوته ملله تی خو: نهفه خودایی منه، ده می ئهو ژی ناقابووی، وی -وهک خو هه وجه کرن بو هیدایه تا خودایی خو- گوت: نه گهر خودایی من د مهسلا ته وحیدا خو دا بهرئ من نه ده ته راستیی نه ز دئ بمه ژ وی ملله تی یی ژ ریکا راست بهرزه بووی، و په رستنا تشته کی دی ژ بلی

خودئ کړی. و ده مئ وی دیتی رږژ یا هه لاتی وی گۆته ملله تی خو: نهغه
 خودایئ منه، نهغه ژ ستیر و هه یقی مه زنتره، قیجا ده مئ نهو ژئ ناقابووی،
 وی گۆته ملله تی خو: نهزئ بهریمه ژ وئ شرکا هوین دکهن، کو هوین ژ بلی
 خودئ په رستنا ستیر و صه نه مان دکهن. هندي نهزم من بهرئ رویئ خو
 د په رستنی دا یئ دایه خودئ ب تنئ، و نهوه یئ عهسمان و عهرد نافراندین،
 و من بهرئ خو ژ شرکی یئ وهرگتیرایه ته وحیدئ، و نهز نه ژ وانم یئ
 شریکان بو خودئ ددان.

یه عنی: نیبراهیمی ب ته جروبه بو ملله تی خو دیار کر کو نهغ
 خوداوه ندین ژ قهستا یئ نهو په رستنی بو دکهن دبی مفانه، به لئ وان
 گوهداریا نیبراهیمی نه کر، لهو نیبراهیمی -وه کی مه گۆتی- ب په نگه کی
 ناشکرا بهرئه تا خو ژ دینی وان دا، و گاغا نیبراهیمی ب قی په نگی
 (ته هددیا) وان کری ملله تی وی د ته وحیدا خودئ دا هه قری د گهل وی کر،
 وی گۆته وان: نه ری هوین د ته وحیدا خودئ دا هه قری د گهل من دکهن، و
 وی بهرئ من یئ دایه زانینا ته وحیدا خو، قیجا نه گهر هوین من
 ب خوداوه ندین خو دترسین کو نهو زیانی بگه هیننه من نه ز ژ وان ناترسم و
 نهو چو زیانی ناگه هیننه من، ب وی تشتی نه بت یئ خودایئ من حمز کری
 کو بگه هته من. خودایئ من هه می تشت ب زانینا خو قه گرتینه، نه ری قیجا
 ما هوین بیرا خو لی نائینهغه دا بزائن نهو ب تنیته یئ هیژای په رستنی؟ و
 چاوا نه ز ژ صه نه مین هه وه بترسم و هوین ژ خودایئ من ناترسم یئ هوین
 نافراندین، و نهو صه نه م ژئ نافراندین یئ هوین بو وی -د عیباده تی دا-
 دکهنه هه قیشک، بیی کو هه وه هیجه ته ک ل سهر وئ چه ندئ هه بت؟ قیجا
 کی ژ ههردو دهسته کان: دهسته کا بوتپه رتسان و دهسته کا خودانین ته وحیدئ

پتر هیتابی تهناهییی و سهلامهتیییا ژ عهزابا خودتییه؟ نهگهر هوین راستییا
گوتنا من دزانن بیژنه من.

ئیبراهیم و بنه مالا وی ل شامی:

پشتی ئیبراهیم و بنه مالا خو چهندهکتی ماینه ل حهررائی، ل دویف
فرمانا خودی وی وهلاتی خو هیتلا و بهر ب شامی فه چوو، قورئان دبیترت:
﴿ وَجَبَّيْنَهُ وُلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿۷۱﴾ (الأنبياء: ۷۱) یهعنی:
مه ئیبراهیم و لویط پرگارکرن، و مه بهری وان دا عهردی شامی یی مه
بهرهکته بو خهلکی هاقتیتی.

ل دویف فرمانا خودی ئیبراهیم ژ وهلاتی خو مشهختبوو و چوو قهستا
دهقرا (فلسطینی) کر. و نهو و ژنکا خو سارا و برزایی خو لویط ل لایح
رۆژهلاتا (بهیتولمهقدستی) ئاکنجی بوون، و نهف دهقهره ل وی دهمی وهلاتی
کهنعانیان بوو.. و ل ویری ئیبراهیم ئاکنجیبوو، و ژینا خو بره سهری.

سال بوورین و رۆژ بو رۆژی ئیبراهیم و ژنکا وی سارا ب ناڤ سال
قهدهچوون و تشتی تاما خوشا ژینا وان تیک ددا ب تنی نهو بوو هیتشتا
خودی ل وان نههاتبوو کهرهمی و چو زارۆک نهدابوونه وان، و وهسا یا دیاره
کو نهگهر ژ سارایی بوو و وی بچویک نهدهوون.

پشتی چهند سالهکان ژ مانا ئیبراهیمی ل شامی دبیترن: جارهکتی ژ بهر
نههاتنا بارانی خهلا ل شامی پهیداوو ئینا وی قهستا (مصری) کر..

ئیبراهیم ل مصری:

بوخاری ژ نهبوو هورهیرهی قهدهگوهتیت، دبیترت: پیغهمبهری -سلاف لی
بن- گوت: ((ئیبراهیم -سلاف لی بن- و سارا پیکفه مشهختبوون، و چوونه
جههکی مهلکهک لی ههبوو، ئینا ل وی جهی بوو دهنگ کو ئیبراهیم یی

هاتی و جوانترین ژنک یا د گهل، وی -یه‌عنی: مه‌لکی- هنارته ب دویف
 وی را و گوتی: نهی ئیبراهیم، نهو کییه د گهل ته؟ وی گوت: نهو خویشکا
 منه^(۱)، پاشی ئیبراهیم زقری نک سارایی و گوتی: من یی گوتیییه وان تو
 خویشکا منی، قیجا من دره‌وین دهرنه‌ئیکه^(۲)، و نهز ب خودی که‌مه ژ بلی
 من و ته خودان باوهره‌ک ل عهردی نینه^(۳)، ئینا وی سارا هنارت، و ده‌می
 نهو مه‌لک هاتییی، وی ده‌سنقیژا خو گرت و نقیژکر، و گوت: یا ره‌بی
 نه‌گهر من باوهری ب ته و پیغه‌مبه‌ری ته نینابت، و نامویسا خو پاراست
 بت، تو فی کافری ل من زال نه‌که، ئینا وه‌سا بیئا وی ته‌نگ بوو هتا وی
 پییین خو راه‌اقیتن).

هر چهنده د قی حه‌دیسی دا نه‌هاتییه کو نهو عهردی ئیبراهیم چووی
 مصر بوو، به‌لی د هنده‌ک حه‌دیستین دی دا هاتییه پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن-
 دبیرت: ((هوبن دی مصری فه‌که‌ن، قیجا نه‌گهر هه‌وه نهو فه‌کر هوبن

(۱) ئیبراهیمی نه‌ف گوتنه گوت: چونکی عه‌ده‌تی وی ملله‌تی بوو نه‌گهر ژنکه‌کا ب میتر هاتبا
 وتری وان میتری وی دکوشت و ژنک بو خو دبر، ژ خو نه‌گهر نهو ژن یا ب میتر نعبا وان چو
 نه‌خوشی نه‌دگهاننده مرۆتین وی.

(۲) و نه‌فه گوتنا ئیبراهیمی یا سییی بوو نه‌وا ب سه‌رغه وه‌کی دره‌وی، یا ئیکتی: ده‌می وی
 گوتیییه ملله‌تی خو: نه‌ز یی نه‌خوشم، و یا دوی: ده‌می وی گوتیییه ملله‌تی خو: سه‌نه‌می
 مه‌زن سه‌نه‌میتن هه‌وه شکاندینه، و یا سییی نه‌فه گوتنه بوو... و ژ بهر ئان هر سئ گوتنان
 رۆژا قیامه‌تی ده‌می خه‌لک دچنه نک وی دا نهو مه‌هده‌ری بو خه‌لکی مه‌حشری بکه‌ت نهو
 دبیرته وان: هه‌رنه نک ئیکتی دی من سئ دره‌و کرینه له‌و نه‌ز نه‌ویرم نه‌قرۆ داخوازا
 مه‌هده‌ری بو هه‌وه ژ خودی بکم.

(۳) دبت مه‌خسه‌دا ئیبراهیمی ب عهردی عهردی وی وه‌لاتی بت؛ چونکی لووطی ژی باوهری
 ب خودی هه‌بوو، و هنگی یی ساخ بوو، و دبت ژ قی حه‌دیسی بیته زانین کو لووط د گهل
 مامی خو نه‌چووبوو وی وه‌لاتی.

ب شیره تا من د دهر حهقا قبطییان دا بکهن؛ چونکی وان مروّقایینی د گهل مه ههیه))^(۱) و مهخسهدا پیغه مبهری -سلاڤ لی بن- ب مروّقایینیئ نهو بوو کو هاجهرا دهیکا ئیسماعیلی قبطی بوو.

ژ هدیسا بوّری دیار دبت کو دهمی ئیبراهیم چوویه مصریئ نهو و ژنکا خو سارا، مهلکی مصریئ یی وی سهردهمی یی کافر^(۲) قیا خرابییئ بگههینته ژنکا ئیبراهیمی، بهلی چونکی نهو ژنکهکا دههمن پاقر و خودان باهر بوو وی هوارین خو گهاندنه خودی کو نهو وی ژ خرابییا قی کافری بیاریزت، و خودی داخووا وی بو ب جهئینا، دهمی مهلکی خو نیزیک دکر خودی بیتا وی وهسا تنگ دکر نهو نه دشیا ژ جه بلقت، لهو وی پییین خو رادهافیتن، و دگوته ساریئ: بهس تو دوعایهکی بو من بکه کو نهز وهکی بهری لی بیم نهز چول ته ناکهم، ساریئ دوعا بو وی کرن نهو چیبوو، پشتی چیبوی جارهکا دی نهو ل گوتنا خو لیتشه بوو و چوو ساریئ، ئینا جارهکا دی وه ل وی هات.. سی جارن نهقه ب سهری هات، جارا چاری گازی ئیلچییئ خو کر و گوتی: نهقه نه مروّقهکه ههوه بو من ئینای، نهقه شیطانه! پاشی گاڤا وی نهف چهنده ژ ساریئ دیتی و زانی نهو ژنهکا پاقره رابوو جاریهک ژ جاری یین خو دا ساریئ، کو هاجهر بوو، و وی نهو بو زهلامی وی زقراند، و پشتی چهندهکی نهو ماینه ل مصری جارهکا دی نهو زقرینه جهی خو یی ژئی هاتین کو وهلاتی شامی بوو.

(۱) وهکی موسلم قهدهگوهیزت.

(۲) پیغه مبهر -سلاڤ لی بن- د هدیسا خو دا دبیرت: مهلکهک ههبوو، و نابیرته قی مهلکی: فیرعمون، و تهورات دهمی قی سهراهیئیی قهدهگیرت دبیرته قی مهلکی: فیرعمون.

جاره‌کا دی ل شامی:

پشتی ئیبراهیم و ژنکا خۆ سارا - و د گهل وان دا جارییا ساریی هاجه‌را قبطی- ژ مصری قه‌گه‌ریاین، جاره‌کا دی ئەو ل شامی ئاکنجیبوون، و چند ساله‌کان مانه ل وێری..

ل قی ده‌می خودی وه‌حی بۆ برازایی ئیبراهیمی لووطی هنارت، و ئەو بۆ خه‌لکی ده‌قه‌را (سه‌دوومی) ل ئوردنی هنارت، و وی پشتی ده‌ستوری ژ مامی خۆ خواستی چوو قه‌ستا وی ده‌قه‌ری کر..^(۱)

پشتی زقرینا ئیبراهیمی ژ مصری ب چند ساله‌کان ده‌می ژنکا وی ساریی دیتی ئەو یا به‌ر ب پیراتییی قه‌دچت و چو هیقی نینن کو وی چو عه‌یال بین، ئەو رابوو جارییا خۆ هاجه‌ر کره دیاری بۆ زه‌لامی خۆ؛ دا به‌لکی خودی زارۆکه‌کی ژێ بده‌تی و دوونده‌ها وی پی بمینت.. و ئەو بوو خودی هاته‌که‌رمی و کوره‌ک ژ هاجه‌ری دا ئیبراهیمی ناقتی وی کره: ئیسماعیل، و پشتی هنگی خودی که‌رم د گهل ساریی ژێ کر و کوره‌ک دایی ناقتی وی کره: ئیسحاق، و ب قان هه‌ردو کوران -ئهوین پشتی هنگی بووینه پیغه‌مبه‌ر- خودی دوونده‌ه‌کا بۆش ئیخسته‌دویش پیغه‌مبه‌ری خۆ ئیبراهیمی -سلافت لی بن-^(۲). و هه‌ردو ژنکین ئیبراهیمی سارا و هاجه‌ر به‌ری وی مریوون، سارا ل شامی و هاجه‌ر ل مه‌که‌هی، و دبێژن: ژ بلی قان هه‌ردو ژنان ئیبراهیمی دو ژنن دی ژێ ئینابوون، پینج کور ژ ئیکتی هه‌بوون، و شمش

(۱) سه‌رهاتییا وی د گهل وی خه‌لکی ئەو بۆ هاتییه‌ هنارتن پشتی سه‌رهاتییا ئیبراهیمی -نه‌گه‌ر خودی حمز بکه‌ت- دی قه‌گه‌هێژین.

(۲) سه‌رهاتییا ئیسماعیلی و ده‌یکا وی، و ئیسحاقی و ده‌یکا وی ژێ پاشی ب درێژی دی قه‌گه‌هێژین.

ژ یا دی، و نه‌گهر ئەف گۆتته یا دورست بت مه‌عنا ئیبراهیمی سیزده کور دی هه‌بن، به‌لی هزر پتر بۆ هندی دچت کو ئەف گۆتته یا دورست نه‌بت.

صوحوفین ئیبراهیمی:

ژ قورناتی و ه‌دیسان بۆ مه‌ ناشکه‌را دبت کو خودایی مه‌زن هنده‌ک نقیسین بۆ خوشتقییی خو ئیبراهیمی هنارتبوون، و قورنان ناقتی قان نقیسینان دکه‌ته: (صوحوف) وه‌کی د نایه‌ته‌کی دا هاتی: ﴿إِنَّ هَذَا لَنفِي الْأَصْحَفِ الْأُولَىٰ ﴿١٨﴾ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ ﴿١٩﴾﴾ (الأعلى: ١٨-١٩) هندی ئەوه یا دقتی سووره‌تی دا بۆ هه‌وه هاتییه گۆتن ئەوه یا پامانا وی د وان کیتابان دا هاتی یین به‌ری قورناتی هاتینه خوارێ، و ئەو صوحوفین ئیبراهیم و موساینه -سلاف لی بن-. و د وی ه‌دیسێ دا یا ژ (ئه‌بوو زهرری) دئیتته قه‌گه‌هاستن هاتییه، پتغه‌مه‌هر -سلاف لی بن- دبیترت: خودی ده‌ه صحیفه بۆ ئیبراهیمی هنارتبوون هه‌می مه‌ته‌ل بوون.

مرنا ئیبراهیمی:

ئیبراهیم -سلاف لی بن- ل شامی یی تاکنجی بوو، ل وی باژیری ب ناقتی (هه‌روونی) ده‌اته نیاسین، و نوکه دبیترتی: باژیری (ئه‌لخه‌لیل)؛ و دکه‌فته ژیریا ئورشه‌لیمی (قودسی)، و هه‌ر ل قی باژیری ژ وی وه‌غه‌ر ژ دنیا یی کربوو. د هنده‌ک ریوایه‌تان دا هاتییه کو به‌ری ئیبراهیم بمرت نساخییه‌ک ب سه‌ر دا هاتبوو، و ده‌می ژ یی وی بوویه دوسه‌د سال خودی ئیمانه‌تی خو ژ یی ستاند، ژ ئەبوو هوره‌یره‌ی دئیتته قه‌گه‌هاستن^(١)، دبیترت: ((ئیبراهیمی خو سوننه‌ت کر و ژیی وی سه‌د و بیست سال بوو، و پشتی

(١) ئەف خه‌به‌ره ب پیکتین دورست یی هاتییه قه‌گه‌هاستن، بوخاری د (الأدب المفرد) دا و (ئبن ابی شیبه) و (ئبن حبان) و (حاکم) قه‌دگه‌هتین.

هنگی نهو هستی سالان ژیا بوو))، ژ قی ریوایه تی دئیتته زانین کو ده می
ئبراهیم -سلاف لی بن- مری ژییی وی دوسه د سال بوون.
پشتی مرنا وی هردو کوپتن وی: ئیسماعیل و ئیسحاقی پشکداری
د فهشارتنا وی دا کر، و هر چهنده جهی قهری وی ب دورستی نه هاتییه
زانین کانی ل کیقهیه، بهلی گومان تیدا نینه کو نهو ل باژیری نه ل خلیل یی
هاتییه فهشارتن، ل نک ژنکا وی سارایی.

سهرهاتيا لوطی

-سلاف لی بن-

سهرهاتيا لوط پیغهمبهری ژی -سلاف لی بن- یا تژییه ژ دهرس و عیبرهتین مهزن، لهو قورئانا پیروژ د چارده سوورهتان دا سهرهاتيا وی بو مه فهدگیت^(۱)، و سهرهاتيا لوطی د گهل مللهتی وی بهحسی نیک ژ مهزنتین وان کفتنا دکهت یین کو د دیروکا مروئینییی دا پهیدابوین، ئەو کفتنا بوویه ئەگهرا تیرنا مللهتکی تمام، و مهخسهدا مه ب وی کفتنا ئەخلاقیه.. و پیئقییه ل سهر مروئان خو ب فان رهنگه سهرهاتیان ناگهدار بکهن و مفایی بو خو ژئی وهریگرن.

لوط کی بوو؟

هر چهنده بارا پتر ژ بهرسقا قی پسیاری یا د گهل مه بوری ژی دهمی مه سهرهاتيا ئیبراهیمی فهگترای، بهلی دا کو مهسهله ل بهر مه پتر یا ئاشکهرا بت دوباره دی بیژین: لوط کوری هارانی کوری نازهریه، و ئەو دبه برازایی ئیبراهیمی -سلاف لی بن- لوط وهکی مامی خو ئیبراهیمی خه لکی عیراقیه، و هندهک دبیزن: هیتقینی وان ژ باژیری ههرانییه.

لوط بهری پیغهمبهرینییی:

ژیانا لوطی بهری پیغهمبهرینییی هر ژ دهمی هاتییه سهر دنیایی، و هتا بوو پیغهمبهرینییی هاتییه هلبژارتن مه ب فرهی نهزانییه؛ چونکی

(۱) ئەو سوورته ئەئنه: (النجم، ق، القمر، الأعراف، الفرقان، الشعراء، النمل، هود، الحجر، الصافات، الذاریات، الأنبياء، الحاقه، العنکبوت).

قورنانتی ئیشارهت نه‌دایه قتی چهن‌دی، ب تنی د نایه‌ته‌کی دا ژ سووره‌تا (العنكبوت) ده‌می خودایت مه‌زن به‌حسی ئیبراهیمی دکه‌ت به‌ری نه‌و مشه‌خت بته شامی دبیت: ﴿فَقَامَنَّ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَيْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (العنكبوت: ۲۶) یه‌عنی: لووطی باوه‌ری ب ئیبراهیمی ئینا و دوک‌ه‌فتنا دینی وی کر. و ئیبراهیمی گوت: هندی نه‌زم نه‌ز جه و واری ملله‌تی خو دی هیلم و دی قه‌ستا عه‌ردی پیروز کم کو شامه، هندی خودی‌یه نه‌وه زالی کس نه‌شیتی یی کارینه‌جه د ریقه‌برنا خو دا.

ژ قتی نایه‌تی - و ژ سیاقی چیروکا ئیبراهیمی - ناشکه‌را دبت کو لووط ژی وه‌کی مامی خو ئیبراهیمی ل عیراقی دژیا، و نه‌م دویر نابینین کو لووط ل وی جهی هاتبته سه‌ر دنیا‌یی؛ چونکی باپیری وی نازه‌ر هیشتا به‌ری بوونا لووطی ژ وه‌لاتی خو مشه‌خت‌بوو، و قه‌ستا ده‌قه‌را بابل کر بوو، و ل وتری دژیا، و هه‌ر ل وتری بنه‌مالا وی زیده بوو، و ل دویف گوتنا ته‌وراتی نازه‌ری سی کوپ هه‌بوون: ئیبراهیم، و هارانی بابی لووطی، و ناحوور.

پشتی کورین نازه‌ری مه‌زن بووین و بوینه‌ زه‌لام و ب ژن که‌فتین، نه‌و بوونه خودان مال و حال، ئیبراهیمی دو‌تاما خو سارا بوو خو ئینا، و برایتین وی یین دی ژی ب ژن که‌فتن، و برایتین وی هارانی کوپه‌ک بوو ناقتی وی کره لووط.

لووط هه‌ر ژ زارو‌کینیا خو مرو‌قه‌کی پاقر و بژوین بوو، و خودی نه‌و ژ وی دینی بیخیر پاراستبوو یی ملله‌تی وی ل سه‌ر؛ چونکی نه‌و بو پیغه‌مبه‌رینییه ده‌اته ناماده‌کرن، و ژ لایه‌کی دی قه‌ چونکی نه‌و ل سه‌ر ده‌ستی پیغه‌مبه‌ره‌کی مه‌زن و خودان قه‌در کو ئیبراهیم بوو -سلاط لی بن- ده‌اته په‌روه‌ده‌کرن.

ژ بهر قسّی چەندئى لووطى هەر ژ زارۆکینیا خۆ عەبدینیا خودایى
ب حەق دکر و باوەرى ب دینى ئیبراهیمی ئینابوو.

دەمى ئیبراهیم ژ دەقەرا عیراقى مشەختبووی لووط ژى د گەل خۆ بر، و
پشتى ئەو چەندەکى ل حەررانى ماین وان پیکشە قەستا وەلاتى شامى کر، و
ل جەهەکى نیزیکی دەقەرا قودسى ئاکنجیبون^(۱)، و ل ویرى و پشتى لووط
بوویە زەلامەکى تمام، خودى وەسا حەز کر لووطى ژى بۆ پیتغەمبەرىنیى
هلبژرت، و بەنیتە دەقەرا سەدوومى ل ژیریا وەلاتى شامى؛ دا بەرى وان
بەتە دینى دورست، و وان ژ شرکى و بى ئەخلاقىی بەتە پاش، لەو خودى
فەرمان ل پیتغەمبەرى خۆ ئیبراهیمی کر کو ئەو دەستوریا برازایى خۆ
لووطى بەت کو بچتە سەدوومى.

و ئەگەر پسار بیتەکرن: ئەرى هنارتنا لووطى بۆ خەلکى سەدوومى
پشتى چوونا ئیبراهیمی و سارایى بۆ مصرى بوو، یان بەرى هنگى بوو؟
دئ بیتین: هەندەک دیرۆکشان ل وى باوەرتە کو هنارتنا لووطى بەرى
چوونا ئیبراهیمی بوو بۆ شامى، لەو دەمى ئەو چوویە مصرى ئەو و ژنکا خۆ
ب تنى بوون، و لووط د گەل وان نەبوو.

لووط و پیتغەمبەرىنى:

پشتى لووط -سلاف لى بن- بۆ پیتغەمبەرىنیى هاتییە هلبژارتن، خودى
فەرمان لى کر ئەو بچت قەستا دەقەرا سەدوومى بکەت^(۲)، و سەدووم وەکی
پایتەختى بوو بۆ شەش حەفت باژتیرەکین مەزن، و هژمارەکا نە یا کیم

(۱) وەکی بۆرى د گەل مە دەمى مە سەرھاتیا ئیبراهیمی -سلاف لى بن- فەگواستى.

(۲) ئەو جە نوکە دکەفتە دەقەرا (نوردنى) ل ژۆریا گزیرتا عەرەبان.

ژ گوندان، و خهلکئی قی جهی ههمی ژ ئیک مللهتی بوون، و ههمی ل سهر
ئیک دین بوون، کو صهنه مپهرتسی بوو.

پشتی لووط هاتییه سه دوومی، و ل ویری ئاکنجی بووی، و وهسا دیاره
کو وی ل ویری ژن ئینابوو، و ژنا وی ژ خهلکئی وی ده قهری بوو، و نهو ژ
ل سهر دینی وان بوو، وهکی دی بۆ مه ئاشکهره بت.. پشتی لووط بوویه
ئیک ژ وان و خزمایینی د ناڅهرا وی و وان دا پهیدا بووی، و وان زانی کو
لووط مروڅه کئی پاقر و بژوینه، لووطی ده ست ب بهلاڅکرنا دینی خودی یی
راست و دورست کر، و نیزیکی سیه و پینج سالان نهو د ناڅ وان دا ما و
بی وهستیان وی بهری وان دا ریکا خودی.

مللهتی لووطی:

نهو مللهتی لووط بوو هاتییه هنارتن د سهر داچوون و (ئنحرافا) خو دا
مللهته کئی عه جیب بوو، مللهتهک بوو ههمی پیکڅه: ژن و میتر، هویر و گر،
بچویک و مهزن ل سهر کرنا فاحیسی و خرابیی و تاوانی کۆم بوو بوون، و
نهغه تشتهکه دبت د دیرۆکی ههمیی دا ل نک مللهته کئی دی بهری قی
مللهتی پهیدا نهبت.

مللهتهک نهگر چهند یی خراب بت و ههز ژ خرابیی ژی بکهت، ههر
دی هندهک مروڅهک د ناڅ وان دا ههبن ب قی کاری وان نه درازی، بهلی
کو مللهتهک ههبت ههمی پیکڅه ل سهر کرنا خرابیی کۆم ببن، و خرابی
ل بهر وان بته تشته کئی عه ده تی، نهغه تشته کئی غه ربه! و یا ژ قی ژ
غه ربهتر نهوه نهڅ خرابیه د خرابیی ب خو دا کاره کئی (شاڅ) بت، وهکی کو
ل نک مللهتی لووطی پهیدا بووی!

(شدووڅا) مللهتی وی چ بوو؟

قورنان ب ږهنگه کې ناشکه را ل سهر ځی ملله تی تومار دکه ت کو نه ف
 ږهنگی نه عده تی د خرابیسی دا ب خو کاره ک بوو ژ داهیتانا ځی ملله تی
 بوو، قورنان دبیت: ﴿وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفُلُجَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ
 مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿۸۰﴾ إِنَّكُمْ لَأَتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِخُونَ ﴿۸۱﴾
 (الأعراف: ۸۰-۸۱) یه عنی: تو به حسنی لوطی بکه ده سی وی گوئییه
 ملله تی خو: ئه ری هون وی کریتییا زیده کریت دکمن؟ کس سی ژ چیکرییان
 بهری هوه ئه و نه کرییه. هن دی هونین هون -ژ گردارییا خو- دچنه نک
 زه لامان، و هون به ری خو ناده نه کریتییا ځی کاری، و هون وان ژنن خو دی
 بو هوه حه لالکرین دهیلن، هون ملله ته کن هوه زیده گاځی ل سهر توخوبیتن
 خو دی کرییه.

ئهغه بوو ئه و کاری کریتی ملله تی لوطی کری: کو زه لام و جا خو
 ب زه لامی بقیه تینت و پشت بده ته ژنی!

و سهره کانیا ځی دهر دی و هه می دهر دین دی ژی یین کو د نا ف ځی
 ملله تی دا هین ئه و بوو ځی ملله تی خو دی نه دنیاسی، ته وحید ی ریکا خو
 ل نک وان نه دیتبوو، و هر ملله ته کځی خو دی ب دورستی نه نیاست (ئیکجار
 باوره یی پی نه نینت، یان شریکان بو وی د پهرستن دا بدانت، یان
 باوره یی ب هنده ک نا ف و سالوخته تین وی نه نینت) ژی عه جیگر تی نه به
 ئه گهر هه می ږهنگین نحرافی د نا ف دا پهیدا بوون.. دین دوژمنی و
 دوراتییا ژ خو دی ژیده ری هه می ئیشین جفاکی و نه خلاقی و نابورییه.

گاځا لوط هاتییه د نا ف ځی ملله تی دا و بوویه نیک ژ وان، بهری هر
 تشته کی وی ئه و ل سهره کانیا دهر دی هشیارکن، و داخواز ژ وان کر کو ئه و
 ته قوا خو دی بکن و گوهدارییا پیغه مبه ری وی بکن:

﴿ كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٣﴾ ﴾ (الشعراء: ١٦٠-١٦٤) يه معنی: ملله تی لووطی پیغه مبه ر دره وین ده ریخستن، ده می برای و ان لووطی گوتیبیه وان: ما هوین ژ عه زابا خودی ناترسن؟ هندی نه زم نه ز پیغه مبه ر کم ژ نک خودایی هه وه فه بو هه وه هاتیم، نه ز ل سهر گه هاندنا په یاما وی بو هه وه یی ده سپاکم، قیجا هوین خو ژ عه زابا خودی بپاریزن و گوهداریا من د وی تشتی دا بکن یی نه ز به ری هه وه دده می، و سهر ا گازییا خو بو رینیشادانا هه وه نه ز چو کرتیه کی ژ هه وه ناخوازم، هندی کرتیا منه هه ما ب تنی ل سهر خودایی هه می چیکریبانه.

مه عنا مه سه لا ئیکتی یا لووطی به ری ملله تی خو دایی ته وحیدا خودی بوو، کو نه و باوه رییبی ب خوداینییا خودی بینن، و په رستنی بو وی ب تنی بکن، و گوهدارییا پیغه مبه ری وی ژ ی بکن.

مه سه لا دویتی نه و بوو یا به ری نوکه مه به حس ژ ی کری، کو نه و وی خرابییا کرت و (شاذ) یا وان ژ نوی ده ریخستی نه کن، و خو ژ ی دویر بکن.. هه ر چنده نه ف هه رد مه سه له ژیک نائینه جوذاکرن؛ چونکی نه و کسه ی خودایی خو ب دورستی بنیاست دی به ری خو ده ته وان ری و ریبازان یین خودی بو ژینی داناین، و ژ وان ریبازان لا ناده ت.

روژا خودی مروث نافراندی، وی وه سا هه زکریبه کو نفشی فی مروثی ل سهر دو پشکان لیکفه بکه ت: نیر و می، و ژ وان ریبازان یین کو خودی بو زیده می و به رده و امبوونا نفشی مروثی داناین نه وه: نیر و می بگه هه نه ئیک، و د نه نجام دا دوونده ب دویف وان بکه فت، و دا کو نه ف گه هشته یا دورست بت خودی -ژ لایه لشی و ده روونی فه- هه ردو لا ب ره نگه کی

وهسا دان کو ب کیر هندی بین بگههنه ئیک، و ئەف گههشتنه ل بهر ههردو لایان شریکر؛ دا ئەو بینه ئامیرهتی ب جهئینانا قی قهدهرا خودی.

ئەفە رتبازه که ژ وان رتبازان یین خودی مروف ل سهر داین، و تۆفە که وی د خوړستییا مروقی دا چاندی؛ دا ژین ب پهنگهکی سورستی ب رتفه بچت، و ههر جاره کا مروقی خو ژ بیرکر و خودایی خو ب دورستی نهیاسی دی ژ قی خوړستییی لادهت و پی ل قی رتبازی دانت.

مللهتی لووطی ئیک ژ وان مللهتان بوو یین خودی ب دورستی نهیاسی، لهو بهری ههر تشتهکی وان پی ل وی خوړستییی دانا یا خودی مروف ل سهر ئافراندی، و ئەو گههشتنه دهرهجهیهکی وان خویشیا خو د هندی را ددیت ئەو د پهیوهندیین خو یین (جنسی) دا (شاذ) بن، و زهلام و جا خو ب زهلامی بقتینت، و پشت بدهته ژنی!^(۱)

و چونکی ئەف کرتییا وان دکر ل بهر وان بوووو تشتهکی عهدهتی مهسهله گههشتیوو وی دهرهجهی وان ئەف کاره ب دزی قه نه دکر، بهلکی ل پیتش چاڤ و ب شانازی قه وان ئەو دکر، و کسهک د ناڤ وان دا نهبو بیژته وان ئەف کارهکی خرابه:

﴿ وَلَوْ لَا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأْتُونَ الْفَلْحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿۲۸﴾ أَيْنَكُمْ لَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمُ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَتَيْنَا بِعَذَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۲۹﴾ ﴾ (العنكبوت: ۲۸-۲۹)

تو بهحسی لووطی بکه دهمی وی گوئییه مللهتی خو: هندی هونین

(۱) د جاهلییهتا غهیری یا نوی ژی دا ئەف پهنگی (شدووزی) یی بهلاقه، و هیدی هیدی یی دپته تشتهکی عهدهتی، نه بهس هنده بهلکی ل هندک (وهلاتین پیتشکهفتی) کهنیه ژی یا ئعترافی پی دکت و پهنگهکی شرعییهتی ددهتی!

هوین وی کریتییی دکهن یا کسمی بهری ههوه نهکری، ئه‌ری هوین بو خرابییی دچنه نک زه‌لامان، و هوین ب کاری خوئی پیس ریتکی ل ریتنگان دگرن، و هوین د دیوانین خو دا کریارین کریت دکهن وهکی ترانه‌پیکرنا ب خه‌لکی، و تیه‌رکرنا به‌رتفکان د وان یین ب ریتنه دچن، و گه‌هاندنا نه‌خوشییی بو وان ب گوتن و کریارین سه‌قه‌ت؟ به‌رسفا ملله‌تی لووطی ل سهر گوتنا وی ب تنی نهو بوو وان گوت: کانی عه‌زابا خودی بو مه‌ بینه نه‌گهر تو راست دبیتژی، و یی ل دویش سو‌زا خوئی.

ژ قی ئایه‌تا بو‌ری ئاشکه‌را دبت کو ریتگری و ترانه‌پیکرنا ب ریتنگان ژی ئیک ژ وان کرته کاران بوو یین ملله‌تی لووطی دگرن.. و د نا‌ف قی گیله‌شو‌کا بی نه‌خلاقییی دا لووط ب تنی رابوو‌فه و ده‌نگی خو ب حه‌قییی بلندکر، وی خواست به‌ری پیللی وه‌رگیت، خودایی حه‌ق ب خه‌لکی بده‌ته ناسین، و ملله‌تی خو ژ خه‌وا بی ناگه‌هییی راکه‌ته‌فه، و به‌ری وان بده‌ته نه‌خلاقی و پا‌قژییی، به‌لی نهو ملله‌تی د خرابییی را ستوربووی، و ب شیرئ جاهلییه‌تی هاتییه ب خودانکرن زوی ب زوی ل راستییی ناز‌قرت.

سیه و پینج سالان لووطی روژ و شه‌قین خو کرنه ئیک، مرؤ‌قه‌کی ب تنی ژ باوه‌ری پی نه‌ینا.. وان چ گوت؟

جار گوتن: ئه‌ی لووط! به‌لا خو ژ مه و ریتبازا مه‌ فه‌که.. ئه‌م وه‌کی خو و تو وه‌کی خو.. و جار گوتن: دا بو ته‌ بی‌ترین: ئه‌گهر تو ده‌ف ژ گازییا خو به‌رنه‌ده‌ی ئه‌م دی ته ژ وه‌لاتی خو ده‌ری‌خین.. و جار ژی وان ترانه بو خو ب لووطی کرن و گوتن: تو چه‌ند مرؤ‌قه‌کی پا‌قژ و بو‌ونی! ئه‌م و تو ب کیر ئیک ناییین، یا باش ئه‌وه ئه‌م ته ژ وه‌لاتی خو ده‌ری‌خین؛ دا ئه‌م ژی رحه‌ت ببین و تو ژی رحه‌ت ببی.

د نافيبرا ليووټي و مللهټي وي دا:

پشتي مللهټي ليووټي پشتراست بووین کو ليووټ دهټ ژ گازیيا خو
بهرنادهټ، رابوون دهست دانه گهفان، ل سهری وان گهف ل ليووټي کرن کو
نهگهر نهو خو بی دهنگ نهگهټ، نهو دئ نهچار بن وی ژ وهلاتي خو دهرټخن،
مانی نهو مرؤقهکی بیانییه ژ دهرقهی وهلاتی یی هاتی!

ليووټ ليټه نهبوو.. رابوون رهنگهکی حصارئ دانا سهر وی، گوټني:
نهی ليووټ! وه نهبت کو کسهکی ميټقان بکهی، یان تو ببییه ميټقان ل نک
کسهکی، ل مالا خو روینه ته شوله ژ مه نهبت، نهم دئ وی کهین یا مه
بقيټت، ل نک ته خرابی بت یان نه.. نهم وی نزانين یا تو دبټري، بی
نهخلاقى چیه؟ نهقه ناغهکه تول سهر کارئ مه ددانی، نهو تشتی ل نک ته
بی نهخلاقى، ل نک مه بی نهخلاقى نينه، نهم دبټرينی: نازاديا کسى!

ليووټي گوټ: نهی مللهټي من! دلئ من یی ب ههوه ټه، نهز دترسم
نهټ کارئ هوین دکهن بيته نهگهرا هندئ هوین بچنه هیلاکئ، و خودئ غهزهبا
خو ب سهر هموه دا بينت. جارهکا دی وان یاری بو خو ب ليووټي کرن و
گوټن: غهزهبا خودئ و هیلاک؟! کانی کهرهم بکه وی عهزبا خودئ ب سهر
مه دا بينه یا تو گهفئ پی ل مه دکهی.

قاصدين عهزابی:

گاڅا ههټرکی گههشتییه ټی ههددی.. نهمرئ خودئ ل سهر هندئ
پټکهټات کو دووماهی بو ټی مللهټي بيتهدانان، ئينا خودایی مهزن نهمر
ل جبریلی -سلاټ لی بن- کر کو نهو د گهل ئسرافیلی و میکائیلی ژوردا
بينه خواری؛ دا دو مرگینیا بو دو پیغه مبهرتن وی بينه خواری:

- بو ئیبراهیمی کو خودی د گهل وی هاته که ره می و کوره کی ژ ژنکا وی ساریی دئی ده تی.

- و بو لووطی کو خودی ملله تی وی یی کافر دئی به ته هیلاکی.

قورنان دبیرت: ﴿وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلْنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا سَلَمًا قَالَ سَلَامٌ قَمًا لَيْتَ أَنْ جَاءَ بِعَجَلٍ حَنِيدٍ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تُصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾ وَأَمْرُهُمْ قَائِمَةٌ فَضَحَكْتُمْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾ قَالَتْ يَتُولىءُ آلِيهِ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّزْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجْدِلْنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَخَلِيمٌ أَوْهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾ يَلِي إِبْرَاهِيمَ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَأَنْهُمْ عَلَيْهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾﴾ (هود: ٦٩-٧٦) یه عنی: ب راستی ملیاکه ت هاتبوونه نک ئیبراهیمی؛ دا مزگینییی ب بوونا نیسحاقی و یه عقوویی د دویتف وی دا بدنه وی و ژنکا وی، ئینا وان گۆت: سلافا ل ته بن، وی د بهرسقا وان دا گۆت: سلافا ل هوه بن، و ئه ب لهز چوو و گۆلکه کا قه لهو و سوورکری بو وان ئینا دا ئه و ژئی بخۆن. قیجا ده می ئیبراهیمی دیتی ئه و ده ستین خو درتژ ناکه نی و ژئی ناخۆن، ئه و چه نده ل دلئی وی نه هات، و ئه و د دل دا ب ترسی حسیا و د وان دا که فته گومانن، ملیاکه تان ده می دیتی ئیبراهیم یی دترست گۆتن: نه ترسه ئه م ملیاکه تین خودایئ ته ینه ئه م بو ملله تی لووطی یین هاتینه هنارتن دا وان تی ببهین. و ژنکا ئیبراهیمی ئه و ل پشت په رده ی ژ پییان قه راهه ستای گوھ ل ناخفتنی دبوو، ژ مهنده هوشییا وی تشتی دا یی وی گوھ لی بووی وی کره که نی، ئینا مه ل سه ر ئه زمانئ ملیاکه تان مزگینی دا وی کو دئی وی ژ ئیبراهیمی کوره ک بت ناقتی وی دئی نیسحاق بت، و دئی وی نه قییه ک ژ وی کوری هه بت کو یه عقووبه. ده می مزگینی

ب بوونا ئيسحاقى بۆ ساراينى ھاتىيەدان وى ژ مەندەھۆشى گۆت: ۋەى بۆ من! چاۋا دى من كورەك بت و ئەز يا پىروويم، و ئەقە زەلامى من ژى يى پىرووى و ب ناڧ سال قە چووى؟ ھندى بوونا بچورىكەككەيە ژ ئىكا ۋەكى من و زەلامى من ل پىراتىيى تىتەكى عەجىبە. ملياكەتان گۆتە وى: ئەرى تو ژ حوكم و فەرمانا خودى يا حىبەتتىيى؟ دلۆفانى و پىرووزيا خودى ل سەر ھەۋە بنەمالا پىغەمبەرىنىيى ھەيە. ھندى ئەۋە سالۆخت و كرىارتىن وى جەپ مەدح و سوپاسىيىنە، و ئەۋە د وان سالۆخت و كرىاران دا خودانى بلندى و مەزنىيىتە. قىتجا دەمى ترس ژ ئىبراھىمى چووى ژ بەر نەخوارنا مېھشانىن وى بۆ خوارنى، و مزگىنى ب ئيسحاق و يەعقوبى بۆ وى ھاتىيەدان، ئەۋە ما دان و ستاندن د دەر ھەقا تىبىرنا مللەتە لىۋوطى دا د گەل ھنارتىن مە كر. ھندى ئىبراھىمە گەلەك يى نارامە ھەز ژ ھندى ناكەت لەز د عەزابدانى دا بىتەكرن، گەلەك خۆ بۆ خودى دىشكىنت و ھەۋار دكەتە، و ئەۋە د ھەمى كارتىن خۆ دا ل خودى دزقەرت. ھنارتىن خودى گۆت: ئەى ئىبراھىم تو دەڧ ژ قى ھەڧرىكىيى بەردە و داخووزا دلۆفانىيى بۆ مللەتە لىۋوطى نەكە: چونكى وان يا خۆ ھىژاى عەزابى كرى، و فەرمانا خودايى تە ھاتىيە كو وان تە بىتە، و ھندى ئەۋە عەزابەكا نەئىتە زقەردن ژ خودايى وان دى گەھتە وان.

ب قى رەنگى ئەۋە ھەر سى ملياكەتەن خودى يىن خۆ ئىخسىتە سەر قابى سى جىتلىن جوان و تازە ھاتن دا خەلكى سەدوومى يى كافر بىنە ھىلاكى ۋەكى وان خواستى، و چونكى وان مزگىنىيەك بۆ ئىبراھىمى ژى ھەبۋو، ئەۋە بەراھىيى ھاتنە نك وى، و پىشتى وان مزگىنى دايى، ئىبراھىمى پىسار كر: ئەرى مەسەلا ھەۋە چىيە، و خودى ھوبن بۆ چ ھنارتىنە؟ وان گۆت: ئەم يىن ھاتىنە ھنارتن دا مللەتە لىۋوطى بىيەنە ھىلاكى، ئىنا ئىبراھىم د گەل وان كەفتە دان و ستاندنى، دا پىستراست بىت كو برازايى وى

نه ژ وانه يټن خودئ فەرمان ب تټبرنا وان دای، و پشتی وان ملياکه تان
 ئټبراهيم پشتراست کرى کو ب تنئ ئمو بو تټبرنا کافران يټن هاتينه هنارتن،
 وان دهستورى ژئ خواست و ب لايئ سه دوومی څه چوون..

قاصدين خودئ ل مالا لوطی:

دټټرن: ل ئټټهره کا درهنگ ئمو قاصدين خودئ ئمو يټن خو ئټخستينه سهر
 رهنگی سئ جحټلټن خوشکوک گههشتنه بهر پهريئ باژټري، کچه کا لوطی بو
 ناڅکټشانئ ده رکه فتبوو، وان سلاف کريئ و گوټئ: ئهريئ ئهم دئ لوطی
 ل کټفه بينين؟ ده مئ وئ ههر سئ جحټل ديتين وئ ب رهنگئ وان زانی ئمو
 دټټانينه، ترسا وئ ئمو بوو ئه گهر ئمو بيټنه ناف باژټري و بيئ نه خلاقټين
 سه دوومی پئ بحه سيټين بين نه خو شټيټي بگههيننه وان، و چونکی وئ دزانی
 سهر و گرگريئ کوفريئ يا مهنه کري کو لوط مټقانان بحه وينت، وئ گوټه
 وان: نوکه لوط ل ماله، و ئهز کچا ويمه، ل څټريئ بمينن و نه ئټنه ناف
 باژټري هتا ئهز دچم بيټمه بابئ خو، و وه سا چټبوو. و گاڅا لوط ب هاتنا
 وان حه سيای ئمو گه لهک ته نگاڅ بوو، به ليئ ئمو نه چار بوو بچت وان ب دزی
 څه بينته مالا خو؛ دا کهم پئ نه حه سيټت.

قورټان دټټرت: ﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئًا بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ
 عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾ (هود: ٧٧) يه عني: ده مئ هنارتټين مه هاتينه نک لوطی
 هاتنا وان بو وی يا خو ش نه بوو و ئمو ژئ ته نگاڅ بوو؛ چونکی وی نه دزانی
 کو ئمو هنارتټين خودټنه، څټجا ئمو ژ بهر ملله تي خو ژ وان ترسيا، و گوټ:
 ئه څه روژه کا دژوار و نه خو شه. يا نه خو ش بوو چونکی ترسا وی ئمو بوو د گهل
 وان شهر مزار بت.

﴿ وَجَاءَهُمْ قَوْمُهُمْ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَتَقَوْمِ هَتُّوَلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَظْهَرُ لَكُمْ فَأَتَقَوْمُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزُونِ فِي صَنِيفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٧٨﴾ قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكِ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ ﴿٧٩﴾ قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوِي إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾ ﴾ (هود: ٧٨-٨٠) دهمی هنارتیین مه هاتینه نک لووطی هاتنا وان بو وی یا خوش نه بوو و نهو ژئی تنگاف بوو؛ چونکی وی نهدزانی کو نهو هنارتیین خودینه، قتیجا نهو ژ بهر مللهتی خو ژ وان ترسا، و گوت: نهفه روزه کا دژوار و نهخوشه. و مللهتی لووطی ب غار هاتنه نک وی بو داخواریا کرنا خرابییی، و بهری هنگی وان خرابی د گهل زه لامان دکر، ئینا لووطی گوته مللهتی خو: نهفه کچین منن وان ماره بکهن نهو بو هموه پاقرتره ژ وی یا هوین دخوازن - وی گوت: کچین من؛ چونکی هر پیغه مبهرهک بو نوممه تا خو وهکی بابییه بو عیالی - قتیجا هوین ژ خودی بترسن و خو ژ عه زابا وی بپارتزن، و هوین شهرما من نه بن و ته عدا بییی ل میتهقنن من نه کهن، نه ری ما زه لامه کی سهر راست د نا ف هه وه دا نینه، به ری هه وه ژ کرنا خرابییی بده ته پاش؛ مللهتی لووطی گوتنه وی: به ری نوکه ژئی ته یی زانی کو مه چو پیتهقی ب ژنان نینه، و هندی تویی تو دزانی کانی مه چ دقتت!

نه گهر پسیار بیته کرن: نه ری چاوا وان زانی هندهک میشان بو لووطی یین هاتین، مادهم نهو ب دزی فه هاتبوون؟ دئی بیترین: د هندهک گوتنان دا هاتییه کو ژنا لووطی یا کافر، دهمی زانی هندهک میشان بو زه لامی وی یین هاتین، و زه لامی وی نهو یین هواندین و گوهدراییا مللهتی وی نه کرییه، نهو وی مه غره بییی چوو جاب گه هانده مللهتی خو کو سی جحیلین خوشکوک یین هاتینه مالا لووطی وهرنی!!

ل قیری دو راههستیانین کورت د گهل قی سهرهاتییی مه هه نه:

یا ئیکتی: هنر بکمن بی نهخلاقیا فی ملله تی گهشتبوو چ دهرهجه،
ژنکهک (تبهروعی) بکهت؛ دا خهبرهکتی ب فی رهنگی بگههینته بی
نهخلاقین ملله تی خو!

یا دویت: هنگی دورست بوو بز هلامی موسلمان ژنا کافر ل نک بت، و
پشتی نیسلام هاتی بز دهمهکی ئەف شریعهته مابوو، پاشی نیسلامی ئەف
شریعهته راکر و ئەف کاره حهرام کر.

دهمی ژنا لووطی سوجهتا میتانان گهاندیهه بی نهخلاقین ملله تی
خو، د گاتی دا رهقدهیهکا وان ب نک مالا لووطی قه هات، و ئەو دان و
ستاندن د ناقبهرا لووطی و وان دا چیبوو یا نایهتا بۆری بز مه شهگتیرای، و
دیاره ئەو دان و ستاندنا وان ل بهر دهری مالی بوو، و دهنگی وان گههشته
میتانان، لهو میتانان -دا کو لووطی ژ فی حالی نهخوش بیننه دهری-
گوتن: ﴿ قَالُوا يَلُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرِبْ إِلَيْكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَمِثْ
مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرًا تَكُنُّ مِنْهُ مُصِيبًا مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ
﴿٥١﴾ (هود: ٨١) فریشتهیان گوت: ئەی لووط هندی ئەمین ئەم هنارتین
خودایی تهینه وی ئەم یین هنارتین دا ئەم وان تی بهین، و ئەو ناگههنه ته،
قیجا تو و مروقتین خو ل دووماهییا شهقی ژ فی گوندی دهرکهفن، و کس
ژ ههوه ل خو نهزقرت؛ دا عهزابی نهبینت و نهگههتی، بهلی ژنا ته ئەوا
ب کوفرئ و نفاقی خیانهت ل ته کری ئەو دئ گههته وی یا گههشتیهه
ملله تی وی، هندی سپیدهیه ژقانی تیرنا وانه، و سپیده دهمهکی نیزیکه.

ئەو ل بهر دهری بوون، و لووط د پیکا وان دابوو؛ دا ئەو ب ژور
نهکهفن، گاڤا لووطی راستیا وان زانی ژ نوی پشتراست بوو، و وی ری دا
ملیاکهتان کو ب نک وان کافرین ملله تی وی شه بچن، دبیرن: هنگی جبریلی
چهنکی خو ل ناف چاقین وان دا ههمی کۆره کرن، ئەو ب لهپهقوتی زقرینهقه،

و ئیکى دگۆته یی دی: ئەڤه چیه؟ ئەو چ سێره بهندی بوو لووطی ل مه کری؟ پاشی وان ملیاکه تان گۆته لووطی: ئەڤ شهڤه، ده می شهڤ بهر ب دووماهییی ڤه دچت تو و مروڤین مالا خو ژ باژیری ده رکهڤن، ژنا ته تی نهبت، ئەو بلا بمینت، دا د گهل خه لکی باژیری بچته هیلاکی و ژقانی تیرنا وان سپیدهیه، ڤیجا کس ژ ههوه خو گیرۆ نهکته و نه زڤرت، ئەگه ر ئەو ژى دى مینته د گهل وان.. و لووطی گۆتنا وان ب جهینا، و ئەو و خه لکی مالا خو ده رکهڤتن.

تیرنا مهزن:

ده می لووط ژ ملله تی خو بی هیڤی بووی وی دوعا ژ خودایی خو کر و گۆت: خودایی من، تو من و مروڤین من ژ وی گونه ها کرتت بپارێزه یا ملله تی من دکته، و مه ژ وی عه زایی ژى بپارێزه یا کو تو دى ب سهر وان دا ئینی. هنگی خودی دوعایا وی بو ب جهینا، و ئەو و مروڤین وی و ههر کسه کی باوه ری ب گازییا وی ئینای رزگار کرن. گاڤا بوویه سپیده ژقانی تیرنا ملله تی کافر هات، خودی وه سا حه ز کر بهر ژ عه سمانی - وه کی بارانی- ل وان ببارن و ئەو بی تی بچن: ﴿قَلَمًا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا جِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنصُودٍ ﴿٨٢﴾ مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٣﴾﴾ (هود: ٨٢-٨٣) فریسته یان گۆت: ئەى لووط هندی ئەمین ئەم هنارتیی خودایی تهینه وی ئەم یین هنارتین دا ئەم وان تی ببهین، و ئەو ناگه هه ته، ڤیجا تو و مروڤین خو ل دووماهییا شهڤی ژ ڤی گوندی ده رکهڤن، و کس ژ ههوه ل خو نه زڤرت؛ دا عه زایی نه بینت و نه گه هتی، به لی ژنا ته ئەوا ب کوفر و نفاقی خیانهت ل ته کری ئەو دى گه هته وی یا گه هشتییه ملله تی وی، هندی سپیدهیه ژقانی تیرنا وان، و سپیده ده مه کی نیزیکه. ڤیجا ده می فه رمانا مه ب هاتنه خوارا عه زایی ل سهر وان هه مییان

هاتی مه ژۆرییا وی گوندی ئه‌و لی دژیان کره ژیری و ده‌رنشیفکر، و مه ئه‌و به‌رین ژ ته‌قنا ره‌ق و ه‌شک هاتینه‌ دورست‌کر ل وان باراندن. ئه‌و به‌ر ب ریزگری بوون، و ل نک خودای ته‌ ده‌سنیشان‌گری بوون نه‌ وه‌کی به‌رین عه‌ردی بوون، و ئه‌ف به‌رین خودی ل ملله‌تی لوه‌وی باراندین ژ کافرین قوره‌یشییان د دویر نینن کول وان ژی بینه‌ باراندن.

خودی فه‌رمان ل جبریلی کر هه‌ر حه‌فت باژێرین وان ب گوند شه‌ راکه‌ته‌قه، هه‌تا دگه‌هینه‌ به‌ر عه‌سمانی، پاشی دورنشیف بکه‌ت، و به‌ران لی بیارینت، و کتی ژ وان نه‌هیلت، و جبریلی فه‌رمان ب دورستی ب جه‌ئینا. و دبێژن: شوینوارین باژێر و گوندین ملله‌تی لوه‌وی دکه‌قنه‌ د بن وی ده‌ریایین شه‌ یا دبێژن: (ده‌ریایا لوه‌وی) یان: (ده‌ریایا مری)، و هنگی ئه‌ف جهه‌ یی ه‌شک بوو، و زانایین شوینواران دبێژن: ژ نیشانان وه‌سا دئیتته‌ زانین کو د بن ئا‌قا ده‌ریایا مری شه‌ شوینوارین هنده‌ک گوند و باژێران هه‌نه، تشتی هندێ دگه‌هینه‌ کول ده‌مه‌کی ئه‌ف عه‌رده‌ یی ه‌شک بوو. و هنده‌ک دبێژن: ژ به‌ر وی ه‌ژیانا ب عه‌ردی که‌فتی ده‌می ملله‌تی لوه‌وی چوو‌یه‌ هیلاکی ئا‌ف ژ عه‌ردی زا، و وه‌کی گۆله‌کا مه‌زن چیبوو، و دووماهییی بوو ئه‌ف ده‌ریایه‌ یا نوکه‌ ئه‌م دبینن.

دوماهییا لوه‌وی:

پشتی پیغه‌مبه‌ری خودی لوه‌وی و بنه‌مالا خو ژ ده‌قه‌را سه‌دوو‌می ده‌رکه‌فتین، کی‌شه‌ چوون؟ وچ ب سه‌ری هات؟

ئه‌ف چهندا هه‌ قورئانی بو مه‌ نه‌گۆتییه‌، د هه‌دیه‌کا دورست دا یا (حاکم) ژ (عه‌بدلله‌هی کوری عه‌بباسی) شه‌دگوه‌یزت هاتیه‌ کو لوه‌وی ده‌می ژ باژێری خو ده‌رکه‌فتی ئه‌و و سی کچین خو ب تنی ده‌رکه‌فتبوون (هه‌می

بنه‌مالا وی ئەڤه بوون) و کو وی قهستا ده‌ڤه‌را شامی کر، و ب رنڤه کچا وی یا مه‌زن مر، پاشی پشتی چند قویناغه‌کان کچا وی یا بچویک ژی مر، و ئەو د گهل کچا خو یا ناڤی ب تنی ما. و دویر نینه وی قهستا شامی کر بت؛ دا بچته نک مامی خو ئیبراهیمی -سلاڤ لی بن-.

ل دۆر مرنا ل‌ووطی، کانئ ل کیڤه بوو؟ و کانئ ژییی وی چند بوو ده‌می مری؟ ئەڤه مه نه‌زانیه؟^(۱)

(۱) د (سفر التکوین) دا هژمارا (۱۹) بیه‌ختیه‌کا مه‌زن ب پتغه‌مه‌ری خودی ل‌ووطی و کچین وی ڤه هاتییه رادان، کو هه‌ردو کچین وی ئەو سه‌ر خوش کر، و ئیکا هند کر کو ئەو خرابییی د گهل وان بکه‌ت!! تشتی هندئ د گه‌هنت کو ئەڤ کتیبه ب ده‌ستین هنده‌ک مروقتین نه‌زان یا هاتییه نفیسین، ئەو کتیبا خودانین وی دبیرتی: کیتا‌با پیروژ!

سهرهاتییا شوعهیبی

-سلافا لی بن-

دهه جاران ب ناشکهرایی ناقی شی پیغهمبهری د قورئانی دا هاتییه، و سهرهاتییا وی د گهل مللهتی وی د چار سوورهتین قورئانی دا هاتییه^(۱)، و نهو پیغهمبهره که دهمی مروث نهقرۆ سهرهاتییا وی دخوبنت هزر دکت همر وهکی نهو بو مروقتین جیهانا مه یا نهقرۆ یی هاتییه هنارتن؛ چونکی نهو خواری و وهریادانین شوعهیبی دخواست چارهسهر بکعت همر نهو گرفتارینه یین جیهانا مه یا نهقرۆ ژئی دنالت.

قیجا یا فهره نم ب هزرهکا شهکری سهرهاتییا شی پیغهمبهری ژئی بخونین؛ دا بو خو دهرس و عیبرهتان ژئی وهریگرین.

شوعهیب کی بوو؟ و کهنگی ژیا بوو؟

د دهر حقا نسهبا شوعهیبی دا -سلافا لی بن- گهلهک گوئتین ژیکجودا ههنه، و نه د قورئانی و نه د ههدیسین دورست دا چو گوئن ل دور نسهبا وی نههاتینه، و نهو تهوراتا نوکه ل بهر دهست ژئی چو بهحسی شوعهیبی تیدا نینه.

هندهک دیرۆکفان دبیتژن: شوعهیب نهقیچرکی کورپی ئیبراهیمییه نهوی دبیتژنی: (مه‌دیمن). زانایی ناقدار (ئین عهساگر) دبیتژن: ((دبیتژن: دهیکا شوعهیبی -یان پیرا وی- کچا لووطی بوو...))، و ل جههکتی دی ژ تاریخا

(۱) نهو سوورهت نهقهنه: (الأعراف، الشعراء، هود، العنکبوت).

خو (ئبن عساكر) ژ (عبداللاهي كورئ عهباسي) قه دگوهيژت كو شوعهيب پشتي يوسفي بوو.

هنده كين دي دبئژن: شوعهيب زاقايئ لووطي ب خو بوو، و ل سهرده منئ ئيبراهيمي ژيابوو، و ژ وان بوو يئن باوهري پئ ئيناي، و د گهل وي مشه ختبووينه شامي.

و چونكي چو دهليلين بنبر د دهست مه دا نينن ئم نهشتين چو ژ قان گوتنان دورست دهريئخين، يان (تارجيح) بكهين.. بهلي هر چاوا بت تشتي مسوگره ئهوه شوعهيب پشتي لووطي ب دهمه كي نه يئ درئژ هاتبوو هنارتن؛ چونكي قورنان ژ زار دهقئ شوعهيب قه دگوهيژت كو وي ملله تي خو ژ وي دووماهيبئ ترساندبوون يا ب سهري ملله تي لووطي هاتي ئهوي نهين دوير ژ وان، وه كي دبئژت: ﴿وَيَقَوْمَ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلَ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمَ لُوطٍ مِّنْكُمْ بِبَعِيدٍ﴾ (هود: ٨٩).

و ژ بهر ره وانبيژيا شوعهيب يي بهرچاڤ و زيره كييا وي د ئاخفتني دا ژ هندهك زانايئن سه حايبين دئته قه گوهاستن كو شوعهيب ب ناسناقئ: خوتبه خونئ پئغه مبهران (خطيب الانبياء) دئته ناسين.

چو زانينين وهسا د دهه حهقا شوعهيب يي دا بهري بيته پئغه مبهر د دهست مه دا نينن، كانئ كهنگي و ل كئفه هاتيه سهر دنيايئ، و ژيئ وي چهند بوو دهمئ ئهو بوويه پئغه مبهر.. ئهقه مه نه زانيه.

ملله تي شوعهيب:

د پتر ژ جهه كي دا دهمئ خودايئ مهزن بهحسئ وي ملله تي دكهت يئ شوعهيب بو هاتيه هنارتن ب ئاشكرايي بهرچاڤ دكهت كو ئهو مللهت خهلكئ مهديه ني بوون.. وه كي گوتئ: ﴿وَالَّذِي مَدَّيْنِ أَيْحَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا

اللَّهُ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أُرْسِلُكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ
 عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾ (هود: ٨٤). و د جهه کی دی دا خودایی مهزن
 ملله تی شوعه یی ب سالوخته تی: (أصحاب الأيكة) یه عنی: خودانین دارا
 مهزن، یان خودانین وی جهی ب دار و بار، دده ته نیاسین وه کی دبیترت:
 ﴿كَذَّبَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٦﴾ إِذْ قَالَ لَهُمُ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٧﴾﴾ (الشعراء:
 ١٧٦-١٧٧).

و هندهک دیروکزان دبیترتن: خودی تهف ناسناقه بو ملله تی شوعه یی
 دانایه چونکی ل وهلاتی وان دارهکا مهزن و ب خهمل هه بوو وان په رستن بو
 دکر و ب چاقه کی پیروز بهری خو ددایی.

و (مه دیهن) وه کی زانایتن جوغرافیایی دبیترتن: باژیرهک بوو دکه فته
 نیزیکی که نداتی (العقبه) د ناچه را (حجاز) و (فلسطینی) دا^(١)، و
 خه لکی فی جهی یتن عه ره ب^(٢) ناخی خو ژ ناخی باژیرهی خو وه رگرتبوو، لهو
 دگوتنتی: ئو جاجا مه دیهن.

بناخه یتن گازیبا شوعه یی:

خودایی مهزن به نییی خو یی چاک شوعه یب بو خه لکی مه دینی یی کافر
 هلبیژارت؛ دا لهو بهری وان بده ته ریکا خودی یا راست و دورست، ریکا

(١) تهف باژیره لهو بوو یی پشتی هنگی ب چند سده ساله کان موسا پیغه مبر -سلاف لی
 بن- هاتییی ده می ژ ترستین فیرعهونی دا ره فی پشتی کو زه لامه کی وی بی دهستی
 کوشتی.. وه کی دئ د سهرهاتییا موسای دا فه گتیرین نه گهر خودی حمز بکمت.

(٢) ده می مه سهرهاتییا هوودی -سلاف لی بن- فه گتیرای، مه لهو حمیدیس ئینابوو یا (ئبن
 حبان) ژ (ئهبوو ذهری) فه دگوهیزت لهوا تیدا هاتی کو پیغه مبر -سلاف لی بن- به حسی
 وان پیغه مبران دکمت یتن ژ عه ره بان هاتینه هلبیژارتن و دبیترت: لهو چارن هوود و شوعه یب
 و صالح و پیغه مبرئی ته لهی لهو بوو ذهر.

تەوحیدئ، و وان ژ شرکئ و صەنەمپەرتسییە بدەتە پاش.. و گازیا شوعەیی ژێ خەلەکەکا بەرچاڤە د زنجیرا گازیا حەق دا، گازیا (لا إله إلا الله).

و مروڤ دەمئ سەرھاتییا شوعەیی د قورئانئ دا دخوینت د شیت چار بناخەیین سەرەکی بۆ گازیا وی بدانت، ئەو ژێ ئەڤەنە:

بناخەیین ئیکئ:

تەوحیدا خودئ د (خوداینئ) و (پەرستئ) دا، کو بناخەیین سەرەکی یئ گازیا نئسلامییە، گازیا هەمی پیغەمبەران.. خودایئ مەزن دەمئ سەرھاتییا شوعەیی د گەل مللەتئ وی ڤەدگۆهیزت، دبیتت: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَأَخْلَصُوا إِلَهُهُمُ إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الرَّحْمٰنِ أُولَٰئِكَ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا إِلَيْهِمْ وَأَخْلَصُوا إِلَيْهِمْ وَأَسْرَعُوا إِلَيْهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْيَمِينِ﴾ (الأعراف: ۸۵) یەعنی: مە بۆ ئوبجاخا مەدینەن برایی و ان شوعەیب -سلاڤ لئ بن- ھنارتبوو، ئینا وی گۆتە وان: ئەمی مللەتئ من عەبدینییا خودئ ب تنئ بکمن؛ چونکی ژ وی پیغەتر ھەوہ چو خودایئ دئ یئین ھێژای پەرستئ نینن.

و دبیتت: ﴿كَذَّبَ أَصْحَابُ لُقَيْمَةَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۳۶﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿۳۷﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿۳۸﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿۳۹﴾﴾ (الشعراء: ۱۷۶-۱۷۹) خودانئین وی عەردئ ب دار و بار پیغەمبەرئ خۆ شوعەیب درەوین درەتخست، دەمئ شوعەیی گۆتییە وان: ئەرئ ما ھوین ژ عەزابا خودئ ناترسن کو ئەو ھەوہ سەرا گۆنەھئین ھەوہ عەزاب بدەت؟ ھندی ئەزم ئەز ژ نک خودئ بۆ ھەوہ یئ ھاتیمە ھنارتن دا بەرئ ھەوہ بدەمە ھیدایەتئ، و ئەز پارتزەرئ وئ وەحیییمە یا خودئ بۆ من ھنارتئ، ڤیجا ھوین ژ عەزابا خودئ بترسن، و دویکەفتنا وئ ھیدایەتئ بکمن یا ئەز ژ نک خودئ بۆ ھەوہ پئ ھاتیم.

و هەر چه‌نده ئه‌و خراب‌کارییه‌ن کۆ د ناڤ ملله‌تێ شوعه‌یه‌ی دا هه‌ین گه‌له‌ک بوون، و فسادێ پتریا لایین ژینا وان شه‌گرتبوو ژێ، به‌لێ وی ژێ وه‌کی هه‌می پیغه‌مبه‌رین دی ژ فسادا عه‌قاندی ده‌ست پێ کر، ل ده‌ستپیکێ وی خودێ ب په‌نگه‌کێ دورست ب ملله‌تێ خو دا ناسینی؛ چونکی وی دزانی ئه‌و ملله‌تێ بیر و باوه‌ره‌کا خراب د ده‌ر حه‌قا خودێ دا هه‌بت هه‌می لایین ژینا وی یین دی دێ خراب بن. شوعه‌یه‌ی نه‌گۆته ملله‌تێ خو: باوه‌رییه‌ی بینن کۆ خودێ یێ هه‌ی، و ئه‌و قێ دنیا یێ ب پێشه‌ ده‌بت؛ چونکی وان ئه‌ف باوه‌رییه هه‌بوو.. شوعه‌یه‌ی گۆت: په‌رستنا خودێ بکه‌ن؛ چونکی هه‌وه ژ وی پێقه‌تر چو خودایین دی نینن. گرفتارییا وان د قیصرێ را بوو: وان باوه‌ری ب (ربوبیه‌ت) و خودایینیا خودێ هه‌بوو، به‌لێ وان هنده‌ک په‌نگین عیباده‌تی وه‌کی: دوعا و هه‌وارکرن، و هیقی خواستن، و مافی شریعت دانانی.. بۆ هنده‌ک (خودایین دی) ژێ پیشکیش دکرن، قیجا قی چه‌ندا هه ئه‌و ژ خانه‌یا (ئیسلامی) ده‌رخستن و هیژای ناڤی (شرکی) کرن، و شوعه‌یه‌ی دیت یا فه‌ر ئه‌وه ئه‌و به‌ری هه‌ر تشته‌کی قی (ئحرفا) وان سه‌راست بکه‌ت؛ دا پشتی هنگی ئه‌و ئاماده بین کۆ گۆتنا حه‌ق وه‌رگرن.

بناخه‌یه‌ی دووی:

گرتانا ده‌وله‌تێ و په‌یوه‌ندییه‌ن سیاسی و جفاکی و مالی ب دینێ خودێ قه، و بنه‌جه‌کرنا پامانا عیباده‌تی یا به‌رفره‌ه د هزر و بیرین خه‌لکی دا. شوعه‌یه‌ی چ گۆته ملله‌تێ خو؟

قورنان دبیرت: ﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ﴾ (الأعراف: ۸۵) شوعه‌یه‌ی گۆته وان: ئه‌ی ملله‌تێ من، عه‌بدینیا خودێ ب تنی بکه‌ن؛ چونکی ژ وی پێقه‌تر هه‌وه چو

خودایتن دی یتن هیژای په‌رستنئ نینن، ب راستی نیشانه‌کا ناشکهره
ژ خودایتن ههوه ل سهر راستییا وی یا نهز بو ههوه پتی هاتیم هاتییه، نه‌قه
بناخه‌یئ ئیکئ بوو: ته‌وحیدا خودئ د په‌رستنئ دا.. پاشی گوت: ﴿قَدْ
جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخُسُوا الْبِئْسَ الْأَشْيَاءُ هُمْ وَلَا تُفْسِدُوا
فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿۸۵﴾ (الأعراف: ۸۵)
قتیجا هون مافی مرۆقان ب ره‌نگه‌کئ پتیکه‌اتی بده‌نئ و پیشان و کیشانئ
ب تمامی پتیک بینن، و هون چوین ژ مافی وان ب زۆرداری کیم نه‌کهن، و
هون ب کوفر و زۆرداری خرابکاری د عه‌ردی دا نه‌کهن پشتی کوئو
ب شریعتین پیغه‌مبه‌رتن به‌ری -سلاف لی بن- چاک بووی. نه‌قه یا من
به‌ری ههوه دایئ د دنیا‌یئ و ئاخه‌تی دا بو ههوه چیتره، نه‌گهر هون
باوه‌ریئ ب وی بینن یا نهز به‌ری ههوه دده‌مئ، و کاری ب شریعتئ خودئ
بکهن.. نه‌قه بناخه‌یئ دووی.

و یا ناشکهرایه کو ئیک ژ پتقییئ ته‌وحیدا خودئ د په‌رستنئ دا نه‌وه
مرۆف د هه‌می کار و بارین ژینا خو دا خو ب ده‌ست نه‌مرئ خودئ قه
به‌رده‌ت، و عیباده‌ت -وه‌کی زانایئ ناقدار (ئبن ته‌یمیه) دبیترت - نا‌قه‌کئ
کو‌مکه‌ره بو هه‌ر تشته‌کئ خودئ هه‌ز ژئ بکه‌ت و یئ پی رازی بت ژ گوتن و
کریارتین ناشکهره و نه‌په‌نی.

شوعه‌یی، پشتی ملله‌تی خو ل ته‌وحیدئ هشیارکری، ناگه‌هدارییا وان
کر کو ژ پتقییئ ب جه‌ئینانا قئ ته‌وحیدیه‌ئو سهر و به‌ری ژینا خو
ب هه‌می قه ب مه‌نه‌جئ خودئ قه گری بده‌ن؛ چونکی دینئ خودئ یئ
دورست کانتی چاوا بو هندی هاتییه دا په‌یوه‌ندییئ مرۆقی د گهل خودایئ وی
دورست بکه‌ت، وه‌سا یئ هاتی دا په‌یوه‌ندییئ مرۆقی د گهل مرۆقان ژئ
رتک بیتخت و دورست بکه‌ت، و عه‌بدینییا مرۆقی بو خودئ هندی دخوازت

مرۆف جفاکا خو (ژ لایښ سیاسی و جفاکی و نابوړی څه) ل سهر بناخه یی
ئیسلامی رتک بیتخت و دورست بکهت.

ژ بهر څی چهندي شوعه یی باوهری و نه باوهرییا ملله تی خو ب هندی څه
گریدا کانی نهو چهند دئ پیگیریی ب فرمانا خودی کمن د څی مهسه لا
(مالی) دا یا ملله تی وی ههوجهی پی هه، شوعه یی گوت: نهی ملله تی
من! هوین مافی مرۆقان ب رهنگه کی پیکهاتی بده تی و پیشان و کیشانی
ب تمامی پیک بینن، و چوی ژ مافی وان کیم نه کمن، و ب کوفر و
زورداریی خرابکاریی د عهردی دا نه کمن، نه گهر هوین د خودان باوهر بن دئ
څی کمن یا نهز دبیرمه ههوه.

ملله تی شوعه یی چ بهر سف کره د دهستان دا؟

قورنان دبیرت: ﴿قَالُوا يَنْشُغِبُ أَصْلُوْكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْْبُدُ ءَابَاؤُنَا أَوْ أَنْ
نَفْعَلَ فِيْ أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيْمُ الرَّشِيْدُ ﴿٨٧﴾﴾ (هود: ٨٧) وان گوت: نهی
شوعه یب نه ری نهو نقیژا تو دکه ی فرمانی ل ته دکهت کو نم په رستنا وان
صه نه مان بهیلین یین بابین مه په رستن بو ذکر، یان نم وان فهند و فیلتین
مه دقتین د مالی خو دا بکهین؟ و وان بو ترانه پیکرن گوته وی: ب راستی
هندي تویی تو مرۆقه کی نارام و سه ر راستی.

ههر نهو گوتنه یا حه تا نه قرو ژی داخواز که رین (علمانیی تی) دبیرنه
خودان باوهران: نه ری دیندارییا ههوه شوله ژ سیاست و نابورا مهیه؟ دین
ل کیشه و سیاست و نابور ل کیشه!

بناخه یی سییی:

بهرگرییا هه می رهنگین زورداریی، و ب تاییه تی زوردارییا خودانین
مالی ل هه ژار و بهرده ست تنگان.. نهو ملله تی شوعه یب بو هاتی تشتی

ژ هممیان طبعیتر د ناڅ دا زولم و زورداری بوو، چ ئو زورداری بت یا مهزن و کاربدهستان ل مللهتی دکر، چ ئو بت یا زهنگین و دهوله‌مه‌ندان ل هم‌ژاران دکر.. بازارا وان ل سهر حیلې و ریبایې و که‌یسې یا راوه‌ستای بوو، تهرازیبېن وان ههردهم د خوار و څیچ بوون، نه‌گهر ئیک ژ وان تشتهک کرېبا ب عه‌لبه‌کې دپېشا، و نه‌گهر فروتبا ب عه‌لبه‌کا دی دپېشا، بهرې وان بهس ل هندې بوو بهرکیکن خو تژی بکه‌ن ژ ویرې و یتفه مللهت بمینت یان بمرت ئو گرفتاریا وان نه‌بوو!

شوعه‌یبې بیاقه‌کې به‌رفره ژ گازیبا خو دا څې مه‌سلا گرنګ ئووا قهت یا دور نه ژ مه‌سلا باوه‌ریبا ب خودې، وی گوته مللهتی خو: ((هون مافی همی مروڅان ب ره‌نگه‌کې پیکه‌تای و دورست بده‌نې، و پیشان و کیشانې ب تمامی پیک بینن، و حیلې ل ئیک و دو نه‌که‌ن، و هون ب کوفرې و زورداریبې خرابکاریبې د عه‌ردی دا نه‌که‌ن، ئه‌فه یا من بهرې هه‌وه دایې د دنیاې و ناخه‌تې دا بو هه‌وه چیتره، نه‌گهر هون باوه‌ریبې ب وی دینی بینن یې نه‌ز بهرې هه‌وه دده‌مې، و هون ل سهرتین ریکان نه‌روینن گه‌فا ب کوشتنې ل خه‌لکی بکه‌ن دا ئو مالې خو بده‌نه هه‌وه، ئه‌فه زورداریبه، و هون بهرې خه‌لکی ژ ریکا خودې نه‌ده‌نه پاش. و هون بیرا خو ل قه‌نجیبا خودې بیننه فه ده‌مې هرمارا هه‌وه یا کیم ئینا وی هون زتده‌کرن، و مال و عه‌یال دا هه‌وه، څیجا ب څې چه‌ندې هون سهره‌راز بوون و ب هیزکه‌فتن، و بهرې خو بده‌نې کانې دووماهییا خرابکاران د عه‌ردی دا یا چاوا بوو، و چ تیچوون و نه‌مان هاته سهرې وان؟ ئه‌ی مللهتی من! هون مافی مروڅان د پیشان و کیشانې دا کیم نه‌که‌ن، هندي نه‌زم نه‌ز دبینم هون د ژینه‌کا به‌رفره‌ه و ده‌وله‌مه‌ند دا دژین، و هه‌وه چو منه‌ت ب هندې نینه هون حیلې ل ئیک و دو بکه‌ن، نې ژ بهر کیمکرنا هه‌وه بو کیشان و پیشانان نه‌ز دترسم

عهزابا رۆژهکا وهسا ب سهر هموه دا بیت کو دۆری ل هموه بگرت و هوین
ژی قورتال نهبن..

ئهی مللهتی من! ئهو مفایه حلال یی بو هموه دمینت پشتی هوین
کیشان و پیقانی ب دورستی پیک بینن بو هموه چیتره ژ وی مالی حهرام
یی هوین ب حیله ب دهست خو دئین، قتیجا نهگهر ب دورستی هموه
باوهری ب خودی ههبت، هوین دی پیتیگریی ب فهرامانا وی کهن و خو
ژ زورداریی دهنه پاش).

بناخهیی چاری:

پهروهکرنا خهکی ب ریکا پهیداکرنا نمونهیین چاک بو چاقلیکرئی،
و ناشکهراهه کو نمونهیین ژ ههمیان تمامتر د ناف مروقان دا ئهو
پتیهمبهرن یین خودی بو بهنییین خو دهنیرت.

شوعهیب ئیک ژ خهکی مهديهنی بو، و وی ژ وی وهکی پتیریا خهکی
باژتری مالهکی بوش ههبو، و خودی هند دابوویی کو ئهو ژ وی وهکی وان
بازرگانیی ب مالی خو بکهت، نایهتا (۸۸)ی ژ سوورهتا (هوود) ژ زار
دهقی شوعهیبی قهدهگوهیزت کو وی گوته مللهتی خو: ((ئهی مللهتی من،
هوین چ دبیترن نهگهر نهزل سهر ریکهکا ناشکهرابم ژ خودایی خو د وی
گازیی دا یا نهز دگههینمه هموه، کو هوین پهستنا خودی ب تنی بکهن، و
حیلی د مالی دا نهکهن؟ و هوین دزانن کو خودی ژ کهرهما خو رزقهکی
بهرفرهه و حلال و باش یی دایه من؟ و من نهقیت نهز هموه ژ تشتهکی
بدهمه پاش، پاشی نهز ب خو د پشت هموه را بچم وی تشتی بکهم، و من
ب قی کاری خو همما ب تنی باشی و چاککرن دقتیت و چو ددی نه..)).

یہ عنی: ہر وہ کی شوعہیبی دقیا بیڑتہ وان: ہون ہزر نہ کہن ئہ زئی
 دبیرتہ ہموہ خو ژ حیلئی بدہنہ پاش؛ دا فایدئی سویکی ہمئی بو من بمینت،
 راستہ نہ زئی وہ کی ہموہ یی خودان مالم، بہلئی ئہو فرمانا خودئی یا نہ ز
 ل ہموہ دکہم نہ ز ب خو بہری ہموہ د مالی خو دا ب جہ۔ دینم۔۔ شوعہیبی
 ئہفہ گوت، و ئہفہ کر، لہو چو ہہ فیکتین وی نہشیا مہ جالی طانی بینت و
 بیڑت: شوعہیبی دقیت مہ بخاپینت دا بازار بو وی بمینت!

بہرسقا مللہتی شوعہیبی:

ئہفہ گازیبا شوعہیبی بو، و وہ کی یا ناشکرا گازیبا وی د خیرا وان
 ہمییان دابو، بہلئی د گہل ہندی ژی بہرسقا وان بو شوعہیبی بہرسقہ کا
 کرت و نہ ژ ہڑی بو، ل دہستپیکئی وان گوہین خو ژ گازیبا وی گرتن، و
 ب دورستی گوہداری بو نہ کر، بوچی؟ ہیجہتا وان ئہفہ بو: ئہو دینئی
 شوعہیب پئی ہاتی تشتہ کی نوییہ، و ل سہر دہمی باب و باپیرتین وان
 نہ بو، قورنان ژ زار دہفی وان فہدگوہیت:

﴿ قَالُوا يَشْعَبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ ﴾ (ہود: ۹۱) وان گوت: ئہی
 شوعہیب ئہم د گہلہ کی ژ وی ناگہین یا تو دبیرئی؛ چونکی تشتہ کی نوییہ
 ل بہر مہ.

پاشی گاغا وان دیتی شوعہیب ل گازیبا خو یی مجدہ، وان ژ بیبہختی
 گوتی: تو مروفقہ کی سیرہ بہندیبا ل تہ ہاتیبہ کرن، ﴿ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ
 ۳۵ وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِن نُّظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ۳۶ ﴾ فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِن
 كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۳۷ ﴾ (الشعراء: ۱۸۵-۱۸۷) وان گوت: ہندی تویی ئہی
 شوعہیب، ہما تو ژ وانی یین سیرہ بہندیبی کارہ کی دژوار تیکری، و عہقل
 بو نہیلائی، و ہما تو ژی وہ کی مہ مروقی، قیجا جاوا پیغہ مہرینی بو تہ

ب تنی دئی نیت؟ و هه ما هه می ههرا مه نهوه کو تو د قی گوتنا خو دا
 ژ دره وینانی. قیجا نه گهر تو راست دبیژی کو تو پیغه مبهری، پا کانی
 دو عایه کی ژ خودی بکه دا نهو پرتین عهزایی ژ عهسمانی ب سهر مه دا
 بینت و مه بیرنت.

و تشستی ژ هه مییان غه ربترل بهر وان نهو بوو شوعه بیی دخوازت
 سیاسه تا وان یا نابوری ژی ل دویف مه نهجه کی خودایی بت:

﴿ قَالُوا يَنْشُعِبُ أَصْلَوكُمْ تَأْمُرُك أَنْ تَتْرُك مَا يَعْبُدُ ءآبَاؤُنَا أَوْ أَنْ تَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا
 نَكْرَهُ لَإِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴾ (هود: ۸۷) وان گوت: نهی شوعه بیی نهری
 نهو نقیژا تو دکه ی فهرمانی ل ته دکه ت کو نه م په رستنا وان صه نه مان
 بهیلین یین بایین مه په رستن بو ذکر، یان نه م وان فه ند و فیلین مه دقین
 د مالی خو دا بکه یین؟ و وان بو ترانه گوته وی: ب راستی هندی تویی تو
 مروقه کی نارام و سه ر راستی. و گه فا وان بو شوعه بیی و دویکه فتیین وی یا
 نا فاکری بوو ل سهر دو (ئیجراناتین دژوار):

یا نیکتی: ده ریخستنا ژ وه لاتی و نه فیکرن: ﴿ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ
 قَوْمِهِ لَخَرَجْنَاكَ يَنْشُعِبُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَعْنُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ
 كُنَّا كَاهِنِينَ ﴾ (الأعراف: ۸۸) وان ریبه ر و مه زنین خو ژ باوه ری نینانا
 ب خودی و دویکه فتنا پیغه مبهری وی شوعه بیی -سلاف لی بن- مه زنتر
 دیتی ژ ملله تی شوعه بیی گوتن: نهی شوعه بیی سویند بت نه م ته و هه چیی
 د گهل ته باوه ری نینای ژ گوندی خو ده ریخین، یان ژی هوین دئی ل دینی
 مه زقرن، شوعه بیی ب مه نده هوشی فه گوت: نهری نه م دویکه فتنا هه وه
 د دینی هه وه یی پویچ دا بکه یین، نه گهر خو مه نه قیت ژی ژ بهر کو نه م
 دزانین نهو دینه کی پویچه؟

یا دووی: بهر لی باراندن: ﴿قَالُوا يَشْعَبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَنَّكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَا رَهْطًا لَرَجْمَتِكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾﴾ (هود: ۹۱) وان گوت: ئەى شوعەیب، ئەم د گەلەکی ژ وئ ناگەهین یا تو دبیتری، و هندی ئەمین ئەم تە د ناف خۆ دا لاواز دبیین و تونە ژ مەزن و سەرۆکتین مەیی، و ئەگەر ژ بەر ئویجاخا تە نهبا -کو ئەو ژى ل سەر دینى وان بوون- ئەم دا بەران ل تە بارینین، و تە چو ریز و بهایی خۆ ل نک مه نینه.

ئەنجامی هەفرکیی:

دەمی شوعەیبی مللەتی خۆ ژ دووماهییا بی ئەمرییا خودی دترساند، وان دگوتی: ﴿فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾﴾ (الشعراء: ۱۸۷) شوعەیب! کانی دوغایەکی ژ خودی بکه دا ئەو پرتین عەزابی ژ عەسمانی ب سەر مە دا بینت و مە بیرنت، ئەگەر تو ژ راستگۆیانی کو خودی دئ عەزابی ب سەر مە دا نیت.

و گاڤا بی منەتییا وان گەهشتییە فی حەددی شوعەیبی گۆتە وان: ﴿وَيَقَوْمِ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَٰلِمٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَن يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ وَأَرْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾﴾ (هود: ۹۳) ئەى مللەتی من هەر کارەکی ژ هەوە بیت هون د جهی خۆ دا بکەن، هندی ئەزم ئەز دئ ل سەر ریکا خۆ کاری کەم و بەری هەوە دەمە تەوحیدئ، پاشی هون دئ زانن کانی کی ژ مە عەزابهکا وەسا دئ ب سەری نیت کو وی شەرمزار بکەت، و کانی کی ژ مە د گوتنا خۆ دا بی درەوینە، ئەز یان هون؟ و هون چاقەرییی وئ بن یا کو دئ ب سەری هەوە نیت ئەز د گەل هەوە ژ زێره قانامە.

پاشی خودی دەستوری دا ئەو عەزاب ب سەر وان دا بیت یا وان داخووا هاتنا وئ کری و شوعەیبی گەف پئ ل وان کری.. خودی دبیترت: ﴿فَأَخَذْتَهُمْ

الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جُثَيِّينَ ﴿٩١﴾ (الأعراف: ٩١). و ل جهه کئی دی دبیترت:
 ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ
 فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جُثَيِّينَ ﴿٩٤﴾ كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا ۗ أَلَا بُعْدًا لِّمَذِينِ كُنَّا بَعْدَتْ تَمُودُ ﴿٩٥﴾﴾
 (هود: ٩٤-٩٥). و ل جهه کئی دی دبیترت: ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ الظُّلَّةِ
 إِنَّهُ كَانَ عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾﴾ (الشعراء: ١٨٩).

و بو کومکرتی د ناڅبهرا مهعنايین څان نايه تان دا تهفسيرزان دبیترت:
 دهمنی خودی قیای خه لکی مهديهنی ببه ته هیلاکی گهرمه کا مهن ب سهر وان
 دا ئینا، هفت روژان خودی با ژ وان بری، ژ گهرم و بینته نگییی دا ئهو
 دره قینه بهر هر سیبه ره کا هه، دووماهییی وه لی هات ئهو ژ گهرمان دا
 ره قینه چولی و خانییین خو بهردان.. د قی دهلیقه یی دا وان هند دیت
 هندهک پرتین عه وری ل عهسمانی کوم بوون، وان هزرکر دی باران ژ څان
 عهروان بارت، که یفا وان گه لک هات، هه می پیکه چوون خو دانه بهر
 سیبه را وان عهوران، به لی خودی دهستوری دا وان عهوران ئهو بینه پرتین
 عهزابی و ب سهر وان دا بین، وه کی وان داخوازکری! ئهو عه وری بوونه گوپی
 و ب سهر وان دا هاتنه خورای، و همر د وی دهلیقه یی دا دهنگه کی زیده بلند
 په رده بین گویتن وان دراندن، و عهرد ژی ل بن پییین وان هریا.. و ب قی
 رهنگی هه می چوونه هیلاکی، و ب تنی شوعه یب و دویکه فتیین وی مانه
 ساخ.

شوعه یب پشتی نه مانا ملله تی خو:

زانایین ناقدار (ئبن که شیر) ژ (وهه بهی کوری مه نه بهی) شه دگویترت،
 دبیترت: پشتی نه مانا ملله تی شوعه یی ئهو و خودان باوه رتن د گهل دا چوونه
 مه که هتی و ل ویری ناکنجی بوون، هتا شوعه یب ل ویری مری، و گورا وی
 دکه فته روژنا قایا که عی.. و خودی چیتر دزانت!

سەرھاتىيا ئىسماعىلى

-سلاڧ لى بن-

ئىسماعىل پىغەمبەر -سلاڧ لى بن- كورپى خوشتقىيى خودى ئىبراھىمى
-سلاڧ لى بن- و ھاجەرا قىبطىيە، و بەرى نوکە دەمى مە سەرھاتىيا
ئىبراھىمى قەگىزاي، مە بەھسى چوونا ئىبراھىمى و ژنکا وى سارايى بۆ
مصرى كرىو، و كانى چاوا مەلکى ئىك ژ جارىيىن خۆ يىن قىبطى -كو
ھاجەر بوو- دابو سارايى پشتى وى پاقرى و بژونىيا سارايى دىتى..

دەمى ئىبراھىم و سارا زقرىنە شامى وان ھاجەر ژى د گەل خۆ ئىنا، و
ھاجەر بوو ئىك ژ ئەندامىن مالا وان، و پشتى چەند سالەك ب سەر
سارايى دا چووين، و ئەو ژ خۆ بى ھىقى بووى كو ئىدى عىيالەك بىت، و
وى دىت زەلامى وى ئىبراھىم ھىدى ھىدى يى بەر ب پىراتىيى قە دچت،
رابو جارىيا خۆ ھاجەر دا زەلامى خۆ، گۆت: بەلکى خودى زارۆکەكى ژى
بدەتى.. و ب قى پەنگى جارىيا سارايى ھاجەر بۆ ھويا وى.

دەيكا ئىسماعىلى:

دەمى مەلکى مصرى ھاجەر دايە سارايى ھاجەر كچەكا جحیل بوو،
ژىيى وى د بن بىست سالىيى دا بوو، پشتى ئەو د گەل خاتونىا خۆ و
زەلامى وى ھاتىيە شامى چەند سالەکان ما ھەتا ژىيى وى گەھشتىيە دورىن
سىھ سالىيى، ئەو بوو خاتونىا وى سارايى ئەو دا زەلامى خۆ، و پشتى

هاجرئ شوی ب ئیبراهیمی کری هر زوی خودئ هاته کهره می و هاجر پی
حهسیا هر وهکی بچویکهک د هناقان دا یئ دئتته دورستکرن، کهیفا
هاجرئ ب قئ چهندئ هات و وئ ئەف مزگینییه دا زهلامئ خو، و وی ژئ
زنده کهیف ب قئ مزگینیئ هات.

بهلی تشتئ غهرب ئەفه بوو سارا ئەوا هاجر دایه ئیبراهیمی دا خودئ
عهیالهکی ژئ بدهتی، گاڤا زانی هاجر یا ب (هملهیه) غیرهت بو چئبوو،
و کهریین خو هاقئتنه هاجرئ.. د هه دیسهکا خو دا پیغه مبهر -سلاڤ لئ
بن- دبئرت: بو جارا ئیکئ ژنکان شیتک ل پشتا خو گرتداین دهیکا
ئیسماعیلی بوو، وئ شیتکهک ل پشتا خو دشداند؛ دا سارا نیشانئین
حهملئ وئ نه بینت.

تهورات^(۱) و هسا ناشکرا دکهت کو ده می هاجر ب حمله کهفتی وئ
خۆ ل سهر سهرئ سارایی مهزن کر، و ئەف چهندا هه بو سارایی نه خوش بوو،
لهو وئ بهر گهریان کر کو نه خوشییی بگههینته هاجرئ. و چ ژ بهر قئ
ئه گهرئ بت یان ژ بهر نه گهرهکا دی بت، په یوه نندیئین هاجرئ و سارایی
گهه شتنه وئ دهره جئ سارایی ژ زهلامئ خو خواست ئەو هاجرئ ژ بهر
چاڤئین وئ بهت و نههیلته ل وی جهی یئ ئەو لئ، و هاجرئ زانی نهڤیانانا
ههویا وئ بو وئ یا گهه شتییه چ هه ددی لهو ترسیا سارا نه خوشییه کئ
بگههینته وئ یان زارۆکئ وئ، لهو مهسهله گهه شته هندی هاجر ژ مالی
رهڤئ، و پیغه مبهر -سلاڤ لئ بن- دبئرت: ده می هاجر رهڤئ دهه مینئ
کراسئ خو ب عهردی را خشاندن؛ دا شوین پیئین وئ ل عهردی نه مینئ،
حهتا سارا نهزانت کانی ئەو کئفه چوویه.

(۱) د (سفر التکوین) دا هژمارا (۱۶) ئ.

بوونا ئيسماعيلي:

ل شامى خودى ئيسماعيل ژ هاجهري دا ئيبراهيمي، و ل دويش گوتنا تهوراتي ژيبي ئيبراهيمي هنگي هستي و شش سال بوون، و پستي بوونا ئيسماعيلي -وهكي مه گوتي- د ناقبهرا هاجهري و سارايي دا نهخوشي چيبيو، و بو حيكمه تهكا خودي پي دزاني چاره سهر يا قى نهخوشي بي ب ئيبراهيمي قه نهات، و ئيبراهيم د ناقبهرا هاردو ژنكتن خو دا حيبه تي ما، نيك دوتماما وي يا خوشتقي بو، نهوا ل سهر خاترا وي و ديني وي جه- و وار و مروقتين خو همي هتلاين و مشه ختبوويه غه ريبينان، و يا دي دهيك كوري وييه، نهو كوري پستي چاقرتبييه كا دوير و دريژ ژ نوي هاتي..

پاشي خودي وهحي بو پيغه مبهري خو ئيبراهيمي هنارت كو ئيسماعيلي و دهيكاي وي ژ وي جهي سارا لي بيهت، ئينا ئيبراهيمي گوهدار فه رمان ب جهننا و كوري خو بي ساقا د گهل دهيكاي وي ژ شامى برن..

بو كيغه؟ خودي گوتي: بيه دهقرا (فاراني)، وهكي تهورات ناقي لي ددانت، و فاران نهو جهه بي باژيري (مهكههي) نوكه دكهفتي.

ئيسماعيل ودهيكاي خول مهكههي:

قورئان، و پيغه مبهري ژي -سلاڤ لي بن- د حهديسه كا خو دا^(۱) ناشكرا دكهت كو ئيبراهيمي ژنكا خو هاجهري، د گهل كوري وي ئيسماعيلي، برنه مهكههي و ل ويري دانان و ناكنجيكرن.

قورئان ل سهر نه زمانن ئيبراهيمي ديترت: ﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَأَرْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿۳۷﴾﴾ (ابراهيم: ۳۷) خودايي مه، هندي نهزم

(۱) يا (بوخاري) ژ (عبدللاهي كوري عمباسي) فهدگوهزيت.

من هندهک ژ دووندهها خو ل نهالهکا بی شینکاتی و ئاف ل نک مالا ته یا حرام ناکنجیکرینه. خودایی مه، من ئەو چهنده ب فرمانا ته کرییه؛ دا ئەو ب دورستی ب کرنا نقیژی رابین، قیجا تو دلێ هندهک بهنییین خو ب لایێ وان فه بکیشه، و تول قی جهی ژ ههمی رهنگین بهرهمان رزقی وان بده؛ دا ئەو شوکرا قهنجییا ته یا مهزن بکهن.

سهراتییا فهگوهاستنا ئیبراهیمی بو ئیسماعیلی و دهیکا وی ژ شامی بو مهکههی پیغهمبهر -سلاف لی بن- ب بهرفرههی بو مه فه دگوهیژت، پیغهمبهر -سلاف لی بن- دبیرت: ((ئیبراهیمی هاجهر و کورێ وی ئیسماعیل ئینان دهمی ئەو یی ب شیر^(۱)، ئینان دانانه بن دارهکا مهزن ل ژۆرییا مزگهفتی^(۲) ل هنداقی زه مزه می، و هنگی کس ل مهکههی نه بو، وی ئەو هیلان و چوو، دهیکا ئیسماعیلی د دویف دا چوو و گوتی: ئەی ئیبراهیم، دئ کیفه چی و مه ب تنی هیلیه ل قی نهالا بی مروث؟ ئیبراهیم لی نه زقری، دو سی جارن وی ئەف ئاخفتنه گوته ئیبراهیمی، ئیبراهیم لی نه زقری، ئینا وی گوتی: خودی ئەف فرمانه ل ته کرییه؟ ئیبراهیمی گوتی: بهلی، ئینا وی گوته: پا ئەو مه ژ بیر ناکهت، و زقری نک کورێ خو. پشتی ئیبراهیم ژ وان دویر کهفتی، و چوو به جهکی وهسا ئەو وی نه بینن، ئیبراهیمی بهری خو دا جهی بهیتی و دهستین خو بلند کرن، و ئەو دوعا کر یا د ئایهتا بۆری دا هاتی، و خودی دوعا یا وی قهبول کر)).

(۱) ژ قی حدیسی ناشکرا دبت کو دهمی ئیسماعیل هاتییه مهکههی هیشتا یی ب شیر بو، و ئەفه وی خهله تییبی بو مه دورست دکهت یا کو د (سفر التکون) دا هاتی کو پشتی بوونا ئیسحاقی ژ نوی ئیسماعیل و دهیکا خو بو مهکههی هاتیوونه ده رتخستن، و ناشکراهیه کو ئیسماعیل ل دویف گوته تهوراتی- چاره سالان ژ ئیسحاقی معزتر بو.

(۲) هنگی ئافاهییبی مزگهفتی نه ما بو، و بهیت بی سهر شوین بو بوو.

سهر پوره کا ب سانهی نه بوو د سهر ئیبراهیمی را بوری.. ژنکا خو یا
جحیل، د گهل کورپی خو یی ساقا بهیلته ل نهاله کا هسک و زوها، و یا بی
خودان، کاره کی مه زن بوو، بهلی نه ل بهر ئیبراهیمی نه وی خو ب هه می شه
تسلیمی خودی کری.

پیغهمبر -سلاڤ لی بن- دبیرت: ((دهیکا ئیسماعیلی شیر دایی، و
ژ وی ئاقی شه د خوار، هتا ئاڤا وان نه مای، نهو تینی بوو و کورپی وی ژ ی
تینی بوو، گاڤا وی دیتی چو د کورپی وی نه ما ژ تینا دا، دلوی وی نه گرت
نهو کورپی خو ب قی رهنگی ببینت، ئینا نهو رابوو قهستا سهر گری
(صهفایی) کر، چوو سهر گری دا بهری خو بده تی کانی دی کسه کی بینت
یان نه، وی کس نه دیت، ئینا هاته خواری و قهستا گری (مهروایی) کر، و
ل سهر گری راوهستیا دا بهری خو بده تی کانی دی ئیکی بینت یان نه،
هفت جار ان وی نه هاتن و چوونه کر)).

عبدللاه دبیرت: پیغهمبری -سلاڤ لی بن- گوت: ((ژ بهر قی چهندی
خهلک (سه عیپی) د ناڤهرا صهفا و مهروایی دا دکهن)).

گوت: ((گاڤا نهو هاتیبه سهر گری مهروایی دهنگهگ هاتی، وی گوهی
خو دایی دیت دهنگ ژ لایی کورکی شه یی دئیت، ب نک شه چوو دیت
ملیاکه تی خودی جبریل یی جهنگی خو ل عهردی ددهت^(۱) وی هند دیت ئاڤ
ژ عهردی زا، ئینا وی دهستین خو ژ ئاقی تری کرن و کونی ئاقی ژ ی
داگرت.. وی ئاڤ شه خوار و دا کورپی خو ژ ی، ئینا ملیاکه تی گوتی: نه ترسن،

(۱) هاجر ژنکا پیغهمبری خودی ئیبراهیمی بوو، و دویر نینه وی گلهک جار ان جبریل دیت
بت ده می نهو دهاته نک زهلامی وی، لهو وی نهو نیاسی بت.

خودئ هموه بهرزه ناکهت، ل قئیرئ مالا خودئ دئ ئیتته ئاڤاکرن، ئەف
بچوئکه و بابئ وی دئ وی ئاڤا کهن، و خودئ مروڤئین خو بهرزه ناکهت)).

د گهل ئوبجاخا جورهومییان:

وهکی ئاشکهرا مهکهه دکهفته جهرگئ گزیرتا عهههبان، و ل وی دهمی
ئیبراهیمی هاجهر و کوپئ وی ئیسماعیل ئیناین داناینه مهکههئ، مهکهه
نهالهکا هسک و بئ مروڤ بوو، و چوو ئاڤاهی لی نهبوون، و دویر نینه
بهری هنگی ئاڤاهی ل مهکههئ ههبوئینه؛ چونکی بهیتا خودئ -ئهوا هئتر
ل سهه دهمی نووخی و ئادهمی ههئ- بهری ئیبراهیمی ب هزاران سالان یا
ئاڤابوو، بهلی دیاره ژ بهر بۆرینا سال و دهمان ئەف جهه کاڤل بووبوو، و
خهلکی جهئ بهیتئ بهرزه کربوو..

گاڤا هاجهر و ئیسماعیل ل قئی جهی ئاکنجیبوئین، و خودئ -وهک
قهدرگرتن بۆ وان- کانئیا زه مزه می ل وی جهئ هسک پهقاندی، و ژ بهر وی
دوعایا ئیبراهیمی بۆ دووندهها خو کری؛ و دا خودئ جارهکا دی مالا خو ئاڤا
بکهت و بۆ خهلکی بکهته پرووگهه و جهئ عیبادهتی، خودئ وهسا جهزکر
کۆمهکا مروڤان ژ ئوبجاخا (جورهومییئین عهههه) د بهر مهکههئ یا بۆرین،
وان دیت تهیرهک یئ ل دۆر جههکی دزقرت، وان گۆته ئیک و دو: ئەف تهیره
یئ ل دۆر ئاڤئ دزقرت، و یا ئەم دزانین ئەف نهاله یا هسکه ئاڤ لی نینه،
قئبجا ئەفه چ قهومییه؟ و دا ئەو مهسهلی بزائن رابوون هندهک ژ خو هنارتنه
وی جهی، پشتی ئەو زقیرین وان گۆته ههڤالئین خو: حال و مهسهلئین ژنکهکئ
و بچوکی وی ئەهههه.. ئینا ئەو هاتنه نک هاجهههه و پشتی هاجهههه
سوحهههه خو و کانئیی بۆ وان قهگئیرایی وان دهستویری ژئ خواست ئەو بئین

مالټن خو بيننه څي جهي، هاجهرئ دستوري دا وان ب شهرتهكي كاني يا وي و كورئ وي بت.

ب څي رهنگي (جورھومي) هاتنه مهكهئ و مهكهه ئاڅاكر، و دوعايا ئيبراهيمي ب جههات^(۱).

ئيسماعيل د ناڅ جورھوميان:

ئيسماعيل ل مهكهئ، و د ناڅ ئوبجاڅا جورھوميان عهرو ب دا مهزن بو، و ژ وان فيري زمانئ عهرو بان بو، وهكي د هديسا بوخاري دا هاتي، و ئەف هديسه -وهكي زانايئ ناڅدار (ئبن هاجر) دبپژت- دهليله كو دهيك و بابئئ ئيسماعيلی ههردو عهرو نهوون، و ئەو ب عهرو بي نه دئاڅفتن، و ژ سهراهييا وان ديار دبت كو هاجر و ئيبراهيم ژي ژ جورھوميان فيري عهرو بيئي بووون.

و ههرو چنده بنهجا ئيبراهيمي ل شامئ ژي بو، بهلي ههرو جارچار ئەو دهات سهرا هاجرئ و ئيبراهيمي ددا، و پيتشيبيان وان بو ب جه دئنان، و ئيسماعيل ژ بابئ خو بي پيغه مبهرو و دهيكو خو يا خودان باوهر فيري دينئ دورست و راستيئي بو، و دهمنئ ئەو بوويه نيڅ زهلام وي خو فيري تيرهائيتنئ كر، لهو هيشتا ئەو باش فاما نهووي ئەو ب سهگفانيئي هاته ناسين، و ئەف چهندا هه بو وي يا فهروبو، چونكي وي ل بهر بوو كارئ خو بكهته نيچير.

(۱) ئيبراهيمي دوعايهكا دي ژي بو خهلكئ څي جهي كر بو كو خودئ پيغه مبهرهكي بو وان بهنيرت ريكا خودئ نيشا وان بدهت، دهمن گوتئ: ﴿ رَبَّنَا وَأَنْتَ فِيهِمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ (البقرة: ۱۲۹) و خودئ ئەف دوعايا وي ژي ب جهينا، و موحهمد -سلاف لي بن- بو وان هنارت.

ئىبراهيم و سەرژىكرنا ئىسماعىلى:

د هندەك ئايەتتەن سوورەتا (الصافات) دا خودايى مەزن بەھسە دىلپاكى و ئىخلاصا ئىبراهيمى دكەت، و كانى چاوا وى صەبر ل سەر ئەمرى خودى دكر، و دىيىت: ئىبراهيمى گۆت: ھندى ئەزم ئەز دى ژ وەلاتى خۆ مشەخت بىم و چمە نك خودايى خۆ ل وەلاتەكى ئەز بشىم وى لى بىپەرسىم؛ چونكى ئەو دى بەرى من دەتە خىرا دىيائى و ئاخەرتى. خودايى من تو زارۆبەكى چاك بدە من. ئىنا مە دوغايا وى ب جەئىنا، و مە مزگىنى ب كورەكى ئارام داى، يەنى دەمى ئەو كور مەزن دىب دى يى ئارام بت، و ئەو ئىسماعىل بوو. قىچا دەمى ئىسماعىل مەزىبووى و د گەل بابى خۆ گەرياي بابى وى گۆتى: ئەزى د خەونى دا دىنم كو ئەزى تە سەرژى دكەم، قىچا تو چ دىيى؟ (و خەونا پىغەمبەران ھەقىيە) ئىسماعىلى ژ رازىبونى ب ئەمرى خودايى خۆ، و ژ باشىيا د گەل بابى خۆ، گۆت: وى بكە يا خودى فەرمان پى ل تە كرى ژ سەرژىكرنا من، ئەگەر خودى ھەز بكەت تو دى من ژ وان بىنى يىن صەبرى دكىشن و ب ئەمرى خودى دراى.

دەمى وان خۆ ب دەست فەرمانا خودى قە بەرداى، و ئىبراهيمى كورى خۆ ئىخستىيە سەر ئەنىيى؛ دا سەرژى بكەت. ل وى دەمى بەرتەنگ مە گازی ئىبراهيمى كر كو: ئەى ئىبراهيم، ب راستى تە ئەو كر يا فەرمان پى ل تە ھاتىيەكرن و تە خەونا خۆ راست دەرتخست، ھندى ئەمىن كانى چاوا مە جزائى تە سەرا باوھرىيا تە دا تە وەسا ئەم جزائى وان ژى ددەين يىن وەكى تە قەنجى كرى، قىچا ئەم وان ژ تەنگاڧىيىن دىيائى و ئاخەرتى پرگار دكەين. ھندى فەرمانا ب سەرژىكرنا كورى تەبە ئەو جەرباندنا ب زەھمەت بوو يا كو راستىيا باوھرىيا تە ئاشكەراكرى.

خودى دبیژت: مه ئیسماعیل دا رزگارکرن، و مه بهرانهکى مهزن پیتش
وی قه دا. و مه بهحسى ئیبراهیمی ب باشی د ناڤ مللهتین پستی وی دا
هاتین هیتلا.

و خودى دبیژت: ژ بهر صهبرکیشان و رازیبونا ئیبراهیمی ب نهمرى
خودایى وی و گوهداریا وی مه مزگینی ب کورئى وی ئیسحاقى دایى کو
ئهو دئ پیغه مبهرهکى ژ چاکان بت. و مه بهرهکەت ب سهر وان دا ئینا
خوارى. و ژ دووندهها وان ههر دویمان ههیه یى گوهداریا خودایى خو دکەت،
و قهنجیى ل خو دکەت، و ههیه یى ب کوفرئ و گونههکاریى ئاشکهرا
زۆرداریى ل خو دکەت.

ئهقه ب کورتییا سهرهاتییا ئیسماعیلی بوو وهکی قورئانئ بو مه
قهگترای، و ههر چهنده د ئایهتان دا ب ئاشکهرایى نههاتییه گۆتن کو ئهو
کورئى دا ئیبراهیم وی قهکوژت کی بوو، بهلئ ئایهتان ئیشارهتهکا نیڤ
ئاشکهرا بو قئ چهندئ دایه، ئایهتین بۆرین وهکی مه دیتی پستی سهرهاتییا
قهکوشتنئ بو مه قهگترای گۆت: (و مه مزگینی ب کورئى وی ئیسحاقى
دایى کو ئهو دئ پیغه مبهرهکى ژ چاکان بت).

مهعنا: مزگینیدانا ب ئیسحاقى پستی قئى سهرهاتییا مهزن بوو، و
ژ لایهکئ دى قه قورئان ل پتر ژ جههکی ئاشکهرا دکەت کو ملیاکهتان دهمن
مزگینییا بوونا ئیسحاقى دایه ئیبراهیمی و سارایى، مزگینی دایى کو -قئى
ئیسحاقى ژى دئ کورهک ههبت- کو یهعقوبه، قئيجا یا بهرعهقل نینه خودئ
مزگینیى بدهته ئیبراهیمی کو کورئى وی ئیسحاقى دئ یهعقوب بت، پاشى
بیژتئ: رابه ئیسحاقى قهکوژه، و هیتشا وی ژن نهئینای!

هەر وهسا د هه‌دیس‌تین دورست دا هاتییه کو پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن-
ناشکه‌را کرییه کو سه‌ره‌اتییا فه‌کوشتنی ل مه‌که‌هی چیبویه، و ناشکه‌رایه
کو ئیسحاق ل مه‌که‌هی نه‌بوویه.

نه بهس هنده به‌لکی خو نهو ته‌وراتا هه‌تا نه‌قرو ل بهر ده‌ستی خه‌لکی
نهو ژی ئیشه‌ره‌تی دده‌ته هندی کو نه‌ف سه‌ره‌اتییه د گه‌ل ئیسماعیلی بوویه!
ته‌ورات دبیرت: ((وبعد هذا امتحن الله ابراهيم، فناده: یا ابراهيم، فأجابه:
لیک، فقال له: خذ ابنک وحیدک، اسحق الذی تحبه...))^(۱) و نهو پیتدا
دچت و سه‌ره‌اتییا فه‌کوشتنی فه‌دگیت، و ده‌می دبیرت: کورئ خو یی
ئیکانه، پاشی نا‌قی ئیسحاقی دئینت، مرو‌ف دزانت کو نه‌ف نا‌قه ژ لای
هنده‌ک که‌سان فه ل ده‌قی یی هاتییه زنده‌کرن، چونکی کورئ ئیبراهیمی یی
ئیکانه -وه‌کی ته‌ورات ب خو ژی فه‌دگیت- ئیسماعیل بوو، و چو روژان
ئیسحاق کورئ ئیبراهیمی یی ئیکانه نه‌بوویه، چونکی ئیسماعیل -ل دویش
گو‌تنا ته‌وراتی- چاره‌ه سالان ژ ئیسحاقی مه‌زتر بوو، قیجا چاوا ئیسحاق
ئیکانه‌یی بابی خو بت؟ و نه‌ف سه‌ره‌اتییه کانئ چاوا قه‌در و به‌ایی
خوشتقیی خودئ ئیبراهیمی به‌رچا‌ف دکه‌ت، وه‌سا به‌ایی ئیسماعیلی ژ
ناشکه‌را دکه‌ت، چونکی ئیسماعیلی ژ وه‌کی بابی خو خو ب ده‌ست نه‌مرئ
خودئ فه‌ به‌ردا و یی رازی بوو.

ئیمام نه‌حمه‌د ژ عه‌بد‌لا‌هی کورئ عه‌ب‌باسی فه‌دگو‌هیت، دبیرت: ده‌می
ئیبراهیمی کورئ خو‌بری دا وی فه‌کو‌رت، ل سی جهان شه‌یطانی خو
نیشادا، مه‌خسه‌دا وی نهو بوو ئیبراهیمی لی‌قه‌که‌ت، ل هه‌ر جاره‌کئ

(۱) سفر التکوین ۲/۲۲.

ئىبراھىمى سى بەرك تى ۋەركرن.. ۋ ئەقەيە رەجما شەيطانى ئەوا حەجى پى
رادبن.

ۋ دەمى ئىبراھىمى كورپى خۆ ئىسماعىل رازاندى؛ دا ۋى سەرژى بىكەت،
بۆ ۋى ھاتە گۆتن: ئەى ئىبراھىم! راۋەستە، كورپى خۆ قەنەكوژە، ئەقە
جەرياندىنەكا مەزن بوو مە تو پى جەرياندى ۋ تو ب سەرکەفتى.

ئىبراھىم ل خۆ زقرى دىت جبرىلى بەرانەكى مەزن بۆ ۋى پى نامادەكرى،
دا ئە ۋى پىش كورپى خۆ قە بۆ خودى سەرژى بىكەت، ۋ ژ ھنگى ۋەرە دانا
قوربانان بۆ حەجيان ل (مىنايى) يا بوويە شرىعت.

ئىسماعىل ۋ خزمائىنيا عەرەبان:

ۋەكى مە گۆتى: ئىسماعىل ل مەكەھى ۋ د ناڤ ئوبجاخا جورھومىيان
دا ھاتە ب خودانكرن، ۋ چونكى ئىسماعىل ۋەكى بابى خۆ زەلامەكى ژتھاتى
ۋ عەققدار بوو دەمى ئەو مەزن بووى ۋ بوويە زەلام، بوو جەپى رىزگرتن ۋ
ئحتراما خەلكى ۋى جەپى، ۋ جورھومىيان گەلەك حەز دكر خزمائىنىي د گەل
ۋى بىكەن، ۋ ۋەسا چىببوو.. ئىسماعىل بوو زاڤايى جورھومىيان، ۋ
ژ حەدىسا پىغەمبەرى -سلاڤ لى بن- ئەوا (بوخارى) ژ (عەبدللاھى كورپى
عەبباسى) قەدگۆھىزت ئاشكەرا دىت كو ئىسماعىلى پتر ژ ژنەكى ئىنابوون،
ۋ دووندىھەكا بۆش ب دويڤ ۋى كەفتبوو.

ل دويڤ گۆتتا تەۋراتى ئىسماعىلى دوۋازدە كورپ ھەبوون، ھەر ئىك
ژ وان بوويو مەزنى ئوبجاخەكى، ۋ ئىك ژ وان (قىدار) بوو ئەۋى كو
ئوبجاخا قورەيشىيان دگەھتى، ۋەكى دى پاشى ئاشكەراكەين، ئەگەر خودى
حەز بىكەت.

(ئبن عەباس) د حەدیسە خۆ دا دبیتژت: دەمى ئىسماعیل بالغبوی، جورھومیان کچەکا خۆ دایى، و دەیکا ئىسماعیلی مر، و پشتی ئىسماعیلی ژنکا خۆ ڤه گوهاستی رۆژەکی ئیبراهیم هات سەرا وی بدەت، ئىسماعیل ل مال نەبوو، ئیبراهیمی پساراً ژنکا وی کر، ژنکی گۆت: یى چووی نیچیرى بۆ مە دکەت، ئینا ئیبراهیمی پساراً حالى وان کر، ژنکی گۆت: پا ئەم ژى مرۆڤین، ئەم یین د حالەکی نەخۆش و بەرتەنگ دا، و گازندە بۆ کرن، بیتی بزانت ئەو کییه، ئیبراهیمی گۆتی: باشە، ئەگەر زەلامى تە هات سلاقان لی بکە و بیژى: بلا دەرازینکا خانینی خۆ بگوهورت..

گافا ئىسماعیل زڤریه ڤه ژنکی مەسەلا وی پیره متری بۆ گۆت ئەوی هاتییه مالا وان، ئىسماعیلی گۆتی: ئەو بابى من بۆ و دەرازینک تویی، هەرە مالا بابى خۆ من تو بەردای^(۱).

پاشی ئىسماعیلی ژنەکا دی هەر ژ جورھومیان بۆ خۆ ئینا، و وەسا چیبوو جارەکا دی ئیبراهیم هات سەرا کورى خۆ بدەت، دیسا ئەو ل مال نەبوو، چوو بوو نیچیرى، ژنکا وی یا نوی ل مال بوو، ئیبراهیمی گۆتی: کانى زەلامى تە؟ وی گۆت: یى چووی بۆ مە ل رزقەکی دگەرییت، گۆتی: حالى هەوە چیه؟ ژنکی گۆت: حەمد بۆ خودى بت، حالى مە گەلەک یى باشە، ئیبراهیمی گۆتی: ئەگەر زەلامى تە زڤرى سلاقان لی بکە، و بیژى بلا دەرازینکا مالا خۆ موکوم بکەت. گافا ئىسماعیل زڤرى، ژنکی سوجبەتا پیره متری بۆ وی ڤه گتیرا ئىسماعیلی گۆتی: ئەو بابى من بوو، و تو دەرازینکی، بمینه ل نک من.

(۱) ژ ڤى حەدیسى ناشکرا دبت کو هیژ زوی هاجر مر بوو، دەمى ئىسماعیل یى جحیل، و د ساخیا ئیبراهیمی دا.

مه‌عنا: ژن -ب دیتنا ئیبراهیمی- بۆ خانی وه‌کی ده‌رازی‌نکییه، ئه‌وه مالی‌ ئاڤا دکه‌ت، و ئه‌وه مالی‌ خراب دکه‌ت و زه‌لامی خودان باوهر و ژ خو شهرم دڤیت ژنه‌کا ده‌قزوها و ب کیر نه‌هاتی نه‌دانته د مالا خو‌دا، و ژ لایه‌کی دی ڤه ئه‌ڤ حه‌دیه‌سه هندی دگه‌هینت کو ئه‌گهر بابی فه‌رمان ل کورپی خو‌ کر ئه‌و ژنا خو‌ به‌رده‌ت دڤیت ئه‌و گوهدارییا بابی خو‌ بکه‌ت و ئه‌مری وی ل عه‌ردی نه‌ده‌ت.

ئاڤا کرنا که‌عبی:

پشتی ئیبراهیم ب ناڤ سال ڤه چووی، خودی فه‌رمان لی کر کو ئه‌و بچته مه‌که‌هی ل نک کورپی خو‌ ئیسماعیلی، دا ئه‌و هه‌ردو پیکڤه مالا خودی ئاڤا که‌نه‌ڤه پشتی کو ئه‌و بی سه‌ر و شوین بووی، و جهی وی ل به‌ر خه‌لکی به‌رزه‌بووی.. (۱)

قورئان ئاشکه‌را دکه‌ت کو ئیبراهیمی و ئیسماعیلی پیکڤه که‌عبه ئاڤا دکر: ﴿وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۱۲۷﴾ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الرَّؤُوفُ الرَّحِيمُ ﴿۱۲۸﴾ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْنَهُمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۱۲۹﴾﴾ (البقرة: ۱۲۷-۱۲۹)

یه‌عنی: تو -ئهی پیغه‌مه‌به‌ر- ل بی‌را خو‌ بینه‌ڤه ده‌می ئیبراهیم و ئیسماعیلی بناخه‌یتین که‌عبی را کرین، و هه‌ر دو یان ب ترس ڤه دوعا دکر: خودایی مه‌ تو کریارین مه‌ یتین چاک و دوعایین مه‌ ژ مه‌ قه‌بویل بکه‌، هندی تویی تو

(۱) ل پتر ژ جهه‌کی د گه‌ل مه‌ بۆریه‌ه کو که‌عبه هیتشتا ل سه‌ر ده‌می ئاده‌می هه‌بوو، و ده‌می مه‌ سه‌ره‌اتییا هوودی و صالحی ژئ قه‌گوه‌استی بۆ مه‌ ئاشکه‌را بووبوو کو که‌عبه هه‌بوو، و ئه‌و جهه‌کی پیروژ بوو.

گوهديري گوتنين بهنييښي خوږي، يي پرزانا يي ب حالي وان. خودايي مه و تو مه ههرديو ان ل سهر ئيسلامي موکم بکه، و بکه پيگيرين ب فهرمانيڼ خو، و تو ژ دووندهها مه مللهتهکي باوهريي ب ته بينت بو خو چيکه، و مه ب سهر و بهرين پهريستا خو زانا بکه، و ل گونههين مه بسوره. هندي تويي تو پرتوهوهرگر و دلوقانکاري ب بهنييښي خو. خودايي مه و تو د ناڅ څي نوممه تي دا پيغه مبهرهکي ژ دووندهها ئيسماعيلي فريکه نايه تيڼ ته بو وان بخوينت، و قورناني و سوننه تي نيشا وان بدهت، و وان ژ شرکي و نهخلاقي خراب پاڅو بکهت. هندي تويي تويي زالي چو تشت ل بهر ناسي نهبن، کارينهجهي ههر تشتهکي ل جهي وي ددانت.

ئيسماعيلي بهر دکيشانه بهر دهستي بابي خو، و بابي وي ديوارين کهعبي ناڅا دکرن، گاڅا ناڅاهي بلنډبووي ئيسماعيلي بهرکي مهزن ئينا دانا و بابي وي دچوو سهر وي بهري و ديوار بلنډ دکر، پشتي کو ناڅاهي ب دووماهي هاتي وان نهو بهري ئيبراهيم دچوو سهر دانا ب رهخ ديواري څه، و نهو بهر نهو يي نوکه دبيژني: مهقامي ئيبراهيمي.

و نهو بهري رهش يي نوکه د تهنشتا کهعبي را، د هندهک روايهتان دا هاتييه کو نهو د گهل ئادهمي ژ بهحهشتي هاتبوو خواري، و کو نهو ل سهری يي سپي بو، بهلي ژ بهر گونههين خهلکي يي پهشبووي، گاڅا ئيبراهيمي کهعبه ناڅاکري جبريلي نهو بهر ئينا نک ئيبراهيمي و گوتي: څي بهر ژي بکه د ناڅاهي را.

پشتي ئيبراهيمي مالا خودي ل مهکههي ناڅاکري، نهو مال بو ئيبراهيمي و عهالي وي بوو رووگهه، و خهلکي گزيرتا عههه بان ژي، نهو وين ئيسماعيل بو وان هاتييه هنارتن، همميان بهري خو دا کهعبي، و کهعبه د چاڅين وان

دا مهزن بوو، خو دهمی نهو ژ دیني ئیسماعیلی دهرکهفتین ژی و وان په رستنا صه نه مان کری که عبه هر د چاچی وان دا یا پیروز بوو، و نهو هر سال دچوونه ویری حه جی.

پستی ئا فاکرنا که عبی ئیبراهیم زقری شامی، و دهمی نهو ل شامی گاغا وی نفیژ دکر وی بهری خو ددا که عبی، ئیسرائیلیان نهغه باش دزانی، و وان باوهری ژی پی هه بوو لهو دهمی قبیله ژ قودسی بو که عبی هاتییه گوهارتن وان هسویدی ب موسلمانان بر؛ چونکی وان باش دزانی کو قبیلا ئیبراهیمی که عبه بوو.

پتغهمبه رینیا ئیسماعیلی:

قورئان ب په نگه کی ئاشکه را رادگه هینت کو ئیسماعیلی کوری ئیبراهیمی -سلاف لی بن- (ره سول) ژی بوو و (نه بی) ژی بوو، دهمی دبیزت: ﴿وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿۵۴﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿۵۵﴾﴾ (مریم: ۵۴-۵۵) یه عنی: تو نهی پیغهمبه ر- د قی قورئانی دا به حسی ئیسماعیلی -سلاف لی بن- بکه، هندی نهو بوو نهو د ژقانیین خو دا یی راستگو بوو وی سوزه ک نه ددا نه گهر ب جه نه ئینابا، و نهو پیغهمبه ر هک بوو. و وی فرمان ب کرنا نفیژی و دانا زه کاتی ل مروقیین خو دکر، و خودایی وی یی ژ وی رازی بوو. معنا: خودی وهی بو وی دهنارت، و وی فرمان لی کر بوو کو نهو گازییا خو بگه هینته وی ملله تی یی نهو د نافت دا دژیا، و ژ نابقه را ههمی سالوخه تین ئیسماعیلی نایهت سالوخه تی: (صادق الوعد) راستگو ییا د سوز و په یمانان دا بو وی بهرچا ف دکهت، تشتی هندی دگه هینیت کو نهف سالوخه ته ل نک وی زیده یی دیار و ئاشکه را بوو، نه گهر نه.. راستگو ییا د سوز و

پهيمانان دا سالوڅه تي همي پتغهمبرانه. و ژلايه كي دي څه نهف نايه ته
هندئ دگهينت كو (نقيژ) و (زهكات) ژ ستوينين گرنگين ديني نسماعيل
بوون.

و قورئان چوهه څرکييين ملله تي نيسماعيلي د گهل وي بو مه
څه ناگيرت، تشتي وي هزري ل نک مروقي پهيدا دکهت كو ئوبجاخا
(جورهوميسان) يا عه رهب ب ساناهي باوهري ب ديني وي ئينايه.. و نهو
شوين خه رتوکين تهو حيدئ يين کو د ناف عه رهبان دا ماین پاشمايین گازیيا
نيسماعيلي بوون، و قهدرگرتنا عه ريین کافر -حه تا ده مي هاتنا نيسلامي
ژي- بو مه که هي و که عبي نيشانا هندئ بوو کول ده مه كي نهو ل سهر ديني
نيسماعيلي بوون.

مرنا نيسماعيلي:

نيسماعيلي -سلاف لي بن- ژيبي خو همي ل مه که هي بوړاندبوو، و
مرنا وي ژي هه ر ل مه که هي بوو، و بهري نوکه مه گوټيوو کو ده يکا
نيسماعيلي هاجه ر بهري وي ل مه که هي مريوو، و دبيژن: نهو ل جهه كي
نيزيک ژ که عبي (نهو جهي نوکه دبيژني: حجرا نيسماعيلي) هاتبوو
څه شارتن، و ده مي نيسماعيل مري نهو ژي ل نک ده يکا وي هاته څه شارتن،
و ل دويښ گوټنا تهوراتي ده مي نيسماعيل مرنې ژيبي وي (۱۳۷) سال
بوون. و نيسماعيلي -ديسا ل دويښ گوټنا تهوراتي- دوازه کوړ و کچه ک
هه بوون^(۱)، و عه يالې وي همي خوارزايين جورهوميين عه رهب بوون، و
پشتي نيسماعيلي کوړي وي يي مه زن (نابتي) جهي وي گرتبوو. و پشتي

(۱) تهورات دبيژن: نافي کچا وي (بسما) بوو، و وي شوي ب پسمامي خو عيسوي کورې
نيسحاقې کربوو.

بۆرینا چەند سال و زەمانان دووندها ئیسماعیلی تیکهلی خالین خو یین جورھومی بوون حەتا بووینە پشکەک ژ وان، و رۆژ بو رۆژی ئەو ژ دینی خو یی دورست دویرکەفتن و دەست ب کرنا گونەهان کر، حەتا دووماھییی وان صەنەم ژ ی پەرتسین.

و عەرەبێن حیجازی ب هەمی ئویجاخ و عەشیرەتین خو قە دگەنە ئیسماعیلی، و عەرەب ب خو ل سەر دو پشکان دئینە لیکشەکر: عەرەبێن بەری ئیسماعیلی یین کو دبیتژنی: (العرب العاربة)، یان عەرەبێن ژتیری، و عەرەبێن پشتی ئیسماعیلی ئەوتین دبیتژنی: (العرب المستعربة) یان عەرەبێن ژۆری، و ئەقە ئەون یین کو بووینە عەرەب ژ دووندها ئیسماعیلی.. و ئویجاخا (قورەیشیان) کو ئویجاخا پیتغەمبەری مەیه -سلاڤ لی بن- د نەسەبا خو دا دگەتە (عەدنانی) و گومان تیدا نینە کو عەدنان ژ دووندها ئیسماعیلییە، بەلی ب دورستی نەهاتییە زانین کانی د ناڤهرا عەدنانی و ئیسماعیلی دا چەند باب هەنە.

دویرۆکران دبیتژن: (قورەیش) ناسناقی (نەضری کوری کنانەیی کوری خوزەیمەیی کوری مودرکەیی کوری ئلیاسی کوری موضەری کوری نزاری کوری مەعدی کوری عەدنانییە)، و هەچییی ژ عەیالی (نەضری) بت دبیتژنی: قورەیشی. و پیتغەمبەری مە -سلاڤ لی بن- وەکی ئاشکەرا کوری عەبدللاهی کوری عەبدلموططەلی کوری هاشمی کوری عەبدلمەنافی کوری قوصەیی کوری کلابی کوری موررەیی کوری کەعبی کوری لوتەیی کوری غالبی کوری فەری کوری مالکی کوری نەضرییە. یەعنی: د ناڤهرا پیتغەمبەری -سلاڤ لی بن- و عەدنانی دا بیست باب هەنە، و ب دورستی نەهاتییە زانین کانی د ناڤهرا عەدنانی و ئیسماعیلی دا چەند باب هەنە، و هەدەک دبیتژن: حەتا چل بابان ژ ی تی هەنە.

سهرهاتییا نیسحاقی

سلاف لی بن

پیغه مبهری خودی نیسحاق کوری خوشتقییی خودی نیبراهیمی و سارایی، و برابایی نیسماعیلی بی بچویکتر بوو، و بابی پیغه مبهری خودی یه عقووی بوو، دوونده ههکا پاقر و هیقینه کی بژوین..

بوونا نیسحاقی:

مه گوتبوو کو دهیکا نیسحاقی سارایی عه یال نه دبوون، و قی چندا هه کاره کی بهرچا ل وئ و زه لامی وئ ژی کربوو، و ده می نهو ب ناٹ سال قه چووی و بی هیقی بووی کو ئیدی عه یال بین، رابوو جاریا خو هاجهر دا زه لامی خو، دا بهلکی دوونده ها وی پی بمینیت، و سهرهاتییا بوونا نیسماعیلی ژ هاجهری و هه قریا سارایی د گهل ههویا وئ د سهرهاتییا نیسماعیلی دا مه قه گپرا، لهوا نه ل قیری وئ دوباره ناکهینه قه..

پستی بوونا نیسماعیلی ب چارده سالان ل دویف بوچوونا تهوراتی- و ل وی ده می خودی قاصدین خو بو تیرنا ملله تی لووطی هنارتین، نهو ل پیغه مبهری خو نیبراهیمی و بهنییا خو یا چاک سارایی هاته کهره می و مزگینییا بوونا کوره کی کو نیسحاقه، و نه قییه کی کو یه عقوویه دایی، وه کی د چند نایه ته کین قورنانا پیروز دا هاتی: ﴿وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلْنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَىٰ قَالُوا سَلَمًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿۳۵﴾ فَلَمَّا رَأَىٰ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ

وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَيْكَ قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٦﴾ وَأَمْرَأَتُهُ قَابِئَةً فَضَحِكَتْ
 فَتَبَسَّرَتْلَهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧٧﴾ قَالَتْ يَتُوبَلَىٰ أَلَيْدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي
 شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٨﴾ قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمْتُ اللَّهُ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ
 أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَىٰ يُجَادِلُنَا فِي
 قَوْمِ لُوطٍ ﴿٨٠﴾ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَخَلِيمٌ أَوْهٌ مُنِيبٌ ﴿٨١﴾ يَتْلُو آيَاتِهِمْ فَأَعْرَضَ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرٌ
 رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٨٢﴾ (هود: ٦٩-٧٦) يه‌عنى: ب پاستى
 مليا‌كه‌ت هاتبوونه نك ئيبراهيمى دا مزگينيى ب بوونا ئيسحاقى و
 يه‌عقوبى د دويش وى دا بدهنه وى و ژنكا وى، ئينا وان گوت: سلاڤ ل ته
 بن، وى د بهرسفا وان دا گوت: سلاڤ ل هموه بن، و ئهو ب لهز چوو و
 گولكه‌كا قه‌لهو و سوژكرى بو وان ئينا دا ئهو ژى بخون. قئيجا ده‌مى
 ئيبراهيمى ديتى ئهو ده‌ستين خو دريژ ناكه‌نى و ژى ناخون، ئهو چه‌نده ل دلى
 وى نه‌هات، و ئهو د دل دا ب ترسى حسيا و د وان دا كه‌فته گومانى،
 ده‌مى فريشته‌يان ديتى ئيبراهيم يى دترست گوتى: نه‌ترسه ئهم مليا‌كه‌تين
 خودايى ته‌ينه، ئهم بو ملله‌تى لووطى بيتن هاتينه هنارتن؛ دا وان تى بيه‌ين.
 ژنكا ئيبراهيمى ئه‌وا ل پشت په‌رده‌ى ژ پييان قه‌ راوه‌ستاي گوه‌ ل ناخفتنى
 دبوو، ئينا ژ مهنده‌هوشيا وى تشتى دا يى وى گوه‌ لى بووى وى كره
 كه‌نى، مه‌ ل سهر ئه‌زمانى مليا‌كه‌تان مزگينى دا وى كو دى وى ژ ئيبراهيمى
 كوره‌ك بت ناڤى وى دى ئيسحاق بت، و دى وى نه‌ڤيه‌ك ژ وى كورى
 هه‌بت، كو يه‌عقوبه. ده‌مى مزگينى ب بوونا ئيسحاقى بو ساراىى هاتيه‌دان
 وى ژ مهنده‌هوشى گوت: وه‌ى بو من چاوا دى من كوره‌ك بت و ئه‌ز يا پير
 بوويم، و ئه‌فه زه‌لامى من ژى يى پيرووى و ب ناڤ سال قه‌ چووى؟ هندی
 بوونا بچويكه‌كويه ژ نيكا وه‌كى من و زه‌لامى من ل پيراييى تشته‌كى
 عه‌جيبه. مليا‌كه‌تان گوته وى: ئه‌رى توژ حوكم و فه‌رمانا خودى يا

حیبه تیپی؟ دلوقانی و پیروزییا خودی ل سهر هوه بنه مالا پیغه مبه رینییی هیه. هندی نهوه سالوخهت و کریارین وی جهی مدهح و سوپاسیینه، و نهوه د وان سالوخهت و کریاران دا خودانی بلندی و مهزنییه. قیجا ده می ترس ژ ئیبراهیمی چووی ژ بهر نه خوارنا میتهقانتین وی بو خوارنی، و مزگینی ب ئیسحاق و یه عقووبی بو وی هاتییه دان، نهوه ما دان و ستاندن د ده رحه قا تییرنا ملله تی لووطی دا د گهل هنارتیتین مه کر. هندی ئیبراهیمه گلهک بیی نارامه هه ژ هندی ناکهت لهز د عهزابدانی دا بیته کرن، گلهک خو بو خودی دشکینت و ههوار دکه تی، و نهوه د هه می کارین خو دا ل خودی دزقرت. هنارتیتین خودی گوټ: نهی ئیبراهیم تو دهف ژ قی هه قریکیی بهرده و داخوازا دلوقانییی بو ملله تی لووطی نهکه؛ چونکی وان یا خو هیژای عهزابت کری، و فرمانا خودایی ته هاتییه کو وان تی بهت، و هندی نهوه عهزابهکا نه نیته زقراندن ژ خودایی وان دی گهته وان.

ژ فان نایهتان و یین وهکی وان بو مه ناشکرا دبت کو ده می ئیسحاق هاتییه سهر دنیا یی دهیک و بابین وی ههردو گه هشتبونه عه مره کی وهسا تشته کی عه ده تی نه بو یین وهکی وان عه یال ببن، د سهر هندی را کو ساریی عه یال نه دبوون^(۱)، به لی نه گهر خودی تشتهک قیا نه گهران بو پهیدا دکهت، نه گهر خو نهوه نه گهر ل بهر مه دعه ده تی نه بن ژی.

ژینا ئیسحاقی:

ئیسحاق ل بهر ده ستین هندهک ده یبابین پاقر و خودان باوهر هاته ب خودان کرن و قی چه ندی کاره کی بهرچاڤ د که سینیا ئیسحاقی دا هه بوو، ئیسحاق وهکی وان مرۆقه کی خودیناس و تیگه هشتی بوو، و ده می نهوه

(۱) دیتن: عه مری ئیبراهیمی هنگی سد سال بوون، و عه مری ساریی نۆت سال بوون.

مهزنبوی خودی نهُو ژى بۆ پیغه مبه رینییی هلبژارت و پیرۆزکر، وه کی د نایه کئی دا هاتی: ﴿وَكَشَرْتَهُ يٰسَحَقَ نَبِيًّا مِّنَ الصّٰلِحِيْنَ ۝﴾ (الصافات: ۱۱۲).

قورئان چو سه رهاتییین بهرچاڤ د ژینا ئیسحاقی دا بۆ مه ناڤه گوهیتز، ب تنی نهُو رادگه هینت کو هیشتا د ژینا ئیبراهیم و ساریی دا خودی یه عقووب دا بنوو ئیسحاقی، و ئیبراهیم و سارا کانئ چاوا ب بوونا ئیسحاقی چاڤروهن بوون وهسا نهُو ب بوونا کورئ وی یه عقووبی ژى چاڤروهن بوون.

تهوراتا نوکه ل بهر دهست دبیتز: ده می ئیبراهیمی قیای ژنه کئی بۆ کورئ خو ئیسحاقی بینت، داخواز ژ به نییه کئی خو کر کو نهُو بچته دهڤهرا ههرانئ جهئ باب و باپیرین وی و ل ویرئ ژنکه کئی بۆ کورئ وی ڤه گوهیتز؛ چونکی وی نهڤیا خزمایینی د گهل کهنعانیان بکهت، به نییی وی داخوازا وی ب جهینا و چوو دهڤهرا ههرانئ، و ل ویرئ نهُو ب سهر مالا برازایی ئیبراهیمی (به تویلی کورئ ناحووری) هلبوو، و کچا وی (رفقا) بۆ ئیسحاقی خواست، و ده می به تویلی و کورئ وی لابانی زانی ئیسحاق کورئ ئیبراهیمی و ساریییه، نهُو ل بهر هاتن رفقایئ بدهنئ.

رفقا د گهل عهبدئ ئیبراهیمی هاته شامئ و ل ویرئ بۆ زهلامئ وی ئیسحاقی هاته ڤه گوهاستن.. و پشتی بیست سالان ژ ڤه گوهاستنا رفقایئ، ده می ژییئ ئیسحاقی شتست سال، خودی جیمکهک دایئ: یئ مهزنتر (عیسو) بوو، و یئ دی (یه عقووب) بوو، و تهورات سه رهاتییه کا درتژ ل دۆر ههڤرکییا فان ههردو برایان ڤه دگوهیتز، نهُو نابینم یا ژ ههژیه کو نهُو

بیته ڦه گوهاستن^(۱). و قورئان و حهدیس بو مه نابیژن کانئ ئیسحاقی کوره کئی دی ژ بلی یه عقووبی هه بوو یان نه، و کو خودئ فرمان ل ملیاکه تان کری مزگینیا بوونا یه عقووبی ژ ئیسحاقی د گهل بوونا ئیسحاقی ب خو بدنه ئیبراهیمی -وه کی بۆری د گهل مه- دبت هندئ بگه هینت کو یه عقووبئ کورئ ئیسحاقی یئ نه خری بوو، و ئه گهر ئه ف بۆچوونه یا دورست بت هنگی ریوايه تا تهوراتئ ل دۆر عیسوی و یه عقووبی دئ هلوه شیت!

تهورات دبیت: ده مئ ئیسحاق مری ژیی وی سهد و حهشتئ سال بوون، و ههردو کورتن وی: عیسوی و یه عقووبی، ئه و ل حهبروونئ، ل نک ده یک و بابین وی ڦه شارت^(۲).

پتغه مبه رینیا ئیسحاقی و بهایی وی:

قورئان ل پتر ژ جهه کی ناشکه را دکهت کو ئیسحاق -سلاف لی بن- پتغه مبه رهک ژ پتغه مبه رتن خودئ بوو، وهی بو دهات، به لی تشتئ بهرچا ف ئه ڦه قورئان ل فان هه می جهان دیار دکهت کو ئیسحاق (نه بی) بوو، و ل چو جهان نه هاتییبه کو ئه و (ره سول) بوو. ژ وان نایه تین به حسی پتغه مبه رینیا ئیسحاقی دکهن:

- ﴿ قُولُواْ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا اُنزِلَ اِلَيْنَا وَمَا اُنزِلَ اِلَىٰ اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعِیْلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبٰطِ وَمَا اُوْتِيَ مُوسٰی وَعِیْسٰی وَمَا اُوْتِيَ الْکِتٰبُوْنَ مِنْ رَبِّهٖمْ لَا نُفَرِّقُ بَیْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ ﴿۱۳۶﴾ (البقرة: ۱۳۶).

(۱) یئ بقیئت ڦئی سه رهاتییی بخوینت د شیت سه حکه ته (سفر التکوین) نیصحا حا (۲۵) - (۲۷)، و ب ههزا من ئه و تشتئ تهورات ژ یه عقووبی ڦه دگوهیزت د ڦئی ده رباره یئ دا یا بهرعه قل نینه پتغه مبه ره کئی معصوم وی بکهت.

(۲) سفر التکوین ۳۵ / ۲۸-۲۹.

- ﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ۗ ﴾ (النساء: ۱۶۳).

- ﴿ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ۗ ﴾ (مریم: ۴۹).

- ﴿ وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ۗ ﴾ (الصافات: ۱۱۲).

و هکی ناشکرا ئەف ئایەتە هەمی هندی دگەهینن کو ئیسحاق (نەبی) بوو و وهی بۆ دەهات، بەلێ چونکی ئەو بۆ چو مللەتان نەهاتبوو هئارتن ئەو وهکی بابی خۆ ئیبراهیمی و برایی خۆ ئیسماعیلی (رەسول) نەبوو. و د هەدیسه کا خۆ دا پێغه مبهەر -سلاڤ لی بن- ناشکرا دکەت کو چیتترینی مروّقان یوسفه کورێ چیتترینی مروّقان یه عقووبی، کورێ چیتترینی مروّقان ئیسحاقی، کورێ چیتترینی مروّقان ئیبراهیمی ^(۱).

(۱) فێ حەدیسی نیمامی بوخاری ژ نەبوو هورەیره ی و عبدللاهی کورێ عومەری ئەدگوهیتزت.

سهرهاتيا يه عقووبي

-سلاف لي بن-

ژ دارا پيغه مبهرينيبي ئهوا ره هين وئ يين پيروژ دگه نه خوشتقيي
خودئ ئيبراهيمي -سلاف لي بن- چهقه كي تزي خير و بهر كهت هه بوو،
سنسله كا پيروژ و خودان بها پيغه هاتبوو، بهر هه مي ده ستپيكي ئيسحاق و
يه عقووب بوون، و د دويغ دا پيدا و هره خواري هه تا تو دگه هيه عيساي
مهسيح -سلاف لي بن-.

طايي ژ هه ميان بيندارتر ئهو بوو يي يوسف پيغه هاتي، لهو قي
جاري ژقاني مه د گهل بابي يوسفييه..

يه عقووب.. و مزگيني:

د سهرهاتيا ئيبراهيم و ئيسحاقى دا مه ب بهر فراهي به حسي وئ
مزگينيي كر يا مليا كه تين خودئ دايه ئيبراهيمي و ژنكا وي سارايي ده مي
ئو هاتين لي بوينه ميغان بهري بچن قهستا مالا ليوطي بكن، و هه
چهنده سارا ژنكهك بوو عيال نه دبوون و ب ناف سال زي قه چووبوو، به لي
خودئ كه ره م د گهل كر و كوره كي پيروژ ژ زه لامسي وئ دايي، ئهف كوره
ئيسحاق بوو، و د گهل مزگينييا بوونا ئيسحاقى مليا كه تان مزگيني دا
ئبراهيم و سارايي كو هيشتا ئهو دساخ قي كوري وان دي كورهك هه بت
ناقي وي دي يه عقووب بت، و ئهو زي وهكي بابي خو و با پيري خو دي
مروقه كي پيروژ بت: ﴿ فَلَمَّا أَعْتَرَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ۖ وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ۝﴾

(مریم: ۴۹-۵۰) یه‌عنی: ده‌می ئیبراهیمی خو ژ وان و خوداوه‌ندین وان قه‌ده‌رکری، مه ژ کوران: ئسحاق، و یه‌عقوبی کوری ئسحاقی دانی، و مه ئهو هه‌ردو کرنه پیغه‌مبه‌ر. و مه ژ دلۆفانییا خو هند قه‌نجی دا وان کو نه‌ئینه هژمارتن، و مه به‌حسه‌کی باش د ناف خه‌لکی دا دا وان، کو ناف و ده‌نگین وان ب باشی هه‌ر بمینن.

مه‌عنا: یه‌عقوب ژ ی پشکداری بابی خو بوو د وان هه‌می خیر و قه‌نجییان دا یین خودی داینی: مزگینیدانا ب بوونی، پیغه‌مبه‌رینی، دانا ره‌حمی، مانا ناف و ده‌نگان د ناف خه‌لکی دا.. و هتد.

یه‌عقوب ژ ی -وه‌کی بابی خو ئسحاقی- ئهو گرنژین بوو یا ل پیراتییی ل سه‌ر لیقین ئیبراهیمی هاتییه نه‌خشاندن، و ئهو هیقی بوو یا ل دووماهییا ژیی وی د گهل وی ژیا، و ئهو جهی باوه‌ری بوو یی ئیبراهیمی ل به‌ر مرنی ئیمانته‌تی خو یی مه‌زن دایه قی: ﴿ وَوَصَّي بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَيْنَهُ وَيَعْقُوبَ يَبْنَؤُا إِنَّ اللَّهَ أَصْطَفَىٰ لَكُمْ آلَيْهِنَّ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿۱۳۲﴾ (البقرة: ۱۳۲) ئیبراهیم و یه‌عقوبی کورین خو پالدان کول سه‌ر ئیسلامی موکم بین گوتن: ئهی کورین مه هندی خودییه ئه‌ف دینه بو هه‌وه هلبژارتییه، کو دینی ئیسلامییه، قیجا هون هه‌می ژینا خو ئه‌وی نه‌هیلن، و بلا مرن نه‌گه‌ته هه‌وه نه‌گه‌ر هون د موسلمان نه‌ین.

ژ نایه‌تین قورناتی دئیه زانین کو یه‌عقوبی ده‌مه‌ک ژ ده‌ستپیکا ژیی خو د گهل باپیری خو ئیبراهیمی بۆراند بوو، به‌لی ب دورستی نه‌هاتییه زانین کانی یه‌عقوب گه‌هشتبوو چند سالان ژ ژیی ئیبراهیمی.

ئیسحاق و یه‌عقوب:

دهمى مه سهرهاتییا ئیسحاقى فه‌گپرای مه به‌رچاڭ کر کو ئسرائیلی د پهرتوکا خو یا پیروز دا گه‌له‌ک سهرهاتییان د دهر حه‌قا ئیسحاقى و ههر دو کورپن وی یین جیمک: عیسوی و یه‌عقوبی دا فه‌دگوه‌یزن، به‌لى پتريیا څان سهرهاتییان نه‌ون یین عه‌قل قه‌بويل بکه‌ت کو ژ موسلمانه‌کئ عه‌ده‌تى دهرکه‌ښن حه‌تا کو ژ پیغه‌مبه‌ره‌کى دهرکه‌ښن^(۱)، ژ وان سهرهاتییان:

(سفر التکوین) ژ ته‌وراتا نوکه‌ دبیترت: ئیسحاقى پتر حه‌ز ژ عیسوی دکر؛ چونكى نه‌و کورپى وی یی نه‌خرى بوو، و ژنکا ئیسحاقى رفقایى پتر حه‌ز ژ یه‌عقوبی دکر؛ چونكى نه‌و یی بچویکتر بوو، و چونكى کورپى مه‌زن جه‌ی بابى دگرت عیسوی به‌رېزار بوو کو (به‌ره‌که‌تین) ئیسحاقى بگه‌هنئ، و دا نه‌ف چه‌نده چئ نه‌بت یه‌عقوب و ده‌یکا وی رفقایى به‌رگه‌ریان کر کو حيله‌کئ ل ئیسحاقى و عیسوی بکه‌ن؛ دا نه‌ف خیره بو یه‌عقوبی بمینت.. و پشتی چند بزاقه‌کان نه‌و شیان ئیسحاقى بخاپینن و ئیکا هند بکه‌ن کو نه‌و دو‌عایین به‌ره‌که‌تى بو یه‌عقوبی بکه‌ت، پشتی کو یه‌عقوب شیاى هه‌مى (ئم‌تيازاتین) عیسوی ژئ بکرت، و ب څئ چه‌ندئ به‌ره‌که‌تا ئیسحاقى گه‌شته یه‌عقوبی، و ژ لایه‌کئ دى فه‌ نه‌ف کارئ یه‌عقوبی کرى بو جه‌ی هندئ کو نه‌یاره‌تى د ناقبه‌را وی و برایى وی دا په‌یدا ببت، و دا نه‌ف نه‌یاره‌تیه مه‌زتر لئ نه‌ئیت رفقایى ژ کورپى خو یه‌عقوبی خواست بچته ده‌څه‌را هه‌ررانی ل نک برایى وی لابانى حه‌تا که‌ربا عیسوی دادئیت،

(۱) همر کسى کیتابا وان یا (پیروز) بخوینت دئ بینت کو نه‌و ل گه‌له‌ک جهان ب یئ تزه‌یى د دهر حه‌قا گه‌له‌ک پیغه‌مبه‌رتن خو دا دناخن، څنجا نه‌گه‌ر پهرتوکا وان یا پیروز نه‌شه بت، پا هوین بیتن پهرتوکین وان یین نه‌پیروز دئ دچاوا بن؟

و وی ب شیره تا دهیکا خو کر و چو قهستا مالا خالی خو کر و چند ساله کان ل نک وی ما. و ل دهقرا هررانی یه عقووبی دو کچ خالین خو بو خو نینان نیک ل دویف نیک: له نیا، و راحیل، و پشتی یه عقووبی چارده سالان خزمه تا خالی خو کری، زقری شامی و نهو و برایی خو عیسو پیک هاتن، و هات ل (هبروونی) ل نک بابی خو بی نهختیار ناکنجی بو، و پشتی بابی وی نيسحاق ل سهد و حشستی سالیبی مری، وی مهزنییا بنه مالا نيسحاقی وهرگرت..^(۱)

یه عقووب یان نسرانیل:

تهورات دبیت: پشتی یه عقووب ژ نک خالی خو زقریه قه خودی وهی بو هنارت و گوتی: ((ژ نهقرؤ و یقه نابیتنه ته: یه عقووب، تو نسرانیلی...))^(۲)، و شوو قه که رین تهوراتی ده می په یفا (نسرانیل) شوو قه دکمن دبیتن: نسرانیل نهو یی هیزهک ژ لایی خودی قه د گهل دا هه ی^(۳). و د قورنانا پیروز ژی دا ناسناقی نسرانیل بو پیغه مبه ری خودی یه عقووبی هاتییه دانان وهکی د نایه ته کی دا هاتی: ﴿كُلُّ الْأَطْعَامِ كَانَ حِلًّا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَىٰ نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ الْتُورَةُ﴾ (آل عمران: ۹۳) هه می خوارنن پاقر بو عه یالین نسرانیلی (یه عقووبی) -سلاف لی بن- دحلال بوون نهو تی نه بت یا یه عقووبی ژ بهر نساخییه کی ل سهر خو حهرام کریت، نه قه بهری تهورات بیته خوارن. و نیزیکی سیه و نهه جارن په یفا (به نی

(۱) (سفر التکوین) نيسحاحین (۲۵-۳۶) فان سهرهاتییان قهدگوهینن، و وهکی ناشکرا گلهک ژ فان سالوخته تین نهو ددهنه بال فان پیغه مبه ران قه نه ژ هه می خودان باوه ره کی عده تینه هتا کول نک پیغه مبه ره کی معصوم هه بن!

(۲) سفر التکوین: ۹ / ۳۵.

(۳) برتنه: (التفسیر التطبیقی للکتاب المقدس)، چاپ مصری، بپ ۹۲.

ئسرائیل) بۆ دووندهها يه عقووبى د قورئانى دا هاتييه، تشتى هندى دگهينت كو راسته خودى ناسناڤى (ئسرائيل) بۆ پتغه مبهرى خو يه عقووبى -سلاف لى بن- دانايه.

ئاڤاكرنا مزگهفتا (ئهقصابى):

د قورئانا پيروژ دا خودايى مهزن به حسى مزگهفتا (ئهقصابى) دكهت، وئاشكهرا دكهت كو خودى بهر كهت يا هافيتيبه قى مزگهفتى و دهور و بهرتى وى، وهكى كههم كرى و گوتى: ﴿سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَنَّا حَوْلَهُ لِيُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١﴾ (الإسراء: ١) خودايى مهزن خوڤاك و مهزن دكهت؛ چونكى نهو دشيت وى تشتى بكهت يى كسى دى ژ بلى وى نهشيت بكهت، ژ وى پتغه تر چو خودايى دى نينن، نهو يى ب شهف بهنيى خو موحه ممه د -سلاف لى بن- ب لهشى و رحى قه ژ مزگهفتا حهرام ل مهكههى برييه مزگهفتا ئهقصابى ل بهيتولمه قدسى نهوا خودى ل دورى وى بهر كهت هافيتيبه شينكاتى و بهرهمى چاندى و تشتين دى ژى، و نهو كريبه جهى گهلهك پتغه مبهران؛ دا نهو عهجتبيى شيانا خودى و دهليلين ئيكنيبيا وى بينن. هندى خوديه گوهديرى گوتنين بهنيى خو، و ب كارتن وان يى بينه ره.

ل دور دهمى ئاڤاكرنا قى مزگهفتى د هديسه كا دورست دا هاتييه (ئهبوو زهر) دبيت: من پسيار ژ پتغه مبهرى -سلاف لى بن- كر كانى كيژ مزگهفت ئيكه مين مزگهفت بوو ل عهردى هاتييه دانان؟ گوت وى گوته من:

مزگهفتا حهرام. من گوتی: پاشی؟ وی گوت: پاشی مزگهفتا نهقصای. من گوتی: د ناقبهرا ههر دویمان دا چند بوو؟ وی گوته من: چل سال^(۱).

و ل دور ده می ناقارنا مزگهفتا حهرام مه گوتبوو کو نهو هیژ ل سهر ده می ناده می -سلاژ لی بن- هه بوو، به لی پشتی بۆرینا سال و ده مان جهی و ل بهر خه لکی بهرزه بووبوو، هه تا پیغه مبهری خودی ئیبراهیم هاتی، و ب نه مری خودی مزگهفتا جاره کا دی ناقاریه شه، و ب قی چندی ئیبراهیم بوو ناقاکه ری دوی یی قی مزگهفتی.. قیجا نه گهر مه خسه دا پیغه مبهری -سلاژ لی بن- د قی هه دیسا بۆری دا ب ناقارنا مزگهفتی ناقارنا ئیکتی بت، د قیت بیژین: مزگهفتا نهقصای ژی هیژ ل سهر ده می ناده می هاتبوو ناقارن، پاشی نهو ژی ل بهر خه لکی بهرزه بووبوو هه تا یه عقووب -سلاژ لی بن- هاتی، و ب نه مری خودی جاره کا دی نهف مزگهفته ناقاری، و نه گهر مه خسه د پی ناقارنا دوی بت، یا کول سهر ده می ئیبراهیمی چی بووی، مه عنا وی دئ نهو بت مزگهفتا نهقصای (ژ لای یی یه عقووبی شه) چل سالان پشتی ناقارنا مزگهفتا حهرام ژ لای یی ئیبراهیمی و ئیسماعیلی شه، هاتبوو چی کرن.

سهرهاتییا ناقارنا مزگهفتا نهقصای وه کی د تهوراتی دا هاتی ب قی رهنگییه: ده می یه عقووب چووی دا قهستا ده شهرا حهرانی بکهت ل نک خالی خو، ب ریشه ل وی جهی نوکه مزگهفتا نهقصای دکهفتی ل باژیری قودسی، خهوا وی هات، ده می نهو نقشستی وی د خهوا خو دا دیت خودی دگوتی: ((نهو جهی تو نوکه لی نقشستی نهز دئ ده مه ته و دووندهها

(۱) نیمامی بوخاری قی هه دیسی فه دکوهیزت.

ته...))^(۱)، گاڤا یه عقووب ژ خمو رابووی که یفا وی گه لک ب قی خه ونی هات، و وی ئهو جه نیشان کر؛ دا ل بهر وی بهرزه نهب، و پشتی چارده سالان مایه ل نک خالی خو زقری شامی، و هاته وی جهی یی وی نیشان کری، و ل ویری مزگه فتک بو پرستنا خودی ئاڤاکر و ناڤی وی کره: (بیت ایل) یه عنی: مالا خودی^(۲) و ئهو مزگه فت ئهوه یا نوکه دبیرنی: مزگه فتا ئه قصای.

دووندها یه عقووی یان (بهنی ئیسرائیل):

خودی بهر که ت هاقیته دووندها پیغه مبرئ خو یه عقووی و دووازده کور دانی، و هر ئیک ژ قان هر دووازده کوران بو خودان دووندههکا بوش، و ژ قان دووازده بابکان ملله تی ئسرائیلی پیک دئیت بی کول ده مه کی ژ ژیی وی خودی هلبژارتی و کریه باشرینی ملله تین وی سه رده می، وه کی د نایه ته کی دا هاتی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ السَّمَوَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿۱۶﴾﴾ (الجاثية: ۱۶) یه عنی: ب راستی مه تهورات و ننجیل و حوكمداریا ب وان دابو ئسرائیلیان، و بارا پتر ژ وان پیغه مبرئ ژ دووندها ئیبراهیمی -سلاف لی بن- مه د ناڤ وان دا هنارتن، و مه ژ تشتین پاقر رزق دا وان، و مه ئهو ب سهر همی خه لکی زه مانی وان ئیخستبوون.

ئهڤ هلبژارتن و ب سه رئیخستنه ژ بهر هندئ بوو چونکی وان ب گوئنا خودی دکر، و وه حییا وی ب جه دئینا، به لی ده می وان ژ ریکا پیغه مبران لادای خودی ئهو شه رمزارکر و ئهڤ سه راتییه ژ وان ستاند.

(۱) سفر التکوین: ۹ / ۳۵.

(۲) سفر التکوین: ۹ / ۳۵.

و د ناڅ دوونده‌ها يه‌عقووبي دا -سلاڅ لى بن- هرماره‌کا پيغه‌مبه‌رتن
خودان قه‌در و قيمه‌ت هه‌بوون، ئه‌م دى سهره‌اتييين وان ژى څه‌گوه‌يزين، و
ئیکه‌مينى وان يوسف بوو -سلاڅ لى بن- کو ئیک ژ دووازده کوپتن
يه‌عقووبييه، و سهره‌اتييا وى و يا بابى وى ل پترين جهان يا تيکه‌لى
ئیکه، له‌و به‌رى ئه‌م ده‌فته‌را يه‌عقووبي پیک داده‌ين دى ده‌ست ب څه‌گيرينا
سهره‌اتييا يوسفى که‌ين..

سهرهاتيا

يوسفى كورئ يه عقوبى

-سلاف لى بن-

ب قه درترينى مروقان وهكى پيغه مبهه-سلاف لى بن- د گوتنه كا خو دا ديترت^(۱) پيغه مبهه رى خودى يوسفى كورئ پيغه مبهه رى خودى يه عقوبى كورئ پيغه مبهه رى خودى نيسحاقى كورئ خوشتقييى خودى ئيبراهيميه.

سهرهاتيا يوسفى -وهكى قورئان بو مه قه دگيرت- زنجيره كا بهرده وام بوو ژ نه خوشى و تنگاييان.. هيشتا وى خو نهديتى و نه بيناي نهو كهفته بهر پيلين خه ريبى و بى خودانييى، هيشتا بى نازك وهكى وى شتلا ژ نوى سه رهلداى ره شه بايى كينا برايان نهو له قاند و ئيخسته داقين عه بدينييى، ژ دهسته كى بو دهسته كى هاته فه گوهاستن، و ئيكي فروته ئيكي هه تا دووماهييى ژ داقين شهيطنانى قه ره ستى و كهفتييه داقين گرتيخانه يا تنگ و تارى.. بهلى چونكى خودى نهو بو كاره كى مه زن ناماده دكر، خودى ئيكا هند كر نهو زوردارى بريارا گرنا وى داي نهو ب خو هه وجه يى شاره زايييا وى بيت، و دووماهييى وى ل ريزين بلندين دهوله تا خو بدانت..

هه ژى گوتنييه بيترين: يوسف پيغه مبهه رى ئيكانه يه بى خودايى مه زن سهرهاتيا وى هه مى پيگقه و د ئيك سووره تى دا بو مه فه گوهاستى بى كو سهرهاتيا وى پارچه پارچه بكهت و ل سه ر گه له ك سووره تان ليگقه كهت، تشتى بوويه نه گه را هندى كو سهرهاتيا وى تامه كا تاييهت هه بت.

(۱) د وى حديسى دا يا بوخارى وموسلم ژ نه بو هوره يه فه دگوهيزن.

مالباتا یوسفی:

بۆری د گهل مه ده می مه سهرهاتییا یه عقووبی فه گوهاستی کو یه عقووب پیغه مبهری -سلاف لی بن- دوواژه کوپ ژ دو ژن و دو جارییان همبوون، و ههردو ژنیتن وی -وهکی تهورات دبیتژت- خویشکین ئیک بوون، کچین خالی وی لابانی بوون^(۱). ژ ههردوواژه کوپرتن یه عقووبی -بابکالکین ئسرائیلییان- ب تنی ناقتی ئیکی د قورئانی دا هاتییه ئهو ژ یوسفه^(۲).

ژینا مالباتا یه عقووبی ژینهکا عمده تی بوو، پوژ و شهقین وان ب رحه تی و تهناهی دبۆرین، ژ بلی وان نهخویشییتن کو هندهک جاران د ناچهرا هوییان دا پهیدا دبن و دبت خویشکینیا ههردو ژنیتن یه عقووبی کار ل سهر هندئ ههبت کو نهخووشی د ناچهرا وان دا دکیمتر بن.

خهونا یوسفی و دهستپیکا سهرهاتییا:

د قورئانا پیروژ دا سهرهاتییا یوسفی ب خهونهکا مهزن دهست پی دکهت، ئهو خهونا بو وی بوویه ئهو مزگینیا هه می عمورتن نهخووش ژ عسمانی ژینا وی قهدره قانندن، لهو ئهم ژ ی سهرهاتییا وی ب قی خهونئ دئ دهست پی کهین: ل سپیدهیا وی پوژئ -وهکی هه می پوژان- چاقتی پوژئ گهش بووبوو و تاقا خو ب سهر لهشتی عهردی دا بهردا بوو، یوسف ئهو زاروکی هیتستا نهگههشتی چاقتن خو ژ خهوا گران قهکرن، و سه ری خو ژ عهردی راگر، هزرا وی یا بهلاقبوو، هشتین خو ئینانه سه ری خو، چند

(۱) دباره کو هنگی دورست بوو زهلامهک دو خویشکان پیکفه بینت، و ناشکرایه کو ئیسلامئ نهف شریعهته نهیلايه.

(۲) تهورات ناقتن وان ب قی رهنگی فه دگوهیتژت: ره ئویهین، شمعوون، لای، یههژدا، دان، نهفتالی، جاد، ئمشیر، یسساکر، زه بۆلوون، یوسف، بنیامین، و نهف ههردو بیتن دووماهییتن براماک بوون، دهیکا وان راحیل بوو.

دهلیقهیهکان حیتیه تی ما: ئه و چ خهونا عنتیکه بوو وی شقیدی دیتی؟!
جارهکا دی خهون ب هشیاری ئینا بهر چاقتین خو: ددیت یازده ستیران، و
رۆژ و ههیشی ژێ خو بو وی دچهماند.

ئهفه چ خهونا غهریبه؟ نه وهکی وان خهونانه یین زارۆکتین ل ژییی وی
دیین لهو ئه و نهشیا چو سهران ژێ بیهتهدهر، گهلهک هزرین خو کرن
دووماهییی نهچاروو خهونا خو بو بابی خو شهگیت و داخوازا شروقهکرنا قتی
خهونی ژێ بکهت..

ژ فیری قورئان دهست ب سهراهاتییا یوسفی دکهت، ب وی خهونی ئهوا
دی ب سالان د گهل وی مینت هتا ئه و تهعبیرا وی ب چاف دبینت،
ژ خهونی دهست پی کر، و ب خهونی ب دووماهی دتیت، و د ناچهرا
دهستپیکتی و دووماهییی دا سهراهاتییهکا دویر و درتیههیه..

یهعقوب و خهونا یوسفی:

گاڤا یوسفی زارۆک هاتییه نک بابی خو یهعقوبی و خهونا خو یا
غهرب بو وی شهگیترا، یهعقوبی زانی ئهف خهونه یا ژ قهستا نینه، و
مهعنایهکا مهزن دی د پشت را ههبت، ئهفه نیشانا هندیییه کو ئه و هزرا
یهعقوب ژ کوری خو یوسفی دکهت یا د جهی خو دایه، و رۆژهک دی نیت
یوسف دی مهزن بت، و ئه و د ناچهرا ههمی برایتین خو دا دی مهزنییا
بنه مالا ئیبراهیمی وهرگرت، یوسف ئهگه ر ئهقرۆ -ب عقلی خو یی بچوبک-
نهزانت چ د پشت قتی خهونا مهزن را ههیه، بابی وی یهعقوب تهعبیرا قتی
خهونی باش دزانت، دزانت ئهف خهونه مزگینییهکا مهزنه بو وی کو ئه و دی
مهزنییا بنه مالا ئیبراهیمی وهرگرت، لهو یهعقوبی -بهری گزنگییا قتی
خهونی بو کوری خو ئاشکهرا بکهت- گوته وی: ئهی کوری من! قتی خهونا خو

تو بۆ برایتین خوْ نه بیژه؛ دا ئەو حەسودییی ب تە نه بێن، و دوژمناتییا تە نه کەن، و پیلانگێرییی نه کەن کو تە تی ببەن، هندی شەیطانە ئەو بۆ مروّقی دوژمنە کئی ئاشکەرایە.

ل سەری وی گووتی: قئی خەونئ بۆ برایتین خوْ نه بیژه؛ چونکی وی دزانی برایتین وی دئی تەعبیرا قئی خەونئ زانن، لەو ئەو -ب پالدا نا شەیطانی- دئی لئ گەریتین کو خرابییی بگههیننه وی.. و پستی قئی هشیارکرنئ ژ نوی بابن وی رۆناهییهک بۆ وی دا سەر تەعبیرا خەونا وی و گووتی: کانئ چاوا خودئ ئەف خەونه نیشا تە دا وەسا ئەو دئی تە هلبژتەرت و زانینا تەعبیرا خەونین مروّقان نیشا تە دەت، و ئەو دئی قەنجییا خوْ ل سەر تە و ل سەر بنەمالا یەعقووبی ب پیغەمبەرنییی پیک ئینت، کانئ چاوا وی قەنجییا خوْ ل سەر هەردو بابین تە ئیبراهیم و ئیسحاقی ب پیغەمبەرنییی بەری نوکە پیک ئینای، هندی خودایئ تەبە یئ پرزانیە ب وی یئ ئەو هلبژتەرت ژ بەنییتین خوْ، یئ کارنەجەه د رتقەبرنا کارئ بەنییتین خوْ دا.

مەعنا: مەسەلە هلبژارتنا خودییە، و نه چو تشتین دی.

یەعقووب و ئیانا یووسفی یا زێدە:

ژ بەر کو یەعقووبی نیشانین تیگەهشتنئ و زبەرکییی ل نک کورئ خوْ یئ زارۆک یووسفی ددیتن، و پستی وی ژ کورئ خوْ گوھ ل قئی خەونا وی بووی، بۆ وی ئاشکەرا بوو کو یووسفی دئی هەندەک (مۆهیلات) هەبن ل نک برایتین وی یئ دئ نابن، و کو خودئ ژ ناڤهرا هەمی کورپن وی یووسفی بۆ مەزنییا بنەمالئ دئی هلبژتەرت، ژ بەر قئی چەندئ (حرصا) یەعقووبی ل سەر یووسفی پتر لئ هات، و گەهشتە حەدەدەکی برایتین یووسفی تی ئینادەر کو بابئ وان پویتەیه کئی زێدەتر یئ ددەتە یووسفی، لەو ئەف کارە

بۆ جەسەت گازندەکرەن و نەرەحەتییان، و ئەف گازندەیتن وان ل دەستپێکێ
ب دزی قە بوون، پاشی هیدی هیدی ژ بن پەردەیی دەرکەفتن و بەرچاڤ
بوون.

ب راستی ئەم نزانین کانی برائیتن یوسفی ب قی خەونا وی دزانابوون،
یان ژێ ئەف نەقیانا وان بۆ یوسفی ب تنی ژ بەر وی قیان و پووتەپێکرنا
زێدە بوو یا یەعقوبی ب وی دکر^(۱)، هەر چاوا بت کورپن یەعقوبی پۆژەکی
لیک کۆمبوون و گۆتە ئیک و دو: هندی یوسف و برایی وی یی دەبیاییه
ل نک بابی مە ژ مە خوشتقیترن، ئەو وان هەردویان ب پیش مە دئیخت، و
ئەم کۆمەکا خودان هیز و هژمارین، هندی بابی مەیه یی د خەلەتییهکا
ناشکەرا دا کو یی ئەگەرەکا دورست ئەو وان هەردویان ب سەر مە دئیخت.

(بنیامین) برایی یوسفی یی دەبیایی هیشتا یی بچویک بوو، و دیارە
نیشانیتن زیرەکیی ل نک وی وهکی کول نک یوسفی ددیار نەبوون، لەو
برائیتن وی ئەو حسیب نەدکر ئاستەنگەکا مەزن د ریکا خو دا، لەو هەمی
خەما وان یوسف بوو..

پیلانا مەزن:

پشتی برائیتن یوسفی دان و ستاندنەکا درێژ د گەل ئیک و دو کری
پسیارا وان ئەفە بوو: ئەری چارە چیه؟
بەرسقا وان ئەو بوو وان گۆتن: دقیت یوسف نەمینت، هوین وی
بکوژن، یان ژێ بەهقینە عەردەکی دوریر ژ ئاهاهییان.. بۆچی؟

(۱) هەر چەندە تەورات د (سفر التکوین) دا ۳۷ / ۵-۱۱ ئاشکەرا دکەت کو یوسفی خەونا

خۆ بۆ برائیتن خو ژێ -د گەل بابی خو- قەگتیرابوو.

گوتن: دا قيانا بابي ههوه بو ههوه ب تني بمينت و دا بهري وي بکفته ههوه ب تني، و پشتي نه مانا يووسفي بزقن و توبه بکمن، و داخواري ژ خودي بکمن کو نهو گونهها ههوه زي بيته.

تيکي ژ برايین يووسفي^(۱) گوت: نه، هوين يووسفي نه کوژن، بهلي وي بهائينه د بنی بيره کي دا هندهک کارواني يان ريتقنگ دي وي بو خو هه لينن و بهن و هوين دي ژ وي رحهت بن، و ههوجه ناکهت هوين وي بکوژن، نهفتي بکمن يا من گوتيبه ههوه نه گهر راسته ههوه نهو کرته دلي خو يا هوين دبيتزن.

ب جهئينا پيلاني:

پشتي نهو ب گوتنا برايي خو رازي بووين، نهو ل ريکه کي گهريان دا بشين پي برايي خو يووسفي ژ دهستي بابي خو بيننه دهري؛ چونکي وان دزاني هندي بابي وان چهز ژ يووسفي دکهت نهو دل نادهت جاره کي وي د گهل وان فريکهته چو عهردان؛ دا چو گرفتاري ب سهري وي نهئين، د گهل هندي زي گوتن: نهو زي دي خو جهريبين کاني دي خودي چاوا چي کهت..

برايين يووسفي -پشتي ل سهه هندي کوم بووين کو وي ژ بابي خو دویر بکمن- رابوون چوونه نک بابي خو و گوتني: نهی بابي مه، بوچي باوهرييا ته ب مه نائيته کو تو يووسفي د گهل مه فريکه به چولي و وي بهتلييه ب هيقييا مه قه؟ ما نهو نه برايین وينه، و مه خيرا وي دقيته؟ ني نهو دي چاشي خو دهيني و دي شيره تين باش زي لي کهين؟ سوياهي تو وي د گهل

(۱) تهورات د (سفر التكوين ۳۷ / ۲۲) دا دبيتزت: نافي وي (رهنوبهين) بوو، و (يوهوذا) يي گوتنه برايین خو: نهو يووسفي ناکوژين، دي وي فروشينه کاروانيان (سفر التكوين ۳۷ / ۲۶).

مه فریکه چروانی تشتی وی دقتت بلا ئەو ژئی بخۆت، و بلا ئەو یارییان
بوو خو بکەت، و هندی ئەمین ئەم دئی وی ژ هەر تشتەکی تو ژئی دترسی
پارێزین.

بابی وان یه عقووبی گۆت: بوو من نهخۆشه هوبن وی بیهنه گه‌ریانی، و
صه‌برا من نائیت ئەو ل نک من نه‌بت، و ئەز دترسم هوبن ژئی غافل ببن
قێجا گورگ وی بخۆت.

و دبت قئی گۆتنا بابی وان پتر که‌ریین وان ژ برایی وان شه‌کریت، ئەری
بوچی صه‌برا وی بیی مه‌ دئیت، و بیی یوسفی نائیت؟ ما ئەو چ بیی ژ مه
زنده‌یه؟ به‌لی پا گۆتنا وی یا دووماهییی ل دلئی وان هات: ئەز دترسم هوبن
ژئی غافل ببن و گورگ وی بخۆت.. ئەفه خوش ریکه‌ بابی وان ب خو بوو وان
دیتی، به‌لی دا ئەو بابی خو پشتراست بکهن کو ئەو دئی چاقتی خو دهنه
یوسفی دا چو لی نه‌ئیت وان سویند خوار کو ئەگه‌ر گورگی برایی وان خوار،
و ئەو کۆمه‌کا ب هیز و خودان شیان، مه‌عنا ئەو هنگی دزیانکارن، و چو
خیر د سه‌ری وان نینه!

ب قی ره‌نگی وان چو ری بوو بابی خو نه‌هیلان کو ئەو خو پیی ژ قئی
ئیحراجی خلاس بکەت، و وی دزانی کو ئەگه‌ر ئەو داخوازا کورتن خو ب جهـ
نه‌ئینت که‌ریین وان پتر دئی ژ برایی وان فه‌بن، له‌و وی چو پیی نه‌ما و گۆته
وان: وی بکهن یا هه‌وه دقتت.

ده‌مچ بووه سپیده‌یا رۆژا دی.. یوسفی زارۆ ب که‌یف رابوو، ئەفه بوو
جارا ئیکتییه ئەو د گه‌ل برایی خو دئی ده‌رکه‌فته چۆلی پستی کو بابی وی
قانع بووی وی د گه‌ل وان به‌ئیرت، دقیا زوی ده‌رکه‌فته چۆلی؛ دا ئەو ژئی
وه‌کی هه‌می بچوبکان یارییان بوو خو بکەت و که‌یفی بکەت، وه‌کی برایی

وی گۆتی! بوو سپیده.. برابین وی هاتن، بابج وی ئەو دا د گەل برابین وی،
و ئەو پیتکەه چوون.

دەمەکی درێژ پیتە نەچوو کەیفای یوسفی لێ بوو خەم و نەخۆشی، ئەو
هیشییین وی د سەرێ خۆیی بچووک دا قەهانەدین ب دەستێ کینا برابان
هاتنە سۆتن، گاڤا ئەو و برابین خۆب تنێ ماینە ل چۆلی پێ حسیا هەر
وەکی برابین وی ل بەر چاقین وی یین دئینە گوهارتن.. گەلەک جارن
راستیا مرۆڤان ل پشت دیوار و دەرگەهین دائیخستی دئیتە قەشارتن، و
گاڤا ئەو ل چۆلی مانە ب تنێ پەردەیین دەرە دئینە لادان و راستیا کرت
بەرچاڤ دبت!

دەمەکی یوسفی هند دیت هەر دەه برابین وی پێ وەرھاتن، کراسی وی
ژ بەرکر، یوسف حیبەتی ما: ئەڤە دێ چ کەن و ڤان چ ل بەرە؟ و گاڤا
یوسفی زانی ئنیەتا برابین وی یا خرابە، و وان ل بەرە نەخۆشییی بگەهینە
وی، بوو هەوار هەوارتن وی، بەلێ ل ڤی چۆلی بێ مرۆڤ کی دێ دەهوارا
وی ئیت و کەسی هەر های ژێ نینە؟!

(تتفاق) ئەو بوو ئەو یوسفی نەکوژن؛ دا گونەها کوشتنا وی نەکەڤتە
ستوی وان، لەو رابوون ئەو گرتدا و ژۆردا بەردا سەر وی کەڤرێ د بنێ بیرێ
دا یێ کو زەلام ل سەر رادوستان و سەتلین خۆ دادەیتلانی د بنێ بیرێ دا،
جەهەکی وەسا بوو ل بەر بچووکەکی وەکی یوسفی یێ کویر بوو و ئەو نەدشیا
ژێ دەرکەڤت.. یوسف ما د وئ بیرا تارێ دا ب تنێ، خودایی مەزن
دبێژت: هنگی مە وەحی بو یوسفی هەنارت و مە ئەو تیتگەھاند کو: تو
ل پاشەرۆژی دێ ڤی کارێ وان دەیه ناڤ چاقین وان، و ئەو ب وئ چەندی
ناحەسن و نزانن. مەعنا ئەو دێ ژیت و ئەڤ بیرا تارێ نابتە قەبرێ وی، و

دویر نینه هنگی بیرا یووسفی ل خهونا وی ژى هاتبته قه ئەوا بابی وی
گوتییی: تهعبیرا قی خهونتی ئەوه خودی دئ ته کهته مرۆقهکی پیشکیش و
ماقول..

باشه پا کانێ ئەو تهعبیرا بابی من گوتی؟

مهعنا دفتیت ئەو بژیت.

فرۆتنا یووسفی:

پشتی برایتین یووسفی ئەو داهیتلایه د چالی دا وان خو ل نیزیکی چالی
قشارت؛ دا بزانت کانێ دووماهییا وی دئ بته چ؟

وان هند دیت کۆمهکا ریشنگان د وی جهی را بۆری، و چونکی ئەو
دپیتقی ئاقتی بوون وان مرۆقهک ژ خو هنارت دا هندهک ئاقتی بو وان ژ وی
بیرئ بینت یا کو دکهفته وی جهی، گاڤا وی زهلامی سهتلا خو داهیتلایه
د بیرئ دا یووسفی خو ب سهتلا وی قه گرت، خودانئ سهتلی باش بهرئ خو
دای.. خافلهتییهکا مهزن قی کەفت، ئەقه کیژ بچویکه د بنی قی بیرئ دا،
و ئەو ب تنی ل قی جهی چ دکەت؟ و ژ لایهکی دی قه کهیفا وی هات
گوت: ئەز دئ وی بهم بو خو فرۆشم! لهو وی ب نک ههڤالین خو قه کره
گازی: مزگینی ئەقه کورکهکی هیتزایه. و گاڤا وی گازی کری برایتین یووسفی
و ئەو ل نیزیکی وی جهی بوون وان خو قشارتبوو، ب نک وی زهلامی قه
هاتن و گۆتن: ئەقه عهبدئ مهیه یی ژ مه رهقی ته ژ کیشه ئینایه؟

یووسف ژ قی گوتنا وان حیبهتی ما، ئەقه چ دبیتزن؟ بهلی د گهل هندئ
ژی وی نهوتریا بیتزه وی زهلامی: ئەقه درهوان دکهن، ئەقه برایتین منن..
ترسیا برایتین وی وی بهمن بکوژن.

پشتی زهلامی گۆتیییه وان: من ئەو ژ بییری یی ئینایهدهر، برایتین یووسفی گۆتی: ئەگەر ته بقیته ئەم دئ وی فرۆشینه ته؛ چونکی ئەو عهدهکێ نهگوهداره، و چونکی وان بهایهکێ نهزران گۆت، ئەو زهلام ل بهر هات و ب چهند دهرههمهکین کیم وی یوسف ژ وان کری.

و پشتی ئەو پشتراست بووین کو کاروانییان یوسف د گهل خو بر، وان ژ قهستا خو موژیل کر هتا رۆژ ئاقابووی و تاریا شهقی ب سهر دنیایین دا گرتی، ژ نوی هاتن قهستا مال کر.

بیتیهختییا ل گورگی:

ل دهمی عهیشا برایتین یوسفی هاتنه نک بابج خو، و ژ درهو کرنه گری و مخابنی راهیلان، و گۆتن: ئەی بابی مه! هندی ئەم بووین ئەم چووین دا غاردانی و نارمانجانی بکهین، و مه یوسف هیتلا ل نک جلک و خوارنا خو، و مه تهخسیری د پاراستنا وی دا نهکریوو، بهلکی مه ئەو هیتلابوو ل جههکێ ئەمین، و دهلیفهیهکا کیم ئەم ژ وی غافل بووین، ئینا مه ناگهه ژێ ههبوو گورگهک هات و برایت مه یوسف خوار، و ئەگەر خو ئەم دراستگۆ ژێ بین تو باوهر ژ مه ناکهی؛ چونکی تو گهلهک ههز ژ یوسفی دکهی، بهلی پا ئەفه کراسی وی ژێ دا تو باوهر ژ مه بکهی.

و وان کراسی یوسفی -ئهوێ ژ بهر کری- ئینا، و خوینهکا ژ درهو -نه یا یوسفی- تیدا؛ دا ئەو وی بو خو ل نک بابی خو بکهنه شاهد ل سهر راستییا گۆتنا خو، بهلی ئەو کراس بوو دهلیلی درهوا وان؛ چونکی ئەو کراس یی ساخلم بوو و نههاتبوو دراندن.

یهعقووبی ژ سهر و سیمایی وان زانی کو ئەو ددرهوینن، ژ لایهکێ دی فه یهعقووبی گۆته خو: باشه ئەو چ گورگه یی هۆسا لهشی یوسفی ئەوێ

نهه دهه سالی ههمی خواری و کراسی وی ساخلم هیتلا، یان تو بیژی
گورگی کراسی وی ژ بهر کریت پاشی ئه و خوار بت؟!

نیشانین درهوی زنده دناشکهرا بوون، لهو بابی وان گوت: مهسهله یا
وهسا نینه وهکی هوین دبیزن، بهلکی نهفسین هموه یین خراب کارهکی کریت
د دهر حهقا یوسفی دا ب هموه یی دایه کرن، و ئه و کار ل بهر هموه یی
شرینکری و یا ژ هموه قه ئه و کارهکی باشه، قتیجا صهرکیتشانا من دی
صهرهکا جوان بت، و نهز گازندا خو بو چو مرۆقان ناکهم، و دی داخوازا
هاریکارییی ژ خودی کم ل سهر وی تشتی هوین ژ دره و سالوخ دهن. دلنی
یه عقوویی باوهر نه دکر گورگی یوسف خوار بت، و وی دزانی ئه قه
بیتبهختیه که کورین وی ل گورگی دکهن، ئه و گورگی ژ گهلهک مرۆقان
ب وژدانتر! پا تو بیژی وان یوسف کوشت بت؟ نه نه.. ئه گهر یوسف مر
بت پا مهعنا خهونا وی دی چ بت؟ نه، دقتیت یوسف نه مریت؛ چونکی دلنی
یه عقوویی نه قیت باوهر بکهت.

بهر ب مصری قه:

ئه و کاروانییین یوسف کری، وان ئه و د گهل خو بر و ب لایی رۆژئا قایی
قه بهر ب وهلاتی مصری قه چوون.. یوسف ئه وی بابی وی دل نه ددا
فریکهته بهر حهتاقی دا رۆژ لی نه دت، نوکه عهبدهکی رهزیل و بی خودانه
ب دویف کاروانی قه یی دئیته هاژوتن..

ههی دنیا.. ههر رۆژ چند بی گونههین وهکی یوسفی ژ بهر دلین
خۆشتقییان دئینه راکرن، و ب دهستی زۆردارییی دئینه هنگافتن!!
چهند رۆژهک بوون و کاروانی گههشتنه مصری، ئه و زهلامی یوسف بو
خۆ ب بهایهکی ئه رزان کری، چنگلی یوسفی گرت و ئه و بره بازارا فروتنا

به‌نییان؛ دا مفایه‌کی بوّ خو ژئی بکه‌ت، و چند که‌یفه‌کا مه‌زن بوّ وی چیبوو
ده‌می مرادا وی زوی حاسل بووی پشتی مرۆشه‌کی ده‌وله‌مه‌ند ب یووسفی
هاتییه‌ده‌ر و قیای وی بوّ خو بکرت.. و ئهو مرۆقی ده‌وله‌مه‌ند عه‌زیزئی
مصرئی بوو یی کو ب زمانی ئه‌قرۆ دبیتزئی: سه‌روک وه‌زیر.

عه‌زیزئی مصرئی ئهو ژ وان کری، و ئینا مالا خو و گوته ژنکا خو:
سه‌ره‌ده‌رییه‌کا باش د گهل فی بکه، و جهه‌کی ب قه‌در بدی، به‌لکی ئهم
مفای ژ خزمه‌تکارییا وی بکه‌ین، یان ژئی ئهم وی بوّ خو وه‌کی کوره‌کی
لی بکه‌ین.

یووسف ل مالا عه‌زیزئی مصرئی:

پشتی قویناغه‌کا تژی ره‌نج و زه‌حمه‌ت یووسف د ماله‌کی ئاکنجی بوو،
قه‌ده‌ری به‌ری وی دا دو‌یه‌مین مالا مه‌زن د مصرئی دا مالا وه‌زیری مه‌لکی
مصرئی، و ئه‌قه‌ قه‌نجییه‌ک بوو خودی د گهل وی کری.

مالا عه‌زیزئی مصرئی ل به‌ر یووسفی نوی گه‌هشتی جیه‌انه‌کا نوی بوو،
ژ نوی وی زانی کو دنیا نه‌به‌س ئه‌وه‌ یا وی ل مالا بابی خو یه‌عقووبی
دیتی.. ئه‌وی -ل فی جهی- ره‌نگه‌کی دی یی مرۆقان دیت، ئهو ره‌نگی وی
ه‌زر نه‌دکر ژ ئا‌خا مرۆقانه!

ئهو مرۆف د قه‌سر و قوسویرین مه‌زن دا دژیان، و ئاشکه‌رایه‌ کو د ناڤ
دیوار و شویره‌ه‌یین قه‌سرتین مه‌زن دا ژین ب ره‌نگه‌کی دییه، خو‌شی و
دلچوون هه‌ر نائینه‌ هژمارتن، چو تشت یی کیم نینه ب تنی تشتک تی
نه‌بت، ئهو تشتی یووسفی ل نک بابی خو دیتی: باوه‌رییا ب خودی ئه‌وا
ئه‌خلاقی باش ل نک خودانی په‌یدا دکه‌ت!

ئەخلاق و ترسا ژ خودی زوی ب زوی ریکا خۆ ل ناف کۆچکین مەزن نابینت و مروّقه کئی وهکی یووسفی ل سەر دەستی پیغه مبه ره کئی وهکی یه عقووبی هاتییه پهروه رده کرن، و ل بهر چاڤی خودی هاتییه ناماده کرن، ده می هاتییه جهه کئی ب قی رهنگی توشی گرفتارییه کا مەزن بوو؛ چونکی گیانی وی کفته هه قرییه کا دژوار، دثیا ئەو ئیک ژ دویمان هلبژیرت: یان ئەو ژ ی -وهکی پتربیا خه لکی قهسری- خۆ ب دهست پیتلی قه بهردهت و هندی دلێ وی دخوازت بارا خۆ د خوشییتن ئەرزان بیتخت، یان ژ ی دقت ئەو بیر و باوهرتن خۆ موکم بگرت و ژ دهست نه دهت.. و ئەقه کاره کئی ب ساناهی نینه.

یوسف -ب باوهربیا خۆ پشتی پاراستنا خودی- شییا خۆ ل بهر پیتلی بگرت، ناف و دهنگین وی ب باشی ل قهسری به لاقبوون، دههمه ن پاقری و ئیخلاصا وی بوو سوجه تا هه ره کهسه کی، و مهزنی قهسری ب خۆ ژ ی ئیک ژ وان کهسان بوو یین ئەف مهسه له ژ یوسفی گوهد لی بووی و ب سه رپۆر زانی کو ئەوا ژ وی دئیته گۆتن یا راسته، لهو وی قهده ره کئی زیده دایی و ته عامولا خولامان د گهل نه کر، وهکی کوری هژمارت و سه رهست کر کو چی جهی وی بقیت ژ قهسری بیت و بچت..

ب قی رهنگی یوسفی رۆژین خۆ بۆراندن، و رۆژ بو رۆژی ئەو دگه هشت و نیشانتین لاونیی و عه قلدارییی ل نک ناشکه را دبوون، خودایی مهزن دبیرت: ﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿۳۱﴾﴾ (یوسف: ۲۲) ده می یوسف گه هشتیه تمامیا هیز و گهنجینیا خۆ مه زانین و تیگه هشتن دایی، و وهکی قی جزایی یی مه دایه یوسفی ژ بهر قهنجیکارییا وی ئەم ددهینه قهنجیکاران ژ ی ژ بهر قهنجیکارییا وان.

و ژ بلی (زانینې) و (تیگه‌هشتنې) خودې نعمه‌تا (جوانیښې) ژې دابوو یووسفی هتا د حدیسه‌کني دا پیغه‌مبه‌ري خودې -سلاډ لى بن- ناشکرا دکه‌ت کو خودې نیغه‌کا جوانیښې دابوو یووسفی، و نیغه‌کا دی دابوو دهیکا وی (سارایښې)^(۱). و نه‌ف جوانیښه بوو یووسف ئیخستییبه بهر جه‌ربان‌دنه‌کا مه‌زن..

یووسف د گمل ژنا عزیزې مصرې:

ژنا عزیزې مصرې (زوله‌یخا) -وه‌کی هنده‌ک ناڅی لى ددانن- ژ بلی کو ژنا وه‌زیری بوو دبیترن: برازایا مه‌لکی ژې بوو، و هر چنده ژییې وئ نیزیکه دو جارار هندی ژییې یووسفی بت^(۲)، به‌لی ژ بهر وئ نعمه‌ت و خوشییا نه‌و تیدا یی نه‌و دیتبا دا هزر که‌ت نه‌و گه‌له‌ک ژ عه‌مرې خو بچویک‌تره..

(۱) وه‌کی موسلم د حدیسا معراجی دا ښه‌دگوهرت، و د شرحا څی حدیسی دا زانایې ناقدار (نبن که‌تیر) ژ هنده‌ک زانایان ښه‌دگوهرت کو مه‌خسه‌د ب نیڅا جوانیښې نه‌و جوانیښه یا خودې دایه ناده‌می و همووايې، و ناشکرايه کو خودې ناده‌م ب ده‌ستی خو نافراند بوو له‌و جوانییا وی ژ یا همی مرؤقان پتره، و رؤژا قیامه‌تن ده‌می مرؤف دچنه به‌حس‌تی همی ل سمر ره‌نگی ناده‌مینه، و نه‌و جوانییا خودې دایه یووسفی نیڅا وئ جوانیښې بوو یا وی دایه ناده‌می، کا چاوا جوانییا سارایښ هندی نیڅا جوانییا همووايې بوو.

(۲) ژ سیاقی چیرؤکی بؤ مه‌ ناشکرا دبت کو ژنا عزیزې چونه چونه دقتیت پازده بیست ساله‌کان ژ یووسفی مه‌زتر بت؛ چونکی ده‌می یووسف هاتیبه د مالا وئ دا یووسف یی ده‌ پازده سالی بوو، و هنگی نه‌و یا شویکری بوو، و نیزیک بوو کو زه‌لامی وئ ژې بی هیقی بیت کو نیدی وئ چو کور بین، له‌و ده‌می وئ پسیار ژ زه‌لامی خو کری: ته بؤچی نه‌ف عبده بؤ مه‌ نیئا وی گوتی: (عسنا أن ینفعنا أو نتخذہ ولدا)، و ده‌می یووسف گه‌هشتیبه بیست سالیښ دقتیت نه‌و نیزیکی چل سالیښ بت، و نه‌ف ژیهه یی (موناسبه) د گمل وان (تصهرروفاتین) کو دئ ژ وئ دیار بن..

قورئان ده مې به حسې سهرهاتيا يوسفي د گهل ژنا عهزيزي مصري دکهت ب رهنگه کي واقعي و بي دهسکاري شه دگيرت، و چونکي قورئاني دقيت ب سهرهاتيا يوسفي ژي -وه کي هه مې سهرهاتييين خو يين دي- جيله کي ژ مروقان ل سهر هندهک نه خلقتين بلند تهريهت بکهت، بهرپهري هه فرکيا وي يا دژوار د گهل خوشي و دلچوونين نهران ژي بهرچاښ دکهت، قورئان قې سهرهاتييين ب قې رهنگي دهست پي دکهت:

﴿وَرَوَدَتْهُ الْمَلَأِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِ﴾ قورئاني گوت: نهوا يوسف د مالا وي دا -کو ژنا عهزيزي بوو- ب نهرمي و نازکي شه يوسف شه خواند و بو خرابييين نهو بو نک خو داخوازر. قورئاني ناقي وي نهئينا، و چو (لهقه ب) ژي بو وي نه دانان، نه گوت: خاتونين يان خانم يان مهزنا مالي نهو شه خواند؛ گوت: ﴿الْمَلَأِي﴾ (نهوا) و ناشکهرايه کو جهناقې (نهوا) بو ههر ژنهکا ههبت دئيهت ب کارئينان، خاتون بت يان خدام بت، ههر وه کي نايه تي ب قې چهندي دقيت بيژته مه: د مهسلا (عاطفي) و ثيانا دلي دا ژن نه گهر مه نصب و بهايي وي يي جفاکي چهند ژي بت ههر ژنه، خودانا تبيعه ته کي تايه ته، چيکريه کا عاطفويه، عه قلمي خو ل دويش دلي خو دبهت، لهو گاښا نهو بهرانهر گازيا دلي راوه ستيا نهو هزري بو چو (نعتباراتين) دي ناکهت!^(۱) پشتي قې پيشه کييين نايهت بو مه ناشکهرا دکهن کو ژنا عهزيزي سي رتيک بو تينيختنا يوسفي ب کارئينان نهو ههر سي رتيک ژي نه فنه:

(۱) خودي ژن ب قې رهنگي دايه دا نهو بشيت ب دورستي ب دهوري خو رابيت: دهوري ده يکينيي.

یا ئیکتی:

﴿وَرَاوَدْتُهُ أَلْتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ﴾ په یقا (موراوده) د نهصل دا عهره ب
بو حیشتری ب کار دئینن ده می نهو دئیت و دچت و خو دقه هژهننت، و نهف
په یقه مه عنایا دوباره کرنی ژی ددهت، ههر وه کی نایه تی ب رهنگه کی تری
ندهب و توره دقیت بیژت: ده می لاوینی و جحیلینیا یووسفی چاقین ژنکی
تری کرین، و دلای وئ بندهست کری، وئ قیا یووسفی ب لای خو شه
بکیشت.. بهلی چاوا؟

نهو خاتوینا قهرتیه، و یوسف خولامه که وه کی هه می خولامان، لهو یا
تازه نینه دهستپیک ژ وئ بت، دقیت یووسف دهست پی بکهت؛ دا بشیت
پشتی هنگی نازیان بکهت! بهلی هندی وئ خو گرت، یووسفی دهست پی
نه کر، و چونکی ژن وه کی سیبه رتیه ب دویف وی دکهفت پی خو ژی دویر
بکهت، قی خودویر کرنا یووسفی پتر نهو لی مجد کر، یا ژ وئ شه نهفه
خوگران کر نه که یووسف د گهل وئ ب کار دئینت.. چ بکهت؟

گوت: دقیت نهز ئیکا هند بکهم چاقین وی ل خو شه کهم، و ب رهنگه کی
نه ئیکسه ر وی ل جوانیا خو یا زیده هشیار بکهم.. رابوو هندی ژی هاتی
د بهر خو را چوو، ب تمامی خو خه ملاند، و گاڤا یووسف ب تنی ل جهه کی
دیتبا نازداری لی دکرن، و د بهر را دهات و دچوو..

هه یامه کی وئ نهف رتکه ب کارئینا بهلی چو پیته نه هات، وئ دقیا نهو
نزم بهری خو بده ته یووسفی؛ دا یووسف بلند بهری خو بده تی، بهلی سه رتیرا
وئ ب بهری کهفت.. رابوو رتکا دوی پی ب کار ئینا.

رتکا دوی پی: ﴿وَعَلَّقَتِ الْأَبْؤَبَ﴾ و نایه تی گوت: (عَلَّقَتِ) و نه گوت:
(أغلقت)؛ چونکی په یقا ئیکتی یا کو قورئانی ب کارئینای مه عنایه کا پتر

تیدا ههیه د گهل حالئ قئی ژئئ دگونجت، مرۆقهک نهگهر ب رهنگهکئ
 طهبیعی دهرگههی بگرت دئ بیژن: (أغلق الباب)، بهلئ نهگهر ب لهز و بهز
 چوو، دهست لئ قهلهرزین، و دلئ وی ب دژواری خو هلاقیئت، و وئ قیا
 دهرگههی نه ب تنئ بگرت بهلکی حشکئ قفل کهت، دئ بیژن: (عَلَّقَتِ
 الباب) و ئەف رهنگئ دویئ ب دورستی حالئ ژنا عهزیزی بوو، وئ دقیا
 زوی دهرگههی بگرت و مرادا خو حاصل بکهت هیشتا کهس نههاتییه قهسری!
 دهمن خاتوین بی هیثیبووی کو یوسف دهست پی بکهت، نهچاروو ئه
 (تهنازولئ) بکهت و یوسفی بخواسته لایئ خو ژ قهسری، و چونکی
 یوسف مرۆقهکئ وهفادار بوو وی هزرکر ژنکئ کارهکئ پی ههی لهو د گازییا
 وئ چوو.. بهلئ وی هند خو دیت کهفته بهرانهر ئمتیحانهکا مهزن.

گاڤا یوسف ب ژۆر کهفتی ژنکئ -ب وی رهنگئ مه بهری نوکه گوتئ-
 دهرگههل خو و یوسفی گرت.. ههر چهنده یوسفی بینا پیلانهکئ سهحکر،
 وهکی وئ رۆژا برایتین وی ئهو برییه چۆلی، بهلئ ئهو ب رهنگهکئ ب ئهدهب
 ل هیثییا فهرمانا خاتوینئ ما.. خاتوینئ دیسا خو گرت دا یوسف دهست
 پی بکهت، بهلئ دیسا یا وئ دقیا ب جه نههات، لهو وئ ریکا سیین
 ب کارینا.

ریکا سیین: ﴿وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ﴾ خاتوین ترسییا راوهستیانا یوسفی قئی
 دهلیقهیی ژ دهست وئ بهت، لهو ئهو نهشییا پتر خو بگرت، عاطفا وئ یا
 زنده و قیانا وئ یا بی توخویب بو یوسفی، عهقلئ وئ ل پشت عهورتین
 (غهریزا) وئ قهشارت، ژ بیرا وئ چوو کو ئهو خاتوینه، ژنا وهزیرییه و
 برازایا مهلکییه، و یوسف خولامهکه د ناڤ مالا وئ دا، و ژ بیرا وئ چوو
 ژئ کو ب عهمری قه نیزیکه ئهو هندی دهیکا یوسفی بت.. ئەڤه ههمی

ل بیرئ نهمان، لهو وی گۆته یووسفی: ﴿ هَيْتَ لَكَ ﴾ ئەف خەملە هەمی من
بو ته ل خو کرییه، قتیجا لەزی بکه..!

به‌رانبه‌ر ئان هەر سێ رێکان یووسفی بیرا وی ل سێ مه‌سه‌لان ئیناقه..

مه‌سه‌لا ئیکتی: یووسفی گۆت: ﴿ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ ﴾ ئەز خو ب خودی دپارترم
ژ فی تشتی تو به‌ری من دده‌یی، مه‌عنا: به‌ری هەر تشته‌کی یووسفی بیرا
وی ل خودی ئیناقه.. یووسفی دزانی تبیعه‌تی ژنکی تبیعه‌ته‌کی نازکه، ئەگەر
خو هنده‌ک جاران ئەف تبیعه‌ته‌ زوی به‌ری خودانا خو بده‌ته خرابیی ژ، هەر
ئەو تبیعه‌ت زویتر وی ل راستیی ژ دزقپرنت ئەگەر هات و ئیکی بیرا وی
لی ئیناقه.. یووسفی به‌ری هەر تشته‌کی بیرا ژنکی ل خودی ئیناقه..^(۱)

مه‌سه‌لا دووی: یووسفی گۆت: ﴿ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ ﴾ ئەز د مالا مه‌زنی
خو دا خیانه‌تی ل وی ناکه‌م ئەوی قه‌دری من یی گرتی، و جهه‌کی خوش یی
دایه‌ من، مه‌عنا: یووسفی بیرا ژنکی ل هندی ئیناقه کو خیانه‌ت کاره‌کی
زیده‌ کرته، و ئیکجار ئەگەر ئەف خیانه‌ته‌ د گهل وی مرۆقی بت یی قه‌نجی
د گهل مرۆقی کری، و ئیکجار ئەگەر ئەف خیانه‌ته‌ خیانه‌تا ناموسی بت، و
د مالا وی ب خو دا بت، و مرۆقه‌کی وه‌کی یووسفی وه‌فادار ئان هەمی
خیانه‌تان ل نک خو کۆم ناکه‌ت..

مه‌سه‌لا سییی: یووسفی گۆت: ﴿ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴾ ئەوی
زۆردارییی بکه‌ت ئەو ب مراد ناکه‌فت، مه‌عنا: کرتییا زۆردارییی مه‌سه‌لا
سییی بوو یووسفی بیرا خاتوینا خو لی ئینایه‌فه، و یا ناشکه‌رایه‌ کو ژن

(۱) دقیت ژ بیر نه‌که‌ین کو فی ژنکی باوه‌ری ب خودی هه‌بوو.. وه‌کی دی ل هنده‌ک جه‌ین دی
ژی یین سه‌ره‌اتییی بو مه‌ ناشکه‌را بت.

ئەگەر ل سەر فېطرەتا خو یا دورست بت ب تبعهتی خو (تەحەممولا)
زۆردارییی ناکەت.

بەلێ ئەقنی هەمییی کار د خاتوینی نەکر؛ چونکی قیانا وی یا دژوار چو
عەقل بو وی نەهتلابوو ئەو هزرا خو پی بکەت یان خو پی د گۆتسان
بگەهینت.. و گاڤا وی دیتی یوسف ل سەر رەدکرنا داخووا وی بی مجدە،
رابوو نیشانا شەیطانی هاقیتە مەیدانی..

جەرباندنا مەزن.. و سەرکەفتنا مەزنتر:

پینگاڤا دووماهییی یا ژنا عەزیزی مصری بو تی ئیخستنا یوسفی
هاقیتی قورئانی د دو سی پەیشەکتین کورت دا ئەگتیرا: ﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ﴾ چو
ری نەمان، بی هیقی بو، دیت چاره ئەوە خو قتیرا بگەهینت بەلکی پەل
ئاگری گەش کەت! خاتوینی خو قتیرا گەهاند، هەر وەکی زمانحالی وی
دگۆت: تو نەئیی ئەز دئ ئیم.. و پستی خو قتیرا گەهاندی چ کر؟ ئەدەبی
قورئانی دخوازت ئەف بابەتە بیتە پیچان، و ب تنی ئەنجام بیتە دیارکرن:

﴿وَهَمَّ بِهَا﴾ وی -دەمی خو قتیرا گەهاندی- ئیکا هند کر کو بیتە سەر
دلێ یوسفی کو گوهدارییا وی بکەت، و داخووا وی ب جە بینت، ﴿لَوْلَا أَن
رَأَا بُرْهَانَ رَبِّهٖ﴾ نیتیک بوو دلێ یوسفی بکەفتە داڤا شەیطانی ئەوا ژنا
عەزیزی ل دووماهییی بو وی ئەدای، دلێ وی خو هلاقیت، و ئەگەر دلێ وی
خو نەهلاقیت با سەرکەفتنا وی د قئ ئمتیحانی تشتەکی حنیر نەدبوو، هنگی
هەندەک دا هەبن بیتن: مانێ دلێ رەق بت جوانی چو کاری تی ناکەت!

دلێ یوسفی ئەوی دەمەکی کیم خو هلاقیتی هەر زوی راوەستیاقە
پستی وی (بورهانا خودی) دیتی، ﴿كَذٰلِكَ لِتَصْرِفَ عَنْهُ السُّوٓءَ وَالْفَحْشَآءَ اِنَّهُ مِنْ
عِبَادِنَا الْمُخْلَصِيْنَ ﴿۱۵﴾، خودی دبیژت: و هەما مە ئەو (بورهان - نایەت) نیشا

وی دا؛ دا نهم خرابییی و کرتییی ژ وی پاشدا ببهین، هندی نهوه نهو ژ بهنیین مه یین پاقر و هلبژارتی بوو بو پیغه مبه رینییی یین کو ئیخلاص د پرستن و تهوحیدا خودی دا کری.

پسیار ل قیری نهقیه: نهری نهو نایه تا خودی -ل وی ده می- نیشا یووسفی دای چ بوو؟

قورئان و حمدیس بو مه ناشکهره ناکمن کانی نهو (بورهان - نایهت) چ بوو خودی نیشا یووسفی دای نهو پی شیایه (بورهان) شیطانی یی ژنا عهزیزی هاقیتییه مهیدانی، ههر وهکی قورئان ب قی چندی دقتیته ده رگههی هزری ل بهر خوانده قانی خو بهیلته فه کری دا نهو -وهکی وی دقتیته- وی بورهانی بینته هزرا خو. ب شهرته کی نهو بورهان وهکی وی کلیلی بت یا هه می قفلان فه دکهت!

دبت یووسفی ل وی ده می بیرا خو ل قهبری و قیامه تی نیابته فه، ده می مرؤف بهر انبهر خودایی خو رادوه ست، و له شی وی شاهد هییی ل سهر هه می کار و کریارین وی ددهت. و دبت خهونا وی هاتبته بهر چاقان، و نهو ستیرین بو چوینه سوجدی..

و دبت بابی وی هاتبته بهر چاقان و نهو ته رییه تا وی نهو ل سهر ب خودان کری.. و دبت، و دبت.. و ههر چاوا بت هلما (نه نفاسین) وی یین تیهنی یین ل یووسفی چک کر، نهو خودایی یووسفی خو پی پاراستی د ههوارا وی هات، نیئا سهر دلوی وی کو نهو برهقت، خو ژ قی ژنکی دویر بیخت.. بهلی کیقه برهقت؟ ده رگهه دگر تینه، و کلیل یین د ده ستین خاتوینی دا! بهلی د گمل هندی ژ یووسف رهقی.. ژنکی بهلا خو ژنقه نه کر، وی دقیا قی ده لیقه یی ژ ده ست خو نه کهت، دا ب دویف فه، و ههر چهنده وی

ژى دزانی دهرگهه یی گرتییه و یوسف نهشیت خلاس بت بهلی وی خو
 ب یوسفی را گههاند و کراسی وی ژ پشت فه گرت و کیشا هتا کراس
 د بهر وی دریای، و د وی دهلیفه یی دا (موفاجه نهیه کا مهزن) بو یوسفی و
 ژنکی ههر دویان چیبوو..

فیلبازیا ژنی:

تیعهه تک خودی یی دایه ژنی گهلهک یی عنتیکهیه، ژن د گاخی دا
 دشیت (تهکه ییوفی) د گهل وی چارچوو قه یی بکهت یی نهو تیدا دژیت، و
 د گاخی دا دروهکا وهسا بو خو چی بکهت زوی ب زوی خودان ب سهر هل
 نهبت، لهو د کهفن دا یا هاتییه گوتن: زوی باوهر ژ روندکین ژنکی نهکه..
 چونکی نهو دشیت ب ساناهی روندکان ببارینت!

گافا یوسف ب نک دهرگهه یی دائیخستی فه رهقی و ژنکی دایه
 ب دویف فه، و ههر دو نیزیکی دهرگهه یی بووین وهکی مه گوتی
 (موفاجه نهیه کا مهزن) بو وان ههر دویان چیبوو: ﴿وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ
 مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا الْبَابِ﴾ یوسفی ب لهز قهستا دهرگهه یی کر دا
 دهرکهفت، و وی لهزکر دا وی بگرت، و وی کراسی وی ژ پشتی فه گرت و
 کیشا، هتا کراسی وی د بهر دا دریای، و ههر دویان عهزیز ل بهر دهری
 دیت.. ژنک دئی چ کهت دا خو ژ قی تهنگا قی یی رزگار بکهت؟

وهکی وی مرؤقی یی دوژمنهکی دورنده هتیرهکی بینه سهر و نهو
 بکهفته دهرافهکی بهرتهنگ، قیجا هنگی ئیک د ههوارئ بیت و وی
 ژ دهستی وی دوژمنی بینته دهر.. ژنکی وهسا خو نیشا زهلامی خو دا،
 بهری نهو بکهفته (مهوقفی) بهره قانییی وی هتیرش کر، وی خو د زهلامی خو

وهرکر و گوتی: نهری جزایی وی بی خرابیا مالا ته بقیته چیه ژ بلی هندی
کو نهو بیته گرتن یان ب عهزابهکا ب نیش بیته عهزابدان؟
ژنکهکا شارهزابوو د چیکرنا ناخفتنی دا!

نهز بهنی! هواره.. نهفه چاوا چی دبت؟ خولامهکی بی عهسل و بی
خیر، بی ته هنده قهنجی د گمل کرین، نهقرۆ دلی خو بیهته خرابیا مالا ته،
نهقی هوسا بت جزایی وی چیه؟

و بهری زهلامی وی جزایی بیژت، کو دوبر نینه جزایهکی (میرانه) بت،
هر وی ب خو جزا دهسینشانکر و گوت: یان دقتی نهو بیته گرتن یان ژی
ب عهزابهکا ب نیش نهو بیته عهزابدان!

و بو مرۆقی هیهه پسپاری بکهت: نهری بوچی وی (گرتن) ب پیش
(عهزابا ب نیش) نیکست، و بوچی وی نیکجار بهحسی جزایی کوشتنی
نهکر؟ یان خونه نهف تاوانه -د قانونا مالین مهزن دا- ب بهر کوشتنی
ناکهفت؟

د بهرسقی دا دئی بیژین: ل قییری ژی فیلبازییا ژنا عهزیزی دیار دبت،
حهژیکرنا وی یا دژوار بو یووسفی هندی دخوازت نهو عوقوبهیهکا دژوار بو
وی دهسینشان نهکهت، نهگهر بیته کوشتن نهفه ب نیکجاری هیقییا وی بن
ناخ بو، و نهگهر عهزابهکا ب نیش بدهنه بهر نه کو د بن عهزایی فه جوانییا
وی یا زنده کرت بیت، و نهفه ژی بو وی خوسارهتییه! گوت: یا باش نهوه
نهو بو دهمهکی بیته گرتن، بهلکی پستی نهو نهخوشییا گرتنی دبینت لیقه
بیت و داخوازا خاتونیی ب جه بینت!!

کراسی دریای.. و بهرہٴانییا ناشکمرای:

گاڦا یوسفی ئەڤ بیبەختییە ژ خاتونیی دیتی ئەو کەفتە بەرانبەر ئیک ژ دو رینکان: یان دڤیت ئەو خو بی دەنگ بکەت، و هنگی ئەو دئی بەرسویج بت و ناخفتنا خاتونیی دئی یا دورست بت.. یان ژی دڤیت ئەو بەرہٴانییی ژ خو بکەت، و هنگی دڤیت ئەو شەرما خاتونیی ل نک مالخویئ وی ببەت، و یوسفی ریکا دویئ ھلبژارت، وی بەرہٴانی ژ خو کر بیی کو چو تەعداییان ل سەر ھەقی خاتونیی یان زەلامی وی بکەت، یان بی بەختییان ب دویڤ وان ڤەنت، یوسفی گۆت: ﴿هِيَ زَوَّجْتَنِي عَنْ نَفْسِي﴾ ئەوی داخوازا وی چەندی ژ من کریبە. و بەس! ل ڤیری عەزیزی مصری حیبەتی ما، ژ کئی باوەر بکەت و ژ کئی نە؟ ئەو دزانت یوسف مرۆڤەکی راستگۆ و دەسپاکە، چو جارێان خیانەت نەکریبە، بەلێ ژن ناموسا ویبە، وی عەمرەکی د گەل بۆراندی.. چ بکەت؟

مرۆڤەکی ژنکی^(۱) ئەو ژ ڤی حیبەتییی ئینادەر و ریکەک نیشا وی دا ئەو راستیی پی بزانت، گۆتی: ئەگەر کراسی وی ژ سنگی ڤە ھاتبە دراندن ژنک د ناخفتنا خو دا یا راستگۆیە، و یوسف درەوان دکەت، و ئەگەر کراسی وی ژ پشتی ڤە ھاتبە دراندن وی د ناخفتنا خو دا درەو کریبە، و یوسف ژ راستگۆیانە.

عەزیزی مصری ب یا وی کر و گاڦا وی دیتی کراسی یوسفی ژ پشتی ڤە پی ھاتیبە دراندن وی زانی یوسف پی بی گونەھە، و ئەڤا ژنا وی دبیتژت

(۱) ھندەک دبیتژن: ئەو بچویکەکی ساڤا بوو، د لاندکی دا بوو خودی ئەو ب ئەزمان ئیخست دا ئەو پی گونەھییا یوسفی بەرچاڤ بکەت، و ھندەک دبیتژن: ئەو زەلامەکی مرۆڤی ژنکی بوو د گەل زەلامی وی بوو دەمی ئەو ھاتیبە مال.

بیبهختییه.. تشتهکی غه‌ریبه: کراسی یووسفی نه‌وی جارا نیکی نه‌هاتییه
دراندن نه‌و د چاقین بابی وی دا ژ مرنی رزگارکر، و بو جارا دوی دهمی
هاتییه دراندن نه‌و د چاقین (سه‌یدی) وی دا ژ خیانه‌تکارییی رزگارکر!

پشتی راستی بو مه‌زنی قه‌سری دیار بووی چ کر؟

وی گوته ژنکا خو: هندی نه‌ف دره‌وه‌یه یا ته ب دویف شی جحیلی
قه‌نایی ژ فیلین هه‌وه ژنکانه، هندی فیلین هه‌وه‌نه گه‌له‌ک دم‌زنن، قیجا تو
بو خو داخوازا ژبیرنا شی گونه‌هی بکه؛ چونکی نه‌فه بیبهختییه‌که ته
ل یووسفی کری، و تو ب شی چندی یا خه‌له‌تی و تو ژ گونه‌هکارانی، و تو
نه‌ی یووسف گوه نه‌ده شی یا ژ وی چی بووی، و به‌حسی شی مه‌سلی بو
کسی نه‌که.

پشتی شی (میرانییی) عه‌زیز مصری مه‌سله ب پشت گوه شه لیدا..
یووسف هیلا د مالی دا، و ژ هلمی ته‌علتر د گه‌ل خاتونیی نه‌ناخت، مانن
نه‌فه‌نه ری و ره‌سمین قه‌سری مه‌زن!

خاتونین باژیری ل مالا عه‌زیزی:

سوجه‌تا حه‌ژتکرنا ژنا عه‌زیزی بو خولامی ب ریکا ژنکان ژ ناف
دیوارین قه‌سرا عه‌زیزی ده‌رکه‌فت و گه‌شته ژنکین باژیری و وان د ناف خو
دا ئینا و بر، و وان ب نه‌رازیبون شه ل سه‌ر کاری ژنا عه‌زیزی گوته: ژنا
عه‌زیزی به‌لا خو ژ خولامی خو قه‌ناکه‌ت، و قیانا وی بو وی یا گه‌شته‌یه
په‌رکی دلن وی، ب راستی نه‌و د شی چندی دا یا خه‌له‌ته، نه‌گه‌ر دی هه‌ر
حه‌ز ژ نیکی که‌ت بلا بو خو حه‌ز ژ مروقه‌کی مه‌زن بکه‌ت، وه‌کی مه
هه‌میان، نه‌ رابت حه‌ز ژ خولامه‌کی بکه‌ت، و کیژ خولامی؟ نه‌وی که‌س
نزانت عه‌سلی وی چیه و ژ کیفه هاتییه!

دهمى ژنا عهزىزى ب گوتننن وان زانى رابوو هنارته ب دويشف وان را و
 ئهو قهخواندنه قهسرا خو، جههكى خوش و تهنا يان (جهووهمكى شاعرى) وهكى
 دبيژن، بو وان نامادهكر، و بالگهه و باليفك بو وان ل دورين ديوانى دانان،
 و گهلهك پهنگين فيقى و خوارنى ل بهر وان ريزكرن و همر ئيكى كيركهك دا
 قى دا خوارنى پى بخون، پانى ههمى خاتوينن نه وهكى خهلكى دى خوارنى
 دخون! و وي خو ب سهر چو سوحبهتان قه لى نهدا، گاڤا وي ديتى ئهو ههمى
 ب خوارنى قه دموژيلن هيدي خو قه كيتشا لايى خدام و خولامان و ب همر
 هتجهتهكا ههبت گوته ييوسفى: ههري ژور ل ئودا ميتقانان..

ييوسف ب ژور كهفت، تو دا بيژى ههيفا چارده شهقييه ژ پشت
 عهورهكى تارى دهركهفت، گاڤا خاتويننن باژتري ييوسف ب قى جوانيى
 ديتى حيبهتى مان و ب چاههكى بلند سهحكرنى، و جوانييا وي ئهو
 ژ بيرقهكرن، و ئهو هند ب خو حسيان كو دهستين خو ب كيركىن خوارنى
 يين برينداركرن، و وان ژ مهندههوشى قه گوت: پاكي بو خودى بت، ئهقه نه
 ژ مروڤانه؛ چونكى جوانييا وي نه وهكى يا مروڤانه، ژ ملياكهتان ژى ئهقه
 ملياكهتهكى ب قهدره!

ژنا عهزىزى -ئهو خو ل بهر وان قهنويساي- دهليشه ژ دهست خو نهكر،
 ب ژور كهفت و گوته ههڤالين خو يين دهستپرى: ئهڤ جحيلى هه يى ژ بهر
 ديتنا وي ههوه دهستين خو برين، ئهوه يى ههوه سهرا قيانا من بو وي
 لؤمى من كرى.. ئهزا ههقم بو وي دين بيم يان نه؟

بهري خو بدنه قى بستهيى يان قى بى شهرميى.. ژنهكا شويكرى
 د ناڤ كؤمهكا ژنكان دا دى چ (نعترافى) ل سهر خو دوت، گوت: ب راستى
 ئهو تشتى ههوه گوه لى بووى يى راسته، من ئهو داخواز كرىوو، و من

بهرگه‌ریان کریوو کو وی ب لاییی خو څه بکیشم؛ دا ښو وی بکته یا ښو ژنی
 دخوازم بهلی هیشتا ښو ل بهر نه‌هاتییه، و سویند بت ښه‌گهر ښو وی نه‌کته
 یا ښو فرمانی پی لی دکم، ښو دئی ښیته‌گرتن، و دئی بته ژ مرؤقین په‌زلی.
 بیژنه من: ښه‌گهر خاتوینه‌کا وه‌کی ژنا عزیزئی مصرئی نه‌بت، ژنکه‌کا دی
 دئی شیتت هتا څئی دهره‌جه‌یی (ته‌به‌جوجوئی) که‌ت؟!؛

هلیژارتنا گرتنی:

پشتی ژنا عزیزئی ل دیوانا وان ههمی ژنکان گه‌ف ب گرتنی ل یووسفی
 کرین یووسفی هوارتن خو گه‌هاندنه خودایی خو و گوت: ﴿رَبِّ اَلَسَّجْنُ اَحَبُّ اِلَیَّ
 مِمَّا یَدْعُوْنَکَ اِلَیْهِ﴾ خودایی من ل نک من گرتن چیتره ژ وی یا ښو ژ من
 دخوازم، و ښه‌گهر تو فیلبازیا وان ژ من دویر نه‌که‌ی ښو دئی مه‌یلدارییی بو
 وان کم، و ښو دئی بمه ژ وان نه‌زانان یین ژ نه‌زانین گونه‌هان دکم..

و وه‌کی ښاشکه‌را یووسفی د گوتنا خو دا گوت: (ژ وی یا ښو ژ من
 دخوازم..) و (دئی مه‌یلدارییا وان کم..) تشتی هندئی دگه‌هینت کو وان
 ههمی ژنکان پستا خاتوینی گرتبوو، و ژ یووسفی خواستبوو کو ښو دلئی
 خاتوینی نه‌هیلت و ب یا وی بکته؛ چونکی -ښه‌گهر وی بقییت- ښو دشیتت
 یووسفی بده‌ته گرتن!

و کی دزانت به‌لکی هر ښیک ژ وان د دلئی خو دا دگوت: بلا
 (زوله‌یخا) ښاسته‌نگا مه‌زن راکته دا به‌لکی ښم ژی پشتی وی بارا خو تی
 بیخین!

وان ههمییان (ته‌شجیعا) یووسفی کر کو ښو شهرمی بدانته لایه‌کی و
 داخوازا خاتوینی ب جه‌ بینت.. ما چییه؟ ښه‌غه تشته‌کن طه‌بیعییه، و هر
 ښیک ژ وان ب ده‌هان نمونه‌یین ژ څی په‌نگی هه‌نه، ښی یووسف څی ده‌لیڅی

ژ دهست خو نه که، و خو ژ غهزه با خاتونین بپاریزه.. بهرانبر قی همییین
یووسفی خو راگرت و خو ب خودی پاراست ژ خرابییا قی دهسته کا کراسن
شهرمی ژ سهر ملین خو هاقیتی، ئینا خودی دوعایا یووسفی بو ب جهئینا،
و نهو ژ فیلین وان پاراست.

پشتی قی (مهعزووماتا) خاتونین ل مالا خو دانای، و پشتی وان
(تعترافین ناشکهر) یین وئ ل سهر خو داین، و وئ گهفا وئ ل یووسفی
کری، سوجهت ل باژیری به لاثبوو، و دهمی مهسهله گه هشتیه قی هددی و
سوجهتا ژنکی کهفتیه دهقی یی ژ ههژی و یی نه ژ ههژی، ژ نوی کهلا
میرینییی خو ل سهری عهزیزی دا، و گوټ: دقیت نهز تشتهکی بکه م
(سومعهتا) خو پی بپاریزم.. وی چ کر؟

گوټ: دقیت یوسف بیته گرتن.. بوچی؟

دا ژ مالی دوبر کهفت بو ده مکی، هتا خه لک سوجهتی ژ بیر بکه م،
و ژ لایه کی دی قه دا خه لکی باژیری وه سا تی بگهن کو خه له تی یا
یووسفی بو، نه گهر نه پا بوچی هاته گرتن؟

ئینا عهزیزی مصری؛ دا (سومعهتا) مالا خو د بهر پییان قه نه دهت،
رابوو برپاره ک ده ریخست کو یوسف بو ده مکی نه ده سنیشانگری بیته گرتن،
و نه م نزانین کانی ژنکی دهست د ده ریخستنا قی برپاری دا هه بوو یان نه؟
هر چهنده دلی مه پتر بو هندی دچت کو نهف نه خشه یه هه می ژ دانانا وئ
بت، و وئ ب زه لامی خو دابته کرن.

یوسف د گرتیخانه یی دا:

ب قی رهنگی یوسفی بی گونه ه کهفته سجنی.. کهفته سجنی به لئی پا
نهو یی ب تنی نه بوو، نهو کسسی دلی خو ژ قیانا خودی تری کریت ل چو

دهمان و ل چو جهان ب خهريبيئي ناههسييت.. يوسف هاته گرتن، و ههر چهنده بپارا گرتنا وي يا قالا بوو ژ دادبيئي و عهدالتهئي، بهلي د گهل هندئ ژي نهو يئي ژي بين تهنگ نهبوو؛ چونكي ب قئي گرتني نهو ژ وي چارچووقهبيئي نيشهوي هاته دويركرن يئي تهخهيا (ئرسقراتي) تيدا دژيت.

د گرتيخانهبيئي دا يوسفي خه ما خو ژ بيركر، ديت نهف گرتنه باشترين دهليشهيه بو وي كو نهو د گهل خودئ بژيت، دلئي وي كانئي چهند يئي نازك بوو نازكتر لي هات، گهلهك جاران وي ب نهزمانئي خو يئي رههوان، و ب ديمي خو يئي گهش، و ب دهستي خو يئي خيترخواز برينين گرتييان دهزمان دكرن، ريتكا راست بو وان ناشكهرا دكر و بهري وان ددا سهرفهرازيبي.. يوسفي (سجن) بو گازيبا خو كره باشترين (مهدهسه)، و نهبوويه جارهكي گرتن بيته ئاستهنگ د ناقبهرا خوداني دهعوي و دهعوا وي دا..

هردو ههقالين گرتيخانهبيئي:

د گهل يوسفي دو جحيلين دي ژي هاتبونه گرتن، دببئرن: ئيك ژ وان مهگيئيري مهلكي بوو، و يئي دي نانپيئزي وي بوو، دببئرن: مهلكي نهو ب هندهك تشتان گونههبار كربوون، و حوكم ب گرتني ل سهر وان دابوو.

و وهسا چيبوو يوسف و نهو هردو جحيل د ژورهكي قه هاتنه گرتن، و عهدتهئي گرتيخانه ههر ئيك بو ههقالي خو دببئرت كانئي بوچي هاتيه گرتن و كانئي گونهها وي چيبه، سپيدهيهكي دهمني نهو ژ خهو رابووين هردو ههقالين يوسفي ب نك قه چوون و گوئن: ههر ئيك ژ مه خهونهك ديتيه، و چونكي نهم دبنين تو ژ مروقتين قهنجي نهم حهز دكهين تو تهعبيرا خهونين مه بو مه بيئي.. پاشي ئيك ژ وان -كو مهگيئيري مهلكي بوو- گوئ: من د خهوني دا دديت نهزي تري دگقتشم دا بكهمه مه، و يئي دي -يئي نانپيئز-

گوت: من ددیت ئەزێ هندهک نانی ل سەر سەری خۆ هل دگرم تەیر دەهاتن ژێ دخوار.

یووسفی پێغه مەبەر بەری تەعبیرا خەونین وان بو بیژت ب دەلیقه زانی کو پەياما خۆ یا حق بگههینته وان ما دەم وان هنده باوهری پێ ههیه، یووسفی گوت: ((خوارنەک بو ههوه هەردویان نائیت بته رزقی ههوه د چ حالهکی ههبت دا ئەگەر ئەز بەری هنگی تەعبیرا وئ بو ههوه نەبیژم، ئەو تەعبیرا ئەز دئ بو ههوه بیژم ژ وئیە یا خودایی من نیشا من دای، هندی ئەزم من باوهری ب وی ئینایه، و من پەرستن بو وی ب تنی کریهه، و من خۆ ژ دینی وی مللهتی دایه پاش یێ باوهری ب خودی نەئینای، و ئەو ب رابوونا پشتی مرنی و حسیی دکافر، و من دویکهفتنا دینی بابین خۆ ئیبراهیمی و ئیسحاقی و یهعقوویی کریهه و پەرستنا خودی کریهه، نەبوویه بو مه کو ئەم تشتهکی بو خودی د پەرستنی دا بکهینه ههقشک، ئەف تەوحیدا هه ژ وی قەنجیا خودی یا وی د گهل مه و د گهل مروقان کری، بەلی پتریا مروقان شوکرا خودی ل سەر قەنجیا تەوحیدی و باوهریی ناکەن.

ئەی هەردو هەقالین من، ئەری پەرستنا وان خوداوەندین چیکری و جودا جودا چیتره یان پەرستنا یهک خودایی ب سەرڤهاتی؟ هوبن ژ بلی خودی پەرستنا هندهک نافان دکەن چو پامان د پشت را نینن، ههوه و بابین ههوه ژ نەزانی و سەرداچوون ئەو بو خۆ یین کرینه خودا، خودی چو هیجهت و دەلیل ل سەر راستیا وان نەئینایه خواری، حوکمی راست و حق یێ خودی ب تنییه، چو ههقشک وی نینن، وی فەرمان دایه کو ژ وی پێشهتر هوبن خۆ نەئێخه بن فەرمانا کەسی دی، و پەرستنا وی ب تنی بکەن، و ئەڤیه دینی راست یێ چو خواری تیدا نه، بەلی پتریا مروقان ئی چەندی نزانن، و ب سەر راستیا وئ هل نابن.

ئەى ھەردو ھەقالىن گرتىخانەيى، ئەفە تەعبىرا خەونىن ھەوھە: ھندى ئەوھ يى د خەونى دا ترى دگفاشت ئەو دى ژ گرتىخانەيى دەرکەقت و بته مەيگىرئ مەلکى، و يى دى ئەوى دىتى نان ل سەر سەرى خۆ ھل دگرت ئەو دى ئىتە ھلاويستن و ھىلان، و تەير دى ژ سەرى وى خۆن، ئەو مەسەلا ھوين پسيارا وئ دکن پىکھات و ب دووماھى ھات).

و پشتى يوسفى تەعبىرا خەونىن وان داي يوسفى مەيگىرئ مەلکى خولوه کر و گوتئ: ئەگەر تو ژ سجنئ ھاتىيە بەردان و تو جارەکا دى بوويە مەيگىر ل کۆچکا مەلکى بەحسئ من ل نک وى بکە، و بىرئى کو ئەز بئى گونەھ يى ھاتىمە گرتن.

ھەقالئ يوسفى سۆز دايئ کو داخوازا وى بۆ ب جھ بينت.. و پشتى دەمەكى ئەو چىبوو يا يوسفى گوتىيە ھەردو ھەقالىن خۆ: نانپىژ ھاتە گونەھبارکرن و حوکم ب کوشتنئ و ھلاويستنئ ل سەر ھاتەدان، و حوکم ب بئى گونەھىيا مەيگىرئ ھاتەدان، لەو ئەو ژ گرتىخانەيى ھاتەبەردان، و جارەکا دى ئەو زقپرى بوو مەيگىرئ مەلکى، وەكى يوسفى خەونا وى بۆ تەعبىرکرى، بەلئ خودئ وەسا ھەزکر شەيتانى ئەو سۆز ژ بىرا وى بر يا وى د سجنئ فە داىە يوسفى کو بەحسئ بئى گونەھىيا وى بۆ مەلکى بکەت، لەو مەسەلا گرتنا يوسفى ھاتە ژ بىرکرن و يوسف چەند سالەکان ما د گرتىخانەيى دا.

قورئان دەمئ بەحسئ گرتنا يوسفى دکەت دبىژت: ﴿ فَلَيْتَ فِي أَلْسِنٍ يَضَعُ سِنِينَ ﴾ و پەيئفا: (بِضَع) د زمانئ عەرەبان دا بۆ وان ھژمارا دئىتە گوتن يىن دکەفئە د ناڤەرا (۳ - ۹) دا.

مهلکي مصرى يان فيرعون؟

بهرى نهم سهرهاتييا خهونا مهلکي مصرى قهگيرين نهوا بوويه نهگهرا دهريخستنا يووسفي ژ گرتيخانهيي، دي بيژين: تشتي بالکيش د قى مسهلي دا نهوه ده مي قورئان سهرهاتييا يووسفي بو مه قهگيرت و دئيته سهر بهحسي مهزني مصرى ناسناقي (مهلک) بو ددانت، و ده مي سهرهاتييا موسايي قهگيرت ناسناقي (فيرعون) بو مهزني مصرى ددانت^(۱)، و بسيار ل قيرى نهقيه: نهرى نهگه د پشت قى نيکي را چيه؟ و تو بيژي نهف جوداهيه يا ژ قهستايه؟

ديروکا مصرى يا کهفن نهوا ل سه دسالاي بيستي زاييني ژ نوي بو مه ناشکهرابوي، پشتي گهلهک هلکولين ل سهر شوينواران هاتينه کرن، دبيژت: ل هزارا دويي بهري زاييني دو رهنگين مهزان فرمانداري ل مصرى کرييه: مهزنين هيقيني وان ژ مصرى ب خو، و نهقه ب ناسناقي (فيرعون)^(۲) دهاتنه ناسين، و نهوه مهزنين هيقيني وان ژ ده رقيه مصرى، و نهقه ب نايي (هکسوس)^(۳) دهاتنه ناسين، و نهقه نهوه بوون يين کو ژ لايي روزههلاتي قه هاتين و هيرش داينه مصرى و مصر نيخستيه بن دهستي خو ل وي ده مي دهسهلاتا (فيرعونييان) لاواز بووي، و خهلکي مصرى وهسا

(۱) تهورات ناسناقي (فيرعون) بو هردويان ددانت، بريته: (سفر التكوين) نيساحا (۳۷) و (سفر الخروج) نيساحا (۲).

(۲) پهيفا (فيرعون) د زماني مصريان دا ب رامانا ماقويل، يان کسي (شريف) و مالمهزن دئيت، بريته (الموسوعة السياسية ۴ / ۴۸۲)، يا د. عبد الوهاب الكيالي، چاپا سالا ۱۹۹۴.

(۳) پهيفا (هکسوس) ب رامانا (مهلکين وهلاتين بياني) دئيت، و هندهک دبيژن: ب رامانا (مهلکين شقان) دئيت.. بريته (الموسوعة السياسية ۷ / ۱۲۲) ژدهري بهري.

بهری خو ددا شان کو داگیرکهرن.. شاره زایین دیرۆکا کهفن -ل دویف وان نیشانین بو وان ژ ژێدهران ئاشکهره بووین- دبیتژن:

ل دۆرتین سالا (۱۷۳۰) ئی بهری زایینی (هکسۆسان) دهست ب هیتیرشین خو کرن ل سهر مصری، و پشتی چل و تشتک سالان و ب دورستی ل سالا (۱۷۷۴) ئی بهری زایینی ئەو شیان پایتهختا فیرعهونی بستین و حوکمی مصری بیخه دهستی خو، و حوکمی وان ل مصری هتا دۆرتین سالا (۱۵۶۰) ئی بهری زایینی فهکیشا دهمی مصرییتین ژیرییا وهلاتی ب شۆره شهکی رابووین دژی هکسۆسان و شیاین وان ب پشت توخوبیتین رۆژههلاتی بیتخن. و زانایین دیرۆکی و شوینواران هتا نوکه یین ب سهر ناخی (۲۳) مهلکین هکسۆسی هلبووین یین کو حوکم ل مصری کری.

ل دویف وان (تهقدیراتین) زانایین دیرۆکی بو دهمی یوسف لی ژیا ی ددانن چوونا یوسفی بو مصری دکهفته د وی دهمی دا یی هسکۆسان حوکم ل مصری دکر؛ چونکی یوسف ل دۆرتین سالا (۱۶۰۰) بهری زایینی ژیا بو، پشتی نیبراهیمی ب نیزیکی دوسه سالان^(۱).

یهعنی: دهمی یوسف چوویه مصری مهزنی مصری (فیرعهون) نه بو، بهلکی (مهلک) بو، لهو قورئانی -گۆتنا خودی یا راست و دورست- نه گۆت: فیرعهونی خهونهک دیت^(۲)، بهلکی گۆت: مهلکی خهونهک دیت.

تشتهکی دی: دهمی قورئان بهحسی وهزیری مهلکی دکهت دبیتژتی: (العزیز)، ئەفه ل سهر دهمی یوسفی، و دهمی بهحسی وهزیری فیرعهونی

(۱) بۆری د گهل مه کو نیبراهیم -سلاف لی بن- ل دۆرتین سالا (۱۸۰۰) بهری زایینی ژیا بو.

(۲) وهکی تهوراتا (هاتییه تمحریفکرن) دبیتژت.

دکته ل- سمر ده می موسای- دبیرتی: (هامان)، دبت نهقی ژی په یوه نندی
ب وئ مهسلا دیروکی څه هبت یا مه بهس ژی کری^(۱).

خهونا مهلکی:

مهلکی روژه کی د نافت زه لامین خو دا ل کوچکی گوت: شقیدی من
خهونه کا عنتیکه یا دیتی.. من د خهونا خو دا حفت چیلین قهله و ددیتن،
حفت چیلین لاغر و لاواز نه و دوارن، و من حفت گولیبین گه نومی یین
کسک ژی ددیتن، و حفت گولیبین گه نومی یین هسک، نهی گه لی مهزن و
ماقوبلان، تهعبیرا خهونا من بو من بیژن، نه گهر هوبن ب تهعبیرا خهونان
دشارهزا بن.

بهلی چونکی کس ژ وان ب تهعبیرا خهونان یی شارهزا نه بو وان گوته
مهلکی: نهف خهونا ته دیتی هندهک خهونین تیکه لن چو تهعبیر بو نینن، و
ب راستی نه چو ژ تهعبیرا خهونان ژی نزانین.

هنگی مهیگری مهلکی ل کوچکی یی ناماده بو، گاځا بهس خهونان
و تهعبیرا وان هاتیبه کرن تیکسه بیرا وی ل یوسفی هات، یوسف هفالی
وی نهوی خهونا وی د سجنی څه تهعبیرکری و تهعبیرا وی دورست
دهرکفتی، ژ نوی هاته بیرئ کو یوسفی گوتبووی: بهس مهسلا من بو
مهلکی بکه، گوت: خوش دهلیقه بو من هلکفت..

(۱) ژ سیاقی سمرهاتییا یوسفی بو مه ناشکرا دبت کو دهسه لاتدارییی (نمو د دهستی
هکسوسان دا) باوهری ب خوداینیا (مهلکی) نه بو، و هر چنده شرک د نافت وان دا یا
بهلاقبو ژی، بهلی وان باوهری ب خودی هبو، نه وهکی فیرعونه موسای نهوی دگوته
خهلی نزم خودایی هوه.

مه‌یگتیری گۆته مه‌لکی: حال و مه‌سه‌لین من و هه‌قالی من یی نانیژ
 ئەهه‌نه.. ده‌می ئەم ل سجنی مه‌ مروّقه‌کی چاک دیت وی خه‌ونین مه‌ بو مه
 ته‌عبیرکن و گۆتنا وی دورست ده‌رکه‌فت، قیجا ئەگه‌ر تو ده‌ستویرییی بدیه
 من ئەز بجمه‌ گرتیخانه‌یی ئەز دئی ته‌عبیرا قئی خه‌ونا ته‌ بو ته‌ ژ وی وه‌رگرم.
 مه‌لکی ئەوئ بو وی بوویه مه‌ره‌ق ته‌عبیرا قئی خه‌ونا عنتیکه‌ بزانت
 ده‌ستویری دا مه‌یگتیری خو بچت پسارایا خه‌ونا وی ژ وی مروّقی گرتی بکه‌ت
 و ته‌عبیری بو بینت، مه‌یگتیر چوو، و ده‌می گه‌هشتیه‌ نک یووسفی گۆتی:
 یووسف، ئەی مروّقی گه‌له‌ک راستگۆ، تو ته‌عبیرا خه‌ونا وی بو مه‌ بیژه‌ یی
 هه‌فت چیلین قه‌له‌و دیتین هه‌فت چیلین لاغهر و لاواز ئەو دخوارن، و هه‌فت
 گولییین که‌سک و هه‌فتین هه‌شک دیتین؛ دا ئەز بزقومه‌ نک مه‌لکی و
 هه‌قالین وی و ته‌عبیری بو بیژم؛ دا ئەو ته‌عبیرا وی خه‌ونی بزانتن یا من
 گۆتییه‌ ته‌، و دا ئەو به‌یای ته‌ ژ ی بزانتن.

یووسفی گۆته‌ پسارکه‌ری ته‌عبیرا خه‌ونا مه‌لکی: ته‌عبیرا قئی خه‌ونی
 ئەوه‌ هه‌فت سالیین ل دویش ئیک هه‌وین چاندنه‌کا باش دئی که‌ن دا به‌ره‌م
 زنده‌ ببت، قیجا ئەوا هه‌وین ژ وی به‌ره‌می ددورین هه‌وین وی ب گولییی قه
 به‌یلن، و هه‌لگرن؛ دا خراب نه‌بت، و دا پتر خو بگرت، کیمه‌ک تی نه‌بت
 ژ وی یا هه‌وین دخۆن. پاشی پشتی قان سالیین به‌ره‌هه‌یی هه‌فت سالیین
 هه‌شک و دژوار دئی ئین، د وان سالان دا خه‌لک دئی وی خۆت یا هه‌وه‌ به‌ری
 هنگی هه‌لگرتی، کیمه‌ک تی نه‌بت ژ وی یا هه‌وین بو توّقی هه‌ل دگرن. پاشی
 پشتی قان سالیین هه‌شک ساله‌ک دئی ئیت باران تیدا دئی ب سه‌ر مروّقان دا
 بارت، قیجا خودی تنگایییی دئی ژ سه‌ر وان راکه‌ت، و ئەو ژ به‌ره‌هه‌یی
 فیتی تیدا دئی گۆشین.

ل قئیرئ چهند راوهستیانهک د گهل تهعبیرا یووسفی مه ههنه:

ئپک: یووسفی خئیرخواز نهگۆته قاصدئ مهلکی: ئەز تهعبیرئ بۆ ههوه نابێژم؛ چونکی ئەفه هنده ساله مهلکی ئەز بئ سوچ یئ گرتیم، ئەگەر هوبن من بهردهن ئەز دئ تهعبیرئ بۆ ههوه بێژم. یووسفی ئەفه نهگۆت و ئەگەر گۆتبا دا یئ حهق بت! چونکی ئەو مرۆقهکئ دلپاک و خئیرخواز بوو، و پشتی وی خهون تهعبیرکری ژئ وی چو شهرت نههاقئیتنه بهر وان.

دو: یووسفی نهگۆتئ: تهعبیرا قئ خهونئ ئەوه حهفت سالتین بهرفرههییئ دئ ب سهر ههوه دا ئین، پاشی حهفتین بهرتنهنگییئ. ههر چهنده ئەفه تهعبیر بوو، بهلکی رتکا خو دهريازکرنا ژ سالتین تهنگاقيیی ژئ بۆ وان ئاشکهرا کر، و گۆتئ: ب قئ رهنگی هوبن دئ شین مفای بۆ خو ژ دورینا گهنمی کهن، و ئەفه ژئ خئیرخوارییا وی بهرچاڤ دکهت.

سئ: د خهونا مهلکی دا نههاتییه کو پشتی ههر حهفت سالتین گرانیییئ سالهکا زئده خوڤ دئ ئیت، تشتئ هندئ دگههینت کو ئەفه ژ وهحیا خودئ بوو بۆ یووسفی.

مهلک د قئ چهندي گههشت، و ژ شارهزایییا خو وی زانی ئەف مرۆقه کهسهکئ (عهدهتی) نینه، لهو وی ئیکسهر گۆته بهردهسکئین خو: ئەو زهلامئ تهعبیرا خهونا من دای ژ گرتیخانهیی دهريئخن و بۆ من بینن.

ئاشکهراپونا بئ گونههییا یووسفی:

گاڤا قاصدئ مهلکی گههشتییه نک یووسفی ل سجنئ، گۆتئ: هلۆ د گهل من وهره دا بچین مهلکی دقئیت ته بینت.

یووسفی گۆتئ: بزڤره نک خودانئ خو مهلکی، و داخوازئ ژئ بکه بلا ئەو پسپاری ژ وان ژنکان بکهت یئن دهستین خو ل مالا عهزیزی بریندارکرین

کانی مهسه لا من و وان چبوو؛ دا راستی بو ههمییان ناشکهر ایت، و دا
ئو بزانت کو ئه ز یی بی گونهم، هندی خوداییت منه ب کار و کربارتن وان
یی پزنانایه تشتهک ژئ ل بهر وی بهرزه نابت.

د همدیسه کی دا یا (بوخاری و موسلم) ژ (ئبوو هورهیره ی) قه دگوهیزن،
پتغه مبهر -سلاش لی بن- دبیرت: ((لو لبثت فی السجن ما لبث یوسف
لأجبت الداعی)) یه عنی: ئه گهر ئه ز هند ما بامه د سجنی قه هندی یوسف
مای ئه ز دا د داخوازا قاصدی چم. معنا: یوسف مرۆقه کی زنده خودان
صهر بوو. یوسف نه چوو نک مه لکی؛ دا سوپاهی مه لک بهردانا وی
نه که ته منه ت، یوسفی دقیا بو مه لکی و خه لکی ههمیی ژئ ناشکهر
بکه ت کو ئه قه هنده ساله ئه و ژ قه ستا یی هاتییه گرتن، و کو ئه و مرۆقه کی
ده همن پاقره .. یوسفی داخواز ژ مه لکی کر کو ئه و جاره کا دی (مهسه لا)
وی تیکقه ده ت؛ دا بزانت کانئ سهر ا چ ئه قه هنده ساله یوسف یی گرتییه؟
و چونکی ئه و ژنکین خاتونین خواندینه قه سرا خو باشتین شاهدن ل سهر
(ئعترافا) ژنا عه زیزی و بی گونه هییا یوسفی، وی داخواز کر ئه و ژنک
ههمی ل کوچکا مه لکی تاماده بین، و پسپارا یوسفی ژ وان بیتنه کرن، و
ژ بهر کو مه لکی ههوجهی بی ب یوسفی هه بوو مه لکی داخوازا یوسفی
ب جهینا، و ئه و خاتون ههمی د گهل ژنا عه زیزی داخوازکرنه دیوانا خو ..

مه لکی گۆته وان: مهسه لا هه وه چ بوو ده می ل رۆژا میتقاندارییا ژنا
عه زیزی هه وه به لا خو ژ یوسفی قه نه کری؟ هه وه تشته کی خراب ژئ دیتبوو؟
وان زانی مهسه له که فته له پان و ئیدی (ئینکار) چو فایده ی ناگه هینته وان
له و وان گۆت: حاشا مه چو خرابی ژ وی نه دیتبوو، و ئه و مرۆقه کی ده همن
پاقره ..

هنگی ژنا عهزیزی گوت: قی گافنی راستی ناشکه رابوو، نهز بووم یا من داخوازا خرابییی ژئی کری و من قیا وی ب لایی خو شه بکیشم، بهلی وی گوهدارییا من نهکر، و هندی یوسفه د ههمی گوتننن خو دا ژ راستگویانه.. نهف گوتنا من گوتی کو نهو یی پاقره و نهزم یا گونههکار ژ بهر هندیه دا زهلامی من بزانت کو من د گهل خیانهتی دره ل وی نهکرییه، و خرابی ژ من چی نهبویه، و نهز بووم یا داخواز ژئی کری، و نهز نعرافی ب قی چندی دکهم؛ دا هوین بزانت نهز و نهو همرود دپاقرین، و هندی خودیه بهری وی ناده ته هیدایه تی یی خیانه تی د ئیمانان دا بکته، و کارئ وی راست نائینت. و نهز خو پاقر و بهری ناکم، هندی نهفسه پیخه مهت خوشیا خو گهلهک فرمانی ب کرنا خرابییی و گونههان ل خودانی خو دکته، نهو تی نهبت یی خودی نهو پاراستی. هندی خودیه باش گونهه ژبیری گونههین و بیه یی تویه بکته ژ بهنیین وی، یی دلوقانکاره ب وان^(۱).

یوسف ل دیوانا مهلکی:

گافا مهلکی دیتی یوسف ژ بلی زانینی و تیگههشتنی ئیمانانته و دههمن پاقری ژی هیه گوته زهلامین خو: ههرن زوی یوسفی بیننه نک من، نهز دی وی کهمه ژ ههقالین خو یین نیزیک یین نهز مشیوره تا خو پی دکهم. پشتی یوسف هاتییه دیوانا مهلکی، و مهلک د گهل ئاخفتی، و دیتی نهو چند مروقهکی پاقر و دهسپاک و خودان نهخلاقه، مهلکی گوتی: هندی تویی تو نهقرۆ ل نک مه یی قهدرگرانی، و بو ههمی تشتان باوهرییا مه ب ته دئیت، قیجا بیژه کانن ته چ دقتیت؟

(۱) نهف گوتنا وی ژی هندی دکهینت کو وان باوهری ب خودی ههبوو.

یوسفی دقیا مفای بگههینته خه لکی، و دادیبیی د نابقهرا وان دا ب کار بینت، ب تایه تی ده می هر هفت سالتین خه لایئ دئین، و چونکی وی دزانی نه خوشی و تنگاییه کا گران دئ ب سهر وه لاتی دا ئیت، و چونکی وی د خو را ددیت کو نهو -ب تهوفیقا خودئ- دئ شیت وه لاتی ژ قئ نه خوشییه ده رباز کهت وی گوته مه لکی: تو من بکه والی ل سهر گهنجینه یین مصری، هندی نهزم نهز پاریزقانه کی ده سپاکم، یی خودان دیتن و زانامه ب وی تشتی کو د دهستی من دا بت. مه لکی داخوازا وی ب جهینا و نهو کره خزینه دارئ دهوله تا خو.

یوسف.. عزیزئ مصرئ:

د نایه تا (۷۸) یدا ژ سووره تا (یوسف) ی خودایی مه زن ژ زار ده قئ برایتین یوسفی دبیژت: ﴿قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبَا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ ۗ إِنَّا نُرْزِقُكَ مِنَ الْمَحْسِينِينَ ﴿۷۸﴾﴾ وان گوته یوسفی: نهی عزیز هندی نهوه وی بابه کی پیر و ب ناڤ سال فه چوویی یی هه ی گه لهک حمز ژئ دکهت و نه شیت ژئ دویر کهفت، قیجا تو ئیک ژ مه پیش وی فه بگره، هندی نهمین نه م دبیین تو د معاملا خو دا د گه ل مه و د گه ل خه لکی ژئ ژ قهنجیکارانی.

ژ قئ نایه تی دئیه زانین کو ده می برایتین یوسفی ل سالتین خه لایئ هاتینه مصرئ یوسف بووبو عزیزئ مصرئ، و قورئانی بو مه ناشکهره نه کریه کانئ دووماهییا عزیزئ دی نهوئ یوسفی ل مالا وی شؤل دکر چ بوو؟ مرسو قیجا یوسف چووبو شوینا وی، یان ژئ مه لکی نهو ئیخستبوو و یوسف دانابوو جهئ وی؟

نهف ههردو گوته یین هاتینه کرن.. و خودئ چیتز دزانت.

برایتن یوسفی ل مصری:

یوسف بوو عهزیزى مصرى.. و نهو ههر حهفت سالتین بهرفره هییی ب سهر خه لکی دا بۆرین، یوسفی (سیاسه ته کا مالی) یا تژی عه دالهت ب کارئینا، لهو خه لکی مصری همی بیان هه ز ژئ کر، و وی ژنکهک بو خو ژ مصریان ئینا و خودی دووندهه ژئ دایئ.

پشتی وان سالتین خوشیی سالتین خه لایئ دهست پیکرن، یوسفی نهو ریک ب کارئینا یا وی ب خو گوئی ده می خهونا مه لکی ته عبیرکری، ل ههر حهفت سالتین بهرفره هییی وی بریار دابوو گهنم ده می دئیته دورین ب گولیئ قه بیته هیلان و بیته خه زنکرن هند تی نهبت تیرا خوارنا خه لکی بکهت، پشتی سالتین خه لایئ هاتین وی گهنمی خه زنکری ئینادهر و ل دویف ههوجهییا خه لکی به لاکر، ب رهنگه کی وه سا کو خه لک ب خه لایئ نهحه سیئ..

ل قی ده می کولپ و خه ل ل مصری و وان وه لاتین دهور و بهران ژى به لاقبووی، د ناڤ خه لکی دا به لاقبوو دهنگ کول مصری، و ژ بهر وی سیاسه تا ئابوری یا بنهجه نهوا حاکمی مصری یئ عادل و شارهزا (یوسفی) ب کارئینای، قویته کی خه زنکری یئ باش ژ گهنمی و دان و دکاکان ههیه، لهو خه لک ژ ده رقهی توخوبیتن مصری ژى هاتن قهستا مصری کر؛ دا تیرا خو گهنمی بو خو بکرن..

و عهردی کهنعانیان ژى - نهو جهی یه عقووب و بنه مالا وی لی دناکنجی- وه کی گه لهک جهین دی ل بن باری کولپ و خه لایئ نالی، و کاروان ل دویف کاروانی ب لایئ مصری قه چون؛ پیخه مهت کرینا قویتی.. و ژ وان کهسان یئ قهستا مصری کری برایتن یوسفی بوون.

هر دهه برايین یوسفی دهستوری ژ بایې خو خواست و بهر ب وهلاتی
 مصری شه چوون، وان ژی وهکی خه لکی گوډ لئی بوو بوو کو (عهزیز
 مصری) مرؤقه کی ب رهم و دلنهرمه، و دهستی هاریکارییی بو مرؤقین
 پیتقی درتژ دکهت، لهو ده می نهو گه هشتینه مصری نیکسهر وان قهستا
 کوچکا عهزیزی کر؛ دا دهستورییی ژی بخوازن کو نهو ری بده ته وان نهو
 هندهک گهنمی بو خو بکرن..

رؤزه کی ده می یوسف ل کوچکا خو یی روینستی، بو ب رتفه برنا کار و
 باری خه لکی ده رگه هقانی وی ب ژور کفت و گوئی: دهه زه لامین بیانی
 یین ل بهر ده ری دقین ته بیینن، یوسفی ری دایې، گاځا نهو هاتینه ژور
 خافله تیه کا مهزن ئی کفت.. هر دهه زه لامین کولپ و خه لایې و درتژییا
 ریکتی وهستاندین، نهو دهه جحیل بوون یین بهری نیزیکی سیه سالان
 ل چولی نهو داهیتلایه د بنی بیره کا تاری دا.. هر دهه زه لام برایین وی
 بوون، یوسفی نهو نیاسین، و ما چاوا وان نه نیاست و نهو نهو بوون یین
 دلې خو پی نسوتی و نهو ب چند دهره مه کین کیم فرؤتییه بیانیان و
 بهری وی دایه رتکه کا دووماهییا وی نه دیار.

یوسفی نهو نیاسین، بهلې وان نهو نه نیاسی، و ما دئ چاوا نهو وی
 نیاسن و هه ما هر نه ده اته سمر هزارا وان کو نهو هیشتا دئ یی ساخ بت، و
 خو نه گهر یی ساخ بت ژی نوکه عه بده کی بی بهایه ل بهر دهستی
 ده وله منده کی.. و خودئ دزانت کانی نهو ل کیژ وهلاتی ژ ئی دنیا یا
 بهر فره هه! کانی نهو یوسفی دهه دووازه سالی یی وان هاقیتیه د بیرئ دا
 بی نهو بشیت بهر قانییی ژ خو بکهت و کانی یوسفی نه فرؤ عهزیزی
 مصری خودانی کوچک و هه بیهت و سه لته نه تی؟ نهغه تشته که خو د خه ونی

ژی دا نهدهاته سهر هزرا وان.. بهلی تشتی خودی بقیته دی کهت نهگهر خو
ل بهر مروقان نمو تشتهکی (موستهحیل) زی بت.

یووسفی نمو نیاسین، بهلی قهت خو ب وان نهئینادهر، پشتی یووسفی
گوه ل داخوازا وان بووی، گوته زهلامتین خو: قهدری قان زهلامان باش
بگرن..

کارهکی ب ساناهی نینه ل بهر مروقهکی نه پیغهمبهر بت، ئیکی قیا بت
ته بکوژت، یان ته رهزبل بکهت، پاشی تو بشیتی و خو پی نهئینیبهدر، و
د سهر هندی زی را قهدرهکی مهزن بو بگری.. نهف ژ نهخلاقتی پیغهمبهرانه.

د نایبهرایووسفی ویرایتین وی دا:

ژ سیاقی وان نایهتین قی سهرهاتییی بو مه قهدهگوهریزن دئیتته زانین کو
یووسفی ب خو زی قهدرهکی مهزن بو برایتین خو گرت، و نمو نیزیکی خو
کرن، و پسپارا حالی وان کر، و دا یووسف وان ب خو نهحسینت یووسفی
گوتی: هون چوین ئیکن؟ وان گوت: نم هومی برایتین ئیکن، و بابی مه
فلان کسه، و مه برایهکی دی زی ههیه بهلی نمو یی مایه ل نک بابی مه..
و حهتا دووماهییی.. و گاڤا دهمی زقرینا وان هاتی یووسفی داخوازییتین وان
بو ب جهئینان، و همر ئیکی بارهکی قویتی دای، و دا یووسف پشتراست
بیت کو نمو جارهکا دی دی ئینهقه گوته وان: جارا بیت نهگهر هون هاتن
برای خو یی دی زی د گهل خو بینن دی بارهکی زیدهتر دهینه هوه، ژ خو
نهگهر هوه نمو د گهل خو نهئینا مهعنا هون درهوان دکهن، نم چو قویتی
نادهینه هوه. وان گوت: نم دی خو وهستینین دا بابی وی قانع بکهین کو
نمو وی د گهل مه بهنیرت، و نم چو تهخسیرییی د وی چندی دا ناکهین.

و بهری ئەو بچن یووسفی ئەو موژیلکرن و گۆته خزمه تکارتن خو: هوبن
 وی پارئ وان پیش قوبتی قه دایه مه ب دزی قه بکه نه د ناڤ بارئ وان دا؛
 دا بهلکی گاڤا ئەو دزقنه نک مرۆقتین خو ئەو پارئ خو بنیاسن، و بزائن
 کانئ مه چهند قهدرئ وان یئ گرتی؛ و دا ئەو دلئ خو ببه نه هندهک قوبتئ
 دی و قه گهریینه قه. و وان ب گۆتنا یووسفی کر و پارتن وان کر نه د ناڤ
 بارئ وان را بیئ ئەو پئ بحه سیین.. پاشی وان خاترا خو ژ یووسفی خواست
 و بهر ب وهلاتئ کهنعانیان قه زقرین.

یه عقووب و کوپتن وی:

دهمئ برائین یووسفی قه گهریانه نک بابئ خو وان چیرۆکا خو د گهل
 عهزیزئ مصرئ و قه درگرتنا وی بو وان بو بابئ خو قه گتیرا، و گۆتنئ: ئیدی
 ئەو تشته کی ناده ته مه ئە گهر ئەم برائئ خو بنیامینی ژئ د گهل خو نه بهین،
 قتیجا تو جارا بیت وی ژئ د گهل مه بهنیره دا عهزیز باوهر ژ مه بکهت و
 پتر قوبتی بده ته مه، ئە گهر نه ئەم دهستقالا دئ زقرین، و ئەم سوژئ ددهینه
 ته کو ئەم وی بیارتین. یه عقووبی پئ نه خوش بوو کوپئ خو بنیامینی د گهل
 وان بهنیرت؛ چونکی بینا یووسفی ژئ دهات و سهبرا وی پئ دهات،
 ژ لایه کی دی قه یه عقووبی باوهری پئ نه هات کو ئەو دئ چاڤئ خو دهنه
 برائئ خو، ما کی نابیتژت ئە قه ژئ پیلانه که ئەو دگتیرن دا بنیامینی ژئ
 وه کی یووسفی لئ بکهن؟!

یه عقووبی گۆته کوپتن خو: ئەرئ چاوا باوهرییا من ب ههوه بیت ل سهر
 بنیامینی و من بهری هنگی باوهرییا خو ب ههوه ئینا بوو ل سهر برائئ وی
 یووسفی ژئ، و هنگی ژئ ههوه سوژ دابوو کو هوبن وی بیارتین، و ههوه
 سوژا خو ب جه نه ئینابوو؟ قتیجا باوهرییا من ب ههوه نائیت هوبن وی

بپاريزن، بهلج ئەز دئ باوهرييا خو ب خودئ ئينم كو وى بپاريزت، ئەو چيترينى پاريزقانانە و دلوقانترينى دلوقانانە، هيقييا من ئەو ئەو رەحمى ب من ببەت و وى بپاريزت و بو من بزقيرننتە قە.

و وەسا ديارە كو ئەف دان و ستاندنا د ناڤهرا يەعقووبى و كورين وى دا چيىبووى هنگى بوو دەمى ژ نوى كورين وى زقيرين و بەرى بارين خو قەكەن، لەو ئايەت پشتى قەگيرينا قى دان و ستاندنا وان دببترت: دەمى وان بارين خو قەكرين وان ديت ئەو پارى وان پيش گەنمى قە دايبە عەزىزى يى د ناف بارى وان دا، وان زانى كو عەزىزى ب خو ئەف چەندە يا كرى وەك قەدرگرتەك بو وان، وان ئەف چەندا هە بو خو وەك دەليل ل سەر گوتنين خو زانى، لەو وان گوتە بابى خو: ئەى بابى مە ما مە زىدەتر چ دقيت؟ ئەقە بەيى پەرتالى مە عەزىزى يى ل مە زقراندى، قيجا تو ژ براى مە يى پشتراست بە، و وى د گەل مە فرىكە؛ دا ئەم قويتەكى مشە بو مروقتين خو بينين، و ئەم دئ براى خو پاريزين، و بارى حيشترەكا زىدە بو خو ئينين؛ چونكى عەزىز بو هەر مروقەكى بارى حيشترەكى ددەت، و ئەقە پيشانەكا ب ساناهييه ل سەر مە. يەعقووبى گوتە وان: ئەز ناھيتم ئەو د گەل هەوە بيت حەتا هوين پەيمانى نەدەنە من و ب خودئ سويند نەخون كو هوين دئ وى بو من ئيننەقە، وەسا تى نەبت كو دۆر ل هەوە بيتە گرتن قيجا هوين نەشپين وى خلاص بکەن. وان پەيمان ب قى چەندئ دا بابى خو، و (تتفاقا) وان ئەو بوو جارا بيت هەر يازدە برا بچنە مصرى..

جارەكا دى برايتين يوسفى ل مصرى:

گاڤا دەمى چوونا وان بو مصرى هاتى و وان ئەو پەيمانا خودئ دايبە بابى خو وەكى وى خواستى، يەعقووبى گوتە وان: خودئ ل سەر گوتنا مە

وهكيله. پاشى يه عقوبى گوتته وان: نهى كورين من! نهگه هوين چوونه مصرى هوين همى د نيك ده رگهه را نهچنه د باژيري دا، بهلى د گهلهك ده رگههان را هيرن؛ دا هوين چاڤين نهين، و ده مى نهز قى شيره تى ل ههوه دكهم نهز نه شيم تشتهكى ژ قه ده را خودى ژ ههوه دوير بيخم، حوكم ب تنى يى خودييه، من يى خو هيتلا ب هيڤيا وي شه و من باوهري ب وي ههيه، و خودان باوهر خو دهيلنه ب هيڤيا وي ب تنى شه.

پشتى براين يوسفى بو جارا دويى هاتينه مصرى، وهكى وان گوتنا خو دايه عهزىزي چوونه ديوانا وي و براين خو بنيامين ژى بر دا نيشا وي بدهن؛ دا نهو بزانت كو گوتنا وان يا دورست بوو، و ده مى براين يوسفى ب ژور كهفتينه مهزلا ميقتانان و براين وي يى دهيبابى بنيامين د گهل دا، يوسفى براين خو يى دهيبابى بره نك خو، و ب نهينى شه گوتى: نهز يوسفم براين ته، ته خهم پى نهبت، و ژ بهر وي كارى وان بهرى نينايه سهري من عيجز نهبه. و تو قى سررا هه جارى بو وان نهبيته^(۱).

پشتى يوسف ب رهنگهگى جوان ب ميقتانداريا وان رابووي، يازده بارتين گه نيمى دانه وان، وهكى وي سوز داين، و ده مى وان كارى زقيرنى كرى ديسا يوسفى نهو موژيلكرن و د پشت را وي فهрман ل خزمه تكارين خو كر كو نهو وي ترارى يى وي قويت بو خهلكى پى ديڤشا بكه نه د ناڤ بارى بنيامينى دا، بيتى كهسهك پى بحهسييت، و پشتى نهو سوياربووين دا بدهنه رى بانگهلديرهكى گازى كر: نهى خودانين شان حيشترين باركرى، هوين دزيكه رن.

(۱) تهورات ناشكرا دكمت كو يوسف ب ريكا (ترجمانهكى) د گهل وان دناخت، هه چهنده وي نهزمانى وان دزاني ژى، و ده مى نهو ب نهزمانى خو د گهل نيك دناختن يوسف د ناختنا وان دگهشت.

کۆرتین یه عقووسی ب نک وی گازیکه ری فه چوون و گۆتنی: هموه
چ تشتی خو بهرزه کریه؟

وان گۆت: ئەم یی ل وی تراری دگه ریین یی مەلک پیقانی پی دکەت، و
هه چیی وی تراری بینت بارئ حیشره کی ژ قویتی بو وی هه یه، و
گازیکه ری گۆت: و ئەز که فیلم ب دانا وی باری.

برایین یووسفی گۆت: ب خودی هون دزانن و هموه دیت کو ئەم نه هاتینه
عەردی مصری دا خرابکاریی تیدا بکهین، و نه ژ سالوخته تین مه یه ئەم
دزیی بکهین.

و ئەوتن ل تراری دگه ریان گۆته برایین یووسفی: باشه پا جزایی دزیکه ری
ل نک هموه چیه ئەگه ر هون ددره وین بن کو هون ددزیکه ر نین؟

وان گۆت: د شریعه تی مه دا هه ر که سه کی دزیه کی بکهت و دزی ل سه ر
ئاشکه را ببت ئەو دئ بو وی که سی یی وی دزی ژئ کری بته عەبد، ب قی
جزایی -کو عەبدینییه- ئەم دزیکه ران جزا ددهین، ئەفه دینی مه یه و شریعه تی
مه د ده رحه قا دزیکه ران دا ب قی ره نگیه.

و وان برایین یووسفی فه گه راندنه نک وی، ئینا یووسفی ب خو بارین
وان تیکفه دان، و وی ژ بارین وان به ری یی براین خو یی ده یبابی ده ست پی
کر؛ دا کارئ وی کری یی موکم بت کو ئەو براین خو بنیامینی به پیلته ل نک
خو. پاشی ئەو گه هشته باری براین خو، و وی ترار ژ ناف باری وی
ئیناده ری، خودی دبیرت: ﴿كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا
أَنْ يَسْأَلَ اللَّهَ تَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّسَاءِ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾ مه ب قی ره نگی
بو یووسفی ریک خوشکر دا ئەو بشیت براین خو به پیلته ل نک خو، و ئەو
ل دویش شریعه تی مه لکی مصری نه دشیا براین خو بگرت، به لی هه زکرنا

خودئ هاته سهر هندئ كو ئهو د قئ مہسہلئ دا كارئ ب شریعہئ برائئین
یووسفی بکہن كو دزبکہر ببتہ عہدہ. یئ مہ بقئت ئہم د دنیا یئ دا دہرہجئین
وی ل سہر یئین خہلکی بلند دکہین وەکی مہ قہدرئ یووسفی بلندکری. و د
سہر ہەر خودانئ زانینہکئ را ئئیکئ ژ وی زانتر ہہیہ.

گاڤا برائئین یووسفی دیتی وان ترار ژ ناف بارئ بنیامینی ئینادہر وان
ژئ وەسا ہزرکر کو بنیامینی یئ دزی، لہو وان گۆت: ئہگہر ئہقی برائئ مہ
دزی کریت تشتہکئ غہریب نینہ ژ وی؛ چونکی برابہکئ وی یئ دی ژئ
بہری وی دزی کرہوو. (و مہخسہدا وان یئ یووسف بوو).

ئینا یووسفی ئہو گۆتن د دلئ خو دا قہشارت، و د گہل خو گۆت: ہوین
ژ وئ کئمتر و خرابترن یا ہہوہ گۆتی، دہمئ ہہوہ ئہو ب سہرئ من ئینای
یا ہہوہ کری، و خودئ زانترہ ب وئ درہو و بیبہختییا ہوین دکہن.

و دا کو ئہو وئ سۆزئ ب جہہ بینن یا وان داہہ بابئ خو وان گۆتہ
یووسفی: ئہی عہزیز! ہندی ئہف برائئ مہیہ بابہکئ پیر و ب ناف سال قہ
چووی یئ ہہی، و بابئ وی گہلہک حہز ژئ دکہت و نہشئت ژئ
دویرکەفت، قئججا تو ئئیک ژ مہ پئش وی قہ بگرہ، ہندی ئہمین ئہم دبئین
تو د معاملا خو دا د گہل مہ و د گہل خہلکی ژئ ژ قہنجیکارانئ.

یووسفی گۆت: ئہم خو ب خودئ دپارئزین کو ئئیکئ دی بگرین ژ بلی وی
یئ مہ ترارئ خو ل نک دیتی، و ئہگہر ئہم وئ بکہین یا ہوین ژ مہ دخوازن
ئہو ہنگئ ئہم دئ بینہ ژ زۆرداران.

پشتئ ئہو ژئ بی ہئقی بووین کو عہزیزئ مصرئ گوہئ خو بدہتہ وان،
وان خو ژ خہلکی قہدەرکر، و د گہل ئئیک و دو ئاخفتن، برائئ مہزن -و
ناقئ وی وەکی دئتہ گۆتن: رەئوہینہ- گۆتہ وان: ئہرئ ما ہہوہ نہزانییہ کو

بابی هموه پهیمانہکا موکم یا ژ هموه وەرگرتی کو هوین برایی خو بزقرین و هسا نبت مهسهله د سهر دهستی هموه را بت، و بهری ژی هموه تهخسیری و غه دره د دهرحقی یووسفی ژی دا کرسو؛ لهو نهز ژ عهردی مصری دهرناکهقم هتا بابی من دهستوریی نهدهته من، یان خودایی من حوکهکی بو من بکهت کو ژی دهرکهقم، و نهز بشیم برایی خو بهم، و خودی چیترنی حوکهمدارانہ، و دادکهترین حاکمه د ناڅبهرا مرۆشان دا. هوین بزقرینه نک بابی خو، و وی بو وی بیژن یا چیبوی، و بیژنه وی: هندی کوری ته بنیامینه دزیهکا کری، و مه شاهدهیی ب وی چندی نه دایه هتا نم پشتراست نه بوین و مه تراری پیقانی د ناڅ باری وی دا نه دیتی، و علمی غهیی ل نک مه نه بو کو نهو دی دزیی کت ده می مه پهیمان دایه ته کو وی بزقرین. و بیژنی: نه گهر نهو باوهر ژ مه نه کت بلا نهو پسپارا خه لکی مصری بکهت، یان بلا پسپارا وان مرۆشان بکهت یین د گهل مه هاتینه کاروانی، و هندی نه مین نم دراستگۆینه د قی تشتی دا یی نم بو وی دبیزن. و ب قی رهنگی برایی وان یی مه زن ژی ما ل مصری دا بزانت کانی دووماهییا برایی وی دی بته چ، و ههر نهه کورین یه عقووی یین دی زقرینه وهلاتی کهنعانیان، ل نک بابی خو.

یه عقووب و کولا کهښنوی:

ژ یازده کوران نهه ب تنی بو یه عقووی زقرین، و ده می نهو ههر نهه زقرین وان مهسهله بو بابی خو څه گپرا، و گاڅا وان گوتییی کو بنیامینی دزیهکا کری و یین هاتیبه گرتن، یه عقووی گوتنا وان باوهر نه کر لهو گوته وان: نه وه سایه وهکی هوین دبیزن، بهلکی نه فسین هموه یین خراب پیلانک ل بهر هموه یا شرینکری، و هموه نهو یا کری وهکی هموه بهری د گهل یووسفی کری، قیجا صهرکیشانان من دی یا جوان بت نهز گازندی د گهل

ناکەم، بەلکی خودی هەر سێ کورپین من -یوسفی و هەردو برائین وی- بۆ
من بزقربنتەقە، هندی ئەو ئەو ب حالی من یێ پزرانایە، و ئەو د کاری خۆ
دا یێ کارنەجەه.

یەعقووبی پشتا خۆ دا وان، پستی ژ گوتنا وان یینتەنگ بووی، و گۆت:
مخابن بۆ یوسفی!! و ژ خەمان دا ناڤا سپی هاتە بن چاڤین وی هەتا کۆرە
کری، و دلێ وی تژی کۆڤان بوو، بەلێ وی خەما خۆ قەدشارت و ئاشکەرا
نەدکر.

((مخابن بۆ یوسفی...)) ئەو نیزیکی سیمە سالان بوون د سەر بەرزەبوونا
یوسفی را چووین، خەلکی هەمییان یوسف ژ بیر کربوو، دلێ یەعقووبی
تێ نەبت، هەر جارەکا خەمەک بۆ قی دلێ چێ بیا، بیرا وی ل خەما مەزن
دئیناقە.. خەما یوسفی، ئەقە دو کورپین وی یین دی چوون، بەلێ دەمی ئەو
ناخینکان رادھیلت کولا یوسفی ب سەر هەمی کولان دکەفت، لەو بیی وی
ئەزمانی وی دبیتژت: مخابن بۆ یوسفی!

ب راستی دلێ ژ هەمییان کۆڤاندارتر دلین وان دەبیابانە یین بەر
ب مرنی قە دچن و نەزانن کانی ئەو دئ خۆشتقیی خۆ یێ بەرزە ل بەرا خۆ
د ناڤ مرییان دا بیسن، یان ژ ی دل پست خۆ د ناڤ زیندییان دا
هیلن.. گاڤا کورپین یەعقووبی ئەو ب قی رەنگی دیتی وان گۆت: ب خودی
هەر تو دئ مینی بیریا یوسفی کە، و کۆڤانداری وی بی هەتا تو نیزیکی
مرنی دبی یان دمری، دئ هەما پیچەکی خەما خۆ سڤک بکە. یەعقووبی
بەرسقا وان دا و گۆت: ژ بلی خودی ئەز گازندە و خەما خۆ بۆ کەسی دی
ئاشکەرا ناکەم، ئەو یێ نەخۆشیی و تەنگاڤیی ژ سەر مرۆقی رادکەت، و
ئەز وی تشتی ژ دلۆقانییا خودی دزانم یێ هوبن نەزانن.

داخوازا یه عقووبی:

پشتی هنگی یه عقووبی گوته کورتن خو: نهی کورتن من! هوبن جاره کا دی فه گه ریینه مصری و پسارایووسفی و برایی وی بکهن، و هیثییا خو ژ ره حما خودی نه برن؛ چونکی ژ وان یین کافرایی ب قه ده را خودی دکهن پیته تر کس ژ دلوفانییا خودی بی هیثی نابت.. ل یووسفی؟

بهلی.. دلی یه عقووبی یی دبیتتی: یووسف نه مرییه، یووسف یی ساخه و نه دوبره نهو ژی وه کی برایی خو ل مصری بت! و دلی مروقی خودان باوهر دره وی لی ناکهت. کورتن یه عقووبی گوته نا وی ب سستی فه گرت، یووسفی چ حالی چ؟ ما نه فرۆکه بوو یووسف چوی، و نه گهر یووسف یی ساخ با ما نه فه هنده ساله به حسهک خه به رهک ژی دیار نه دبوو؟ بهلی د گهل هندی ژی وان ب یا بابی خو کر و جاره کا دی چوون قهستا مصری کر گوته: هه ما بهلکی نه بشتین عه زیزی قانع بکهین کو بنیامینی عه فی بکهت و وی بو بابی وی بزقرینه فه..

موفاجهئا مهزن:

ل دریف داخوازا بابی خو هه نهه کورتن یه عقووبی جاره کا دی زقرینه مصری، و ده می نهو گه هشتینه مصری و برایی وان یی مهزن ژی گه هشتی یی ئیکسه ر وان قهستا کوچکا یووسفی کر، وان گوته: نهی عه زیز! چه رخا سال و زه مانان گلهک نه خوشییان ب سه ر مروقی دا دئینت، و زقرینا روژ و شهقان مروقی ههوجه یی گلهک کهسان دکهت، گرانییه کا مهزن و هشکاتییه کا دژوار یا ب سه ر مه و مروقتین مه دا هاتی، و مه پاره یه کی کیم و بیخیر یی د گهل خو ئینای، قیجا تو وه کی بهری ب فی بهایی کیم تشته کی باش بده مه، و خیری د گهل مه بکه برایی مه بهرده، و شان

دوره‌میتن کیم و بیبها ژ مه وەرگره، هندی خودتیه جزایه‌کتی باش دده‌ته وان
خیرکه‌ران ییتن قه‌نجییی د گهل مروقتین پیتتی دکهن.

ده‌می یووسفی گوھ ل فان ناخفتتین وان بووی دلئی وی ما ب وان قه،
و خو ب وان دا ناسین و گوٚت: ئه‌ری ل بیرا هه‌وه‌یه ئه‌و نه‌خوشییا هه‌وه
ب سه‌ری یووسفی و برایی وی ئینای ل وی ده‌می هوین دنه‌زان
ب دووماهییا وی کارئ هوین دکهن؟

وان به‌ری خو دا ئیک و دو.. یووسف؟ ئه‌وا مه د گهل یووسفی کری؟
ئه‌قه سرره‌که ژ مه و یووسفی پیقه‌تر کهس نرانت، ئه‌ری قی چاوا زانی مه
تشته‌کتی د گهل یووسفی کری؟ مان باش به‌ری خو دانه وی.. هه‌ر وه‌کی
شکلئی وی یی غه‌ریب نینه، وه‌ی! تو بیتری ئه‌قه یووسف بت؟ دئی چند
موفاجه‌ئکا مه‌زن بت نه‌گه‌ر ئه‌ف هزرا وان یا دورست بت، وان گوٚت: ئه‌ری
نه کو تو بی یووسف؟

یووسفی گوٚت: به‌لی ئه‌ز یووسفم، و ئه‌قه برایی منه، ب راستی خودئی
قه‌نجی و منه‌ت ل مه کر، کو پشتی ژتیکه‌بوون و دویرکه‌فتنی جاره‌کا دی
ئهم گه‌هان‌دینه ئیک، هه‌چیئی ته‌قوایا خودئی بکه‌ت، و بیه‌نا خو ل سه‌ر
ته‌نگا‌قییان فره‌ه بکه‌ت، خودئی قه‌نجییی دئی د گهل که‌ت، و خیرا قه‌نجییا
وی به‌رزه‌ناکه‌ت، به‌لکی ب باشتین ره‌نگ جزای دده‌ته وی.

موفاجه‌ئکا زنده مه‌زن بوو بو وان، که‌یف و ترس و هیقی د دلین وان
دا کو‌مبوون، وان قیا داخو‌ازا لی‌بوورینی ژ وی بکه‌ن به‌ری ئه‌و حوکه‌کی د ده‌ر
حه‌قا وان دا بده‌ت، وان گوٚت: ب راستی خودئی تو ب سه‌ر مه ئیخستی و
ب زانینی و تیگه‌هشتنی تو سه‌ریلند کری، و هندی ئهم بووین ئهم دخه‌له‌ت
بووین کو مه ئه‌و ژ قه‌ستا د گهل ته و برایی ته کری. یووسفی گوٚته وان:

ئەقرۆ چو لۆمە ل سەر ھەوہ نینە، خودی گونەھان بۆ ھەوہ دئی ژئی بەت، و ئەو دلۆقانتیرینی دلۆقاناھە بۆ وی یی تۆبە بکەت و ل گوھدارییا وی بزقرت.

پاشی یووسفی پسیارا بابی خو ژ وان کر، و کانجی حالی وی چیبە، وان گۆتی: حال و مەسەلین وی ئەقەنە.. ئەو ژ بەر گریا ل سەر تە یی کۆرە بووی، یووسفی گۆتە وان: بزقرنە نک بابی خو و قی کراسی من د گەل خو بیەن و بەقاقتیرنە سەر دیمی وی دئی چاقتین وی چیبین، پاشی ھوین ھەمی مرۆقتین خو بینن و وەرەنە نک من.

بیتنا یووسفی:

برایین یووسفی گۆتتا وی ب جہینا، و کراسی وی د گەل خو بر و زقیرنە وەلاتی کەنعانیان، و دەمی کاروان ژ عەردی مصری دەرکەفتی، یەعقوبی گۆتە وان مرۆقتین ل نک وی: ھندی ئەزم ئەز یی بیتنا یووسفی سەح دکەم، ئەگەر ھوین من کیم عەقل نەھژمیرن و یارییان بۆ خو ب من نەکەن، و نەبیژن: تو یی ژ بەر دناخقی!

وان گۆت: ب خودی ھیشتا تو یی ل سەر خەلەتیا خو یا بەری، و تو قیانا یووسفی قەت ژ بیر ناکەی.

بەلی ئەو چیبوو یا یەعقوبی گۆتی، و دەرکەفت ئەو یی دورست و ئەو خەلکی دی یی خەلەت، و دەمی ئەو مرۆف ھاتی یی کو مزگینیا یووسفی بۆ یەعقوبی ئینای، و کراسی یووسفی ھاقتیبیە سەر دیمی وی و ئەو ب چاقت کەفتی، و دلجی وی تژی کەیف بووی وی گۆتە وان مرۆقتین ل نک خو: ئەری ما من نەگۆتبوو ھەوہ ھندی ئەزم ئەز وی ژ قەنجی و کەرەم و دلۆقانییا خودی دزانم یا ھوین نەزانن؟

کوریتن وی گۆت: ئەى بابى مە تو داخوازا ژتيرنا گونەهان بۆ مە ژ خودايى خۆ بکە دا ئەو مە عەفى بکەت و گونەهيتن مە قەشیرت، هندی ئەم بووين ئەم د وی کارى دا یى مە د گەل یووسفى و برایى وی کرى دخەلت بووين. یەعقوبى گۆتە وان: پاشى ئەز دى داخوازا ژتيرنا گونەهان بۆ هەوە ژ خودايى خۆ کەم، هندی ئەو ئەو باش گونەهژتيرى عەبدین خۆ ییتن تۆهکەرە، و یى دلۆفانکارە ب وان.

یەعقوب و دووندها خۆ ل مصرى:

پشتى وان داخوازا یووسفى گەهانديیه بابى خۆ کو ئەو بچنە نک وی ل مصرى، یەعقوبى داخوازا کورى خۆ ب جەئینا و ئەو و مروقتین خۆ پینکفە دەرکەفتنە مصرى، و دەمى ئەو گەشتینە نک یووسفى، و ل کۆچکا وی ئامادەبووين وی دەبیایین خۆ برنە نک خۆ و گۆتە وان: ب ئانەهییا خودى هوين وەرە مصرى، و هوين ژ گرانیی و خەلایى دپشتراست بن^(۱).

و وی بۆ قەدرگرتنا دەیک و بابین خۆ ئەو دانانە سەر تەختى حوکمدارییا خۆ ل نک خۆ، و داەیباب و براین وی بۆ سلاڤ و ریزگرتن -نەکو بۆ پەرستن- خۆ بۆ وی چەماند و چوونە سوجدى^(۲). یووسفى گۆتە بابى خۆ: ئەڤ خۆ چەماندنا هەوە بۆ من تەعبیرا وى خەونا منە یا من بەرى دیتی و

(۱) ل فى جەبى ژ سەرھاتیبى قورنان دبیژت: یووسفى دەبیایین خۆ برنە نک خۆ.. و ژ فى چەندى ناشکرا دبت کو دەیکا یووسفى هنگى یا ساخ بوو، بەلى چونكى تەوراتا نوکە دبیژت: دەیکا یووسفى مریو، هەندەک زانایین موسلمان دەقا ئایەتى تەئولیکر و گۆت: ئەو خالەتا یووسفى و ژناباا وی بوو هنگى یا ساخ، و چونكى خالەت وەكى دەیکتیه ئایەتى گۆت: دەیکا وی.. و ئەڤە تەئولیکە نە د جەبى خۆ دایە: هەر وەكى ئان کسان دقت تەوراتا تەحریفکرى بکەنە بناخە و قورنانى ل دويف بېمن!

(۲) ئەڤ چەندە د شریعتى وان دا یى دورست بوو، بەلى ئەو د شریعتى مە دا یى حرامە.

بۆ ته گۆتی دهمی نهزی زارۆک، خودایی من نهو کره راستی، و وی قهنجی د گهل من کر دهمی وی نهز ژ گرتیخانهیی ئینایمه دهه، و هوین ژ دهشتی ئینانه نک من، پشتی کو شهیطانی په یوهندییا براینییی د ناچهرا من و براییین من دا خراب کری. هندی خودایی منه تشتی وی بقییت نهو ب هویرینی ب سهه و بهه دکهت، هندی نهوه نهو ب کار و بارین بهنیییین خو یی پرزانا یه، و د گۆتن و کریارین خو دا یی کارینه جهه.

پاشی پشتی تهعبیرا خهونا یووسفی ب جههاتی و نهو و مروۆقین خو گههشتینه ئیک وی دو عایهک ژ خودایی خو کر و گۆت: ﴿ رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيَّ فِي الْآلْمِ وَالْآخِرَةِ ۗ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٣٥﴾ خودایی من ب راستی ته ژ پاشاتییا مصری بارهک دا من، و ته ژ زانینا تهعبیرا خهونان و زانینیین دی ژی گهلهک یا دایه من، نهی داهینهری عهسمانان و عهردی، تو د دنیایی و ناخرهتی دا سههکاری ههمی کارین منی، تو من بمرینه موسلمان، و من ب بهنیییین خو یین چاک را بگههینه ژ پیغه مبههه و مروۆقین هلبژارتی.

مرنا یه عقووبی:

د سهههاتییا یه عقووبی دا مه گۆت بوو کو یه عقووب ل نک باپییری خو ئیبراهیمی و بابی خو ئیسهحاقی ل شامی، ل وهلاتی که نهعانیان دژییا، و نهو ل دووماهییا ژییی خو د گهل بنه مالا خو چوو قهستا مصری کر و ل ویری ئاکنجی بوو، و ما ل ویری ههتا مری، و دبیتژن: یه عقووبی شیرهت ل عیالی خو کر بوو کو نه گهر نهو مر وی بهن ل نک باب و باپییرین وی قهشترین، لهو دهمی نهو مری یووسفی وه صیهتا وی ب جهئینا و نهو بهه

ده‌قەرا ھەبروونى (ئەلخەلئلا نوکە) و ئەو ل نک ئیبراھیمی و ئیسحاقی
قەشارت^(۱)، و پستی ھنگی یووسف و بنەمالا خۆ جارەکا دی زقربنە مصری.

پتغەمبەرنییا یوسفی:

ژ قورئانی ئاشکەرا دبت کو یوسف پتغەمبەرەکی خودان دین و
ریسالەت بوو، و وی دینی خۆ د ناڤ خەلکی ژى دا بەلاڤ دکر، و چونکی
ل وی دەمی یوسف ل مصری حوکمی مصری د دەستی ھکسۆسان دا بوو و
قبطییان حوکم نەدکر، و چونکی یوسف د دەولەتا ھکسۆسان دا وەزیر بوو،
خەلکی مصری یئین قبطی مەوقفەکی سلبی ژ یوسفی و گازبیا وی
وەرگرتبوو، ھەر چەندە وی قەنجیبەکا مەزن ل مصریان کربوو دەمی وی ئەو
ژ خەلایی رزگارکرین، ئەڤ چەندا ھە ژ گۆتتا خودان باوەری بنەمالا
فیرەونی ئاشکەرا دبت وەکی قورئان ژ زار دەقی وی قەدگۆھیزت:

﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكِّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّى إِذَا
هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ نَبْعَثَ اللَّهَ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ﴿۳۴﴾﴾
(غافر: ۳۴) یەعنی: بەری مووسای خودی پتغەمبەری خۆی قەدرگران
یوسف بن ب نیشانین ئاشکەرا قە بو ھەو ھنارتبوو، وی فەرمان ل ھەو
کر کو ھوین پەرستنا خودی ب تنی بکەن، قتیجا ھیشتا ھوین د ژینا وی دا
د وی دا ب گومان کەفتن یا ئەو بو ھەو پتی ھاتی، ھەتا دەمی ئەو مری
گومان و شرکا ھەو زیدەتر لی ھات، و ھەو گۆت: پستی وی خودی چو
پتغەمبەران ناھنیرت، ھەر کەسەکی پتی ل توخوبان بدانت و د تەوحیدا خودی

(۱) تەورات دبیژت: یەعقوب ھەڤدە سالان بەری بمرت ل مصری ما، و دەمی مری ژیبی وی سەد و چل و
حەفت سال بوو، برتنە: (سفر التکوین ۴۷ / ۲۸).

دا بکهفته گومانی خودی ب قی رهنگی وی د سهر دا دبهت، و بهری وی ناده ته هیدایه تی.

مه‌عنا: یووسفی گازیبا ته‌وحیدی د ناڅ خه‌لکی مصری دا به‌لاڅ کریو، و د ناڅ وان دا هه‌بوون یین باوه‌ری پی نه‌ئینای و د وی دا که‌فتینه گومانی یا نه‌و پی هاتییه هنارتن، ههر چنده قورئان قی مه‌سه‌لی ب به‌رفره‌هی بو مه‌ناڅه‌گیت.

مرنا یووسفی:

مرنا یووسفی ل مصری بوو، نه‌غه راستییه‌که بو مه ژ وی حدیسی ناسکه‌را دبت یا (حاکم) ژ (نه‌بوو موسایی نه‌شع‌ری) که‌دگوه‌یت، و پستی ده‌لیشه‌یه‌کا دی دی که‌دگوه‌یزین، به‌لی کانی یووسف چند سالان ژیا‌بوو؟ نه‌غه نه د قورئانی و نه د حدیستین دورست دا نه‌هاتییه، ته‌ورات دبیت: ده‌می یووسف مری عمری وی سهد و ده‌ه سال بوون، و وی دو کور هه‌بوون، ناڅی پی مه‌زن (مه‌نسسا) بوو، و پی دی (نه‌فرایم) بوو.

موسا پیغه‌مبه‌ر.. و جه‌نازی یووسفی:

(حاکم) ژ (نه‌بوو موسایی) که‌دگوه‌یت، دبیت: پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- بوو میقانی نه‌عرا‌بییه‌کی، ئینا وی نه‌عرا‌بی گه‌له‌ک که‌دری پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گرت، له‌و پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوتی: نه‌ی نه‌عرا‌بی! دا‌خوازا ته‌ چیه‌ بی‌ژه. نه‌عرا‌بی گوت: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودی، دا‌خوازا من حی‌شتره‌که ب بار قه، و بزنه‌کا ب شیر دا بو خو بدوشین! و وی دو جاران نه‌څ دا‌خوازا خو دوباره‌کر، ئینا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوتی: ما تو نه‌دشیا وه‌کی پیره‌ژنا س‌رائیلیان بی‌ژی؟ سه‌حابیان گوت: مه‌سه‌لا پیره‌ژنا س‌رائیلیان چ بوو؟ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوت: ده‌می موسایی قیای

ئسرائیلییان ببهت ری لئی بهرزه بوو، ئینا زانایین ئسرائیلییان گۆتی: ئهم دی
 بیژینه ته بۆچی.. یووسفی پهیمان ژ مه ستاندبوو کو ئهم ژ مصری
 ده رنه کهفین ههتا ههستیکیین وی د گهل خو نه بهین، موسایی گۆت: کی
 ژ هموه دزانت قهبری یووسفی ل کیشهیه؟ وان گۆت: ژ پیره ژنا ئسرائیلییان
 پیشهتر کهس نزانت قهبری یووسفی ل کیشهیه، موسای هنارته ب دویف وی
 را و گۆتی: قهبری یووسفی نیشا من بده، وی گۆت: ب خودی نه ز وه ناکهم
 ههتا نه ز ژ د گهل ته ل بهحهشتی نه بم، پیغه مبهری خودی موسایی ب قی
 داخوازا وی نهخۆش بوو، ئینا بو وی هاته گۆتن: شهرتی وی ب جه بینه،
 موسایی گۆتی: بلا، ئینا نهو چوو نک گۆلهکی و گۆت: قی ئافی راکهن،
 وان نهو راکر.. ئینا پیره ژنی گۆت: ل قیری بکۆلن، ده می وان ویری کۆلای
 جهنازی یووسفی ده رکهفت، گاڤا وان نهو ژ عهردی راکری و د گهل خو بیری
 ریک ل بهر وان روهن بوو.

سەرھاتیا ئەییووبی

-سلاف لی بن-

(ئەییوب) و (صەبر) د گوهی دیرۆکی دا دو ناقتین هەقالجیتمکن، هەر جارەکا مەرۆقی گوه ل ئیک ژ فان هەر دو ناغان بوو بیرا وی دئ ل ناقتی دی ئیتەقە، ئەییوب پتەغمبەرەک ژ پتەغمبەرتن خودی یتن خودان قەدر بوو، ئەو صەبرا وی ل سەر خۆشی و نەخۆشیی کیشای هندا مەزن بوو کو بته جەتی مەتەل پتی ئینانی.. و هەر کەسی ئایەتین قورئانی بخوینت و دەلیشەیهکی ل نک سەرھاتیین پتەغمبەران راوەستت دئ تی ئینتەدەری کو جوداھییهکا بەرچاڤ د ناڤەرا چیرۆکا ئەییووبی و چیرۆکین پتەغمبەرتن دی دا هەیه، سەرھاتییا ژینا پتەغمبەرتن دی -وەکی قورئان بو مە قەدگێرت- دتژی رویدان و قەومینین دیرۆکینە، و سەرپۆرا هەر ئیک ژ وان سەرپۆرا مللەتەکییە، ب تنی ئەییووب تی نەبت، چیرۆکا وی ژ لای قەومین و سەرھاتیین دیرۆکی قە نە یا ب وی رەنگی بەرچاڤ، لەو سەرپۆرا وی نیزیکه پتر ب وی ب خۆ قە یا گرتدای بت، و پتر سەرپۆرەکا (شەخصی) بت.

و هەر چەندە سەرپۆرا ئەییووبی (سەرپۆرەکا شەخصییه) ژی -وەکی مە گۆتی- بەلی قورئانا پیروژ قیایە قی سەرپۆری بکەتە باشترین نمونە و گەشتین دەرس، ل سەر چ؟

ل سەر راستیا ژیان، راستیا مەرۆقی، راستیا بەلای و جەرباندنی، مەعنا سەرھاتییا ئەییوب پتەغمبەری -وەکی قورئانی دقت مە تی بگەھینت- دەرسەکا سی گۆشەیه، راستیا وی پەیوەندیی بو مە بەرچاڤ

دکته نهوا کو پیتیشیه د ناقبهرا قان ههر سی لایان دا ههبت: ژیان، مروث، و بهلا و موصیبهت.. و ل دووماهیین دبتیه (چیرۆکهکا پهروهده کرنی) نهکو (چیرۆکهکا سههاتییان)، ب قی سههاتییا کیم قهومین و رویدان خودایی مهزن دقیت مه پهروهده بکهت؛ دا هم بزانیان کو ژیان کانی چاوا دانه وهسا ستاندنه زی، لهو نه ل دانئ دقیت هم خو ژ بیر بکهین، و نه ل ستاندنی دقیت هم د سهردا بچین، و دهلیل بو یی بقیته نهییویه: ﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَاحِرًا﴾ (ص: ۴۴) شاهدهیییهکا مهزیه خودی بو وی ددهت، خودی ب ههمی مهزنییا خو قه بهحسی عهدهکی خو بکهت و بیژت: مه دیت نه مروثهکی خودان سهیره.. مه نهو جهریاند، و نهو د جهریاندنی دا سهرکهفت، قیجا مادهم هویه نهو یی هیژایه تاجا (خولوودی) ل سهر سهری بیتهدانان و هندی دیروک ههبت نهو بته نمونه و جهی مهتهل پی نینانی: ﴿يَعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ (ص: ۴۴).

سههاتییا نهییویی دهسهکا پر مفایه بو ههر کسهکی بقیته خو بناست و بهایی دنیایی بزانت، ژ قی لایی قه سههاتییا نهییویی تاییهتییا خو ههیه، و نهگهر مه بقیته قی تاییهتییی د ریزهکا بچویک دا کورت بکهین دی بیژن: سههاتییا نهییویی شروقهکرهکه بو نهفسیییهتا مروقی، و تهدریهکه بو ههمی (نفعالاتین) وی.

پشتی قی پیشهکییا کورت کههم کهن دا چهندهکی بهر ب جیهانا نهییویی قه بچین، نهو نهییویی دو جاران خودی د قورئانی دا سههاتییا وی بو مه قهگیترای: جارهکی د سوورهتا (ص) دا و جارا دی د سوورهتا (الانبیاء) دا، و جارا ئیکی پشتی قهگیترانا سههاتییی گوتی: ﴿وَذَكَّرَىٰ لِأُولَى الْأَلْبَابِ﴾ (ص: ۴۳) و جارا دوی گوتی: ﴿وَذَكَّرَىٰ لِلْعَبِيدِ﴾ (ص: ۴۳)

(الأنبياء: ۸۴) یه‌عنی: ئه‌ییبوب و سه‌ره‌اتییا وی بیرئینانه‌که بو خودان
عه‌قل و عیباده‌ت‌که‌ران.

ئه‌ییبوب کی بوو؟ و که‌نگی ژیا بوو؟

چو به‌رسقین به‌جه‌ بو قئی پساری د ده‌ستی مه‌ دا نینن؛ چونکی نه
قورئانی و نه‌ حه‌دیسین دورست بو مه‌ ئاشکه‌را نه‌کریه‌ کانئ ئه‌ییبوب یی
ژ کییه‌ یان که‌نگی ژیا‌یه؟ ب تنئ ئیشاره‌ته‌ک بو هینقینئ وی د ئایه‌تا
(۸۴)‌تدا ژ سووره‌تا (الأنعام) هاتییه‌دان ده‌می خودایئ مه‌زن به‌حسئ
ئبراهیم پیغه‌مبه‌ری -سلاط لئ بن- دکه‌ت، و دبیرت: ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ
وَمُوسَىٰ وَهَارُونَ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿۸۵﴾ یه‌عنی: خودئ منه‌ت ل ئبراهیمی
کر کو ئیسحاق کره‌ کورئ وی و یه‌عقوب کره‌ نه‌قیبی وی، و خودئ به‌ری
هه‌ر دویمان دا ریکا راست، و هه‌ر وه‌سا وی -به‌ری ئبراهیم و ئیسحاق و
یه‌عقوبی- به‌ری نووحی ژئ دابوو ریکا راست، و ژ دوونده‌ها وی^(۱) به‌ری
داوود و سوله‌یمان و ئه‌ییبوب و یوسف و مووسا و هاروونی ژئ -سلاط
لئ بن- دابوو حه‌قیبی، و کانئ چاوا مه‌ جزایئ قان پیغه‌مبه‌ران ژ به‌ر
قه‌نجییا وان دایئ وه‌سا ئه‌م جزایئ هه‌ر قه‌نجیکاره‌کی دده‌ینی.

ژ قئی ئایه‌تی ئاشکه‌را دبت کو ئه‌ییبوب ژ دوونده‌ها ئبراهیمییه، ژ قئی
زیده‌تر قورئان و سوننه‌تی د ده‌ر حه‌قا نه‌سه‌با ئه‌ییبوبی دا چو تشت بو مه‌
نه‌گوتینه.

دیروکزان د ده‌ر حه‌قا نه‌سه‌با ئه‌ییبوبی دا چند گوتنه‌کا شه‌دگوه‌یزن، و
بوچوونا ژ هه‌مییی نیزی‌کتر بو راستییی -وه‌کی زانایئ ناقدار (ئبن که‌ثیر)

(۱) هنده‌ک دبیرن: مه‌سه‌د ب (وی) ل قیرئ نووحه، و هنده‌ک دبیرن: ئبراهیمه.

دبیترت- نهوه یا کو دبیترت: نهییووب نهقیچرکی عیسوی کورئ نسحاقئ کورئ ئیبراهیمییه، یهعنی: د ناقبهرا وی و ئیبراهیمی دا چار باب هه نه. و هندهک دبیترن: دهیکا نهییووبی کچا لووطیییه یان نهقییا وییه.. ههر چاوا بت نهجهئ گومانیه کو نهییووب ژ دووندهها ئیبراهیمییه و پشتی وی یئ هاتی، وهکی ئایهتا بۆری بۆ مه ئاشکهرا کری.

د دهر حهقا کابانییا نهییووبی دا -ئهوا دهورهکی مهزن د سشکرنا بارئ وی یئ گران دا هه- هندهک دیرۆکزان دبیترن: نهو نهقییا (یووسف) پیغه مبهری بوو، کچا کورئ وی نهفرائیمی یان مه نهسایه بوو، و (ئبن کهشیر) قئ گوتئ راستر دبیترت ژ وی یا کو دبیترت: ژنکا نهییووبی خویشکا یووسفی بوو، و نهگهر راست بت نهییووب زاقایئ کورئ یووسفی بت دقتیت چونه چونه نیتزیکه نههسهد سالان بهری بوونا عیسای نهو هاتبت.

(ئبن ئیسحاق) دبیترت: نهییووب زهلامهکی رۆمی بوو، و گهلهک زانا ل وی باوهرتیه کو نهییووب خهلکی دهقهره حوورانیه نهو دکهفته شامئ، ل جههکی دبیترنئ: (البشنيه).

نهییووب ژ وان پیغه مبهرا نه یئین خودئ وهحی بۆ هنارتی، وهکی خودایئ مهزن دبیترت: ﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَاللَّيْلِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زُبُورًا ﴾ (النساء: ۱۶۳) نهی پیغه مبهر، مه وهحی ب گههاندنا پهيامئ بۆ ته هنارتیه ههر وهکی مه بۆ نووحی و پیغه مبهرتن پشتی وی هنارتی، و مه وهحی بۆ ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق و نهقییتن وی نهو پیغه مبهرتن کو د ناڤ ههر دوواژه ئویجاختن ئسرائیلیان دا ژ زاروقیتن یهعقووبی هاتین، و عیسا و نهییووب و یوونس و هاروون و سولهیمانی هنارتیه. و مه زه بوور دابوو داوودی، کو کیتاب و پهرتن نفیسی بوو.

مه‌عنا: نه‌یووب ئیک ژ وان (نه‌نبیائان) بوو یټن خودی وه‌حی بو هنارتی، به‌لی ناشک‌رایه کو نه‌و (ره‌سول) نه‌بوو، یه‌عنی: وه‌حی بو وی هاتبوو، به‌لی داخواز ژئ نه‌هاتبوو کون کو نه‌و گازییا خو بگه‌هینته چو ملله‌تان، له‌و ده‌می نه‌م به‌حسی وی د قورئانی دا دخونین چو سوجه‌تین وی د گهل ملله‌تی وی نه‌م نابینین.

سه‌ره‌اتییا نه‌یووبی چ بوو؟

پشتی مه‌ زانی نه‌یووب کی بوو، دا به‌ری خو بده‌ینی کانی سه‌ره‌اتییا وی چ بوو نه‌وا بوویه نه‌گه‌را هندئ خودی به‌حسی وی د کیتابا خو دا بکه‌ت، و فه‌رمانی ل پیغه‌مبه‌ری خو یی دووماهییی بکه‌ت کو نه‌و سه‌ره‌اتییا وی بو ملله‌تی خو فه‌گټرت؟

بو به‌رسف دئ بیترین: نه‌یووب -وه‌کی مه‌ گوتی- ئیک ژ وان مروّقان بوو یټن خودی ب پیغه‌مبه‌رینییی که‌ره‌م د گهل کری، و ژ سنسله‌کا پاک و پیروز دای، ژ هر لایه‌کی فه‌ به‌ری خو بدی دئ بینی نه‌و یی پیروزه: ژ لایئ بابی فه‌ ره‌هټن دارا وی دگه‌هنه ئیبراهیم و ئیسحاقی، ژ لایئ ده‌یکی فه‌ نه‌و ژ بنه‌مالا لووطییه، و کابانییا وی ژئ هر ژ دارا پیروزا پیغه‌مبه‌رینییی و دگه‌هته یوسفی پاقر و پیروز، نه‌ری ما نعمت ژ فی مه‌زتر هه‌یه؟

(وه‌هاب) ناقه‌که ژ باشناقین خودی، و نه‌ف ناقه‌ هندئ دگه‌هینت کو خودی نه‌وه یی گه‌له‌ک قه‌نجییان ب هه‌روه و بی به‌رانبه‌ر دده‌ته وی یی وی بثیت، و دانا خودی د دنیا یی دا یا ب دو ره‌نگانه: ره‌نگه‌کی به‌رچاڤ و سه‌ره‌قیه، و ره‌نگه‌کی نه‌به‌رچاڤ و نه‌په‌نییه، ﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَبَاطِنَهُ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنبِئٍ ﴿٣٤﴾﴾ (غافر: ٣٤) یه‌عنی: نعمه‌تین خودی

هندهک ژئ د (ظاهر) و بهرچاښن و هندهک ژئ د (باطن) و نه بهرچاښن،
 يټن بهرچاښ وهکی: لاوینیټ، ساخلمیټ، زهنگینیټ، و ههر تشتهکت
 ماددی یټ بهرچاښ، و یټن نه بهرچاښ وهکی: عهقلداریټ، زانیټ،
 باوه ریټ، و تهقواییټ.. و هتد.

هندي رهنگی ټیکیه ژ دانئ کو دانا (ماددیه) قهت و قهت نیشانا
 هندي نینه کو خودئ ټو کهس دقیت یټ وی ټهف قهنجیه د گهل کری؛
 چونکی خودئ دنیا یټ دده ته وی یټ وی بقیت و یټ وی نه قیت ژئ، وهکی
 د هدیسان دا هاتی، بهلئ (نعمه تا باطنی) کو رهنگی دویټ ژ دانیه خودئ
 ناده ته ههمی کهسان، وهکی د هدیسی دا هاتی: ((من یرد الله به خیرا
 یفقه فی الدین)) ههچیټ خودئ خیرا وی بقیت دئ وی د دینی دا شاره زا
 کهت^(۱)، بهلئ گرفتاریا مهزن ټوه خه لک -گاکا ژ راستیا نیسلامی دویر
 کهفتن- دئ هزر کم ټو مرؤف یټ ب ټیغباله یټ خودئ دنیا دایټ و
 دهستین وی ژ قریژا دنیا یټ تژی کرین، وهکی ملله تی موسایی ده می د دهر
 حه قا قاروونی دا گوتی: ﴿يَلَيْتُ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونَ إِنَّهُ لَمِنَ الْخٰسِرِینَ﴾
 (غافر: ۳۴) بهلئ ب راستی تالع و ټیغبال نه ټهقهیه یا نه زان هزر دکهن،
 گوهی خو بدئ ټیغبالا باشر چییه: ﴿رٰزٍ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوٰتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنٰی
 وَالْقَنَاطِرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعٰمِ وَالْخٰرِبِ﴾ (آل عمران:
 ۱۴) ټهقه ټون یټن خه لک حهز ژئ دکهن: ژن و عه یال، مال و مالداري،
 زیر و زینه ت، و ملک و زراعت، ټهقه ههمی چنه؟

خودئ دبیرت: ﴿ذٰلِكَ مَتَعُ الْحٰیٰوةِ الدُّنْيَا﴾ ټهقه خوشیا دنیا یټیه، ټو دنیا یا
 نرم یا کو دئ پویچ بت، ﴿وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَقٰبِ﴾ پاشی چ؟

(۱) وهکی بوخاری و موسلم ژ موعاویه ی ټه دکوهین.

خودى دبیژت: ﴿ قُلْ أُوذِيْتُكُمْ بِنِعْمِ مِنَ اللَّهِ وَإِنِّي لَمِنَ الْمُشْكِرِينَ ﴾

مین نَحْمَهَا الْأَنْهَارُ خَلْدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِالْعِبَادِ ﴿٥﴾ هەر وهکی ب شی هه شه بر کرنی خودی دقتی بیرا مه ل قه نه جییین (حه قیقی) بینته شه، دا ئەم دلین خو ب خوشییین ژینا نزم خوش نه کین، و وه نه بت بیته هزر کرن کو ئەمی دبیژین: دقتی خودان باوه ری د دنیا یی دا چو تشت نه بن، و یی ده ستقالا بت ژ هەر تشته کی دنیا داری پی ب رتفه بخت، نه.. به لی فەرقا خودان باوه ری و یی بی باوه ر ئەوه: دنیا ب هه می شرینی و خوشییین خو قه نه شی دلی خودان باوه ری ده سته سهر بکه ت، و هیلینا خو تیدا بدانت.

نوکە بوچی ئەم هنده ل دو یف شی مه سه لی چو وین، و مه هنده در ژ کر؟ چونکی مه دقتی بیژین: هندی عه بدی خودی یی چاک ئە ییووب بو، خودی کهره ما (ظاهری) و (باطنی) پیکفه د گهل وی کر بوو.. یا (باطنی) مه به حس ژئ کر: پیغه مبه رینی، نه سه به کا پاقر، عه قلداری، تیتگه هشتن و زانین، نه خلاقه کی باش.. ئەفه هه می هنده ک ژ وی دانا (باطنی) بوو یا خودی دایتی، و یین دی.. ئەوتن خه لک هزر دکهن نیشانا پیشکیشییا خودانینه، ئە ییووب ژ وان ژئ یی بیبار نه بوو، (سفر ایوب) ژ په رتوکا ئسرائیلییان یا پیروز د (نصاحا) ئیکی دا ب شی رهنگی مالی ئە ییووبی ده ژمیرت، دبیژت: ئە ییووبی ههفت کوپ و سی کچ هه بوون، و ههفت هزار سه رین په زی ژئ د گهل سی هزار حیشران، و پینجسه د جو تین چیلان، و پینجسه د ده وار هه بوون، و خولام و خلمه تکارین وی گه له ک بوون. قیجا چ ئەف هژماره یا دورست چ (موبالغه) تیدا هه بت، ئەو هندی دکه هینت کو ئە ییووب مرو شه کی ده وله مه مند و زهنگین بوو، نه بهس هنده.. هنده ک دیروکزان دبیژن: ئەو باژیری ئە ییووب لی دژیا هه می یی وی بوو.

بهري ئم سهحكهيني كاني رهفتاري ئهيووبى بهرانهر قى قهنجيا خودى
 د گهل وى كرى يى چاوا بوو، و كاني وى چاوا (تصهررف) د قى مالى دا
 دكر يى خودى داىي، مه دقيت راهستانهكا كورت د گهل مهسهلهكا گرنگ
 مه ههبت يا كو گهلهك كهس ژ بيرا خو دهن، ئه و ژى ئهقهيه: هندي
 زهنگينييه ئه و ژى وهكى فهقيريى بهلايهكه خودى مروقى پى دجهرينت، و
 ئهگر مروق بهري خو بدهته واقعى دى زانت كو جهراندنا ب زهنگينيى
 گهلهك و گهلهك ژ جهراندنا ب فهقيريى ب زهمهتتره، و ئهوين خو ل بهر
 زهنگينيى دگرن گهلهك كيمترن ژ وان يين خو ل بهر فهقيريى دگرن.. ژ بهر
 قى چهندي مهسهلهكا ههى گهلهك جارن دنيتته هليخستن: نهري زهنگينيى
 شوكر خودى بكهت چيتره، يان فهقيريى صهبرى دكيشت؟

من نهقيت بهرسقا قى بسيارى بدهم؛ چونكى بهرسف يا ب ساناھى
 نينه، ب تنى دى بيترم: سهركهفتنا د ئمتحانا زهنگينيى دا گهلهك يا
 ب زهمهتتره ژ سهركهفتنا د ئمتيحانا فهقيريى، و چهند مالى خودانى
 زندهتر لى بيت بارى وى گرانتتر لى دنيت و حسيبا وى ب زهمهتتر لى
 دنيت، لهو هنده چاكين قى ئوممهتنى دگوت: ئهوي دوعايى ژ خودى بكهت
 كو مالى وى زندهتر لى بيت ئهوي دوعايى ژى دكهت كو راوستاندنا وى
 ل مهحشهرى بو حسيبى دريژتر لى بيت، چونكى چهند مالى وى پتر بت
 حسيبا وى ژى دى دريژتر لى نيت ل ئاخهتنى.

مه گوت: صهبرال سه زهنگينيى نهخوشتر و ب زهمهتتره چونكى
 ئهوي بژيت زهنگين خوشى دى بته پشكهك ژ ژيانا وى، و گاڤا وى خو
 ژ وى خوشيى دا پاش وها دى پى حسيبت هه وهكى وى خو
 ژ پارچههكا لهشى خو دايه پاش.. ئهگر ته ئهقه زانى دى زانى بوچى
 مروقتين خوديناس همردهم دوعا دكرن كو خودى وان ژ فهقيران بهژميرت.

زقیرین بۆ ئەییووبی و سەرھاتییا وی دئی بیژین: خودی به نییی خو ئەییووب ب دنیایی و دنیا دارییی جەرپاند، ئەو ب سەرکەفت.. دنیایی ب هەمی خوشییین خو ڤه، و زهنگینییی ب هەمی (اغراءات) ین خو ڤه نەشیا باوهرییا ئەییووبی بلهقینت، موکم ما.. ئینا خودی مەدحتین وی کرن و گۆت: ﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿۱۵﴾﴾ مە دیت ئەو مرۆڤهکی خودان صەبر و بیتنفرهه بوو، ئەو د هەمی گاڤ و دەمان دا ل خودایی خو دزقیری، و خودی ل بیرا خو دئیناڤه.

بۆ وان ئەوتین عەجیبگرتی دەمین دەمی گوھ ل بەحسێ صەبرا ئەییووبی ل سەر نەخوشییی دبت دئی بیژین: عەجیبگرتی نەبن، ئەو ئەییووبی شیای صەبری ل سەر خوشییی بکەت، ب ساناهیتەر دئی شیت صەبری ل سەر نەخوشییی کەت! ﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا﴾ نە ل سەر جەرپاندنا ب فەقیرییی و نساخییی و ئیش و ئەلهمان ب تنی، نە! ئەڤه یا ب ساناهییه، ﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا﴾ ل سەر زهنگینییی و ساخلهمییی و خوشییی ژی.

هندی دل دخوازت خودی دەرگهھی کەرەما خو ل بەر عەبدی خو ئەییووبی ڤهکر بوو، ژ لایی لەشی و گیانی ڤه چو قوسویری لی نەبوون، ژ لایی مال و عەیالی ڤه بی بێ منەت بوو، ژ لایی عەقل و مەعریفەتی ڤه مرۆڤهکی پی گۆتی بوو، و هەما بەسی ویه بیژین: ئەو ئیک ژ پیغەمبەرتن خودان قەدر بوو.

بەرانبەر ڤان هەمی قەنجییان هەلوستی ئەییووبی چ بوو؟

ژ تبیعهتی مرۆڤییه گاڤا زهنگین بوو بیمنەت دبت، وەکی د ئایهتەکی دا هاتی: ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ ﴿۱﴾﴾ (العلق: ۶-۷) و گەلەک جارن ئەڤ بیمنەتییه ئیکا هند ژ مرۆڤی چی دکەت کو د سەر پی خو دا

بچت و خو ژ خودايي خو ژي بيمنهت كهت، بهلي مروقي خودان باوهر نه يي ب في رهنگييه؛ چونكي نهو دزانت ده مي نهو هاتييه سهر دنيايي چو د دهستان دا نه بوو، ژ ههر تشته كي يي رويس و رسوا بوو، و نهو دزانت كو ده مي ژ دنيايي بار دكهت ژي چويي د گهل خو نابهت و دهستقالا دي چت.. دهستقالا نهو يي هاتي، و دهستقالا نهو دي چت، قيجا بوچي نهو خو دنفبلند بكهت، يان بوچي دلي خو ژ همژيكرنا دنيايي تڙي بكهت؟

نهيووبي نهفه باش دزاني، لهو هه مي مال و ملكه تي وي نه دشيا دلي وي ژ ترسا خودي رويس بكهت، دببژن: عيالي نهيووبي ههر رۆژ هه مي ل مالا ئيكي ژ وان كوم دبوون و زاده كي به رفرهه چي دكر هندهك ژي دخوار و يي دي ل سهر مروقين فهقير و پيتشي به لاث دكر.. ده رگه هين مالا نهيووبي و عيالي وي هه ردهم ل بهر خهلكي دقه كرى بوون، كهس بي مراد ژ بهر نه دچوو، و ههر جار پشتي عيالي وي كوم دبوو و خوارن چي دكر و ل سهر فهقيران به لاث دكر، نهيووب دا رابت دهه سهران ل دويف هژمارا عيالي خو فه كوژت و پيش عيالي خو فه كه ته قوربان، دگوت: نهكو عياله كي من بي دهستي خه له تيهك كرت... نهفه حالي نهيووبي و بنه مالا وي بوو، بنه ماله كا خوش و تهنا بوو، يا رحهت و بي گرفتاري بوو، چو جاران (تهوازن) و هه فسه نگييا خو ژ دهست نه ددا؛ چونكي نهو بنه مالهك بوو حه قى خودي دزاني و ژ سهر خو رادكر.

ل قيرى پسيارهك خو دهليخت: نهري قى دهست و داري (قويناغا به رفره هيب) د ژينا نهيووبي و بنه مالا وي دا چهند فه كيشا؟

ب تنى خودي دزانت.. هندهك دببژن: حه قى سالان فه كيشا، يه عني: حه تا ژيبي نهيووبي گه هشتيه حه قى ساليبي حالي وي يي خوش بوو و

بهر دهستی وی یی فرهد بوو پاشی حال هاته گوهارتن، و بهس خودتیه وهکی
خو دمینت.

قونغا دووی د ژيانا نهیووی دا:

پشتی قی همی خوشییی روزهکا دی ب سهر نهیووی دا هات نهو
تویشی جهرباندنهکا ژ رهنهگهکی دی بوو، نهو دانا (ظاهری) یا خودی قهنجی
پی ل نهیووی کری حهزکرنه خودی وهسا هاته سهر کو ژئی بته ستاندن، و
کانی چاوا دانا خودی یا ظاهری نهیشانا قیانیه وهسا ستاندنا وی ژئی نه
نیشانا نهقیانیه، نه وی مال ما و نه عیال، زهنگینی چوو، دهستین وی
ژ مالدارییی خالی بوو، بهلی دلی وی ب نیمانی ههر و ههر یی ناقابوو..
پاشی نهخوشی پتر لی هاته دژوارکرن، ژ گیانی قه کت، نیش و نهخوشی
پی داجریان، کانن چاوا ناگر زوی ب پوشی را دچت وهسا نیشان بهردا
لهشی، و روزهک ب سهر وی دا هات نهو نهشیا خو ل سهر داری پیمان
بگرت.

ل قیری.. و بهری نم بهردهوامییی ب سهر هاتییا نهیووی بدهین، و
بهری خو بدهینه حالی وی ل بهرتنهنگییی پسارهکا ههی ههر و ههر
دئیتهکرن: نهری بوچی (ابتلاء) د دنیا یی دا ههیه؟ ژ بهر چ خودی
موصیبهتان دئینته سهری مروقی؟ بوچی ژیان ژ خوشییی و نهخوشییی پیک
دئیت؟

خیر.. شهر، بلندی.. نرمی، بهختهوهری.. بی تالی، زهنگینی..
فهقیری، ساخی.. نساخی، ژین.. مرن، نهقه چ تیکهلییهکا غهریب و
ژتیکجودایه ژین ژئی پیک دئیت؟

﴿ لَتُبْلَوْنَ فِيْ أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ﴾ (آل عمران: ۱۸۶) سوننه ته كا . بقیت

نه قیته خودی ل سهر نه نییا مه نفیسی .. بوچی؟

هر چنده تشتی خودی قیای مه حق نینه ئەم بیژن بوچی، بهلی
د نایه ته کی دا خودایی مه زن ب خو به رسقا فی بسیاری ددهت، ده می که ره م
دکته و دبیزت: ﴿ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبَلُوكُمْ بِالْقَسْرِ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴾
(الانبیاء: ۳۵) هر نه فسه کا هه ی نه گهر چند د دنیا یی دا بمینت
ژی دی تام که ته مرنی. و هه ما هه بو نا وی د ژینی دا بو هندییته دا نه و
ب فه رمانا گوهورینا حالی بیته جه ربانندن، پاشی زقرینا دووماهییی بو
حسیتی و جزادانی بو نک خودی ب تنییه.

خوشییی و نه خوشییی ئەم دئینینه رتکا هه وه بو (فتنه) یه عنی: بو
جه ربانندن، دا ل بهر چاف بیته زانین کانی کیه خودان باوه ری راست و
دورست و کیه خودانی باوه ریه کا له قله قوک و سه رده ف! ب ده فی هر نیک
به حشتی بو خو دئینته بهر ده ری، مه گوت: ب ده فی؛ چونکی ده می دبه
دۆرا کریاری، و گا فا چریسه که ژ گوریا ناگری (ابتلاء) و جه ربانندی
دگه هته خودانی فی گو تنی دی بینی نه نه و زه لامی به رییه، زیری عسلی و
بی حیه هنگی ب دورستی تو دی نیاسی گا فا ته ب گوریا ناگری جه رباند،
نه گهر جه ربانندا ب ناگری نه بت هر تنه که کا زه را هه بت ژی دشیت بیژت:
ئه ز زیری زه رم!

پشتی ل روژا (ئو خودی) نه و ب سه ری موسلمانان هاتی یا ب سه ری
هاتی، وهی هاته خواری و گوت: ﴿ مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ
حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ ﴾ (آل عمران: ۱۷۹) یه عنی: نه و ب سه ری هه وه
هاتی یا ژ فه ستا نه بوو، بو هندی بوو دا هوین پی بیته فا قارتن.

و دځیت ژ بیر نه‌که‌ین کو مرؤف گاڤا ده‌مه‌کی درېتر ما د ناڅ خوشییی
 دا دی خو ژ بیرقه‌که‌ت و بهایئ وی خوشییی دی ل نک وی کیم بت، و هر
 گاڤه‌کا نعمه‌ته‌ک د چاقئین مرؤقی دا کیم بوو مرؤف ب ره‌نگه‌کی ژ هه‌ژی
 شوکرا خودانئ وی نعمه‌تئ ناکه‌ت.. جاره‌کی چاقئین خو بنقینه و هزرین خو
 بکه: نه‌گه‌ر خودئ نعمه‌تا چاقان نه‌دایا ته -وه‌کی نه‌دایه هنده‌کان- تو دا
 چ که‌ی؟ بیرا خو ل وان بینه‌فه ئه‌وتین د زیندانان دا دژین و هزره‌تا وان ئه‌وه
 کو رۆژه‌کی ب سه‌ره‌ستی بیه‌نا خو هلکیشن، یان تیر به‌ری خو بده‌نه چاقئ
 رۆژئ ده‌می ده‌لیت، نه‌گه‌ر تو ژئ وه‌کی وان بای دا چ که‌ی؟

جاره‌کی سه‌را خسته‌خانه‌یه‌کی بده، گوه‌ی خو بده نالنالین نساخ و
 برینداران ئه‌وتین ئیش و ئه‌له‌می خه‌و ژ چاقان ره‌قاندی، هزره‌تا وان ئه‌وه
 ب شه‌قی یان ب رۆژئ پیچه‌کی خه‌و بیته چاقان.. بیرا خو ل وان بینه‌فه
 ئه‌وتین رۆژئ هه‌میئ پاریه‌کی نانی ب ده‌ست نه‌که‌فت بخوئن.. ئه‌وتین عه‌قل
 نه‌مایه د سه‌ری و که‌فتینه کولانئ.. ئه‌وتین ده‌ره‌ده‌ر بووین و نیه‌انییه‌ک
 نه‌هه‌ی سه‌ری خو بده‌نه بن.. پاشی به‌ری خو بده‌ خو دی زانی خودئ چند
 نعمه‌تین مه‌زن یین د گه‌ل ته‌ کرین، ئه‌و نعمه‌تین هه‌ژی هندئ کو تو شوکرا
 وی سه‌را بکه‌ی.

موصیبه‌ت و گرفتاری و به‌لا ژ پیتقییین ژیانینه؛ دا ژبانه‌کا هه‌قه‌سنگ
 (متوازن) بت، نه‌گه‌ر نه‌خو‌شی د دنیا یئ دا نه‌بانه مه‌قه‌درئ خو‌شیی
 نه‌دزانی، و هنگی شوکرداریا مه‌ژی گه‌له‌ک دا یا کیمتر بت، د دنیا یئ دا
 هنده‌ک که‌س هه‌نه خودئ وه‌سا بو وان هه‌زکرییه کو ئه‌و ل سه‌ر ناگری
 موصیبه‌ت و نه‌خو‌شیان بینه‌ براشتن و جه‌ریاندن؛ دا ل به‌ر چاف بیته زانین
 کانئ ئه‌و زه‌لامین ته‌نگا‌قییانه یان ژئ وی ره‌نگئ مرؤقانه یین خودئ
 به‌حسئ وان د نایه‌تا (۱۱) یدا ژ سووره‌تا (الحج) کری ده‌می دیبژت: ﴿وَمِنْ

الَّذِينَ مَنِ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ ۗ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾ ۝

یہ معنی: د ناٹ مروّقان دا ہندہک کہس ہنہ د عہدینیا خو دا بو خودی دپلن، دی بیڑی باوہریا وان ل سہر حہرفہکی یا ناٹاکریہ! گاٹا خوئی گہشتی دی پشتراست و کہیفخوش بن، و گاٹا فتنہک ب سہر دا ہات و کہفتہ نہخوشیہکی دی تیکچت و رویی خو ودرگیت و د سہر دا چت، ئەفہنہ ئەو کہستین دنیا و ناخرہت ژ دەستای، و ئەوہ خوسارہتیا مہزن و ناٹاکرا.

مروّق -ہەر مروّقہکی ہہبت- دو تشتہ: ئەو ب خوہ، و دەور و بہرین وینہ.. ہندی ئەو ب خوہ ژ دو تشتان یی پیکہاتیہ: لەشی و رحی، لەشی ئەم دبیین ہہوجہ ناگہت ل سہر باخقین، و رح نہمہ زانیہ و نہ ئەم دشیین بزانین کانئ چییہ، لەو دیسا دی بیژین: ہہوجہ ناگہت ئەم ل سہر باخقین، بەلئ ب قیککہفتنا قئ رحی و قئ لەشی نہفسا مروّقی ژئ پەیدا دبت، و ئەف نہفسیہ دبتہ جہئ بار لی کرن و (تہکلیفی).

و دەور و بہرین مروّقی ژئ ئەو ہہمی نەمەتن ییتن خودی داینہ مروّقی دا ژینا وی پی ب ربتہ بچت، وہکی: مال و ملکی، ہیز و شیانی، عہیال و دووندہہی.. و حەتا دووماہیی ژ فان تشتان ییتن کو دبت گہلہک جارن مروّقی ژ بیرقہ بہن حەتا حەددہکی کو پی ل حەقی خودی بدانت و شوکرا وی نہکەت: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا اِنَّ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ وَاَوْلٰدِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاْخَذُوْهُمْ وَاَنْ تَعْمُوْا وَتَصَفَحُوْا وَتَغْفِرُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٥﴾ اِنَّمَا اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلٰدُكُمْ فِتْنَةٌ وَاَللّٰهُ عِنْدَهُۥٓ اَجْرٌ عَظِيْمٌ ﴿١٦﴾﴾ (التغابن: ۱۴-۱۵) ئەی ئەوتن باوہری ب خودی و پیغہمہری وی ئینای، ژ ژن و زاروکیتن ہموہ دوژمن بو ہموہ ہنہ بہری ہموہ ژ ریکا خودی ودرگیتن، و ہموہ ژ گوہداریا وی ددہنہ پاش، قتیجا ہوین ژ وان دەشیار بن، و گوہداریا وان نہکەن، و ئەگەر ہوین ل خەلہتیین

وان ببورن و پشت بدهنې، و ل وان قهشټيرن، هندي خودټيه باش گونه هژټيرې دلوقانکاره، نهو دې گونه هټين ههوه ژي بهت؛ چونکي لټبورينا وي يا مهزنه، و دلوقانيا وي يا بهرفره هه، ههما مال و زاروکټين ههوه بهلا و جهريانندن بو ههوه. و خټيره کا مهزن ل نک خودي بو وي ههيه يټ گوهداريا وي بکهت، و حهقي وي ژ مالي خو دهريخت.

قيجا دا کو بهندک ل دويش مروفي نهټته بهردان، و دا (نهفس و مال و عيال) نهبنه نهو پهرده يټ دکهفنه د ناقبهرا مروفي و خودي دا، خودي قانونا خو يا (حهتمې) دانا: ﴿وَلَتَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخُوفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالْعَمَلِ وَالصَّيْرِ وَالصَّيْرِ ۝﴾ (البقرة: ۱۵۵) گهلي مروشان هندهکي ژ ترسي و برسي د نهفسي دا و کټيمکرنې د مال و عيالي دا نه دې دهينه ههوه، و مزگينيمي بده وان يټن صهبري ل سهر قي چهندي دکيشن. مهعنا: دانا بهلايي و موصيبهتي نهو ليدانا دژوار و هژاندنا ب هټزه يا کو مروفي ژ غهفلهتي هشير دکهت و ل کناري خودي دزقرينت، چهند کس ههنه د دوير ژ خودي گاڤا دکهفنه تنگاييټي ټيکسهر ل خودي دزقرن؟ ژ قي ناشکهر دبت کو دانا موصيبهتي ب خو ژي ب راستي نعمتهکه خودي ددهته وي يټ وي بټيت.

نکهمر مه نهغه زاني دي ب دورستي مهعنا وي همديسي زانين نهوا ټيمامي (داره مي) ژ (سهدي کوري مالکي) قهدهگوهټزت، دبټرت: پسيار ژ پټغه مبهري -سلاڤ لي بن- هاته کرن: ((أَيُّ النَّاسِ أَشَدُّ بَلَاءً؟)) کيژ مروشان پتر بهلا ب سهر دټين؟ وي کورت: ((الأنبياء ثم الأمثل فالأمثل يمتلى الرجل على حسب دينه، فإن كان في دينه صلابة زيد صلابة، وان كان في دينه رقة خفف عنه، ولا يزال البلاء بالعبد حتى يمشي على الأرض ما له خطيئة)) پټغه مبهران پاشي يټ دبن دا پاشي يټ د بن دا، مروفي

ل دویف دینے وی بهلا دئینه سہری، قیجا نگہر دینے وی یے موکم بت دے
ہیشتا موکمییا وی زیدہ تر لی نیت، و نگہر دینے وی یے سست بت بهلا
دے ل سہر نینہ سفککرن، و بهلا ہند دے نینہ سہری عہدی حہتا نہو بے
گونہہ ل سہر عہدی ب رتفہ دچت.

نہییوب نیک ژ وان پیغہمبہران بوو یین دو جاران موصبہت ل سہر
ہاتیہ شدانن: جارا نیکے دہمے خودے نہو دہولہمہند کری و بہر دہستی
وی فرہکری، و مالہکے بوش و عہیالہکے مشہ دایے، و وی خول بہر
گرتی.. و جارا دوی دہمے نف مال و عہیالہ ژے ستاندی، و لہشے وی
ب بن نیشان نیکستی و نہخوشی ل سہر زیدہکری، و قے جاری ژے وی خو
ل بہر گرتی.

کتیبین دیرؤکے دبیزن: رؤژہکے دہمے ہہر دہہ عہیالین نہییوبی ل مالا
نیک ژ وان کومبووین دا وہکی ہہر جار زادی چے کمن و ل سہر فقیران
بهلاقمن، مرؤقہکے بیتن لے چک بووی، وہکی وی یے ژ بن رهنیے
قہرہستی، ب نک نہییوبی قہ ہات و گوتے: لہشکہرہکے بوش ژ دز و
رتگران ب سہر حیوانہتین تہ دا گرت و ہہمی تالانکرن و شقان و گاقان
ہہمی کوشتن، نہز ب تنے یے ژ دہستان خلاسبویم.. نہقہ نیک!

ہیشتا نہییوب ژ قے (موفاجہتے) دہرنہکہفتی خولامہکے وی یے دی
ب عہینی دہست و داری ہات و گوتہ نہییوبی: بروسیبہکے ل زہقییا تہ دا
و ناگر بہربووی، و ژ من پیقہتر چو خلمہتکار خلاس نہبووینہ.. نہقہ دو!
ہیشتا ژ قے ژے خلاس نہبووی قاصدہک ب نک قہ ہات و گوت:
حیشتر ژے تہرا و بہرا بوون و ہاتنہ تالانکرن.. نہقہ سی!

و یا ژ ههمییی مهزتر ئه بوو هاوار گههشتی کو خانی ب سهر عه یالی
ته دا هات و ههر دهه د بن شه مان.. ئه شه چار!

چار مزگینی، ئیک ژ یا دی نه خوشتر د روزه کی دا گههشته ئه ییووبی:
حهفت کور و سی کچ، ههفت هزار پهز، سی هزار حیشت، پینج سهه دهوار،
د گهل هژماره کا نه یا کیم ژ خولام و خلمه تکاران، و د گهل زهشی و پهز و
چه مان.. ههمی د ناقبه را چاڤ و بروییان دا چوون.
ئه ییووبی چ کر؟

بهری بیژن کانی ئه ییووبی چ کر، گوهدارییا قتی سهرهاتییا کورت بکمن:
ژنکه کی ژ صهحابییتن پیغه مبهری -سلاڤ لی بن- کوره کی وی بی فاما
نساخ بووبوو، زهلامی وی ب وهغه ره کی چوو و ژ مال ده رکهفت، هیتشتا
نه زقری خودی وهسا هه زکر کوری وی مر، گاڤا زهلام زقریه مال ژنکی کاری
خو کر و ب کهیف و گرینژن شه پیشوازی لی کر، گوټ: ئه وی وهستیایه دا
بیهنه خو قهدهت، زهلامی گوټی: حالئ کورکی چیه؟ ژنکی گوټ: ژ بهری
ته ناتره.. پاشی پشتی زهلامی بیهنه خو قهدهای ژنکی گوټی: ئه ز دی
پسیاره کی ژ ته کم، ئه ری ئه گهر ئیکی ئیمانته کی خو دانا نک ته، پاشی
گوټ: ئیمانته من بینه دی چ کهی؟

زهلامی گوټ: دی بو زقرینم..

ژنکی گوټی: پا ئه گهر ته خو عیجز کر و ته پی نه خوش بوو.. ئه
چاوايه؟

زهلامی گوټ: ب خودی مروقی وهسا بت بی بی مروه ته.

ژنکی ژ دهقی وهرگرت و گوټی: باشه.. کوری ته ئیمانته خودی بوو
ل نک ته، و وی ئیمانته خو بی زقرانندی، قیجا صهبری بکیشه دا خودی

خیرئ بدەتە تە.. گۆتئا زەلامی ئەقە بوو، گۆت: (إنا لله وإنا إليه راجعون).

ئەییووبی ژئی ئەف دەرسە باش دزانئ، مال.. عەییال.. ملک، ئیمانەتئ خودییە ل نک وی، چی گاڤا خودئ قیا دئ دەت و چی گاڤا قیا دئ بەت، قیجا عیجزی بۆچییه؟ گاڤا ئەو هاتییه دنیایئ چو دەستان دا نەبوو، نە مال نە عەییال، خودئ دشیا چوئ نەدەتئ، بەلئ خودئ کەرەم د گەل کر و مال و عەییال دایئ، نوکە خودئ قیا ئیمانەتئ خو قەگەرینت، قیجا ما نە بی مروەتییه ئەو خو نەرازی کەت؟

دبیرئ: گاڤا ئەف هەر چار خەبەرئ نەخۆش گەهشتینە ئەییووبی، ئەییووب ئیکسەر چوو سوچوودئ، سەرئ خو بو مەزنییا خودئ چەماند و گۆت: (الحمد لله).

﴿ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿۵۱﴾ ﴾ و صەبرا دورست ئەوە یا مرؤف ل نک (صەدما) ئیکئ دکیشت.

ئەییووب و نساخی:

ئەییووب و ژنکا خو مانە ب تنئ، بی مال و بی عەییال، بەلئ سەرماڵەکی دی یئ مەزن وان هەبوو، دو دلئ تژی باوەری، ئەو باوەرییا نووح ژ ئاقئ دەریازکری، و ئیبراهیم ژ ئاگری خلاسکری، و یوونس د زکئ نەهنگی دا هیلایە ساخ.. چونکی ئەییووبی و ژنکا وی باوەرییهکا موکم هەبوو ئەو شیان خو ل بەر ئاتافی و فەتەرانا مەزن بگرن، حەتا ئاتافا دی ب سەر دا هاتی: ئیش و نساخییا مەزن..

مە نەقئت ل قیرئ ب درئژی بەحسئ وی ئیشا گران بکەین ئەوا گەهشتییه ئەییووبی، هەر چەندە کتیبئ دیرۆکی ب درئژی بەحس ژئ دکەن

ژی، ب تنی دئی بیژن: ئیشا ئهییووبی هند یا دژوار بوو گاف بوو نهیتلان،
 ئهییووب کهفته سهر تهنشتی، و پرژ بو پرژئی وی ل کیمیی دا، هتا تیکدا
 حلهیای.. ئهییووب ئهوی دهری مالا وی ههردهم ل بهر خه لکی یی قه کری،
 نوکه ژ مروقان خالی بوو، خه لک ژئی قه ره قین ژ ترستین هندئ دا کو ئیشا
 وی وان ژئی قه گرت.. ئهییووب ما ب تنی د گهل ژنکا خو یا وه فادار و
 خودان باوهر و صهبرکیش.

موصیبهت ل بهر ژنکی ژئی مهزنتر لی هات.. ئه گهر هتا ئهقرۆ
 نهخوشییا وی یا مال و عه یالی بت، ئهغه دهردهکی دی ژئی لی زنده بوو،
 زهلام ژئی لی کت، کت نیف مری و نیف ساخ، چ بکهت؟

وهکی بهری نوکه مه قه گترای گه لک دیرۆکران دبیژن: ژنکا ئهییووبی
 نهقییا یووسف پیغه مبهری بوو، لهو عه جیبگرتی نه بن ده می هوین دبینن ئهف
 ژنکه د باوهرییا خو دا، د صهبر و تهحه مملا خو دا وهکی چیا به کتی
 سه ربلنده.. د سهر قان هه می گرفتارییان را یین گه هشتینی، باوهرییا وی
 قهت نه هژیا، وهکی وان ژنکین باوهرییا وان یا سه ردهف سه ری خو نه قه چری،
 و جلک د بهر خو دا نه دراندن، و حسیب د گهل خودی نه کر و نه گوتی: بوچی
 ته ئهغه ئینا سه ری من ما من چ کرییه؟ نه.. وی ژئی -وهکی زهلامی خو-
 باش دزانی دنیا ب هه می خوشییین خو قه ب بهر هندئ ناکهفت مروفت خو
 سهرا عیجز بکهت، وی باش دزانی بو جهربانندن خودی موصیبهتی و
 نهخوشییی دده ته عه بدی خو، لهو یا شوکری بوو.

ئهو ژنکا بهری ئهقرۆ یا خودان خدام و خولام، دهیکا هفت کوپ و سنی
 کچان، خاتوینا ماله کا خانه دان، ئهقرۆ ما ب تنی د گهل کله خی زهلامی خو
 یی نه ساخ و نه مری! ئهقرۆ ههیی و نه یییا مالی بوو ئهو، چ بکهت؟

گوت: ل دهمی خوشییی من تهحمل کر نهقرۆ نهز نه مهجبوورم د قئی
 مالی دا روینم؟ دیسا نه.. ئەو ژنکا ب شیرئ پیغه مبه رینییی هاتبته
 ب خودان کرن و ب نانئ ئیمانئ هاتبته مهزکرن یا ژ همژی هندئ نابت خو
 بی وهفا و بی ژدان بکته، ژنکا نهیوویی گاڤا زهلامئ خو د قئ کراسی دا
 دیتی دلهی دلهی وی دا، خه ما وی ل سهر سڤککر، ملین خو دانه بهر بارئ
 وی یی گران.. و نهگهر ژن و میتر بوونه نیک، دیواره کئ پیلائی دئ ژئ
 دورست بت چو ره شهبا و گرفتاری نهشتین کاری تی بکهن.

قئ ژنکا خودان باوهر گاڤا دیتی خه لک -یین نیاس و نه نیاس-
 ژ زهلامئ وی قهره قین، رابوو سهر پیان، ب دهسته کی برینین زهلامئ خو
 ده زمانکرن، و ب دهستی دی شۆلئ خه لکی کر؛ دا پاریه کئ هلال بو خو و
 زهلامئ خو پی پهیدا بکته.. لهشی نهیوویی هه لیا، بهلئ دلی وی ههر بی
 ئاقابوو، ژ گاڤ و هه ره کان کهفتبوو، بهلئ نه زمانئ وی ههر ب زکرئ خودئ
 دگه ریا، خه لک ژئ دویر کهفتبوون بهلئ رۆژه کا ب تنئ ژئ نهو پی
 نه ده سیسا کو خودایی وی یی ژئ دویر کهفتی.. ههر وهکی زمانحالی وی د
 گهل شاعری قه دگتیرا:

فلیتک تحلو و الحیاة مریرة

و لیتک ترضی و الأنام غضاب

و یا لیت ما بینی و بینک عامر

و ما بینی و بین العالین خراب

ئهی لهشی نهیوویی ههر بیتشه، بهه لیی، تو چ لی دئیی وه لی بی،
 بهلئ باش بزانه کو تو قهت نهشتی دلی وی د ده ره حقا خودایی وی دا
 بگوهرۆی.. (الله) ئەو ناڤئ خوشتقی بوو یی نهیوویی ل درتیریا دهمی

نه‌خو‌شیا خۆ‌قه‌دگتیرا.. ئە‌ی پێ‌غه‌مبه‌رینی، ئە‌ی ئی‌مان، تو‌چ خو‌دانێ‌ خۆ
ب هێ‌ز دئی‌خی، تو‌چ چیا‌یه‌کێ‌ مو‌کم ژێ‌ چێ‌ دک‌ه‌ی هه‌تا ئە‌و بشی‌ت خۆ
ل به‌ر هه‌می نه‌خو‌شییان بگرت!

نساخیا ئە‌ی‌یووبی چ‌ه‌ند قه‌کتشا؟

هنده‌ک دبێ‌ژن: هه‌فت سالان، و هنده‌کێ‌ن دی دبێ‌ژن: هه‌ژده سالان.

د قان سالان دا -چ هه‌فت بن چ پتر- ژنکا وی ب هه‌می هێ‌زا خۆ‌ملێ‌
خۆ‌دا به‌ر باری، ژ قئی‌ مالی‌ دچوو یا دی، شۆ‌لێ‌ خه‌لکی دک‌ر، و پارێ‌یه‌کێ‌
هه‌لال بۆ‌ خۆ‌ و زه‌لامی‌ خۆ‌ په‌یدا دک‌ر، دووماهیی‌ نێ‌زیک بوو باری‌ وی
ژ تاقه‌تا وی‌ گرانت‌ر لێ‌ بی‌ت.. ده‌مه‌کی‌ وی‌ خۆ‌ دیت خه‌لک یێ‌ خۆ‌ ژێ‌ دده‌نه
پاش، ئە‌و مالی‌ن ئە‌و دچوو یێ‌ شۆ‌ل بوو دک‌ر، داخواز ژێ‌ کر ئی‌دی ئە‌و نه‌چته
مالی‌ن وان، گو‌تنی‌: نه‌کو ئی‌شا زه‌لامی‌ ته‌ تو‌ژی قه‌گرت بی‌ و ب رێ‌کا ته‌
بی‌ته مه‌ ژێ‌، ئە‌ف رێ‌که‌ ژێ‌ ل به‌ر هاته‌گرتن.. وی‌ نه‌قیا قئی‌ سو‌حبه‌تی‌ بۆ‌
زه‌لامی‌ خۆ‌ قه‌گرت؛ دا خه‌ما وی‌ گرانت‌ر لێ‌ نه‌که‌ت، دبێ‌ژن: وی‌ دو که‌زی‌بێ‌ن
دری‌ژ و جوان هه‌بوون، هاته‌ گو‌هان کو ژنکه‌ک ژ مالمه‌زینێ‌ن با‌ژیری‌ هه‌ز دک‌ت
که‌زی‌بێ‌ن وی‌ بک‌رت و بی‌خته سه‌رێ‌ خۆ‌ وه‌کی‌ بارۆ‌کێ‌ن ئە‌قرو، ئی‌نا وی‌
که‌زی‌یه‌کا خۆ‌ بری‌ و بر فرۆ‌تی‌، چ‌ه‌ند رۆ‌ژه‌کان ب وی‌ پار‌ه‌ی ژێ‌ قه‌تان‌د، هه‌تا
خلاس بووی‌، که‌زی‌یا خۆ‌ یا دی ژێ‌ بری‌ و بر فرۆ‌ت، ل قی‌رێ‌ چ‌هنده‌کێ‌ ئە‌و
ب بی‌نته‌نگیی‌ حه‌سیا، له‌و گو‌ته‌ زه‌لامی‌ خۆ‌: بۆ‌چی‌ تو‌ دو‌عا یه‌کێ‌ بۆ‌ مه‌
ژ خودی‌ نا‌که‌ی، ئاخ‌ری‌ تو‌ پێ‌غه‌مبه‌ری‌ و دو‌عا یێ‌ن ته‌ دی‌ ئی‌ته قه‌بو‌یل‌کرن؟

ئە‌ی‌یووب ژ قئی‌ گو‌تنا وی‌ عی‌جز بوو، وه‌سا تی‌ ئی‌ناده‌ر کو تامه‌کا
نه‌را‌زی‌بوونی‌ ل سه‌ر ئە‌مرێ‌ خودی‌ تیدا هه‌یه، له‌و ژ که‌ربان دا گو‌تی‌: سو‌ین‌د
بت گا‌فا خودی‌ ئە‌ز سا‌خ‌ک‌رم ئە‌ز سه‌د داران بدنمه‌ ته‌. بۆ‌چی‌؟

دا چو جارتین دی ئەو خۆ ل سەر قەدەرا خودی عیجز نەکەت!

د هندهک رپوایه‌تان دا هاتییه، دبێژن: ئەییووبی گۆته ژنکا خۆ: چەند سالان ئەز یی ساخلم بووم؟ وئ گۆت: حەفتی سالان. گۆتی: و ئەفه چەند ساله ئەز یی نساخ؟ وئ گۆت: ئەفه حەفت ساله، ئەییووبی گۆت: ئەز شەرم ژ خودی دکەم حەفتی سالان وی ساخلمی دابته من، ئەز صەبری ل سەر حەفت سالان نەکیشم.

پاشی گاڤا ئەییووبی ژنکا خۆ وهستیای ژ ڤی حالی دیتی، وی ئەو دوعا کر یا خودی د قورئانی دا بۆ مه فه‌گیرای: ﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَلَمْسَيِّئِ الظُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿۸۳﴾﴾ (الأنبياء: ۸۳) دوعایا وی هەمی ئەفه بوو، وی گۆت: یا رەببی نەخۆشی یا گەهشتییه من، و په‌یقا (مَسَّيِّئِ) د زمانی عەرەبان دا بۆ مه‌عنایه‌کا نازک دئیت، وه‌کی تو ده‌ست که‌یه ئیکی، یان ده‌ستی خۆ ب سەری دا بینیه‌ خواری، (مَسَّيِّئِ الظُّرِّ) یه‌عنی: نەخۆشییه‌ک هیدی یا ب سەر له‌شی من دا هاتی، و ئەگەر وی گۆتبا: ئیشی له‌شی من یی خواری، هه‌ستییه‌ من یی هه‌لاندی، ئەزی هیرایم، گۆتتا وی دا یا پاست بت، به‌لی نه ژ ئەده‌بی پیغه‌مبه‌رانه ئەو وه‌سا د گه‌ل خودی باخقن، و پشتی ئەییووبی حالی خۆ به‌رچاڤ کری وی داخوازا خۆ ژ پیتشکیش کر، به‌لی چاوا؟ وی گۆت: ﴿وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿۸۳﴾﴾ به‌س!! ئەی خودا.. نەخۆشی یا گەهشتییه من و تو (أرحم الراحمین)ی، که‌س ژ ته ب رەحمت‌ر نینه، تو ئیشی بده‌ی تو یی ب رەحمی، و تو ساخله‌مییه‌ی ژ بده‌ی هەر تو یی ب رەحمی، و هه‌چییا تو بۆ من هه‌ل‌ب‌تری ئەزی رازیمه‌.. دوعایه‌کا ژ دل بوو، ژ دله‌کی ئاڤا ب باوه‌رییه‌ی ده‌رکه‌فت له‌و د گاڤی دا هاته قه‌بولکرن..

دو ماهیا صبری:

﴿ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرِّهِ، وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ، وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا، وَذِكْرَى لِلْعَابِدِينَ ﴾ (الأنبياء: ۸۴) د گاشی دا نم د بهرسفا وی هاتین و مه شو نه خوشی ژ سهر وی راکر، و د نایه ته کا دی دا هاتییه: ﴿ أَرْكُضْ بِرَجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَفَرَابٌ ﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَى لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿ وَخُذْ بِيَدِكَ ضِعْفًا فَأَضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُتْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴾ (ص: ۴۲-۴۴) خودی فرمان ل نهییوی کر: نهی نهییوب، تو پییی خو ل عمردی بده کانیهک دی زیت، خو ب ناقا وی بشو، دی چی بی و وهکی بهری لی نئییه فه.

ب فی رهنگی نهییوب ژ نیشا خو یا گران رابوو، و چونکی وی صهبر ل سهر موصیبه تی کر خودی کهره م د گهل کره فه و نهو کره خودان مال و عه یال، و چونکی نه بابه تی پیغه مبه رانه سویندین خو ب جه نهینن، و چونکی ژنکا وی نهو بوو یا ل تنهنگا قییا مایه د گهل، خودی گوتی: دا سویندا ته نهشکیت ده می ته سویند خواری سهد داران بدانییه ژنکا خو تو رابه سهد دا قین داری یین زراف بده د گهل نیک و جاره کی بدانی نهفه بوونه سهد، و نهفه روخصه تهک بوو خودی دای دی دا ژنکا وی یا خودان باوهری و صهبر کیش نه نئیته نیشان دن.

نبن حبان ب سهنده کا دورست ژ نهنسی کوری مالکی فه دگوهیزت، دبیژت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوت: ((پیغه مبهری خودی نهییوب سلاف لی بن همزده سالان ما د نه خوشیا خو دا، قیجا خویانی و بیانیان خو ژئی دانه پاش، دو زه لامین ژ دوستین وی نهبن، نهو ژ هه قالین وی یین نیزیک بوون سپیده و نیتقاران دچوونه نک وی.. جاره کی نیک ژ وان گوته هه قالی خو: تو دزانی نهییوی گونه هه کا و هسا کریهه چو مروشان نهو

نهکرییه؟ ههقالی وی گوتی: ئه و چاوا؟ وی گوت: پا ئهقه ههژده ساله خودی رحم پی نهبریه، و ئیشا وی ب دووماهی نهئینایه! دهمی ئه و چوینه نک ئهییوویی ئه و زهلام نهشیا خو، و ئاخفتنا وی بو ئهییوویی قه گوهاست، ئهییوویی سلافا لی بن گوت: ئه ز وی نزانم یا تو دبیتری! بهلی خودی دزانت کو ئه ز مرۆقهک بووم دهمی ئه ز د بهر دو زهلامان را دچووم و من ددیت ئه و ب ههفرکی دچوون و وان ب خودی سویند دخوار، ئه ز دزقریمه مالا خو و من کفارهتا سویندی پیش وان ههردویان قه ددا، چونکی من پی خوش نهبوو ئیک بیی حق ناخی خودی بینت.

گوت: و دهمی ئه و دچوو ههوجهییا خو بقهتینت، ژنکا وی دهستی وی دگرت و ئه و دبر، و خو لی دگرت ههتا خلاص بیا وی ئه و دزقرانده جهی وی، وی رۆژی ئه یووب گیرۆبوو، و هنگی خودی وهی بو وی هنارت: ﴿أَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ﴾ دهمی ژنکا وی دیتی ئه و گیرۆبوو، ئه و چوو دا سهحکهتی کانی چ ل وی هاتییه، وی دیت زهلامهکی ساخلم ب نک وی قه هات، گاڤا وی ئه و دیتی، وی گوتی: بهرهکهتا خودی ل ته بت، ته پیغهبهری خودی ئه و موبتهلا نه دیتییه، ئه ز ب خودای خودان شیان دکم تو گهلهک خولکی وی ددهی دهمی ئه و بی ساخلم! ئهییوویی گوتی: هه ما ئه ز ئه و ب خو مه! و وی دو بیده هه بوون ئیک یا گه نمی بوو و ئیک یا جهی، خودی دو عهور هنارتنه سه ر بیده رین وی، ئیکی زیر پیدا کرن و یا دی زیف پیدا کرن ههتا ئه و ههردو بیده ر تژیوین ژ مالی.

پشتی هنگی چ ب سه ری ئهییوویی و ژنکا وی هاتییه؟

ئهقه قورنانی بو مه نهقه گپرایه؛ چونکی ئه و دهرسا د چیرۆکا وی دا هه ی کو دهرسا سه برال سه ر خو شییی و نه خو شیییه هاته وه رگرتن..

مرنا نهییووی:

هندهک زانایین دیروکی وهکی -ئیمامی طه بهری- فه دگوهیزن کو ژییی
نهییووب پیغه مبهری -سلاف لی بن- ده می مری نوت و سی سال بوو،
و هندهک دبیتزن: نهو پتر ژبابوو. . و دبیتزن: ده می نهو مری وی شیرت
ل کورپی خو (خومهل) یان (بشر) ی کر و نهو ل جهی خو دانا، و هندهک
دبیتزن: نهف کورپی وی یی جهی وی گرتی نهو پیغه مبهره یی خودی ناسناقی
(ذو الکفل) ل سهر دانایی ده می دبیتزن: ﴿وَاسْمَعِيلَ وَاَدْرِيسَ وَاَلْكَفْلَ كُلًّا مِّنَ
الصّٰلِحِيْنَ ﴿۸۵﴾ (الانبیاء: ۸۵).

سهرهاتییا ذووکفلی

-سلاف لی بن-

(ذو الکفل) ناف یان ناسناقئ پیغهمبهرهک ژ پیغهمبهرتن خودتییه یین چو زانین ل دور جه و ژيانا وی نه د قورئانی و نه د سوننهتی دا نههاتین، لهو دان و ستاندن ل دور وی د ناقبهرا زانایین تفسیرئ و دیرۆکئ دا ژیکجودا بووینه، هتا هندهکان گوتیه نهو پیغهمبهر نهبوو بهلی زهلامهکی چاک بوو، بهلی هاتنا ناقئ وی دو جارن د قورئانی دا، و هردو جارن د ناف ناقین پیغهمبهران بهلکی هندئ بگهینت کو نهو ئیک ژ پیغهمبهران بوو، و بهلکی نهو (نهبی) بت نه (رهسول) و بو چو مللهتان نههاتبته هنارتن، لهو وی چو سهرهاتیین وهسا د گهل مللهتی خو نهبن.

مه گوت: دو جارن بهحسئ (ذو الکفل)ی د قورئانی دا هاتییه، جارا ئیکئ د سوورهتا (الانبیاء) دا دهمن خودئ دبیرت: ﴿وَأَسْمِعِلْ وَأَدْرِيسَ وَذَا الْكُفْلِ كُلِّ مِّنَ الصَّالِحِينَ﴾ (الانبیاء: ۸۵)، و جارا دویئ د سوورهتا (ص) دا دهمن دبیرت: ﴿وَأَذْکُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكُفْلِ وَكُلٌّ مِّنَ الْأَخْيَارِ﴾ (ص: ۴۸) و نهف هردو نایهته چو زانینان د دهر حقا وی دا نادهن.

د کتیبین حه دیسان ژئ دا یین بهردهست چو حه دیسین سه نهدا وان دورست نههاتینه بهحسئ قئ پیغهمبهری بکهن، و د کیتابین ئسرائیلیان یین بهردهست ژئ دا چو بهحسئ وی نههاتییه، لهوا همر گوتنهکا دیرۆکران د دهر حقا وی دا بیژن، وان چو دهلیلین بنبر ل سهر نینن.

دهمن مه سهرهاتییا نهییوب پیغهمبهری -سلاف لی بن- شه گپرای مه گوتبوو: هندهک زانایین دیرۆکئ دبیرن: دهمن نهییوب کهفتیه بهر مرنئ

وی شیرهت ل کوره کی خو کر، و نهو ل جهی خو دانا، و نهو ژی پیغهمبر
 بوو، و ناچی وی (خومهل) بوو، و هندهک دبیرتی: ناچی وی (بشر) بوو،
 بهلی ناسناچی وی (ذو الکفل) بوو، بهلی -وهکی مه گوتی- فان گوتنان چو
 دهلیل ل سهر نینن.

ههژی گوتنییه کو (ذو الکفل) گوتنهکا عمره بییه مهعنا یا وی نهوه یی
 کفاله تا خه لکی بکهت.. کفاله تا وان ب چ؟ نم نزانین، بهلی مادهم خودی
 ب قی ناسناچی بهحسی وی کرییه مسوگر نهو دی نیشانا قهنجی و
 جامیریا وی بت، یهعنی: نهوی کفاله تا خه لکی دکر کو قهنجیی نیشا
 وان بدهت و ب وان بدهت کرن و پیش وان ژی قه بکهت.. کانی چاوا
 نهیووبی پیش ههقرکان قه کفاره تا سویندی ددا، وهکی مه د سهرهاتییا وی
 دا قهگیرای.

و دهمی خودی دبیرت: ﴿وَاسْمِعِلْ وَادْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلِّ مِنَ الصَّالِحِينَ ۝۸۵﴾
 (الانبیاء: ۸۵) یهعنی: ئیسماعیل و ئدریس و ذولکفل ههمی ژ وان بوون
 یین صهرکیشاین، بهلکی نهقه نیشانا هندی بت کو وی د ژانا خو دا صهر
 و تهحه ممولهکا زنده کرییه، لهو خودی مه دحین وی ب قی سالوخه تی
 کرییه.

و هندهک زانایین دیروکی دبیرتن: نهو کوچی نهیووبی بوو و ل وهلاتی
 شامی ژیا بوو، و دهمی نهو مری عهری وی حهفتی و پینج سال بوو.
 و هندهک دبیرتن: (ذو الکفل) ههر (ئهلیهسهعه) نهوی ناچی وی
 د قورناتی دا هاتی، بهلی تابه تا سووره تا (ص) وان وهک دو مروقتین
 ژتکجودا دهژمیرت دهمی دبیرت: ﴿وَأَذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ
 الْأَخْيَارِ ۝۸۶﴾ و خودی چیر دزانت.

سهرهاتییا
یوونسی کوری مهنتای
-سلاف لی بن-

دهرگمهک بو بابهتی:

ل مهکههی دهمی پیغهمبر -سلاف لی بن- د حالهکی بهرتنگ دا دژیا ژ بهر وی نهخوشییا مللهتی وی یی کافر دگهانندی، خودایی مهزن فرمان ل وی کر کو نهو صبری بکیشت و وی نهکته یا (خودانی نهنگی) کری، نایهت دبیترت: ﴿فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْأُخْتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿۵۰﴾ لَوْلَا أَن تَدَارَكُهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لَأُبْدِيَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿۵۱﴾ فَأَجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِن الصَّالِحِينَ ﴿۵۲﴾﴾ (القلم: ۴۸-۵۰) تو -ئی پیغهمبر- بیهنا خول سهر وی حوکمی فرهه بکه یی خودایی ته دکته کول دویف وان بهرددهت و سهرکهفتنا ته پاش تیخت، و تو د لهزی و کهریی دا وهکی خودانی نهنگی نهبه، دهمی نهو یی تژی کهر ب وی گازی خودایی خو کری کو لهزی د عهزابدانا مللهتی وی دا بکته، نهگهر قهنجیهک ژ خودایی وی ب وی پرا نهگههشتبا کو بهری وی دایه تویهکرنی، نهو دا ژ زکی نهنگی نیته هاقیتن بو عهدهکی قالای یی نهو لی بمرت، و وی نهو کارکر یی لومه سهر لی بیته کرن، نینا خودایی وی نهو بو پیغهمبرینییی هلبژارت، و نهو کره ژ وان چاکان یین نییهت و گوتن و کریارتین وان دچاک.

نهقه نیکهمین نیشارهت بوو قورنایی دایه (خودانی نهنگی) بیی ناخی وی ب ناشکهرایی بینت، بو هندی دا صهرا پیغهمبری -سلاف لی بن-

بیت، و ژ وی حالی نهخوش یی نهو ل مهکههی تیدا بینتهنگ نهبت، و لهزی ل عهزابدانا مللهتی خو نهکت، و ژ قی ئیشارهتا کورت نهو حکمهتا مهزن یا د پشت ئینانا قی سهراهاتییی را ههی بو مه ناشکرا دبت.

پشتی قی ئیشارهتی جارهکا دی قورئان، و د وی سوورهتی دا نهوا ب ناقی سوورهتا (یونس) هاتییه ناقرن، ب کورتی بهحسی یونسی و مللهتی وی بو مه دکهت دهمی دبیرت: ﴿قُلْ لَا كَافَّةَ قَرْيَةٍ ؕ آمَنَتْ فَتَنَعَهَا إِلَىٰ يَمِينِهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا ءَامَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ ءَازَابَ الۡحِزْبِ فِي الۡحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ اِلٰى حِينٍ ﴿۹۸﴾ وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الۡاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا ؕ اَفَاَنْتَ تُكۡرِه الۡنَاسَ حَتّٰى يَكُوۡنُوۡا مُؤۡمِنِيۡنَ ﴿۹۹﴾﴾ (یونس: ۹۸-۹۹) یهعنی: نینه خهلکی جهکی باوهری ئینابت دهمی وان عهزاب دیتی، و هنگی باوهرییا وان مفا گههاندبتی، مللهتی یونسی تی نهبت، دهمی وان زانی عهزاب دی ب سهر وان دا ئیت وان ژ دل توهکر، قیجا دهمی راستیا تویا وان ناشکرا بووی خودی عهزایا شهرمزارییی ژ سهر وان راگر پشتی کو نیزیکی بووی ب سهر وان دا بیت، و وی نهو د دنیایی دا هیلان دا نهو خوشییی هتا دهمی مرنا خو بهن. و نهگر خودایق ته -نهی پیغهمبهر- قیابا کو خهلک ههمی باوهرییی بینن ههمی پیکقه دا باوهرییی ب وی ئینن یا تو پی هاتی، بهلی وی حکمهتهک د وی چندی دا ههیه، لهو یی وی بقیته نهو بهری وی ددهته هیدایهتی و یی وی بقیته نهو وی ژ ریکا راست بهرزه دکهت ل دویف حکمهتا خو، و د شیانا ته دا نینه کو تو کوتهکییی ل مروقان بکهی هتا نهو باوهرییی بینن.

د فان هردو ئایهتان دا قورئانی خاصیهتهکا مللهتی یونسی بهرچاف کر چو مللهتی دی د دیروکا پیغهمبهران دا پشکدارییا وان تیدا نهگریه.

جارا سییی بهحسی یوونسی د قورنائی دا هاتی د سوورہتا (الصافات)
 دایه دهمی قورنائی کهرم کری و گوتی: ﴿وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۳۷﴾ إِذْ أَسْبَقَ إِلَى
 الْفُلِّكَ الْمَشْحُونِ ﴿۳۸﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿۳۹﴾ فَأَلْتَمَعَهُ الْحَوْثُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿۴۰﴾ فَلَوْلَا
 أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿۴۱﴾ لَلَّيْتُ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿۴۲﴾ ۵ فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ
 ﴿۴۳﴾ وَأَثْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿۴۴﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿۴۵﴾ فَآمَنُوا
 فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿۴۶﴾ (الصافات: ۱۳۹-۱۴۸) یه‌عنی: هندی به‌نییی مه
 یوونسه مه هلبژارتبوو و کربوو ژ پیغه‌مبه‌ران، دهمی بیی فەرمانا خودایی خو
 ئەو ژ باژتیری خو ره‌قی، و ل‌گه‌مییه‌کا ژ باری داگرتی و تژی مروّف
 سویاربووی. و پیلین مه‌زن دۆر ل وان گرتن، قیجا سویارین گه‌مییی پشک
 هاقیت دا باری گه‌مییی سشک بکه‌ن ژ ترستین نقو‌بوونا وی دا، ئینا یوونس
 ژ وان بوو یین پشک که‌فتییه‌ سه‌ر، و ئەو د ده‌ریایی دا هاته هاقیتن، و
 نه‌نگی ئەو داعویرا، و یوونسی ئەو تشت کربوو یی لۆمه‌ سه‌را لی بیته
 کرن. قیجا ئەگه‌ر ژ به‌ر وی عیباده‌تی و کاری چاک نه‌با یی وی به‌ری
 بکه‌فته د زکی نه‌نگی دا کری، و کو وی دهمی د زکی نه‌نگی دا ته‌سیحا
 خودی دکر و دگوت: (لا إله إلا أنت سبحانک إني كنت من الظالمین)،
 ئەو هه‌ر دا د زکی نه‌نگی دا مینت، و ئەو دا بته‌ گۆرا وی هه‌تا رۆژا
 قیامه‌تی. و مه‌ ئەو ژ زکی نه‌نگی ئیناده‌ر، و هاقیته‌ عه‌رده‌کی ئالا
 ژ ئاقاهی و دار و باری، و ئەو یی له‌ش نساخ بوو. و مه‌ داره‌کا کولندی
 ل هنداف وی شینکر دا سیبه‌ری ل وی بکه‌ت، و دا ئەو مفایی بو خو ژئی
 بینت. و مه‌ ئەو بو سه‌د هزاران ژ ملله‌تی وی یان پتران هنارت، ئینا وان
 باوه‌ری پی ئینا، قیجا مه‌ هه‌تا رۆژا مرنا وان هاتی ئەو هیلانه د خو‌شییان.
 د سوورہتا (الانبیاء) ژی دا هه‌ر ئیشاره‌ت بو قی سه‌ره‌اتییی دئیته‌دان:
 ﴿وَدَا الْكُوفِرِ إِذْ ذَهَبَ مُغْتَضِبًا فَظَنَّ أَن لَّنْ نَّقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٨﴾ فَاسْتَجِبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُخَيِّبُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٩﴾ (الأنبياء: ٨٧-٨٨) يه‌عن‌ی: تو به‌حس‌ی سهرهات‌ییا خودان‌ی نه‌هن‌گی بکه، خود‌ی نه‌و ب‌و ملله‌ت‌ی وی هنارت‌بوو ق‌یجا وی گاز‌ییا خو‌گه‌هانده وان به‌ل‌ی وان باوه‌ری پی نه‌ئ‌ینا، ئ‌ینا وی ژ‌قان ب عه‌زاب‌ی دا وان به‌ل‌ی نه‌و ل خو‌ نه‌زق‌ر‌ین، و وی صه‌بر ل سهر وان نه‌ک‌ی‌شا وه‌کی خود‌ی فه‌رمان ل‌ی‌ک‌ری، و نه‌و ب ع‌ی‌ج‌زی قه‌ ژ ناف وان ده‌رکه‌فت، و سن‌گ‌ی وی ژ نه‌گوهدار‌ییا وان ی‌ی‌ تن‌گ بوو، و وی ه‌ز‌ر‌کر کو خود‌ی ل وی نا‌گ‌رت و ل سهر ناکه‌ته به‌رته‌ن‌گی ژ به‌ر ق‌ی کار‌ی وی ک‌ری، ئ‌ینا خود‌ی ب گ‌رت‌ن‌ی و به‌رته‌ن‌گی‌یا د‌ژوار به‌لا ئ‌ینا سه‌ری، و د ده‌ریاب‌ی دا نه‌هن‌گی نه‌و داعو‌یرا، ق‌یجا وی د تاری‌یا شه‌ق‌ی و ده‌ریاب‌ی و زک‌ی نه‌هن‌گی دا ب ت‌وبه‌ک‌رن قه‌ گاز‌ی خوداب‌ی خو‌کر و ئ‌ع‌تراف ب ز‌وردار‌ییا خو‌کر کو وی صه‌بر ل سهر ملله‌ت‌ی خو‌نه‌ک‌ی‌شای، و گ‌وت: ژ ته پی‌ق‌ه‌تر چو خوداب‌ی‌ن حه‌ق ن‌ین‌ن، پاکی ب‌و ته بت، هن‌دی ئ‌ه‌ز بووم ئ‌ه‌ز ژ ز‌ورداران بووم. ئ‌ینا ئ‌م د به‌رس‌قا دو‌عایا وی هات‌ین، و مه‌ نه‌و ژ ق‌ی نه‌خ‌وش‌ییا د‌ژوار ر‌زگار‌کر، و ب ق‌ی په‌ن‌گی ئ‌م خودان باوه‌ر‌ین ر‌است‌گ‌و ر‌زگار دکه‌ین.

د سووره‌تا (النساء) ژ‌ی دا ناق‌ی یوون‌سی د ناف وان پی‌غه‌مبه‌ران دا هات‌یه ی‌ین کو خود‌ی وه‌ح‌ی ب‌و هنارت‌ی، نایه‌ت دب‌ی‌رت: ﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَاللُّطِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا﴾ (النساء: ١٦٣).

و جارا دووماه‌ی‌ی‌ی به‌حس‌ی ق‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خودان قه‌در د قورئان‌ی دا هات‌یه‌ک‌رن نه‌وه یا د سووره‌تا (الأنعام) دا هات‌ی: ﴿وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيُونُسَ

رُلُوطًا وَّكَلَّا فَضَّلْنَا عَلَىٰ الْعَلَمِينَ ﴿٨٦﴾ وَمِنَ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَأَخْوَانِهِمْ وَأَجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾ (الأنعام: ٨٦-٨٧).

یونوس کی بوو؟

ناشکهرایه کو یونوس نیک ژ وان پیغهمبه رین خودان قهدر بوو یین خودی بو ملله تین وان هنارتین دا بهری وان بدهنه دینی خودی یی دورست.. و هر چند قورئانی هندهک لایسن کورت ب تنی ژ سهراتییا فی پیغهمبهری بو مه هه گوهاسستینه، بهلی ده می مروث فان نایه تان، د گهل وان هدیسن دورست یین بهحسی فی پیغهمبهری تیدا هاتی، دده ته بهر نیک مروث دشیت دیمه نه کئی پیکهاتی ل بهرچاا بدانت.

نیکه مین بسیار دئته هلیخستن ده می مروث بهحسی سهراتییا یونوسی دکهت نه قهیه: نهری یونوس کی بوو؟ و ل چ ده م ژایه؟

ب راستی نه قورئانی و نه هدیسن دورست چو بهرسقین ناشکهرایه ل سهر فی پساری نه داینه، ب تنی د هدیسه کا دورست دا یا (بوخاری و موسلم) هه دگوهیزن، هاتییه کو ناقی فی پیغهمبهری یونوسه و ناقی بابی وی مه تتایه، هر وه سا (بن نیسحاق) د سهراتییا چوونا پیغهمبهری دا -سلاا لی بن- بو طائیفی ژ پیغهمبهری -سلاا لی بن- هه دگوهیزت کو یونوس خه لکی باژیری (نینه وایی) بوو نه وی نوکه دبیزنی: موسلم.

ل دور ده می یونوس تیدا هاتییه هنارتن چو (ده قین شرعی) د ده ست مه دا نینن، و هه ژیه بیژن: د تهوراتا نوکه دا پهرتوکه کا تابهت ب ناقی (یونانی کوری نه متای) ههیه، و ژ سهراتییا فی پهرتوکی ناشکهرایه دبت کو نهف یونانه هر یونوسه، و تهورات ناشکهرایه دکهت کو یونان نیک ژ پیغهمبه رین سرائیلیان بوو خودی بو خه لکی نینه وایی هنارتبوو..

ملله تي يونسى:

وهكى مه گوتى: يونس نيك ژ وان پيغهمبه ران بوو يين خودى وه حى
بو هنارتى و فرمان ليكرى كو بهرى ملله تي خو يى كافر بده ته باوه ريسا
ب خودى، و د گهل كو قورنان ئيشاره تي دده ته هژمارا ملله تي يونسى يا
بوش ده مى دببثت: ﴿وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾﴾ (الصفات: ١٤٧)
يعنى: مه ئهو بو سهد هزاران يان پتر هنارتبوو.

ئهف نايه ته ناشكهر ناكهت كانى ئهو ملله ل كيشه بوو؟ و كهنگى
ژيايه؟ بهلى وهكى د گهل مه بوري د هديسى دا هاتيه كو ملله تي يونسى
ل باژيرى (نينه وايى) يى ئاكنجى بوو، و تهورات ژى قى بوچوونى راست
دينت، ب تنى تشته كى جودا هيه: قورنان و هديس ناشكهر دكهن كو
يونس نيك ژ كورتن وى ملله تي بوو يى ئهو بو هاتيه هنارتن، و (سفر
يونان) ژ (العهد القديم) ناشكهر دكهن كو يونان مرؤقه كى ئسرائيلى بوو
خودى بو خهلكى نينه وايى يين نه ئسرائيلى هنارتبوو.

پشتى قى سينا هيبى ل سهر كهسينيا يونسى و ملله تي وى كه ره م كهن
دا بهرى خو بده ينى كانى سهرهاتيا وى چ بوو؟

يونس د ناڤ ملله تي خو دا:

سهرهاتيا يونسى و ملله تي وى ژى بهرپه ره كه ژ بهرپه رين گازيكرنا بو
دينى خودى د ديروكا مرؤقينيى دا، بهرپه ره كى خودان تامهك و دهرسه كا
تايه ته، بهرى ههر تشته كى هندى دگه هينت كو (ده عوه) كاره كى مه زنه و ههر
كاره كى مه زن بت قوربانيين مه زن بو دقين، مرؤقى كارى وى ريتيشادانا
خهلكى بت دقيت صبره كا مه زن ل سهر خرابيا وان بكتشت، و هزرا هندى
بكهت كو (نهفسا مرؤقى) يا تزي باده كين نالوزه و گهلهك همز ژ هه قركى و

ړكداريېې ډكهټ. . مللهټې يوونسي ټيك ژ وان مللهټان بوو يټن ژ ړوټاھييا تهوحيديټ ډويركهټين و تووشي رهشه ډاډين شرکې و خودي نهاسيېې بووين، ټينا قهدهرا خودي وهسا ټيا خودټناسهکي ژ وان ب خو هلبټرت و ب پهياما خو بو وان بهنټرت، و ټف خودټناسه يوونسي کورې مهټتاي بوو. .

يوونسي ب وهحييا خودي بهري مللهټې خو ډا تهوحيديټ، و وهکي همر پټغهټبهټهکي بهري خو - و پشتي خو ژي- وي مللهټې خو ژ بي ټهټمرييا خودي ترساند و گهف ب عهزابهکا ډژوار ل وان کر، بهلي وهکي همر جار مللهټې وي ټهو ډرهوين ډهريخست و گوټي: خودي تو بو مه نهټنارتي چونکي تو ژي وهکي مه مروټي، و ټم گوهدارييا ته ناکهين.

قورټان بو مه ټاشکهرا ناکهټ کاني يوونس چند سالان ما ډ ناټ مللهټې خو ډا، بهلي ژ (سياتي) سهټهټيا وي ډ گهل وان ټاشکهرا ډبت کو ټهو ډهټهکي ډريټ ډ ناټ وان ډا مایه، ډهټهکي هندي ډريټ کو صهټرا وي ټيدا خلاس بووي و قهټاعهټ بو وي چټ بټ کو هنده ټيدي کهس ژ مللهټې وي باوهرييټ ناټينټ، ټيټا هزر بکهټن ټهو ډهټ چند يټ ډريټ بوو؟

ژ بهر سهټرهټييا وان صهټرا يوونسي نهټا و ټهو گهټهټه وي باوهريټ کو هنده ټيدي چو خټر ډ سهريټ مللهټې وي نينه، لهو يوونسي بهټډک ډ ناټبهټرا خو و وان ډا بري و گوټه وان: ټهي مللهټې من يا ل سهټر من خلاس! من گازييا خودي گهټانده هټوه و ريټکا راست نيشا هټوه ډا، بهلي هټوه حهټي نهټيت، ټيټا ل هيټيټيټ بن هټا سيټ ړوټټن ډي عهزابا خودي ډي ب سهټر هټوه ډا ټيت. . مللهټې يوونسي گوټه ټيك و ډو: بهري خو ډهټنه يوونسي ټهگهټر ټهو ډ ټان همر سيټ ړوټان ډا ژ باټټري ډهټرهټف ټهو مهټنا وي ړاسته عهزاب ډي ب سهټر مه ډا ټيت ډټيت ټم گوهدارييا وي بکهټن، ژ خو ټهگهټر

ټو ما د باژپړی دا مهعنا ټو ژ خو وه دبیتړت. بهری ټم بهرده وامییی د
 گهل یوونسی و سهراتییا وی بدهین ل قیڑی راوهستانهک دی مه ههبت:
 د نایهتا (٤٨) یدا ژ سوورهتا (القلم) -ټو سوورهتا ل مهکههتی هاتییه
 خورای- خودایه مهزن دبیتړته پیغهمبهری خو: ﴿فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ
 كَصَاحِبِ الْأُخْتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٥٠﴾ (القلم: ٤٨-٥٠) یهعنی: ټی
 پیغهمبهر، تو صهبری ل سهر ټمیری خودایه خو بکیتشه و تو وهکی خودانی
 نههنگی کو یوونسه نهکه..

وی چ کربوو؟

تهفسیرزان دبیتړن: دهمی بیتنه یوونسی تهنگبوی، وی هند صهر
 نهکیتشا هتا خودی ټمهرهکی لی بکهت و وی هزرکر ژ بهر مانا مللهتی وی
 ل سهر کوفری و ههقرکییا وان یا دژوار د گهل پیغهمبهری خودی ټو هیژای
 عهزابی بوون وهکی وان مللهتین بهری وان ټوین ژ بهر کوفرا وان خودی
 عهزابداین و تیرین، و قی (ټجهادا) وی بهری وی دا هندی ټو ژقانی
 ب عهزابی بدهته مللهتی خو بیی کو خودی قی ټمیری لی بکهت، لهز کر
 ټینا خودی قیا دهرسهکی نیشا وی بدهت، و د ریکا وی را نیشا پیغهمبهرتن
 پشتی وی ژی بدهت؛ دا ټو صهبری ل سهر حوکمی خودی بکیتشن، و
 بهرده وامییی د بهلاقرنا گازییا وی دا بکن و لهزی ل چینا بهرهمی
 نهکن.

ریکا دهعوی و نیشادانا هقییی ریکهکا ب ساناهی نینه، و کو خه لک
 پشت بدهنه وان بیر و باوهران یین وان ژ باب و باپیران وهگرترین و
 دوچوونا شریعتی خودی بکن، ټهقه ژی نارمانجهکا نیریک نینه، نهفسا
 مرؤقی ټهگمر دههکی درتړ ههقالینییا هزر و بیرهکی کر ټو هزر و بیر ټهگمر

چهند يا خهلمت ژى بت دئ جهئ خو د دلى دا كهت و ههر زوى دئ ئيكا هند ژ څى دلى چئ كهت كو جهئن (حهسساس) يئن وهرگرتنا پيټلان بمرينت و ئيدى دل څهمرت، تو څيځا هتا بيى څان جهان بڅهژنى و گيانهكئ نوى بكهيه تيدا زهحهتهكا مهزن دئ بينى، بهلئ ئهڅ كاره نه كارهكئ (موستهحيله).

بهريء خو بده جيهازيء وهرگرتنا پيټين دهنكي ئهويء ئهم دپيژنيئ: (راډيو)، دئ ته څيټ ئيزگهيهكي وهرگري، هندي ميلي -ل وى جهى يئ ئهوي ئيزگه لئ دهردهكټ- دئ ئينى و بهى تو ب سهر هل نابى، هتا وه لئ دئيت تو بئ هيڅى دى و هزر دكهى ئيدى څلاس تو ب سهر وى ئيزگهى هل نابى، پاشى ته هند ديت ب خافلهتى څه دهستئ ته ب ميلي كهفت و ئهوي ئيزگه يئ تو هنده لئ دگهرياي ب ساناهى دهركهفت.. عهين مهتهلا نهفسا مروڅى ژى ب څى رهنگيه، دل -د لهشى دا- جيهازيء وهرگرتنييه مروڅئ (داعيه) دئ لئ گهريټ وى جهئ (حهسساس) ژ دلى يئ پيټلا ههقييئ وهردگرت دهسنيشان بكمن دا پيټلئ بو بهنيرن، بهلئ زهحهتهكا مهزن دئ پيټه بينت و ب سهر هل نابت، بهلئ دڅيټ ئهوي بئ هيڅى نهبت؛ چونكى وى هند ديت ميل چوو سهر جهئ هسساس و دلى پيټل وهرگرت، ب تنئ صهر و هوپرينى ب لقاندنا ميلي څه دڅيټ.

ئهويء بڅيټ رټكا راست نيشا خهلكى بدهت دڅيټ صهبرئ ل سهر خواريا وان بكيشت، يا ب ساناهيه مروڅ خو ژ خهلهتبيئ عيجز بكهت و تهحهموللا خرابيئ نهكهت و بچت پشت بدهته مروڅان و خو ژ وان څهدهر بكهت و گهفان لئ بكهت.. ئهڅه كارهكئ ب ساناهيه و خودانئ خو رحهت و تهنا دكهت، بهلئ پشتى كهريا وى دادئيت و عيجزيا وى سار دبت، چ دئ ئيټه شوينئ؟ چونه!

ل مهكههئى و ب تايهه تى ل ههر سئى سالتين بهرى مشهختبونئى، كافرتين قورهيشييان زنده زنده نهخوشى گههانده پيغهمبهرى -سلاڤ لئى بن- ههتا دووماهيئى پيغهمبهرى -سلاڤ لئى بن- قهستا طائيفئى كر ب هيقييا هندئى كو خهلكتئى وئى باستر ژ خهلكتئى مهكههئى پيشوازيئى ل گازييا وى بكمهن، بهلئى پا پيشوازييا وان گهلهك خرابتر بوو، بيهنا پيغهمبهرى -سلاڤ لئى بن- گهلهك تهنگ بوو، ريكا شف و روژهكتئى چوو بيتى هاى ژ خو ههبت! جبريل هاته نك و گوئتئى: خودئى گوھ لئى بوو كانئى مللهتئى ته چ بهرسف دا ته، و وى ملياكتئى چيايان هنارته نك ته كانئى ته چ دقيئت دا بو ته بكهت، و وى ملياكتئى گوئتئى: ئهگهر ته بقيئت نهز دئى ههر دو چيايئى ل دور مهكههئى ب سهر خهلكتئى وئى دا ئينمه خوارئى، پيغهمبهرى -سلاڤ لئى بن- گوئتئى: ((بل أرجو أن يخرج الله من أصلابهم من يعبد الله وحده لا شريك له)) وى گوئت: نه، هيقييا من ئهوه خودئى هندهك مروقان ژ پشتين وان بينتهدهر عهبدينييا خودئى ب تنئى بكمهن^(۱)، خودان (دهعهوه) دقيئت ب قئى رهنگى دخيرهخواز و خودان صهر بن.

پشتى يونوسى گهف ب عهزابئى ل مللهتئى خو كرى، و بيتى خودئى دهستويريئى بدهتئى، وى خو ژ وان قهدهركر، و چوو خو ژ باژتري دويركر و ل هيقييا هندئى ما كو عهزاب ب سهر وان دا بيت.. ههر سئى روژ بوئين و ئهه چئى نهبوو يا يونوسى گهف پئى ل مللهتئى خو كرى، يونوس گهلهك بينتهنگ بوو؛ چونكى ب قئى رهنگى گوئنا وى ل بهر خهلكتئى دئى دهركهقت درهوه.. و ههر چهنده مللهتئى يونوسى دكافر ژى بوون، بهلئى ههر كسهكتئى د ناه وان دا درهوهك كريا و درهوا وى ناشكرا بيا دهاته كوشتن -وهكى

(۱) بوخارى و موسلم قئى حهديسى ژ عايشايئى فهدگوهيزن.

د وئ حەدیسە دورست دا هاتی ئەوا (ابن أبی شیبە) ژ (عەبدللاهی کورئ مسعودی) قەدگوهیتز- ژ بەر قتی چەندی یوونس عیجزوو و بریار دا نەزقێتە باژێری خۆ.

حالی مللهتی یوونسی پشتی چونا وی:

مه گۆت: پشتی یوونسی گەف ل مللهتی خۆ کری بەری مللهتی وی ما لی کانی ئەو دئ ژ باژێری دەرکەفت یان نە، و پشتی وان زانی کو یوونس بی دەرکەفتی ترسەکا مەزن بو وان چیبوو کو عەزاب ب سەر وان دا بیئت؛ چونکی وان چو جارێ دره ژ یوونسی نەدیتبوون، و ترسا وان پتر لی هات دەمی وان دیتی عەوران خۆ لیکدا و ل هنداقی باژێری وان کۆمبوون، لەو وان بریار دا بەری عەزاب ب سەر وان دا بیئت ئەو باوەریی ب دینی یوونسی بینن، و بو خۆ دوعایان ژ خودایی وی بکەن دا ئەو عەزایی ژ سەر وان پراکت.

د حەدیسە عەبدللاهی کورئ مسعودی دا هاتییه: گاڤا یوونس ژ ناف مللهتی خۆ دەرکەفتی، و وان هزرکری عەزاب دئ ب سەر وان دا ئیت، ئەو پابوون ژنک و بچویک و تەرش و حیوانهتی خۆ هەمی ل مەیدانهکی کۆمکرن و ماک برنە لایهکی و تیشک ل لایهکی دی، و هەمیان پیکڤه هەوارین خۆ گەهاندنە خودی کو ئەو وان عەزاب نەدەت، و هەمیان پیکڤه ژ دل باوەری ب دینی یوونسی ئینا، و حەز کر کو ب جەبی وی کەفتبان و چووبانە نک دا ئەو ژ دوعایان بو وان ژ خودی بکەت کو ئەو وان عەزاب نەدەت.. بەلی وان نەدزانی کانی یوونس کیڤه چووێه. گاڤا وان ب قی رەنگی خۆ بو خودی شکاندی و ژ دل تۆبەکری خودی رەحم ب وان بر و عەزاب ژ وان پاشدا بر.

نەقەبە دەمى قورئان دېيىت: ﴿ فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ ءَامَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيْمَانُهَا إِلَّا قَوْمٌ يُؤْتَسَّرُونَ لَأَمَّا ءَامَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ ءَعْدَابَ ءَلْخِزْيِ فِي ٱلْحَيٰوةِ ٱلدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٩٨﴾

(يونس: ٩٨).

يونس د گەمبەيى دا:

پشتى يونس ب عىجىزى قە ژ باژىرئى خۆ دەركەفتى و ل هيفىيى مای کو عەزاب ب سەر وان دا بىت، دەنگ و باسین مللەتى وى ژئى قەتەببون، و وى ھزرکر ئەو ھەر ل سەر کوفرا خۆ يىن ماین، سى رۆژان وى خۆ گرت و گوھى وى مال سەر دنيايى کانئى چ عەزاب دئى ب سەر مللەتى وى دا ئىت.. ھەر سى رۆژ خلاس بوون و چو چى نەبوو، وى ھزرکر خودئى داخوازا وى ب تىبىرنا مللەتى وى ب جە نەئىنا، ئىنا ژ عىجىزيىن خۆ دا وى برىار دا نەزقپتە باژىرئى خۆ و ل دويف سەرى خۆ بچت..

يونس چوو حەتا گەھشتىيە بەر لىقا دەريايەكى..

- كىژ دەريايى؟

بەرسقەكا بنىر د دەستى مە دا نىنە، تەورات دېيىت: ئەو دەريايى سىي بوو. و ھەر چاوا بت يونسى ل بەر لىقا دەريايى دىت ھندەك مروف يى خۆ نامادە دكەن دا ل گەمبەيىگى سوبار بىن و بدەنە دەريايى، يونسى دەستورى ژ وان خواست كو ئەو ژى د گەل وان سوبار بت، دەمى وان سەر و بەرى وى دىتى و نىشانين چاكيبى لى د ديار بوون وان دەستورى داىى، و ئەو ژى د گەل خۆ سوباركر، ھەيامەكى د دەريايى دا چوون، و ب نىشانان قە ل قى دەمى ئەو د گەل ئىك ماین خەلكى پاپۆرى سەرھاتىيا يونسى يا زانى و ب سەر خۆشمروقى و جامىريا وى يىن ھلبووين و باوهرى ب پىغەمبەرىنيا وى يا ئىناى، وەكى دئى نوکە بو مە ئاشكەرا بت..

پشتی گه می گهشتیه نیفا ده‌ریایِ وان هند دیت گه‌مییا وان راوه‌ستیا و ژ جه نه‌لقی، وان به‌ری خو دایِ ل دۆر و ره‌خین وان گه‌می یی دئین و دچن، ب تنی گه‌مییا وان ژ جه ناچت، یوونسی پسپارکر: نه‌قه چ ل گه‌مییا هه‌وه قه‌ومیبیه؟ وان گۆت: ئهم ژى نزانين، یوونسی گۆت: ئه‌ز دزانم... عه‌به‌ده‌کى د گهل هه‌وه یی ژ خودانى خو ره‌قى، حه‌تا هوبن وی نه‌هاقینه د ده‌ریایِ دا گه‌مییا هه‌وه ژ جه ناچت. وان زانى یوونسی به‌حسى خزیه، ئینا گۆتن: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودی، ب خودی ئهم ته‌ نه‌هاقینه د ده‌ریایِ دا... یوونسی گۆته وان: پشکى به‌اقین و هه‌چیى پشک که‌فته سهر وی به‌اقین، وان گۆت: بلا! وان پشک هاقت، پشک که‌فته سهر یوونسی، وان گۆتی: نابت ئهم ته‌ به‌اقیین، جارا دویى وان پشک هاقت دیسا پشک که‌فته سهر یوونسی، وان بسته‌یی نه‌کر وی به‌اقینه د ده‌ریایِ دا؛ چونکی ژ گۆتئا وان یا بۆری ئاشکه‌را دبت کو وان باوه‌ری ب پیغه‌مبه‌رینیا وی ئینابوو، جارا سییی ژى پشک که‌فته سهر یوونسی، ﴿فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ﴾ (الصافات: ۱۴۱)، یوونسی زانى خودی حکمه‌ته‌ک د قى چهندي دا هه‌یه، و دا هه‌قالین خو نه‌ئیخته کراسی شهرمی ئه‌و رابوو وی ب خو خو هاقتیه ده‌ریایِ..

د هنده‌ک ربوایه‌تان دا هاتیه کو پیلین دژوار ب گه‌مییی که‌فتن و وه‌سا هژبا خه‌لکی گۆت: ئه‌گهر ئهم بارى گه‌مییی سڤک نه‌که‌ین ئه‌و دئ نقۆ بت، ئینا بریارا وان بوو ئه‌و ئه‌و پشکى به‌اقیزن و هه‌چیى پشک که‌فته سهر، ئه‌و دئ وی هاقتیه د دریاى، و پشتی سى جاران وان پشک هاقتی و ههر سى جاران پشک که‌فتیه سهر یوونسی، ئه‌و رابوون یوونس هاقتیه د ئاقتی دا.

و بهلکی ریوایه تا نیکتی یا دورستر بت؛ چونکی نهو ب ریکه کا درست
ژ (عبدللاهی کوری مسعودی) یا هاتییه فه گوهاستن.

یوونسی د زکی نهنگی دا:

مسوگر خه لکی پاپوری پی نه خوش بوویه کو پیغه مبهری خودی یوونس
ب فی رهنگی ژ ناٹ وان دهرکه فت، بهلی کفتنا پشکی ل سهر وی سی
جاران، و پشتر استکرنا وی بو وان کو خودی حکمه تهک د پشت فی چندی
را هیه چنده کی مسهله ل بهر وان سٹک کر، ههمی هزارا وان نهو بوو
یوونس چوو و بهر پری وی هاتی پیچان.. بهلی قده را خودی ب رهنگه کی
دی بوو: ﴿فَالْتَمَمَهُ الْحَوْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿۳۳﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿۳۴﴾ لَلَيْتَ فِي بَطْنِيَهٗ
إِنِّي يَوْمَ يُنْعَثُونَ ﴿۳۵﴾﴾ (الصفات: ۱۴۲-۱۴۴).

یوونسی زانی کاری وی کری کو بیی دهستوریا خودی ملله تی خو
هیلای، کاره کی درست نه بوو، و مه ته لا وی وه کی مه ته لا وی عه بدیه یی
ژ خودانی خو دره فت، لهو وی گوته هه قالین خو: نهز دزانم بزچی د ناقبه را
ههمی گه مییان دا گه مییا هه وه ب ریقه ناچت، عه بده کی د گهل هه وه هه ی،
نهو یی ژ خودانی خو ره فی، نهو عه بد دقیت جزایی خو وه رگرت.. و یوونسی
خو بهردا د ناٹ پیلین ده ریایی یین هار دا، یوونسی هزار دکر نه گهر نهوی
پشت دا ملله تی خو و قهستا عه ردی خودی یی بهر فره کر دنیا ل وی تنگ
نابت: ﴿وَذَا الثُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْنِصًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿۸۷﴾ فَأَسْتَجَبْنَا لَهُ وَخَجَلْنَا مِنَ الْعَمِّ وَكَذَلِكَ نُجِبِي
الْمُؤْمِنِينَ ﴿۸۸﴾﴾ (الأنبياء: ۸۷-۸۸)، خودی وه سا حمزکر (ئیلهامی) بده ته
نهنگه کی (حووته کی) کو نهو بچت یوونسی ب ئیمانته ژ پیلین ده ریایی
وه رگرت..

د قى دنيايى دا يا نم تيدا دژين گلهک (سهب) و (موسه ب) هه نه،
 يه عنى: گلهک تشت هه نه خودى يين کرينه نه گهر بو په دابوونا تشته کى
 دى، بهرى خو بدى: ناگر دبه نه گهر سوتنى، ناف دبه نه گهر خه ندقاندنى..
 و هتا دو ماهيى، بهلى دقيت ژ بير نه کين کو نهو خودايى شيى تشته کى
 بو نيکى دى بکه ته نه گهر، ل بهر وى ناسى نابت قى نه گهرى - بو حکمه ته کا
 وى دقيت - راوه ستينت، قيجا چ نه نجام بى نه گهر په دابيت، يان نه گهر بيت
 و نه نجام د دويش دا نه نيت، هه بوونا بچويکى نه گهر نه نجامى گه هشتا ژن و
 ميران بت، بى هه بوونا قى نه گهرى خودى عيسا - سلاف لى بن - دا، و ناگر
 نه گهر سهب بى سوتنى بت، د ناف ناگرى دا خودى ئيبراهيم نسوت.. مه عنا:
 ژتيک شهقه تاندا نه گهر و نه نجامى ل بهر خودى کاره کى ب زه حمه ت نينه.

زکى حوتى، جهى کو دقيا يونس لى مرى، خودى بو وى کره جهى
 پاراستنى، له شى يونسى ل سهر قى نه هنگى حرام کر وه سا (ئيلهام) داين
 کو نه خوشيى نه گه ينى: ﴿ وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ﴾ (المدر: ۳۱) د ناف
 تارىيا زکى حوتى دا، و تارىيا ده ربايى، و تارىيا شه قى، يونسى هه وارين
 خو گه هاندنه خودى: ﴿ فَتَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ
 الظَّالِمِينَ ﴾ ﴿ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْعَمِّ وَكَذَلِكَ نُجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴾ (الانبيا: ۸۷-۸۸)،
 بو جارا نيکى بوو د ديرۆکى دا مرۆقهک ل جهه کى هوسا
 ته سبيحا خودى بکه ت: ﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴾ نهو دوعا
 بوو يا ديرۆکى ژ ده قى يونسى وه رگرتى و شه گيراي، و نهو نهو دوعايه يا
 خودانى خو ژ ته نگا قيبان رزگار دکه ت.

ئيمام (نه حمه د و ترمذى و نه سائى) ژ (سه عدى کورچى نه بوو وه ققاصى)
 شه دگو هيزن، دبى ژ: پيغه مبهرى - سلاف لى بن - گوت: ﴿دعوة ذي النون إذ
 هو في بطن الحوت: ﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴾﴾ فانه لم

يدع بها مسلم ربه في شيء قط إلا استجاب له)) يه‌عنى: ئەف دو‌عايا ي‌وونسى كرى ه‌ر مو‌سلمانه‌كى بۆ خۆ ب‌كهت خودى دى د به‌رسفا وى ئىت. و ئەف دو‌عايه ژ دو‌عايتن تهن‌گافى و نه‌خوشىيانه..

ده‌مى تارىيى توكا خۆ ل دۆر ستويى ي‌وونسى شداندى پى ه‌مى ل به‌ر وى هاتنه‌گرتن و ب تنى ريكه‌ك وى ما، ريك‌ا خودى، و ده‌مى وى ژ دل‌ه‌كى صافى گازى خودايى خۆ كرى، خودى د به‌رسفا وى هات، و كانى چاوا خودى ي‌وونس ژ قى تهن‌گافىيى خلاس كر وه‌سا ئەو ه‌ر خودان با‌وره‌كه‌ى ه‌ه‌بت ژى خلاس د‌كهت نه‌گه‌ر ژ دل‌ه‌كى صافى ه‌ه‌وارتن خۆ گه‌هاندى.

ي‌وونس ژ ده‌رقه‌ى زكى نه‌هنكى:

خه‌لكى عه‌ردى ه‌مى نه‌گه‌ر پشته‌قانىن ي‌وونسى بانه و د خزمه‌تا وى دا بانه نه‌دشيان چو مفاى ب‌گه‌هيننى؛ چونكى ئەو ژ ده‌ستى وان يى دوير بوو، ب تنى خودى بوو دشيا د ه‌ه‌وارا وى ب‌چت، ئەو خودايى شه‌ف داى و تارى كرى، و ده‌ريا داى و كو‌ير كرى، و نه‌هن‌گ داى و ه‌افىتتويه د نا‌ف پىلتن ده‌ريايى دا، خودى فه‌رمان ل شه‌قى و ده‌ريايى و نه‌هنكى كر كو ئيمانه‌تى شه‌گه‌رينن: ﴿فَالْتَمَعَهُ الْحَوْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿۳۳﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿۳۴﴾ لَلَّيْتُ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿۳۵﴾ فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿۳۶﴾ وَأَثْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿۳۷﴾﴾ (الصافات: ۱۴۲-۱۴۶).

ئه‌فه فايدى تاسبىحا خودويه: نه‌گه‌ر ژ به‌ر هندى نه‌با كو ي‌وونس ژ وان كه‌سان بوو يىن تاسبىحا خودى د‌كر، به‌رى كو ئەو ب‌كهفته د قى تهن‌گافىيى دا، و پشتى ئەو كه‌فتويه تيدا ژى، زكى نه‌هنكى دا بته مالا وى يا دووماه‌يى، ئەو دا بته قه‌برى وى، پيغه‌مه‌ر -سلاف لى بن- دبىرت: ((ل به‌رفره‌ه‌يى خودى بناسه ل تهن‌گافىيى ئەو دى ته ناست)).

دهمى خودى دهستورى دايه نهنگى ئيمانته بزرگينت وى قهستا بهر
ليثقا دهريايى كر، و وهكى دهيكهكا دلوقان دهمى بچوبكى خو يى ساقا ددهته
بهر سنگى خو پاشى ب نازكى فه وى ددانته سهر جهى وى، نهنگى يونوس
دانا سهر عهردى و زقرى جهى خو..

يونوس وهكى وى سوزيلانكى لى هاتيوو يا بهر پيغه نه، لهشهكى
نهخوش و گيانهكى وهستياى. و دا خودى قهنجيا خو ل سهر عهبدى خو و
پيغهمبهرى خو يونوسى تمام بكهت وهسا قهدهرا وى هاته سهر كو بنهكا
كولندى ل هنداقى وى شين بيت؛ دا سيبهرا خو لى بكهت، و دا نهو مفايى
بو خو زى بيينت ههتا لهشى وى بزرگرته سهر هيزا خو.

پيغهمبهر -سلاف لى بن- دبترت: پشتى دهمهكى نهو بنا كولندى هشك
بوو، ئينا يونوسى ل سهر كره گرى، خودى وهجى بو هنارت: نهرى تول سهر
دارهكى دكهيه گرى كو هشكبووى، و تول سهر سهده هزار مروقان يان پتر
ناكاهيه گرى ته دقيا وان ههميان بهيه هيلاكى؟

پشتى يونوس زقرىبه سهر هيزا خو، و پشتى بو وى ناشكهره بووى كو
خودى نهغه ئينا سهرى دا نهو خهلهتيا خو بزانت، و ئيدى لهزى ل فهرمانا
خودى نهكته بهرى وهجى بو وى بيت، نهو رابوو سهر خو و ب نك وهلاتى
خو فه زقرى.

بهرى نهو بگههته بازيرى خو، وى ب ريغه شقانهك ديت گوتى: تو يى
ژ كييى؟ شقانى گوتى: نهز ژ مللهتى يونوسيمه.. ئينا يونوسى پسار
مللهتى خو زى كر، و كانى چ ب سهرى وان هاتيهه؟ شقانى گوتى: پشتى
يونوس ژ ناڤ مه دهركهفتى حال و مهسهلتن مه نهغهنه.. نم ههمى يين
هاتينه سهر دينى وى، و مه صهنه مپهرسى يا هيلاي، كهيفا يونوسى

گهلهک ب ځی خه بهری هات، لهو خو ب شقانی دا ناسین و گوتی: نه گهر تو زڅړییه باژتړی بیژه خه لکی من یوونس دیتییه، و دوبر نینه هه ځالین یوونسی نهوتن د گهل وی د گهمییی دا پستی هافیتنا یوونسی زڅړی بن و سوجه تا وی بو خه لکی باژتړی وی څه گتیرا بت، لهو شقانی مانا یوونسی ب غه رییی څه گرت و گوته یوونسی: نه گهر تو یوونس نه بی و نه ز بچم بیژمه وان من یوونسی دیتی، نهو دئ من کوژن؛ چونکی تو دزانی ل نک مه مروقتی دره وین دنیته کوشتن، څیجا کی دئ شاهده یی بو من دهت؟ یوونسی گوتی: نهف داره و نهف جهه شاهده یی دئ بو ته دن.. شقانی گوتی: پا کانی فه رمانی لی بکه، نینا یوونسی گوتی: نه گهر نهف جحیل هاته نک هه وه هوین شاهده یی بو بدن، وان گوت: بلا! ده می جحیلی نهف چهنده دیتی زانی نهفه یوونس پیغه مبه ره و نهفا وی کری موعجزه یه.

چاره کا دی ملله تی یوونسی:

یوونس ده می ژ ناڅ ملله تی خو ده رکه فتی نهو هه می دکافر بوون، و نوکه هه می یین هاتینه سهر دینی وی و وان صه نه مپه رتسی یا هیلای و باوه ری ب ته وحیدا خودی نینایه.. هوسا شقانی سوجه بت بو یوونسی څه گتیرا، و ژ سیاقی سهره اتییی دیار دبت کو یوونس نیکسه ر نه زڅړی باژتړی و خو گرت کانی جحیل دئ چ که ت، ده می جحیل نیتقاری زڅړییه مال، گوته مروقتین خو: حال و مسهلین من و یوونسی نه څه نه، وان گوتی: ماده م هوسایه رابه دابچینه نک مه لکی و سوجه تا خو بو بیژه، گاڅا نهو جحیل ل دیوانا مه لکی نامه بووی، گوتی: من یوونسی دیتی و وی سلاقتین ل هه وه کرین، مه لکی نیکسه ر گوت: ځی جحیلی بیهن بکوژن! نهفه ژی هندئ دگه هینت کول نک وان تشته کی مسوگه ر بوو کو یوونس نه مایه و کو نهف ناخفتنه دره وه.

جحیلی گوتی: من ده لیلی خۆ ل سهر قی چهندی ههیه، پاشی مهلکی هندهک مروث د گهل هنارتن و چوونه وی جهی یی جحیلی گوتی من یوونس یی لی دیتی، ل ویری وی جهی و وی داری شاهدهیی بو جحیلی دا، گاڤا نهو زقرینه نک مهلکی و سوجهت بو مهلکی قه گپرای، مهلک ژ سهر کورسیکا خو هاته خواری دهستی جحیلی گرت و بر دانا سهر جهی خو و گوتی: تو ژ من چیتری ل قی جهی روینییه خواری، و وی جحیل ل شوینا خو کره مهلک.. پیغه مبهه -سلاف لی بن- دبیرت: وی جحیلی چل سالان ب تازهیی حوکم ل وان کر.

و وهسا ژ نایه تان ئاشکه را دبت کو یوونس پشتی هنگی یی زقریه باژیری خو و د ناڤ وان دا یی مای هتا مری.

یوونس باشته:

دووماهییه مه دقیت بترین: دویر نینه هندهک ده می سهرهاتییا یوونسی د گهل ملله تی وی دخوینن و قی لهزا وی دبینن یا بوویه نهگه را قی (عقوبو) خودی دای، دویر نینه کسهک ههبت خو ژ یوونسی باشته ببینت، یان هزر بکهت نهڤ خهله تییه بهایی وی کیم دکهت، قیجا دا نهڤ هزرا خهلهت ل نک کسه پییدا نهبت پیغه مبهه -سلاف لی بن- د هه دیسه کی دا، نهوا (بوخاری) قه دگوهیزت، دبیرت: ((ما ینبغی لعبد أن یقول: أنا خیر من یونس بن متی)) یه عنی: نابت بو عبده کی بیرت: نهز ژ یوونسی کویری مهتای چیترم.

سهرهاتییا
مووسا و هاروونی
-سلاف لی بن-

مسهله کا فەر ل دهستیکی:

هەر کسه کی سووره تین قورئانی بخوینت، و هزرا خو د وان سهرهاتییا
دا بکهت یین خودی بو مه فه گتیراین دئی تی ئینته دهر کو سهرهاتییا موسا
پیغهمبهری -سلاف لی بن- پتر ژ ههر سهرهاتییه کا دی د قورئانی دا یا
هاتییه دوباره کرن، و هژمارا وان جهان یین کو سهرهاتییا موسایی د گهل
ملله تی وی تیدا هاتییه فه گتیران نیزیکی سیه جهان، ژ بلی وان نایه تین
ب تنی ناقی موسایی تیدا هاتی، لهو پساره ک ل قیروی دئیته هلیخستن:
ئه ری بوجی قورئانی هنده پویته ب سهرهاتییا موسایی کریه؟

ب هزرا من باشتین بهرسف ل سهر قی پسیاری هاتییه دان نه فه یه:
خودی زانایی تشتی بهرچاف و نه بهرچاف دزانی کو هندی جو هینه -ئه وین خو
ب دویکه فتین موسایی دزانن- ل درئییا دیروکی دئی دوژمنترین هه قریک
بن بو قی ئوممه تی یا نهف قورئانه بو هاتییه خواری، بهلکی قورئانی
ب ئاشکه رای نیشارهت یا دایه قی دوژمنکاریا وان ده می گوتی: ﴿لَتَجِدَنَّ
أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا﴾ (المائدة: ۸۲) تو -ئه ی
پیغهمبهر- دئی بینی دژوارترین مروث د نه یاره تییا وان دا یین باوهری ب ته
ئینای و دویکه فتنا ته کری، جو هینه؛ ژ بهر سهره قی و کافری و نه یاره تییا
وان بو حه قیی، و ئه وین پوتپهرتس.

و دیرۆک ژى -هەر ژ رۆژا ئیکى یا دهستپیکرنا گازییا ئیسلامى و حهتا ئەفرۆ- باشتىن شاهده ل سهر نهیارهتییا قى توخمى مرۆقان بو ئیسلامى و موسلمانان، و بهرگهريانا وان بو کوشتنا پیغه مبهرى -سلاڤ لى بن- پتر ژ جاره کى، و هه قالینییا وان بو کافرین مه کههئى دژى موسلمانان نیشانا ئیکى بو، و یا دووماهیى نه بو، ل سهر دوژمناتییا وان بو هه بوونا ئیسلامى..

خودى دزانى کو شهري ئیسلامى ژ لایى جوهییان قه پتر ژ ههر کسه کى دى دى نیته کرن، لهو یا پیتقى بوو قورئان ههر ژ دهستپیکى دویکه فتیین خو ب تبعه تی دوژمنى وان یى سه ره کى ناگه هدار بکهت، دیرۆکا وان یا سپى و رهش قه گپرت، و نه نییى وان به لیترت، و یا دلئ وان بهرچاڤ بکهت، ههر وهسا ئاشکهرا بکهت کانئ نهو د گهل پیغه مبهرتن خو دچاوا بوون؟ نهو ب چ رهنگ خه لکی دخاپینن، و جهئ لاوازییى ل نک وان چیه؟ ئومه تا قورئانى پیتقى ب زانینا قى چهندى هه بو؛ دا دوژمنى خو یى ههر و ههر باش بناست.. به لکی ژ بهر قى چهندى بوویه قورئانى بو مه موسلمانان هنده به حسى ئسرائیلییىن جوهی کرییه، و نهو ب مه داینه ناسینئ نه گهر نه تى بگههین.

ملله تی موسایى ل مصرئ:

موسا پیغه مبهر -سلاڤ لى بن- ئیک ژ کورپن ملله تی ئسرائیلی بو، نهو ملله تی د هیتىنى خو دا دگه هته پیغه مبهرى خودى ئسرائیلی کو یه عقوبی کورئ ئیسحاقییه، و وه کى ژ سه رهاتییا یووسفى بو مه ئاشکهرا بووى ئسرائیل و کورپن وی ل وه لاتئ کهنعانیان (ل فلسطینا نوکه) دژیان، پاشى ل دویت داخوازا یووسفى وان فلسطین هتلا و چوون قهستا مصرئ

کر. ده‌می بنه‌مالا یه‌عقووبی هاتینه مصری حوکی مصری ژ ده‌ستی
 فیرعه‌ونیان ده‌رکه‌فتبوو و که‌فتبوو د ده‌ستی هکسوسان دا نه‌وتن ژ ده‌رکه‌یی
 مصری هاتین و ده‌سه‌لاتا فیرعه‌ونیان هلوه‌شان‌دی، له‌و خه‌لکی مصری
 وه‌سا به‌ری خۆ ددا وان هکسوسان کو نه‌و هتیزه‌کا داگیرکرن، و د ده‌وله‌تا وان
 دا یووسف بووبوو وه‌زیر و خودان حوکم، و هر ل ژیر سیبه‌را وان ئسرائیل و
 دوونده‌ها خۆ هاتنه‌ مصری و لی ئاکنجی بوون، و هر ژ به‌ر قی چندی
 ئسرائیلی ژی ل به‌ر خه‌لکی مصری دگران بوون، ژ بلی کو دینی ئسرائیلیان
 و یی مصریان وه‌کی ئیک نه‌بوو، ئسرائیلی خودیتناس بوون و وان باوه‌ری
 ب پیغه‌مبه‌ران هه‌بوو، به‌لی مصریین قبطی کافر بوون، و عیباده‌تی
 صه‌نمان دکر، و هنده‌ک جارن ژی -وه‌کی ل سهر ده‌می موسایی- وان
 باوه‌ری ب خوداینیا فیرعه‌ونی دئینا.. ژ به‌ر قی جوداهییی ژی مصریان
 ب هاتنا ئسرائیلیان نه‌خۆش بوو، و وان هزر دکر نه‌و دی دینی وان
 گوهورن.

د گهل قی نه‌قیانا مصریان بو ئسرائیلیان، هندی هسکوس ل سهر
 حوکی، کس نه‌دشیا نه‌خۆشیی بگه‌هینته ئسرائیلیان، به‌لی پستی مصری
 شیان هکسوسان ده‌ریخن و جاره‌کا دی حوکی بیخه‌ ده‌ستی فیرعه‌ونیان
 ل دۆرتن سالا (۱۵۶۰) به‌ری زاینی، نه‌و ب بسته‌یی و تیرانه ئسرائیلیان،
 و نه‌خۆشییین مه‌زن ئینانه سهری وان، وه‌کی دی بو مه‌ دیار بت.

مصر به‌ری بوونا موسایی:

جشاکا مصری -به‌ری موسایی و ل سهر ده‌می وی ژی- یا پیکه‌اتی بوو
 ژ دو ته‌خه‌یان: قبطی: و نه‌فه خۆجه‌پین مصری بوون، و حوکم د ده‌ستی وان
 دا بوو؛ چونکی فیرعه‌ون ژ وان بوو. و ئسرائیلی: و نه‌فه دببانی بوون،

ل سەر دەمی هكسوستان هاتبوونه مصری و لی ئاكنجی بووبوون، وهکی بهری نوکه مه فهگوهاستی.

زانایین ئسرائیلی و شارهزایین وان دگوتن: باپیری مه یی مهزن ئیبراهیم دهمی هاتییه مصری و مهزنی مصری یی وی سەر دهمی قیای ژنکا وی سارایی ژنی بستینت^(۱)، مزگینییهک بو وی هاتبوو دان کو پیغه مبه رهکی مهزن ژ دووندهها وی دئی رابت، ملکێ مهزنی مصری دئی ل سەر دهستی وی پویج بت، و ئەو دەم نیتیکه بیت.

و دبیتن: ل وان هه یامان مهزنی مصری ب خوژی د خهوی دا ددیت ناگرهک ژ لایی شامی فه دهات و دگههسته مصری و ب خانییین قبطییان دکهفت، و خانییین ئسرائیلیان ژنی پاراستی دمان.. وی داخوازا تهعبیرا خهونا خو کر، هندهک زانا و خیفزانگان گوتی: نهفه نهوه یا ئسرائیلی ژنی دبیتن، زهلامهک د ناڤ وان دا دئی رابت ملکێ ته دئی ل سەر دهستی وی خراب بت.

ئهف گوتنه ل دلێ فیرعهونی نههات، وی گوت: ههر چاوا بت دقتیت نهز نههیلم نهف چهندا هه چی بیت.. لهو وی بریار دا: ههچی بجویکی د ناڤ ئسرائیلیان دا بیت سهحکهنی، نهگهر نهو کور بت دقتیت نهو بیته سهرزتکر، و نهگهر کچ بت -بو خدامینیا مه- بلا نهو بیته هیلان، و مهخسهدا وی نهو بوو نهو ب شی چهندی ریکی ل وی زهلامی بگرت یی ئسرائیلی ل هیقیی!

نهفه نهو نهخسه بوو یی فیرعهونی دانای دا ملکێ خو بپاریزت.. بهلی پا سهرتیرا وی ب بهری کهفت، و نهوا خودی قیای ههر چیبوو.

(۱) د سهراهتیا ئیبراهیمی دا بهحسی قی چوونا وی بو مصری مه فهگوهاستیه.

فیرعهون و سیاسهتا وی:

ژ سیاقی چیرۆکا موسایی نهوا د قورئانی دا هاتی دئیتته زانین کو دهمی موسا -سلاف لی بن- بووی، و ههتا نهو د گهل مللهتی خو ژ مصری ده رکهفتی ئیک فیرعهونی حوکم ل مصری دکر^(۱)، ناخی وی چ بوو؟ نه قورئانی و نه سوننهتی بهرسقا قی پیاری نه دایه.

ل دویف وان قه کولینین زانایین شوینواران ل دووماهییا سه دسالا نۆزدی و دهستپیکا سه دسالا بیستی زاینی، ل سه ر وان فیرعهونان کرین یین لهشین وان یین ده مانگری هاتینه دیتن، نوکه هزر پتر بو هندی دجت کو فیرعهونی موسایی (منبتاحی کوپی رمسیسی دوی) بوو نهوی ل دۆرتن سالا (۱۲۳۵) بهری زاینی حوکم ل مصری دکر.

ل سالا (۱۸۹۸) زاینی لهشی منبتاحی ل گۆرستانهکا باژیری (طیبه) ل مصری هاته دیتن، و پشتی هنگی ب نهه دهه سالهکان قه کولین ل سه ر هاتنه کرن و لهشی وی ژ لای زانایان قه هاته فهحص کرن، و ژ بهر وان شکستن و هه رشینین کول سه ر ههستیکی قی فیرعهونی ههین زانا گههشتنه وی باوهری کو ئهف فیرعهونه ب مرنهکا طه بیعی نه مریه، بهلکی درین مهزن یین ب لهشی وی کهفتین ههتا نهو مری، و ل سالا (۱۹۷۵) زاینی وینه یین وی یین فۆتۆغرافی هاتنه گرتن و بهلا قکر^(۲).

(۱) ژ ریوایهتا تموراتی دئیتته زانین کو نهو فیرعهونی موسا ل مالا خو ب خودانگری یی

جودا بوو ژ وی فیرعهونی موسا بو هاتییه هنارتن، برته: سفر الخراج ۲ / ۲۳.

(۲) بو پتر بهرفره هی برته پمروتکا (القرآن الکریم والتوراة والإنجیل والعلم) یا دکتۆر مۆرس

بوکای، چاپا ئیکتی سالا ۱۹۹۶، مکتبه مدبولی، القاهره، بپ ۲۶۳ - ۲۸۸.

قورئان بۆ مه ناشکهرا دکهت کو فیرعهون ئیک ژ وان مهزنان بوو یین
 نزم بهری خو ددا مللهتی، گاڤا وی خو دیتی زهلامتی ئیکتییه د وهلاتی دا
 وی ژ بیرکر کو نهو کورسیکا نهو نوکه ل سهر روینستی گهلهکتین وهکی وی و
 ژ وی ب هیزتر ژ یین بن ناخ کرین.. وی دفنا خو ل خهلکی بلندکر و
 ئیکهمین هزری خو ل سهری دای نهو بوو وی هزرکر: نهو نه وهکی خهلکتی
 دییه یی نوکه نهو حوکمی لی دکهت، بۆچی؟

وی گوت: چونکی مصر ملکته منه، و د ناڤ مصریان دا کهسهک
 ل پرتزا من نینه، ﴿وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ
 تَجْرِي مِن تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿۵۱﴾ (الزخرف: ۵۱) فیرعهونی د ناڤ مهزنین
 مللهتی خو دا کره گازی و خو ب مهلکاتییا مصری مهزن کر و گوت: نهری
 ما ملکته مصری نه یی منه و نهف روبراره د بن من را دبۆرن؟ نهری ما
 هون هیز و مهزنییا من، و لاوازی و ههژاریا موسای نابینن؟

و چونکی وی هزر دکر مهزناتییا مصریه نهف مهزنییه دای، نهو لی
 گهپا ئیکا هند بکهت نهف مهزناتییه ژ دهست وی دهرنهکهفت، ب چ ریک
 دی شیت قی چندی کهت؟

نایهتهکا قورئانی دبیرت: ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا
 يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ يَتَّبِعُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿۴﴾
 (القصص: ۴) هندی فیرعهونه خو د عهردی دا مهزن کر و د سهردا چوو، و
 وی خهلکتی عهردی کره کوئم و دهستهکتین جودا جودا، و وی کوهمک ژ وان
 لاواز دکر کو ئسرائیلی بوون، کورپین وان قه دکوشتن، و ژنکتین وان دئیخسته
 بن دهستی خو، هندی نهو بوو نهو د عهردی دا ژ خرابکاران بوو.

و وهکی ناشکهره قتی نایه تی دو خرابکاریین فیرعهونی یتین مهزن
دهسینشانکرن:

یا ئیکتی: لیکفه کرنا ملله تی ل سهر هرماره کا کوم و پارت و دهسته کتین
ژتکجودا و لیککه فتی، بو هندئ دا نهو بشیت وان ههمی لیککه فتیان
بیخته بن دهستی خو، ل دویف وئ سیاستا کرتت نهوا دبیرت: (وان
ژتکفه که دا تو بییه مهزنی وان).

یا دووی: وی فتنا (طائفی) د ناڤ جفاکتی دا خورت کر، و خوشییا
دهسته که کتی ل سهر حسیتا دهسته که کا دی دابین کر، ئسرائیلی کرنه خولام و
خزمه تکار بو قبطییا، سوخره و زیاره ب زهلامتین وان دکرن، و ژنکتین وان
بو بیتخیری و خدامینییی دبرن، و نهو بو وی دووماهییی بریار دا ههر
بچویکه کتی بیت نه گهر کور بت دقتیت بیته فه کوشتن؛ دا پتر دلئ وی ل وان
هین بت!

و پشتی ملله تی خو سهرشور کری و هیلای فیرعهون د قان ههر دو
سیاسه تین خو یتین خرابکار دا ب سهرکه فت، وی دلئ خو بره کاره کتی
مهزنتر، فیرعهون د ناڤ ملله تی دا رابوو و گوت: ﴿ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا
عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي ﴾ (القصص: ۳۸) و ل جهه کتی دی گوت: ﴿ فَقَالَ أَنَا
رَبُّكُمْ الْأَعْلَىٰ ۗ ﴾ (النازعات: ۲۴) فیرعهونی گوته ملله تی خو: نهزم نهو
خودایئ ههوه یئ چو خودا د سهر وی را نههین. یه عنی: فیرعهون ب هندئ
رازی نه بوو کو نهو ئیک ژ خودایین وان بت، بهلکی گوت: خودایئ ههوه یئ
ژ ههمییا مهزنتر نهزم! لهو دقتیت تشتهک بیی من ل وهلاتی ههمیی چی
نه بت..

بهرسفا ملله تی چ بوو؟

وان گوت: بهلئ نئز بهنی وهیه وهکی تو دبیتئن. همر چهنده بیرا هندهک ژ وان دهات دهمن هیشتا فیرعهون د زکی دهیکا وی دا، بهلئ د گهل هندئ ژی وان گوت: بهلئ، خودایی مه یئ مهزنتر تویی.. و چو زرتهک دورست نابن نهگهر بهری هنگی ملله تهکی سهرشور نهبت!

بنه مالا موسایی:

موسا پیغه مبهه -سلاف لی بن- کورئ عمرانیه، نهغه نه تشته کی بهرگومانه: چونکی د حمدیسه کا معراجی دا یا (عه بدللاهی کورئ عه بیاسی) ژ پیغه مبهه ری -سلاف لی بن- فه گوهاستی، هاتییه: ((شهقا ئیسرائئ نهز د بهر موسایی کورئ عمرانی را بۆریم...))^(۱) و د تهفسیرا نایه تا (۳۳) دا ژ سووره تا (آل عمران) نهوا تیدا هاتی: ﴿إِنَّ اللَّهَ أَصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَىٰ الْعَالَمِينَ﴾ (النازعات: ۲۴) هندهک تهفسیرزان دبیتئن: مهخسه د عمران ل فیرئ بابئ موسایه، و (آل عمران) موسا و هاروون بوون و نهو پیغه مبهه رین ژ دوونده ها وان هاتینه هنارتن^(۲).

عمران ئیک ژ میترچاکین ئسرائیلیان بوو، بابئ باپیری وی -ل دویف گوتنا دیرۆکنقیسان- (لاوی) یئ کورئ (یه عقووبی) بوو، و ژنکا وی ژی وهکی تهورات دبیتت همر ژ بنه مالا (لاوی) بوو.

دهمن فیرعهونی بریار دای بچوکیئن ئسرائیلیان یئن کور بینه کوشتن و نهف بریاره ب جههاتی، دبیتئن: دهسته کا فیرعهونی گازنده کرن و گوتن: ب قی دهست و داری چو زه لام د ناف ئسرائیلیان دا نامینن بو مه بچنه

(۱) نیمام موسلم فی حمدیسی فه دگوهیتت.

(۲) هنده کین دی دبیتئن: مهخسه پئ عمرانی بابئ مهیره مئییه، باپیری عیسی -سلاف لی بن-، و هژییه بیتئن: شروقه کمرین تهوراتی دبیتئن: نافئ بابئ موسایی (عمرام) بوو، و نافئ دهیکا وی (یوکابد) بوو.

زباران و خولامینیا مه بکمن، مه‌عنا: ئەو کارتین ئەو نوکه بو مه دکهن
دقیقت ئەم ب خو بکهین، و ئەفه تشتهکتی ب زه‌حمه‌ته..

دووماهییی رابوون داخواز ژ فیرعهونی کر کو ئەو ساله‌کتی بچویکان
بکوژن ئیکتی نه؛ دا زه‌لام د ناڤ وان دا نه‌بریتین، فیرعهون ل بهر یا وان
هات، و ل وئ سالا بچویک نه‌دهاتنه کوشتن خودی کوره‌ک دا عمرانی ناڤتی
وی کره (هاروون)، و ژ بلی هاروونی عمرانی کچه‌کا فاما ژی هه‌بوو ناڤتی
وئ (مه‌ریه‌م) بوو.

بوونا مووسایی:

ئەو سالا خودی مووسا تیدا دایه‌ عمرانی و ژنکا وی ئەو سال بوو یا
فیرعهونی بچویک تیدا دکوشتن، له‌و مالا عمرانی که‌فته ده‌راقه‌کتی زنده
ته‌نگ، ده‌می نیشانین هه‌ملی ل سه‌ر ژنکا عمرانی ئاشکه‌را بووین، وئ خو
ژ خه‌لکی فه‌ده‌رکر؛ دا سوچه‌تا هه‌ملی وئ نه‌گه‌هته فیرعهونی و ئیلچییین
وی، و ده‌می ژفانێ وئ هاتی، وئ هه‌نارته ب دویت هه‌نده‌ک ژنکیتن باوه‌ری
را دا هاریکاریا وی بکمن و بو بچویکتی وئ ببه‌ داپیرک..

و پشته‌ی بچویکتی وئ ده‌رکه‌فتی کوپ ئیکجار سه‌رین ریتان ل بهر وئ
به‌رزه‌ بوون، و ترسا وئ ئەو بوو زه‌لامیتین فیرعهونی ب سه‌ر سوچه‌تا وئ
هلبین ویتن بچویکتی وئ ببه‌ن فه‌کوژن.

خودی دبیرت: هنگی مه‌ ئیخسته سه‌ر دلێ ده‌یکا مووسای کو تو
ب پشته‌راستی شیري بده‌یی، و نه‌گه‌ر تو ترسیای مه‌سه‌لا وی ئاشکه‌را بیت
تو وی بکه د سندۆقه‌کتی دا و به‌هافێژه د روپاری دا، بیتی تو بترسی کو
فیرعهون و ملله‌تی وی وی بکوژن، و ل سه‌ر دویره‌هفتتا وی تو ب خه‌م

نهکهڅه، هندي ئەمین ئەم دئ کورئ ته زڅرښینه نک ته و دئ وی کهینه پیغه مبهرا).

مووسا د نیلی دا:

دهمئ دهیکا موسایی ترسیای مهسلا وئ ناشکهره بیت، و پستی وئ زانی ئیلچییین فیرعهونی یین نیزیکی مالا وئ دبن، و ئەو دئ ئین مالا وئ (تفتیش) کمن، وئ ب وئ (ئلهامئ) کر یا خودئ ئینایه سهر دلی، و کورکئ خو یئ بچویک کره د سندوڅه کئ دا و هاقیتته د نیلی دا، و پیلین ئاقئ بچویک ب سندوڅه څه د گهل خو بر..

دلئ دهیکئ سهه ئاواز گوتئ، ئایهت دبیرت: ﴿وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ قَلْبًا ۗ إِنَّ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَن رَّبَّنَا عَلَيَّ قَلْبُهَا لَإِكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾﴾ (القصص: ١٠) یهعنی: دلئ ده یکا موسایی وه لی هات ئەو ژ بلی خه ما موسایی و بهحسئ وی ژ ههر تشته کئ دی یئ ههبت څالا بوو، و نیزیک بوو ئەو ناشکهره بکهت کو ئەو کورئ و تیه نهگهر مه دلئ وئ موکم نهکریا، څیجا وئ صهرکیشا و ئەو ناشکهره نهکر؛ دا ئەو ببه ژ وان خودان باوه ران یین باوه ر ژ سوزا خودئ دکمن.

وئ نهزانی کانئ ئاف دئ رهحمئ ب بچویکئ وئ بهت و وی گههینته جهه کئ تهنا و رحهت، یان ژئ پیلین هار دئ وی د ئاف خو دا نقو کمن، لهو پستی وئ زارو کئ خو ب ئاقئ دا بهردای، وئ گوته کچا خو یا فاما: ل دویف وی ههړه کانئ دئ چ ب سهړئ وی ئیت؟

کچکئ فهرمانا دهیکا خو ب جهینا و ل دویف وئ سندوڅق چوو یا برایی وئ یئ ساڅا تیدا، و ژ دویرڅه وئ زیره څانی لی دکر، و د گهل چوو ههتا وئ دیتی سندوڅ بهر ب قهسرا فیرعهونی څه چوو، نهڅه چ بوو دهیکا

وی کری؟ وی دقیا بچویکی خو ژ چاقتین فیرعهونی و زهلامین وی دویر
بکته، نهقه وی ب دهستین خو نمو هنارته قهسرا فیرعهونی؟

بهلی قهدهرا خودی تشتهکی دی دقیا.. پیلین ئاقتی سندوق گهانده نک
قهسرا فیرعهونی نهوا دکهفته بهر لیقا ئاقتی، ب چ رهنگ؟

دبیژن: ل وی رۆژا دهیکا موسای نهو بهردایه د ئاقتی دا، کچا
فیرعهونی د گهل خدام و بهردهسکین خو ل سهر لیقا نیلی بوون، وان هند
دیت سندوقهکا بچویک د گهل پیلین ئاقتی یا ژوردا دئیت، پاشی نمو سندوق
هیدی هیدی ب نک وان شه هات، تو دا بیژی ئیک ب دهست یی وی
دئیت.. وان هندهک کس هنارتنه سندوقی دا ژ ئاقتی ههلینن و سهحکنی
کانی چ تیدایه.

ل مالا فیرعهونی:

قهدهرا خودی د کهفن دا وهسا یا ههزکری چی گاڤا فساد و خرابکاری
ژ هددی ده رکهفت و زیده بوو، نهو ب خو (قایروس) نهمانا خو د ناڤ خو
دا هل دگرت، و ب خودان دکته، پاشی پی تی دچت! چهند جاران مه
دیتییه یان گوھ لی بوویه گاڤا رۆژا زالمهکی دئیت کورسیکا وی ههر
ب وان دهستان دئیته دهنشیفکرن یین سپیده و ئیقاران بو وی دهاتنه
لیدان!؟

خودی بهری موسایی دا قهسرا فیرعهونی؛ دا نهو ب خو وی ب خودان
بکته، نهو موسایی سوباهی دووماهییا فیرعهونی دخی ل سهر دهستی وی
بت.. زهلامین فیرعهونی سندوق ژ ئاقتی ههلاند.. دبیژن: کسسی بستهی
نهکر سندوقی قهکته، گوتن: ههتا نم دبهینه نک خاتوینی.

پشتی ئهو زڅړينه قسري وان سندوق بر و چوونه نك ژنا فيرعهونى،
 خاتوينا قسري يا مهزن^(۱)، و سوجهتا خو بو څه گيړا، وئ سندوق څه كر ديت
 بچويكه كئ ساقا و ديمگهش و جوان يئ تيدا، كهيفا وئ گهلهك ب څى
 بچويكى هات و رهحما وئ چوويئ، لهو ده مئ فيرعهون زڅړيبه مال و
 سوجهتا بچويكى زانى، و بريار داي ئهف بچويكه بيته كوشتن، ژنكا وى
 بهرېقانى ژ بچويكى كر و گوت: وى نه كوژن، بهلكى فايدئ مه تيدا بت،
 يان ئم وى بو خو بكهينه كور.. فيرعهونى داخوازا وئ بو ب جهينا و ئهو
 زاروك هيتلا ساخ، و دهستويرى دايسى كو ئهو وى د قسري څه ب خودان
 بكهت.

پامانا نائفى موسايى:

پشتى څئ چهندي وان ثيا ناهكى بداننه سهر څى بچويكى، و ل دويف
 ريوايهتا تهروراتئ كچا فيرعهونى نائفى څى بچويكى كره: موسا، يان
 (مووشئ)، و بهلكى ئهو د بنيات دا پهيقهكا قبطى يان عبرى بت، و
 مهعنايا وئ -وهكى تهورات دببئرت- ئهوه يئ ژ نائفى دببته ههلاندن^(۲)، و
 هندهك دببئرن: ئهو ژ دو پارچهيان پيك دببته: موو يهعنى: ئاف، و شئ
 يهعنى: دار، ژ بهر كو ئهو د نائفى دا ل نيزيكى بنا دارهكى هاتهديتن.

زڅړاندنا موسايى بو نك دهيكاي وى:

گاڅا بوويه ده مئ شيردانا بچويكى، بچويكى كره گرى، هندی خهلكئ
 مالا فيرعهونى هاتئى كو ئهو شيرئ ژنكه كئ ل قسري بخوت، وى نه خوار!

(۱) د حمديسين درست دا هاتييه كو نائفى وئ (ناسيا) بو، و د هندهك ريوايهتان دا هاتييه

كو نائفى بابئ وئ (موزاحم) بو.

(۲) برتنه: سفر الخرج ۱۰/۲.

خودى د قورئانى دا دبىترت: مه ل سهر مووسايى حهرامكر ئهو شيرى
ژنكهكى بخوت هتا ئهم وى بزقربينه نك دهىكا وى..

خاتوبن پيشه مهحتل بوو، نهزانى دى چ چارهى بو قى زارووكى بينت،
دووماهيى وى ژ هندهك خدامان خواست ئهو وى بيهن و بچنه ناف باژيرى
سهحكهنه ژنكهكى شيرى بدهتى بهرانبهر كرتيهكا باش، بهلى تشتى غهريب
ئهو بوو وى زارووكى شيرى چو ژنكا نهخوار، ل وى دهمى خویشكا مووسايى
ب سهر وان خدامان هلبوو، وى دزانى سوجهتا قى زارووكى چييه، لهو وى
گوته خدامان: ئهز مالهكى نيشا ههوه بدهم كو ئهو وى باش ب خودان بكن
و شيرى بدهنى، و د گهل وى ب رهحم بن؟ وان گوت: ئهري..

خویشكا مووسايى ئهو دانه دويش خو و برنه مال، گاڤا ئهو گههشتينه
مالا دهىكا مووساى و وان مووسا دايه قى، نيكسه وى دهقى خو هاقتيه
پاخلى و شيرى وى خوار، خدام زقربينه قهسرى و مزگينى دا خاتوبنى كو وان
ژنكهك ديت شيرى بدهته مووسايى، خاتوبنى گوت: ههري بپرتنى بلا بيته
قهسرى ل نك مه؛ دا ههر جار شيرى بدهته زارووكى مه..

دهىكا مووسايى ل بهر نههات، وى نهذقيا د (جهووى ئيشهوى) يى
مالين مهزن دا بريت، وى گوته خدامان: ئهز ژنهكا خودان مال و عهيالم، و
ئهز نهشيم مالا خو بهيلم، ئهگهر ههوه بقيت ئهز ل مالا خو دى زارووكى ههوه
بو ههوه ب خودان كهم.

دهمى وان گوتنا ژنكا عبرانى گههاندويه ژنا فيرعهونى، ژنا فيرعهونى
ل بهر هات.. و ب قى رهنگى خودى مووسا زقربانده نك دهىكا وى؛ دا ئهو
بزانت كو خودى سوزا خو ههر ب جه دئينت.

موسا ب شیری دیکا خو یا خودان باوهر هاته ب خودانکرن، و ههر هه یام هه یام ژنا فیرعهونی ئەو دئینا نک خو، ههتا موسا فاما بوی، پشتی ئەو هاتییه شیرقه کرن، خدامان ئەو زقرانده قهسری ل نک (ئاسیایی) ئەوا ب رهنگهکی نازک و جوان ئەو ب خودانکری، ههتا بوویه نیف زهلام!

گونهها موسایی:

موسا ل مالا فیرعهونی هاته ب خودانکرن ههتا مهزنبوی و بوویه زهلام، و ئەگهه پسیار بیته کرن: ئەری ل وی ده می خه لکی دزانی کو موسا مرۆقهکی ئسرائیلییه یان نه؟ دئ بیژین: چو بهرسف ل سه رقی پسیاری نه د قورئانی و نه د هه دیسان دا نه هاتینه.. و ههر چاوا بت موسا ل مالا فیرعهونی مهزنبوو ههتا بوویه زهلامهکی تمام، و موسا ل قی ده می د ناخ خه لکی هه مییی دا ب زانین و تیگه ههستن و جامیرییی هاته ناسین..

رۆژهکی ل دانئ نیقرۆ ده می ههتا ف دشارییت و کولان ژ مرۆقان قالا دبن، موسا ب دزی قه هاته ناخ باژیری، ژ کیشه دهات؟ نزا.. به لکی ژ قهسرا فیرعهونی ئەوا دکهفته بهر په ری باژیری، ئەو هات و وی دیت هه قریکیا دو زهلامانه: ئیک ژ وان ژ ملله تی موسای بوو، ژ ئسرائیلییان، و یی دی قبطی بوو، ژ ملله تی فیرعهونی، ئەوی قبطی دقیا ته عدااییی ل یی ئسرائیلی بکهت، لهو زهلامی ئسرائیلی داخوازا هاریکاریی ژ موسایی کر دژی نه یاری خو..

ل قیری د ناچهرا دو کفانان دا دئ بیژین: ئەری بوچی زهلامی ئسرائیلی ههوارتن خو گه هاندنه موسایی؟

ئگهه هنگی موسا هیشتا ل مالا فیرعهونی بت چاوا زهلامی ئسرائیلی دئ داخوازا هاریکاریی ژئ کت؟ یان تو بیژی: بهره قانییا موسایی

ژ ئسرائیلییان -خالین وی یین شیرى، ئەگەر هنگى وی نه زانیبت ژى کو ئەو ب خو ئسرائیلییه- تشته کى هندى به لاف بت هتا زه لامه کى ئسرائیلی ل سەر جاده یه کى هوارین خو بگهینتی؟ به لکی!

پشتى زه لامى ئسرائیلی هوارین خو گهاندینه موسایى، بینا موسایى ژ قى دیاردا هەر رۆژ گه له ک جارن روى ددهت تهنگ بوو، بوچی مصرى ب قى رهنگى ته عدايى ل ئسرائیلییان دکهن؟ موسایى کولمهک ل زه لامى قبطى دا، و ژ بهر هیترا وی یا دژوار ئەو زه لام د جهب دا مر، و هەر چهنده ئەو زه لامى مصرى مرۆقه کى کافر ژى بوو، و مهخسهدا موسایى ب قى کولمى ئەو نه بوو وی بکوژت، به لى د گهل هندى ژى ده مى موسایى ئەو کوشتی گوټ: ئەف کاره ژ پالدا نا شهیطانى بوو، ئەوى که ریتن من فه کرن هتا من کولم دانایى و ئەو مری، هندی شهیطانه بو عیالى ئاده مى دوژمنه، وان ژ ریکا راست لاددهت، و نه یاره تیا وی بو وان یا ناشکه رایه.

موسای گوټ: خودای من، من زۆردارى ل نهفسا خو کر ب کوشتنا وى نهفسا ته فه رمان ب کوشتنا وى ل من نه کرى قیجا تو وى گونه هى بو من ژى بیه. خودای من، ژ بهر وى قهنجییا ته د گهل من کرى ب وه رگرتنا ته و بى و گونه هژبىرنى و قهنجییتن مهزن، ئیدی ئەز بو کهسى نابمه پشته فانی گونه ه و تاوانا وى.

سوحبه تا کوشتنا زه لامى قبطى ل مصرى به لاقبوو، کهسى نه زانى کى ئەو کوشتییه؛ چونکی ل وی ده مى ژ موسایى و وان ههردو زه لامان پتیه تر کهس ل و تری نه بوو، ئیک هاته کوشتن و ئیک ما، یه عنى: شاهدهک ل سەر گونه ها وی هه بوو، لهو دلێ موسایى ب ترس کهفت.

زانای ناقدار (ئبن کهئیر) دبیرت: ((فیرعهونی هنگی نه‌دزانی مووسا
ژ بهنی ئسرائیلییانه بهلی مووسایی ب خو ئه‌ف راستییه دزانی، لهو ترسا
مووسایی نهو بوو فیرعهون و زه‌لامین وی ب فی کارئ وی بحه‌سین و
ته‌حقیقی پی بکه‌ن و بزائن کو مووسا ژ ئسرائیلییانه، فیجا نهو نه‌خوشییی
بگه‌هینه وی...)).

لهو مووسا ل باژیری ب ترس کهفت و گوھی وی ما ل خه‌لکی کانئ دئ
چ به‌حسئ وی زه‌لامئ کوشتی که‌ن، رۆژا د دویش دا دیسا مووسا هاته
باژیری و وی دیت هه‌قالئ وی پی دوهی پی شه‌ری قبطییه‌کئ دی دکه‌ت، و
جاره‌کا دی پی هاریکاری پی ژ وی دخوازت، مووسا ب نک شه‌ چوو و لی
خوری و گوئتی: هندی تویی تو مروقه‌کئ زیده سه‌رداچویی، و به‌رزه‌بییا ته
یا ناشکه‌رایه.

پاشی ده‌می مووسایی فیای دربه‌کی ل زه‌لامئ قبطی بده‌ت، نهوی
ئسرائیلی هزرکر مووسای دقیت دربه‌کی ل وی بده‌ت، لهو وی گوئتی: نهی
مووسا! ما ته دقیت من ژ بکوژی وه‌کی دوهی ته زه‌لامه‌ک کوشتی؟
ب راستی ته دقیت د عه‌ردی دا بییه زرته‌که‌کئ کوه‌کار، و ته نه‌قیت تو
ژ وان بی یین چاکییی د ناقبه‌را خه‌لکی دا دکمن!

گا‌فا زه‌لامئ قبطی نه‌ف گوته‌ ژ یی ئسرائیلی گوه لی بووی، بازدا دا
فی زانینا نوی ب ده‌ست کهفتی زوی بگه‌هینته فیرعهونی: نهی فیرعهونئ
مه‌زن! من زانی کئ دوهی نهو زه‌لامئ مه کوشتییه.. مووسا، نهوی ته
د مالا خو‌دا ب خودانکری دوهی سه‌را ئسرائیلییه‌کی زه‌لامه‌کئ مه یی
کوشتی، و نیزیکبوو نه‌قرو نهو من ژی سه‌را ئسرائیلییه‌کی بکوژت.

ئەف خەبەرە ل دلی فیرعهونی نهخۆش هات، لەو د گافتی دا وی کۆنگرێ
خۆ گرتدا و بریار دا مووسا بێتە کوشتن؛ دا چو کەسێن دی ب فی رەنگی
بستە نەبن، بەلێ خودی مرۆڤەک هەر ژ جقاتا فیرعهونی بو مووسای
(موسەخخەر) کر، وی ب لەز خۆ ب مووسایی را گەھاند و گوتی: ئەوی
مووسا، هندی مەزنی ن مللەتی فیرعهونینە دان و ستاندنی یێن دکەن دا تە
بکوژن، ڤیجا تو ژ فی باژیری دەرکەڤە، هندی ئەزم ئەز بو تە ژ شیرەتکارانم
و دلی من یی ب تەڤە. مووسایی شیرەتا وی ب جەئینا، بەلێ ئەو کیڤە
بچت؟

مووسا ب ترس ڤە ژ باژیری فیرعهونی دەرکەڤت.. گوھتی وی لی بوو
هەندەک وی بگرن، و وی دوعا ژ خودی کر کو ئەو وی ژ مللەتی زۆردار
رێزگار بکەت.

مووسا ل باژیری مەدیەن:

مووسا ژ مصری دەرکەڤت و ب لایێ رۆژەھەلاتی ڤە چوو، ژ دەشتا
(سینائی) دەرپاس بوو، و گەھشتە ژیرییا وەلاتی شامی، ل نیزیکی باژیری
مەدیەنی، ئەو باژیری بەری هنگی ب نیزیکی سێسەد چارسەد سالان خودی
پێڤەمبەری خۆ شوعیب بو ھنارتی..

دەمی مووسایی قەستا مەدیەنی کری، و ژ بن دەسپەلاتا فیرعهونی
دەرکەڤتی وی گوت: بەلکی خودایی من بەری من بدەتە چیتیرین رێکی، و
گاڤا ئەو گەھشتییە سەر ئاڤا مەدیەنی وی کۆمەکا مرۆڤان ل وتری دیت وان
پەزی خۆ ئاڤ ددا، و ژ وان وێڤەتر وی دو ژنک دیتن وان خۆ ژ خەلکی
ڤەدەر کر بوو، و پەزی خۆ ئاڤ نەددا؛ چونکی ئەو دبی ھیز بوون و وان نەڤیا
ملمانی د گەل زەلامان بکەن، و بەری وان لی بوو ھەتا پەزی خەلکی

خلاس ببت، دا پاشی ئەو ژى پەزى خۆ ئاڧ بدهن، قىجا دەمى موسايى ئەو ب وى رەنگى دىتەين دلەى وى ما ب وان ڧە، و گۆتى: ەموه خىره؟ وان گۆت: ئەم مەلانى د گەل زەلامان ناکەين، و ەتا خەلک ژ ئاڧدانى خلاس نەبت ئەم نەشەين پەزى خۆ ئاڧ دەين، و بابى مە پىرەمىرەكى ب ئاڧ سال ڧەچوويىيە، ئەو نەشەيت پەزى ئاڧ بدهت؛ چونكى ئەو يە مەزن و بىچارەيە.

موسايى ژ ڧى كارى وان زانى ئەو ژ بنەمالەكا پاڧژ و بژوينن، لەو وى پەزى وان بو ئاڧدا، دىتەين: ەلانەكى مەزن ەبوو كۆمەكا زەلامان ئەو رادكر ددانا سەر دەرى بىرى، گاڧا شقانان پەزى خۆ ئاڧ ددا وان ئەو ەلان ددانا سەر دەرى بىرى، ئەو ەردو كچك دا چن ئەو ئاڧا ژ بەر وان ماى دەنە پەزى خۆ؛ چونكى ئەو نەدشيان ەلانى ژ سەر دەرى بىرى راکەن، گاڧا موسايى پسىارا وان كرى: ەوين بوچى ل قىرتەنە؟ وان ژ پاڧژىيا خۆ ڧيا مەسەلى بو وى روھن بكەن: ئەى زەلام! ئەم نە ئەوين يەين شۆلى زەلامان بكەين، بەلەن مەجوويىيە، مە كەسى خۆ نەنە و بابى مە پىرەمىرەكى ب ئاڧ سال ڧە چوويىيە.

گاڧا موسايى چىرۆكا وان زانى، دىتە يا ەره ل سەر وى ئەو ەارىكارىيا ڧان ەردو كچكان بكەت، لەو ئەو ب نك بىرى ڧە چوو، و وى ب تەنە ئەو ەلانى مەزن راکر و پەزى وان كچكان ئاڧدا، پاشى چوو بەر سىبەرا دارەكى و گۆت: خودايى من، ەندى ئەزم ەر باشىيەكا تو بگەهينىيە من ەر چ بت ئەز يە پىتەيمە.

ل مالا پىرەمىرى:

دىتەين: كچكەكى ژ ەر دوياڧ گۆل دەنگى موسايى بوو دەمى وى دوعا بو خۆ ژ خودايى خۆ كرى و گۆتى: ئەزى پىتەيمە، لەو وى زانى ئەڧ

مروڤه كسه كى غه ربه و نه خه لكى ڤى جهيه، گاڤا زڤرینه مال، بابی وان
ژ هاتا وان یا زوی عه جیگر تی بوو، وان چیرۆكا خو د گهل وی زه لاسی
بیانی بو بابی خو ڤه گتیرا، گاڤا پیره میری ب سوجه تا وان زانی، گۆته كچه كا
خو: هره بیژن بلا بیته مالا مه؛ دا ئهم ژى هاریکاریا وی بکهین ژ بهر
وی هاریکاریا وی بو هوه کری.

ئیک ژ هردو كچین وی چوو، و ب شهرم ڤه ب نك موسایی ڤه چوو،
و گۆتی: بابی من یی داخوازا ته دكهت دا كرییا ئاقدانا ته بو په زی مه
بده ته ته. موسا د گهل وی چوو مالا وان، و دبیزن: موسای؛ دا كو
سومعه تا وی پپاریزت، گۆتی: ئه ز دئ بهری ته چم، گاڤا ته دیت من ریتكا
خو خه له ت كر بهر كهی ب وی لایی دا بهاڤیژه یی مالا هوه لی، دا ئه ز
ریتكا خو دورست بكمم، ههر چاوا بت موسا گه هشته مالا پیره میری، و
ده می ئه هاتییه نك بابی پیره میر، و وی چیرۆكا خو د گهل فیرعه ونی و
ملله تی وی بو ڤه گتیرای، بابی كچكى گۆته وی: نه ترسه تو ژ فیرعه ونی و
ملله تی وی یی زۆردار رزگار بووی، وان چو ده سه لات ل سهر عه ردی مه
نینه، و ده ستی وان ناگه هته ته.

ل ڤیری مه دڤیت بیژن: هندهك كهس هه نه هزر دكهن كو ئه ڤ پیره میره
شوعه یب پیغه مبه ر بوو، به لی - وه کی مه د سه رهاتییا شوعه یی ژى دا
ناشكه را كری - شوعه یب ل ده مه كى نیزیكى ده می لووطی هاتبوو هنارتن، و
د ناڤه را لووط و موسایی دا نیزیكى چارسهد سالان هه نه، له و تشته كى
به رعه قل نینه ئه ڤ پیره میره شوعه یب بت^(۱).

(۱) تهورات دبیزت: ئه ڤ پیره میره كاهنی مه دینه نی (مدیانی) بوو، و ناڤی وی ره عۆنیل بوو.
(سفر الخروج ۲ / ۱۸)، و ل جهه كى دی دبیزت: ناڤی وی (یه شروون) بوو (سفر الخروج

مووسا و خزماينيا پيره‌ميتري:

مووسا هه‌يامه‌کي ب ميتقانداری ل مالا پيره‌ميتري ما، به‌لي مووسايي ژي دزاني و خه‌لکي مالي ژي، کو مانا وي ب قي ره‌نگي د مالي دا تشته‌کي به‌روه‌خته، و چونکي هه‌ردويان پيتشي ب ئيک و دو هه‌بوو: مووسايي ب مالي؛ چونکي نه‌و يي بي ماله، و مالي ب مووسايي؛ چونکي نه‌و يا بي سه‌ميانه، ئيک ژ خه‌لکي مالي کو کچه‌کا پيره‌ميتري بوو گۆته بابي خو: بابو، تو قي زه‌لامی بو خو ب کري بگره؛ دا شقانييا په‌زي ته بکه‌ت؛ چونکي شقاني ژ هه‌ميان چيتر تو بگري نه‌و يي ل سه‌ر پاراستنا په‌زي ته يي ب هيز بت، و يي نه‌مين و ده‌سپاک بت؛ دا تو ژ خيانه‌تا وي يي پشتراست بي.

ژ (عبداللاهي کوربي عه‌بياسي) دنيتته فه‌گوه‌استن، دبيژت: هنگي بابي وي گۆتي: تو چ دزاني کو مووسا يي ب هيز و ده‌سپاکه؟ وي گۆت: يي ب هيزه چونکي رۆژا وي په‌زي مه‌ ئاقدای، نه‌و شيا ب تني وي هه‌لاني پراکت يي نه‌ه ده‌ه زه‌لام دنيني هه‌تا دشين راکهن، و نه‌و يي نه‌مينه چونکي رۆژا نه‌ز چوويم من نه‌و داخوازکرييه مالا مه، وي گۆته من: نه‌ز دي به‌را ته چم، و هه‌ر گاڤا من ريکا خو خه‌له‌ت کر به‌رکه‌کي به‌هاقيژه لايي دورست دا نه‌ز لي بچم. گاڤا پيره‌ميتري نه‌ف گۆتنا کچا خو گوه لي بووي، مووسا پتر د چاقتين وي دا مه‌زن بوو، به‌لي چونکي وي دزاني مانا جحيله‌کي زوگورد د مالا وي دا، و نه‌و خوداني دو کچين ل شوييا، تشته‌کي نه‌ يي دورسته وي قيا (شه‌رعييه‌تي) بده‌ته مانا مووسايي ل مالا خو، له‌و وي گۆتي: من

٣ / ١) و ژ هنده‌ک صحابي و تابعيان دنيتته فه‌گوه‌استن کو نه‌ف پيره‌ميتره ژ بنه‌مالا شوعه‌يي بوو، وه‌کي (نبن که‌ثير) فه‌دگوه‌تت.

دڦټټ ئټټك ژ ځان ههر دو كچټټن خو بدهمه ته، بهران بهر هندټ كو تو ههشت سالان شقانييا په زټ من بكهټ، ژ خو ئه گهر ته كرنه دهه سال ئهو قهنجييه كه ژ نك ته، و من نه ڦټټ ل سهر ته ب زه حمت بټخم و بكه مه دهه سال، و ئه گهر خودټ همز بكهت تو د وه فاداري و هه ڦالينيټي دا دټ من ژ چاكان بيټي.

موسا ل بهر هات لهو گوټټ: ئه ڦ عه ڦدا هه يا ته گوټي د ناڅ بهرا من و ته دايه، هه چي ده مي ئه ز پټك بينم ژ ههر دو ده مان (چ ههشت سال بن چ دهه) ئهو من حه ڦټي ته ب دورستي پټك ئينا، و تشته كټي زيده تر ژ من نائيته خواستن، و خودټ ل سهر گوټنا ئهم دبيټرين وه كيله، ئهو مه د بينت و دزانت كاني ئهم ل سهر چ پټك هاتينه.

ب ڦي رهنگي موساي ئټټك ژ ههر دو كچټټن وي بو خو هلبټارت^(۱) و موسا بو زافايټ وي، و دهه سالان شقانييا په زټ وي كر، و پشتي عه ڦدا وي د گمل خه زويرټ وي ب دووماهي هاتي وي ڦيا بزڦرټه وه لاتي خو، و دبيټرن: هنگي ژيټي موسايي گه هشتبوو چل ساليټ.

هلبټارتنا موسايي بو پټغه مبهرينيټي:

ده مي پټغه مبهري خودټ موساي -سلاڦ لي بن- هه دهه ساليټ شقانيټي بو خه زويرټ خو پټك ئينا، و ئهو ب عه يال ڦه زڦريه مصري مه زنترين سهرهاتي د ژينا خو دا موساي ديت: سهرهاتييا هلبټارتنا وي بو پټغه مبهرينيټي ب رهنگه كټي ئټټكسر ژ لايټ خودټ ڦه.

(۱) تهورات دبيټن: نافي وي كچكي يا موساي بو خو هلبټارتي (صه ڦفوروا) بوو. (سفر الخروج ۲ / ۲۱).

دهمى مووسا گههشتييه دهقهرا (سينائى) و نيزيكي چيائى طوورى بووى، شهقى ب سهر عهردى دا گرتبوو، دنيا سر و سهقم بوو، مووسا و عهبالى خو ژ چيائى دهرباس بوونه لايى روناقايايى، و چونكى مووسا ب ريكى يى شارهزا نهبوو رى ل وى بهرزه بوو، و وى نهزاني دى ب كيژ لايى دا چت، ل سهر ملتى خو يى راستى زقيرى بهرى وى ب چيائى كهفت، ناگرهك هاته بهر چاقان، مووسايى گوته بچويكتين خو: كانى راهستن نهزى ناگرهكى ژ لايى طوورى قه دبينم؛ بهلكى نهز خهبرهكى بو ههوه بينم، يان بهلكى نهز هندهك ناگرى بو ههوه بينم دا هوين خو پى گهرم بكن.

دهمى مووسا ب نك ناگرى قه هاتى وى ديت ناگر يى ژ دارهكى بلند دبت، ل وى گفاندئ دكهفته روناقايا چيائى ل هنداقى نهالا (طوايى)، ل دهستپيكتى وى هزركر ناگر يى بهربويه دارهكى، ب نك قه چوو، چهند گاقهكان نيزيك بوو، سههمى سهرى وى گرت..

نهقه چيه؟

ههر وهكى روناهييه نه ناگره؟! نهگهر نه پا بوچى دار ناسورث؟ چهند ناگر ژى بلند دبت كهسكاتييا دارى يا زندهتر لى دئيت؟ نهقه چيه؟

گاغا مووسا گههشتيى، خودى ب خو -ب ههمى مهزنييا خو قه- گازى وى كر: ((ئهى مووسا، هندی نهزم نهز خودى مه، خودايى ههمى چيكريان..)) قهدرگرتنهكا مهزن بوو، نه ب تنى بو مووسايى، بهلكى بو نفسى مرؤقى ههميى، خودى ژ بانين بلند بيته كههمى و عهدهكى خو باخيقت، نه كارهكى بچويكه.

((ئهى مووسا نهز خودايى تهمه، قيجا بو خو نامادهكرن بو ناخافتنا د گهل خودايى خو، تو خو پيخواس بكه و پيشقه وهره، تو يى ل جههكى

پېرۆز.. ئەي مووسا، من تو بۆ په ياما خو بېي هلبژارتې، قتيجا تو گوھ بده وي تشتې بۆ ته ب وه جي ژ نک من دئيت: هندی ئەزم ئەز ئەو خودامه يي ژ من پيټه تر ب دورستي پهرستن بۆ کەسې دى نائيتە کرن، چو هه قپشک من نينن، قتيجا تو پهرستنا من ب تنې بکه، و تو نقيژي بکه و بهحسې من ب تنې تيدا بکه. هندی ئەو دەمه يي مروڤ پشتي مرنې تيدا رادبن هەر دئ ئيت، نيزيکه ئەز وي دەمې ژ خو ژي قەشيم، قتيجا چاوا خەلک دئ زانن؛ دا هەر نهفسەک ب وي کارې د دنيايې دا کری ژ باشي و خرابيان بيته جزادان. قتيجا -ئەي مووسا- بلا ئەو کەس ته ژ باوهرى نينانا ب قى دەمې پاشدا نه بهت يي باوهرى پي نه نيناي، و دوکەفتنا دلچوونين خو کری، و دره و ب قيامه تي کری، ئەگەر تو دئ تيچي..).

پاشى بهرى خودي (ته کليفا مهزن) ل وي بکهت، و بيژتي: هه ره قهستا فيرعهوني بکه، و دا ئەو بۆ وي بهرچاڤ بکهت کو چو تشت ل بهر وي ناسي نابن و هەر تشته کي وي قيا ئەو وي دکەت بلا چەند يي غەريب ژي بت، خودي گۆتي: ((ئەو چييه د دەستي ته يي راستي دا ئەي مووسا!)).

مووسايي گۆت: ئەو گۆپالي منه، دەمې ئەز ب ريټه دچم ئەز وي ددهمه بهر خو، و ئەز بهلگان بۆ پهزي خو پي دوه رينم؛ دا بچەرن، و هندهک مفايitin دي ژي بۆ من تيدا هه نه.

خودي گۆته مووساي: ((تو گۆپالي خو بهاقيته)).

ئينا مووسايي ئەو هاقيته عهردى، و د گاشي دا ئەو بوو مار و ب ريټه چوو.. مووسا ژ قى چەندې عه جي بگرتي بوو، و ترسه کا مهزن د دلتي وي دا پهيدا بوو، لهو پاشپاشکي ئەو زقري و خو ژ وي ماري دويرکر و قيا برهقت.. خودي گۆتي: ((وي ماري بگره، و ژي نه ترسه، ئەم دئ جاره کا دي

وی کهینه گۆپال، و تو دهستی خۆ بکه د بن چهنگی خۆ قه ئهو دئ ده رکهفت سپی وهکی به فری بیتی چو نهخوشی لی بن؛ دا ئهو بو ته بته نیشانه کا دی. مه ئهو چهنده کر؛ دا ئهم ژ وان نایهتین خۆ یین مهزن نیشا ته بدهین یین دبنه نیشان ل سهر شیان و دهسهلاتا مه یا مهزن، و راستیا پیغه مبه رینیا (ته)).

پشتی خودی ئهف ههردو موعجزه نیشا پیغه مبه ری خۆ موسایی داین گۆتی: ((ئهی موسا، هه ره نک فیرعهونی؛ چونکی ئهو یی ژ پی خۆ ده رکهفتی و بی ئه مریا خودایی خۆ یا کری، هه ره به ری وی بده ته وحید و په رستا خودی)).

موسایی گۆت: خودایی من، من مرۆقهک ژ ملله تی فیرعهونی یی کوشتی، و ئه ز دترسم ئهو ژی من پیش وی قه بکوژن، و برایی من هاروون ژ من ئه زمان په هوانتره، قیجا تو وی ژی د گهل من به نیره دا ئهو من راست ده ریخت، و دا ئهو پیش من قه وی تشتی بیترت یی من دقیت بو وان ئاشکه را بکه م، هندی ئه زم ئه ز دترسم ئهو من دره وین ده ریخن ده می ئه ز دیترمی: ئه ز پیغه مبه ره کم بو هه وه هاتیمه هنارتن. خودایی من، تو سنگی من بو من فره بکه، و کارئ من ل بهر من ب سانه ی بیخه، و تو ئه زمانی من ب گۆتا ره هوان به رده؛ دا ئهو د گۆتا من بگهن.

خودی گۆتی: ((ئهم دئ داخوازا ته ب جه ئینین، و دئ ته ب برایی ته ب هیز ئیخین، و دئ هیجه ته کی ل سهر فیرعهونی و ملله تی وی دهینه هه وه قیجا ئهو نه شین چو خرابییی بگه هیننه هه وه. هوبن ههردو -ئهی موسا و هاروون- و هه چییی باوه ری ب هه وه ئینای دئ یین سه رکهفتی بن ل سهر فیرعهونی و ملله تی وی؛ ژ بهر نایهتین مه و ئهو حقیقا د گهل هه وه دا)).

ژ قئی دان و ستاندنی دو مسهله بۆ مه ئاشکهره دبن:

یا ئیکتی: موسا پیچهکی د ناخفتنا خو دا شه دما، و نه زمانتی وی یی ره هوان نه بوو، و د نه گهرا قئی چهندی دا دبیرن: ده می موسا هیتستا یی ساقال قسرا فیرعهونی، ژنا فیرعهونی یاری بۆ دکرن و نمو دهلاقییت، فیرعهون ب رهخ وی شه بوو، ئینا وی موسا کره د کۆشی دا، موسای ریهین وی کیشان، فیرعهون عهسه بی بوو، و گۆته هندهک زیره قانین خو: وهرن قئی بچوکی بکوژن، ژنا فیرعهونی مهدهر بۆ موسایی کر و گۆت: نمو یی بچوکه قهسپی و پهلی ژیک جودا ناکت. فیرعهونی گۆت: باشه نم دئی وی جهربینین، و گاغا وان پهلهک و قهسهک داناینه بهر موسایی، وی دهست دا پهلی و کره د ده قئی خو دا. ژ بهر قئی چهندی نه زمانتی وی گران بوو.

یا دووی: بهری موسا ژ مصری برهقت دزانی وی برایهک هه بوو، و ناقی وی هاروون بوو، لهو وی داخواز ژ خودی کر کو برایی وی ژی د گهل وی بکهته پیغه مبهر، و خودی داخوازا وی ب جهینا و وهی بۆ برایی وی ژی هنارت.

موسا ل کۆچکا فیرعهونی:

پشتی موسا ژ چیا یی طووری زقریبه شه، نمو د گهل عیالی خو زقیری مصری، ب چ رهنگ؟ و گاغا گهشتییه مصری کیشه چوو؟
قورنانی په ده ژ سه قئی ئیکتی رانه کرییه.. دبت نمو زقریبه مالا خو، ل نک برایی خو هاروونی؛ دا سوچه تا قاصدییا خو و وی بۆ نک فیرعهونی بۆ وی شه گپرت.

قورئان ئیکسر بۆ مه بهحسی موسا و هاروونی دکهت دهمی ئهو ل کۆچکا فیرعهونی ناماده بووین.. کۆچک یا تژیبوو ژ مهزن و کهنکهنیتن مصری، ههقالین فیرعهونی یین نیزیکی، و ل سهری دیوانی فیرعهون ل سهر عهرشی خو یی مهزن.. یی بچویک یی روینشتیبوو، یی مهزن د چاقین خهلکی دا، و یی بچویک د چاقین موسا و هاروونی دا، فیرعهون یی روینشتیبوو و (بویکین لاستیکی) ب سهروکاتییا (هامانی سهروک وهزیر) ههمی د بن وی دا دروینشتیبوون، پشتی موسا و هاروون ب ژۆر کهفتین ئیکسر دان و ستاندنی د ناقبهرا ههردو لایان دا دهست پی کر، و سووره تا (الشعراء) وی دان و ستاندنی ب فی رهنگی بۆ مه قهدهگوهیت:

موسا و هاروونی گۆته فیرعهونی: هندی ئەمین ئەم ژ نک خودایین ههمی چیکرییان قه بۆ ته و مللهتی ته یین هاتینه هنارتن: کو تو ئیسرائیلییان بهرده؛ دا ئهو د گهل مه بچن.

ئەف کاره ل بهر فیرعهونی یی ب ساناهی نهبوو، ئهو ئسرائیلییان بهردهت دا ئهو د گهل موسا و هاروونی بچن، ئەقه کارهکی ب ساناهی نینه، ئەگه ئهو چوون پا کی دئ خولامینییا قبطییان کهت؟ پشتی هنگی فیرعهون ئهوه یی دبیتزه خهلکی: ئەزم خودایین ههوه یی مهزتر، قیجا چاوا ئەفرۆ موسا بیت و گومانن بۆ خهلکی د فی مهسهلا مهزن دا چی بکهت؟ و موسا کییه؟ ئهوه یی فیرعهونی ب خو د مالا خو دا ب خودانکری!

فیرعهونی قیا بیرا موسای ل فی چهندي بینتهقه؛ دا وی کیم بکهت، لهو وی ب منهت قه گۆته موسایی: ئهري ما مه تو د مالا خو دا ب زارۆکینی ب خودان نهکری، و تو چهند سالهکان ژ ژییی خو د بن چاقتیریا مه دا نهبووی، و ته ب کوشتنا زهلامهکی ژ مللهتی من تاوانهک

کر ده می ته دربهک لی دای، و تو ژ وان بووی یین قهنجییا من ژ بیرکری و کوفر ب خوداینییا من کری؟^(۱)

موسایی بهرسقا فیرعهونی دا و گوت: من ئهو کر یا ته گوتی بهری خودی وه حییی بو من بهنیرت، و من بکه ته پیغه مبهر، قیجا ئه ز ب ره قین ژ مالا هموه ده رکه فتم و چوومه مه دیهنی، ده می ئه ز ژ هموه ترسیایم کو هون پیش وی کاری شه یی من بی دهستی کری من بکوژن، ئینا خودایین من ژ قهنجییا خو پیغه مبهرینی و زانین دا من، و ئه ز کر مه ژ پیغه مبهران. و ما تو وی خودانکرنی یا ل مالا ته ل سهر من دکیه منته و ته ئسرائیلی بو خو یین کرینه بهنی تو کورین وان دکوژی و ژنین وان زتندی دهیلی؟ فیرعهونی گوته موسایی: و خودایین چیکرییان یی تو دبیزی تو پیغه مبهری ویی کییه؟

موسایی گوت: ئهو خودان و رتفه بهری عسمانان و عهردی و ههر تشته کی د ناچه ری دایه، ئه گهر هوبن ب وی چهندی دخودان باوه رن، باوه رییی بینن.

فیرعهونی -دا حماسا خهلکی دیوانی بئازرینت- گوته وان مه زنین ملله تی خو یین ل دور وی: ئه ری هموه گوھ ل گوتنا موسایی یا عه جیب نینه؟ ئهو یی دبیزت: کو خودایه کی دی هیه ژ بلی من!

موسایی گوت: ئهو خودایین ئه ز بهری هموه دده می ئه وه یی هوبن و بابین هموه یین ئیکتی ئافران دین، قیجا چاوا هوبن په رستنا چیکریه کی وه کی خو دکهن، و بابین وی ژی وه کی یین هموه یین مرین؟

(۱) مهعنا ئهف فیرعهونه ههر ئهو بوو یی موسا د مالا وی دا هاتییه ب خودانکرن.

فیرعهونی دا کهریتن خه لکی دیوانا خو قه کهت و موسایی دره وین
دهریخت گوت: هندی پیغمبهری هموهیه نهوی بو هموه هاتییه هنارتن یی
دینه، گوتنه کا کهس باوهر نه کهت دبیرت!

موسایی گوت: نهوه خودایی روزهه لاتی و روزهه لاتی و هر تشته کی
د نایبهری دا هه ی ژرناهی و تارییی، و نهغه هندی فهر دکهت هوین
باورهی بی ب وی ب تنی بینن نه گهر هوین دخودان عه قل و تیگه هشتن بن!
هنگی فیرعهونی ب گه فکرن قه گوتنه موسایی: نه گهر تو خودایه کی دی
ژ بلی من بو خو بدانی سویند بت نهز دی ته کهمه د گمل وان یین من
گرتین.

موسایی گوت: نهری تو دی من گری، خو نه گهر نهز ده لیله کی ناشکهر
ژی بو ته بینم راستییا گوتنا من ناشکهر بکهت؟

فیرعهونی گوت: پا کا دی وی ده لیلی بینه، نه گهر تو د گوتنا خو دا
ژ راستگوییانی.

ئینا موسایی گوتیالی خو هاقیت و د گاقی دا نهو بوو شه هماره کی
دورست، و وی دهستی خو ژ بهریکا خو ئینا دهری د گاقی دا نهو بیی
نه خوشییه ک لی بت سپی بوو وه کی به فری، کو بینهران مهنده هوش بکهت.

فیرعهونی ژ ترسین هندی دا کو مه زنین ملله تی وی باوره ریی
ب موسایی بینن گوتنه وان: هندی موسایه سیره بهنده کی زیره که، وی دقیت
ب سیره بهندییا خو نهو ههوه ژ عهردی ههوه دهریخت، قیجا هوین بو وی
چ دبیرن دا نهز ب یا ههوه بکهم؟

یه عنی: فیرعهونی وهسا جقاتا خو تی گه هاند کو موسا و برایی وی
ب قی کاری دقیت (ننقیلا به کی) بکهن، وه لاتی بیخنه بن دهستی خو.. هر

ئەو ھېجەتە يا حەتا ئەقرو ژى فيرعەون بۆ خۆ دگرن دەمى دقتين دربەكى بوشيننە خودانين حەقيين، و مللەتى فيرعەونى يى بى ھەلوست زوى ئەف گوتنا مەزنى خۆ باوەرکر، و وان ژى ژ لايى خۆ قە پشتگيريا فيرعەونى کر، و گۆتن: ئەى فيرعەونى مەزن! تو مەسەلا مووسا و ھاروونى پاشدا بىە، و تو ھندەک لەشکەرى بەننيرە باژتيران؛ دا ئەو ھەر کەسەكى شارەزا د سىرەبەنديين دا بۆ تە کۆم بکەن، بەلکى ئەو بشين بەرسقا قى سىرەبەنديين بەدەن يا مووسا پى ھاتى.. و فيرعەونى داخووزا (رەئيا) مللەتى کر کانى ئەو چ ل مووسايى بکەت، ھەر وەكى وى ب قى چەندى دقتيا وان تى بگەھينت کو حوکمى وى -ئەوى مووسايى دقتيت نەھيلىت- حوکمەكى ديموقراتى و تژى عەدالەتە، ئەھا بەرى خۆ بەدەنى ئەز بىي ھەوہ چو پىگاغان ناھاقتيم، ئەز ب گوتنا ھەوہ دکەم، بەلى مووسايى دقتيت قى ديموقراتيا مە نەھيلىت و حوکمەكى دکتاتۆرى پيشقە بينت!

پشتى خەلکى جقاتى ئەو گۆتى يا مە بەرى بينەكى قەگىراى، کەيفا فيرعەونى گەلەک ھات، کەيفا وى ھات کو مللەت ب گوتنا وى قانع بوو دەمى وى گۆتى: مووسا سىرەبەندە، لەو فيرعەونى -دا ھىشتا جامىريا خۆ بۆ جقاتى ئاشکەرا بکەت- گۆتە مووسايى: تو ب خۆ ژقانىكى بۆ مە و خۆ بدانە؛ دا ئەم ھەردو لا لى حازر بين و بەلکى خەلک ب چاقتين خۆ بينن کانى سىرەبەندييا کى ژ مە يا موکمتەرە.

مووسايى گۆتى: ژقانى مە بلا دەمى تيشتەگەھى بت ل پوژا جەژنا خەملاندنى، يا کو خەلک تيدا بەطال دبن، و پىکقە کۆم دبن..

د ناقبەرا موسا و سېره‌بەندېن فېرعەونى دا:

ئەو رۆژ ھات يا ژقان پى ھاتىبەدان، فېرعەونى بېرىار دا سېره‌بەندېن ژ ھەمىيان شاره‌زاتر ل مصرى بېنە كۆمكرن؛ دا ئەو ل پىش چاقتىن خەلكى ھەڤركىيا موساىى بكن، و (ئەو دى پى خودان ئىفلەح بت پى ئەڤرۆ بشىتە پى دى) ھوسا فېرعەونى (تەصرىح) دان بەرى ھەڤركى دەست پى بكت.. بەلى پىشى ھەڤركى پى دەست پى كرى، و ل پىش چاقتىن خەلكى ھەمىپى موسا شىايە وى، ئەو ل (تەصرىحا) خۆ لىڤه‌بوو، و گۆت: ئەڤ ئەنجامە پى دورست نېنە، و پىلانەك د پىشت مەسلە پى را ھەپە، ئەڤ ھەلوپستى فېرعەونى بېرا مروڤى ل وى يارىيا دىمۆقراتى دئىنتە ڤە يا ئەڤرۆ گەلەك رۆڤم مللەتېن خۆ پى دخاپېن، ئەوا دبېژنى: ھلبېژارتن (ئىنتخابات)، دەمى دبېژن: ھەچىپى بڤىت بلا بىت خۆ پىشكىشى مللەتى بكت، و ب رەنگەكې دىمۆقراتى ئەم دى خۆ بەرېژىر كەپن و بلا مللەت ب دلې خۆ وى بو خۆ ھلبېژىرت پى وى دڤىت.. و گاڤا مللەتى ئەو ھلبېژارت پى ب دلې رۆڤمى نەبت، رۆڤم دى ھەوار كەت: دىمۆقراتىيەت يا د خەطەر پى دا، ئەنجام دڤىت بېنە گوھارتن!

(رۆڤا ھلبېژارتنان) ھات! فېرعەونى سېره‌بەندېن خۆ كۆمكرن، سېره‌بەندان گۆتې: ئەرى ئەگەر ئەم شىايەنە موساىى تو دى خەلاتەكى دەپە مە؟ فېرعەونى گۆت: بەلى ئەگەر ھوپن شىانە وى كرىيەكا باش دى بو ھەو ھەبت، و ھوپن دى ژ وان بن پىن نىزىكى من.

پاشى ل جە و دەمى كۆمبوونى ئامادەبوون، سېره‌بەندان د ناقبەرا خۆ دا دان و ستاندن كر و ھىدى د گەلىك ئاخفتن، و وان گۆت: ھندى موسا و ھاروونە دو سېره‌بەندن وان دڤىت ب سېره‌بەندىيا خۆ ھەو ڤ وەلاتى ھەو

دەریخن، و وئ ریبازا بلند ژ سیرەبەندیی یا هۆین ل سەر نەهیلن، قیجا
هۆین فەند و فیتا خۆ موکم بکەن، و هۆین هەمی پیتکە و ب ئیک ریزی
وهرنی، و ئەو تشتین دەستین هەوه دا ب ئیک جازی هۆین بەهائین؛ دا
هۆین خەلکی حیبەتی بکەن، و دا هۆین بشینە سیرەبەندییا مووسای و برایی
وی، و ئەفرۆ ئەو دئ گەهتە مرادئ یی بشیتە یی دی و سەرکەفت..

عەینی وان گۆتن و (تەصریحاتان) بوون یین فیرعەونی گۆتین..

مووسایی دەمی ئەف چەندە ژ وان دیتی بو شیرەتکرن گۆتە وان: هشیار
بن، هۆین چو درەوان ژ نک خۆل سەر ناقتی خودئ نەکەن، ئەگەر ئەو
ب عەزابەکا ژ نک خۆ دئ هەوه تئ بەت، و ب راستی ئەو کەس رویرهش و
شەرمزار بوو یی ب ناقتی خودئ درەوی بکەت.

سیرەبەندان گوھ نەدا گۆتتا مووسای و ب دڤنلندی قە گۆت: ئەوی
مووسا، یان تو گۆپالی خۆ بەراهییی بەهائین یان ئەم دئ دەست یی کەین و
وی تشی هائین یی مە هەمی.

مووسای گۆتە وان: هۆین بەراهییی وی تشتی هەوه هەمی بەهائین.

ئینا وان وەرئس و گۆپالین خۆ هائین، و بو خۆ شیرنکرن و منافقی
سیرەبەندان گۆت: سویند ب مەزنییا فیرعەونی ئەم دئ سەرکەفین!

وان وەرئس و گۆپالین خۆ هائین، و ژ بەر سیرەبەندییا وان یا موکم
مووسای -و خەلکی نامادەبووی ژئ- هزرکر هەما راستە ئەو وەرئس و
گۆپالین وان هائین مارن یین ب رتقە دچن، ئینا مووسا د دل دا ب ترسی
حەسیا.

وئ گاقتی خودئ گۆتە مووسایی: تو ژ چو نەترسە، هندی تویی تو ژ شان
سیرەبەندان و ژ فیرعەونی و لەشکەری وی بلندتری، و تو دئ شییە وان. و

تو وی گۆپالئی خوئی کو د دهستی ته یی راستی دا بهاقتیژه ئەو دئ وهریس و گۆپالین وان داعویرت؛ چونکی یا وان بهرانبهری ته چیکری فهند و فیتلا سیره‌به‌ندییه، و یی سیره‌به‌ند ل کیفه بت ب سیره‌به‌ندییا خو ناگه‌هته مرادئ.

موسایی فه‌رمانا خودایی خو ب جهئینا و گۆپالئی خو هاقیتت، و وی ئەوئ بوویه ماره‌کی ژ راستی ئەو کارئ وان چیکری داعویرا، و حه‌قی ناشک‌ه‌را بوو و وان چو هیتجه‌ت نه‌مان.

باوه‌رییا سیره‌به‌ندان:

گا‌فا موسایی گۆپالئی خو هاقیتتی و ئەو بوویه شه‌هماره‌کی مه‌زن و ئەو سیره‌به‌ندی داعویرای یا سیره‌به‌ندین فیرعه‌ونی ئینای، بو سیره‌به‌ندان و بو خه‌لکی ناماده‌بووی هه‌مییا‌ن ناشک‌ه‌را بوو کو موسا یی حه‌قه و کو ئەو پیغه‌مبه‌ری خودییه و به‌ری خه‌لکی دده‌ته حه‌قییی، و ئەوا وی کری موعجیزه‌یه‌ک بوو ژ نک خودئ و نه سیره‌به‌ندی بوو وه‌کی فیرعه‌ونی دقیا خه‌لکی تی بگه‌هینت، له‌و سیره‌به‌ند هه‌می ل جهئ لئ کۆمبووین هاتنه‌شکاندن، و فیرعه‌ون و ملله‌تی خو شک‌ه‌ستی و ره‌زیل شه‌گه‌ریان. و سیره‌به‌ندان ده‌می شیانا خودئ یا مه‌زن دیتی هیتشتا ل مه‌یدانا هه‌ف‌رکییی، و ل پیتش چاقین فیرعه‌ونی و خه‌لکی دی ژئ بو خودئ چوونه سو‌ج‌دئ، و گو‌تن: مه‌ باوه‌ری ب خودایی هه‌می چیکرییا‌ن ئینا، خودایی موسا و هاروونی، و ئەوه یی په‌رستن دقیت بو وی ب تنئ بیته‌کرن.

ئه‌نجامئ قئ (هلبژارتنا دیمۆقراتی) ل دلئ فیرعه‌ونی نه‌هات، چاوا هۆسا ب سانا‌هی ئەز خو ب ده‌ست موسا و هاروونی شه‌ به‌رده‌م؟ ئەفه‌ چ بوو من ئینایه‌ سه‌ری خو؟

فیرعمونی گوته سیره‌به‌ندان: ئه‌ری هه‌وه باوه‌ری ب موسایی ئینا، و هه‌وه دویکه‌فتنا وی کر به‌ری ئه‌ز ده‌ستویری ب وی چه‌ندئ بده‌مه هه‌وه؟ هندی موسایه مه‌زنی هه‌وه‌یه وی سیره‌به‌ندی یا نیشا هه‌وه دای؛ له‌و هه‌وه دویکه‌فتنا وی کر، قتیجا سویند بت ئه‌ز ده‌ست و پییتن هه‌وه راست و چه‌پ بپریم، ده‌سته‌کی ژ لایه‌کی قه و پییه‌کی ژ لایه‌کی دی قه، و هه‌وه ب قورمیتن دارقه‌سپان قه به‌لاویسم، و هوین -گه‌لی سیره‌به‌ندان- دئ زانن کی ژ مه: ئه‌ز یان خودایه‌ موسایی یه‌ عه‌زاب دژوارتر، و به‌رده‌وامتره؟

((چاوا هه‌وه باوه‌ری ئینا به‌ری ئه‌ز ده‌ستویری بده‌مه هه‌وه؟!)) ئاخ‌ری د ده‌وله‌تا فیرعمونی دا چه‌ی نابت که‌سه‌ک خه‌ونه‌کی ژئ بیینت ئه‌گه‌ر فیرعمونی مه‌زن ده‌ستویری نه‌ده‌تی، قتیجا چاوا هه‌ندک رابن باوه‌ریه‌ی ب دینه‌کی بیین هیشتا فیرعمونی ده‌ستویری نه‌دای؟ ئه‌قه چه‌ی نابت!

به‌لی چاوا فیرعمون خه‌لکی قانع بکه‌ت؟ فیرعمونی -و ده‌زگه‌هیتن وی بیین راگه‌هاندن- وه‌سا د ناڤ خه‌لکی دا به‌لاڤکر کو ئه‌قا ل رۆژا جه‌ژنی چیبوی پیلانه‌ک بوو موسایی دژی فیرعمونی گتیرا، (تتفاکه‌ک) بوو وان کری دا ئه‌و ب قئ ره‌نگی خه‌لکی دژی ده‌سه‌ه‌لاتا فیرعمونی راکهن، مه‌عنا راستبوو ده‌می مه‌ گوته‌ی: موسا و هاروونی دقتیت (ئنفیلابه‌کی) دژی حوکه‌ی فیرعمونی بکه‌ن!

و ملله‌تی فیرعمونی باوه‌ری ب قئ دره‌وا مه‌زن ئینا..

ده‌می فیرعمونی گه‌فین کوشتنی ل سیره‌به‌ندان کرین سیره‌به‌ندان گوته‌ی: هه‌چیا ژ ته‌ دئیت بکه‌، ئه‌م ته‌ نا‌هلیژترین، و گوهدارییا ته‌ ناکه‌ین، و دو‌چوونا دینی ته‌ ناکه‌ین، و ته‌ ب سه‌ر وی نائیخین یا موسا بو مه‌ پی هاتی ژ نیشانین ئاشکه‌را، و ئه‌م خوداینیا ته‌ یا ژ دره‌و ب سه‌ر خوداینیا

وی خودایئ ئەم ئافراندین نائێخین، قتیجا تو وی تشتی د گهل مه بکه یئ تو دکهی، ههما دەسهلاتا ته د قئ ژینا دنیایی دایه، و ئەوا تو دئینییه سهری مه عمزابه که گاڤا خلاس خلاس، هندی ئەمین مه باوهری ب خودایئ خو و پتغهمبهری وی ئینا؛ دا ئەو گونەهین مه و وی سیره‌به‌ندییا ته زۆری ل مه کری کو ئەم فیڕبیینی بو مه ژئ ببهت. و جزایئ خودی بو مه ژ جزایئ ته -ئەوی فیڕعه‌ون- چیتره، و عمزابا وی ژئ بو وی یئ گوهدارییا فه‌رمانا وی نه‌کهت به‌ردوامتره. هندی ئەوه یئ ب کوفری بیته نک خودایئ خو عمزابا جههنمی بو وی ههیه ئەو دئ پی ئیته عمزابدان، نه ئەو تیدا دمتر و رحهت دبت، و نەدژیت ژینه‌کا خوشیی پی ببهت، و هه‌چی بیته نک خودایئ خو و ئەو یئ خودان باوه‌ر بت و چاکی کرین، ده‌ره‌جین بلند د به‌حه‌شتین به‌رده‌وام دا بو وی هه‌نه، روبرار د بن داروبارتین وی دا دچن هه‌ر و هه‌ر ئەو دئ تیدا مینن، و ئەڤ نعمة‌تا هه‌ر و هه‌ر جزایه‌که ژ خودی بو وی یئ نه‌فسا خو ژ پیساتی و قیرژ و شرکی پاڤژکری، و په‌رستنا خودی ب تنی کری و گوهدارییا وی کری، و چووبته نک خودایئ خو بیتی شریکه‌ک بو وی چیکر بت.

چهند خوێلندکرنه‌کا مه‌زنه (ئیمان) د دلێ خودانی دا په‌یدا دکهت، ئەڤ سیره‌به‌ندین به‌ری بیست خه‌به‌ران به‌ری وان ل (خه‌لاتی) و (نیزیکییا فیڕعه‌ونی) نوکه‌ کوشتن و هلاویستن ل به‌ر وان تشته‌کی سڤکه، ماده‌م د ریکا خودی دایه.. پستی هنگی چ ب سه‌ری وان هات؟ و فیڕعه‌ونی چ د گهل وان کر؟

قورئانی ئەڤ چهنده بو مه دیار نه‌کریه، به‌لی وه‌سا یا دیاره کو فیڕعه‌ونی گه‌فا خو ب جهننا و ئەو د گهل وان کر یا وی گوتی، به‌لی هه‌ر یا وی قیای چی نه‌بوو.

پشتی ههڤرکییی:

پشتی ب ڤی رهنگی ژیتگۆتی ههڤرکی ب دووماهی هاتی، و سیره‌به‌ندان باوه‌ری ئینای و ناماده‌بوونا خو بو خوگۆریکرنا د ریکا دینی موسایی دا دیارگری، خه‌لکی کۆمبووی حیبه‌تی مان، و گه‌له‌ک ژ وان گۆت: نه‌گه‌ر دینی موسایی یی حه‌ق نه‌با سیره‌به‌ندان هۆسا زوی باوه‌ری یی نه‌دنیئا..

خه‌لک ژ مه‌یدانی شه‌ره‌ڤین، دویکه‌فتیتین موسایی ژ ئسرائیلیان هه‌ست ب سه‌رفه‌رازییی کر، و بزاقا وان د باژتیری دا خورتتر لی هات حه‌تا ده‌ره‌جه‌کی ئه‌و بو فیرعه‌ونی و دویکه‌فتیتین وی بوونه جه‌تی ترسی، له‌و فیرعه‌ونی داخوازا به‌ستنا کۆمبوونه‌کا به‌رفه‌هکر، و هه‌می مه‌زن و پیشکیتشین ده‌وله‌تی شه‌خواندنی.

پشتی دان و ستاندنه‌کا درتژ خه‌لکی جقاتی هاتنه سه‌ر به‌حسی موسایی و گازییا وی، فیرعه‌ونی گۆته مه‌زنین ملله‌تی خو: من به‌یلن دا ئەز موسایی بکوژم، و بلا ئەو گازی وی خودایی خو بکه‌ت یی ئەو دبیتژت وی ئه‌وی هنارتی؛ دا وی ژ ده‌ست مه‌ بینته‌ده‌ر، هندی ئەزم ئەز دترسم ئەو دینی هه‌وه بگۆه‌ورت یان ئەو خرابکارییی د عه‌ردی مصری دا ئاشکه‌را بکه‌ت.

((من به‌یلن دا ئەز موسای بکوژم))!

ئه‌ری ما کی ئه‌و گرتبوو حه‌تا ئەو ڤی ئاخفتنی بیژت؟ یان تو بیژی وی ئەف ئاخفتنه بو هندی گۆت؛ دا ئەو خه‌لکی جقاتی وه‌سا تی بگه‌هینت کو ئەو بیی وان تشته‌کی ناکه‌ت؟! پشتی هنگی مه‌عنا وی چیه‌ فیرعه‌ون نه‌یاره‌تییا خو بو موسایی ب مه‌صلحه‌تا خه‌لکی شه‌ گری دده‌ت؟ گۆت: ئەز

دئ مووسایی کوژم؛ چونکی ئەز دترسم ئەو دینئ ههوه بگوهورت و خرابییئ
د عەردی دا بکەت!

چەند فیرعەونەکی جامیرە!! ئەو ب خوژ کلۆفانکا سەری حەتا بنئ
پییان فەساد و خرابییە، و دترست مووسا فەسادئ د عەردی دا بکەت.. ما
نە وەرپادان و خاپاندنەکا ل (مستەوایی) فیرعەونییە؟! پشتی هنگی ئەو یئ
دبیترت: (ئەز دترسم..) باشە ئەگەر ئەو دترست پا ئەو چ خودایینی بوو ئەو پئ
دخوری؟!!

پشتی فیرعەونی گۆتتا خوژ دووماهی ئینای رتیبەر و مەزنین مللەتئ
وی گۆت: ئەری ما تو دئ مووسایی و مللەتئ وی یئ ئسرائیلی هتلی دا
ئەو خەلکی ل عەردئ مصرئ د سەر دا ببەن و دینئ خەلکی بگوهورن و
عەبدینییا تە و یا خوداوەندتین تە بهیلن؟ هەر ئەو گۆت بوون یئین فیرعەونی
گۆتین وان فەگتیران.

گاڤا فیرعەونی ئەف گۆتتە ژ وان بهیستی (تەئکید) ل سەر بریارا خوژ یا
کەڤنەنوی کر و گۆت: گۆتتا ب ترسی فایدهی ناکەت، دڤیت ئەم جارەکا دی
دەست ب کوشتنا کوپتین ئسرائیلییان بکەین؛ دا هژمارا وان زێدە نەبت، و
کچتین وان بو خدامینییی دئ هتیلین، و ب قی رەنگی ئەم دئ د سەر وان را
بین.

و سوحبەت د ناڤ خەلکی دا بەلاڤبوو کو فیرعەونی دڤیت مووسایی
بکوژت، ئینا مووسایی د رویی فیرعەونی و دەستەکا وی دا گۆت: هندی
ئەزم من خوژ ب خودایی خوژ و خودایی ههوه پاراستییە ژ هەر کەسەکی خو
ژ تەوحید و گوهدارییا خودئ مەزنتەر ببینت، و باوەرییی ب وی رۆژی
نەئینت یا خودئ حسیبئ تیدا د گەل بەنییان دکەت.

ئسرائیلی و تنگافییه کا دی:

چاره کا دی زه بانییین فیرعهونی ب ناث باژیری کهفتن، و زۆردارییا خو ل سهر مللهتی موسایی نوی کرهقه، ئسرائیلییان هوارین خو گهاندنه موسایی، موسایی گوته مللهتی خو: هوین داخوازا هاریکارییی ژ خودی دژی فیرعهونی و مللهتی وی بکهن، و بیهنا خو ل سهر وی نهخوشییا ژ فیرعهونی گهشتییه ههوه و عهیالی ههوه فرهه بکهن. هندی عهرده ههمی بو خودییه یی وی بقیت ژ بهنییین خو ب میراتگری نهو لی ددانن، و دووماهییا باش بو وییه یی تهقویا خودی بکهن و پیگیرییی ب فهرمانیین وی بکهن.

مللهتی موسایی گوته پیغه مبهری خو: بهری تو بو مه بیی و پشتی تو بو مه هاتی ژی نه ب کوشتنا کوران و هیلانا کچان دهاتینه ئیشانندن.. موسایی گوته وان: بهلکی خودایی ههوه نهیاری ههوه فیرعهونی و مللهتی وی تی ببهت، و پشتی تیبرنا وان ههوه ب جیگری ل عهردی وان بدانت، قیجا بهری خو بدهته ههوه کانی هوین دی چاوا کاری کهن، کانی دی شوکرا وی کهن یان دی کافر بن؟

خهلکی مصری و غزهبا خودی:

دهمی فیرعهونی هیزا خو ب کارئینای دا خودان باوهرین ئسرائیلی نازار بدهت، خودی ژی هیزا خو ب کارئینا و غزهبا خو ب سهر خهلکی مصری دا ئینا، و غزهبا خودی نهگهر هات کهمی چو ریکتین رهقی نابن..

ل سهری خودی فیرعهون و مللهتی وی ب کولپ و خهلا و کیمکرنا بهرههمی فیقی و دهرامهتی جهرباندن؛ دا بهلکی نهو بیرا خو بینن، و خو ژ سهرداچوونی بدهنه پاش، و ل خودایی خو بزقرنهقه.. و دهمی رزق و

بەرفەرەھییەک گەھشتبا وان ئەو دا بیژن: ئەقە بۆ مەھە ژ بەر کو ئەم دەھژینە،
و ئەگەر کولپ و ھشکاتی ب سەر وان دا ھاتبا ئەو دا وئ کەنە ژ بئ
ئیفلەھییا موسایی و ئەوتین د گەل وی دا، و دا بیژن: ئەقە ژ بەر وان
گەھشتە مە.

و ل شوینا خەلکئ مصرئ باوەرییئ ب موسایی بینن گوئن: ئەی
موسا، ھەچی نیشان و ئایەتا تو بۆ مە بینئ، دا بەرئ مە پئ ژ دینئ
فیرعەونئ وەرگئیرئ، ئەم گوھدارییا تە ناکەین و باوەرییئ ب تە نائینئ!
ژ بەر قئ ڕکدارییا وان خودئ دبئژت: مە لەھیەکا مەزن ل وان ڕاکر
فئقی و دەرامەتئ وان پویچ کر، و مە کولی ب سەر وان دا ھنارت، قئجئا
وی چاندییئ وان و تشتئ وان ھەمی خوار، و مە ئەو سپیپئین کو شینکاتی
و ھەیانەتئ وان دکوژن ب سەر وان دا بەردان، و مە بەق ب سەر وان دا
ھنارتن قئجئا تژئ نامان و سەر جھئین وان بوون، و خوین ژئ مە ب سەر
وان دا ھنارت قئجئا بئیر و ڕوبارئین وان بوونە خوین، و وان ئاقا ب کئیر
قەخوارنئ بیت نەدیت.. و تشتئ بەرچاٹ ئەو بوو قان ڕەنگئین ھە یئین
غەزەبئ ژ ئسرائیلییان نەدگرت!

ئەف چەندا ھە ھەمی خودئ دا بەر چاقتین وان دا ئەو باوەرییئ بینن،
بەلئ د گەل ھندئ وان بەردەوامئ ل سەر کوفرا خۆ کر، و دووماھییئ دەمئ
وان دیتی عەزاب درئژبوو وان ھەوارا خۆ گەھاندا موسایی و گوئن: ئەی
موسا دوغایەکئ بۆ مە ژ خودایی خۆ بکە ب وئ پەیمانان وی دایە تە کو
ئەگەر مە تۆبەکر ئەو عەزابئ ژ سەر مە ڕاکەت، ئەگەر تو وئ عەزابئ ژ سەر
مە ڕاکەئ یا ئەم تئیدا، سوئند بت ئەم دئ باوەرییئ ب وئ ئینین یا تو پئ
ھاتی، و دئ دووچوونا وئ کەین یا تو ژ مە دخوازی، و ئەم دئ ئسرائیلییان

د گمل ته بهردهین، و نم ری ل وان ناگرین کو نمو بچنه وی جهی وان بقیت. موسایی داخوآزا وان ب جهینا و دوغایهک ژ خودایی خو کر کو نمو وی عهزابی ژ سهر وان پراکت یا نمو تیدا، و دهمی خودی نمو عهزاب ژ سهر وان پراکی نمو ل پهیمانا خو یا وان دایه خودایی خو و موسایی لیقه‌بوون، و هر مانه ل سهر کوفر و سهر داچوونا خو، ئینا خودی عهزابهک ل دویف ئیکتی دا بهرچاقتین وان.

خودان باوهری بنه‌مالا فیرعهونی:

گاغا فیرعهونی و دهسته‌کا وی دیتی ئەف پره‌نگین عهزابی یتن ب سهر مصرییان دا دئین، و موسا و ملله‌تی خو ژئی دته‌نانه، یتن وان ته‌نگ بوو و وان گوت: ئەفه سیره‌به‌ندییه‌که موسا ل مه دکت، و دا جاره‌کا دی فیرعهون دان و ستاندنی د گمل مه‌زنین ده‌وله‌تا خو بکته کانئ چ چاره بوو موسایی ببینن، نمو رابوو داخوآزا کومبوونه‌کا دی کر، و دیاره قتی جاری وان ب مجدییه‌کا مه‌زتر سوجهت ل دۆر کوشتنا موسایی کر و هندهک نه‌خسه بو ئەنجامدانا قتی چندی دانان، لهو زه‌لامه‌کی خودان باوهر ژ بنه‌مالا فیرعهونی نمو ب دزی فه باوهری ب موسای و دینی وی ئینای^(۱) رابوو‌قه و گۆته خه‌لکی جقاتی: ((نهری چاوا هوبن کوشتنا زه‌لامه‌کی حه‌لال دکمن و وی چو گونه‌ه نین نمو تی نه‌بت نمو دبیترت: خودایی من (ئه‌للاهه)، و ب راستی نمو ب وان نیشانین ناشکه‌را فه ژ نک خودایی هه‌وه بو هه‌وه هاتییه یتن راستگویییا وی ناشکه‌را دکمن؟ و ئەگه‌ر موسا یتی دره‌وین بت خرابییا دره‌وا وی دی بو وی زقرت، و ئەگه‌ر نمو یتی راستگۆ بت هندهک ژ وی یا نمو ژقانی پی دده‌ته هه‌وه دی ب سهری هه‌وه ئیت، هندی خودیییه

(۱) نین که‌ئیر دبیترت: ئەف زه‌لامه پسمامی فیرعهونی ب خو بوو.

بهري وی ناده ته حهقییی یی پی ل توخویبان دانای، کو حهقی هیلای و دهست دایه نه حهقییی، و گهلهک یی دره وین بت د پالقدانا نه حهقییا خو دا بو خودی.. ئەی ملله تی من دهسه لاتداری ئەقرۆ د عهردی دا یا ههوه یه و هوین د سهه ئسرائیلییان رانه، ئەری قیجا ئەگهه عهزبا خودی ب سهه مه دا هات کی ههیه وی ژ مه پاشدا ببهت؟)).

فیرعهونی د بهرسقی دا گوته ملله تی خو: گهلی مرۆشان ئەز وی شیرهت و بوچوونی بو ههوه دبیرم یا ئەز دبیرم بو من و بو ههوه باشتر و دورستر، و ههما ژ ریکا راست و دورست پیقه تر ئەز بهری ههوه ناده مه چو ریکین دی. یهعنی ههه وهکی فیرعهونی ب قی گوتنا خو دقیا بیژته خه لکی جقاتی: گوه نه دهنه قی گوتنی یا ئەف کسه دبیرت، راستی بهس ئەوه یا ئەز دبیرمه ههوه، و دا پتر یاری و ترانه یان بو خو ب گوتنا (خودان باوه ران) بکهت وی گوته وهزیری خو هامانی:

ئەی هاما ناگره کی بو من ل سهه ته قتی هل بکه، ههتا دشدییت، و تو ئاهاهییه کی بلند بو من ئاها بکه؛ دا ئەز ب سهه کهم، بهلکی ئەز بهری خو بده مه وی خودایی یی موسا په رستنێ بو دکهت، کانی دی بینم یان نه، ئەز ب خو دبیرم موسا د گوتنا خو دا ژ دره وینانه و چو خودا ل عهسمانی نینن وهکی ئەو دبیرت.

خودان باوه ری بنه مالا فیرعهونی ب شیره تکرن شه گوته فیرعهونی و دهسته کا وی: ((ئەز دترسم ئەگهه ههوه موسا کوشت ئەو ب سهری ههوه بییت یا ب سهری وان پارت و دهسته کان هاتی ئەوین ل سهه دوژمنیا پیغه مبه رین خو کۆم بووین. وهکی وی یا ب سهری ملله تی نووچی و عادی و شه موودی هاتی و ئەوین پشتی وان هاتین ژ وان ملله تین پیغه مبه رین خو دره وین

ده‌ریخستین، ژ بهر وی چندې خودې نهو تېبرن. و خودې زورداری بو
 بهنیاان نه‌قیت، و بی‌گونه‌ه وان عه‌زاب ناده‌ت. بی‌پاک و بلند بت خودې
 ژ وی کیماسیې. و نه‌ی ملله‌تی من هندي نه‌زم نه‌ز دترسم عه‌زبا وی رۆژی
 ب سهر هموه دا بیت یا خه‌لک ژ ترسان دا تیدا گازی نیک و دو دکهن، کو
 رۆژا قیامه‌تیېه. رۆژا هوبن پشت دده‌ن و دپه‌فن، هموه چو پارژقانه‌ک نابت
 هموه ژ عه‌زبا خودې بیارژت یان پشته‌فانییا هموه بکه‌ت. و هه‌چیې خودې
 وی شهرمزار بکه‌ت و به‌ری وی نه‌ده‌ته ریکا راست، وی چو رینیشانده‌ر نابن
 به‌ری وی بده‌نه حه‌قیې. و ب راستی به‌ری موسایی خودې پیغه‌مبه‌ری خو
 بی‌قه‌درگران یوسف ب نیشانیین ناشکه‌را قه بو هموه هنارتبوو، وی فه‌رمان
 ل هموه کر کو هوبن په‌رستنا خودې ب تنی بکه‌ن، قیجا هیشتا هوبن د ژنا
 وی دا د وی دا ب گومان که‌فتن یا نهو بو هموه پی‌هاتی، حه‌تا ده‌می نهو
 مری گومان و شرکا هموه زیده‌تر لی‌هات، و هموه گوت: پشتی وی خودې
 چو پیغه‌مبه‌ران ناهنیرت، هه‌ر کسه‌کی پی‌ل توخوبان بدانت و د ته‌وحیدا
 خودې دا بکه‌فته گومانی خودې ب فی‌ره‌نگی وی د سهر دا دبه‌ت، و به‌ری
 وی ناده‌ته هیدایه‌تی. نه‌وین بی‌زانین هه‌فرکیې د نایه‌ت و ده‌لیلین خودې
 دا دکهن؛ دا وان پویج بکه‌ن، هه‌فرکییا وان ل نک خودې و ل نک خودان
 باوه‌ران تشته‌کی زیده‌کرته، قیجا کانی‌چاوا خودې خه‌تم ل دلین‌قان
 هه‌فرکان دایه‌ه دا هیدایه‌ت نه‌چته تیدا وه‌سا خودې خه‌تمی ل دل‌ی هه‌ر
 خومه‌زنکه‌ری کوته‌ککار دده‌ت بی‌کو خو ژ باوه‌ری ئینانا ب ته‌وحیدا خودې
 مه‌زتر دبینت، و گه‌له‌ک زورداریسی دکه‌ت.. نه‌ی ملله‌تی من هوبن
 دویکه‌فتنا من بکه‌ن نه‌ز دئ به‌ری هموه ده‌مه ریکا راست و دورست. نه‌ی
 ملله‌تی من هندي نه‌ف ژنا دنیا‌یییه ژینه‌کا به‌روه‌خته مرۆف کیمه‌کی
 خوشیې تیدا دبه‌ت، پاشی نهو پویج دبت و نامینت، قیجا هوبن خو پی

پشتگهرم نهکهن، و هندی ناخرهته ب وان خوشییتن تیدا ههین نهوه جهی لی
 ناکنجیوونی، قیجا هوسن دلی خو ببهنی، و کاری چاک بکهن یی ههوه
 ل ویری کهیفخوش بکته. ههچییی د ژینا خو دا بی نهمرییا خودی بکته و
 بهری خو ژ هیدایهتی وهرگپرت، ل ناخرهتی جزایهکی ل دویف گونهها وی دی
 بو وی ئیتهدان، و ههچییی گوهدارییا خودی بکته و کارهکی چاک بکته و
 پیگیرییی ب فهرمانا وی بکته، میتر بت یان ژن بت، و نهوی باوهری
 ب خودی ههبت، نهو دی چته د بهحشستی دا، خودی ژ خوشی و فیتی و
 بهرهمی وی بی هژمار رزقی دی دهته وان).

ب قی رهنگی نهرم و ههلیم خودان باوهری بنهمالا فیرعهونی فیرعهون و
 دهستهکا وی شیرهتکرن، و داخواز ژ وان کر نهو باوهرییی ب دینی حهق
 بینن، بهلی وان گوهدارییا وی نهکر، و گوتنی: مووسایی توژی یی د سهر
 دا بری، مخابنی ته تو مروقهکی بهرکهفتییی، بزقره سهر دینی خو یی بهری،
 و دهف ژ قی گازییی بهرده..

د بهرسفا خو دا وی گوته وان: ((نهی مللهتی من چاوا نهز بهری ههوه
 بدهمه باوهرییا ب خودی و دویکهفتنا پیغهمبهری وی مووسایی، کو
 گازییهکه بهری ههوه ددهته بهحشستی و ههوه ژ ناگری دویر دکته، و هوسن
 بهری من ددهنه کارهکی سهری دکیشته عهزبا خودی و چوونا د ناگری دا؟
 هوسن بهری من ددهنه کوفرا ب خودی، و دا نهز وی تشتی بو وی بکهمه
 شریک یی من چو زانین پی نهههی کو نهو هیژای پهرسنتییه - و نهقه
 مهزنتین و کریتترین گونههه- و نهز بهری ههوه ددهمه وی ریکتی یا مروقی
 دگههینته وی خودایی د تولقهکرنا خو دا یی زال، و یی پرگونههرتیر بو وی
 یی پشتی گونههی توپه دکته. ب راستی نهو گازییا هوسن بهری من ددهنی
 نه یا ههژی هندتییه گازی بو بیتهکرن، و ژ کیماسی و بیزارییا وی نهو نه یا

هندییه مروّف نه د دنیایی دا و نه د ناخره تی دا قهست که تی، و هوبن بزنان کو دووماهییا هه می چتیکرییان بو نک خودییه، و ئەو جزایتی هه ر ئیکتی ل دویف کریارا وی دده تی، و کو ئەوین پی ل توخوبیان دانای و گونه ه و کوفر و خوینرتتن کری ئەو خودانتین ناگرینه).

فیرعهونی و هه فالتین وی ب قتی چهندی نه خووش بوو، و پشتی بو وان دیاربووی کو ئەف زهلامه ل دینتی وان نازقرت، لتی گه ربان نه خووشیین بگه هینتی، به لتی خودتی ئەو ژ وان پاراست و ژ وان قهده رکر؛ دا ئەوا دتی ب سه ری وان ئیت ب سه ری وی ژتی نه ئیت.

و ده می وی خو ژ وان قهده رکری - و دیاره ئەوی قهستا ناف رتیزین ئسرائیلییان کر- وی گوته وان: ((پاشی هوبن دتی زانن و ل بیرا خو ئینن کو من هوبن شیره تکر بوون، و هوبن دتی په شیمان بن به لتی ل وی ده می په شیمانی چو مفایی نه گه هینته هه وه، و ئەز هه وارتن خو دگه هینمه خودتی، و خو ب وی دپارتم، و خو دهیلمه ب هیقییا خودتی قه. هندی خودییه ئەو ب حالتی به نییان یی بینره، و ئەو دزانت کانتی ئەو هه ژتی چ جزاینه، تشتهک ل بهر وی بهرزه نابت)).

ژ سه رهاتییا قتی مروقتی فیرعهونی بو مه ئاشکه را دبت کو ل قتی ده می گازییا موسایی ب هیز که فتبوو و زتده به لاقبوو بوو هه تا کو ئەو گه هشتییه د مالا فیرعهونی و مروقتین وی ژتی دا..

دینی موسایی د مالا فیرعهونی قه:

مه گووت گازییا موسایی ب ره نگه کتی وه سا ل مصری به لاقبوو هه تا گه هشتییه د مالا فیرعهونی ب خو قه، و قتی چهندی پتر فیرعهون ترساند و ناراند!

ل څيرې ب تنې دو نمونهيان ژ ناڅخوييا مالا فيرعهوني دي
څه گوهيزين؛ دا ديمهن پتر بو مه ناشکرا بيت:

نمونهيي ټيکي: ژنا فيرعهوني ب خو بوو، ناسيا کچا موزاحمي:

نوا خودايي مهزن سهرهاتييا وي د قورنانا پيروژ دا بو مه څه گيراي و
مه تل پي بو خودان باوه ران ټينايي، وهکي دبيثت: ﴿ وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ
ءَامَنُوا أَمْرَاتٌ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِّنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ
وَاجْنِبْنِي مِّنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ (التحریم: ١١) يهعني: خودي مه تلهک بو
خودان باوه ران ټينا ب حالې ژنا فيرعهوني نوا ل نک دژوارترين کافري، و
نوي باوه ري ب خودي هه بوو، ده مي وي گوتي: خودايي من تو خانويه کي بو
من ل نک خو د به حشستې دا ټاڅاکه، و تو من ژ ده سه لاتا فيرعهوني، و
کاري وي يي خراب رزگار بکه، و تو من ژ ملله تي وي يي زوردار و عه زابا
وان رزگار بکه.

ناسيا نهو بوو يا مووسا ب خودانکري، يهعني بو وي وهکي ده يکي بوو،
لهو وي ژ هه مي که سان باشر مووسا دنيا سي، و دزاني کاني نهو چند يي
خيرخواز و راستگو يه.. گاڅا مووسا زڅرييه مصرې و ديني خو يي نوي
به لاکري، ناسيا يي گوه ل ده نگ و باسين وي دبوو، و وي گه لهک پي
نه خو ش بوو کو زه لامې وي بيته مه زنترين دوژمن بو وي گازيبا حق نهوا
(کورې وي) مووسا پي هاتي، به لي چو ب وي څه نه ده ات و نهو نه دشيا
فيرعهوني ل څي رکداري يي ليڅه بکه ت.

وي -وهکي هرژماره کا دي يا ژن و مي ترين قبطي- ب دزي څه باوه ري
ب پيغه مبه رنييا موسايي ټيناي، به لي پشتي ده مه کي مه سه لا وي بو

فیرعهونی ناشکهرا بوو، هندی فیرعهون هاتې دا وی لیتقهکته و ل دینی وی
یې بهرې بزقرینت نهشیا، ئینا دووماهیې دهست دا دارې زوریې..

د حمدیسهکې دا (ئهبوو هورهیره) دبیژت: ((فیرعهونی چار سنگ
د عهردی قوتان و دهست و پییېن ژنا خو تې گریدان، و دهمنی زیرهشان
ژ نک دچوون ملیاکهتان سبهر لی دکر، ئینا وی گوت: (رَبِّ اَيْنَ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا
فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) خودایې من تو
خانیهکی بو من ل نک خو د بهحشتی دا ئاڅاکه، و تو من ژ دهسهلاتا
فیرعهونی، و کارې وی یې خراب رزگار بکه، و تو من ژ ملله تې وی یې
زوردار و عهزبا وان رزگار بکه. ئینا خانیهی وی د بهحشتی دا بو هاته
ناشکهراکرن))^(۱). ل ژیر عهزبا فیرعهونی یا مهزن ناسیا نهوا پشتدایه
خوشیا دنیایې و خودی هلبژارتی هاته کوشتن، و قستا بهحشتا خودی
کر..

(ئهنهسی کورې مالکی) ژ پیغه مبهری -سلاڅ لی بن- شه دگوهرت،
دبیژت: باشرین ژنکین دنیایې چارن: ((مهریه ما کچا عمرانی، و ناسیایا
ژنا فیرعهونی، و خه دیجایا کچا خوهیلدی، و فاطمایا کچا پیغه مبهری
خودی موحه ممدی))^(۲).

و همدیس ل دؤر بهایې څې ژنا خودان باوهر گهلهکن، و ههما بهسی و تیه
خودی د قورئانی دا نهو بو خودان باوهران کره جهې مه تهل یې ئینانې.

نمونه یې دویت: خداما کچا فیرعهونی:

(۱) نهبوو یه علا څې حمدیسی شه دگوهرت، و سهیدا (ناصر الدین الألبانی) دبیژت: نهغه
حمدیسه کا دورسته.

(۲) نبن عساکر څې حمدیسی شه دگوهرت.

د حدیسا معراجی دا ئەوا (عبداللاهی کورئ عەباسی) قەگواستی
 ھاتییە: پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- دبیترت: ((وی شەفا ئەز تیدا بو عەسمانی
 ھاتیمەبرن بیئەکا خۆش ھاتە من، من گۆت: ئەی جبریل، ئەقە چ بیئا خۆشە؟
 وی گۆت: ئەقە بیئا خداما کچا فیرعەونی و زارۆکتین وئیە. من گۆت:
 مەسەلا وی چییە؟ وی گۆت: جارەکی وی سەرئ کچا فیرعەونی شەدکر، شە
 ژ دەستی وی کەفت، ئینا وی گۆت: ب ناقتی خودی، کچا فیرعەونی گۆتی:
 بابئ منە خودی؟ خدامی گۆت: نە، خودایی من و خودایی بابئ تە ئەللاھە،
 کچکی گۆتی: بیئمە بابئ خۆ؟ وی گۆت: بیئئ.. ئینا کچکی مەسەلا وی بو
 بابئ خۆ گۆت، فیرعەونی ھنارتە ب دویش خدامی را و گۆتی: ژ بلی من تە
 خودایەکی دی ھەبە؟ وی گۆت: بەلی خودایی من و خودایی تە ئەللاھە، ئینا
 فیرعەونی بریار دا مەنجدەکا مەزن بیئە شاراندن و ئەو و زارۆکتین وی تیدا
 بیئە ھاقتین، وی گۆتە فیرعەونی: من داخوازەک ژ تە ھەبە، وی گۆت:
 داخوازا تە چییە؟ وی گۆت: ئەز ھەز دکەم تو ھەستیکتین من و بیئ زارۆکتین
 من بکە د ناڤ پاتەبەکی دا و پیکقە قەشیرە، وی گۆتی: باشە! و فیرعەونی
 فەرمان دا زارۆکتین وی ئیک ئیکە ل بەر چاڤان بیئە ھاقتین د وی مەنجدەلی
 دا، و گاڤا بوویە دۆرا زارۆکی وی یی ساڤا، وی پیچەکی خۆ قەکتیشا، ئینا
 خودی ئەو زارۆک ب ئەزمان ئیخست و وی گۆت: دادی پیشقە ھەرە عەزابا
 دنیایی ژ عەزابا ناخەرەتی سڤکترە))^(۱).

بەری دەرکەفتنی:

دەمی مەسەلە گەشتییە قی ھەددی و فیرعەونی دیتی دینی موسایی
 ھیدی ھیدی یی دگەھتە مالا وی ژی، ئەو ھندی دی ل سەر دوژمناتییا

(۱) نیمام نەحمەد قی حدیسی قەدگۆھتیرت.

مووسای مجد بوو، و پرژدی ل سهر کوشتنا مووسایی و دویکهفتیین وی کر،
 قتی چندتی کارهکتی زنده سلبی ل سهر گازییا مووسای کر.. و د گهل وان
 ههمی دهلیلان یین خودتی داینه مووسایی -سلاف لی بن- کستی ژ دوندهها
 مللهتی وی ییئ ئسرائیلی پیقهتر باوهری پیئ نهئینا^(۱)، ئهو ژ فیرعهونی و
 مهزنین مللهتی وی دترسان کو ب عهزابدانتی ئهو وان د سهر دا بیهن، و
 بهری وان ژ دینتی وان وهرگپرن.

ل قی دهمی بهرتنگ مووسایی گۆته مللهتی خو: ئهی مللهتی من،
 ئهگر ههوه باوهری ب خودتی ههیه هوین خو ب وی پشتگهرم بکهن، و خو
 بهیلنه ب هیقییا وی شه، ئهگر هوین د ئهمری وی دانه و گوهدارییا وی
 دکهن.

خودان باوهرتین مللهتی مووسایی گوهدارییا وی کر و گۆتن: مه خو هیتلا
 ب هیقییا خودتی ب تنی شه، و مه کاری خو هلهپسارته وی، خودایی مه تو
 وان ب سهر مه نهئیکه قیجا ئهو چهنده بو مه بته فتنه د دینی دا،
 و ب دلوقانییا خو تو مه ژ مللهتی کافر ژ فیرعهونی و مللهتی وی پرگار
 بکه.

دهمی فیرعهونی ئیرباها خو ل سهر خودان باوهران شداندی خودتی وهحی
 بو مووسای و برایی وی هاروونی هنارت کو: هوین هندهک خانییان بو
 مللهتی خو ل مصری بدان دا بو ههوه بینه جهی خوپاراستنی و قهحهویانی،
 و هوین خانییین خو بکهنه جهی کرنا نقیژان ل دهمی ترسی، و هوین نقیژین

(۱) کتهکا کیم تی نبت ژ قبطیان ژی، وهکی: ژنا فیرعهونی و پسمامی وی و خداما کچا
 وی، و ئهو زهلامی هاتی گۆتییه مووسایی: فیرعهون دی ته کوژت بو خو برهشه، ژ بلی
 سیره بهندین فیرعهونی.

فهر ل ده مین وان بکمن. و تو -ئهی موسا- مزگینییی ب سه رکه فتنه
مسوگهر و ب خیره کا مه زن ژ خودی بده وان خودان باوه رین گوهدارییا خودی
دکمن.

موسایی زانی کو ده سه لات و زهنگینییا فیرعهونی مهزنتین ناستهنگه
د ریکا خه لکی دا کو بیتنه د دینی دورست دا؛ چونکی نهو ب مالی و
طه ماعکرنی هنده کان د سه ردا دهن، و هنده کان ژی ب ترساندنا ژ گرتنی و
کوشتنی، لهو موسایی دو عایهک ژ خودی کر و گوټ: خودایی مه ته خه مل
و مال د ژینا دنیایی دا یی دایه فیرعهونی و مهزنتین ملله تی وی، قتیجا وان
شوکره ته نه کر، به لکی وان نهو مال د ریکا د سه ردا برنا خه لکی دا
ب کارینا، خودایی مه تو مالی وان پویج بکه؛ دا نهو مفایی ژئ نه بینن، و
تو خه تمی ل دلین وان بده؛ دا بو باوه رییی فرهه نه بن، چونکی نهو باوه رییی
نائینن هتا عه زابا دژوار و ب ئیش نه بینن.

خودی گوټه موسایی: ب راستی نهو نفرینا هه وه هه ردویان د دهر حه قا
فیرعهونی و ملله تی وی و مالی وان دا هاته ب جهئینان و نهو ب خو
موسایی نفرین دکر، و هاروونی دگوټ: نامین، لهو نفرین بو هه ر دویان
هاته پالقه دان، قتیجا هوین بمیننه ل سه ر دینی خو، و به رده وامییی بده نه
گازییا خو بو فیرعهونی و ملله تی وی، و هوین دویچوونا ریکا وی نه کمن یی
راستییا سوژ و گه فا من نه زانت.

ده رکه رفتنا نسراییلیان ژ مصری:

مه گوټ: خودی فه رمان ل موسایی کرپو کو نهو خودان باوه ران
ژ خه لکی دی یی کافر قه دهر بکه ت، و نهو مالین خو بو خو بکه نه رووگه ه
و جهئ عیباده تی، و ده می نانه هییا خودی هاتییه سه ر فه رمان ل موسایی

کر کو ټو بهنيسيټن خودي يټن خودان باوهر ژ مصري دهرپيخت و بهر
ب عهدي پيروژ شه ل شامي بيته..

و دا کو ئسرائيلي مهسلي ل بهر مصريان بهرزه بکن، وان -وهکی
تهورات دبيټ^(۱) - داخواز ژ مصريان کر کو ټو دهستويريټي بدنه وان کو
ټو ژ باټري دهرکهښه چولي دا جهښهکا خو بگيټرن، و بو پتر بهرزه کرن وان
گوته مصريان زيرټن خو ب ټيمانته بدنه ف مه دا ټم باش خو بو جهښني
بخهملينين، مصريان داخوازا وان ب جهښنا، و ب ټي رهنگي ټو ژ باټري
(ره مسيس) پايتختا فيرعوني^(۲) دهرکهفتن.

خودي فرمان ل موسايي کر کو ټو خودان باوهران ب شرف درپيخت،
ل وي دهمي چاټين زيرهفانان ژ وان د غافل، و ب وي دا زانين ژي کو
ل سپيدي فيرعون و لهشکري وي دي دهنه ب دويش وان شه، بو هندی دا
ټو خو گيرو نهکن، موسايي فرمان گهاندۀ ئسرائيليان، ټو د فرمانا
وي دهرکهفتن، وان ب شفي و ب دزي شه خو ژ باټري شهکيشا و ب لايټ
روژهلاتي شه چوون^(۳)، گاڤا بويه سپيده و مصريان ب دهرکهفتنا
ئسرائيليان زاني سوجهت گهاندۀ فيرعوني، فيرعوني ناگهداربيک
ل پاني و درټيا ولاتي راگهاند کو پيټقييه لهشکر همي کوم بيت دا
دووماهييکي بو ټي دهستهکا سهرداچوي ژ ئسرائيليان بدانت.. د گاڤي دا

(۱) برتنه: سفر الخرج ۱۲ / ۳۵ - ۳۹.

(۲) ټف باټري دکفته روژهلاتا دهلتايا نيلي، ل دهفرا (قنطير)، و ټف باټري بي کو
ئسرائيليان ب زياره بو مصريان ناڤاکري -وهکی تهورات دبيټ- پايتختا باکووري بو يا
فيرعوني.

(۳) مهسلا بهرزه بوونا ري ل بهر ئسرائيليان هتا وان کلهخي يوسفي د گل خو بري
ل دووماهيا سهراتيا يوسفي مه ټهگتراه.

لشکەر د فرمانا سەرۆکی هاتن، و هه‌میان پیکه‌ قه‌ستا وئ ڕێکی کر یا
موسا و دویکه‌فتیتین وی چوونتی.

رۆژ ده‌هی هه‌یقا موهرره‌می بوو، موسا ب ملله‌تی خۆ قه‌ نیزیکی لیقا
ده‌ریایێ بوو.. کیژ ده‌ریایێ؟

نه‌ قورتانی و نه‌حه‌دیسان ناڤی ڤی ده‌ریایێ بو مه‌ نه‌گۆتییه، به‌لی هزر
پتر بو هندئ دچت کو ئه‌و ده‌ریا ده‌ریایا سۆر بت^(۱). گاڤا موسا و ملله‌تی
خۆ نیزیکی ده‌ریایێ بووین، فیرعه‌ون ب لشکهری خۆ قه‌ نیزیکی وان بوو،
حه‌تا وه‌ لی هاتی هه‌ردو لایان ئیک و دو ب چاڤ دیتین، ترسه‌کا زیده‌ بو
ئسرائیلییان چیبوو، گۆتن: خلاس ئه‌م هاتینه‌ گرتن! موسایی گۆت: نه‌خیر،
وه‌ نینه‌ وه‌کی هوین هزر دکهن، خودایێ من یێ د گهل من ئه‌و دئ ڕیکه‌کتی بو
من بینت.. و هه‌ر گاڤه‌کا فیرعه‌ون و لشکهری خۆ پتر نیزیکی موسایی و
ملله‌تی وی دبوون، ترسا ئسرائیلییان زیده‌تر لی ده‌ات و وان گازی
موسایی دکر: پا کانی؟ ئه‌قه‌ ئه‌و گه‌ه‌شتنه‌ مه‌!

د وی ده‌لیقه‌یا به‌رتنه‌نگ دا خودئ جبریل هه‌نارته‌ نک پیغه‌مبه‌ری خۆ
موسایی؛ دا فرمانا خودئ بگه‌هینتی، و خودئ ب ڕیکا جبریلی وه‌حی بو
موسایی هه‌نارت کو: گۆیالی خۆ ل ئاڤا ده‌ریایێ بده‌.. موسایی فرمان
ب جه‌ینا، ئه‌و ده‌ریایا ب فرمانا خودئ تژی ئاڤ بووی هه‌ر ب فرمانا

(۱) ته‌ورات د (سفر المزامیر) دا (۱۳۶ / ۱۳) ناشکرا دکه‌ت کو ئه‌و ده‌ریا ده‌ریایا سۆر
بوو، هه‌ده‌ک دبیژن: ئه‌و ده‌ریایا موسا و دویکه‌فتیتین خۆ ژئ ده‌ریازبووین نه‌ ده‌ریایا سۆر
بوو، به‌لکی هه‌ده‌ک گۆل بوون ییتن کو دکه‌فتنه‌ باکووری وئ.. و هه‌ده‌ک دبیژن: ده‌ریایا سۆر
ل وی ده‌می دریزتر بوو ژ ڤی گاڤی، و ئه‌و گۆلین نوکه‌ ل نیزیکی که‌نداڤی سوس هه‌ین
هه‌نگی ژ ده‌ریایێ ب خۆ بوون، هه‌ر چاوا بت قورتان دبیژت: ئسرائیلی ب موعجزه
ژ ده‌ریایێ ده‌ریاس بوون، و ئه‌ڤ چه‌ندا هه‌ ل به‌ر خودئ یا ب زه‌حه‌مت نینه‌.

خودئ د دوازده جهان را هاته کهلاشتن، و دووازده رتیک -ل دویف هژمارا
ئوبجاختن ئسرائیلیان- لئ چیبوون، و ههر پارچهیهک وهکی چیایهکی مهزن
لئ هات، بایهکی بوش هات ئهو عهد زوها کر.

موعجزهیهکا مهزن بوو خودئ ل سهر دهستی پیغهمبهری خو موسایی
پهیداکری.. موسایی فرمان ل مللهتی خو کر کو ههر بابکهکی ئسرائیلیان
د رتیکهکی را دهریاس بیت، ئهوان دا ری، ههر د وان دهلیشهیان دا فیرعهون
ب لهشکهری خو فه گههشتنه بهر لیقا دهریای، گاڤا وان دیتی بهحر هاته
کهلاشتن و ئسرائیلی تیرا بۆرین، ئهو حیبهتی مان، بهلی حالی هندئ نهبوو
ئهو پسیار بکمن ئهغه چیهه؟ وان ژئ د نیقا بهحرئ دا دا ری.. گاڤا
ئسرائیلیان دیتی فیرعهونی و لهشکهری وی ژئ دا بهحرئ گهلهک ترسیان و
هزرکر ئهو ژ فیرعهونی خلاص نابن.

موسا و مللهتی خو بهراهیی ژ دهریای دهریاس بوون، و خو ب لایئ
رۆژههلاتا دهریای را گههاند، ل وی دهمی فیرعهون و لهشکهری وی
ل شوین پییئن وان دچوون، ههقالین موسایی گۆتی: لهزئ بکه بهحرئ
وهکی بهری لئ بکه؛ دا ئهو نهگههنه مه! خودئ وهچی بو وی هنارت: ئهی
موسا بهحرئ وهکی وی بهیله؛ دا فیرعهون و لهشکهری وی ههمی بیته
نیقی، و نهترسن خودئ دئ وان خندقینت.. و وهسا چیبوو.

دوماهییا فیرعهونی:

گاڤا فیرعهون و دویکهفتیئن وی گههشتینه نیقا بهحرئ، خودئ
دهستوری دا ئاقئ جارهکا دی بگههته ئیک، و کافران د ناڤ خو دا
بفهتسینت، هنگی فیرعهون و دویقهلانکین وی حیبهتی بوون، روی ب روی
کهفتنه بهرانبهر وی راستییا بو وان نهخوش کو: خوداینییا فیرعهونی

مهزنترين دره و بو و ان خو پي خاپاندي.. نهغه چيه؟ تو بيژي فيرعون هوسا
ب ساناهي بچت؟

د وي دهليشه يي دا بيهن ل فيرعوني تنگ بو و بهر ب مرنې څه چوو،
لهو نهو بو خو ل دره و کا دی گهړيا: ما بزچي نهو ب دهغي باوهريي
ب ديني موساي نائينت هتا نهو ژي وهکي موسايي ژ دريايي خلاص
دبت و پشتي هنگي نهو ب کهيفا خوږه؟! فيرعوني ب دهنگه کي بلند
گوټ: من باوهري ئينا کو ژ وي خودايي پيڅه تر يي ئسرائيليان باوهري
پي ئيناي چو خودايين دي يين حهق نينن، و نهز ژ وانم يين باوهري
ب تهوحيدي ئيناي و خو ب دهست خودي څه بهرداي.

ژ نوي نهی فيرعون؟ ژ نوي ته باوهري ئينا پشتي مرن ب سهر ته دا
هاتي، و بهري عزابا خودي بگهسته ته ته گوهداريا وي نه دکر، و تو ژ وان
خرابکاران بووي يين بهري خه لکي ژ رتکا وي ددا پاش!! څيجا پشتي تو
کهفتي بهر مرنې تو به کړن مفايي ناگهينته ته.

(عبداللاهي کوړي عهباسي) ديټرت: پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوټ:
(دهمي فيرعوني گوټي: من باوهري ب وي خودايي ئينا يي ئسرائيليان
پي ئيناي، جبريلي گوټه من: نهگه ته نهز ديتام چاوا من ناڅا دريايي دکره
دهغي ژ ترستين هندی دا ره م ژي بگرت))^(۱).

گاڅا ئسرائيليان ديتي فيرعون ل بهر چاڅين وان خندقي کهيفا وان
گه لکه هات، بهلي چونکي هيشتا هندهک د ناڅ وان دا مابوون باوهر نه دکر
فيرعون هوسا ب ساناهي دي مرت، و چونکي دبت هندهک د ناڅ مصريان
ژي دا هه بان هزر کړبا فيرعون نه مريه خودي گوټ: نهڅرو هم دي لهشي ته

(۱) نيمام نه محمد ئي حديسي قه دگو هيزت.

نهی فیرعهون دانینه سهر جههکی بلند ژ عهردی؛ دا ههچیپی باوهر نهکته تو یی مری ته ببینت و دا تو بو وان مروقتین پشتی ته ژی دتین بییه عبیرهت و نیشان^(۱). خودی وهسا چهزکر کهلهختی فیرعهونی یی مرار ب ههمی تر و نهجمه فه د گهل پیلهکا بهحرئ هاقیته سهر عهردی، و پشتی هنگی مصری هاتن کهلهختی وی بر.. و ب قئ چهندي ناقبرهکا گرنک ژ ژینا پیغهمبهري خودی موسایي کورئ عمرانئ ب دووماهی دتیت.

صهبرا موسای ل سهر مللهتی وی یی نهزان:

خودی مللهتی ئسرائیلی ژ دهستین فیرعهونی و دهستهکا وی پرگارکرن و ب رهنهگکی پهردهدر ژ دهریایی دهریاس کرن، و ئسرائیلی د کتیبین خودا دبیژن: ئسرائیلی چارسهد و سیه سالان مانه ل مصری^(۲)، ژ دهمی یهعقوب ب عهبال فه هاتییه نک یوسفی و ههتا موسایی ئهو برین. و دبیژن: هژمارا وان شمشهد هزار کس بوون^(۳).

پشتی خلاسبونا وان ژ دهریایی قورئان سهرهاتییهکا غهریب ژ قئ مللهتی قهدهگوهیزت هندي دگههینت کو پیغهمبهري وان موسایی -سلاف لی

(۱) بمری نوکه مه گوت: ل سالا (۱۸۹۸) زایینی لمشی فیرعهونهکی ل گورستانهکا باژیری (طیبه) ل مصرئ هاته دیتن، و پشتی هنگی ب نهه دهه سالهکان فهکولین ل سهر هاتنه کرن و لمشی وی ژ لایی زانایان فه هاته فمحصرن، و ژ بمر وان شکستن و همریشینن کو ل سهر هستیکین قئ فیرعهونی ههین زانا گههشتنه وی باوهری کو نهف فیرعهونه ب مرنهکا طبیعی نهمرییه، بهلکی دریتن مهزن یین ب لمشی وی کهفتین ههتا ئهو مری، و ل سالا (۱۹۷۵) زایینی وینهیین وی یین فوژغرافی هاتنه گرتن و بهلاکرن، ل سهر وی بناخهی کو نهف فیرعهونه ئهو بوو یی د دهریایی دا هاتییه خندقاندن.

(۲) برتنه: سفر الخروج ۱۲ / ۴۰.

(۳) برتنه سفر الخروج ۱۲ / ۳۷، و یا دیاره کو قئ هژماری (موالهغهکا) مهزن تیدا ههیه: بهلکی همر نه تشهکی بهرعقله، وهکی دکتور مؤرس بوکای دبیژت.

بن- صهبرهکا مهزن ل سهر مهژی هسکييا وان کيشا. قورئان د نايه تا (۱۳۸) یتدا و نايه تين د دويث ژی دا ژ سووره تا (الأعراف) بۆ مه ناشکهر ا دکهت کو پشتی ئسرائیلی ژ دهريایی دهرياس بوين د بهر ملله ته کی را بۆرين وان صهنه م دپهرتسين و خودايی ب حهق نه دنياسی، و ئهول سهر قی شرکا خو دبهرده وام بوون، گاڤا ئسرائیلیيان ئهو ديتين ب دينی وان (موعجب) بوون، لهو وان گوته پيغه مبهري خو: ئهی موسا بۆ مه ژی صهنه مه کی چيکه دا بۆ خو بکهينه خوداوه ند، وه کی کا چاوا قی ملله تي هندهک صهنه م هه نه عييا ده تي بۆ دکهن!

موسایی گوته وان: ئهی ملله تي من هندي هوينن هوين مه زنييا خودی نزانن، و هوين نزانن کو په رستن ب تنی بۆ خودیيه، هندي ئه قه نه يين ل دۆر قان صهنه مان شرکا ئهو دکهن دئ پويج بت، و هندي ئهو کاره یی ئهو دکهن کو په رستنا وان صهنه مانه يين کو عه زابا خودی ژ وان پاشدا نابهن ئه گهر ب سهر وان دا هات، کاره کی پويج و خرابوويه.

موسایی گوته ملله تي خو: ئهري ژ بلی خودی ما نه ز دئ داخوازا خودايه کی دی بۆ هه وه کهم کو هوين وی په رتسن، و خودیيه یی هوين ئافراندین، و وی هوين ب سهر هه می خه لکی ده می هه وه ئیخستينه ب هلبژارتنا گه لهک پيغه مبهران ژ ناڤ هه وه، و تيبيرنا دوژمنی هه وه، و ب دانا نايه تين تاييه ت بۆ هه وه؟

ئيمام ئه حمده ژ (ئهبوو واقدی) قه دگوهيژت، دبیرت: ده می ئه م د گه ل پيغه مبهري -سلاف لی بن- بۆ لایي (حونه ينی) ده رکه فتين، ئه م د بهر داره کی را بۆرين کافران چه کی خو پيغه دکر، و ل دۆرا کۆم دبوون، دگوتنی: (ذات أنواط) مه گوته پيغه مبهري -سلاف لی بن-: داره کا وه کی قی بۆ مه

ژی دهسنيشان بکه؛ دا ئەم چهکی خۆ پیتفه بکهین، ئینا پیغه مبهری -سلاف لئ بن- گۆت: ((الله أكبر! ئەفه وهکی وئ گۆتیییه یا ئسرائیلییان گۆتیییه موسایی ده مئ وان گۆتی: ئەی موسا بۆ مه ژێ صه نه مه کی چیکه دا بۆ خۆ بکهینه خوداوه ند، وهکی کا چاوا قی ملله تی هنده ک صه نه م هه نه عیباده تی بۆ دکهن، هندی هوینن هوین دئ ل وئ رێ چن یا خه لکی بهری هه وه لئ چووی))^(۱).

ل بهر ده رازینکا جهتی پیروژ:

پاشی کاروانی خودان باوه ران دا رێ، هه تا نیزیکی باژێرێ پیروژ (بهیتولمه قدسی) بووی، و ئەو باژێر هنگی د دهستی ملله ته کی کافر و زۆرده ست دا بوو، قورنان د سووره تا (المائدة) دا سه رهاتیا چوونا موسایی د گهل ملله تی وی بۆ باژێرێ پیروژ و زقرینا ئسرائیلییان ل سه ر پاشپانییتن وان بۆ مه فه دگوهیژت و ئاشکه را دکه ت کو موسایی گۆته ملله تی خۆ: ((ئهی ملله تی من هوین هه رنه عه ردئ پیروژ -کو بهیتولمه قدس و ده ور و به رتن وینه- یئ خودئ سۆز دای کو هوین دئ چنی و دئ شه ری وان کافر تین ل وئری کهن، و هوین ژ کرنا شه ری د گهل جه بابرا ن نه زقرن، ئەگه ر دئ خیرا دنیا یئ و ئاخه تی ژ ده ست هه وه چت)).

وان گۆت: ئەی موسا ملله ته کی ب هیز و دژوار ل وئری هه یه، و مه شیا نا شه ری د گهل وان نینه، و ئەم نه شتین بچینه وئری هندی ئەو ل وئری بن، قیجا ئەگه ر ئەو ژێ ده رکه قن ئەم دئ چینی.

(۱) و ئەم دبیژن: الله أكبر، عه یئ گۆتیییه یا ئەقرۆ هنده ک (ئیسلا مخواز) دبیژن، ده مئ دبیژن: دقیت ئەم وان ریکان ب کاربینین یین بی دین و کافر ب کار دئینن دا ئەم بشتین مملاتی د گهل وان بکهین، هه ر وهکی ئەو نزانن کو موخاله فا رێ و ریباز تین کافران ئیک ژ بناخه یین باوه ریا مرۆقی موسلمانه.

دو زهلامان^(۱) ژ وان يين ژ خودی دترسان، خودی قهنجی د گهل کړیو
وان گوهداریا خودی و پیغه مبهری وی دکر، گوته ئسرائیلییان: هوین ب سهر
وان جهبايران دا د ده رگه هی باژتری وان را هه رنه ژور، وهک کارئینان بو
نه گهران، و نه گهر هوین د ده رگه هی را ب سهر وان دا چوونه ژور هوین دی
ب سهر که فن، و خو به پیلنه ب هیقییا خودی ب تنی قه، نه گهر هوه باوه ری
ب پیغه مبهری وی هه یه، و هوین کاری ب شریعه تی وی دکهن، به لی ملله تی
مووسایی نه وی ل ژتر سیبهره فیرعه ونی فیری ره زلییی بووین گوهداریا فان
خودان باوه ران ژی نه کر، و گوته مووسایی: هندی جهبايره ل باژتری بن نم
قهت ناچینی، قیجا هه ره تو و خودایی خو شه ری وان بکهن، هندی نه مین
نم نه ها ل قیری دی روینینه خواری و نم شه ری وان ناکه ین. مووسا ژ قی
گوته وان عه جی بگری بوو، و ده می وی پرژدیا ملله تی خو ل سهر بی
نه مریا خودی دیتی دوعا ژ خودایی خو کر و گوته: ((خودایی من! نه ز
دشیمه خو و برایی خو ب تنی، قیجا تو حوکی د ناقبه را مه و ملله تی
سهر داچوی دا بکه)).

خودی د به رسقی دا گوته پیغه مبهری خو مووسایی: من ل سهر فان
جوهییان هه رامکر نه و چل سالی دی بچنه عه ری پیروژ، ل فان هه چل
سالان نه و ل عه ری سهر گه شت و به رزه دی مین، قیجا تو -نه ی مووسا-
ل سهر وی ملله تی ژ گوهداریا من ده رده که قت ب خم نه که شه. و ژ بهر قی

(۱) نین که شیر ژ هندهک زانایین صحابی و تابعیان شه دگو هیزت کو نهف هه ردو زه لامین
خودان باوه ریووشه عی کوری نوونی بوو، و کالبی کوری یوفه نای -زه لامی مریه ما
خوشکا مووسای- و هه ژیه بیژین تهورات ناقی بابی وی ب قی ره نگی دینت (یه فوننه)
ل شوینا یوفه نای.

حوکمی موسایی بهری ملله تی خو ژ جهی پیروز وهرگیرا و بهری وان دا دهشتا سینائی..

چل سالتین بهرزهبوونی:

دبیژن: دهمی موسا و ملله تی خو ژ مصری ده رکه فتین سه ری بهاری بوو و پشتی سی هه یقان -یه عنی ل سه ری هاقینی- نهو بوو خودی فرمان دا چل سالان نهو د بهرزهبوونی دا بژین، چل سالان نهو -بی نارمانج- ل دهشتی هاتن و چوون، جار ب ریتنگی و جار ژی ب ئاکنجیبوون..

د قان چل سالان دا نهو جیلی ل بهر سیبهره حوکمی فیرعهونی فیری دهست داهیلانی و سه رشوری بووی نهما، جیله کی دی یی بیتا نازادیی و سه رهستی هلیکشای هاته ب خودانکرن، و ل سهر دهستی پیغه مبهری خودی موسایی و برای وی هاروونی فیری خودی ناسیی بوون، و ل سهر دهستی قی جیلی خودی سوزا خو ب جهینا و جهی پیروز ژ دهستین کافران ئینادر و ئیخسته دهستی خودان باوهران.

موسایی ملله تی خو ب لایی دهشتا سینائی فه بر و ل دورا چپایی طووری ئاکنجی کر، و چونکی ملله تی ئسرائیلی -ل وی دهمی- چتیرینی مرؤقان بوون، و هه ر چهنده خودی نهو عوقوبه دان ژی، بهلی ل قی دهمی خودی زیده قهنجی د گهل وان کرن، ل وی دهمی رۆژ ل هندافی سه ری وان دشاریا خودی عهور دهنارتن دا سیبهری ل وان بکهت، و گاڤا نهو ل دهشتی تیپنی بووین خودی فرمان ل موسای کر کو نهو گۆپالی خو ل که قری بدهت و وهک موعجزه بو وی خودی دوازده کانی ژ وی که قری پهقاندن، و گاڤا برس ب سهر وان دا هاتی ب شقی نهو دنقستن و سپیدی رادبوون بهری خو ددانئ ددیت گهزۆ و گوشتی طهیران یی کهفتییه بهر تهنشتا وان، و خودی

نهټ قهنجييه د گهل وان كرن بؤ خاترا هندی كو نهو گوهدارییا موسایی بکهن.

پستی خودی نهو بهرداینه دهشتا سینائی و چونکی نهو مللهتهکی بوش بوون وان پیتقی ب مهنهجهکی ههبوو ژینا خؤل دویف ب ریقه بیهن، و نهو بسو خودی کیتابا خو یا پیروز (تهورات) بؤ موسایی هنارت؛ دا بؤ سرائیلییان بته مهنهجهی ژینی..

هاتنه خوارا تهوراتی بؤ موسای:

دهمی خودی قیای تهوراتی بؤ خوشتقییی خو موسایی بهنیرت وی فهرمان لی کر کو نهو خو ژ خه لکی قهدهر بکته، و سیه- پوزان یی ب پوزی بت، پاشی قهستا ژفانی خودایی خو بکته.

موسایی فهرمان ب جهئینا، خو ژ خه لکی قهدهر کر و بهری هنگی گوته برایی خو هاروونی: تو جیگری من به د ناف مللهتی من دا حهتا نه بزقیره قه، و بهری وان بده گوهداری و پهراستا خودی، و تو دویکهفتنا ریکا وان نهکه یین خرابکارییی د عهردی دا دکهن.

پستی سیه- پوز د سهر موسایی را بوزین وی پرتهکا داری -وهکی سیواکی- د دهقی خو دا و بهری خودی فهرمانی لی بکته وی لهزکر و قهستا چیاپی کر بو ژفانی، و ژ بهر قی لهزا وی خودی دهه پوزین دی ل ژفانی زیدهکرن، و چونکی موسایی گوتبوو مللهتی خو پستی سیه- پوزین دی نهز دی زقیرم، گاڤا سیه- پوز ب دووماهی هاتین نهو چاقه ریتی وی مان، و دهمی موسا نهزقیری نهو د دهر حهقا وی دا ب خیلان چوون، هندهکان گوت: موسا یی مری لهو نهزقیری، و هندهکان گوت: دیاره وی

خودايي خو يي بهرزه كړي! و هنده كان گوت: صهبري بکيشن خودي چيتر
دزانت کاني مهسه لا وي چيه.

پشتي دهه روژين ل سهر ژفاني هاتينه زنده کرن ژي ب دووماهي هاتين
مووسا ل ژفاني هات، خودايي مهزن ب پهنگه کي نيکسهر و بي دهسکاتي
د گهل پيغه مبهري خو مووسايي ناخفت، مووسايي دلي خو بري کو نهو خودي
ببينت لسو وي بهر خودان ژي خواست، خودي گوته وي: تو نهشي من
د دنيايي دا بييني، بهلي بهري خو بده چيای، قيجا نهگهر من بلند خو نيشا
دا و وي خو ل جهي خو گرت تو دي من بييني، نينا دهسي خودايي وي خو
بلند نيشا چيای دای وي چيا ب عهردی قه راست کر، و مووسا دلگرتي بوو
و كهفت، و دهسي نهو ژ دلگرتني هشاريووي وي گوت: پاكي و پيروزي بو
ته بت نهی خودا، هندی نهزم من تويهه كو پسيارا ديتنا ته د قی دنيايي دا
بكه مه قه، و نهز نيکهمين خودان باوهرم ب ته ژ ملله تي خو.

خودي گوت: نهی مووسا، من ب پهيامين خو بو وان مروقتين تو بو
هنارتي تول ناڅ مروقان يي هليژارتي و ب ناخفتنا خو يا نيکسهر د گهل
ته، قيجا تو وي فرمانا من دايه ته بگره، و کاري پي بکه، و بيه ژ وان
يین شوکرا خودي دکهن ژ بهر پهياما خو يا وي دايه ته، و کو ب تايه تي
د گهل ته ناخفتي. ل قی جهی خودي کيتابا خو تهورات بو مووسايي
هنارت، و د هديسين دورست دا هاتيهه: (خودي تهورات ب دهستي خو
نثيسيبوو). و ناشکهرايه كو ههر کتبه كا بهري قورناني هاتيهه خوار ي ههمي
پيکفه و ب نيکجاري دهاته خوار.

خودي ديژت: مه بو مووسايي د تهوراتي دا ژ ههر تشته کي نهو ههوجه
بتي ژ نه حکامين ديني نثيسيبوو، شيرهت بو مفا ژي وهرگرتني و

بهرفره هکرن بۆ مهسهلا حهلالی و حهرامی و فهرممان و سهرهاتی و بیره و باوهر و تشتی نه بهرچاڤ.

خودئ گۆته موسایی: تو تهوراتئ ب هیتز بگره، و فهرممانئ ل مللهتئ خو بکه کو کاری ب وئ بکهمن یا خودئ تیدا گۆتی؛ چونکی ههچیی شریکان بۆ خودئ بدانت نهزل ل ئاخرهتئ جهئ سهرداچوویان دئ نیشا وی دهم، کو ئه و ناگره یئ خودئ ناماده کری بۆ وان دوژمنتین خو بیتن ژ ریکا وی ده رکهفتین. نهز دئ دلین وان کهسان ژ تیگه هشتنا نایه تین مهزنی و شریعهتئ خو وه رگتیرم نهوین خو د سهر گوهدارییا من را دبینن، و بی حهق خو ل سهر سهری خه لکی مهزن دکهن، قتیجا ژ دفنبلندییا خو دویکهفتنا چو پیغه مبهران ناکهن و گوهدارییا وان ناکهن، و نه گهر نهف دفنبلنده ههر نایه تهکا ههبت ببینن ژ ی باوه رییی پی نائینن؛ ژ بهر پشتدان و دوژمناتییا وان بۆ خودئ و پیغه مبهری وی، و نه گهر نهو ریکا چاکییی ببینن بۆ خو ناکهنه ریک، و نه گهر نهو ریکا سهرداچوونئ ببینن، یه عنی: کوفری، نهو دئ وئ بۆ خو کهنه ریک و دین؛ نهفه ژ بهر کو وان دره و ب نایه تین خودئ کرییه، و نهو ژ هزرکرن و بهرته خودانا د ڤان نایه تان دا دبئ ناگهن. و بهری موسا ژ ژفانی بزقرت و تهوراتئ د گهل خو بینت، خودئ نهو ناگهدارکر کو مللهتئ وی پشتی وی یئ خریای و (سامری) عیبادهتئ گۆلکئ یئ ب وان دایه کرن..

ئسرائیلی و په رستنا گۆلکا زتری:

دهمی خودئ گۆتییه موسایی: پشتی ته مللهتئ ته یئ ب په رستنا گۆلکئ هاتییه جهرباندن، و سامری نهو بیتن د سهر دا برین، موسا ب خهم و قهره زقری نک مللهتئ خو، و گۆته وان: نهی مللهتئ من ما خودایئ

ههوه ژفانهکي باش نهدابوو ههوه کو ئهو تهوراتي بينته خواري؟ ئهري قيجا
 ژقان ل بهر ههوه دريژ بوو و هوين ژي بي هيقي بوون، يان ههوه ثيا کارهکي
 بکهن غهزبا خودايي ههوه ب سهر ههوه دا بينت، قيجا هوين ل ژقاني
 من نهاتن و ههوه پهريستا گولکي کر، و ههوه پيگيري ب فهريمانين من
 نهکر؟

وان گوت: ئهفا مه کري مه نه ب دلي خو کريه، بارين گونههين مه
 ژ بهر وي چهکي مه ژ مصريان وهرگرتي و د گهل خو ئيناي ل مه هاتبونه
 کرن، قيجا مه ب فهريمانا (سامري) ئهو چهک ههومي هاقيته د کورکهکا
 ئاگري دا، و ههر وهسا سامري ژي ئهو مستا ئاختي يا وي ژ بنئي پيبي
 ههسپي جبريلي هلگرتي رۆژا ئهم ژ دهريايي دهرياس بووين و د گهل خو
 ئيناي، وي ئهو ژي هاقيته د وي کورکي دا، و ژ وي چهکي ههلاندي سامري
 پهيکهري گولکهکي بو مه چيکر دهنگي چيلان ژي دهات، و وي گوته مه:
 ئهفه خودايي ههوه و خودايي مووسايه، بهلي مووساي يي ژ بيرکري! و ههر
 چهنده هارووني -بهري مووسا بزقرت ژي- گوتبوو ئسرائيليان: ئهي مللهتي
 من، هوين ب قتي گولکي يين هاتينه جهرياندن؛ دا خودان باوهري ههوه پي
 ژ کافري ئاشکهرا بيت، و هندي خودايي ههويه خودايهکي پردلوفانه قيجا
 هوين د وي تشتي دا يي نهز بهري ههوه ددهمي دوکيهفتنا من بکهن، و
 گوهداريا فهريمانا من بکهن.

بهلي ئسرائيليين گولکهپهريس گوته هارووني: ئهم دي ههر مينين
 گولکي پهريسين ههتا مووسا دزقپته نک مه.

گاڤا مووسا هاتي و ديتي پشکهکا مهزن ژ مللهتي وي يين بووينه
 دوکيهفتين سامري د پهريستا گولکي دا و ئهو دهپين تهورات ل سهر

هاتییه نفیسین ل عهردی دان و ب عیجزی فه گۆته برایی خۆ هاروونی: ئەو چ تشت بوو نههیلای تو وان بهیلی و بگههییه من دەمی ته دیتی ئەو ژ دینی خۆ ده‌رکه‌فتین و وان په‌رستا گۆلکی کری؟ ئەری ته گوهدارییا من د وی تشتی دا نه‌کر یی من فه‌رمان پی ل ته کری کو تو پشتی من بکه‌ی؟ پاشی مووسای سه‌ر و ریپین هاروونی گرتن و کیشان.. هاروونی گۆتی: کوپۆ ده‌یکا من! تو سه‌ر و ریپین من نه‌کیشه، هندی ئەز بووم ئەز دترسیام ئەگه‌ر وان بهیلیم و بیمه‌ نک ته تو بیژی: ته دوه‌ره‌کی ئیخسته‌ ناڤ ئسرائیلییان، و ته ب شیره‌تا من نه‌کر و باش چاقدیری ل وان نه‌کر. مووسای گۆته سامری: ئەی سامری مه‌سه‌لا ته چیه؟ و بوچی ته ئەڤ کاره‌ کر؟

سامری گۆت: تشتی وان نه‌دیتی من ل سه‌ر پشتا هه‌سپی دیتبوو، ده‌می ئەم ژ ده‌ریایی ده‌رکه‌فتین و فیرعه‌ون و له‌شکه‌ری وی خندقیین، قیجا من مسته‌ک ژ وی ناخا ل جه‌ی پییی هه‌سپی جبریلی هلگرت، و من ئەو هاقیته سه‌ر وی چه‌کی من گۆلک ژێ چیکری، ئەو بو جهربانندن و فتنه‌ بوو گۆلکه‌کا ب ده‌نگ، و هۆسا نه‌فسا من یا فه‌رمانی ب خرابییی دکه‌ت ئەڤ کاره‌ ل به‌ر من شرینکر.

پشتی قی ئعترافا وی، مووسایی گۆتی: دئ هه‌ره‌ هندی تویی د ژینا خۆ دا تو دئ یی هاقیتی بی، و هه‌ر کهسه‌کی تو بیینی دئ بیژیی: نه‌ ئەز ده‌ست دکه‌مه‌ کهسێ و نه‌ کهس ده‌ست دکه‌ته‌ من^(۱)، و هندی تویی ژقانه‌ک بو‌ عه‌زابدانا ته‌ هه‌یه، خودی وی ژقانی هه‌ر دئ پیک ئینت، و تو دئ بیینی،

(۱) یه‌عنی: ئیشه‌کا جلدی دئ ئیته‌ ته، و ده‌رمانی ته‌ ئه‌وه‌ نه‌ تو ده‌ست بکه‌یه‌ کهسێ و نه‌ کهس ده‌ست بکه‌ته‌ ته.

و تو بهرئ خو بدہ خودایئ خو یئ تہ پەرستن بو کری ئەم دئ وی سوژبن،
پاشی دئ ھویرکئ وی ب دەریایئ وەرکەین.

پاشی موسایی ب فەرمانا خودئ گۆتە مللەتئ خو: ئەوین پەرستنا
گۆلکئ نہ کری دقیت وان بکوژن یئین پەرستنا گۆلکئ کری.. و وان ئەف
حوکمە ب جھینا!

و دەمئ کەریا موسایی داھاتی، وی ئەو دەپ -یئین تەورات ل سەر
ھاتیہە نقیسین- ژ عەردی ھلگرتن پشتی کو وی ئەو ھاقتین، و
ناشکەرکراکنا حەقییئ و دلۆفانییئ بو وان یئین ژ خودئ و عەزابا وی دترسن
د وان دەپئین تەوراتئ دا ھەبوویە، و موسایی گۆتە مللەتئ خو: ئەفە ئەو
مەنہجە یئ خودئ بو ھەوہ ھنارتئ؛ دا ھوین ل دویف بچن.

وان گۆت: دئ سەحکەینئ.. ئەگەر یئ ب ساناهی بت دئ ل دویف
چین، و ئەگەر یئ ب زەحمەت بت بو مە بگوھۆرە!!

د ئەنجامئ قئ گۆتئا وان دا خودئ چیا راکرە ھنداقئ سەری وان،
موسایی گۆت: یان ھوین دئ پئیگییریئ پی کەن یان خودئ غەزەبی دئ
ل ھەوہ کەت، و گاڤا بوویە مجدی وان سەرین خو بو خودئ دانانە عەردی و
گۆتن: ئەم ب شریعەتئ خودئ درازینە.

تۆبەکرن ژ گونەھا شرکئ و نەگوھدارییئ:

پشتی قئ چەندئ موسایی ژ مللەتئ خو خواست کو ئەو تۆبئ ژ قئ
گونەھا مەزن بکەن، و دا تۆبا وان قەبویل ببت، موسایی گۆتە وان: حەفتئ
زەلامین زانا و چاک ژ خو ھلبژیرن بلا د گەل من بئین دا ل ژ شانئ خودئ
بچین و داخوازا ژبیرنا گونەھان بو ھەوہ ژ خودئ بکەین، و پشتی وان
فەرمانا موسایی ب جھینای، موسایی گۆتە وان حەفتئ زەلامان: خو پاقرژ

بکهن و رۆژبیا بگرن، و خو ناماده بکهن، چی گاڤا خودی دهستوریا چونی دا مه نم دئ چین. و گاڤا خودی دهستوری دای، موسایی هفتی زهلامین باشین مللهتی خو د گهل خو برن و ههمی پیکفه ده رکهفته طووری سینائی بو وی دهم و ژقانی یی خودی دایه وی، گاڤا نمو هاتینه وی جهی یی خودی بو دهسینشان کری وان زهلامین ئسرائیلیان گوت: ئهی موسا! نم باورهیی ب ته نائینن هتا نم خودی ب چاف نهبینن، تو د گهل وی ناخفتی، قیجا وی نیشا مه بده^(۱).

ئینا قهلهرزینا دژوار نمو ههمی گرتن و مرن، موسا رابووقه و دوعا ژ خودی کرن و گوت: خودایی من، ئەز دئ چ بیژمه ئسرائیلیان ئەگەر ئەز زقریمه نک وان، و ته باشین وان ههمی مراندن؟ ئەگەر ته قیابا بهری نوکه تو دا وان ههمییان و من ژی د گهل دا مرینی، و ئەقه ل سهر من یا ب ساناهیتر بوو، ئەری تو دئ مه تی بهی ژ بهر وی کاری بی فامین مه کری؟ ئەف کاری مللهتی من کری دهمی گۆلک پهرتسی ههما جهرپاندنک بو ته نمو پی جهرپاندین، یی ته بقیت ژ بهنیین خو تو وی پی بهرزه دکهی، و یی ته بقیت تو وی پی دئینییه سهر ری، تو سهرکار و پشتهقانی مهیی، قیجا تو گونهین مه ژئ بیه، و دلوقانیی ب مه بیه، و تو چیترینی وانی یین لیبۆرینی دکهن، و گونههان قهدشیرن، و تو مه بکه ژ وان یین ته کربارتن چاک د دنیاای و ئاخرهتی دا بو نقیسین، هندی ئەمین نم ب پهشمانی و تۆهکرن قه ل ته دزقرین.

خودی گوتیه موسایی: عهزبا خو ئەز دئ دهمه بهر وی یی من بقیت ژ چیکریین خو، وهکی من دایه بهر ئەوتین هه ژ مللهتی ته، و دلوقانییا من

(۱) ئەقه گوتنا چاکین وان بوو، قیجا هزر بکهن نهباشین وان دچاوا بوون.

چټکری ههمی څه گرتینه، څټجا نه ز دئ وئ بو وان نقیسم یټن ژ خودئ و
 عهزبا وی دترسن، و فرمانټن وی ب جه دئینن و خو ژ بی نه مریبا وی
 ددهنه پاش، و نهوټن باوه ریټ ب تهو حیدئ و ده لیلټن وئ دئینن، نه څټ
 دلوقانیټ نه ز دئ بو وان نقیسم یټن ژ خودئ دترسن و خو ژ بی نه مریبا وی
 ددهنه پاش، و دوټکه فتنا وی پیغهمبه ری نه خوانده څا دکهن، کو موچه ممده
 -سلاف لی بن-، یټ به حس و سالو څه تی وی ل نک خو د تهوراتی و
 ننجیلی دا نقیسی دبینن، نهو فرمانټ ب تهو حیدئ و هر باشییه کا هه بت
 ل وان دکه ت، و به ری وان ژ شرکی و نه گوهداریټ و هر تشته کی خراب
 ددهته پاش، و تشتیټن پاقر ژ خواری و څه خواری و ماره کرنی بو وان حلال
 دکه ت، و تشتیټن پیس بو وان حرام دکه ت، و وی باری گران یټ کول وان
 هاتییه کرن ژ سهر وان رادکته ت، څټجا نهوټن باوه ری ب پیغهمبه ری
 نه خوانده څا موچه ممده ی -سلاف لی بن- ټینای، و به ایټ وی مه زنکری و
 پشته قانیبا وی کری، و دوټکه فتنا وئ قورئانی کری یا بو وی هاتییه
 خواری، و کار ب سوننه تا وی کری، نهو نهون یټن نهو سوژ ب ده ست خو څه
 ټینای یا خودئ دایه به نیټن خو یټن خودان باوه ر.

موسا د گهل خدری:

دیسا ژ وان سهرهاتییان یټن د ژینا موسا پیغهمبه ری دا -سلاف لی
 بن- هه ین و قورئانی بو مه څه گوهاستین، سهرهاتییا وی بوو د گهل وی
 زه لامی خودئ زانین دایټ نهوټی دبټنئ: خدر (خضر)^(۱).

(۱) د همدیسټن درست دا هاتییه کو خضر ناسناقی وی بوو؛ چونکی ده می نهو ل جهه کی
 هسک دروینشت نهو جه کسک دبوو، وه کی نه محمد و ترمذی و ټبن حبان ژ نه بوو
 هوره ری څه دگوټیزن.

ل دهستپيکتی دى بيژن: زانا ب خيلاف چووينه کاني خدر کى بوو، و چ بوو و زانايى ناقدار (ئبن کهثير) گهلهک گوتن و بوچوونان د قى دهر باره يى دا قه دگوهيزت^(۱)، و دبت گوتنا ژ ههميان دورستر ئو بت مروث بيژت: خدر پيغه مبه ر هک بوو ژ پيغه مبه رين خودى؛ چونکى ئو کارى وى کرى ههمى هندى دگه هينت کو وه حى ژ نک خودى بو وى دهات، و چو راستى بو وى گوتنى نينه ئو د بيژت: خدر همر و همر يى زندييه چونکى وى ژ ئاقا حياتى قه خوار بوو.

سه رها تيا موسايى د گهل قى مروقى سووره تا (الکھف) بو مه قه دگوهيزت، و ئه م ل قيرى ده قا قى سه رها تيا يى وه کى د قورئانى دا هاتى دى قه دگوهيزن، نايه تين سووره تا (الکھف) د بيژن: تو -ئهى موحه ممه د- به حسى هندى بکه ده مى موسايى گوتيه خزمه تکارى خو -يووشه عى کورى نوونى-: ئه ز دى همر چم هتا بگه همه وى جهى يى هه ر دو ده ربا لى دگه هنه ئيک، يان ئه ز دى ده مه کى دريژ چم هتا بگه همه وى به نيبي چاک؛ دا ئه ز ژ وى فتر بيمه وى زانينى يا کول نک من نه هى.. و د ئه گه را قى ده رکه فتنى دا پيغه مبه ر -سلاف لى بن- د بيژت: ((روژه کى موسا د ناڤ ئسرائيلىيان دا رابووقه، خوبه ک خواند، ئينا پسيار ژى هاته کرن: کيز مروث ژ ههميان زاناره؟ وى گوت: ئه ز! ئينا خودى ل وى گرت؛ چونکى وى نه گوت: خودى دزانت، و خودى وه حى بو هنارت کو من عه بده کى هه يى ل وى جهى يى هه ر دو ده ربا لى دگه هنه ئيک ژ ته زاناره))^(۲).

(۱) د کتبا خو دا (البدایة والنهایة) د بهرگى نيکى دا.

(۲) بوخارى قى حدیسن ژ عبداللهى کورى عمباسى قه دگوهيزت.

نايهت دبیژن: مووسای و خزمه‌تکارځی وی دا ږی، و ده‌می ټهو گه‌هشتینه جهی ه‌ردو ده‌ریا لی دگه‌نه ټیک^(۱) ه‌ردو ل نک که‌څری روینستن، و وان ټهو نه‌هنگی خو ژ بیرکری یی فه‌رمان ل مووسایی هاتیه کرن کو وی بو قویتی د گهل خو بیهت، و یوشه‌عی ټهو دانابوو د عه‌لبه‌کئی دا، څیجا نه‌هنگ زیندی بووبوو و خو هاقیتیبوو د ده‌ریایی دا، و وی ږیکه‌کا څه‌کری بو خو د ده‌ریایی دا گرتبوو، و ده‌می ټهو ژ وی جهی چووین یی وان نه‌هنگ لی ژ بیرکری و مووسا ب برسی حسیا، وی گوته خزمه‌تکارځی خو: فراځینا مه بو مه بینه، ب راستی مه د څی سه‌فرا خو دا وه‌ستیان دیت.

خزمه‌تکارځی وی گوټی: ټه‌ری ل بیرا ته‌یه ده‌می ټهم چووینه نک وی که‌څری یی مه بیپنا خو ل نک څه‌دای؟ من ژ بیرکریو ټهز مه‌سه‌لا نه‌هنگی بو ته بیژم، و هه‌ما شه‌یتانی ژ بیرا من بریوو ټهز مه‌سه‌لا وی بو ته بیژم، هندي نه‌هنگه ل وړی ب رح که‌فتبوو، و خو هاقیتیبوو د ده‌ریایی دا، و وی ږیکه‌ک بو خو تیدا کریوو، و مه‌سه‌لا وی یا عه‌جیب بوو.

مووسایی گوټ: ټه‌وا چی بووی ټهو بوو یا مه دخواست، و ټهو نیشانه‌که بو من ټهز یی ب جهی به‌نییی چاک بکه‌قم، ټینا ه‌ردو ل شوین پییټن خو زڅرین هه‌تا گه‌هشتینه جهی که‌څر لی.. وان ل وړی به‌نییه‌کئی چاک ژ به‌نییټن خودی کو خدره -سلاڅ لی بن- دیت. مووسایی سلاڅ کری، و گوټی: ټه‌ری دی ده‌ستورییی دهی کو ټهز ب دویش ته بکه‌قم؛ دا تو هنده‌کئی ژ وی زانینا خودی نیشا ته دای نیشا من بدهی کو ټهز پی سه‌رراست بېم و مفای ژی وه‌ریگرم؟

(۱) د قورنان و حدیسان دا نه‌هاتیه کانی ټهڅ جهه دکه‌فته کیڅه، و دیت مه‌مسه‌د پی ټهو جهه بت یی که‌نداڅی (عه‌قبه و سویس) دگه‌نه ټیک د ده‌ریایا سوړ دا.

خدري گوتې: هندي تويي -تهى موسا- تو نهشټي بېهنا خو ل سهر
دويکهفتن و ههقالينييا من فرهه بکهى، و چاوا تو دئ شټي بېهنا خو
ل سهر وان تشتان فرهه کهى يټن کو نهز دئ کهم و نهو ل بهر ته دبهززه
ژ وان يټن خودئ نيشا من داين؟

موسايي گوتې: نهگهر خودئ ههز بکهت تو دئ من بينى يټ بېهنهفرهه
ل سهر وى تشتئ نهز دئ ژ ته بينم، و نهز د تشتکهى دا بټ نهمرىيا ته
ناکهم.

ئينا خدر ل بهر هات و گوت: پا نهگهر ته ههقالينييا من کر تو پسيارا
تشتهکئ ل بهر ته نالوز بت ژ من نهکه، ههتا نهز ب خو وى تشتئ ل بهر ته
نه ناشکهرا بټرم بټي تو پسيار بکهى.

وان دهست ب رټفهچونا ل سهر ليټفا دهريايټ کر^(۱)، و گهميهک د بهر
وان را بوزى، وان داخواز ژ خودانان کر کو وان سويار کهن، ټيټجا دههئ نهو
سويار بووين خدرى دهپهک ژ گهميټي ټهکر و نهو کونکر، موسايي گوتې:
نهري ته گهمى کونکر! دا خهلکئ وى بخندقيني، و وان بټ کرئ نهم يټن
هلهگرتين؟ ب راستى ته کارهکئ کرټ کر.

خدري گوتې: ل سهرى من گوتبوو ته: هندي تويي تو نهشټي بېهنا خو
ل سهر ههقالينييا من فرهه بکهى!

موسايي بو عوزر ټهخواستئ گوت: ل من نهگره کو من شهرتئ ته
د گهل خو ژ بېرکرى، و تو د نيشادانئ دا بارهکئ گران نهदानه سهر ملټن من،
و ب نهرمى سهردههريټي د گهل من بکه. ئينا خدرى عوزرا وى قهبويلکر،
پاشى ههردو ژ گهميټي دهرکهفتن، و ل وى دههئ نهو ل سهر ليټفا دهريايټ

(۱) ژ نايهتان دئټه زانين کو خزمهتکارئ موسايي پاشدا زټرى بوو و نهماوو د گهل وان.

دچوون وان کورکهک دیت د گهل زاروکان یاری دکرن، ئینا خدری ئەو کوشت، مووسایی ب قئی چەندئ نهخۆش بوو و گووت: چاوا ته نهفسهکا پاقر و بئ گونەه کوشت، و وی کهس نهکوشت بوو کو هیژای کوشتنی بیت؟ ب راستی ته کارهکی کریت و مهزن کر.

خدری بو بیرئینان و لۆمهکرن گوته مووسایی: ئهري ما من نهگوټبوو ته تو نهشیتی بیتنا خو ل سهر وان کریارتین من ییتن ته چو زانین پی نه فرهه بکهی؟ مووسایی گوته وی: نهگهر پستی قئی جارئ من پساراً تشتهکی ژ ته کر تو من بهپله و ههقالینییا من نهکه، تو بوویه خودان عوزر و ته د دهرهقا من دا تهخسیری نهکرییه؛ چونکی ته گوټبوو من: تو نهشیتی سهبرئ د گهل من بکیشی.

مووسای و خدری دا ری حەتا ئەو گەهشتینه نک خەلکی گوندهکی، ئینا وان داخوذا خواری ئی ژ وان کر، بهلی خەلکی وی گوندی ل بهر نههاتن کو وان میتشان بکهن، وان دیوارهک ل وتری دیت خواری بووبوو و نیتزیک بوو بههرفت، ئینا خدری ئەو راستکر، مووسایی گوټئ: نهگهر ته ههزکریا تو دا سهرا قی کاری کریهکی وهگری دا ئەم خواری ئی بو خو پی کرین مادهم وان ئەم میتشان نهکرین.

خدری گوته مووسایی: ئەقه دەمی ژیکهه بوونیتی د ناچهرا من و ته دا، ئەز دئ بو ته بهحسئ وان کریارتین خو کهم ییتن ته پی نهخۆش بووی، و تو نهشیای بیتنا خو ل سهر فرهه بکهی و پساراً وان نهکهی.. هندی ئەو گەمی بوو یا من کونکری ئەو یا هندهک ههژاران بوو وان د دهریایئ دا کار بو خو پی دکر و رزقی وان ژئ دهات، قیجا من قیا ئەز ب وی کونکرنئ گەمیئ عیبهلو بکهم؛ چونکی ل بهراهییا وان مهلکهک ههبوو ههر گەمییهکا

دورست یا ههبا ب زۆری ژ خودانان دستاند، و ئەو کورکێ من کوشتی
 مرۆڤهکێ کافر بوو، و دهیک و بابین وی خودان باوهر بوون، ڤیجا ئەم
 ترساین ئەگەر ئەو کور بمینته زیندی ئەو بهری دهیبابین خو بدته کوفری و
 سهرداچوونی؛ چونکی وان گهلهک ههز ژ وی دکر و پیتقی پی ههبوو، ڤیجا
 مه ڤیا خودی ئیکێ ژ وی چاکتر و ب پهحمر بدته دهیبابین وی، و ئەو
 دیواری من خواربوونا وی راستکری ئەو یی دو کورکین ئیتیم بوو ل وی
 باژیری یی دیوار لی، و د بن وی دیواری ڤه خزینهکا ژ زیر و زیقی یا وان
 ههردو دیوان ههبوو، و بابی وان زهلامهکێ چاک بوو، ڤیجا خودایی ته ڤیا ئەو
 ههردو مهزن ببن و ب هیز بکهفن، و ئەو خزینیا خو دهریخن، ئەڤه
 ژ دلۆقانییا خودایی ته بوو ب وان، و ئەو ههمی کریارین ته دیتین من کرین
 ئەی مووسا من ژ نک خو نهکرینه، بهلکی من ب فهرمانا خودی ئەو کرن،
 ئەوا هه یا من ئەگهرین وی بو ته دیارکرین ئەو دووماهییا وان کارانه یین ته
 نهشیای تو بیهنا خو ل سهه فرهه بکهی و پسار ژمی نهکهی.

د ڤی سههاتییی دا هژمارهکا دهس و عیبههتین مهزن ههنه دڤیت ئەم
 بيرا خو لی بینینه ڤه، ژ وان دهسان:

۱- گهریان ل دویش علم و زانینی ژ ریبازا پیغه مبهرانه، و مرۆڤ
 چهندی زانا ژی بت گاڤا زانی کهسهکێ ههی د تشتهکی دا ژ وی زاناره
 دڤیت ل دویش بچت، و وی زانینی بو خو ژوی وهریگرت، و خو مهزن
 نهکته.

۲- و ئەڤ سههاتییه باشتین دهلیله ل سهه ئیک ژ بناخهییین باوهرییا
 ئەهلێ سوننهتی کو خودی ب ههه تشتهکی ههی یان دی ههبت یی زانایه، و
 ئەو تشتی نهبووی ئەو دزانت دا یی چاوا بت ئەگهر ههبا.

۳- خزمه تکرنا مروڦي زانا ب تايه تي ژ لايي وي کسي ڦه يي زانيني
بو خو ژي وهر دگرت کاره کي دورسته، وه کي کو يووشه عي خزمه تا موسايي
کري و موسايي خزمه تا خضري کري.

۴- مروڦ چهندي زانا ژي بت چي نابت بيڙت: کسه ک ژ من زانانتر
نينه، و نه گهر پسيار ژ وي هاته کرن: کي ژ هه ميان زانانتره؟ دڦيت نهو
بيڙت: خودي دزانت.

۵- نهف سه رها تيبه باشترين ده ليله دڙي وان کسان نهو ين عه قلي خو
ل سهر وه حيبا خودي دکنه هه کم، و ديڙن: لازمه (نهص) يا وه سا بت
عه قلي مه تي بچت و حیکمه تا وي بزانت، نهصل د مه سه لي دا وه حيبه، و
گاڦا وه حي هات دڦيت خودان باوهر خو تسليم بکته نه گهر خو ب سهر ڦه
نهو تشت د گهل عه قل و تيگه هشتنا وي نه گونجت ژي، وه کي خضري گوڦي:
نهڦا من کري من نه ژ نک خو کرييه، بهلکي من نهو ب وه حيا خودي يا
کري..

۶- ههر وه سا نهف سه رها تيبه ده ليله کي ناشکه رايه کو (خبر الواحد)
دڦيته وهر گرتن و کار ژي پي دڦيته کرن، ماده م نهو ي نهف خه به ره گه هاندي
کسه کي باوهر تيه^(۱).

سه رها تيبا قارووني:

سه رها تيبا قارووني و سه ردا چونا وي ژ بهر زهنگيني و دهوله مهنديي
ئيک ژ وان سه رها تيبانه بين کو رهفتاري مروڦين خودان مال و بي نيمان بو
مه بهرچاڦ دکته، لهو خودي د سووره تا (القصص) دا ب پهنگه کي تايهت
نهف سه رها تيبه بو مه ڦه گيڙا.. (قاروون) مروڦه کي سرائيلي بو، و هندهک

(۱) مجدي فتحي السيد: صحيح قصص الأنبياء، ط ۱، ۱۴۳۰، ص ۲۵۲-۲۵۳.

دبیژت: پسمامی مووسایی ب خو بوو، نیک ژ وان مروّقان بوو یین کو خودی مالهکی مهزن دای، و شوینا نهو شوکرا خودی سهر اقی نعمهتی بکهت، نهو رابوو (طوغیان) ب مالی خو کر، کا چاوا فیرعهونی و هامانی (طوغیان) ب هیزا خو کر، لهو خودی د دو جهان دا ژ قورئانی ملی وی دا د گهل ملی فیرعهونی و هامانی، و ناشکهرا کر کول ناخهتی دووماهییا وان هردویان دی نیک بت^(۱).

نایهتین سووره تا (القصص) بهحسّ قاروونی دکهن و دبیژن: نهو ژ مللهتی مووسایی بوو -سلاّ لی بن- و ژ بهر مال و زهنگینیا خو نهو د سهر پییی خو دا چوو، و وی خوّل سهر وان مهزن کر، و خودی ژ گهنجینهیین مالی تشتهکی مهزن دابوو وی، هتا وی دهرهجی هژمارهکا مروّقتین ب هیز نهدشیان بهس کلیلین گهنجینهیین وی هلگرن..

مللهتی وی گوّتی: کهیفا خو ب وی مالی نهینه یی ته هه، هندی خودییه هز ژ وان ناکهت یین بهتران دبن و شوکرا وی نهکن سهر قهنجییین وی، و توب وی مالی خودی دایه ته خیرا ناخهتی بو خو بخوازه، کو د دنیا یی دا گوهداریا خودی بکه، و توبارا خو ژ دنیا یی ژ بییر نهکه، کو خوشییی ب تشتی حلال بهی بی زندهگافی، و توب دانا خیران قهنجییی د گهل خهلکی بکه، هر وهکی خودی ب فی هه می مالی قهنجی د گهل ته کری، و وی تشتی خودی ل سهر ته حهرامکری ژ تهعدایییا ل سهر خهلکی تو نهکه، هندی خودییه هز ژ خرابکاران ناکهت.

قاروونی گوّته وان مروّقان یین شیرت لی کری ژ مللهتی وی: ههما ژ بهر وی زانین و شیانا من ههی نهف هه می گهنجینه یین بو من هاتینه

(۱) د سووره تا (العنکبوت) دا نایهتا ۳۹، و سووره تا (غافر) نایهتا ۲۳.

دان.. ههر وهکی وی نهزانیبوو کو خودی ژ مللهتین بهری وی هندهکین ژ وی
ب هیتتر و ب مالتر تی بریون؟

و رۆژهکی قاروون ب ههمی خه ملا خو څه ده رکهفته ناف مللهتی خو، و
مهخسه دا وی ئه بو مهزنییا خو و گهلهکییا مالی خو نیشا وان بدهت، و
دهمی ئه وین خه ملا ژینا دنیا یی دقیت ئه دیتی وان گوت: خوزی ئه مال و
خه مل و مهنصبی بو قاروونی هاتییه دان بو مه ژی هاتبا دان، هندی قاروونه
وی پشک و باره کا مهزن ژ دنیا یی هیه، و ئه وین زانین ب شریعتی خودی
بو هاتییه دان و راستیا تشتان زانی گوته وان یین گوتین: خوزی ئهوا بو
قاروونی هاتییه دان بو مه ژی هاتبا دان: تیچوون بو هه وه بت تهقوا خودی
بکمن و گوهدارییا وی بکمن، خیرا خودی بو وی یی باوهری ب وی و
پیغه مبهری وی ئینای، و چاکی کرین، چیتره ژ وی یا بو قاروونی
هاتییه دان، و ب تنی ئه گوهدارییا قتی شیره تی دکهت و کاری پی دکهت یی
جیهادا نهفسا خو کری، و صهر ل سهر گوهدارییا خودایی خو کیشای، و خو
ژ بی ئه مرییا وی دایه پاش.

خودی دبیزت: گاڤا قاروونی ئه ف کاره کری مه عهر د ب وی و خانییی
وی څه بره خواری، و وی چو بهر هقان نه بوون بهر هقانییی ژ وی بکمن دهمی
عهزبا خودی ب سهر دا هاتی، و ئه و ل بهر خودی یی ئاسی نه بوو دهمی
غهزه با خو ب سهر دا ئینای. و ئه وین دوهی هیقی خواستی کو وهکی وی بن
نوکه ب خه م و ترس څه کو عهزبا ب سهر وان ژی دا بیت گوتن: هندی
خودییه یی وی بقیت ژ به نییین خو ئه و رزقی وی بهر فره دکهت، و یی وی
بقیت ئه و رزقی وی بهر تنگ دکهت، و ئه گهر خودی منهت ل مه نه کربا دا
ئه و عهر دی ب مه ژی څه وهکی قاروونی به ته خواری، ئه ری ما ته نه زانییه
کو کافر نه د دنیا یی دا و نه ل ناخره تی ئیفله حی نابین؟

د نهگهرا خهسفرنا قاروونی دا ریوایه تهک ژ (ئبن عهباسی) دئیته
 فهگوهاستن، تیدا هاتییه کو قاروونی هندهک مال دا ژنهکا خراب و گوتی:
 نهگهرا ته دیت موسا یی د ناڅ هندهک مروڅان دا ههړه بی بهختیه کی پی
 راده و بیژئی: ته هۆ و هۆ یی د گهل من کری، ژنی ب یا وی کر، و گاڅا
 موسایی گوهل ل گوتنا وی بووی زنده ههړشی، و رابوو نفیژهک بو خودی کر
 و تیدا دوعا کرن کو خودی راستییی ناشکهرا بکهت، و پشتی ژ نفیژئی
 خلاس بووی وی نهو ژن دا سویندی ژنی بهختی خو خراب نهکر و گوت: حال
 و مهسهلین من و قاروونی نهغهنه، ئینا موسایی نفرینهک ل قاروونی کر کو
 خودی وی ب خانی فه د عهردی دا ببهت، و خودی نفرینا وی بو
 ب جهینا.

چیتا بهنی نسراییلیان:

ژ عبداللاهی کوری عهباسی دئیته فهگوهاستن دبیزت: زهلامهک د ناڅ
 نسراییلیان دا ههبوو گهلهک یی زهنگین بوو، نهڅ زهلامه ب ناڅ سال فه
 چووبوو، و وی هندهک برازا ههبوون وان ههز دکر مامی وان بمرت دا نهو
 میراتی وی وهرگرن، لهو ئیک ژ وان شهفهکی چوو مامی خو کوشت و
 کهلهخی وی هاقیته بهر دهری مروڅهکی دی، گاڅا بوویه سپیده خهلکی
 ههڅرکی د دهه حهقا وی دا کر، و برازیی وی -یی کوشتن کری- هات کره
 هاوار و داخوازا تولفه کرنی کر، هندهکان گوت: وهرن دا بچینه نک
 پیغه مبهری خودی موسایی دا نهو جوکمی د ناقبهرا مه دا بکهت، و چونکی
 چو دهلیل و نیشان د دهستی وان دا نهبوون موسایی دوعا ژ خودایی خو کر
 کو نهو حقییی بو وی ناشکهرا بکهت، ئینا خودی وهچی بو وی هنارت کو
 نهو چیتلهکی بینن فهکوژن، موسایی نهڅ فرمانا خودی گوته مللهتی خو،

وان ب ههڅرکي و څومهنزکرن څه گوتنه موسايي: نهري تو مه دکيه جهي پيترانکيبي و ياريان؟!

موسايي گوته وان: نهز خو ب خودي دپاريزم کو نهز ژ يارکهران بم، و نهغه نهوه يا هوين داخواز دکهن کو قاتلي دورست بو هوه ناشکهرا بيت. وان گوت: مادهم هويه پا کاني ژ خودايي خو بخوازه سالوخته تين څي چيلمي بو مه ديار بکهت.

موسايي بهرسفا وان دا و گوت: هندي خوديه يي دبيژته ههوه: سالوخته وي نهوه دڅيټ نهو نه يا پير بت، و نه يا جوان بت، بهلکي د نابهري دا يا ناقنجي بت، څيجا لهزي د فرمانا خودايي خو دا بکهن. نهو ل ههڅرکيا خو زقيرن و گوتن: بو مه ژ خودايي خو بخوازه دا رهنگي وي بو مه ديار بکهت.

وي گوت: هندي نهوه يي دبيژت: نهو چيلهکا خوري زهره، يي بهري خو بدهتي ب ديتنا وي شاد دبت.

سراييليان گوته موسايي: بو مه ژ خودايي خو بخوازه دا هيشتا سالوختهان بو مه ديار بکهت: چونکي چيلين ب څي رهنگي گهلهکن و ل بهر مه بهرزه بوو کاني دي کيرکي هلبژيرين؟ و نم نهگهر خودي حمز بکهت دي څ وي چيلمي کهښين يا فرمان ب څهکوشتنا وي هاتييهدان.

موسايي گوته وان: هندي خوديه يي دبيژت: نهو چيلهکه يا سر بهردايه نه جوت پي دڅيټه کرن و نه بو ناقدانې دڅيټه ب کارئينان، و يا ساخلمه ژ هومي نيشان، و ژ رهنگي وي پيڅهتر چورهنگين دي لي نينن.

وان گوت: نوکه ته راستيا سالوخته تين چيلمي گوت.. نينا نهو نهچاروون نهو سرژتکر پشتي گهلهک چهپ و چوير ليدان، و ژ سررهقييا وان نيزيک

بوو ئەو وه نهكهن ژي، وهسا وان شدانن ئينا خودي ژي ل وان شدانن، و نهگهر وان ل دهستپيكي چيلهك ئينابا و فهكوشتا خودي دا ژ وان قهبول كهت نهگهر يا چاوا با.

پشتي وان ئەو چيل ئيناي و فهكوشي خودي فرمان ل مووسايي كر كو ئەو بيژته وان: پارچهيهكا گوشتي قتي چيلا سهرژيكري ل كهلهخي وي زهلامني كوشي بدن، خودي دي وي زيتندي كهتهفه، و ئەو دي بو هومه بيژت كانني كتي ئەو كوشييه. وان وه كر ئينا خودي ئەو زيتندي كر و وي كوژهكي خو ناشكهراكلر.

مووسا و ئەو بهري ب رېقهچوي:

د سووره تا (الأحزاب) دا نايهتهكا پيرۆز ههيه دبيژت: ﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَىٰ فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا﴾ (الأحزاب: 69) يهعني: گهلي خودان باوهران هوين وهكي وان نهكهن ئەوين مووسا ئيشاندي، ئينا خودي ئەو ژ گوژنا وان پاقر و بهري كرى، و ئەو ل نك خودايي خو بي خودان جاه و قهدر بوو.

و د دهر حهقا قتي مهسهلي دا حمديسهك ههيه بوخاري ژ ئەبوو هورهيره ي فهدگوهيزت، دبيژت: پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوژت: هندي مووسا بوو -سلاف لي بن- زهلامهكي شهرمين بوو گهلهك خو ستاره دكر، نهدهيلا كهس لهشي وي ببينت.. د ريوايهتهكا دي دا هاتييه كو ئسرائييليان ل نك ئيك سهرئ خو دشويشت و وان لهشي ئيك و دو دديت، و مووسايي دهمي سهرئ خو دشويشت خو ژ خهلكي فهدهردكر و ب تني سهرئ خو دشويشت، ئينا هندهكان ب ئەزمانتي خو نهخوشي گههانده مووسايي و گوژتن: دياره ئيشهكا جلدی يان عهيبهكا ل نك وي هه ي لهوا ئەو هنده خو ژ مه فهدهر دكهت.

ئينا خودى قيا وى ژ قى گوتنا وان بهرى كهت، لهو جارهكى دهمنى موسايى خو فهدهركرى و جلكين خو ئىخستين دا سهري خو بشوت، وى جلكين خو دانانه سهر بهرەكى، گاڤا ئەو ژ سهرشويشتنى خلاصبووى ئەو ب نك جلكين خو فە چوو، دا وان بكهته بهر خو، هنگى خودى وهسا ههزكر ئەو بهر ب پرتفه چوو موسايى دهست دا گويالى خو و ب دويش بهرى دا چوو و گازى كرى: جلكين من، جلكين من.. و هوسا ئەو چوو ههتا گههشتييه هندهك مروڤان ژ سرائيليان، وان بهرى خو دايى موسا يى بى جلكه، و چهرمى وى يى تازه و چو ئيش لى نين، ل وىرى بهر راوهستيا وى جلكين خو كرنه بهر خو، و گويالى خو ل بهرى دا ههتا ژ بهر ليدانا وى سى يان چار يان پينج شونين وهكى برينى ل بهرى چىبون.. و ئەڤهيه گوتنا خودى دهمنى دبىرت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ ءَادَّوْا مُوسَىٰ فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهاً ﴿٥٠﴾﴾.

سههاتيهكا موسايى د گهل دو زهلامان:

ئيمام نهحمده ژ ئوبهينى كورى كهعبى فهدگوهتيزت دبىرت: پيغه مبهرى -سلاف لى بن- گوت: ل سهر دهمنى موسايى دو زهلامان نسهبا خو ناشكرا كر، ئىكى گوته ههقالتى خو: ئەز فلانى كورى فلانيمه، ههتا ناڤى نهه بابان هژمارتين، و تو كى يى ههژارو! ههقالتى وى گوت: ئەز فلانى كورى فلانى كورى ئيسلاميمه.. ئينا خودى وهحى بو موسايى هنارت كو بىره وى يى ناڤين نهه بابين خو هژمارتين: تو كورى نههانى ههمنى د ئاگرى دانه و تويى دهمنى يى، و گوته يى دى: ته ناڤى دو بههشتيان گوت تو يى سيني يى.

مرنا هاروونی:

بهري ئهو ههر چل سال ب دووماهی بیتن ییتن خودی تیدا ل سهر
ئسرائیلییان حهرامکری ئهو بچنه جهی پیروز ب دو سالان، یهعنی پشتی
خندقاندا فیرعهونی ب سیه و ههشت سالان - وهکی دهندهک ریوایهتان دا
ژ چند صهحابیهکان هاتییه فهگوهاستن - خودی وهسا هزکر پیغهمبهری خو
هاروونی بمربنت^(۱)، خودی وهحی بو موسای هنارت کو ئهو ههر دو بچنه
سهر چیای، و ل ویری خودی رها هاروونی ستاند.

جارهکا دی بهر ب جهی پیروز فه:

دهمی تیزیک بووی ههر چل سالتن (بهرزهبوونی) ب دووماهی بیتن،
و ل دویش وی ژقانی خودی دایه موسای کو ئهو پشتی چل سالان
ژ بهرزهبوونی ژ نوی ئسرائیلییان بزقرینته جهی پیروز، موسا رابوو کاری
مللهتی خو کر دا بزقرنه جهی پیروز (بهیتولمهقدسی)، و دبیزن: ئهو مروقتین
بهری چل سالان کس ژئ نه مابوو ئهو ههر دو زهلام تی نهین بیتن شیرت
ل مللهتی خو کری کو گوهداریا موسایی بکهن، وهکی بهری نوکه مه
فهگیریای.

موسایی دوازه مهزن ژ ئسرائیلییان - ل دویش هژمارا بابکین وان -
هلبژارتن؛ دا ههر ئیک کهفاله تا کوما خو بکهت، و ههر چنده کتیبیتن
ئسرائیلییان ناقتین وان ههمییان فهدگترین بهلی ئهم ل قیری ب تنی دی
ئیشارهتی دهینه ئیک ژ وان کو یووشهعی کویری نوونی بوو، مهزنی بابکی

(۱) تهورات د (سفر العدد) دا ۲۰ / ۲۲ - ۲۹، بهحس مرنا هاروونی دکهت، و نهو زی
ناشکبرا دکهت کو هاروون بهری ب دووماهی هاتنا چل سالان ل سهر چیایی طووری
مربوو.

(یوسفی)، ئەوی پستی موسایی بوو پتغەمبەر و سەرکیشیا لەشکەری یا ئسرائیلییان ژێ وەرگرتی، و ل سەر دەستی وی خودی باژێری پیرۆز ل بەر خودان باوەران قەکر.

پستی هنگی موسایی بریار دا زەلامین ئسرائیلییان هەمی یین ژ بیست سالیی پتەهل بینه چەکارکرن؛ دا قەستا بەیتولمەقدسی بکەن، و دەمی لەشکەری ئسرائیلییان بەر ب جەهت پیرۆز قە دچوو خودی وەسا حەز کر پتغەمبەری خۆ موسای بپتە نە خۆ.

مرنا موسایی:

بوخاری و موسلم ژ ئەبوو هورەیرە حەدیسەکی قەدگوهیزن تیدا هاتییه:
(ملیاکەتی مرنی بۆ نە موسایی هاتە هەنارتن - و دیارە ئەو ل سەر پەنگی مرۆقەکی هاتبوو نەکی - و گۆتی: د بەرسقا خودایی خۆ هەرە، ئینا موسایی کولمەک ل وی دا حەتا چاقتی وی پەقاندی، ئینا ئەو زقیری نەکی خودی و گۆت: تە ئەز هەنارتمە نە عەبەدەکی مرن نەقیت، ئینا خودی چاقتی وی بۆ وی زقیراندە قە و گۆتی: هەرە نەکی و بیژنی: بلا ئەو دەستی خۆ بدانتە سەر پشتا گایەکی و کانێ چەند موی دێ کەقنە بن دەستی وی هەند سالان عەمری ئەز دێ دەمی.. موسایی گۆت: ئەی خودا، و پستی هنگی دێ چ بەت؟ گۆتی: پستی هنگی مرنە، وی گۆت: پا بلا نوکە بەت، و وی داخواز ژ خودی کر کو ئەو وی نیزیکی عەردی پیرۆز بکەت دوبراتییا هاقیتنا بەرەکی).

ئەبوو هورەیرە گۆت: پتغەمبەری -سلا لئ بن- گۆت: ((و ئەگەر ئەز ل ویری بامە ئەز دا قەبری وی نیشا هەو دەم ل لایێ ریکی ل نەکی گری (سۆر).

و د حدیسا (ئیسرائی) ژی دا هاتییه کو قهبری موسایی یی ل سهر توخوبیتین عهردی پیروز ل (قودسی) ل نک گری سۆر، نهنسی کورپ مالکی دبیت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گۆت: ((دهمی نهز چویمه ئیسرائی نهز د بهر موسای را چووم، نهو یی ژ پیمان شه بوو د قهبری خو دا وی نقیژ دکر))^(۱).

ل دور ژیی موسایی -سلاف لی بن- تهورات دبیت: دهمی موسا مری عهمری وی سهد و بیست سال بوون، و پشتی وی چو پیغه مبهرتین وهکی وی خودان قهدر و بها د ناف ئسرائیلییان دا رانه بوونه^(۲).

د گمل موسای ل شهفا معراجی:

ئیمامی (بوخاری) د حدیسا معراجی دا ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن- قه دگوهیزت، دبیت: ((من موسا دیت زه لامه کی درتژ و زراف بوو، پرچا سه ری وی یا حلی بوو))، و نهو هند یی درتژ بوو هتا پیغه مبهری -سلاف لی بن- تشبیها وی ب زه لامین ئوبجاخا (شهنوئه) شه کر، نهو ئوبجاخا زه لامین وی ب درتژی هاتینه ناسین، ههر وهسا د هندهک حدیسان دا هاتییه کو موسا مروقه کی ئسمه ر بوو، و زیده یی شهرمین و ب صهر و تهحه ممول بوو.

و (بوخاری و موسلم) حدیسه کی قه دگوهیزن تیدا هاتییه: ((پاشی نه م چوینه عسمانی شمشی مه مروقه ک دیت، جبریلی گۆت: نه شه موسایه سلاف بکی من سلاف کری، وی گۆت: ب خیر بی پیغه مبهری چاک و برایی چاک، گاڤا نهز ژی بۆریم وی کره گری، هندهکان گۆتی: بۆچی تو

(۱) موسلم فی حدیسی قه دگوهیزت.

(۲) سفر التثنیه ۳۴ / ۷ و ۱۰.

دگری؟ وی گوت: ئەز یئ دگرم چونکی جحیلەک پشتی من یئ هاتییه
هنارتن هژمارا وان کسین دئ چنه بهحهشتی ژ ئوممهتا وی پتره ژ یا وان
کسین دئ چنه بهحهشتی ژ ئوممهتا من)).

هەر د ئی هەدیسی ژی دا هاتییه کول شەفا معراجی خودی پینجی نقیژ
د شەف و رۆژی دا ل سەر ئوممهتا ئیسلامی فەرضکرن، و دەمی پینجەمبەر
-سلاف لی بن- زقیری د بەر مووسایی را چوو، مووسایی پسار ژئی کر:
خودی چ ل سەر ئوممهتا تە فەرضکرییه؟ وی گوتی: پینجی نقیژ، مووسایی
گوتی: ئوممهتا تە نەشیت ئی چەندی بکەت، بزقرە داخوای ژ خودایی خو
بکە بلا هژمارا نقیژان کیم بکەت، و پینجەمبەر -سلاف لی بن- هات و چوو
هەتا پینج نقیژ ماین.

سهرهاتیبیا

یووشه‌عی کورپی نوونی

-سلاف لی بن-

یووشه‌عی کورپی نوونی -سلاف لی بن- نیک ژ پیغه‌مبه‌رتن خودان قه‌دره
ییتن خودی ل ده‌مه‌کی گرنگ بو نسراییلییان هنارتی؛ دا نهو جیهادی ب وان
بده‌ته کرن و باژتیری پیروژ (به‌یتولمه‌قدسی) ژ ده‌ستین کافران بینته‌ده‌ر..
و هر چهنده ناقتی قی پیغه‌مبه‌ری ب ناشکه‌راییی د قورئانی دا نه‌هاتیبیه ژ
به‌لی نیشاره‌ت بو سهرهاتیبیه‌کا وی د گهل پیغه‌مبه‌ری خودی موسایی
-سلاف لی بن- د سووره‌تا (الک‌هف) دا یا هاتیبیه‌دان، ده‌می نهو و موسا
پیکفه چوینه نک خدری -سلاف لی بن-، وه‌کی نایه‌ت دبیرت: ﴿وَإِذْ قَالَ
مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ لَا آتِبْرُحَ حَتَّىٰ أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿۶۰﴾ (الک‌هف: ۶۰)، و
د حدیسه‌کی دا یا (بوخاری و موسلم) هر دو ژ (عبداللاهی کورپی
عهباسی) قه‌دگوه‌یزن هاتیبیه: کو پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ناشکه‌راکریبه
کو نهو جحیلی د گهل موسایی چوویه نک خدری یووشه‌عی کورپی نوونی
بوو.

یووشه‌عی کی بوو؟

تهورات د گله‌ک جهان دا ناقتی قی پیغه‌مبه‌ری دینت و ناشکه‌را دکه‌ت
کو نهو ژ بابکی یوسفیه، ژ دوونده‌ها (ئه‌فرایمی کورپی یوسفی)، و
دیروکزانئ ناقدار (بن کثیر) ل وی باوه‌رتیه کو یوشه‌عی نه‌قییی ئه‌فرایمی
ب خویه، بابی وی نوون کورپی ئه‌فرایمی کورپی یوسف پیغه‌مبه‌ریه -سلاف

لی بن- یووشع ئیک ژ وان جحیلین خودان باوهر و زیرهک بوو یین موسا پیغهمبهری -سلاف لی بن- نیزیکی خو دکر و د گلهک کارین خو دا پال ددا سهر، ئەف چەندا هه ژ هەدیسە (بوخاری و موسلمی) دئیتە زانین ئەوا مە بەری نوکە فەگپرای، و تەورات ژێ ل پتر ژ جەهکی قی راستییی دبیترت.

د هەدیسین پیغهمبەری دا -سلاف لی بن- ناقتی قی پیغهمبەری ب قی پەنگی هاتییه: (یووشەعی کورێ نوونی)، و تەورات دبیترت: ناقتی وی هووشە بوو، پاشی موسایی ناقتی وی کرە یەشووع^(۱).

ل سەر دەمی موسایی:

ژ فەگپرینا قورسانتی بۆ سەرھاتییا موسا و خدری دەمی موسایی یووشە -ئەوی هیشتا گەنج- د گەل خو بیری حەتا ئەو ب سەر خدری هلبوون، بۆ مە ئاشکەرا دبت کو یووشە ئیک ژ وان مروشان بوو یین نیزیک بۆ موسایی، و ئەفە هندی دگەھینت کو ئەو ئیک ژ خودان باوهرتین موکم بوو.

ژ تەوراتا نوکە ل بەر دەست ئاشکەرا دبت کو یووشە ل مصری بوویو، و ئەو ئیک ژ وان ئسرائیلییان بوو یین د گەل موسایی ژ بەحرێ دەریاس بووی، و دەمی خودی فەرمان ل موسایی کری کو ئەو -ل دویش ھژمارا بابکین ئسرائیلییان- دووازدە سەرۆکان هلبژرت وەکی گۆتی: ﴿وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا﴾ (المائدة: ۱۲) یەعنی: خودی پەیمانەکا موکم ژ ئسرائیلییان وەرگرت بوو کو ئەو پەرستنا خودی ب تنی بکەن، و خودی فەرمان ل موسایی کر کو دووازدە سەرۆک و رپەسپییان

(۱) برتە: سفر العدد ۱۳ / ۸ و ۱۶، و یەشووع ناڤەکی عبریە ب رامانا: (یەھوہ خەلاص) دئیت، و یەھوہ ل نک وان ناڤەکە ژ ناقتین خودی.

دهستيشان بکەت، دا پهيمانی ب گوهداريا خودی و پتېغه مبهري وی و کيتابا وی وهريگرن.. و وهکی دیرۆکشان دبیتن: یووشهع ئیک ژ شان سهروکان بو، و تهورات ژی قی چهندي ناکهرا دکەت، و دبیت: هلبارتا شان ههر دووازه کهسان بوو هندی بوو دا ئەو بو سەح و سویان بچنه وهلاتی کهنعانیان و بهری خو بدنه حالی خەلکی ل وتری و بزقپنه نک موسایی و راستیی بو وی بیتن؛ دا ئەو فرمانی بدەت کانی بچنه جهی پیروز یان نه، و پستی چل رۆژان ئەو زقپن و دهه ژ وان مروشان مللهتی خو ژ چونا بو وهلاتی کهنعانیان ترساندن و گوتن: مللهتەکی ب هیز و دژوار ل وتری ههیه نه وه بت هون گوهی خو بدنه موسایی و بچن، و دویمان ژ وان (یووشهع و کالبی) گوته وان: گوهداريا موسایی بکهن و ههینه جهی پیروز خودی دی ههوه ب سهر ئیخت، ئسرائیلیان گوته: نه، خوزی ئەم ماباینه ل مصری و ئەم نه هاتباينه ئیتری!!^(۱)

هنگی خودی ئەو عوقوبه دان و چل سالان بهرزه هیلانه ل دهستی، و ئەهیه دهمی قورنان دبیت: ﴿ قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخْفَوْنَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ عَلَيْهِمْ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۲۳﴾ (المائدة: ۲۳)، و ئەهه ژی هندی دکههینت کو یووشهع ژ خودان باوهرتن مهزن بوو د ناف ئسرائیلیان دا، و ئەهه نه تشتهکی غهریبه ئەگهه ئەم ل بيرا خو بینین کو ئەو ههر ژ هنگی وهه بو پتېغه مبهري نیی دهاته ناماده کرن.

جیتگریا موسای:

د سهرهاتییا موسای دا مه فهگپرا بوو کو دهمی نیزیبکبوی چل سالتین بهرزه بوونی ب دووماهی بین موسایی -سلاف لی بن- زهلامین ئسرائیلی

(۱) سفر العدد نصحاحا ۱۳ و ۱۴.

چه کدارکرن و بۆ چوونا جهتی پیروژ ناماده کرن، به لئی مووسا ب ریشه مر و نه گه هشت سه رکیشییا ملله تی خو بکته، و چونکی خودی وه سا ههز کر بوو نهو چو ده مان -ژ ده می مووسایی هه تا ده می عیسایی سلاقی لی بن- ئسرائیلییان بی پیغه مبهه نه هیلته، وی پشتی مرنا مووسایی یووشه بۆ رتبه ریا ئسرائیلییان یا دینی و یا دنیایی هلبژارت، و نهو بوو مه زنی وان.

یووشه عی پیغه مبهه و رتبه ریا ئسرائیلییان:

به ری مووسا بمرت وی جیگری خو یووشه شیرته کر کو نهو به رده وامیسی د جیهادا د ریکا خودی دا بکته و بچته قهستا باژیری پیروژ (بهیتولمه قدسی) بکته و وی ژ ده ستین صه نه مبهه رتسان بینته دهه، و خودی ژی وه چی بۆ وی هنارت کو نهو ب قی شیره تی بکته، و هه ر ژ رۆژا ئیکتی یووشه عی کار کر دا قی فه رمانی ب جه بینته، و گه له ک ته فسیرزانی قورناتی دبیتن: نهف نایه تین سووره تا (البقرة) به حسی سه رهاتیا یووشه عی و چوونا وی بۆ باژیری پیروژ دکمن، خودایی مه زن دبیرت: ﴿وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَاكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَاَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ حَطَايِكُمْ وَتَسْزِيذُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾﴾ (البقرة: ٥٨-٥٩) یه عنی: ده می مه گۆتی: هون -گه لی ئسرائیلییان- هه رنه باژیری (بهیتولمه قدسی)، و ژ هه ر جهه کی هه وه بقیت هون تیر ژ تشتی وی بی باش بخون، و ده می هون دچنه د باژیری دا خو بۆ خودی بچه مینن، و بیژن: خودایی مه گونه هین مه ژی ببه، نه م دئ د به رسقا هه وه ئیین و گونه هین هه وه قه شیرین، و نه م دئ خیری ل قه نجیکاران ژ بهر کریارین وان زنده کهین. قیجا یین زۆردار و به رزه ژ ئسرائیلییان گۆتا خودی گوهارت، و گۆتن و کریار هه می وه ربادان، ده می ل سه ر پاشییین خو ب ژۆرکه فتین و گۆتین: دندکه ک د مویه کی دا،

و یاری ب دینی خودی کرن، ئینا خودی ژ بهر زندهگافیا وان و ده رکهفتنا وان ژ گوهداریا خودی عهزابهک ژ عهسمانی ب سهر وان دا باراند. و تورات دبیت: یوشوع و لمشکه ری ئسرائیلیان ژ لایئ رۆژهلاتا رویباری ئوردنی فه هاتن قهستا وهلاتی کهنعانیان کر، و پشتی ئهو ژ رویباری ده راسبووین و ب لایئ رۆژئاقایئ فه چووین وان دهست ب جیهادی کر و هیدی هیدی باژیر وان ئیخستنه دهستی خو.

ل قیری مه نه قیت سهرهاتییا سهرکهفتنئ ئسرائیلیان ب سهرۆکاتییا یوشوعی وهکی د توراتی دا هاتی فه گوهرین، ب تنی دی حدیسهکا پیغه مبهری -سلاف لی بن- فه گوهرین، تیدا بهحسی جیهادا فی پیغه مبهری دکهت، و ئیک ژ وان موعجزه بیئ خودی داینه وی بو مه ئاشکهرا دکهت.

بوخاری و موسلم ژ ئه بوو هورهیره ی فه دگوهرین، دبیت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوئ: ((پیغه مبهره کی ژ پیغه مبهران قیا غهزایه کی بکهت، ئینا وی گوته ملله تی خو: ههچی زهلامی ژنهک خواست بت و بقیت فه گوهریت و هیشتا نه فه گوهاست بت، یان خانییهک ئاقا کریت و هیشتا بان نه کریت، یان هندهک پهز یان حیشر کر ی بن و ل هیقیی بت ئهو بزین، بلا د گهل من نه ئیت، و وی غهزا کر، و گاڤا ئهو نیزیکی باژیری بووی ده می نقیژا ئیشاری بوو، ئینا وی گوته رۆژی: فه رمان یا ل ته هاتییه کرن، و فه رمان یا ل من ژ ی هاتییه کرن، یا ره بی تو رۆژی بو مه راوه ستینی، ئینا خودی رۆژ راوه ستاند ههتا خودی باژیر ل بهر وان فه کری، قیجا وی دهسکه فتی کو مکر، و ئاگر هات دا قی بکهت، ئاگر قی نه کهفت، ئینا وی پیغه مبهری گوئ: د ناف ههوه دا ئیک ههیه دزیهک ژ دهسکه فتیان کریه، بلا ژ هه ر ئویجاخه کی زهلامهک بیته دهستی من، ئینا دهستی ئیک ژ وان ما ب دهستی وی فه، وی گوئ: دزی یا د ناف ههوه دا، بلا ئویجاخا ته بینه

دهستې من، گاڤا ټو چوونډه دهستې، دهستين دو سې زهلامان ژ وان مانه ب دهستې وي څه، وي ګوټ: ههوه دزي کرييه، وان سهري چيله کي يي زيري ټينا کره د ناڅ دهسکهفتيان دا، هنگي ناګر بهريو دهسکهفتيان، پاشي خودې دهسکهفتي بو مه حاللکرن، وي لاوازي و بيزاريا مه ديت، څيجا ټو بو مه حاللکرا).

و هر چنده د څي ريوايه تي دا يا بوخاري و موسلمې ناڅي وي پيغه مبهري ب ناشکهرایي نه هاتييه و نه ګوټييه کاني ټو باژيري هاتييه څه کرن چ باژير بوو، بهلي د ريوايه ته کا دي دا يا (نه حمه د) ب ريکه کا دورست ژ (ټه بوو هورهيره) څه ګوهاستي هاتييه کو ناڅي وي پيغه مبهري: يووشه عي کورې نوونيه، و ټو باژير (به يتولمه قدس) بوو.

ژ څي حه ديسي چند مهسه لهک ناشکهر دبن:

يا ټيکي: ده مي يووشه ع نيزيکي باژيري (قودسي) بووي دا بستينت، روژا نه نيبي بوو -ټيقاريا شه نيبي- و ټو ترسيا روژا ناڅا بت و بته شهنبي بهري ټو باژيري بستينت؛ چونکي بو وي يا دورست نه بوو ټو ل شهنبي شهي بکته، لهو خودې ټه ف موعجزه بو ب جهينا و ژ بهر دو عايا وي روژ راوه ستاند هه تا وي باژير څه کري.

يا دووي: دهسکهفتي (غه نيمه) بو سرائيلييان د حالل نه بوون، و گاڤا د شهري کي دا هندهک دهسکهفتي که فتبانه دهستې وان، ټو دا رابن وان دهسکهفتيان ل عه رده کي کو م کهن و ناګره ک ژ عسماني دهات ټو دهسکهفتي دستون، و ټه ګه ر ناګري ټو دهسکهفتي نه خواريان مه عنا وي ټو بوو وان هندهک دهسکهفتي يين دزين.

یا سپین: نهو باژتیری یووشه‌عی شه‌کری -ل دویف ریوایه‌تا نه‌حمه‌دی-
 باژتیری قودستی بوو، و یووشه‌ع ئیکه‌مین پتغه‌مبه‌ری ئسرائیلی بوو حوکم
 ل (ئورشه‌لیمی - قودستی) کری، و چو راستی بو وئ گوتنی نینه کو مبه‌ست
 ب قی باژتیری ئه‌ریحا بوو وه‌کی هنده‌ک دبیترن.

یووشه‌ع و شه‌کرنا وه‌لاتی که‌نعانیان:

پشتی خودی ده‌ستوری دایه پتغه‌مبه‌ری خو یووشه‌عی کو نهو جیه‌ادی
 دژی کافران بکه‌ت وی به‌ری موجه‌دین ئسرائیلی دا روباری ئوردنی و ژئ
 ده‌رباسبوو وه‌کی مه‌شه‌گیرای و قه‌ستا وه‌لاتی که‌نعانیان (فلسطینا نوکه)
 کر و نهو وه‌لات ئیخسته بن ده‌ستی خو و حوکمی خودی -نهوی د ته‌وراتی دا
 هاتی- ل سهر خه‌لکی ب جه‌ئینا، و هندي نهو یی ساخ وی مه‌زنی و
 رتبه‌ریا ئسرائیلیان دکر، و ئسرائیلیان ل سهر ده‌می وی خو ب هیز ددیت
 و هه‌ست ب سهر‌فهر‌ازیی دکر.. و دبیترن: یووشه‌عی سهر‌که‌فتن ب سهر سیه-
 و ئیک مه‌لکان ب ده‌ست خو شه‌ ئینابوو، شه‌ ل سه‌دسالا دوو‌زدی به‌ری
 زایینی بوو.

مرنا یووشه‌عی:

کتیبا ئسرائیلیان (یا پیروز) ئاشکه‌را دکه‌ت کو ده‌می ژییی یووشه‌عی
 بوویه سه‌د و ده‌ه سال نهو مریو^(۱)، و دبیترن: یووشه‌ع بیست و هه‌فت
 سالان پشتی مووسایی -سلاف لی بن- مابوو ساخ.

ملله‌تی ئسرائیلی پشتی یووشه‌عی:

زانایین دیرۆکی دبیترن: پشتی یووشه‌ع مری، کالبی کوری یووفه‌نایی
 بووبوو پتغه‌مبه‌ر و مه‌زنی ئسرائیلیان، و کالب -وه‌کی دئیتته زانین- ئیک

(۱) سفر یشوع ۲۴ / ۲۹.

ژ وان دوازده نه‌قېبان (سه‌روکتين هليژارتی) بوو يين موسايی -سلاف لی بن- هنارتينه به‌یتولمه‌قدسی، و د سه‌رهاتيا موسايی دا مه به‌حسی وی کریوو، و مه گوتبوو کو نهو و یووشه‌ع، نهو هه‌ردو زه‌لام بوون يين به‌حسی وان د قورئانی دا هاتی کو وان گوتییه ملله‌تی خو: گوهداریا موسايی بکه‌ن و هه‌رینه عه‌ردی پیرۆز. نه‌قه پشتی زقرینا وان ژ به‌یته‌لمه‌قدسی ده‌می هه‌ر ده‌ه هه‌قالین وان يين دی ملله‌تی خو ژ چوونا باژتړی پیرۆز ترساندین، و گوتین: هشیار بن! ملله‌ته‌کی ب هیز و دژوار ل وتری هه‌یه هوین نه‌شین شه‌ری وان بکه‌ن!

هه‌ر وه‌سا دئیته گوتن کو کالب زاقایي موسايی بوو، زه‌لامی خویشکا وی مره‌می بوو، و زانایين ته‌فسیری و دیرۆکی بو هندی دچن کو نهو و یووشه‌ع هه‌ردو ژ پیغه‌مبه‌رتن نسرايیلیان بوو، و نهو (نه‌بی) بوون نه کو (ره‌سول)، و دیاره ده‌می وی گه‌له‌ک یی دريژ نه‌بوو.

ئیمامی طه‌به‌ری ژ زانایين دیرۆکی شه‌دگوه‌تیزت کو حزقیلی کوری بو‌دی پشتی کالی جهی وی گرتبوو، و نهو ژي نیک ژ پیغه‌مبه‌رتن نسرايیلیان بوو، و دئیته گوتن کو نهو نه‌وه یی به‌حسی وی د وی نایه‌تا قورئانی دا هاتی نه‌وا دبیترت: ﴿ أَلَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٣﴾ (البقرة: ٢٤٣) یه‌عنی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ر، ما ته چیرۆکا وان نه‌زانیه نه‌وتن ژ مال و واری خو ره‌قین، و نهو ب هزاران بوون؛ ژ ترسا مرنا ژ به‌ر نساخیی دا یان شه‌ری، ئینا خودی گوتنه وان: بمرن، و نهو پیکفه مرن ژ به‌ر کو نهو ژ قه‌ده‌را خودی ره‌قیبوون، پاشی پشتی ده‌مه‌کی خودی نه‌و زتندی کره‌قه؛ دا نهو هندی ژیی بو وان هاتییه‌دان بمینن، و عه‌قله‌کی بو خو بگرن و تو‌یه بکه‌ن. هندی خودییه خودان قه‌نجییه‌کا مه‌زنه

ل سەر مرۆڤان، بەلێ پتیریا مرۆڤان سوپاسییا قەنجییا خودی ل سەر خۆ
ناکەن.

د ھندەک رېوایەتان دا ھاتییە کو دەمی ئەف مرۆڤە دەری پیغەمبەری
خودی حزقیل د بەر وان را بۆری و ژ حالێ وان عەجیبگرتی بوو، ئینا خودی
وەحی بۆ ھنارت: تە دقیت نیشا تە بدەم کانێ چاوا ئەز دی وان زیندی کەم؟
وی گۆت: بەلێ، خودی گۆتی: کانێ گازی وان بکە.. گاڤا وی گازی وان
کری، لەشین وان وەکی بەری زقیرین و رح ھاتە لەشین وان و ئەو زقیرنە
واری خۆ.

پشتی حەزقیلی^(۱) ئسرائیلی بەرەره ژ دینی دورست دوبرکەفتن و
ھندەک ژ وان پەرستنا صەنەمان کر، ئینا خودی پیغەمبەری خۆ (ئلیاس) و
(ئەلیسەع) بۆ وان ھنارتن.

(۱) کتیبەک د تەوراتی دا ب ناڤی سفر حزقیال ھەبە، ژێ دئیتە زانین کو حزقیال پیغەمبەرەک
بوو ل دەمی ئیخسیرییا ئسرائیلییان ل بابلی ھاتبوو، ل دۆرتن سالا ۵۹۷ بەری زاینی، و
بەلکی ئەفە و ئەوی دی نە ئیک بن!

سهرهاتییا نلیاس و نهلیهسه می

سلاف لی بن

زانایین دیروکی دبیشن: پشتی چه زقیلی ب دهمه کی ملله تی ئسرائیلی هیدی هیدی ژ دینی دورست دویرکه فتن، و بهر ب خله تی و گونه هان شه چوون، هتا مهسه له گهشتیه هندی هندک ژ وان چاڤ ل ملله تین نهزان و خودی نهاس کر و دهست ب پرستنا صه نه مان ژی کر، ئینا خودی پیغه مبهری خو (نلیاس) بو وان هنارت.

نلیاس پیغه مبهری کی بوو:

(نلیاس) ئیک ژ وان پیغه مبهرا نه یین ناقتین وان د قورنائی دا هاتین، و ناقتی وی جاره کا ب تنی هاتییه نهو ژی د سووره تا (الصافات) دا ده می خودایین مهزن دبیرت: ﴿وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۳۷﴾ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿۳۸﴾ أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَلْقِينَ ﴿۳۹﴾ اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ ﴿۴۰﴾ فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿۴۱﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿۴۲﴾ وَتَرْكُنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿۴۳﴾ سَلَّمَ عَلَيَّ إِلَّا يَاسِينَ ﴿۴۴﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿۴۵﴾ إِنَّهُم مِّنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿۴۶﴾﴾ (الصافات: ۱۲۳-۱۳۲).

یعهنی: هندی نلیاسه ژ وانه یین مه ب پیغه مبهری نیی که ره م د گهل کری، ده می وی گوئییه ملله تی خو: ته قوایا خودی ب تنی بکه م و ژ وی بترسن، و چو شریکان بو وی چی نه که م، ئه ری چاوا هوین پرستنا

صه‌نه‌مه‌کی دکهن، و هوبن په‌رستنا خودی باشترینی نافرانده‌ران ده‌یلن، و
 نه‌وه خودایی هه‌وه یی هوبن و بابین هه‌وه یین به‌ری نافراندین؟
 ملله‌تی ئلیاسی نه‌وه دره‌وبن ده‌ریختست، و مسوگهر رۆژا قیامه‌تی خودی
 وان بو حسیب و جزادانج دئ کۆم که‌ت، نه‌وه به‌نییین خودی تی نه‌بن یین
 ئیخلاص د دینی خو دا کری، هندی نه‌ون نه‌وه دئ ژ عه‌زابا خودی پرزگار بن..
 و مه‌ به‌حسه‌کتی باش بو ئلیاسی د ناڤ وان ملله‌تان دا یین پشتی وی
 هاتین هیتلا.

سلاڤه‌ک ژ خودی، و مه‌دح بو ئلیاسی بت.. و کانج چاوا مه‌ ب باشی
 جزایی ئلیاسی دایئ سه‌را گوهدارییا وی، وه‌سا نه‌م جزایی به‌نییین خو یین
 قه‌نجیکار ژ خودان باوه‌ران دده‌ینی، هندی نه‌وه نه‌وه ژ به‌نییین مه‌ یین خودان
 باوه‌ره یین ئیخلاص د باوه‌رییا خو دا کری.

قورئان ب تنی هنده به‌حسێ قی پیغه‌مبه‌ری بو مه‌ دکه‌ت بیی تشته‌کتی
 دی ژ ژین و سه‌ره‌اتییا وی ناشکه‌را بکه‌ت، یان سینا‌هیه‌کتی بده‌ته سه‌ر ده‌م
 و جه‌تی وی، به‌لئ زاناییین دیروکتی و ته‌فسیری ژ ل وی باوه‌رینه‌ کو ئلیاس
 ژ وان پیغه‌مبه‌رتن ئسرائیلیان بوو یین پشتی موسایی -سلاڤ لی بن-
 هاتین، ده‌می ئیسرائیلی به‌ر ب سه‌رداچوون و په‌رستنا صه‌نه‌مان قه‌ چوین.

ته‌فسیرزانی ناقدار (ئبن که‌ثیر) ژ وه‌هه‌بێ کورپی مونه‌به‌ی قه‌دگوهرت
 کو ئلیاس ژ دوونده‌ها هاروونتی کورپی عیمرانییه، برایی موسایی، خودی نه‌وه
 بو وان هنارتبوو یین په‌رستنا وی صه‌نه‌می کری یی دگۆتنج (به‌عل). و
 زه‌یدی کورپی ئه‌سه‌له‌می دبیرت: نه‌وه خه‌لکی وی باژیری بوون یین دبیرتی:
 به‌علبه‌ک، ل رۆژئاڤایا دیمه‌شقی^(۱).

(۱) ابن که‌ثیر: تفسیر القرآن العظیم، ۵۰/۷.

دبیژن: ده‌می خودی ئەو بو خەلکی قی باژیری هنارتی، وی به‌ری وان دا دینی دورست، به‌لی وان گوهدارییا وی نه‌کر، و ئەو دره‌وین ده‌ریخست، ئینا ئلیاسی نفرینه‌ک ل وان کر، و ژ به‌ر نفرینا وی خودی سی سالان باران ژ وان برین، هتا گرانی په‌یدابووی، هنگی وان داخواز ژ ئلیاسی کر کو ئەو دو‌عایه‌کی بو وان ژ خودی بکه‌ت دا ئەو بارانی بده‌ته وان، و ئەگه‌ر وی ئەف چهنده کر ئەو دئ باوه‌رییی پی ئین. . و وه‌سا چیبوو، ئلیاسی دو‌عا بو وان ژ خودی کرن و خودی باران دانه وان، به‌لی پا وان باوه‌ری نه‌ئینا و هه‌ر مانه ل سه‌ر کوفرا خو، ئینا خودی عه‌زاب ب سه‌ر وان دا ئینا.

ئه‌لیسه‌ع و جیگرییا ئلیاسی:

دبیژن: ده‌می پیغه‌مبه‌ری خودی ئلیاس که‌فتییه به‌ر مرنی، و دیاره هنگی هیشتا خودی ملله‌تی وی نه‌بروو هیلاکی، وی ئه‌لیسه‌ع ل جهی خو دانا، و عه‌ده‌تی ئسرائیلیان ئەو بوو هه‌ر پیغه‌مبه‌ره‌کی چووبا ئیکتی دی ده‌اته جهی وی، و ل سه‌ر قی بناخه‌یی ئه‌لیسه‌ع شوینا ئلیاسی گرت و ل جهی وی بوو پیغه‌مبه‌ر.

دو جارن ناڤی ئه‌لیسه‌عی د قورئانی دا هاتیسه: جارا ئیکتی خودی دبیژت: ﴿وَاسْمِعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾ (الأنعام: ٨٦) یه‌عنی: مه به‌ری ئسماعیل و ئه‌لیسه‌ع و یونس و لوط ژی دابوو هیدایه‌تی، و مه ئەف هه‌می پیغه‌مبه‌ره ب سه‌ر خه‌لکی ده‌می وان ئیخستبوون. و ل جهی دی دبیژت: ﴿وَأَذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلًّا مِّنَ الْأَخْيَارِ ﴿٨٦﴾ (الأنعام: ٨٦) یه‌عنی: تو -ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر- به‌حسئ ئسماعیل، و ئه‌لیسه‌ع، و ذوکفلی ب باشی بکه: چونکی ئەو هه‌می ژ وان بوون یین خودی ژ ناڤه‌را خه‌لکی هلیژارتین، و حال و سالو‌خه‌تین باشتر داینی.

و هندهک زانا وه هزر دکهن کو ئهلیسههع و ئلیاس ههردو ئیک کهسن، بهلی ژ ئایهتین قورئانی دئیتته وهرگرتن کو ئهو دو کهستین ژیکجودانه، و هندهک دبیتن: ئهو پسمامی ئلیاسی و جیگری وی بوو.

د هندهک ژئیدهران دا هاتییه کو پیغهمهبری خودی ئهلیسههع ل دۆرتین سالا ۸۴۰ بهری زایینی ل باژیری (سامیره) ل فلسطینی مربوو، و پشتی وی نهیارهتی و دوبههکی کهفته ناقبهرا مللهتی ئسرائیلی، و ئهو بهرانبه نهیاران لاوازیوون، و شکهستن، و دهستین دۆرمنین خو دا رهزلبوون، و وهسا مان هتا خودی ئهو پیغهمهبر هنارتی یی کو د ناقبرای بیت دا دی بهحس ژئی کهین.

ئیمامی طهبری دبیتت: پشتی هنگی مهسهلا ئسرائیلیان تیکچوو و ئهو ژ ریکا پیغهمهبران دهکهفتن، لهو خودی ئهو رهزلیکرن و سهنهمهپهرس ل سهروان زالکرن، و د شههکی دا د گهل خهلیکی غهزه و عهسقهلانی ئهو شکهستن و (تابووتا پیروز)^(۱) ئهوا وان د گهل خو دبره شهپان و ب بهرهکهتا وی ب سهردکهفتن ژ وان هاته ستاندن، لهو ئیکجار ئهو بی هیقیبوون، و مهزنی وان یی وی دهمی ژ قههران دا مر و ئهو بی سهروان، هتا خودی طالوت بو وان هنارتی.

(۱) د سههاتییا طالوتی دا دی بهحس قی تابوتی کهین.

سهرهاتيا طالوت و جالوتی

د ناهبمرا يوشهعی و طالوتی دا:

ل سهر ده مې يوشهعی - وه کی مه گوتی - نسرانیلی شیان پترييا وهلاتی
که نعانیاں بيخنه دهستی خو، پشتی وی نسرانیلیان روژ بو روژتی
ل کیمیی دا و هیتا خو ژ دهست دا هتا ده مهک ب سهر وان دا هاتی نهو
ب نیکجاری کهفته ژ تر دهستی نه یاران و وان جيهادا د ریکا خودی دا هیتلا
و ب بندهستی يازی بوون.

پشتی يوشهعی ب چند سه دساله کان^(۱) خودی و هسا چه زکر په لا
جيهادی جاره کا دی د دلې وان دا گهش بته فه، و قورنان قی سهرهاتيا
ههژی ژ دیروکا وان بو مه فه دگيرت، و دبیترت: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الْفِيلِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ
مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّهِمْ إِنَّهُ لَمَلِئٌ بِالْقُوَّةِ لَأَيُّهَا لَمَلِئٌ بِالْقُوَّةِ لَأَيُّهَا لَمَلِئٌ
عَلَيْكُمْ الْقِتَالِ أَلَا نَقْتُلُوهُمْ وَأَمْ لَنَا آلَاءُ نَقْتُلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أَخْرَجْنَا مِنْ دِيَارِنَا
وَأَبْنَا بَنَانًا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿۲۴۶﴾
(البقرة: ۲۴۶) يه عنی: ما ته چيروکا وان مه زنی نسرانیلیان یین پشتی
زه مانې مووسای هاتین نه زانییه؟ ده مې وان ژ پیغه مبه ری خو خواستی کو

(۱) طهبری دبیترت: پشتی يوشهعی ب چارسد سالان.. بهلی ل دویف دیروکین نوکه دئینه
ده سنی شانکرن نهو دم نیزیکی دوسد سالانه.

ئەو شاهەکی بۆ وان دەستنیشان بکەت، دا ئەو ل بن سەرۆکاتییا وی کۆمببن، و د ریتکا خودی دا شەری دوژمنین خۆ بکەن. پیتغەمبەری وان گۆتی: ئەکو وەسا بت وەکی ئەز هزر دکەم کو ئەگەر شەری د ریتکا خودی دا ل سەر هەو هاته فەرکرن هوبن شەری نەکەن؟ ئەز تەخمین دکەم هوبن دی ترسن و ژ شەری رەقن، وان تەخمینا پیتغەمبەری خۆ ب غەریب قە وەرگرت و گۆت: و ما چ ئاستەنگ د ریتکا مە و کرنا شەری د ریتکا خودی دا هەیه، و دوژمنی مە ئەم ژ جە و واری مە یین کرینە دەر، و ب کوشتن و گرتنی ئەم ژ عەیالی مە یین دوبرکین؟ قیجا دەمی خودی شەری د گەل وی شاهی پیتغەمبەری وان بۆ وان دەسنیشانکری ل سەر وان فەرکری، ئەو ترسیان و ژ شەری رەقین، کیمەک ژ وان تی نەبن ژ قەنجییا خودی ئەو مان. و خودی یی زانیە ب وان زۆردارتین ل سۆزین خۆ لیتقەدبن.

پشتی وان د گەل پیتغەمبەری خۆ، و مەزنی خۆ یی وی پیتغەمبەری بۆ وان دەسنیشانکری دەست ب کرنا جیهادی کری.. جیهادا د ریتکا خودی دا، و وان راستگویی د قی جیهادا خۆ دا کری، خودی ئەو رەزلی و شەرمزاریا وی ب سەر وان دا ئینای راکر، و جارەکا دی حوکمداری ل عەردی پیروز ئیخستە دەستی وان و سەرفەرازی ب رزقی وان کر.

دەمی قورئان قی سەرھاتییی بۆ مە -ژ دیرۆکا ئسرائیلییان- قەدگپرت، دقیت بیژتە مە: گەلی موسلمانان! ئەقە سوننەتا خودییه د گەل دویکەفتیین پیتغەمبەران، هەر جارەکا وان پشت دا جیهادی و دلین خۆ ژ قیانا دنیا یی و مانا د دنیا یی دا تریکرن خودی نیارتین خۆ ل سەر وان دی زال کەت؛ دا ئەو وان رەزلی بکەن، و خودی وان سەرفەراز ناکەتەقە حەتا ئەو جارەکا دی ل دینی خۆ نەزقین و دەست ب جیهادا کافران نەکەنەقە.

هلبژارتنا طالوتی:

عهده‌تی ئسرائیلییان بوو وان بهرمایین پیروژ یین پیغه‌مبه‌رتن خو وه‌کی: گۆپالی موسایی نه‌وی بوویه مار، و نه‌و ده‌پین ته‌ورات ل سهر هاتییه نقیسین و وی ژ چیاپی د گهل خو ئینای.. و هندهک تشتین دی، کوم دکرن و دکرنه د وی سندوقی دا یا وان دگوتی: (تابوت)، و نه‌و تابوت د گهل خو دبره شهران، و ب بهره‌که‌تا وی نه‌و ب سهردکه‌فتن.. و پشتی وان -یان پترییا وان- خو ژ مهنه‌جی خودی دایه پاش، و ته‌ورات دایه پشت خو، خودی نه‌و عوقوبه‌دان و د شهره‌کی دا شکاندن، و نه‌یارتن وان یین صهنه‌مپه‌رتس نه‌و تابوت ژ وان ستاند و د گهل خو بر، قی ئاتافا مه‌زن کاره‌کی دژوار د وان کر، و بی هیقییه‌کا مه‌زن د دلین وان دا په‌یدا کر..

نیزیکی دوسه‌د سالان ئسرائیلی بی سهر مان، و ههر چهنده د قی ده‌می دا خودی نه‌و بی پیغه‌مبه‌ر نه‌هیلان ژی، به‌لی پترین جاران وان بی نه‌مرییا وان کر، و ب دویف خوشییین دنیاپی که‌فتن و د گهل وان ملله‌تین کول دور و به‌رتن وان دژیان وان په‌رستنا صهنه‌مان کر، و ده‌می هندهک پیغه‌مبه‌رتن وان نه‌و ژ قی چهندي داینه پاش وان ته‌عدایی ل پیغه‌مبه‌رتن خو کر و هندهک ژ وان کوشتن ژی!

ده‌می خودی قیای قی به‌ره‌ری ره‌ش ژ دیروکا ئسرائیلییان بیچت، و به‌ره‌ره‌کی دی بی سپی ل شونیی قه‌که‌ت وه‌سا هه‌زکر کومه‌کا خودان باوهر و خودان (حه‌ماس) د ناڤ وان دا په‌یدا کرن، وان -ههر چهنده هژمارا وان به‌رانبه‌ر هژمارا یین دی یا کیم بوو ژی- به‌ری خو دا واقعی خو بی شهرمزار دیت نه‌گه‌را سهره‌کی د پشت قی ره‌زیلییا وان را هیلانا وانه بو جیهادی، و چونکی وان دزانی جیهاد بی سهر و بی ئالا نایته‌کرن وان گوته پیغه‌مبه‌ری

خو یی وی ده می: تو شاهه کی بو مه ده سنی شان بکه، دا نم ل بن
 سه رو کاتیا وی کو مبین، و د ریکا خودی دا شه ری دور منین خو بکن.
 نهف پیغهمبهره کی بوو؟ و ناخی وی چ بوو؟ قورناتی نهف چنده بو مه
 ناشکرا نه کریه، و ل دویف زانینا مه ناخی وی د چو هدی سین دورست ری
 دا نه هاتییه، به لی پترین تفسیرزان ل وی باوه رینه کو نهف پیغهمبهره
 شه موئیل (صموئیل) بوو، و ناشکرایه کو ژنده ری وان د قی چندی دا
 توراته، د توراتی دا کتیهک ب ناخی (سفر صموئیل) هیه، و نهف
 سه هاتییا قورناتی شه گپرای د قی سفری دا ئیصحاا (۸) دا هاتییه، و
 شورقه کهرین (پهرتوکا پیروز) دبیزن: صموئیل ل سالا ۱۱۰۵ بهری زاینین
 هاتبوو سهر دنیا یی^(۱).

ده می وان داخوازا خو گه هاندیه پیغهمبهری خو، پیغهمبهری وان گو ت:
 نه گهر نهز داخوازا هموه ب جه بینم، و مه لکه کی بو هموه هلبرترم، و جیهاد
 ل سهر هموه بیته فهرکن، نه کو و هسا چی بیت وه کی نهز هزر دکم، هوین
 بترسن و شه ری د ریکا خودی دا نه کن؟

وان گو ت: نه ری ما چ ناستهنگ د ریکا مه و کرنا شه ری د ریکا خودی
 دا هیه، و دور منی مه نم ژ جه و واری مه یین کرینه در، و ب کوشتن و
 گرتنی نم ژ عیالی مه یین دوبرکین؟

ژ قی گو تنان وان دهره جا هه ماس و سهر گه رمییا وان یا بلند دئیتته زانین،
 وان پیغهمبهری خو و هسا تی گه هاند کو تشتی ژ وان کیم بهس نهوه وان چو
 مه لک نینن نهو ل ژیر نالای وی قهستا جیهادی بکن، و پیغهمبهری وان
 نهوی ب تبعه تی وان یی زانا نهو ژ هندی ترساندن کو نهو جاره کا دی بی

(۱) برته: (التفسیر التطبیقي للکتاب المقدس)، ب ۵۵۰.

نهمرييا خودی بکهن و گوهداريا وي مهلکی نهکهن یی کو خودی بو وان دهسنيشان دکهت، بهلی وان پیغهمبهري خو پشتراست کر کو نهو بو جيهادا د ریکا خودی دا دنامادهنه، ههما ب تنی نهو یی ل هیثییی مهلکهک بو وان بیته دانان.

پیغهمبهري وان داخوآزا وان ب جهینا و دوغایهک ژ خودی کر کو نهو مهلکهکی بو وان دهسنيشان بکهن، و خودی دوغایا وی قهبولکر و طالوت کره مهلکی وان، و ل سهر نهزمانی پیغهمبهري خو فهرمان ل وان کر کو نهو جيهادا کافران بکهن.

طالوت (یان شاوول، وهکی تهورات ناخی لی دکهت) جحیلهکی خودان باهر و زانا بو، و ژ لایلی لهسی ژی قه مرؤقهکی ب هیز و زهلام باش بو، ژ بابکی بنیامینی بو^(۱).

پیغهمبهري وان گوته وان: هندي خودییه ل دویف داخوآزا ههوه طالوتی بو ههوه هنارتی و کرییه شاه، نهو دی سهرکیشییا ههوه کهت بو کرنا شهری د گهل دورژمنی.

مهزنین ئسرائیلییان گوته: چاوا طالوت دی شاهی مه بت، و نهو نه یی هیژای وی چهندییه؟ چونکی نهو نه ژ بابکی شاهانه (نه ژ بابکی یههوؤذایه)، و نه ژ بنه مالا پیغهمبهرانه (بنه مالا موسا و هاروونی)، و مالهکی مهزن بو وی نههاتییهدان کو نهو ملکی خو پی ب ریشه بهت، قیجا

(۱) شروقهکهرتن تهوراتی دبیژن: شاوول (طالوت) ل سالا ۱۰۸۰ بهری زاینی هاتبوو سهر دنیاپی، و دهمی ژیی وی سیه سال (ل سالا ۱۰۵۰ بهری زاینی) نهو بو مهلکاتییا ئسرائیلییان هاته هلبژارتن، و ل سالا ۱۰۱۰ بهری زاینی هاته کوشتن، و ل شوینا وی داوود بوو مهلک، برینه: (سفر صموئیل الأول، والثانی).

نهم بۆ شاهاتییی ژ وی حهقتیرین؛ چونکی نهم ژ بابکی شاهاینه و ژ مالا پیغه مبهراینه.

ههر ئهو تهرازییه یا مرۆقتین نهزان ل ههمی دهم وههمی جهان خه لکی پی دکیشن: ژ بنه ماله کا ماقویل و مهزنه؟ نه! یی دهوله مهند و زهنگینه؟ نه! پا ب کیر نائیت!!

ب قی رهنگی ئهو د گهل پیغه مبهری خۆ که فتنه دان و ستاندنی؛ دا وی لیقه کهن، بهلکی ئهو مرۆقه کۆ دی بۆ وان بکه ته مه لک!

پیغه مبهری وان گۆته وان: هندی خودییه ئهو ژ ههوه یی هلبژارتی و ئهو ب کارین به نیییتن خۆ شاره زاتره، و وی به رفره هییه ک ژ لایی زانیی قه و هیزه ک ژ لایی لهشی قه یا دایی دا شه ری دوژمنی پی بکه ت. و خودی خودانی ملک ییه ئهو ملک خۆ دده ته وی یی وی بقیت ژ به نیییتن خۆ، و قهنجی و دانا خودی یا به رفره هه، و ئهو ب راستیا کاران یی زانییه، چو ل بهر وی بهرزه نابت.

یهعنی: یا گرنگ ل نک طالوتی ئه قه یه وی زانییه کا باش هه یه بشیت ههوه پی ب ریقه ببه ت، و له شه کۆ ب هیز ژ ی هه یه بشیت ریبه ریا ههوه پی بکه ت، و یا گرنگ ئه قه یه.

و دا پیغه مبهری وان وان پشتر است که ت کو خودییه -ژ بهر ئه گه ره کا ئهو پی دزانت- طالوت هلبژارتی، نیشانه کا ئاشکه را و بهرچا ف بۆ وان دانا، و گۆت: نیشانا شاهاتیا وی ئه وه ئهو تابوت دۆ بۆ هه وه ئیت یا تهورات تیدا -ئهو نه یارین هه وه ژ هه وه ستاندی- یا کو دلرچه تی ژ لایی خودای پی هه وه قه بۆ هه وه تیدا هه ی، و پاشمایین هنده ک تشتین بنه مالا مووسای و بنه مالا هاروونی ل پاش خۆ هیلاین تیدا هه نه، و فریشته وی تابوتی هل

دگرن. هندی ئەف چەندەبە مەزنتەرن نیشان بۆ هەوہ تیدا هەبە کو طالووت ب فرمانا خودی یی بووبه شاهی هەوہ، ئەگەر هوبن باوهریبی ب خودی و پیغه مبهری وی دئینن. و ئەو چیبوو یا پیغه مبهری وان گۆتی، قەدرگرتن بۆ قی پیغه مبهری خو؛ و دا مللەتی ئسرائیلی یی رکدار ب شاهاتیا طالووتی پازی ببت خودی وەسا حەزکەر ملیاکەتان ب پەنگەکی پەردەدر- ئەو تابووتا ژنگۆتی ژ دەستین کافران رزگارکر و بۆ ئسرائیلیان ئینا وی جەبی یی ئەو لی، کەبفا وان ب قی چەندی هات و وان ژ نوی خو دا د گەل طالووتی و بۆ جیهادا د ریکا خودی دا دەرکەفتن.

طالووت و جیهادا د ریکا خودی دا:

دەمی طالووت ب لەشکەری خو قە دەرکەفتییە شەری عەمالقان، وی گۆتە ئسرائیلیان: هندی خودییە ب رووبارەکی ل پیشیا هەوہ دی هەوہ جەربنت کانئ هوبن دبیتفرهەن یان نه؛ دا خودان باوهر و دوروی ژیکجودا ببن، قیججا چییی ژ هەوہ ژ ئاقا رووباری قەخۆت ئەو نه ژ منە، و ئەو ب کیر جیهادا د گەل من نائیت، و چییی ژ ئاقی قەنەخۆت ئەو ژ منە، چونکی ئەو گوهداری منە و ب کیر جیهادی دئیت، ئەو ژ تئ نەبت یی بیدەراییەکا ب تنی ژئ قەخۆت ئەوی لۆمە ل سەر نینه.

مەخسەدا طالووتی ب قی چەندی ئەو بوو لەشکەری خو بجەربینت؛ دا بزانت کانئ ئەو دی شین خو راگرن یان نه، و دەمی ئەو گەهشتینه رووباری وان قەستا ئاقی کر، و گەلەکان ژ لەشکەری ئاف ژئ قەخوار، هژمارەکا کیم تئ نەبت تەحەمولا تینئ و گەرمئ کر، و بیدەراییەکا ب تنی -وەکی مەلکئ وان گۆتی- قەخوار، و هنگی طالووتی ئەوین گوهداری نەکری ژ ئاف لەشکەری قەدەرکرن و نەهتلا ئەو د گەل وی دەرکەفتن.

و هژمارا وان یټین کو د گهل طالووتی ماین وهکی د حه‌دیسه‌کا دورست
دا هاتی هندی هژمارا خه‌لکټی به‌دری بوو، سیسه‌د و دهه‌ حه‌تا بیست
که‌سان^(۱).

ده‌مټی طالووت و نهو خودان باوه‌رتین کټیم یټین د گهل دا بو شه‌ری نه‌یاران
ژ رویباری ده‌ریاسبووین، و وان دیتی نه‌یارتین وان دبو‌شن، وان گوټ: شه‌ری
جالووتی و له‌شکه‌ری وی یټی ب هیژ ب مه‌ څه نائیت، ئینا نه‌وتین باوه‌ری
هه‌ی کو دی چنه‌ رابه‌ری خودی، بټیرا برایتین خو‌ل هیژا خودی ئیناڅه و گوټن:
چهند جارن ده‌سته‌که‌کا کټیم یا خودان باوه‌ر و بټیهنفره‌ه ب نانه‌هییا خودی
شیاپه‌ ده‌سته‌که‌کا بو‌ش یا کافر و ته‌عداکه‌ر، و خودی ب سه‌رکه‌فتن و
پشته‌قانی و دانا خټی‌ری یټی د گهل بټیهنفره‌هان. و ده‌مټی نهو هاتینه‌ به‌رانبه‌ر
جالووتی و له‌شکه‌ری وی، و وان ترس ب چاف دیتی، وان هه‌وارتین خو
گه‌هاندنه‌ خودی و دو‌عاکرن و گوټن: خودایټی مه‌! بټیهنفره‌هییه‌کا مه‌زن ب سه‌ر
دلټن مه‌ دا بینه، و پټیټن مه‌ بو شه‌ری نه‌یاران موکم بکه، دا ژ سه‌هما
شه‌ری نه‌ره‌څین، و تو ب هاریکارییا خو مه‌ ب سه‌ر ملله‌تی کافر بټیخه.

شه‌ری ده‌ست پټی کر، و د ناټ له‌شکه‌ری طالووتی دا گه‌نجه‌کی
ئسرائیلی ژ بابکی (یه‌هوو‌ذایی) هه‌بوو دگوټنټی: (داوود)، گاڅا شه‌ر
د ناڅبه‌را فلسطینی و ئسرائیلیان دا گه‌رمبووی خودی وه‌سا حه‌زکر مه‌زنی
کافران (جالووت) ^(۲) ب ده‌ستی داوودی هاته‌ کوشتن، و ب کوشتنا وی
شکه‌ستن که‌فته‌ رټزا کافران و ده‌ستپټیکا سه‌رکه‌فتنا ئسرائیلیان ده‌ست پټی
کر..

(۱) وه‌کی بوخاری ژ به‌ررائی کوری عازی څه‌دگو‌هټیزت.

(۲) د تموراتی دا ناټی وی جو‌لیاته.

پشتی هنگی خودی شاهاتی و پیغهمبهرینیا ئسرائیلییان دا داوودی، و
تشتی چهزکری ژ زانینان نیشا وی دا.. و ئسرائیلی د کتیبین خودا
ئاشکهرا دکهن کو حوکمدارییا طالووتی چل سالان قهکیشا بوو.
کیتابا ئسرائیلییان (سفر صموئیل الأول) هندهک سهرهاتییین دویر و
دریژ ل دور ههقرکییا طالووت و داوودی قهدگپرت، ههوجه ناکهت نهم بهحس
ژی بکهین؛ چونکی مه نه باوهره ئهف گوتنه ددورست بن، و عهدهتی وانه
گوتنین سهقهت و نه ژ ههژی د دهر حهقا پیغهمبهر و چاکان دا دکهن!

سهراتییا
داوود پیغه مبهری
- سلاف لی بن -

داوود نیک ژ وان پیغه مبهرین خودان قه دره یین خودی پیغه مبهرینی و ملک پیکفه دای، و مهزنییا سرائیلیان یا دینی و دنیایی ئیخستییه دهستان، و سهراتییا داوودی (و یا کوری وی سوله یمانی ژی) ژ وان سهراتییان نینه یین کو خودی هیژ ل دهستییکا هاتنه خوارا قورئانی بو پیغه مبهری خو قه گتیراین؛ چونکی نهف سهراتییه، وه کی سهراتییین دی یین پیغه مبهران سهراتییا هه فرکییا پیغه مبهران د گهل ملله تین وان نینه، و مهسه له مهسه لا تیرنا چو ملله تان نینه، بهلکی مهسه له به حسی پیغه مبهری نییییه ده می حوکمدارییی دستینت، و یا د جهی خو دا بوو نهف سهراتییه چهنده کی بیتسه پاشخستن.. و هه ر چهنده ئیشارهت بو ناقتی داوودی د ههشت سووره تان دا هاتییه دان، بهلی چهنده لایهک ژ سهراتییا وی د چار سووره تان ب تنی دا هاتییه، نهو ژی نه قه نه: (ص، النمل، سبأ، الأنبياء).

داوود کی بوو؟

تهورات^(۱) د بیژت: یه سسا زه لامه کی سرائیلی بوو ژ بابکی یه هو ذایی، وی ههشت کور هه بوون، یی ژ هه مییان بچویکتر داوود بوو، ده می طالوت

(۱) د (سفر صموئیل الأول) دا ۱۲/۱۷-۱۵.

بۆ مهلكاتيا ئسرائيلىيان هاتييه هلبژارتن و وى ژ مللهتى خو خواستى ئهو د گهل وى دهركهڤنه جيهادى ههه سى كورتن يهسساي يتن مهزن د گهل طالوتى دهركهڤتن، و كورئ وى يى بچويك داوود ئهوى هنگى هيشتا گهنج-هندهك جاران د گهل لهشكهرئ طالوتى دهركهڤته جيهادى، و هندهك جاران دزقري باژيرئ (بهيتلهحمى) ل نك بابئ خو شقانييا پهزئ وى دكر^(۱)، و ئهڤه هندئ دگههينت كو داوود ژ بنهمالهكا ديندار و جيهادكهر بوو.. و ئهو بوو جارهكى د شهههكى دا داوودى مهزنى كافران جالووت كوشت، تشتى بوويه ئهگههرا هندئ حوكمداريا ئسرائيلىيان ل وهلاتئ فلسطينئ ب هيز بكهڤته ڤه، و جارهكا دى ئهو ل سهه دوژمنى خو زال بين، و ب ڤئ چهندئ ناڤ و دهنگين داوودى د ناڤ ئسرائيلىيان دا بهلاڤبون.

ل دويڤ بوجونا شرؤڤهكهرين (الكتاب المقدس) داوود ل سالا (۱۰۴۰) بهرى زايينئ هاتبوو سهه دنيايئ^(۲)، و (سفر صموئيل الاول) ناشكههرا دكهت كو هيشتا ل سهه دهههئ طالوتى سهه موئيلي پيغه مبههه داوود بۆ مهلكاتيا ئسرائيلىيان هلبژارت، و پشتى شاوول (طالووت) ل سالا ۱۰۱۰ بهرى زايينئ هاتييه كوشتن ژ نوى داوود ب دورستى بۆ مهلك.

داوود پيغه مبهههئ مهلك:

قورئان ل پتر ژ جههكى ناشكههرا دكهت كو داوود ئيك ژ پيغه مبهههئ خودئ يتن خودان قهههه بوو، و وههئ بۆ دهههه خواري، و كيتابهك ژئ ئهوا

(۱) ئنجيلا مهتئاي ۱/۳-۶، و يا لوقاي ۳/۳۲-۳۳، ناشكههرا دكهت كو د ناڤهههرا داوود و يههوؤايبى دا نهه باب هههه.

(۲) برتهه: التفسير التطبيقي للكتاب المقدس، بپ ۵۵۰.

ب نافی (زه‌بوور) هاتییه ناسین خودی بو وی هنارتبوو، وه‌کی د قورئانی دا هاتی: ﴿وَأَتَيْنَا دَاوُدَ زُبُورًا ۝﴾ (النساء: ۱۶۳).

ژ بلی پیغهمبهراتییی خودی حوکم ژی ئیخسته دهستی داوودی، و نهو دئیتیه هژمارتن ئیکه‌مین کهسی ئسرائیلی ژ بابکی (یه‌هووذاپی) خودی پیغهمبهرینی دایی، و ناشکه‌رابوو کو ههر جار پیغهمبهر ژ بابکی (لاوی) دهاته هلبژارتن، و مه‌لک ژ بابکی (یه‌هووذاپی) دهاته هلبژارتن^(۱).

خودی داوود بو پیغهمبهرینییی هلبژارت، و چونکی ملله‌تی ئسرائیلی ل وی ده‌می د ده‌راقه‌کی ته‌نگ را دبوری خودی سه‌رکیتشییا ملله‌تی ژی ئیخسته د ده‌ستان دا و پشتی نه‌مانا طالوتی مه‌لکینی دایی.

ل سه‌ر ده‌می حوکم‌دارییا خو داوود نمونه‌یی دادی و عه‌داله‌ت و زیره‌کییی بوو، و ئەفه یا غه‌ریب نینه ئەگه‌ر ئەم ل بیره‌ خو بینین کو نهو پیغهمبهر بوو، و وی شریعه‌تی ته‌وراتی ل سه‌ر ملله‌تی خو ب جه‌ دئینا، و جیهادا دژی کافران ب وان ددا کرن، له‌و ده‌وله‌تا وی به‌رفره‌ه‌بوو، و دبیرتن: پشتی هفت سالان ژ حوکم‌ی وی نهو شیا باژیری (ئورشه‌لیمی) ب دورستی بیخته بن ده‌ستی خو و پایته‌ختا خو ژ باژیری (هه‌برونی) فه‌گوه‌یزتی^(۲).

خودی د قورئانی دا به‌حسی ملکی داوودی و هیزا وی دکه‌ت و دبیرت: ﴿وَشَدَدْنَا مُلْكُهُمْ وَآتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَضَّلْنَا الْخِطَابَ ۝﴾ (ص: ۲۰) یه‌عنی: مه‌ ملکی وی ب هیزی و هه‌یبه‌تی و سه‌رکه‌فتنی موکم کر، و پیغهمبهرینی و حوکم‌دارییا د ناقه‌را هه‌فرکان دا مه‌ دابوویی.

(۱) دبت ژ به‌ر فی چندی ته‌وراتا ئسرائیلیان ئیشه‌رتی ناده‌ته پیغهمبهرینییا داوودی!

(۲) سفر صموئیل الثاني ۵-۴/۵.

مهلكتي ناسنگهر:

قورئان ناشكهر دكهت كو ژ بلي مهلكينيبي و گيرانا حوكمداريبي
د ناقبهر خهلكي دا داوودي -سلاف لي بن- كاربي ناسنگهريبي ژي دكر، و
پيغه مبهري -سلاف لي بن- ناشكهر دكهت كو داوودي ژ كاربي دهستي خو
دخوار و وي چو راتب بو خو ژ مالي دهولتهتي رانه دكرن. . قورئان دبيژت:
﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يَجِبَالٌ اَوْبِي مَعَهُ وَالظَّيْرُ وَالْاَلْا لَهُ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾ اِنْ اَعْمَلْ
سَبِيْحَتٍ وَقَدَّرَ فِي السَّرِيْدِ وَاَعْمَلُوْا صٰلِحًا اِنِّيْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿١١﴾﴾ (سبا: ١٠-١١)
يعني: مه پيغه مبهريني و كيتاب و زانين دابو داوودي، و مه گوټبوو چيا
و تيران: ته سبيحاتان د گهل وي فه گيرن، و مه ناسن بو وي نهرم كړيو،
څيجا نهو د دهستي دا وهكي هه څيري لي هاتبوو وي چاوا دڅيا وه لي دكر.
تو - نهی داوود- كومزريپين بهر فرهه و تمام چي بكه، و خهله كين وان موكم
بيخه بهر ټك، و هسا بچويك چي نهكه كو نهو كومزري ب كير بهر څانيبي
نه ټيټ، و هسا مه زن ژي چي نهكه كو خودان نه شيت بكه ته بهر خو، و تو و
بنه مالا خو -نهی داوود- گوهداريا خودي بكن، هندي نهزم نهز ب كاربي
هوين دكهن يي بينهرم تشتهك ژي ل بهر من بهرزه نابت.

د حهديسه كي دا يا (بوخاري) ژ (مقدامي) فه دگوهيزت هاتييه:
پيغه مبهري -سلاف لي بن- دبيژت: ((كهسي خوارنهك ژ وي ب خيترتر
نه خواريه كو ژ كهدا دهستي خو بخوت، و هندي پيغه مبهري خودي داوود بوو
-سلاف لي بن- ژ كهدا دهستي خو دخوار)).

ژ څي حهديسي ناشكهر دبت كو داوود -سلاف لي بن- مهلكه كي
دهسپاك و دلساخ بوو، خو نه دهيتلا ب هيقيا مالي دهولتهتي فه، و ههر
چهنده نهو مهلك بوو و وي ماف هه بوو راتبهكي ژ مالي دهولتهتي بو خو

بدانت ژى بهلى وى وه نهكر بوو، ب دهستی خو كارى ناسنگهريیی دكر
و ژ كهدا دهستی خو خو و مالا خو ب خودان دكر.

رۆژى و نقيژين داوودى:

ژ بلى ريقهبرنا كار و بارى خهلكى، و كارى ناسنگهريیی، داوودى
عيبادهتهكى مشه ژى بو خودايى خو دكر، و گهلهك شوكر و سهر و ان
قهنجييان دكر يين خودى د گهل وى كرين، و نهگه نهم بهرى خو بدهينه
حهديستين پيغهمبهرى -سلاف لى بن- دى بينن د پتر ژ حهديسهكى دا
پيغهمبهر -سلاف لى بن- بهحسى نقيژ و رۆژييين داوودى دكهت و ناشكهر
دكهت كو عيبادهت ژ وى عيبادهتى باشته نينه يى داوودى دكر، ژ وان
حهديسان:

(بوخارى) ژ (عبداللاهي كورئ عهمرئ كورئ عاصى) قهدهگوهيزت،
دبيژت: پيغهمبهرى -سلاف لى بن- گوته من: ((ئهى عبداللاه من يى زانى
تو ب رۆژى يى ب رۆژيى و ب شهقى نقيژان دكهى؟)) گوته من گوته:
بهلى؟ وى گوته: ((وه نهكه! رۆژيى بگره و بخوژى، و ب شهقى رابه
نقيژان بكه و بنقه ژى، لهشى ته حهقى ل سهر ته ههى، و چاقين ته حهقى
ل سهر ته ههى، و ژنكا ته حهقى ل سهر ته ههى، و ميئانئ ته حهقى
ل سهر ته ههى، و هه ما تيرا ته ههيه كو تو هه يقى سى رۆژيان بگرى:
چونكى خيرهك ب دههانه نهقه هه وهكى ته سال ب سال رۆژى گرتى)) من
شداند وى ژى ل من شداند، من گوته: ئهى پيغهمبهرى خودى من هيتزا هه
نهز پترئ دشيم، وى گوته: ((پا وهكى رۆژيا پيغهمبهرى خودى داوودى
-سلاف لى بن- بگره و ژ وى چهندي زندهتر نهگره)) من گوته: رۆژيا
داوودى يا چاوا بوو؟ گوته: ((رۆژهكى ئهو يى ب رۆژى بوو و رۆژهكى

دخوار)). د ریوايه ته کا دی دا هر يا (بوخاری) پیغه مبهـر -سلاف لی بن-
 دبیرت: ((پوژه کی ئه و یی ب پوژی بو، و پوژه کی دخوار، و ده می بهرانبهر
 دوژمنی رادوه ستا نه دره فی)).

و د همدیسه کا دی دا یا (بوخاری و موسلم) شه دگوهیژن هاتییه:
 ((خوشتقیترین نقیژ ل نک خودی نقیژا داوودی بو، و خوشتقیترین پوژی
 ل نک خودی پوژییا داوودی بو، ئه و نیفا شه فی دنقست، و سیئتیکی رادبوو
 و شه سیتیکی دنقست، و پوژه کی یی ب پوژی بو و نیکی دخوار، و گاڤا
 بهرانبهر دوژمنی رادوه ستا نه دره فی، و گه له ک توبه دکر)) یه عنی: داوود
 ل سهر کرنا پوژی و نقیژ و جیهادی یی ب صهر و تهحه ممل بوو.

تستی دی یی قورئان و همدیس بو مه ژ زینا داوودی شه دگوهیژن ئه شه یه:
 داوودی گه له ک کیتابا خودی (چ تهورات بت، چ زه بوور) دخواند، و چونکی
 دهنگی وی گه له ک یی خوښ بوو هر کهسه کی گوه ل دهنگی وی دبا پی
 داخبار دبوو، هتا چیا و تهیران (تهجاوب) د گه ل ناوازیتن وی دکر، قورئان
 دبیرت: ﴿ أَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُودَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿۱۷﴾ إِنَّا سَخَّرْنَا
 الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعُثْبِيِّ وَالْإِشْرَاقِ ﴿۱۸﴾ وَالطُّبْرَ مَخْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿۱۹﴾ ﴾ (ص: ۱۷-
 ۱۹) یه عنی: تو -ئهی پیغه مبهـر- بیهنا خو ل سهر گوتنا وان یا بو ته
 نه خوښ فرهه بکه، و تو بهحسی به نییی مه داوودی بکه ئه وی خودان هیژ
 ل سهر دوژمنین خودی و یی صهرکیش ل سهر گوهدارییا خودی، هندی ئه وه
 وی گه له ک توبه دکر و ل وی تستی دزقیری یی خودی ژی رازی. هندی
 ئه مین مه چیا د گه ل داوودی بندهست کریون، وان سپیده و نیشاران د گه ل
 وی تهسبیح دکر، و مه تهیر ژی د گه ل وی بندهست کریون کو م کو مه وان
 تهسبیح دکر، و ئه وه کی وی دگوهدار بوون.

و دبیرت: ﴿ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يَجِبَالٌ أُوتِي مَعَهُ وَالظَّيْرُ وَالنَّكَالُ لَهُ الْحَدِيدُ ۝ ﴾ (سبأ: ۱۰) ب راستی مه پیغهمبهری و کیتاب و زانین داوود داوودی، و مه گوتبوو چیا و تهیران: تسیباحتان د گهل وی فهگیرن.

(ئیمام ئەحمەد) ژ (عائیشایی) فه دگوهیت، دبیرت: جارەکی پیغهمبهری - سلاف لی بن - گوھ ل ئەبوو موسایی ئەشعەری بوو قورئان دخواند، ئینا پیغهمبهری - سلاف لی بن - گوت: ((ژ مەزامیرتین داوودی بو ئەبوو موسای ییتن هاتینە دان)) و دبیرت: د ناڤ صەحابییان دا دەنگی کەسی هندی یی ئەبوو موسای یی خوش نەبوو.

جەریاندنەک .. وتۆبەکنەک:

قورئان د سوورەتا (ص) دا سەرھاتیەکی ژ ژینا داوودی فه دگوهیت، و دبیرت: ﴿ وَهَلْ أَتَاكَ نَبُؤُا الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ۝ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَمَرَعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصْمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُسْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ۝ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِيَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ۝ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْمَتِكَ إِلَي نِعَاجِهِ وَإِنَّ كَيْدًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لِيَبْغِيَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ۝ فَعَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَكُلْفًا وَحُسْنَ مَقَابٍ ۝ يٰدَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ۝ ﴾ (ص: ۲۱-۲۴).

خودی دبیرته پیغهمبهری خو: ئەری بەحسی وان هەردو هەقیرکان بو ته هاتیەکن دەمی ئەو ب سەر شویرهی کەفتین و چوونە نک داوودی ل وی جەیی وی عیبادهتی خودی لی دکر، ئینا ئەو ژ چوونەژورا وان ترسیا؟

و ناشکهرایه کو داوودی دهمی خو دکره سی پشک: پشکهک بو خهلکی
 حوکم د ناقبهرا وان دا دکر، و پشکهک بو مالا خو و عه یالی خو، و
 پشکهک بو عیباده تی، و دهمی وی عیبادهت دکر نهو دچوو د جهه کی فه و
 ده رگه ل خو دگرت و نه دهیلا کسهک بچته ژور، پرژه کی دهمی نهو
 ب عیباده تی فه یی موژیل وی هند دیت دو مروقان خو د سهر شویرها مالن
 را هاقیت و ب ژور کهفتن - نهو ب خو دو ملیاکهت بوون خودی بو جه پانندن
 هنارتبونه نک وی - نهو ژ فی کارئی وان ترسیا، گاڤا وان دیتی نهو ترسیا
 وان گو تی: نه ترسه، نم دو هه فرکین نیک ژ مه زورداری یا ل یی دی کری،
 قیجا تو ب دادییی حوکمی د ناقبهرا مه دا بکه، و تو د حوکمی خو دا
 زوردارییی ل مه نهکه، و بهری مه بده راستییا ریکئی.

و بهری داوود ژ وان بخوازت نهو مهسه لا خو بو بیژن، یان وان ده ریخت
 و بیژنی: نوکه دهمی عیباده تییه نه یی حوکمدارییییه، نیک ژ وان گو ت:
 هندی نه فهیه نه فه برایی منه وی نو ت و نهه بز هه نه، و من بز نهکا ب تنی
 ههیه، قیجا وی دلن خو یی برییه بزنا من ژی و نهوی دقیت وی ژی ژ من
 بستینت، و یی دبیزت: وی بزنی ژی بده من و نهو د گو تنی دا یی دژوار
 بوو د گهل من و نهو یی شیایه من.

ب فی رهنگی کریت، یی کو بینا زوردارییی ژی دفرت وان مهسه لا خو
 گو ت، داوودی چ به رسف دا؟ نهو ب خو عهدالته دخوازت حاکم گوهدارییا
 ههردو هه فرکان بکهت پاشی حوکمی خو بدهت، بهلی داوودی وه نهکر،
 حوکمی خو دا بهری گو هی خو بده ته گو تننا هه فرکی دوی، و نه فه کاره کی
 خه لهت بوو. داوودی گو ت: ب راستی برایی ته ب فی خواستنا بزنا ته بو
 نا ف بزنین خو زورداری ل ته کرییه، و گه لهک شریک هه نه ته عدا ییی ل
 نیک و دو دکمن، و ب وه رگرتنا حقی وی ب بی وژدانی زوردارییی لی

دکته خودان باوهرتن چاک تی نهبن، نهو زوردارییی ل نیک و دو ناکهن، و نهو دکیمن.

ب فی رهنگی دژوار داوودی حوکمی خو دا بهری بزانت کانن گوتنا کهمسی دوی چیه.. و گاغا وی نهف حوکمه دای دیاره همدو ملیاکهت ل بهر چاقان بهرزهبون، لهو وی باش زانی کو ب فی ههفرکییی خودی دقیا وی بجهربینت، و نهو ب سهر خهلهتیا خو هلبوو، قیجا وی د گاغی دا داخوازا ژیتیرنا گونههان بو خو ژ خودایی خو کر، و نهو بو خودی چوو سوجدی، و توهکر. خودی توفا وی قهبولکر و نهو بو وی ژبیر، و دووماهییهکا باش ل ناخهتی بو وی دانا.

پستی داوودی نهف دهرسه باش وهرگرتی، و ب سهرکهفتن ژئی دهرباس بووی، خودی گوتی: نهی داوود هندی نهمین مه تو د عهردی دا یی کریه جیگر و مهلکاتی یا دایه ته، قیجا تو ب دادییی حوکمی د ناقبهرا مرؤقان دا بکه، و تو د حوکمان دا دویکهفتنا دلچوونان نهکه، نهگهر نهو چهنده دی بهری ته ژ دینی خودی و شریعهتی وی وهرگیرت، هندی نهون یین ژ ریکا خودی بهرزه دبن عهزابهکا ب نیش د ناگری دا بو وان ههیه؛ ژ بهر بی ناگههییا وان ژ رؤژا حسیب و جزادانی^(۱).

(۱) نفیسرین (پمرتوکا پیروژ!!) وهکی عمدهتی وان د گهل همی پیغهمهران، ل قییری هندک نهزمان درژییان د دهر حهقا داوودی دا شهذگین، دیبژن: رؤژهکی داوودی ژنا سهرلشکهرکی خو دیت سهری خو دشوشت، هندی یا جوان بوو کفته دلی وی، نینا هنارته ب دویف را و خرابی د گهل کر! و دا نهو فی کاری خو یی کرتت قمشیرت رابوو میری وی هنارته سنگی چهپیری و دا کوشتن! و پستی هنگی نهو ژنک ماره کر، نینا خودی گوته (ناشانی پیغهمهر) همره نک داوودی و بیژئی دو مرؤف همبوون نیک یی دهولهمند بوو، و نیک یی فقیر بوو، نهوی دهولهمند گلهک حهبوان همبوون، و یی فقیر

حوکمی داوودی و حوکمی سوله‌یمانی:

گه‌لهک قنجی و نعمت خودی د گهل عه‌بدی خو و پیغه‌مبه‌ری خو داوودی کربون، و ئیک ژ شان قه‌نجییان ئه‌و بوو خودی کوره‌کی زانا و تیگه‌هشتی دابووی، ئه‌وی خودی پشتی هنگی پیغه‌مبه‌رینی ژی دایی و مه‌خسه‌دا مه‌ پی سوله‌یمان بوو، و هیژ ل سهر ده‌می داوودی کوپری وی سوله‌یمانی خو دکیتشا ناف شۆلان و نیشانتین زیره‌کییی ل نک په‌یدا دبوون، له‌و داوودی و ئسرائیلییان ژی سوله‌یمان بو جیگرییا بابی وی ددانا.

قورئان د سووره‌تا (الانبیاء) دا ئیشاره‌تهک دایه کو سوله‌یمانی ل سهر ده‌می بابی خو هندهک جاران حوکم د ناقبه‌را خه‌لکی دا دکر، و بابی وی ژ حوکمی خو ده‌ته خواری و ب یا کوپری خو دکر، قورئان دبیتژت: ﴿وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحَكِيمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿۲۱﴾ فَهَمَمْنَاهَا سُلَيْمَانُ وَكُلًّا ءَاتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿۲۲﴾﴾ (ص: ۲۱-۲۴).

یه‌عنی: تو -ئهی پیغه‌مبه‌ر- به‌حسی پیغه‌مبه‌ری خودی داوودی و کوپری وی سوله‌یمانی بکه، ده‌می وان حوکم د وی مه‌سلی دا کری یا دو هه‌قراکان ئینایه نک، په‌زی ئیک ژ وان ب شه‌ف چوو بوو ناف بیستانی یی دی، و خراب کربوو، ئینا داوودی حوکم کر کو په‌ز بو خودانی بیستانی بت به‌رانبه‌ر مالی وی یی خرابووی؛ چونکی بهایی هه‌ر دوینا هندی ئیک بوو، و ئه‌م بو

بزنه‌کا ب تنی هه‌بوو، یی ده‌وله‌مفند بزنا یی فه‌قیر ژئ ستاند، ئینا داوودی ب عیجزی شه‌ گۆت: ئه‌وی ئه‌ف چهند کری دقتت بمرت، وی پیغه‌مبه‌ری گۆت: تویی ئه‌و مرۆف... و حه‌تا دووماهییا ئی چیقانۆکی! (بیرنه: سفر صموئیل الشانی، ئیصاحا یازدی و دوو‌ازدی)، و نزا ئه‌فه ج پیروزییه (په‌رتۆکا پیروژ) ده‌ته پیغه‌مبه‌ر و مه‌زن و چاکین ملله‌تی خودی یی هلیژارتی!؟

حوکمې وان شاهد بووین، و چول بهر مه یې بهرزه نه بوو. ئینا مه سوله یمان تیگه هاند کو مه صلحه تا هردو لایان د گهل دادیې ب جه بینت، قیجا وی حوکم کر کو خودانی په زی بیستانی یې دی درست بکته و ل وی ده مې نهو بیستانی چي دکته په زی وی ل نک خودانی بیستانی بت دا مفای بو خو ژ شیر و هریبا وی بینت، پاشی په ز بو خودانی خو بزقرته شه و بیستان بو خودانی خو؛ چونکی بهایې وان هندی ئیکه، و هر دوین داوودی و سوله یمانی مه حوکم و زانین دایې، و مه منه ل داوودی کر کو چیا و تهیران د گهل وی ته سببها خودی ذکر -ده مې وی کیتابا خودی دخواند- و نم بووین مه نهو چهنده کری.

مرنا داوودی و ژییې وی:

د همدیسین درست دا هاتییه کو ده مې داوود -سلاڅ لی بن- مری عه مری وی سه د سال بوون، و د سه رهاتییا ناده مې دا همدیسه ک نهوا (ترمذی) ژ (نه بوو هورهیره) ی شه دگوهیزت مه شه گتړابوو تیدا هاتییه: پیغهمبر -سلاڅ لی بن- دبیترت: ((ده مې خودی نادم نافراندی پشتا وی شه مالی، ئینا رحا هر که سه کی نهو دی نافرینت ژ دوونده ها ناده مې هتا پوژا قیامه تی ژ پشتا وی کهفت، و ل ناڅ چاقین هر ئیکی ژ وان پوژناهییه ک شه دپه شی، پاشی وی نهو بو ناده مې بهرچاڅکرن، ناده مې گوت: نهی خودا، نه شه کینه؟ وی گوت: نه شه دوونده ها تهیه. و ناده مې د ناڅ وان دا زه لامه ک دیت که یف ب پوژناهییا وی هات، ئینا ناده مې گوت: نهی خودا، نه شه کییه؟ خودی گوتی: نه شه زه لامه که ژ نوممه تین دووماهییه تییه ژ دوونده ها ته دبیترتی داوود، ناده مې گوت: نهی خودا، ته چند عمر دایې؟ گوت: شیتست سال، ناده مې گوت: نهی خودا، چل سالان ژ عه مری من ژی بدی.. قیجا ده مې نادم کهفتییه بهر مرنې و ملیاکه تی مرنې هاتییه نک،

نادهمی گۆتی: ما هیشتا چل سال ژ عه‌مری من نه‌ماینه؟ وی گۆت: ما ته
 ئەو نه‌داینه کورچ خۆ داوودی؟ گۆت: قتیجا نادهمی ژ بیرکر له‌و دوونده‌ها وی
 ژی ژ بیرکر، و نادهم خه‌له‌ت بوو له‌و دوونده‌ها وی ژی خه‌له‌ت بوو.
 ژ قی حه‌دیسێ دئیتته زانین کو خودی سه‌د سال دابوونه داوودی^(۱).

د حه‌دیسه‌کا دی دا سه‌رهاتییا مرنا داوودی ب په‌نگه‌کی فره‌ه هاتییه،
 (ئیمام ئەحمه‌د) ژ (ئهبوو هوره‌یره‌ی) قه‌دگوه‌یتز، دبیتژت: پیغه‌مبه‌ری
 -سلاڤ لی بن- گۆت: ((داوود مرۆقه‌کی زنده ب غیره‌ت بوو^(۲)، ده‌می
 ژ مال ده‌رکه‌فتبا ده‌رگه‌هین مالا وی ده‌اتنه‌ گرتن، و کس نه‌دچوو نک
 مرۆقتین مالا وی هتا ئەو دزق‌ری مال، رۆژه‌کی ئەو ده‌رکه‌فت، و ده‌رگه‌ه
 هاتنه‌ گرتن، ژنکا وی هات دیت زه‌لامه‌ک یی د مالی وان قه، وی گۆته وان
 یین کول مالی: ئەف زه‌لامه‌ چاوا هاتییه ژۆر و ده‌گه‌ه دگرتی، ب خودی
 داوود دی شه‌رما هه‌وه به‌ت! و داوود هاته مال دیت زه‌لامه‌ک ل مالا وی یی
 ژ پییان قه‌ راوه‌ستایه، داوودی گۆتی: تو کییی؟ وی گۆت: ئەز ئەوم یی
 ژ مه‌لکان نه‌ترسم، و تشته‌ک ل به‌ر من ناسی نابت، ئینا داوودی گۆت:
 ب خودی تو ملیاکه‌تی مرئییی، ب خیر بیت ئەمری خودی، و داوود ل جه‌ی
 خۆ ما هتا وی رجا داوودی ستاندی^(۳) و هتا وان کاری داوودی کری رۆژ
 لی ده‌که‌رفت، ئینا سوله‌یمانی گۆته ته‌یران: سیبه‌ری ل داوودی بکه‌ن، ئینا

(۱) ئەفه خه‌له‌تییا نقیسه‌رتن ته‌وراتی ناشکه‌را دکه‌ت، ئەوتن دبیتژن: ده‌می داوود مری ژییی
 وی هفتی سال بوون، ئەو دبیتژن: داوود ل سالا ۱۰۴۰ به‌ری زایینی بووبوو، و ل سالا
 ۹۷۰ به‌ری زایینی مریوو.

(۲) نه‌وه‌کی (په‌رتوکا پیروژ) وی ده‌ته‌ ناسین!!

(۳) پتر ژ جاره‌کی مه‌ گۆتییه کو رجا پیغه‌مبه‌ره‌کی نه‌هاتییه ستاندن هتا ملیاکه‌تی مرئی
 ده‌ستویری ژیی وه‌رگرت بت.

وان ب رهنگه کئی وهسا سیبهر لی کر ههتا عهد تاری کری، سولهیمانی
گوئی: چهنگه کی قهکمن ئیکی بگرن.

ئهف هه دیسا دورست وان گوئین نه ژ ههژی یین تهوراتا (موهرهرف)
نهوهیی دهردئیخت یین (سفر الملوك الأول) دهر ههقا مرنا داوودی دا
قهدگپرت کو داوود زنده پیر بووبوو، و سهوما کهفتبوو هناقان، هندی وان
ئهو دنخافت ژی وی گهرم نهذبوو، ئینا ئهو چوون کچهکهکا ژ ههمییان جوانتر
بوئینا دا کاری وی بکهت و خو د بهر دا درتژ کهت و وی گهرم بکهت!^(۱)

پشتی داوودی پیغه مبهرینی و مهلکاتییا ئسرائیلییان ههردو کهفتنه
دهستی کورپی وی سولهیمانی، و ل دویف گوئنا تهوراتی داوودی چل سالان
حوکم کرسوو، ههفت سالان پایتهختا وی ل باژتیری ههروونی (ئهلهخلیل)
بوو، و سهه و سی سالان ل (ئورشه لیمی) بوو^(۲)، و دیسا ل دویف گوئنا
تهوراتی داوود ل باژتیری (ئورشه لیمی) یی هاتییه قشارتن...^(۳)

(۱) مرۆژ دهمی کیتابا وان یا پیروز دخوینت حیبهتی رادوهستت، نهری بوچی ئهوهنده لی
دگهپین ناخی پیغه مبهران بهرمینن و (سومعتا) وان بیس بکهن؟ لووطی مهی قهخوار و
زنا د گهل ههردو کچین خو کر (سفر التکوین ۳۰/۱۹-۳۸)، یههوذاینی کورپی یهعهقوویی
زنا د گهل بویکا خو کر (سفر التکوین ۱۸/۳۸) داوودی زنا د گهل ژنا سهرلمشکهری خو
کر (صموئیل الثانی ۴/۱۱) و سولهیمانی سیره بهندی ذکر و سهر خاترا ژنین خو صهنم
پهرتسین (الملوک الأول ۶-۵/۱۱) نهری ئهغه پیغه مبهر بوون یان کومهکا زناکهر و
تاوانباران بوون؟! و تو بیژی ئیکی وهکی داوودی نهشتت هند نامورهتین گهرمکرنی ل مالا
خو بدانت کو خو پی کرم بکهت، قیجا رابیت جوانترین کچکی بو خو هلبژتیرت دا بیت وی
گهرم بکهت؟

(۲) سفر الملوك الأول: ۱۲-۱۱/۲.

(۳) ژندهری بهری: ۱۰/۲.

سهرهاتییا
سولهیمانی کوری داودی
-سلاف لی بن-

سولهیمانی کوری داودی ژی -سلاف لی بن- نیک ژ پیغه مبه رین خودان قه در بوو، خودای پی مه زن ب پیغه مبه رینی و حوکمداری پی که رم د گمل وی کریوو، و نهو نه ب تنی کریوو مه زنی ئسرائیلییان به لکی گله ک ژ خه لکی سهرده می وی ئیخستبوونه بن دهستی وی، و هنده ک قه نجی پی و هسا د گمل وی کرن پی پستی وی د گمل که سی دی نه کرن، و چند موعجزه پی مه زن و بی وینه ل سهر دهستی وی پیدا کرن.

چند لایه ک ژ سهرهاتییا سولهیمانی د سی سووره تین قورئانی دا هاتییه: سووره تا (النمل)، و سووره تا (ص)، و سووره تا (سبا)..

سولهیمان ل سهر ده می بابی خو داودی:

سولهیمان وه کی یا ئاشکه را کوری داودی بوو و داوود نهو پیغه مبه ری خودان قه در بوو پی خودی حوکمداریا ئسرائیلییان کریه د دهستان دا، و وه کی مه د سهرهاتییا داودی دا ئاشکه را کری داوود ژ بابکی یه هوو ذای بوو، نهو بابکی خودی حوکم رانییا ئسرائیلییان ئیخستییه د دهستان دا.

سولهیمان هیتل سهر ده می بابی خو داودی خو دکیشا ناف شولان، و بابی وی گله ک جاران نهو ل کوچکا خو ناماده دکر و گوتنا وی د مه سلان دا وه ردگرت و ب گوتنا وی دکر؛ چونکی سولهیمان همر ژ زارو کینییا خو مرؤقه کی فاما و تیگه هستی بوو.. و نهقه یا غریب نینه نه گهر نه بیرا خو

ل هندى بينن كو ئمو بۆ پيغهمبهر نبيى و جينگريا داوودى دهاته ناماده كرن. و نهگهر سهرهاتيا ههر پيغهمبهرهكى ب كير بيت د مهجالهكى دا بته دهرسهكا مهزن، مهزنترين دهرس ژ سهرهاتيا داوودى و سولهيمانى دئيته وهرگرتن دهرسا حوكميه، كانى دهسئ مهزنى دكهفته د دهستين خودان باوهران دا ئمو چاوا خهلكى ب رتفه دهن؟

خوداي مهزن داوود و سولهيمانى ههر دويان دكهته نمونهي پيكهاتي و كامل يي چاقلتكرنى بۆ ههر مهزنهكى موسلمان يي كو بقتيت ب مهزنيي و دولهمنديي د سهر دا نهچت و پي ل توخوبيتن خودى نهدانت، و حيلي و خيانهتى ل مللهتى خو نهكته..

وهكى مه گوتى داوودى -سلاڤ لى بن- گهلهك جارن كورپى خو سولهيمان ل ديوانا خو ناماده دكر؛ دا ئمو ههر زوى تيكهلى ژيانا عهملهلى بيت و ل پاشهروژى ب كير خو بيت.. و ژ سهرهاتيين قورئان بۆ مه ژ ژينا سولهيمانى ل سهر دهسئ بابى وي شه دگيترت سهرهاتيا حوكمداريا وييه د ناقهرا وان هردو ههڤركان دا يين كو پهزى ئيكى ب شهقى كهفتيه ناف بيستانى يي دى و خرابكرى، دهسئ خودى حقى ل سهر ئەزمانى سولهيمانى گيранدى و داوودى ب يا وي كرى^(۱).

ژ وان سهرهاتيان يين پيغهمبهرى -سلاڤ لى بن- ژ ژينا سولهيمانى بۆ مه شه گيپراين دهسئ هيشتا بابى وي يي ساخ سهرهاتيا ههڤركيا وان هردو ژنكانه يين سهر كوركهكى ليككهفتين:

بوخارى و موسلم ژ ئه بوو هورهيره شه دگوهتزن، دبئرت: پيغهمبهرى -سلاڤ لى بن- گوت: ((دو ژن هه بوون ههر ئيكى كوركهكى وي د گهل بوو،

(۱) نهڤ سهرهاتيه بمرى نوكه مه شه گيپرايه.

گورگ هات کورپئ ئیک ژ وان ره‌فانند، وی گوتنه هه‌فالا خو: ئهو کورپئ گورگی ره‌فاندی کورپئ تهیه، یا دی گوتئ: نه ئهو کورپئ ته بوو، ئینا ئهو هاتنه نک داوودی -سلاڤ لی بن- دا ئهو حوکمی د ناڅه‌را وان دا بکهت، داوودی حوکم بۆ ژنکا مه‌زنتر کر^(۱) گاڤا ئهو ده‌رکه‌فتین وان سوجه‌تا خو بۆ سوله‌یمانی کورپئ داوودی شه‌گتیرا، سوله‌یمانی گوت: کانی کتیره‌کی بۆ من بینن نه‌ز دئ وی د ناڅه‌را وان دا لیکه‌که کم، یا بچویکتر گوت: نه! خودئ ره‌حمی ب ته بهت، وه نه‌که ئهو کورپئ وئییه، ئینا سوله‌یمانی حوکم بۆ وی ئیخست^(۲).

ژ ڤان هه‌ردو سه‌ره‌اتیان ئاشکه‌را دبت کو سوله‌یمان هه‌ر ژ جحیلینیا خو مروڤه‌کی زانا و تیگه‌هستی بوو، و ب کتیر حوکمدارییا د ناڅه‌را خه‌لکی دا ده‌ات.

جیگرییا داوودی:

ده‌می پیغه‌مبه‌ری خودئ و مه‌لکی ئسرائیلییان داوود -سلاڤ لی بن- چوویه به‌ر دلۆڤانییا خودئ کورپئ وی سوله‌یمانی جیگرییا وی کر، و ل شوینا وی بوو مه‌لک، و ژ بلی مه‌لکینییی خودئ ب پیغه‌مبه‌رینییی ژی که‌ره‌م د گه‌ل وی کر، قورئان دبیترت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ۝ وَوَرَّثَ سُلَيْمَانُ دَاوُودَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عِلْمَنَا مَنطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ ۚ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ۝﴾ (النمل: ۱۵-۱۶) یه‌عنی: مه‌ زانینه‌ک دابوو داوود و سوله‌یمانی ڤتیجا وان کار ب وی

(۱) دپاره ئهو یا ب ده‌ڤ و نه‌زمانتر بوویه، له‌و وی ئیکا هند کر کو داوود حوکمی بۆ وی بیتخت.

(۲) ته‌ورات د (سفر الملوك الأول) دا، نیصحا (۳) هژمارا (۱۶-۲۸) سه‌ره‌اتییه‌کا وه‌کی ڤئ ڤه‌گتیرت ب چه‌ند گوهورین ڤه، تشتی هندئ دکه‌مینت کو ته‌حرفتی یا ژتگرتی.

زانینی دکر، و وان گۆت: حمد بۆ وی خودایی بت یی ئەم ب قئی چەندی
 ب سەر گەلەک بەنییەن خو یین خودان باوهر ئیخستین. و سولهیمانی
 میراتگریا بابی خو داوودی د پیتغەمبەرینی و زانینی دا کر، و سولهیمانی
 گۆتە مللەتی خو: ئەی گەلی مرۆفان زانین و تیگەهشتنا ئەزمانی تەیران یا
 بۆ مە هاتییەدان، و هەر تشتەکی مە هەوجەیی پی هەبت بۆ مە یی
 هاتییەدان، هندی ئەقەیه یا خودی دایە مە ئەو قەنجییا ئاشکەرا یا کو مە
 ژ خەلکی دی قاقیر دکەت.

ژ سەرھاتییا مرنا داوودی ئەوا مە بەری نوکە قەگواستی، دەمی
 سولهیمانی فەرمان ل طەیران کری کو ئەو سیبەری ل جەنازی داوودی بکەن،
 ئاشکەرا دبت کو هیژ ل سەر دەمی داوودی خودی قەنجی ل سولهیمانی کریو
 و ئەو فیری زمانی طەیر و طەوالان کریو، و دویر نینە پیتغەمبەرینییا وی
 ژی هیژ ل سەر دەمی داوودی دەست پی کرت.

سولهیمان ل سەر تەختی حوکمداریی:

بۆری د گەل مە کو داوودی -ل دویف گۆتتا تەوراتی- چل سالان
 حوکمداری کریو، هەر ژ سالا (۱۰۱۰ و حەتا ۹۷۰ بەری زاینی)، و دەمی
 داوود بوویە مەلک پایتەختا دەولەتا وی ل باژیری (ئەلخەلیل) بوو، پستی
 هنگی ب حەفت سالان وی پایتەخت قەگواستە باژیری (قودسی) پستی کو
 وی ئەو ژ دەستین صەنەمپەرتسان ئینایەدەر، و پستی ئەو مری و کوری وی
 سولهیمان ل جەتی وی بوویە مەلک وی ژ پایتەختا دەولەتی هەر هیلا
 ل قودسی، و چونکی سولهیمان حاکمەکی ب هیز و عادل بوو خودی حوکمی
 وی بەرفرەهکر، و چونکی ئەو پیتغەمبەرەک ژ پیتغەمبەران بوو خودی هند
 موەجەزە دانە وی کو حوکمی وی پتر پی موکم بیت.

ل دویف گوتنا شروقه کهترین تهوراتی بوونا سولهیمانی ل سالا ۹۹۱ بهری زایینی بوو و دهمی ژیبی وی گههشتیه نیزیکی بیست سالییی، ل سالا ۹۷۰، ئەو ل جهی بابی خو بوو مهلک، و ل درژییا چل سالان یهعنی هتا سالا ۹۳۰ مهلکاتییا ئسرائیلییان د دهستی وی دا بوو^(۱)، و ل سهر دهمی وی مهملهتهکا ئسرائیلییان بهرفرههبوو، و ژ توخوبیتن شامی دهرباسوو.

قورئان دهمی بو مه بهحسی سولهیمانی و حوکمرانییا وی دکهت ناشکهرا دکهت کو خودی گهلهک هیزین پهردهدر و نعهدهتی دابوونی یین کو پشتی وی نهداینه چو کهسین دی، بو هندی دا نهقه بو وی بینه (موعجزه) و دویر نینه ژی ئەفا هه ب جهینانا وی دوغایب بت یا وی بو خو کری دهمی گوتی: ﴿ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَّا يَتْبَغِي لِأَخِي مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الرَّحْمَاطُ ﴾ (ص: ۳۵) سولهیمانی گوت: یا رهبی تو گونههین من بو من ژی بهی، و تو ملکهکی مهزن و تایهت ب من قه بده من کو پشتی من ئەو بو چو مرؤقان نهیتهدان، هندی تویی تو گهلهک قهنجیی ددهی...

و خودی ئەف چهنده بو وی ب جهینا، و ملکهکی مهزن دای.

قورئان دبیتت: ﴿ وَاسْلَمْنَا آلَ الرَّيْحِ غُدُوها شَهْرٌ وَرَوَّاحُها شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِظْرِ وَمِنَ الْجَبِّ مَن يَعْمَل بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَن يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴾ (سبأ: ۱۲-۱۳) یهعنی: مه با بو سولهیمانی موسهخهکر (بندهست کر) ئەو با ژ سپیدی هتا نیشرؤ قویناغا ههیشهکی دچوو، و ژ نیشرؤ هتا ئیشاری قویناغا ههیشهکی ژ ریشهچوونا عهدهتی، و مه سفر وهکی ئافی بو وی رۆن کربوو، تشتی وی قیابا وی ژی

(۱) برتیه: (التفسیر التطبیقی للکتاب المقدس) بپ (۶۳۳) و (۶۹۶).

چئی دکر، و مه نهجنه ژئی بندهستی وی کریوون ب نانهییا خودی ل بهر دهستی وی بوون کارئی وی قیابا وان بو دکر، و ههچیئی ژ وان خو ژ وی فرمانئی لا بدهت یا مه لی کری کو گوهدارییا سولهیمانییه نم ژ عهزابا ناگری هه لکری دی ب وی دهینه تامکرن. همر تشتهکی سولهیمانی بقیئت ژ ئااکرنا مزگهفتان بو عیبادهتی، و ژ چیکرنا پهیکهران ژ شویشه و سفری، و جهین مهزن وهکی برکین ئاقئی، و دیز و قازانین ژ بهر مهزنییا وان نهئینه لقاندن، نهجنان بو وی چئی دکرن، و مه گوته بنه مالا داوودی: هوبن شوکرا خودی بکن سهرای وی تشتی وی دایه ههوه، کو گوهدارییا وی بکن، و کیم ژ بهنییین من هه نه گهلهک شوکرا خودی بکن، و داوود و بنه مالا وی ژ وان کیمان بوون.

ل جههکی دی خودی بهحسی وی هیزی دکهت یا وی ب تایبهتی دایه پیغه مبهری خو سولهیمانی و دبیرت: ﴿وَلَسَلِّمَنَّ الْرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمِينَ ﴿۸۱﴾ وَمِنَ الشَّيْطَانِ مَن يَفْضُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُم حَافِظِينَ ﴿۸۲﴾﴾ (الأنبياء: ۸۱-۸۲) یه عنی: مه با بو سولهیمانی بندهست کر خوش دهات و نهو و یین د گهل وی د گهل خو دبرن، نهو با ب فرمانا وی دچوو عهردی (بهیتولمه قدسی) ل (شامی) یی کو مه بهر هکته ئیخستییی، و ب راستی زانینا مه دور ل هه می تشتان گرتییه. و مه ژ شهیتانان هندهک شهیتان بندهستی سولهیمانی کریوون وان نهو کار بو وی دکرن یین کهسی دی ژ بلی وان نه دشیا بکهت، قیجا نهو دچوونه د بنی دهریایی دا و دور و گهوههر بو وی ژئی دئینانه دهری، و وان نهو کار بو وی دکر یی وی ژئی خواستبا، و وان نه دشیا د تشتهکی دا بی نه مرییا وی بکن، خودی ب هیز و شیانا خو نهو بو وی پاراستن.

یه عنی: خودی هژماره کا موعجزه یین مهزن دابوونه سولهیمانی، ژ وان:

۱- با بۆ وی موسه‌خهر کریوو، گاڤا وی څیابا تشسته‌کی ژ عه‌رده‌کی
څه‌گوه‌یتزه عه‌رده‌کی دی دا وی دانته سهر پاته‌یه‌کی، پاشی دا فه‌رمانی
ل بای کهت کو ئه‌و وی راکهت بیهت، و ئه‌و ریکا خه‌لکی ب هه‌یڤه‌کی دبری
وی -ب څی ریکتی- ب دانه‌کی دبری.

۲- نه‌جنه خودی بنده‌ستی وی کریوون، ههر فه‌رمانه‌کا وی ل وان کریا
وان ئه‌و بۆ ب جه‌ دئینا، ئه‌و بۆ وی دچوونه د بنی به‌حران دا دور و مه‌رجان
بو دئینانه ده‌ری، و ئه‌و کار بۆ وی دکرن یین هیزه‌کا مه‌زن پی دڅیا.

۳- و خودی کانیه‌ک بۆ وی ژ عه‌ردی په‌قاندبوو، ل شوینا ئاڅی سفری
هه‌لاندی ژئی دزا، وی ئه‌و د چیکرنا ئاڅه‌ییان دا ب کار دئینا، و ژ به‌ر څی
چه‌ندی بزاڅا ئاڅاکرنی ل سهر ده‌می حوکمی سوله‌یمانی زنده به‌رفره‌هه‌بوو.

۴- ژ بلی کو وی نه‌زمانی هه‌یوان و طه‌یران ژی دزانی، و ئه‌و بۆ خو
ب کار دئینان، و گه‌له‌ک جاران کارین خو پی ددانه‌کرن.

ئه‌ڤه ئه‌و قه‌نجی بوون یین خودی ب تاییه‌تی د گه‌ل وی کرین.

سوله‌یمان و ئاڅاکرنا مزگه‌فتا نه‌قصای:

د سه‌ره‌اتییا په‌عقوبی دا -سلاڅ لی بن- مه‌ به‌حسڅ ئاڅاکرنا مزگه‌فتا
نه‌قصای کریوو، و مه‌ ئاشکه‌را کریوو کول دور ئاڅاکرنا څی مزگه‌فتی د
هه‌دیه‌کا دورست دا هاتییه (ئه‌بوو زهر) دبیرت: من پسیار ژ پیغه‌مبه‌ری -
سلاڅ لی بن- کر کانی کیژ مزگه‌فت ئیکه‌مین مزگه‌فت بوو ل عه‌ردی هاتییه
دانان؟ گۆت وی گۆته من: مزگه‌فتا هه‌رام بوو. گۆت: من گۆتی: پاشی
کیژک؟ گۆت: وی گۆته من: مزگه‌فتا نه‌قصای، گۆت: من گۆتی: د
ناڅه‌را ههر دویمان دا چه‌ند بوو؟ گۆت وی گۆته من: چل سال..^(۱)

(۱) نیمامی بوخاری څی حدیسی ڤه‌دگوه‌یتز.

ل دۆر ده می ئاڤاكرنا مزگهفتا حهرام مه گۆتیبوو كو ئهو هیژل سهر ده می ئاده می -سلاف لی بن- هه بوو، به لی پشتی بۆرینا سال و ده مان جهی وی ل بهر خهلكی بهرزه بووبوو، ههتا پیغه مبهری خودی ئیبراهیم هاتی، و ب ئه مری خودی مزگهفتا جارها كا دی ئاڤاكریه هه، و ب قی چهندی ئیبراهیم بوو ئاڤاكری دوی یی قی مزگهفتی.. قیجا ئه گهر مه خسه دا پیغه مبهری -سلاف لی بن- د قی حهدیسا بۆری دا ب ئاڤاكرنا مزگهفتی ئاڤاكرنا ئیكی بت، دقیت بیژین: مزگهفتا نه قصای زی هیژل سهر ده می ئاده می هاتبوو ئاڤاكرن، پاشی ئهو زی ل بهر خهلكی بهرزه بووبوو ههتا یه عقوب -سلاف لی بن- هاتی، و ب ئه مری خودی جارها كا دی ئهف مزگهفته ئاڤاكری، و ئه گهر مه خسه د پی ئاڤاكرنا دوی بت، یا كول سهر ده می ئیبراهیمی چیبوو، مهعنا وی دئ ئهو بت مزگهفتا نه قصای (ژ لاین یه عقوبی هه) چل سالان پشتی ئاڤاكرنا مزگهفتا حهرام ژ لاین ئیبراهیمی و ئیسماعیلی هه؛ چونکی ئاشكه رایه كو یه عقوب (ئسرائیل) -سلاف لی بن- ب ئاڤاكرنا مزگهفتا نه قصای رابووبوو.

ژ (عبدللاهی كوری عه مری كوری عاصی) دئیته هه گوهاستن، دبیرت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گۆت: ((ده می سوله یمانی به یتولمه قدس ئاڤاكری وی پسارا سی تشتان بو خو ژ خودای خو كر وی دو ژ وان دانئ، و هیقییا مه ئه وه یا سیی خودی دابته مه، سوله یمانی داخواز ژ خودی كر كو ئهو حوكمه كی وهسا بده تی یی ریکه فتی بت د گهل حوكمی خودی ئینا خودی ئهو دایئ، و داخواز ژئ كر ئهو ملكه كی وهسا بده ته وی كو پشتی وی نه ده ته كه سی دی ئینا خودی ئهو دایئ، و داخواز ژئ كر كو ههر زه لامه كی ژ مالا

خۆ دهركهفت و بېته قى مرگهفتى^(۱) نه ژ بهر چو ب تنى بو هندى دا نقيژى
 بكهت و هسا ژ گونههين خۆ دهركهفت وهكى وى رۆژى يا ئهو تيدا ژ دهيك
 خۆ بووى، و هيقييا مه ئهوه كو خودى ئهفه دابته مه^(۲). و وهكى ناشكهر
 پيغه مبهري -سلاڤ لى بن- د حمديسا خۆ دا گوت: ((دهمى سوله يمانى
 بهيتولمه قدس ئاڤاكرى...)) و ئهگهر ئهم قى حمديسى د گهل حمديسا ئه بوو
 ذهرى يا بۆرى ههڤبهركهين دى بو مه ناشكهر با كو كارى سوله يمانى دى
 دوباره نويكرنا مرگهفتا نهقصايى بت.. و ئهڤ ئاڤاهييه ئهوه يى تهورات
 ناڤى (ههيكهلى) ل سهر ددانت، و ب دريژى بهحسى ئاڤاكرا وى دكهت^(۳).

سهرهاتيا سوله يمانى د گهل بهلقيسى:

د سوورهتا (النمل) دا ژ ئايهتا (۱۷) هتا (۴۴) خودايى مهزن ئيك
 ژ سهرهاتييين مهزن يين ژينا پيغه مبهري خۆ سوله يمانى بو مه قهدهگوهيژت،
 هيزا وى بو مه ناشكهر دكهت، ئهو ژى سهرهاتيا وييه د گهل شاها وهلاتى
 (سهبهئى) ل دهڤهرا يه مهنى..

قورئان دبيژت: رۆژهكى لهشكهرى سوله يمانى ژ ئهجنه و مروڤ و تهيران
 بو وى هاته كومكرن، و ئهو لهشكهر د گهل بوڤشاتييا وى يى سهربهرداى
 نه بوو، بهلكى د ناڤ ههر نقشهكى دا هندهك هه بوون وان كوم بكهنه
 سهرتك: دا ههمى ريزكرى راوهستن.

(۱) يهعنى: ئهو مرگهفتا وى ئاڤاكرى كو مرگهفتا نهقصايى بوو، و دهمى پيغه مبهري -سلاڤ
 لى بن- دبيژت: هيقييا مه ئهوه يا ستيى خودى دابته مه.. مهعنا وى ئهوه يى بېته
 مرگهفتا مهدينى خودى قى خيژى دى دهتى.

(۲) ئيمام ئمحمد و نسانى و ئبن ماجه و هندهك دى قى حمديسى قهدهگوهيژن.

(۳) د (سفر الملوك الأول) دا د ئيصحاحا شمشى دا، و شروڤه كهرتن تهوراتى دبيژن: ل سالا

۹۵۹ بهرى زايينى سوله يمانى ئاڤاكرا ههيكهلى ب دووماهى ئينا.

وان پټکفه دا ریځ هه تا ده می گهشتینه نهالا میریان، میریه کی گوت: گهلی میریان هره نه د جهین خو څه دا سوله یمان و لهشکهری وی هموه نههرشینن بیی نهو ب هموه بحسیین. ئینا سوله یمان ژ بهر گوتنا وی میریی گرنژی کو نهو تیگه هشتی و میری ل قتی ترسی هشیارکرن، و وی ههست ب قتی قهنجیی کر یا خودی د گهل وی کری، ئینا وی ب دوعا کرن قه قهستا خودی کر و گوت: خودایی من تو هاریکاریا من بکه و تهوفیقا من بده کو نهز شوکرا وی قهنجیی بکه م یا ته د گهل من و دهیباین من کری، و کو نهز کاره کی چاک بکه م یی تو ژئی رازی، و تو ژ دلوقانییا خو من بکه د ناڅ خوشییین بههشتا خو دا د گهل بهنییین خو یین چاک یین تو ژ کارئ وان رازی.

سوله یمانی پسارا حالی وان تهیران کر یین کو بندهستی وی بووین و کانی کی ژ وان یی ناماده نینه، و وی پهپویکه کی ناسیار هه بوو ب بهر چاقان نهکفت، ئینا وی گوت: کانی نهو پهپویکی نهز هر جار دینم بچی نوکه نهز وی نابینم؟ نهری تشته کی نهو ژ من قهشارتییه، یان ژئی نهو یی ناماده نینه، لهو نهز نابینم؟ قیجا ده می وی زانی نهو یی ناماده نینه، وی گوت: سویند نهز دی وی ب عهزابه کا دژوار عهزاب ده م دا جاره کا دی نهو وه نهکته، یان ژئی دی وی قهکوژم چونکی وی خو ژ وی کاری یی دایه پاش یی نهو بو هاتییه دهسته سهرکرن، یان دقیت وی هیجه ته کا ناشکهره هبت سهرا نه ناماده بوونا وی نهو بو من بیژت.

نهغه هندئ دگه هینت کو سوله یمان سهرلهشکهره کی هشیاریو؛ چونکی وی د ناقبهرا وی لهشکهری مهزن دا زانی کو پهپویکهک نه یی دیاره.

ئینا ئهو په پوبک (هودهود) دهمه کي نه یی دویر و دریر ما، پاشی هات
 ناماده بوو قیجا سوله یمانی گازنده ژئ کرن کو وی خو غهواره کری، هودهودی
 گوته وی: من ئهو تشتی زانی یی تو زانی، و نهزی ژ باژیری (سه بهئی)
 ل (یهمه نی) دئیم و خه بهر کی مه زن یی نهزی ژئ پشتر است من بو ته د گهل
 خو ئینایه. من دیت ژنهک یا حوکی ل خه لکی (سه بهئی) دکهت^(۱)، و هر
 تشته کی ههبت ژ نه گهرین دنیا یی د دهستی وی دا هه نه، و تهختی
 حوکمرانیا وی گهلهک یی مه زنه. من دیت وی و ملله تی وی یا پشت دایه
 په رستنا خودی و یی په رستنا رۆژی دکهن، و شهیتانی کریارین وان یین
 خراب بو وان خه ملاندینه، قیجا وی بهری وان ژ باوهری ئینانا ب خودی و
 تهو حیدا وی وه رگپرایه، قیجا ئهو ب سهر ریکا خودی و تهو حید و په رستنا
 وی هل نابن. شهیتانی ئهو چهنده ل بهر وان شریکر دا ئهو بو وی خودایی
 نه چنه سو جدی یی تشتی قهشارتی ل عهسمانان و عهردی ژ باران و
 شینکاتی دئینته ده، و وی تشتی دزانت یی هوین قه دشیرن و ناشکهر
 دکهن. (ئه للاه) یی ژ وی پشه تر چو خودایین هیژای په رستنی نینن، خودایی
 عهرشی مه زن یی کو هر تشتهک د بن وی دایه. سوله یمانی گوته هودهودی:
 ئم دئ بهری خو دهینه وی خه بهری ته بو مه ئینای دا بزاین کانی تو راست
 دبیرتی یان -د قه گپرینا وی خه بهری دا- تو ژ دره وینانی؟ تو هره قی کاغزا
 من بو خه لکی (سه بهئی) بیه و بده وان، پاشی تو خو ژ وان قه دهه بکه و
 گوهی خو بده وان کانی دئ چ بیژن، و تو وی گو تنی بزانه یا ئهو د ناقبه را
 خو دا دبیرن.

(۱) دبیرن: نافی وی بهلقیس بوو، کچا مه لکی وان بوو، دهمی مه لک مری و چو کوپ ل پاش
 خو نهیلاین وان کچا وی هلیژارت دا بیته مه لکا وان.

په پویک چوو و کاغهز هاقیته بهر مهلکا وان، وی ئهو کاغهز خواند، پاشی مهزنین ملله تی خو کومکرن و په پویکی گوه ل وی بوو ده می وی گوتییه وان: هندی نهزم کاغهزه کا ب قهدر ژ مروقه کی مهزن یا گه هشتییه من.. پاشی وی بو وان ناشکه را کر کانی چ د وی کاغهزی دا هاتییه و گوت: نهف کاغهزه ژ سوله یمانییه، و ئهو ب فی گوتنی ده ست پی دکهت (ب ناقی خودای پی پر دلوقانی دلوقانکار) و کو هوین خو ژ من مهزن نه کمن و خو د سهر وی را نه بینن یا نهز بهری هوه ده می، و هوین بو خودی ب موسلمانن قه وهرنه نک من.

وی گوت: گه لی مهزن و ماقویلان بیژنه من ئه م چ بکهین، ئاخری بیی هوه نهز چو ئه مر و فه رمانان ناده م حه تا هوین ناماده نه بن و بییر و بوچوونا خو بو من دیار نه کمن؟

وان د به رسقا وی دا گوت: ئه م خودان هیز و شیانین و هژمارا مه یا بوشه و ئه م بو شه ران دزیره کین، و فه رمان یا تهیه، قیجا تو به ری خو بدی کانی دی چ فه رمانی ل مه که ی؟ ئه م دی گوهدارییا ته کهین.

وی ئهو ژ کرنا شه ری د گه ل سوله یمانی ترساندن، و خرابییا شه رکنی بو وان دیارکر و گوت: هندی مه لکن نه گه ر ب له شکه ری خو قه ب زوری چوونه د باژیره کی دا دی وی خراب کمن و خه لکی ب قه در ره زیل کمن، و کوشتنی دی کمن و مروقان نیخسیر کمن، نه قه عه ده تی وان یی به رده وامه دا خه لکی پی بترسینن و بیخنه بن ده سته ی خو. و هندی نهزم نهز دی دیارییه کا مهزن و ب به ا بو سوله یمانی و ملله تی وی هنیرم، و دی به ری خو ده می کانی هنارتیین مه دی چ د گه ل خو زقرینن. یه عنی: وی دقیا بزانت کانی به ری سوله یمانی ژ ی -وه کی یی مهزنین دنیا یی- ل مالی و پاره یه، یان ژ ی ئهو

ژ توخمه کئی دبیه. قیجا ده می هنارتییین مه لکی ب دیارییا خو څه هاتینه نک سولهیمانی، سولهیمانی نه رازیوونا خو ژ کارئ وان دیارکر و بهحسئ وان قهنجییان کر یین خودئ د گهل وی کرین و گوټ: ئه رئ هوین هندهک مالی ددهنه من دا من رازی کهن؟ ئهوا خودئ دایه من ژ پیغه مبه رینی و ملک و مالی چیتر و پتره ژ وئ یا وی دایه ههوه، بهلکی هوین یین کهیفا ههوه ب وان دیارییان دئیت یین بو ههوه دئین؛ چونکی هوین مروقتین دنیایی یین خو ب مالی دنیایی مهزن دکهن. و سولهیمانی گوته هنارتییی خه لکی (سه به ئی): تو بزقره نک وان، و سویند ب خودئ ئه م ب لهشکه ره کی څه دئ ئیینه وان کو وان هیز و شیا نا بهرگریا وی نه بت، و سویند بت ئه گهر ئه و نه ئینه د دینی خودئ دا و په رستنا وی ب تنئ نه کهن ئه م وان ب په زلی و شکستن څه دئ ژ جهئ وان ده رتخین.

و دیاره څئ گه فا سولهیمانی کار د وان کر، و وان زانی سولهیمان نه ژ وان مهزنا نه یین بهر ل دنیایی، لهو وان جهواب دا سولهیمانی کو ئه و دئ ب یا وی کهن، ده می وی د کاغهزا خو دا گوټی: ب باوه ری ئینان څه وه رنه نک من.. و بهری ئه و بیته نک سولهیمانی، سولهیمانی گوته وان مروټ و ئه جنین ل بندهستی وی: کی ژ ههوه تهختی حوکم رانییا وئ یی مهزن دئ بو من ئینت بهری ئه و بین خو تسلیمی من بکهن؟

و دویر نینه مهخسه دا سولهیمانی ب څئ چه ندئ ئه و بت نیشانیین مهزنییا وئ هیزئ یا خودئ دایه وی نیشا بهلقیسی بدهت دیوه کئی ب هیز و دژوار ژ ئه جان گوټ: ئه ز دئ وی بو ته ئینم بهری تو ژ جهئ خو رابی، و هندي ئهزم ئه ز دشیم وی تهختی راکه م، و دئ وی پاریزم هتا دئینمه نک ته، کانی یی چاوايه ئه ز دئ وه سا وی ئینمه نک ته بیی تشته کئی ژئ کیم بت، یان گوهورینهک ب سهر دا بیت.

و دبیتزن: سوله‌یمان هر ژ سپتدئ دروینشت هتا ئیفاری، لهو وی دیت
 ئەف دەمه دەمه‌کی دریتزه، و دیاره خەلکی دیوانی تی ئینادەر کو سوله‌یمان
 ب قی دەمی یی رازی نهبوو، لهو ئەوئ زانینەک ژ کیتابی ل نک هەمی
 -وەکی قورنان دبیتزت- گۆتە وی: ئەز دئ وی تەختی بو تە ئینم بەری تو
 چاقتین خو بەهلینی. ئەو مرۆف کی بوو، و ئەو چ زانین بوو وی ژ کیتابی
 هەمی، و ژ کیژ کیتابی؟ ئەفە قورنانی بو مە نەگۆتییه.

سوله‌یمان ب گۆتتا وی رازیبوو، لهو دەستوری دای، وی مرۆقی زانینا
 خو ب کارئینا و دوعا ژ خودئ کر و د گاقئ دا تەختی مەلکا سەبەئ یی
 ئەو ل دەمی حوکمدارییی ل سەر دروینشت ژ یەمەنتی ئینا بەیتولمەقدسی، و
 دەمی سوله‌یمانی ئەو تەخت ل نک خو ئاکنجی دیتی، گۆت: ئەفە ژ قەنجییا
 خودایی منە یی ئەز و هەمی چیکری ئافراندين؛ دا من بجەرینت: کانئ ئەز
 ب وئ چەندئ شوکرا وی دئ کەم یان دئ کافر بم و پشت دەمه شوکرا وی؟
 و هەچییی شوکرا خودئ سەرا قەنجییین وی بکت هەما مفایی وئ چەندئ
 هەر بو وی دئ زقیرت، و هەچییی کوفرئ ب قەنجییی بکەت و شوکری
 نەکەت هندی خودایی منە منەت ب شوکرا وی نینە، یی مەردە خیرا وی
 د دنیا یی دا شوکرداری و کافری قەدگرت، پاشی ل ئاخەرەتی ئەو دئ حسیبا
 وان کەت و وان جزا دەت.

سوله‌یمانی گۆتە خەلکی دیوانا خو: هوین گوهورینەکا وەسا د تەختی وئ
 دا بکەن کو ئەو وی نەناست دەمی دبیتت: دا ئەم بزانیان کانئ ئەو دئ
 ب سەر هل بت یان نە؟

و دەمی مەلکا (سەبەئ) هاتییه دیوانخانەیا سوله‌یمانی بو وئ هاتە
 گۆتن: ئەرئ تەختی تە یی هۆسایە؟ وئ گۆت: ئەفە وەکی وییه.

گوت: وهكى وييه، و نهگوت: نهوه؛ چونكى نهدهاته سهر هزرا وى كو
مروژهك د دنيايى دا هديه هند هيتز ههبت بشيت قى چهندي بكهت.

بو سولهيمانى ناشكهرابوو كو بهرسقا وى يا دورست بوو، و نهو ژنكهكا
شارهزايه، و وى ژى ژ لايى خوڤه زانى كو شيانا خودى چهند يا مهزن و بى
توخوبه و كو راسته سولهيمان -سلاف لى بن- پيغه مبهره، سولهيمانى گوت:
بهري وى، زانينا مه ب خودى و شيانا وى ههبوويه، و نم د بن فهريانا
خودى فه بووين و مه پيگيرى ب دينى ئيسلامى دكر. و د گهل تيگههستن
و شارهزايييا قى ژنى تشتى نهو ژ پهريستنا خودايى ب تنى پاشقهبرى نهو
بوو نهو د ناڤ مللهتهكى كافر دا مهزن بووبوو، و وى چاڤ ل دينى وان دكر،
نهگهر نه.. نهو يا تيگههستى و شارهزا بوو و دشيا حقيقي و نهحقيقي
ژتك قاقير بكهت، بهلى بير و باوهرين پويچ دلى كوزه دكهن.

پشتى هنگى بو وى هاته گوتن: ههريه د قهسرى فه، و سولهيمانى
فهريانا دابوو جهوشا قهسرا وى ژ ناڤ دا ب شيشى بيته چيكرن، و جوكهكا
ناقى د بن وى شويشى را بيتهبرن، ب رهنگهكى وهسا ههچيى بهري خو
بدهتى هزر بكهت نهو ناقه، دهمنى بهلقيسى نهو ب قى رهنگى ديتى وى
هزركر نهفه ناقه يا دچت و پيل يى قى دكفن، ئينا وى دههمنا خو هلدا؛ دا
بدهته ناقى بيتى كراس وى تهر بيت، گاڤا سولهيمانى نهڤ چهنده ژى ديتى
گوتى: نهو عهردهكه ژ شيشى يى هاتييه چيكرن و ناڤ د بن دا دچت..

گاڤا وى نهفه ژى ديتى پتر بو وى ناشكهرابوو كو هيتزهكا تايبهته خودى
دايه سولهيمانى، و هنگى وى زانى ملكى سولهيمانى چهند يى مهزنه، ئينا
وى گوت: خودايى من هدى نهزم من زوردارى ل خو كرسوو ژ بهر وى شركا

من کری، و ئەز د گەل سولهیمانی هاتمه د دینی خودی دا خودایی هەمی چیکریان^(۱).

ژ قی زێدهتر قورئان چوین ژ سەرھاتییا سولهیمانی د گەل مەلکا سەبەئیی بۆ مە نافەگێرت، و ھندەک دیرۆکنفیس دبیژن: قی مەلکی پستی ھنگی شوی ب سولهیمانی کربوو، و ھندەک دبیژن: ئەو یا شوپکری بوو^(۲).

سولهیمان و دو سەرھاتیین کورت:

د چەند ئایەتەکان دا ژ سوورەتا (ص) خودایی مەزن بەحسی پینغەمبەری خۆ سولهیمانی دکەت و ئیشارەتی ددەتە دو سەرھاتیین ژینا وی بیی کو بەرفرەھییی بدەتی، ئەو ھەردو سەرھاتی ژێ ئەقەنە: یا ئیکتی: ﴿وَوَهَبْنَا لِذَاوُدَ سُلَيْمٰنَ نَعْمَ الْعَبْدُ اِنَّهٗٓ اَرَابٌ ﴿۳۳﴾ اِذْ عَرَضَ عَلَیْهِ بِالْعَمٰی اَلصّٰلِفِیۡنَ اَلْحِیَادُ ﴿۳۴﴾ فَقَالَ اِنِّیۡ اَحَبُّنْتُ حُبَّ اَلْحَمْرِ عَن ذِکْرِ رَبِّیۡ حَتّٰی تَوَارَثَ بِالْحِیَابِ ﴿۳۵﴾ رُدُّهَا عَلَیَّ فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوۡقِ وَالْاَعْنَاقِ ﴿۳۶﴾﴾ (ص: ۳۰-۳۳).

خودی دبیژت: مە سولهیمان داوو داوودی، و مە ب وی قەنجی لی کر، و چاقین وی روھنکر، سولهیمان چ بەنییەکی باشە، ھندی ئەو ھەمی گەلەک تۆبە دکر و ل خودی دزقیری. تو بەحس بکە دەمی ل ئیشاری ھندەک ھەسپین عەسلی و پەھوان بۆ رێقەچوونێ بۆ وی ھاتینە بەرچاقرن، ئەو ھەسپ ژ بەر زیرەکی و ھیتینی وان یی باش دەمی رادووەستان ل سەر سی دەستان دمان و دەستەکی خۆ بلند دکر، قیجا ھەتا رۆژ ئاقابووی ئەو ب وان قە موژیل بوو. ئینا وی گۆت: ھندی ئەزم من قیانا مالی ب سەر زکری خودایی خۆ

(۱) تەورات سەرھاتییا ھاتنا مەلکا سەبەئیی بۆ ئۆرشەلیم د (سفر الملوك الأول) دا ئیصحاھا دەمی ب گەلەک گوھۆزین قە قەدگوھیتز.

(۲) تەورات دەمی قی سەرھاتیین قەدگێرت نابیژت کو وی شوی ب سولهیمانی کربوو.

ئیخستییه، هتا ده می ئه ههسپ ژ بهر چاقین وی چوین وی گوت: کانی هوبن وان ههسپین بهری نوکه ل قیری بینن، و وی دهست ب فه مالینا پی و ستوین وان کر.

سه هاتیا دوین: خودایی مهزن دبیرت: ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿۳۴﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿۳۵﴾ فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿۳۶﴾ وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَعَوَّاصٍ ﴿۳۷﴾ وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿۳۸﴾ هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۳۹﴾ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ ﴿۴۰﴾﴾ (ص: ۳۴-۴۰) یه عنی: مه سوله یمان جهرباند و مه پرتهکا بچویکی هاقیتته سه ر تهختی وی، ئه^(۱) پرتا بچویکی مه دایی ده می وی سویند خواری کو ئه دئ چته نک هه می ژنکین خو: دا هه ر ئیک ژ وان کورهک بیت جیهادی د ریکا خودی دا بکهت، و وی نه گوت: ئه گه ر خودی همز بکهت، ئینا ژ ژنکهکا وی پیقه تر چویا چو بچویک نه بوون، و ئهوا بچویک بووی ژی بچویکی وی یی دورست نه بوو پرتهکا بچویکی بوو، پاشی سوله یمان ل خودایی خو زقری و تویه کر، گوت: خودایی من تو گونه ها من بو من ژئ ببه، و تو ملکه کی مه زن و تاییهت ب من فه بده من کو پشتی من ئه بو چو مروقان نه ئیته دان، هندی تویی تو گه لهک قهنجیی ددهی. ئینا ئه م د بهرسقا وی هاتین، و مه با ئیخسته د بن ئه مرئ وی دا چی جهی وی قیابا وی بهری بای ددایی. و مه شه یتان بندهستی وی کرن وی ئه د کارین خو دا ب کار دئینان: ژ وان هه بوون یین ئا قاهییان چی

(۱) وه کی د وی حمدیسی دا هاتی یا بوخاری و موسلمی ژ نه بوو هورهیره ی فه دگوهیزن، و د حمدیسی دا هاتییه کو سوله یمانی گوتبوو کو ئه دئ چته نک حهفتی ژنکین خو، و ههژی گوتیییه کو (سفر الملوک الأول ۱۱ / ۳) دبیرت: سوله یمانی حهفتسه د ژن هه بوون.. نه فه هندی دگهینت کو دورست بوو بو زه لامی هندی بقیت ژنان بینت.

دکمن، و یئین نقو دبنه بنی دهریایی، و هنده کین دی، کو سهرداچوویئین شہیتانان بوون، ب زنجیران دگرتدای بوون. ئەف ملکئ مەزن و بندەستکرنا تایبەت دانا مەیە بو تە ئەی سولەیمان، قئیجا یئ تە بقیئت تو بدئ. و یئ تە بقیئت تو نەدئ، چو حسیب ل سەر تە نینە. و ہندی سولەیمانە ل ناخرەتی نیزیکییەک و جہەکتی باش یئ لی زقیرنی بو وی ھەیە.

مرنا سولەیمانی:

ژ بەر وان دەرسین مەزن یئین کو د پشت مرنا سولەیمانی را ھەین، قورئانا پیروۆز ب خو سەرھاتییا مرنا وی بو مە قەدگتیرت، قورئان دبیترت: ﴿فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتُهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ آلِجُنِّ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْقَيْبَ مَا لِيُتُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾ (سبأ: ١٤) یەعنی: دەمئ مە مرن ب سەر سولەیمانی دا ئینای، ژ خویرکی پیئقەتر کەسئ مرنا وی نیشا ئەجنان نەدا، خویرکی ژ وی گوپالی خواری یئ وی پالی خو دایە سەر، ئینا سولەیمان کەفتە عەردی، ھنگی ئەجنان زانی کو ئەگەر وان غەیب زانیبا ئەو نە دمانە د عەزابا رەزبەلکەر و کاری نەخۆش دا بو سولەیمانی؛ چونکی وان ھزر دکر ئەو یئ ساخە.

ژ قئ ئایەتی دئیتە زانین کو دەمئ سولەیمان -سلاڤ لی بن- مری پالی خو دابوو سەر وی گوپالی یئ کو د دەستان دا، و ئەجنە ئەوتن خودئ بو وی موسەخخەرکیرن د بەر وی را دەھاتن و دچوون و ئەو کاری ب زەحمەت ب جہ دئینا یئ سولەیمانی فەرمان یئ ل وان کری، و دەمئ ئەو مری د جہ دا ما و نەکەفت، لەو ئەجنان ھزر دکر ئەو یئ زئندییە، قئیجا وان بەردەوامی د کاری خو دا کر، و ھنگی ئەجنە ب مرنا وی حسیان حەتا خویرک کەفتییە گوپالی وی و ژئ خواری و گوپال پیتی بووی و قریای، و ئەو کەفتییە

عهددی.. هنگی تهجنان زانی ئهو یی مری، بهلی پشتی وان و خه لکی ژی زانی کو ئهو غه بیی نزانن، ته گهر نه ئهو نه دمانه د وی نه خوشیا ره زیلکه ره دا یا سوله یمانی ئهو ئیخستینی.

و نه د قورنای و نه د هدیسان دا نه هاتییه کانی ژییی سوله یمانی ده می ئهو مری چهند بوو، و ل دویف گوتنا شروقه که رین ته وراتی مرنا سوله یمانی ل سالا ۹۳۰ بهری زاینی بوو پشتی شیست و ئیک سالان مایه ساخ، چلان ژی مه لک بوو، و ئهو ژی ل نک بابی وی ل ئورشه لیمی هاته قه شارتن^(۱).

(وما کفر سلیمان..):

وهکی پتر ژ جاره کی مه گوتی: ده می مروث کیتابا ئسرائیلیان یا (پیروژ!) دخوینت ژ وان ته زمان درژیان حیبه تی دمینت یین وان د دهر حه قا پیغه مبه ران دا کرین، و دبت ته زمان درژیان وان د دهر حه قا چو پیغه مبه ران دا نه گه هشته وی یا وان د دهر حه قا سوله یمانی دا کری^(۲)؛ چونکی ئهو وی ب کوفری و په رستنا صه نه مان گونه هبار دکهن، و دبیرن: دلئ سوله یمانی وهکی یی داوودی د دهر حه قا خودی دا یی راست نه بوو، و وی -ب کارلیکونا ژنکین خو یین صه نه مپه رتس- ئهو صه نه م په رتسین یین کافران په رستن بوو دکر، نه بهس هنده به لکی وی هژماره کا بوتخانه یان ژی ئا قاکرن؛ دا صه نه م تیدا بینه په رستن..^(۳)، و حاشای پیغه مبه ره کی خودان قه در وهکی سوله یمانی کو یی ب فی رهنگی بت! سوله یمان کافر نه بوو، و

(۱) برتنه: (التفسیر التبطیقی للکتاب المقدس) بپ ۶۳۳ و ۶۹۷.

(۲) به لکی نفیسرین (په رتووکا پیروژ!) هر باوه ریی ب پیغه مبه رینیا داوود و سوله یمانی نائینن، و وان وهسا دده نه ناسین کو ئهو دو مه لک بن.

(۳) برتنه: (سفر الملوک الأول) ئیصحاها یازدی.

خو فیری سیره‌بندیی نه‌کریو، به‌لکی شه‌یطان بوون یین کوفر ب خودی کری و مرۆف فیری سیره‌بندیی کرین؛ دا دینی وان خراب بکن. و جوهی بوون -نقیسه‌رین کیتابا پیروژا!- یین کوفر ب خودی کری، و دویکه‌فتنا وی سیره‌بندیی کری..

نقیژ و رۆژیین سوله‌یمانی:

سوله‌یمان وه‌کی بابی خو داوودی مه‌لکه‌کی عادل و مرۆقه‌کی عیباده‌ت‌کەر بوو، دبیتن: ب رۆژان وی د مزگه‌فتا نه‌قصایی شه‌عتکاف دکر، و نقیژ دکر، و د دهر حقا رۆژیین وی دا د ریوایه‌ته‌کی دا ژ (عبدللاه کورئ عه‌باسی) دئیته‌ فه‌گوه‌استن، دبیت: سوله‌یمانی سی رۆژ ژ سه‌ری هه‌یقی و سی ژ نیقی و سی ژ دووماهییی دگرتن^(۱). یه‌عنی: هه‌ر هه‌یقی ئه‌وی نه‌ه رۆژی دگرتن.

(۱) وه‌کی نین عساکر د تاریخا خو دا ژئ فه‌دگوه‌یت.

سرائیلی پستی سوله یمانی

-بلاف لی بن-

د قورثانا پیروز دا هاتییه کو خودی د تهوراتی دا وهی بو ئیسرائیلیان هنارتبوو کو نهو دو جاران دی خرابکارییی د عهردی دا کهمن، و پستی خرابییا وان زنده دبت خودی ناتافین مهزن دی ب سهر وان دا ئینت^(۱)، قورثان دبیترت: ﴿ وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ۝ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا ۝ ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُم بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُم أَكْثَرًا نَعِيرًا ۝ إِنَّ أَحْسَنَكُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسْتَوْفُوا جُوهَكُمْ وَيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا ۝ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمُ وَإِنْ عُدتُمْ عُدْنَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ۝﴾ (الإسراء: ۴-۸).

یعنی: مه د تهوراتی دا نهو بو ئسرائیلیان هاتییه خواریی گوتبوو وان کو خرابکاری ب زورداری و کوشتنا پیغه مبهران و خومه زنگرن و تهعدایییی د (بهیتولمه قدسی) و دور و بهرتن وی دا دو جاران دی ژ ههوه چی بت. قیجا ده می خرابکاریا ئیکتی ژ وان پهیدا دبت، نهو دی هندهک به نییتن خو بین زیرهک و خودان هیزهکا دژوار ل سهر وان زال کهین، دی ب سهر وان دا

(۱) د (سفر التثنیه) دا نصحاحا (۲۸) هاتییه کو موسایی ملله تی سرائیلی ژ بی نه مریا خودی دابونه پاش و نهو هشیار کریون کو هر جارهکا وان پی ل نه مری خودی دانا، خودی له عنه تی دی ل وان کمت و دوژمنی وان ل سهر وان زال کمت، و هژی گوتنییه کو تهوراتا نوکه ل فی جهی بحسی وان همدو جارین خرابکارییی ناکت بین قورثان ئیشارهت دای.

گرن و وان کوژن و دهریدهر کهن، و ب خرابکاری څه ښو دڼی کهڅنه ناف واری و ان، و ښه سۆزهک بوو ههر دا ب جه- ئیت چونکی وان ښهگهرا هاتنا وڼی پیداکړیو. پاشی مه سهرکهفتن و زالبوونا ل سهر دوژمنان بو ههوه -گهلی ئسرائیلییان- زڅراندڅه، و مه مال و زاروڼیتین ههوه زتدهکرن، و مه هوین ب هیتز ئیتختن و هژمارا ههوه ژ یا نه یارین ههوه پتر لی کر؛ ژ بهر پاشی و خوښکاندنا ههوه بو خودڼی. ښهگهرا ههوه گوژن و کریارین خو باشکرن ښو ههوه پاشی ل خو کر؛ چونکی خیرا وڼی چهنډی دڼی بو ههوه زڅرت، و ښهگهرا ههوه خرابی کر جزایڼی وڼی چهنډی دڼی بو ههوه زڅرت، څیتجا ښهگهرا ژڅانڼی خرابکاریا دوڼی هات جارهکا دی ښم دڼی دوژمنین ههوه ل سهر ههوه زال کهین؛ دا ښو ههوه رهزیل بکهن و ههوه بشکیتن، څیتجا نیشانین رهزلیلیڼی و شکانډنڼی ل دیمڼی ههوه دڼی ښاشکهرا بن، و دا ښو ب سهر ههوه دا بگرن و (بهیتولمهقدسی) خراب بکهن، وهکی جارا ئیکڼی وان ښو خرابکری، و دا ههر تشتهکی بکهفته بهر دهستی وان ښو خراب بکهن. بهلکی خودایڼی ههوه -گهلی ئسرائیلییان- پشته ټولستانډنڼی دلوقانیڼی ب ههوه بیهت ښهگهرا ههوه ټویهکر و ههوه چاکی کر، و ښهگهرا هوین ل خرابکاریڼی و زوردارییڼی زڅرین ښم ژی ل جزادان و رهزیلکرنا ههوه دڼی زڅرین. و مه جههنم بو ههوه و ههمی کافران کریه جهڼی گرتنڼی و دهرکهفتن ژنڼی نینه.

څیتجا دا بو مه دیار بیت کانڼی ښو ههر دو جارتین ئسرائیلی خرابکاریڼی د عهردی دا دکهن کیژکن دڅیت ب کورتی ښاڅرهکی بدهینه سهر دیروکا مللهتڼی ئسرائیلییان پشته مرنا پیغه مبهر و مهلکی وان یڼی ب هیتز سوله یمانڼی کورڼی داوودی -سلاف لی بن-.

سولهیمان و مهملهکهتا ئسرائیلییان یا ئیکگری:

مه گۆت: سولهیمان پیغه مبهه - سلاف لی بن - مهلکی ئسرائیلییان بوو، و ل سهه ده می وی مهملهکهتا ئسرائیلییان زنده یا ب هیز و ئیکگری بوو، و پشتی چل سالان وی حوکم کری - وهکی تهورات دیبیرت - و مللهت ب شریعتی خودی ب ریقه بری مر، و پشتی مرنا وی کوری وی (ره حویعام) ل جهی وی بوو مهلکی ئسرائیلییان، و بابکی (یه هووذا و بنیامینی) دهنگی خو دای و ب مهلکینیا وی رازیوون، بهلی هر دهه بابکین دی بین ئسرائیلییان ب مهلکینیا وی رازی نه بوون و دهنگی خو دانه برایی وی (یهر و بعامی)، و ب قی چندی مهملهکهتا ئسرائیلییان بوو دو پارچه^(۱).

ژیکفه بوونا مهملهکهتا ئسرائیلییان:

پشتی ئسرائیلی د ناقبههرا خو دا ژیکفه بووین و دو مهلک بو خو هلبژارتین، مهملهکهتا وان بوو دو پارچه:

پارچه یهک ل باکووری و پایتهختا وی هندهک جاران شهکیم بوو - نابلسا نوکه - و ناچی وی بوو مهملهکهتا ئسرائیلی، و مهزنی وی یهرو بعام بوو. و پارچه یهک ل باشووری و پایتهختا وی ئورشه لیم بوو - قودسا نوکه - و ناچی وی مهملهکهتا یه هوو ذایی بوو، و مهزنی وی ره حویعام بوو..

و دوژمنین ئسرائیلییان - ب تایهتی فیرعهونی مصری - ب قی ژیکفه بوونی خو ش بوو؛ چونکی نهو شیان دهستی خو بکهنه د ناف ریژین وان پا.

و ده مهکی درتژ پیقه نه چوو فیرعهونی مصری هیرشهکا دژوار دا سهه مهملهکهتا یه هوو ذای دا ئورشه لیمی بیتخته دهستی خو و تالان کهت، پاشی

(۱) بریتنه: (سفر الملوک الأول) ئیصحاها (۱۲) بی.

بهر ب مهملهکهتا ئسرائیلی ژى څه بچت و وى ژى تالان بکته، و ژ بلی
څى چهندي شهري و ليکدان د ناقبهرا ههر دو دهولهتین ئسرائیلی ژى
د بردهوام بوون و څى چهندي پتر هیزا وان لاواکر و دوژمن لی بستهکرن.

دووماهییا مهملهکهتا ئسرائیلی:

مهملهکهتا ئسرائیلی ئهوا ل باکووری دژیا، ههر چهنده پتر بابکین
ئسرائیلییان دکهفته د بن حوكمی وى دا، بهلی چونکی ژ لایى ناڅخوی څه
یا رحهت نهبوو و گلهک جارن مهلك لی دهاتنه گوهورین كهفتنا وى یا
زویتر بوو ژ كهفتنا مهملهکهتا یههووځای.. نهف مهملهکهته ل سالا ۹۳۰
بهري زایینی دورست بووبوو، و ل سالا ۷۲۲ بهري زایینی كهفتبوو، پستی
نوزده مهلكان حوكم لی کری، یی ئیکى یهروبعامی کوړی سولهیمانی بوو، و
یی دووماهییی هوشهعی کوړی نهیلهیهی بوو^(۱).

پستی ئسرائیلی زنده د سهر دا چوون، و کوفر و زوردارییا وان
گهشتیه هدهدهکی کو وان پهستنا صهنهمان کری، و پیغهمبهر کوشتین و
تهورات تهحریفکری، و ل سهر دهمی هوشهعی ئاشوریان ب سهروکاتییا
مهلكی خو سهرجوونی دوی هیرش دا سهر مهملهکهتا ئسرائیلی یا باکووری
و پایتهختا وان (سامره) ستاند، و وهلات خراب کر، و ئسرائیلی ب مهلك
څه- گرتن و ب ئیخسیری څه بهری وان دا وهلاتی ئاشوریان، و هندهک
مروث ئینان ل جهی وان ئاکنجیکرن و مهزنهک بو وان هلبژارت.. و ب څى
چهندي دووماهی بو مهملهکهتا ئسرائیلیان یا باکووری هاته‌دانان، و ژ بهر
لاوازییا مهملهکهتا یههووځایى ئهو نهشیان بهره‌قانییی ژ برایین خو
ل باکووری بکهن.

(۱) سفر الملوك الثاني ۱۷-۶.

دووماهییا مەملەکەتا یەهوودایی:

پایتەختا مەملەکەتا یەهوودایی وەکی مە گۆتی باژیری ئۆرشەلیمی بوو، ئەو جەیی سولەیمانی هەیکەل لی ئاڤاکری، و تابویتا پیروز کریه تیڤه.. و پستی مرنا سولەیمانی بنەمالا وی حوکم ل ڤی جەیی دکر، و مەلکی ئیکتی یی پستی سولەیمانی حوکم کری کوری وی ره حویعام بوو، و مەلکی نۆزدی و یی دووماهییی صدقییا بوو، بەری صدقییایی برایی وی یەهوویاکین مەلک بوو، بەلی ل سەر دەمی وی مەلکی بابلی نەبووخنەصری هیرشەکا دا سەر ئۆرشەلیمی و ئەو گرت بره بابل و برایی وی صدقییا دانا جەیی وی، و پستی یازده سالان ژ حوکمی وی و ب دورستی ل سالان ۵۸۶ بەری زایینی، مەلکی بابلی نەبووخنەصری هیرشەکا دژوار دا سەر مەملەکەتا یەهوودایی مەلک کوشت و پایتەخت تالان کر^(۱)، و هەیکەلی (پیروز) سۆت و ئەو تشتی لی هەمی تالان کر، و ئسرائیلی ھندەک رهڤین چوونە مصری و بارا پتر هاتنە کوشتن و گەلەک ژی ب ئیخسیری بۆ بابلی هاتنەبرن.. و ب ڤی چەندی دووماهی بۆ مەملەکەتا ئسرائیلییان یا باشووری ژی هاتە دانان. و ئەڤه خرابکاریا وان یا ئیکتی بوو وان د عەردی دا کری، و عقابا ئیکتی یا خودی دایه وان.. وەکی قورئانی ئیشارەت دای.

ئسرائیلی پستی نەمانا حوکمداریا وان:

مە گۆت: پستی مەلکی بابلی نەبووخنەصری دووماهی بوو مەملەکەتا ئسرائیلییان دانای، هژمارەکا مەزن ژ وان ب ئیخسیری د گەل خۆ برنە بابلی

(۱) سفر أخبار الأيام الثاني (۱۶-۱۱/۳۶) ناشکەرا دکەت کو صدقییایی مەلک مرۆڤەکی بیخیر بوو، گوهداریا پیڤەمبەری وی وەختی (نرمیایی) نەدکر، و ل سەر دەمی وی ئسرائیلی زیدە خرابوون و خرابیا وان گەشتە حەدەدەکی وان خرابی د مالا خودی دا دکر، و یاری بۆ خۆ ب خودی و پیڤەمبەرتن وی دکر.

و پایتختا وان خرابکر.. و پشتی مانا وان ل بابلئ ب حفتئ سالان و ل سال ۵۳۸ بهری زایینئ مهلکئ بابلئ یئ فارسی کورشی دهستوری دا ئسرائیلییان کو بزقرنه فلسطینئ، هندهک ژ وان زقرین، زقرین نه خودان دهولت و حوکمداری بهلکی وهک دویکهفتئ بؤ مهلکئ فارسی، و پشتی زقرینا وان بؤ ئورشهلمیمئ وان ثیا دوباره ههیکهلی ئاڤا بکهن، بهلئ خهلکئ فلسطینئ بهرگرییا وان کر، لهو دووماهیئئ ئهو نهچارپوون ئاڤاهیهکئ بچویک ب ناڤئ ههیکهلی بؤ خو ئاڤا بکهن و ل دؤر کؤم ببین.

حەتا هاتنا ئهسکهندهری مهزن بؤ فلسطینئ ل سال ۳۲۰ بهری زایینئ هنگی فلسطین ژ مهملهکهتا فارسان دهاته هژمارتن، و پشتی هنگی حوکمئ فلسطینئ ژ دهستی وان درهکهفت.. و د ئان سئسهد سالان دا ئسرائیلییان پتر ژ شورهشهکئ کر ب ئیهتا هندی کو حوکمدارییا فلسطینئ جارهکا دی بیخه دهستی خو بهلئ بزاقیتن وان ههمی د بهر ئاڤئ دا چوون.. و بؤ نمونه: ل سال ۱۶۷ بهری زایینئ بنهمالا (مهککابییان) یا ئسرائیلی شیا رهنگهکئ حوکمدارییئ ب دهست خو بیخت، بهلئ ژ بهر وی دوبههکییا کهفتیه د ناڤهرا وان دا دهولهتا رۆمانی ل سال ۶۳ بهری زایینئ شیا فلسطینئ ب ئیکجاری بیخته بن دهستی خو.

ل بهر سیبهرا دهولهتا رۆمانییان بنهمالا (هیرۆدسی) جهئ بنهمالا مهککابییان گرت، و ل سال ۲۰ بهری زایینئ هیرۆدسی ثیا جوهییان ژ خو رازی بکهت لهو بریار دا ههیکهل -وهکی جارا ئیکئ- بیته ئاڤاکرن، و جوهییان ب قئ چندی خوش بوو و وان هزر کر ئهڤه پیگاڤا ئیکتییه بؤ ڤهگهریانا حوکمدارییا وان..

ڦى جارى ههيكهل نۆت سالان ما، حهتا سالا ۷۰ زايىنى دهسى
 ئمبراتوورى رۆمانى تىتسى هيرش ئىنايه سهر باژىرى ئورشهلىمى و باژىر
 وىران كرى و ههيكهل سۆتى، پشتى كو جوهىيان شۆرهشهك دژى وى كرى^(۱)،
 و پشتى هنگى ب شىست و پىنج سالان (ل سالا ۱۳۵ زايىنى) مهزنى
 رۆمانى ئهديرانووسى هيرشهكا دژوار ئىنا سهر ئورشهلىمى و باژىر ههمى
 خرابكر و كره جهى چاندنى، و خۆ شوينوارىن ههيكهلى ژى نههتيلان، و
 ل جهى مزگهفتى بوتخانهيهكا رۆمانى ئاڦاكر.. و ژ هنگى وهره جوهى
 ب ئىكجارى ژ ڦى باژىرى هاتنه دهريخستن^(۲).

(۱) ئەڤهيه خرابكارىيا وان يا دوى د عەردى دا ئەوا قورئاننى نىشارهت داينى.. و دەسى ئەم
 سەرھاتىيا عىساىي -سلاڤ لى بن- ئەدگىرىن ب رەنگهكى بەرفرهتر دى بەحسى ڦى
 سەرھاتىيى كەين ئەگەر خودى حمز بكمەت.

(۲) بۆ بەرفرههى برتنه پەرتۆكا: (الىهوديه) يا د. أحمد شلبى، بپ ۸۲-۹۰، ژ چاپا چارى يا
 سالا ۱۹۷۴.

سهرهاتییا زهکهرییا و یههیایی

-سلاف لی بن-

پشتی سولهیمانی -تهوی ل سهدسالا دههتی بهری زایینی ژیای- و هتا زهکهریای -تهوی ل سهدسالا ئیکتی بهری زایینی ژیای- هرمارهکا بوش ژ پیغهمبهراں خودی بو سرائیلیان هنارتبون، بهلی قورنانا پیروز ناقتی کس ژ وان بو مه نهقهگیرایه، و نهز پی ناحسیتم کو د هدیستین پیغهمبهری ژی دا -سلاف لی بن- بهحسی کس ژ وان هاتبتهکرن، لهو ل قیری مه ئیکسر خو قهگوهاسته سهرهاتییا زهکهریای و کورپی وی یههیایی -سلاف لی بن- نهو سهرهاتییا پهیهندییهکا بهرچا ب سهرهاتییا پیغهمبهری سرائیلیان یی دووماهییی قه ههی کو عیسیاه -سلاف لی بن-.

زهکهرییا کی بوو؟

د قورنان و هدیسان دا نههاتییه کانی زهکهرییا کورپی کی بوو، بهلی گومان تیدا نینه کو نهو ژ دووندهها یهعقوب پیغهمبهرییه، وهکی ل سهر نهزمانی وی ب خو هاتی دهمی وی دوعا ژ خودی کرین کو نهو کورهکی بدهتی دا جیگرییا وی و یا بنهمالا یهعقوبی بکهت، وهکی گوتی: ﴿وَأَنى خِفْتُ الْمَوَالِىَ مِنْ وَرَأَى وَكَانَتْ أُمَّرَأَى عَاقِرًا فَهَبْ لِىَ مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ۝ يَرْثِىَ وَيَرِثُ مِنْ ءَالِ يَعْقُوبَ ۖ وَأَجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ۝﴾ (مریم: ۵-۶) یهعنی: هندی نهزم نهز ژ مروقتین خو یین نیتزیک دترسم کو پشتی مرنا من نهو ب دورستی ب دینی ته رانهن، و بهری خهلکی نهدهنه دینی ته، و ژنکا من یا بی عیاله وی

بچویک نابن، فٹیجا تو ژ نک خو کوره کی بده من بته میراتگر و هاریکاری
من. ئەو بته میراتگری پتغه مبه رینییا من و پتغه مبه رینییا بنه مالا
یەعقووبی، و توفی کوری بکه ئیکتی تو و مروث ژی ژئی درازی.

هەر چەندە بەحسێ زەکەریایی و بنه مالا وی (ژنکا وی، و کورێ وی)
د ئنجیلی دا هاتییه ژی^(۱) بەلێ بەحسێ باب و باپیرتن وی نه هاتییه کرن،
ب تنی ئیشارهت هاتییه دان کو ژنکا وی (ئه لیسابات) ژ دوونده ها هاروونی
بوو، و ژ بهر قتی چەندی هندهک دیروکزان دبیتن: زەکەریا ژ دوونده ها
هاروونی بوو، و هنده کتین دی دبیتن: ئەو ژ دوونده ها یه هوو ذای بوو، و ههژی
گووتییه کو ئنجیل ئیشارهتی ناده ته پتغه مبه رینییا زەکەریای، و وهسا دده ته
ناشکه راکرن کو زەکەریا ب تنی کاهنهک بوو ژ دهستهکا (ئه بییا).

قورئان د چار سووره تان دا حەفت جاران ناقتی زەکەریایی ئینایه، ئەو
سوورهت ژی ئەقهنه: (آل عمران، الأنعام، الأنبياء، مریم)، و جارهک ژ شان
جاران ناقتی وی د گهل یی هندهک پتغه مبه رین دی هژمارتییه، وهکی گوتی:
﴿وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿۸۵﴾﴾ (الأنعام: ۸۵) تشتی
هندی دگهینت کو ئەو ژی ئیک ژ پتغه مبه ران بووه.

زەکەریا و خزمەتکاریا ههیکهلی:

بهری نوکه مه گوتبوو کول سالا بیستی بهری زایینی هیرۆدسی جوھی
ئەو ب ناقتی رۆمانییا حوکم ل دهقهره قودسی دکر ههیکهلی (مژگه فتا
ئه قصایین) ئاشار بوو؛ دا ئسرائیلی خودی تیدا بپه رتسن، و ل دورا کۆم
ببن.. پشتی ئاشارنا ههیکهلی هژماره کا نه یا کیم ژ زانا و میچاکتین
ئسرائیلیان کاری خو کره ئەو خزمهتا ههیکهلی بکن، و په رستا خودی لی

(۱) انجیل لوقا ۱/۵-۸۰.

بکهن و شیرت و گوتنن خیرن بۆ خه لکی لی بیژن، و زه کهریا پیغه مبه ر
ئیک ژ وان بوو.

قورئان د نایه تین (۳۷-۴۱) ژ سووره تا (آل عمران) دا ئاشکرا دکه ت
کو زه کهریا ئیک ژ وان که سان بوو یین خزمه تا مالا خودی دکر، و وی
ژیی خۆ ه می د قی کاری دا بریو سه ری، و حه تا پیروی ژی نهو هر
خزمه تکاری هه یکه لی بوو. و ژ بلی خزمه تکاریا هه یکه لی زه کهریایی کاری
(نه جارییی) ژی دکر، و ژ کاری دهستی خۆ دخوار، د حه دیسه کا دورست
دا یا (نه بوو هورهیره) ژ پیغه مبه ری -سلاف لی بن- قه دگوهیتز، هاتییه:
(زه کهریا نه جار بوو)^(۱).

زه کهریا و بوونا یه حیایی:

ژ سه رهاتییین ژینا زه کهریایی قورئان ب تنی دو سه رهاتییان بۆ مه
قه دگیت، نهو ژی نه فنه:

یا ئیک: ده می پشک بۆ کهفتی کو د ناقبه را هه می خزمه تکارتن
هه یکه لی دا نهو مه ری ما کچا عمرانن ب خودان بکه ت^(۲).

یا دو یی: ده می وی دوعا بۆ خۆ ژ خودی کرین کو نهو وی بی دوونده
نه هیلت و کوره کی بده تی دا جهی وی بگرت، د سی سووره تان دا قورئان
به حسنی قی سه رهاتییی دکه ت: د سووره تا (آل عمران، و الانبیاء، و مریم)
دا، و ل هر سی جهان قورئان هندی دگه هینت کو زه کهریا ب ناف سال قه
چوو بوو و خودی چو زارۆک نه دابوونی؛ چونکی ژنکا وی عه یال نه دبوون،

(۱) موسلم قی حه دیسی قه دگوهیتز.

(۲) د سه رهاتییا مه ری می دا -نه گه ر خودی حه ز بکه ت- دئ به حس ژی که یین.

پروژه‌کنی دان و ستاندهک د ناقبهرا زه‌که‌ریبای و مه‌ریه‌می دا چیبوو، قورنان
دبیژت:

﴿ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقُبُولِ حَسَنِ وَأَثَبَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكْرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكْرِيَّا
الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَمَزِيْمٌ أَنَّى لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ
يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾ هُنَالِكَ دَعَا زَكْرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ
سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَتَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَى مُصَدِّقًا
بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ
بَلَغَنِي الْكِبَرَ وَأُمْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ
آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْرًا وَأَذْكُرُ رَبِّكَ كَثِيرًا وَسَتَجِبُ بِالْعَيْشِيِّ وَالْإِبْرَكِيِّ ﴿٤١﴾﴾
(آل عمران: ۳۷-۴۱) خودی د به‌رسفا دوعایا ده‌یکا مه‌ریه‌می هات و نه‌زرا
وی جوان ژئی قه‌بویلکر، و نه‌وی په‌روه‌ده‌کرنا کچا وی مه‌ریه‌می ب خوځه
گرت و نه‌و شینکر شینکر نه‌کا باش، و زه‌که‌ریا -سلاډ لی بن- کره که‌فیلنی
وی، و نه‌وی نه‌و بره نک خو ل وی جهی نه‌وی عیبادهت لی دکر، و هر
جاره‌کا نه‌و ب سهر وی څه هاتبا وی زقه‌کنی خوځ ل نک وی ددیت، ئینا
دگوتی: نه‌ی مه‌ریه‌م نه‌ف رزقی باش بو ته ژ کیشه هاتیبه؟ وی دگوت:
نه‌و رزق ژ نک خودیبه، هندي خودیبه -ژ قه‌نجییا خو- هه‌چی بی بقییت
ژ به‌نییین خو رزقه‌کنی بی حسیب دده‌تی.

ده‌می زه‌که‌ریایی دیتی خودی ژ رزقی خو چهند قه‌نجی ل مه‌ریه‌می کرینه
قه‌ستا خودایی خو کر و گوت: نه‌ی خودایی من تو ژ نک خو کوره‌کنی چاک و
پیروز بده من، هندي تویی ته گوه ل وی دبت بی دوعایی ژ ته دکهت. و
ده‌می نه‌و به‌رانبه‌ر خودی ل جهی نقیژئی بی پراوه‌ستای دوعایان دکهت
فریشته‌یان گازیکره وی: هندي خودیبه مزگینیبه‌کا ته که‌یف پی بیت دده‌ته
ته، کو ته کوره‌ک ب ناقی یه‌حیا دی هه‌بت، نه‌و دی باوه‌رییی ب وی په‌یفا

ژ خودی -کو عیسایی کوری مهربمیه- نینت، و یهیا د ناڤ ملله تی خو
دا دی بته سهروه رک، جهه کی بالا و بلند دی وی ههبت، و نهو یی
پاراستیه ژ گونه و دلچونین خراب، و نهو دی پیغه مبهه کی ژ چاکان بت
ژ وان یین گهشتینه کولوقانکا چاکیی.

زه کهریایی ژ که یف و مهنده هوشییان دا گوت: خودایی من چاوا دی من
کوره ک ههبت و پیراتی یا گهشتیه من و ژنکا من بچویک نابن؟ گوت:
وه سایه تشتی خودی بقیه دکهت بلا یی عه جیب و نهعهده تی بت. زه کهریایی
گوت: خودایی من نیشانه کی بو من بدانه کو نهز پی بزائم من کوره ک دی
ههبت؛ دا من که یف پی بیت و مزگینی بگهته من، گوت: نیشانا ته
خواستی نهو سی رۆژان تو نه شیی خه لکی باخیتی ب تنی ب نیشاره تان
نهبت، هه چهنده تو یی ساخلمی ژی، و ل قی ده می تو خودایی خو گه له ک
ل بیرا خو بینه، و تول ئیثار و سپیده یان نثیژان بو وی بکه.

ب قی رهنگی نهعهده تی خودی یهیا دا زه کهریایی، و هیتشتا یهیا
نههاتییه سه ر دنیا یی خودی مزگینی دا زه کهریایی کو کوره ک دی وی ههبت
دی بته پیغه مبهه کی خودان قه در، و پشته قانییا وی ب پیغه مبهه کی دی
یی خودان قه در دی ئیته کرن. و نهو بوو خودی ب یهیا یی که ره م د گهل
زه کهریایی کر، و ل دویف گوتنا ئنجیلی بهری بوونا عیسایی -سلاڤ لی
بن- ب شمش هه یقان یهیا هاتبوو سه ر دنیا یی^(۱)، و وه سا یا دیاره کو بوونا
یهیا یی ل باژیری ئورشه لیمی بوویه.

(۱) انجیل لوقا ۱ / ۲۶.

ژینا یه حیایی و کوشتنا وی:

قورئانی چو ژ ژین و سهرهاتییا یه حیا پیغه مبهری -سلاف لی بن- بو مه نه فقه گتیرایه، لهو سهر و بهری ژینا وی ل بهر مه باش یی ناشکهره نینه، و ب تنی قورئان هندهک ئیشاره تان دده ته وی رهنگی یه حیا پی مه زنبوی، ده می دهندهک نایه تین سووره تا (مریم) دا دبیرت: ﴿يَبْحَثُ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَمَا تَنْتَلُهُ الْخُكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾ وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَرُكُودًا ﴿١٣﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُن جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾ وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾﴾ (مریم: ۱۲-۱۵) یه معنی: نهی یه حیا تو تهوراتی ب هیز و مجدی بگره، په یقین وی ژ بهر بکه و د رامانین وی بگهه و کاری پی بکه، و مه کارنه جهی و تیگه هشتنا باش دابووی هیشتا نهو یی بچویک. و مه ثیان و دلوقانی ژ نک خو و پاقرییا ژ گونه هان دابووی، و نهو یی گوهدار بوو بو خودی و ژ وی دترسیا، فرمانین وی ب جه دینان، و خو ژ حهرامیان ددا پاش. و نهو بو دهیابین خو یی باش بوو و وی گوهداریا وان دکر، و وی خو ژ عیباده تی خودی و گوهدانا دهیابین خو مه زنتر لی نه دکر، و بی نه مریا خودی و یا دهیابین خو نه دکر. و سلاف ژ خودی و تنهاهی ل یه حیایی بن رۆژا نهو بووی، و رۆژا نهو دمرت، و رۆژا نهو ژ گۆرا خو رادبته فه.

ژ فان نایه تان -وه کی ناشکهره- هژماره کا سالوخه تین یه حیایی دئینه زانین: ناقلداری و تیگه هشتن، ته قواداری و خوشکاندنا بو خودی، و گوهداریا دهیابان و دلوقانییا د گمل وان..

ژ قئیری وئقه یه حیا چاوا ژیا بوو؟ چ کر بوو؟ قورئانی بهس ژ قئ چهندی نه کریه، به لی ژ وی ئیشاره تا دهندهک نایه تان دا هاتی، وه کی گۆتی: ﴿أَنَّ اللَّهَ يُبْدِرُكَ بِحَيِّ مَصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِّنَ اللَّهِ﴾ ژ قئ دئینه زانین کو یه حیا و

عیسای پشته‌فانییا ئیک و دو د به‌لاڤکرنا دینی خودی دا دکر، و عیسایی ب گازییا خو راستگویییا گوتننن یه‌حیایی دکر. و تشتی هندی دگه‌هینت کو یه‌حیا و عیسایی پشته‌فانییا ئیک و دو د به‌لاڤکرنا دینی دا دکر نهو حدیسه یا ژ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- هاتییه فه‌گوه‌استن، تیدا هاتییه: ((خودی فرمان ل یه‌حیایی کوپئی زه‌که‌رییایی کر کو نهو کاری ب پینج په‌یقان بکته و فرمانی ل سرائیلییان بکته کو نهو ژی کاری پی بکن، و نیزیک بوو نهو خو گیرۆ بکته، ئینا عیسایی -سلاف لی بن- گوتی: فرمان ب پینج په‌یقان یا ل ته هاتییه‌کرن کو تو کاری پی بکه‌ی و بیژییه سرائیلییان نهو ژی کاری پی بکن، فیتجا یان تو دی وان په‌یقان گه‌هینی یان نه‌ز دی گه‌هینم، وی گوت: برایی من، نه‌ز دترسم کو نه‌گهر تو به‌ری من ږاکه‌ی نه‌ز بیمه‌ عه‌زابدان یان خه‌سف ل من بیته‌کرن، ئینا وی سرائیلی ل به‌یتولمه‌قدستی کومکرن هتا مزگه‌فت ژ وان تژی بووی، یه‌حیا ل سهر سیفانده‌ی راه‌ستا و همدا خودی کر.. و هتد^(۱).

د هنده‌ک ریوایه‌تان دا هاتییه کو یه‌حیا و عیسا کوپ خاله‌تین ئیک بوون، وه‌کی دی پاشی به‌حس ژی که‌ین نه‌گهر خودی هز بکته.

و قورناتی و سونه‌تی به‌حسی دووماهییا یه‌حیا و زه‌که‌رییایی ژی بو مه نه‌کرییه، به‌لی ئنجیلین نه‌فرو^(۲) به‌حس دکهن کو یه‌حیا ب ده‌ستین ئیک ژ مه‌زین سهر ده‌می خو یین جوهی (هیرودس نه‌نتیباس) هاتبوو کوشتن، و د نه‌گه‌را کوشتنا وی دا دبیزن: فی مه‌زنی ژنبرا خو ماره‌ کربوو، و نه‌قه تشته‌ک بوو د شریعه‌تی ته‌وراتی دا یی حه‌رام بوو، ژ به‌ر فی چه‌ندی

(۱) نه‌محمد و ترمذی و ابن ماجه و حاکم فی حدیسی ژ حارثی نه‌شعری فه‌دگوه‌یزن.

(۲) متی (۱۴-۱/۱۲)، و مرقس (۶-۱۴-۲۹)، و لوقا (۹-۷/۹).

یهیایی ب ناشکهرایی نهرازیبونا خول سهر فی کاری وی ناشکهر دکر، و د ناخ خه لکی دا بهحسی فی تاوانا وی دکر، لهو ژنا وی -تهوا بهری هنگی ژنبرا وی- داخوازا سهری یهییایی ژ وی کر، مه لکی داخوازا وی ب جهینا، و سهری یهییایی بری!

و ل دۆر وی جهی یهحیا لی هاتییه کوشتن دو گوتن هه نه، هندهک دبیتزن: تهو ل باژیری نوره لیمی د بهیتولمه قدسی شه هاتبوو سهرژتکر، و هندهک دبیتزن: تهو ل باژیری دیمه شقی هاتبوو کوشتن، ل وی جهی نوکه مزگه فتا نه مهویان دکه فته (۱).

و ههر چهنده تهفه د چو نایهت و چو هدیسان دا نه هاتییه ژی به لی یا غه رب نینه ژ جو هیان کو تهو سهره گره کی خو پیغه مبه ره کی ژ پیغه مبه رین خودی بکوژن، وه کی د نایه ته کی دا هاتی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْوَحْيَ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ أَسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ وَفَرِّقُوا بَيْنَ الْبَقَرَةِ﴾ (البقرة: ۸۷).

و ژ گوتنا ننجیلی دئیه زانین کو کوشتنا یهحیا ی پستی پیغه مبه رینیا عیسی و بهری راکرنا وی بوو، یه عنی: د ناخه را سالا (۳۰ - ۳۳) زاینی دا بوو. و یهییایی ژن نه ئینا بوو، و چو دوونده ب دویف نه که فتبوو.

دوماهییا زه که ریایی:

قورئان و هدیس دووماهییا زه که رییا پیغه مبه ری -سلاف لی بن- بو مه ناخه گین، لهو تهم نزانین کانی زه که رییا کهنگی و ب چ رهنگ و ل کیقه مریه؟ و ننجیل ژی بهحسی دووماهییا زه که رییا بو مه ناکهت.

(۱) ناشکهرایه کو مزگه فتا نه مهویان بهری نیسلامی دیر بوو.

زانایێ ناقدار (ئبن کهئیر) ریوایه‌ته‌کی ژ (ئبن ئسحاقی) شه‌دگوه‌یزت
کو پشتی مه‌لکی ئسرائیلییان یه‌حیا کوشتی خودی غه‌زه‌ب لی کر، و ئه‌و
د عه‌ردی دا بره‌ خواری، ئینا ئسرائیلییان گو‌ت: دق‌یت ئه‌م تو‌لا مه‌لکی خو
بستینین، له‌و وان کوشتنا زه‌که‌ریایی کره‌ دلێ خو و ئه‌و هنگی راه‌ستیان
حه‌تا وان زه‌که‌ریا کوشتی. و پشتی (ئبن کهئیر) ئی ریوایه‌تی شه‌دگوه‌یزت،
دبی‌ژت: ئه‌ف هه‌دیسه‌ یا (غه‌ریب و مونکه‌ره)، یه‌عنی: یا دورست نینه. و
هه‌ر چاوا بت یا غه‌ریب نینه ملله‌ته‌کی وه‌کی جو‌هییان کو ب کوشتنا
په‌غه‌مبه‌ران هاتییه‌ ناسین په‌غه‌مبه‌ره‌کی وه‌کی زه‌که‌ریای ژ بکوژت، به‌لی
مسو‌گه‌رکنا ئی چهن‌دی ده‌لیله‌کی دورست پی دق‌یت.

سهرهاتيا

عيساي کورئ مەريەم

-سلاف لئ بن-

مەزنترين و ب بەاترين پيغەمبەر د ناڤهرا موسای و مەحمەدی دا
-سلاف ل وان بن- عيساي کورئ مەريەميە، ئەوي هاتنا وی بو دنيایي و
دەرکەفتنا وی ژ دنيایي تشتەکی موعجزە و پەردەدر بوو. . فيجا یا فەرە
ئەم ل فیري ب دريژي سهرهاتيا فی پيغەمبەری ژي شەگيرن.

بنەمالا عمران:

عمران ئیک ژ مێرچاکين سرائيليان بوو، ناڤي وی د کتيا
سرائيليان یا پیروژ دا نهاتيە، بەلئ قورئانی پتر ژ جارهکی ناڤي وی
ئینایە و ناشکەرکریه کو بنەمالا وی ئیک ژ وان بنەمالانە یین خودی
هلبژارتین و پیروژکرین، وهکی گوتی: ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ
وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿۳۳﴾﴾ (آل عمران: ۳۳) هندی خودییه ئادەم و نوح و
بنەمالا ئیبراهیمی و بنەمالا عیمرانی هلبژارتبون، و ئەو کریونە چیتريئ
خەلکی زەمانی وان.

عمران ژ بنەمالا داوودی بوو^(۱) و د ناڤهرا وی و داوودی دا شازدە باب
ل دویش گوتنا (موحمەدی کورئ ئیسحاقی) یان بیست و چار باب
ل دویش گوتنا (ئبن عساکری) هەبوون^(۲).

(۱) ئنجیل ناشکەرا دکت کو مەريەما دەیکا عيساي ژ بنەمالا داوودی بوو.

(۲) وهکی ئبن کەثير ژئ فەدگوھتت (البداية والنهاية ۲ / ۵۶).

د سووره تا (آل عمران) دا ئەوا ب ناڤی بنه مالا وی هاتییه ب ناڤکر
 خودایع مهزن سه رهاتییه کی ژ سه رهاتییه مالا عمرانی بو مه شه دگوهیترت،
 ژئی دنهتیه زانین کو ئەو ماله کا خودان باوهر و ب تهقوا بوو نایهت دبیتژن:
 ((ئهی پیغه مبهه؛ دا تو بهرسقا گوتنا وان بدهی ئەوین باوه رییعی
 ب خوداینیا عیسای یان کورینیا وی بو خودی دئینن، تو بهحسی مه ریه می
 و دهیکا وی و کوروی وی عیسایی -سلاڤ لی بن- بکه، ده می ژنکا
 عیمرا نی پشتی ب حمله کهفتی گوتی: ئەی خودا، ئەو تشتی د زکی من دا
 من بو ته ب تنی یی نه زکری، دا خزمه تا (بهیتولمه قدسی) بکهت، قیجا تو
 وی ژ من قه بویل بکه، هندی تویی ته ب تنی گو ه ل دو عایا من هیه، و
 تو ب نیه تا من یی زانایی. و ده می ژفانی وی هاتی و وی بچویکی خو
 دانای، وی گوت: خودایی من بچویکی من ده رکهت کچ و ئەو ب کیر
 خزمه تا (بهیتولمه قدسی) ناییت و خودی زاناره ب تشتی وی دانای، و ئەو
 دزانت کو دی وی ل پاشه رۆژی سهنگا خو ههبت، و وی گوت: یی نیر ئەوی
 من بو خزمه تی دقییا وهکی یا می نینه د قی چهندی دا؛ چونکی یی نیر بو
 خزمه تی یی ب هیتزه و پتر دشیت پی رابیت، و من ناڤی وی کره مه ریه م،
 و من ئەو و دوونده ها وی ب ته پاراستییه ژ شهیتانی دویرکری ژ ره حما ته.
 ئینا خودی د بهرسقا دو عایا وی هات و نهزرا وی جوان ژئی قه بویلکر، و
 ئەوی پهروه ده کرنا کچا وی مه ریه می ب خوڤه گرت و ئەو شینکر شینکره کا
 باش...)). هندهک دیرۆکفان دبیتژن: ژنا عمرانی بچویک نه دبوون لهو وی
 نه زکرک ئەگه ر خودی کوره کی بده ته وی ئەو وی بکه ته خزمه تکاری مزگهفتی
 (ههیکه لی)، و هه ر چاوا بت وی نهزرا خو دا و خودی نهزرا وی قه بویلکر
 هه ر چهنده ئەو کچ ژئی بوو، و هنگی عه دهت نه بوو کچ خزمه تا ههیکه لی
 بکهن، لهو قی کچی پیتقی ب کهسه کی هه بوو کهفاله تا وی بکهت.

بهونا مہریمہ می:

ژنا عمرانی - وہ کی مہ گوتی - ب حملہ کہفت، و بہری نہو بچویکی خو بدانت زہلامی وی عمران چوو بہر دلوقانییا خودی، وہ کی کو دی بو مہ دیار بت، و پشتی بچویک بووی و نہو دہرکہفتی کچ دہیکی نائی وی کرہ (مہریمہ)، و پشتی ہنگی وی نہو برہ مزگہفتی دا بہلکی ٹیک زہلامین نایینی کہفالتا وی بکہت. و چونکی مہریمہ کچا عمرانی بوو، و عمران ٹیک ژ مہزین دینی بوو و پیشنقیترکہری ہیکہلی بوو، ہعالتین وی ژ زہلامین نایینی ب ہعقرکی چوون، ہہر ٹیکی دقیا نہو بتہ کہفیلی مہریمہ می، و ئەفہ دو مہسلان بو مہ بہرچاٹ دکہت:

یا ٹیکی: ژ فی دئیتہ زانین کو بابی مہریمہ می ہنگی یی ساخ نہبوو؛ چونکی نہگہر نہو یی ساخبا، ہہوجہ نہدکر کہفیلہک بو وی بیتہ دەسنیشانکرن.

یا دووی: عمران ژ مروقتین ب بہا بوو ل نک خہلکی ہیکہلی لہو ہہر ٹیک ژ وان دقیا نہو بتہ کہفیلی کچا وی.

مہریمہ ل ہیکہلی:

گافا مہریمہ بو ہیکہلی ہاتیہبرن دان و ستاندن د ناقبہرا خہلکی ہیکہلی دا دژوار بوو، و کہسی نہقیا فی خیری بو ہعالتی خو بہیلت، دووماہییی ہمی پیکفہ ل سہر ہندی کومبوون کو پشکی بہاقتین، و ہاقتینا وان بو پشکی - وہ کی قورٹان دبیرت - یا ب فی رہنگی بوو: نہگہر خودانین ہیکہلی قیابا پشکی بہاقتین ہہر ٹیک ژ وان دا قہلمہ می خو ہاقتہ جہہ کی دەسنیشانکری - ہندہک دبیرن نہو جہ - رویار بوو - پاشی ہہچیہ قہلمہ می وی ب سہرکہفتبا پشک بو وی دکہفت.

دهمی ئەو ل سەر کەفالهتا مەریەمی ب هەقراکی چووین وان پشک
 هاڤیت، و پشک بو زەکەرییا پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- کەفت، لەو
 زەکەرییا بوو کەفیلی کچا عمرانی، و ل دزیڤ گۆتتا دیرۆکفانا ژنکا
 زەکەریایی خویشکا (حەنایا) ژنکا عمرانی بوو، مەعنا: مەریەم کچا دشا
 زەکەریایی بوو^(۱)، و چونکی زەکەرییا ئەوئ ب ناڤسال ڤه چووی مرۆڤهکن
 بی عەمال بوو وی هەمی دلۆڤانییا خۆ دا مەریەمی و وهکی کچا خۆ
 ب خودانکر.

زەکەریایی -سلاڤ لی بن- ئەو بره نک خۆل (بەیتولمەقدسی) و پشتی
 ئەو فاما بووی زەکەریایی جەهەکن تایبەت بو عیبادهتی بو وئ دورستکر و
 وئ عیبادهت لی دکر..

مەریەما خودان کەرامەت:

مەریەم هەر ژ جەیلینییا خۆ کچەکا پیروژ و خودان کەرامەت بوو، دەمی
 خۆ هەمی د عیبادهتی خودی دا د بەره سەری، و وئ خلمەتکارییا مالا
 خودی ژی دکر، لەو خودی کەرامەت ل سەر دەستان پەیدا کرن و رزقی وئ
 ب ساناهی ددا.. و قورئان ئیشارەتی ددەتە ئیک ژ وان کەرامەتان یین
 خودی داینی و دبیت: ((هەر جارەکا زەکەرییا ب سەر مەریەمی ڤه هاتبا وئ
 ژۆری یا وئ عیبادهت لی دکر رزقەکی خۆش ل نک وئ ددیت، لەو دگۆتی:
 ئەی مەریەم ئەڤ رزقی باش بو تە ژ کێڤه هاتییه؟ وئ دگۆت: ئەو رزق
 ژ نک خودییه، هندی خودییه -ژ قەنجییا خۆ- هەچی بی بقیت ژ بەنیین خۆ
 رزقەکی بی حسیب ددەتی)).

(۱) هەندەک دبیتۆن مەریەم ب خۆ دشا زەکەریایی بوو.

و چونکی ئهو رزقي وی ل نک مهريه می دديت ل باژتري همیپی نه بوو، و هندهک جاران ل زقستانی وی فیتیپی هاقینی ل نک وی دديت، و ل هاقینی رزقي زقستانی ل نک دديت، وی زانی ئهفه کهرامه ته که خودی د گهل وی کری، و ده می زه که ریایی دیتی خودی ژ رزقي خو چهند قهنجی ل مهريه می کرینه وی قهستا خودایی خو کر و گوټ: ((ئهی خودایی من تو ژ نک خو کوره کتی چاک و پیروز بده من، هندی تویی ته گوهل وی دبت یی دوعایی ژ ته دکهت)).

و ئهو بوو، خودی مزگینی ب بوونا یه حیایی دایی..^(۱)

ب قی رهنگی پاک و بژوین مهريه می مه زنبوو.. و ژ بلی قتی سهراتییا وی د گهل زه که ریایی و هتا ده می بوونا عیسانی -سلاف لی بن- قورنانی چو سهراتیییین ژییی مهريه می بو مه نهفه گوهاستینه^(۲).

بوونا عهدی خودی عیسانی مسیح:

ژ بهر کو سهراتییا بوونا عیسانی -سلاف لی بن- یا عهده تی نه بوو، قورنانا پیروز د پتر ژ جهه کی دا ئهو ب بهر فره هی بوو مه فه گتیرایه، ژ وان جهان سه ری سووره تا (مریم) کو تیدا هاتییه:

((تو -ئهی موحه ممه د- د قورنانی دا بهحسی مهريه می بکه ده می وی خو ژ مروټین خو شه ده رکری، و وی جهه ک ل لایی روژ هه لاتا وان بو خو دانای. قتیجا وی د ناڅهرا خو و وان دا په رده یه ک دانا کو وی ژ وان و ژ خه لکی ستاره بکه ت، ئینا مه ملیاکه تی خو جبریل هنارته نک وی، و ئهو ل سهر رهنگی مروټه کتی دروست ب نک وی قه هات.

(۱) وه کی د سهراتییا زه که ریایی دا مه فه گتیرای.

(۲) ننجیل دبیژت ده می عیسا بووی مهريه می خواستییا یوسفی کوری یه عقوبی نه جار بوو.

مهريه مې گوته وي: هندي نهم نهم خو ب خودايې پردلوقان ژ ته دپاريزم کو تو خرابييه کي بگه هينييه من نه گهر تو ژ وان بي يين ته قوايا خودي دکمن. ملياکه تي گوته وي: ههما نهم هنارتييي خودايې ته مه وي نهم يي هنارتييه نک ته؛ دا کوره کي پاقر ژ گونه هان بده مه ته. مهريه مې گوته ملياکه تي: چاوا دي من کوره ک هه بت، و چو مروقان ده ست نه کرييه من، و نهم ژنکه کا ده همه نپيس نه بويمه؟

ملياکه تي گوته وي: مهسه له وه سايه وه کي ته گوتي کو چو مروقت نيزيکي ته نه بوينه، و تو ژنکه کا خراب نه بووي، به لي خودايې ته گوت: مهسه له ل بهر من يا ب ساناهييه؛ و دا نهم کوپ بو مروقان بيته نيشان ل سهر شيانا خودي، و دا بيته دلوقانيه ک ژ مه بو وي و ده يکا وي و هه مې مروقان، و بوونا عيسايي ب قي رهنگي قهده ره کا نقيسي بوو د له وحې پاراستي دا بهري هنگي، قيجا دقيت بيا.

قيجا مهريه مې ب وي کوري گرانبوو پشتي جبريلي پفکرييه بهريکا وي، نينا وي خو ب وي قه ژ خه لکي قهده رکره جهه کي دوير ژ مروقان. و بچويکبونې بهري وي دا بهر قورمي دارقه سپه کي، وي گوت: خوزي بهري قي روژي نهم مريام، و نهم بيا مه تشته کي خه لکي نه نياسي، و ژ بيرکري.

نينا جبريلي -يان عيسايي- گازی وي کر: کو ب خهم نه که قه، ب راستي خودايې ته جويه کا ناقې د بن ته قه دا يه. و تو قورمي دارقه سپي بهر نينه رتابين تهر دي ب سهر ته دا که شن. قيجا تو ژ وان رتابان بخو، و ژ ناقې قه خو، و دلي خو ب وي زارو کي خوش بکه، و نه گهر ته مروقه ک ديت و وي پسيارا قي مهسه لي ژ ته کر تو بيته: هندي نهم من ل سهر خو واجب کرييه کو خو بي دهنک بکه م، قيجا نه قرو نهم د گهل چو مروقان نااخقم.

ڦٽيجا مهريهم ژ وى جهې دوير هات و بچويكې وى ل سهر دهستان بوو،
 دهمنى وان نهو وهسا ديتى وان گوتې: نهى مهريهم ب راستى ته تشته كې
 مهزن و كرت يې كرى. نهى خویشكا زهلامې چاك هاروونى بابې ته زهلامې
 خرابيې نهبوو، و دهيكه ته ژى ژنكهكا پويچ و خراب نهبوو..

هنكى مهريهمى نيشارهت دا بچويكې خو عيسايى دا نهو پسيارى
 ژ وى بكهن و د گهل باخفن، نينا وان ب خونهر ازيكرن شه گوت: چاوا نم
 د گهل وى باخفين يې كو هيشتا بچويكه كې ساقا د ناڅ پيچكې دا؟
 عيسايى نهوى هيشتا د ناڅ پيچكې دا گوت: هندى نهزم نهز به نييې
 خوديمه، وى نهمر يې داي كيتابې بده ته من، كو نجيله، و وى نهز يې
 كريمه پيغه مېهر. و وى نهز يې كريمه خودان خير و مفايه كې مهزن ل ههر
 جهه كې نهز لى بم، و وى شيرهت ب كرنا نقيڙې و دانا زهكاتى ل من كريبه
 هندى نهز يې زتندى بم. و وى نهز بو دهيكه من يې باش كريم، و نهز
 نه كريمه مرؤقه كې خومه زنكهر و خراب، يې نه گوهدار بو خودى. و سلاف و
 تهناهى ژ خودى ل من بن رؤژا نهز بوويم، و رؤژا نهز دمرم، و رؤژا نهز
 زتندى ديمهقه ل قيامه تي).

چهند راوهستيان د گهل ښى سهرهاتيې:

راوهستانا نيكي:

د گهلهك نايه تان دا دهمنى خودايې مهزن به حسى نافراندنا عيسايى
 دكهت، په يفا (روحنا) ب كار دنيت، وهكى گوتې: ﴿فَأَتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا
 فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾ (مريم: ١٧).

يان: ﴿وَأَلْقَى أَحَصَنَتْ فَرَجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَهَا وَأَبْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ
 ﴿٩١﴾ (الانبيا: ٩١).

یان: ﴿ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا رَبِّهَا وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِنِينَ ﴾ (التحریم: ۱۲).

مه‌بهست ب په‌یفا (روح) د قان نایه‌تان دا جبریله -سلاف لی بن-؛ چونکی نه‌و نه‌و ملیاکهت بوو یی خودی هنارتی دا پف که‌ته به‌ریکا مه‌ریه‌می، و نه‌ف رووحه رووحه‌کا (مه‌خلووقه)، نه‌ کو صیفه‌ته‌که ژ صیفاتین خودی؛ چونکی نه‌ ژ تشتین به‌رعاقله (صیفه‌ت) ژ (مه‌وصووفی) قه‌بیت، و خو‌سه‌ری خو بیت و بچت.

راوه‌ستانا دو‌یی:

هنده‌ک جاران ژی (کلمه‌ الله) یان (کلمه‌ من الله) بو وی دئیته دانان، وه‌کی: ﴿ فَتَادَتْهُ الْمَلٰئِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ اَنَّ اللّٰهَ يُبَيِّرُكَ يَا حَيُّ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴾ (آل عمران: ۳۹)، و مه‌عنا قی نه‌وه هندی عیسا‌یه -سلاف لی بن- ب په‌یفا خودی: (کن) یه‌عنی: بیه، بو‌بوو، نه‌ کو ب گه‌هشتنا نیر و مییه‌کی وه‌کی مرو‌قین دی هه‌میان، و مه‌ته‌لا وی د قی چهن‌دی دا وه‌کی مه‌ته‌لا ناده‌می بوو، له‌و نایه‌ته‌کا قورنای دبیژت: ﴿ اِنَّ مَثَلَ عِيسٰى عِنْدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ ءَادَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴾ (آل عمران: ۵۹) یه‌عنی: هن‌دی ئافران‌دا عیسا‌یه بی باب ل نک خودی وه‌کی مه‌ته‌لا ئافران‌دا ناده‌می بی باب و دای؛ چونکی وی نه‌و ژ ئاخا عهردی ئافران‌د، پاشی گو‌تی: (بیه مرو‌ف) ئینا نه‌و بوو مرو‌ف.

راوه‌ستانا سی‌یی:

ده‌می عیسا‌ بی باب بووی، خه‌لکی وی جهی د نه‌سه‌با وی دا ب خیلاف چوون، جو‌هییتن له‌عنه‌تی بیبه‌ختی ب دو‌یف ده‌یکا وی یا پا‌قر

ځه‌نان و نهو ب کرنا خرابیې تاوانبارکر، وه‌کی د نایه‌ته‌کا پیروژ دا هاتی: ﴿وَبِكَفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَنًا عَظِيمًا ۝﴾ (النساء: ۱۵۶)، و نهو سهرداچووییتین خو ب دوک‌ه‌فتییتین عیسایی دزائن به‌رانبه‌ری څی بیه‌ختیې زنده ب لایې به‌رانبه‌ر دا چوون و نه‌سه‌به‌کا خودایی بو عیسایی ده‌سنیشان کر، و د نه‌نجام دا ه‌ردو لا سهرداچوون و کافر‌بوون! و نه‌م دبیت‌زنه‌ جو‌هییان: نه‌گه‌ر ل به‌ر ه‌موه یا ب زه‌حمه‌ت بت ه‌وین باوه‌ریې ب بوونا عیسایی بی‌ باب بینن، پا چاوا ه‌وین باوه‌ریې ب بوونا ناده‌می بی‌ دای و باب دئینن، نه‌ری ما کیژ ه‌ر دوین ب زه‌حمه‌ت‌تره؟ و نه‌م دبیت‌زنه‌ فه‌لان: نه‌گه‌ر بوونا عیسایی بی‌ باب وی بو خودی بکه‌ت کور، پا دقتیت ناده‌می بی‌ باب و دای بو خودی بته‌ج؟

راوه‌ستانا چاری:

ده‌می جبریلی مزگینیا بوونا عیسایی دایه‌ م‌ریه‌می نهو ژ څی چ‌ندې حیبه‌تی بوو، و پسارکر: چاوا دئ من کوره‌ک ه‌بت و نه‌ز کچم و که‌سی ده‌ست نه‌کریه‌ من؟ جبریلی د به‌رسڅی دا گوت: ﴿قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَلِنَجْعَلَنَّهُ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ۝﴾ (مریم: ۲۱) مه‌سه‌له وه‌سایه وه‌کی ته‌ گوتی کو چو مرؤف نیزیکی ته‌ نه‌بوینه، و توژنه‌کا خراب نه‌بووی، به‌لی خودایی ته‌ گوت: مه‌سه‌له ل به‌ر من یا ب ساناهیه؛ و دا نهو کور بو مرؤقان بته‌ نشان ل سهر شیانا خودی، و دا بته‌ دلوقانییه‌ک ژ مه‌ بو وی و ده‌یکا وی و ه‌می مرؤقان، و بوونا وی ب څی ره‌نگی قه‌ده‌ره‌کا نشیسی بوو د له‌وحی پ‌راستی دا به‌ری هنگی، قیجا دقتیت بیا، و ژ څی نایه‌تی پشه‌که‌کا حکمه‌تی ژ بوونا عیسایی ب څی ره‌نگی بو مه‌ ناشکه‌را دبت، خودی دبیت‌رت: مه‌ نهو ب څی ره‌نگی دا؛ دا نهو بو خه‌لکی بته‌ نشان‌ه‌ک ل سهر مه‌زنییا مه‌..

ل وی دهمی عیسا تیدا هاتییه سمر دنیایی نیتریک بوو دیتنا ملله تی وی یی نسرائیلی هند بیته دیتنه کا ماددی حهتا باوه رییا وان ب رووحی و مهسه لین رووحی نه مینت، وان هزر دکر مروث ب تنی له شه، و تهوراتا وان یا (موحه رهف) حهتا نه قرۆ ژی هیشتا یا دبیرت: (لا تاكلوا دم جسد ما، لأن نفس كل جسد هی دمه)^(۱)، یه عنی: نه فسا همر له شه کی هه ما خوینا وییه.. همر وه کی وان دثیا باوه رییی ب (نه فسی) ژی نه نین، لهو خودی قیا قی سهرهاتییا په رده در نیشا وان بدهت دا ئهو بزائن ژین نه بهس ئهو تشتن یین ئهو ب چاقان دبین.

پراوه ستانا پینجی:

قورئان بو مه ناشکه را ناکهت کانی مه ریهمی بچویکی خو - وه کی یی همر ژنه کا دی - نهه هه یقان هلگرتبوو، یان ژی کیتمتر، به لی یا بهر عاقل ئه وه کو حه ملی وی یی طه بیعی بت، و نه گهر تشته کی نه عه ده تی د قی چهندی دا هه بایه به لکی قورئانی به حس ژی کربا.

پشتی بوونا عیسی:

ژ نایه تین سووره تا (مریم) یین بهری نوکه د گهل مه بو رین، ناشکه را دبت کو بوونا عیسی - سلاف لی بن - ل جهه کی قه ده ر ژ مروقان بوو، ل بن دارقه سپه کی.. ل باژیری (به یته حمی)^(۲).

(۱) سفر اللاوین (۱۴/۱۷).

(۲) قورئانی دیار نه کریه کانی بوونا عیسی ل کیژ باژیری بوو، به لی د حه دیسه کی دا یا نسائی ژ نه نسی قه دگوهیزت، و به یه قی ژ شه ددای کوری نهوسی، هاتییه کو بوونا عیسی ل به یته حمی بوو، و ننجیل ژی قی چهندی قه دگیرت.. و ل وی جهی فه لان هزر دکر عیسا یی لی بووی وان - ل سمر دهمی رۆمانییان - کنیسه کا مدزن لی ناقاکریه ب ناقی (کنیسه المهد) دنیه ناسین.

پشتی مہریم زقریہ ناف مروّقان و پیچکا وی د دستان دا، خہلکی
 باژیری پی داجریان و دان و ستاند د گہل کرن ل دور مہسلا بونا قی
 بچویکی، و هنگی خودی موعجزہیک ل سہر دہستی پیغہمہری خو
 عیسایی پیداکر دا بو دیکا وی یا دہمہنپاقر ببتہ کرامت و پاقرییا وی
 پی ناکہرا ببت، گاغا وان پسار ژ مہریمہی کری: ئەقہ چہ وی کری؟ وی
 ب- ئەمری خودی- نیشارہت دا کورکی، یه‌عنی: پسارا وی بکن! ئەو ژ قی
 چہندی عہجیگری مان: چاوا د گہل بچویکەکی دپیچکی دا باخقین؟ بہلی
 ئەو چیبوو یان وان ہزر بو نہدکر ئەو بچویکی ہیژ عہمری وی نہبووہ رۆژہکا
 تمام ب ئەزمان کہفت: ﴿ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ؕ آتَنِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ۝ وَجَعَلَنِي
 مُبَارَكًا أَيَّنَّمَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ۝ وَبَرًّا بِوَالِدِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي
 جَبَّارًا شَقِيًّا ۝ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ۝ ﴾ (مریم: ۳۰-۳۳).

و چونکی خودی دزانی گہلک کس دئ ہبن د مروّقینی و عہدینیا
 قی بچویکی دا کہقہ گومانئ، و دئ وی بو خودی کەنہ شریک و کور
 ئیکہمین ناخفتن خودی ل سہر ئەزمانئ وی گپرای ئەقہ بوو وی گوت: ئەز
 عہدی خودیمہ، ئەو کیتاہەکی بو من دئ ہنیرت و دئ من کہتہ پیغہمہر،
 و ہر جہہکی ئەز لی بم ئەو دئ من پیروز کہت..

ئەف موعجزہیا ہہ یا خودی دایہ عہدی خو ئنجیلا نوکە بہحس ژئ
 ناکہت! بہلکی وەسا ددہتہ ناکراکرن کو دہمئ نیشانین حملئ ل سہر
 مہریمہی ناکہرا بووین، دہزگری وی یوسفی ملیاکہتہک د خونا خو دا
 دیت گوتئ: بویکا خو قہگوہیزہ مالا خو و ئەو بچویکی د زکی وی دا
 ژ (روح القدس)یہ، و ئەو دئ بتہ رزگارکەری مللہتئ خو ژ گونہہئ.. و
 گاغا یوسف ژ خەو رابووی فەرمانا ملیاکہتی ب جہینا و مہریم

ښه گواهاست، بهلنې خو نښتېک نه کر هتا وئ بچوئیکې خو دانای^(۱)، و ژ بهر
څنې چهندي خه لکی هزرکر عیسا کورې یووسفییه، نه بهس هنده به لکی خو
نقیسه رتن ننجیلې ژې ده مې سنسلا عیسایې ده سنیشان دکهن دبېژن: نهو
وه کی ناقدار کورې یووسفییه...!^(۲)

یه عنی: بوونا عیسای -ل دویف هزرا نقیسه رتن ننجیلې- ل بهر خه لکی
بهیتله حمې تشته کتې غه رب نه بوو؛ چونکی وان هزر ذکر نهو کورې مه ربه مییه
ژ یوسفی، بهلنې چو راستی بو څنې چهندي نینه؛ چونکی نهو دژې ویتیه یا
کو د قورنائې دا هاتی.

عیسا بهری پیغه مبه رنییې:

د قورنائې و هه دیستېن دورست دا نه هاتییه کانتې عیسایې -سلاف لئ
بن- چاوا زارو کینی و جحیلینیا خو برسو سه ری، و خو ننجیل ژې څنې
چهندي ب به رفره هی بو مه ناغه گپرت، لهو مروث نه شیت سه رهاتیین څنې
ده مې ژ ژییې وی ب به رفره هی بزانت، ننجیلا مه تتای^(۳) دبېژت: ده مې
عیسا بووی هنده ک ستیرناس و زانایین مه جووسیایان ب رتکا ستیرناسیې
زانی تشته کتې مه زن یې چتېووی، لهو ل دویف هاتن هتا ب سه ر بوونا وی
هلبوون، پشتی وان نهو دیتی هنده ک دیاری پتېشکیشی وی کرن، و وان
ناشکه راکر کو نهف بچوئیکه دې بته مه لکې جوھییان، مه لکې جوھییان یې
وی ده مې، کو هیرودس بوو و ب ناڅن رومانیان حوکم ذکر، ب څنې چهندي
نه خوش بوو و بهرگه ریان کر عیسایې بکوژت لهو مه ربم و زه لامې وئ

(۱) برتنه: انجیل متی ۱۸/۱-۲۵.

(۲) بو نمونه برتنه: انجیل لوقا ۳/۲۳-۳۷.

(۳) د نیصاحا دویې دا.

یوسف نه چار یون ژ شامی برهښن و قسستا مصری بکن.. و هتا هیروډسی مهلک مری -ل سالا چاری زاینی- ژ نوی یوسف و مالا خو زقرینه باژیری ناصره و لی ناکنجیوون.

ل ناصره مریه می کوری خو دانا بهر خواندنی، و هر ژ بچویکاتی نیشانتین زیره کیسی ل نک وی پهیداوون، و ل شوینا نهو ژ سهدایتین خو فیری زاینی بت، سهدایتین وی ژ وی فیریوون..

و ننجیل ناشکرا دکهت کو یوحنایه معمه دان -یهیا پیغه مبر- نهو د رویاری نوردنی دا (تعمید) کربو^(۱).

سرایلی بهری پیغه مبرینیا عیسی:

بهری هنارتنا عیسی -سلاڅ لی بن- و ل سهر ده می هنارتنا وی ژی، ملله تی سرایلی زنده د سهر دا چوبوو، نهو تهوراتا خودی بو موسایی هنارتی و فرمان ل سرایلیان کری کو کاری پی بکن ب دهستین وان ب خو هاتبوو تحریف کرن، و وان حوکی وی ب پشت گوډه شه لیدابوو، دم بو ده می خودی پیغه مبر بو وان دهنارتن دا بهری وان بدنه ریکا خودی، به لی پتر جاران وان گوهداریا پیغه مبرین خو نه دکر، و گلهک جاران مهسه له دگه هشته هندئ وان پیغه مبر دکوشتن ژی، و پشتی حوکیداری نه مایه د دهستی وان دا و نهو کفتینه ژر حوکمرانیا هندهک ملله تین دی یین صه نه مپر ترس ئیکجار ده رگه هی خرابیی بو وان هاته ل تاقرن، و بی نه خلایق ب رهنگه کنی بهر فرهه د ناڅ وان دا به لاڅبوو، نه بهس هنده بهلکی

(۱) تعمید یان ژترناقرن، نیشانهک بوو ل سمر توبه کرنی و هاتا د دینی جوهیان دا، و نهوی مروقی ژترناڅ دکهت دقتت کاهن بت، و نژیکی فی عمده تیه ده می نیسلامی ل سمر وی مروقی ژ نوی دنتیه د نیسلامی دا واجبگری کو سمری خو بشوت... د گمل هژماره کا جوداهییتن ناشکرا کو د ناڅبرا څان همدو شریعتان دا همنه.

دهمهک ب سهر وان دا هات وان ژى وهکى مللهتین حوکم ل وان دکر دهست دا عیبادهتې صهنه مان، و وهربادان ئیخسته دینې خودی دا وهکى دلین وان لى بیت، و دینې خودی یی ئیک، پارچه پارچه کر و ههر دهسته کهکې خو دا لایهکى و دهسته کا دی سهر داجووی هژمارت، و ل وی دهسې عیسا -سلاڅ لى بن- هاتییه هنارتن هندى ئسرائیلی ب ناڅ (ماددیهتې) څه چووبوون نیزیك بوو ئهو باوه ریېی ب روحې نه نینن، و څى چهندي بهرې وان دا نه باوه رى نینانا ب رۆژا قیامهتې، و مروځ ب کورتى دښت بیت: فسادا ئسرائیلیان یا عهقاندی بهرې وان دابوو فسادا ئه خلاقى، لهو وان پیتڅى ب کهسهکى هه بوو دهستې وان بگرت و وان ژ څى کهفتنا مهزن راکه ته څه..

ل دویځ گوتنا ئنجیلې ل سهر دهسې هنارتنا عیسا یی -سلاڅ لى بن- ئسرائیلیان چاهه ریېی سې کهسان دکر، ئنجیل ئاشکه را دکهت^(۱) کو دهسې یووحنه نا هاتى -یهحیا سلاڅ لى بن- جو هیان هندهک زانایتن خو هنارتنه نک وی دا بزائن کانتې ئهو کییه، وان پسیار ژى کر و گوتې: تو کیېی؟ وی گوت: نه ز نه مه سیحم، وان گوتې: پا تو کیېی؟ تو ئیلیایى؟ وی گوت: نه ز نه نوم، وان گوتې: پا تو ئهو پیغه مبه رى؟ وی گوت: نه..

ژ څى دئیته زانین کو جو هی -یېن خودان باوه ر- هنگى ل هیڅییا سې کهسان بوون: مه سیحه کى، و ئیلیایى، و پیغه مبه رة کى، و ئه څه ئهو بوون یېن کتیبین وان یېن بهرې مرگینى ب هاتنا وان دای.. ژ لایه کى دی څه ئنجیله کا دی ئاشکه را دکهت کو یووحنه نا -یهحیا- ئیلیا بوو ئهو ی جو هی ل هیڅیې، بئى ئهو پې بحه سیېن!^(۲) مه عنا: ئیلیا -یهحیا- بهرې هات،

(۱) برتنه: ئنجیلا یووحنه نا ۱۹/۱-۲۷.

(۲) ئنجیلا مهتا ۱۱-۱۴ و ۱۷-۱۰/۱۳، و ئه څه هه ډرؤیه د ناڅه را ئنجیلا مهتایى و یا یووحنه نایى دا، ئیک دبېژت: یووحنه نا نه ئیلیایه، و ئیک دبېژت: بهلې نه وه.

پاشی د دویف وی دا یان د گهل وی مسیح ژی هات، و پیغه مبه ر ما..
 پشتی وان ب شه شسه د سالان ژ نوی نهو هات، و حدتا هنگی جوھی
 ل هیثیا هاتنا وی بوون، و گاڤا نهو هاتی و جوھیان زانی سهدا سهد نهغه
 نهوه وان باوه ری پی نهئینا، ئیلیا وان کوشت، و بهرگه ریا نا کوشتنا
 مه سیحی ژی کر، و پشتی هنگی پتر ژ جاره کنی وان بهرگه ریا نا کوشتنا
 پیغه مبه ری ژی -کو موحه ممد بوو- کر^(۱)، بهلج مرادا وان حاصل نه بوو.

پیغه مبه رینیا عیسی:

عیسای مسیح -سلاف لی بن- وه کی مه گوئی ئیک ژ وان
 پیغه مبه ران بوو یین ئسرائیلیان چاقه ری هاتنا وی دکر، و د کتیی خو دا
 مزگینی ب هاتنا وی ددا، بهلج ده می نهو ب حقیقی بو وان هاتی و وان
 زانی سهدا سهد نهو مه سیحه یی نهو ل هیثیی، وان کوفر پی کر و بیبه ختی
 ب دویف وی و دهیکا وی یا پاقر نهان.

عیسا -سلاف لی بن- دئته هژمارتن ئیک ژ مه زنه پیغه مبه رین
 ئسرائیلیان، و نهو ئیک ژ وان پینج پیغه مبه رانه یین کو ب ناسناقی (أولوا
 العزم) دئنه ناسین، خودی نهو بو ملله تی ئسرائیلیان هنارت دا نهو به ری
 وان بده ته دینی موسایی یی دورست و شریعتی تهوراتی..

ل دویف گوئنا ئنجیلی ده می عیسی ده ست ب به لاکرنا گازیا خو
 کری ژیی وی نیزیکی سیه سالییی بوو، و کانجی چاوا خودی موعجزه یین
 په رده در دابوونه پیغه مبه رین خو یین به ری عیسی و یین پشتی عیسی

(۱) پشتی ده لیه کا دی نه گه ر خودی حمز بکته دج ب ده لیل ناشکرا که یین کو پیغه مبه ری
 ئیسلامی -سلاف لی بن- نهو بوو یی جوھی و فه لان به حسی وی د کیتا با خو دا کری و
 مزگینی ب هاتنا وی دای.

ژی؛ دا کافرین ملله تی وان باوره یی پی بینن، وه سا خودی هنده ک
 موعجزه یین مه زن و نه عده تی دانه پیغه مبه ری خو عیسی ای زی، بو هندی دا
 نهو باوره یی پی بینن، و قورانا پیروز هژماره کا وان موعجزه یان بو مه
 شه دگپرت یین کو خودی داینه عیسی قورنان ل سهر نه زمانه عیسی ای
 دبیرت: ﴿ اِنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ اِنِّي اَخْلُقُ لَكُمْ مِّنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الْطَيْرِ
 فَاَنْفُخُ فِيْهِ فَيَكُوْنُ طَيْرًا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَاُبْرِئُ الْاَكْمَهَ وَاَلْاَبْرَصَ وَاُخِي الْمَوْتٰى بِاِذْنِ اللّٰهِ
 وَاُنْبِئُكُمْ بِمَا تَاْكُلُوْنَ وَمَا تَدْخُرُوْنَ فِي بُيُوْتِكُمْ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ
 ﴿٥﴾ (آل عمران: ٤٩)، ژ شی نایه تی بو مه ناشکهره دبت کو نهو
 موعجزه یین خودی داینه عیسی نهغه بوون:

- ١- وی په یکه ری تهیره کی ژ تهقنی چی دکر، و پف دکر ب نانه هییا
 خودی نهو دبوو تهیره کی دورست.
- ٢- نهوی د زکماک دا بیا کوره وی چاقین وی چی دکر.
- ٣- مروقی گوری زی وی ساخ دکر.
- ٤- یا ژ هه میی مه زتر وی ب نانه هییا خودی مروقی مری زی زتندی
 دکر.
- ٥- و وی بهحسی وی تشتی دکر یی وان ل مالین خو دخور و بو خو
 هل دگرت ژ خوارن و نه رزاقی.
- ٦- و موعجزه یا دی نهو بوو یا هه قالین وی ژنی خواستی ده می
 گوتیی: بلا خودی سفره کا خوارنی بو مه ژ عسمانی بینته خوارنی؛ دا نه م
 زی بخوین، و پی پشتر است بین، و بزاین کو تو ژ راست گویانی.. و نهو
 بو خودی داخوازا وان ب جهینا.

عیسا و هاتنه خوارا ننجیلی:

عیسا پیغه مبهرا - سلاڤ لئ بن- نیک ژ وان پغه مبهرا نه بیتن خودی کیتابهک ژ کیتابین خو بو هنارتی، و قورئان د پتر ژ جهه کی دا ناشکهرا دکهت کو (ننجیل)^(۱) نهو کیتاب بوو یا خودی بو عهبدی خو و پیغه مبهری خو عیسایی هنارتی، ژ وان نایه تان: ﴿ وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَرِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكُورَةِ ۚ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكُورَةِ ۚ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾ (المائدة: ٤٦) یه عنی: ب دویف پیغه مبهرتن ئسرائیلیان دا مه عیسایئ کورئ مهربه می هنارت، وی باوه ری ب وی هه بوو یا د تهوراتئ دا هه ی، و کار ب وی تشتی تیدا هاتی دکر نه گهر نهو نهبا یئ کیتابا وی نهو نسخه کری، و مه ننجیل بو وی ئینا خوارئ هیدایهت بو ریتکا هق، و ناشکهرا کرن بو وی تشتی خه لکی نه زانی ژ حوکمی خودی، و شاهد ل سهر راستگووییا تهوراتئ و وان حوکمین تیدا هه ی، و مه نهو کربو ناشکهرا کرن بو وان بیتن ژ خودی دترسن و پاشقه برن بو وان ژ کرنا گونه هان.

﴿ ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَرِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهَابَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَسِقُونَ ﴿٢٧﴾ (الحديد: ٢٧) یه عنی: پاشی ل سهر شوپا نووحی و ئیبراهیمی مه نهو پیغه مبهرا هنارتن بیتن مه ده لیلین ناشکهرا داینه د گهل، و مه عیسایئ کورئ مهربه می ب دویف وان دا هنارت، و مه ننجیل دایئ، و مه نه رمی

(۱) زانا دبئزن: په یفا ننجیل (gospels) په یفه کا یونانییه ب رامانا: مزگینی دنیت، و ل ده لیشه کا دی - نه گهر خودی حمز کمت- دئ ب درئی ل سهر ننجیلا عیسای و ننجیلین فه لان ناخفین.

و دلوثانی کره د دلین وان دا یین دویکهفتنا وی ل سهر دینی وی کری،
 قیجا نهو د ناقبهرا خو دا ب قیان بوون، و وان ژ نک خو ره به نییه ک ئینا
 بوو ده ری مه نهو ل سهر وان فسر نه کریوو، به لکی وان ژ نک خو پیگیری
 ب وی چه ندی دکر، مه خسه دا وان پی رازیوونا خودی بوو، قیجا نهو
 ب دورستی پی رانه بوون؛ چونکی وان گوهورین تیدا کر و ل دویف دینی
 خودی نه چون، قیجا نهوین باوه ری ب خودی و پیغه مبه ری وی ئینای ژ وان
 مه -ل دویف باوه رییا وان- خیرا وان دای، و پتریا وان ژ نه مرئ خودی
 ددهرکه فتینه و باوه رییب ب پیغه مبه ری وی موحه ممه دی-سلاف لی بن-
 نائین، و نهفه جزایع دهرتختنا بیدعییه د دینی دا.

بناخه یین گازیبا عیسایی:

گازیبا عیسایی -سلاف لی بن- یا جودا نه بوو ژ وی گازیبا پیغه مبه رین
 به ری وی پی هاتین، و قورثانا پیروز د پتر ژ نایه ته کی دا طه بیعه تی گازیبا
 وی بو مه بهرچا ف دکه ت دا نهوه ییا گو تننا وان کسان بو مه ناشکه را بیت
 نهوین خو ب دویکه فتی بو عیسایی دزانن و ژ نک خو ناخفتنن دره و
 ب دویف وی قه دنن:

۱- ل سهری قورثان بو مه ناشکه را دکه ت کو گازیبا عیسایی -سلاف
 لی بن- یا تابه ت بوو بو ملله تی سرائیلی، قورثان دبیرت: ﴿وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي
 إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ﴾ (آل عمران: ۴۹). و پیغه مبه ری
 -سلاف لی بن- د حمدیسه کا خو دا ناشکه را دکه ت کو هر پیغه مبه ره کی
 به ری وی هات بت بو ملله تی خو ب تنی هاتییه و نهو بو خه لکی

همیئی هاتییه^(۱)، معنا گازییا عیسانی -سلاف لی بن- یا تاییهت بوو
ب سرائیلییان شه^(۲).

۲- قورئان ل گهلهک جهان ناشکهره دکهت کو (تموحیدا خودی)
د خوداینی و په رستنئ دا بناخه یی سهره کی یی گازییا عیسانی بوو، و ژ وان
نایه تین فی چندئ بهرچاډ دکمن، نهف نایه تنه: ﴿وَلَمَّا جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ
قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ۝
إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ۝﴾ (الزخرف: ۶۳-۶۴)
یه عنی: ده می عیسا ب نشانین ناشکهره بو سرائیلییان هاتی، وی گوئت:
ب راستی نهز ب پیغه مبه رینییی بو ههوه هاتیمه، و دا نهز هنده کی ژ وی یا
هون تیدا ژیکجودا دبن ژ کارئ دینی بو ههوه ناشکهره بکم، قیجا تهقوایا
خودی بکم و پیگیرییی ب فرمانین وی بکم، و گوهدارییا من ژی بکم
د وی تشتی دا یی نهز فرمانی پی ل ههوه دکم. هندی نه لاله ههوه
خو دای من و خودایی ههوه همییا قیجا هون په رستا وی ب تنی بکم،
و چو شریکان بو وی چی نه کم، نهقا هه یا من فرمان پی ل ههوه کری
نهوه ریکا راست، کو دینی خودی یی حقه یی ژ وی پیقه تر چو دینین دی
نهو ژ کسئ قه بویل ناکهت.

و نهو درهوا مهزن یا فهله یان ژ صه نه مپه رتسین بهری خو وه رگرتی و
ب ناقئ دینی عیسانی به لا قکری، و مه خسه دا مه پی شرکا ب خودییه یا

(۱) وه کی موسلم و ترمذی ژئ قه دگو هیزن.

(۲) ننجیل ب خو ژ ل سهر نه زمانئ عیسانی قه دگو هیزت کو نهو بو بزنین سرائیلییان یین

بهرزه یی هاتییه هنارتن، برتنه: ننجیلا مهتای ۲۴/۱۰.

ئەو دېيىشنى: (الثالوث)^(۱)، عيسا يىن ژىن بەريئە كانىن چاوا گورگ ژ خوينا
كوري يە عقووبى يىن بەرى بوو!

۳- عيسا -سلاڧ لى بن- ب چو شريعه تين سەربخو ژ شريعه تى
تەوراتى نەھاتبوو، ب تىنى وى ھندەك گوھوپىن ل سەر ھندەك ئەھكامىن
تەوراتى -ب ئەمرىن خودى- كرن، و چەندەكى ئەو بار ل سەر ئسرائىلييان
سڧككر يىن كو پشستا وان گرانكرى، وەكى د ئايەتەكى دا ل سەر ئەزمانى
عيساى ھاتى: ﴿ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكُتُوبِ وَالْأَجَلِ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ
عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴾ (آل عمران: ۵۰)
يەئنى: ئەز بو ھەوہ يىن ھاتىم دا وى ئەوا د تەوراتى دا ھاتى راست
دەريئىم، و دا ب وەھييا خودى ئەز ھندەكى ژ وى يا خودى ل سەر ھەوہ
ھەرامكرى وەك سڧككرن و دلوقانى ژ خودى بو ھەوہ ھەلال بكم، و ئەز
ب نىشانەكا ژ لايىن خودايى ھەوہ قە ل سەر راستيا گوتنا ئەز دېئىمە ھەوہ
يىن بو ھەوہ ھاتىم، قىيجا تەقوايا خودى بكم و بى ئەمرييا وى نەكەن، و
گوھداریيا من بكم د وى تىشى دا يىن ئەز ژ خودى دگەھىنمە ھەوہ.

ھەلوستى جوھييان ژ گازيا عيسايى:

ل وى دەمى عيسا بو ئسرائىلييان ھاتىبە ھنارتن، فسادەكا عەقائدى
يا مەزن كەفتبوو ناڧ رىتزين وان، و قىن فسادى گەلەك چەق و تا ژى
چووبوون، و مەسلە گەھشتبوو ھندى وان دىنى خودى د ناڧبەرا خو دا پارچە
پارچە كرىو، و خو ل سەر ھژمارەكا مەزن يا كۆم و دەستەكان لىكقە كرىو و

(۱) د بەريئىن بىن دا پراوستانەك د گەل قى دەوا مەزن دى مە ھەبەت، نەگەر خودى حمز
بكت.

هەر دهسته که کۆی خۆ ددیت دورست و دهسته کۆین دی دخه لهت، و مهزنترين دهسته کۆین وان ئەفه بوون:

کۆما سه دووقیيان: ئەفه ئەو بوون یێن کار و بارێن کاهنیی د دهستان دا، و هه می ژ دوونده ها ئیک بنه مالت بوون، بنه مالا کاهنان، و ئەفه ب حوکمی کارێ خۆ د مه سه لێن په رستنی و عیباده تی دا ددژوار بوون، و بهرگریا وان بیده یان ذکر یێن کو د په رستنی دا په یدابووین، به لێ د گه ل هندێ ژێ وان د ژینا خۆ یا شه خصی دا هه قساری خۆشیی به ردا و چو د دلێ خۆ دا نه دهیلا، و وان باوه ری ب هه ر پێنج کتیبێن موسایی ب تنی ژ (العهد القديم) دئینا.. و یا غه رب ئەو بوو قی کۆمی باوه ری ب پۆژا قیامه تی نه دئینا!

کۆما فه رسییان: ئەف کۆمه ژ گه له ک ته خه یێن جفاکی پیک دهات، و هه می ژ بنه ماله کا ب تنی نه بوون، سالۆخه تی به رچا قی قی کۆمی ئەو بوو وان خۆ ژ تشتی نه یی جوهییان با ددا پاش و لێ دگه ربان وان پێ و په سمین د (العهد القديم) دا هاتین ل سه ر خۆ ب کار بین، و وان زوه ده کا به رچا ژێ هه بوو، و هه قریکه کا به رده وام د ناچه را وان و سه دووقیيان دا هه بوو، به لێ د گه ل هندێ ژێ ده می عیسا هاتییه هه رتن ئەف هه ردو کۆمه د نه یاره تییا وی دا گه هشتنه ئیک؛ چونکی عیسانی -سلا ف لئ بن- په خه ل وان هه ر دو یان گرت، ل سه دووقیيان کو دین بو خۆ کریه ریک دا ئارمانجین خۆ یێن دنیا یی ب جه بین، و ل فه رسییان ژێ کو خه می ژ شه کلیاتان دخۆن و خۆ ب زوه دا خۆ مه زن دکهن^(۱).

(۱) ل دۆر سالۆخه تین فان هه ردو ده سه کان برینه: التفسیر التطبیقی للکتاب المقدس، بپ

کۆما سامرییان: ئەڤه خەلکێ باژێرێ سامره بوون، و د هێڤیتێنێ خۆ دا ئەو د تیکهه بوون ژ ئسرائیلی و ژ وان ئاشۆرییان یێن مهلکێ ئاشۆری ئیناین و ل دهڤهرا سامره ئاکنجی کرین، پشتی کو هژمارهکا مهزن یا ئسرائیلییان گرتی و ب ئیخسیری برینه وهلاتی خۆ، ژ بهر قی چهندی جوهییان کهرب ژ قی کۆمی ڤه دبوو، و ب بهرێخۆدانهکا نزم بهری خۆ ددا وان، و قی کۆمی ژێ ژ لایێ خۆ ڤه نهیارهتیا جوهییان دی دکر. . ئان ژێ وهکی سه دووقییان باوهری ب ههر پینج کتیبین موسایی ب تنی دینا، و ههر چهنده عیسایی -سلاڤ لی بن- بهرگهریان دکر کو قی نهیارهتییان د ناڤهرا سامری و جوهییان دی دا نههیتلت ژێ، و وی بهرێخۆدانا جوهییان یا نزم بو قی کۆمی ڤاکهت ژێ، بهلی د گهل هندێ ژێ سامرییان نهیارهتیا مهسیحی و گازییا وی کر^(۱).

ژ بلی ئان، گهلهک کۆم و دهستهکین دی ژێ د ناڤ ئسرائیلییان دا ههبوون، و ههمی ل ژێر حوکمرانییا ئمبراتوریهتا رۆمانیا یا سهنه مهپه رتس بوون، و بهری وان لی بوو پرگار که رهک بو وان بیت ژ لایێ دینی ڤه وان بگههینته ئیک، و ژ لایێ سیاسی ڤه وان کۆم بکهت دا هیتزا وان بزڤرینته ڤه و وان ژ بن دهستی رۆمانییان بینته دهه. گاڤا عیسا -سلاڤ لی بن- بو وان هاتی و بهری وان دایه رتکا سه رفه رازییا وان یا دینی و دنیایی وان باوهری پی نهئینا و ئەو دره وین ده رتخست، و لیگه ریان کر نه خوشییان بگههیننێ؛ چونکی گازییا وی ل دلێ وان نههات!

د گهل قی کوفرا وان پیغه مبهری خودی عیسا -سلاڤ لی بن- بی هیقی نهبوو، و ژ به لاکرنا گازییا خۆ ژێ سست نهبوو، ئایه ته کا قورئانی دبیترت:

(۱) بو زانیان ل دۆر قی کۆمی برته: التفسیر التطبیقی، ژندهری بهری، بپ ۲۱۰۳.

﴿ فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْخَوَارِجُونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّ مُسْلِمُونَ ﴿٥٢﴾ رَبَّنَا ءَامَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٣﴾ ﴾ (آل عمران: ٥٢-٥٣) یه‌عنی: ده‌می عیسایی هه‌ستکری کو ئەو ل سەر کافریدا خو دئ دبه‌رده‌وام بن وی د ناڤ هه‌قالین خو یتن نیزیکی دا گوت: کی دئ د گهل من بت بو پشته‌فانییا دینی خودئ؟ هه‌قالین عیسایی یتن بژاره گوت: ئەمین پشته‌فان و گازیکه‌رتن دینی خودئ، مه باوه‌ری ب خودئ ئینایه و دویکه‌فتنا ته کریسه، و تو -ئه‌ی عیسا- شاهده‌ییی بو مه بده کو مه ب ته‌وحیدئ و گوهداریی بو خو ته‌سلیمی خودئ کریسه، خودای بو مه باوه‌ری ب وی ئینا یا ته ژ ئنجیلی ه‌نارتی، و مه دویکه‌فتنا پیغه‌مبه‌ری ته عیسایی -سلاف لی بن- کریسه، قیجا تو مه بکه ژ وان یتن شاهده‌یی ب ته‌وحیدئ بو ته و ب پیغه‌مبه‌رینی بو پیغه‌مبه‌رتن ته داین، کو ئوممه‌تا موحه‌ممه‌دییه -سلاف لی بن- ئەوتن شاهده‌ییی بو پیغه‌مبه‌را ددهن کو وان دین گه‌هاندییه ملله‌تین خو.

عیسا.. و جوھی.. و حاکمی رۆمانی:

مه گوت: پشته‌ی مه‌مله‌که‌تا ئسرائیلییان نه‌مای و حوکمرانی ژ ده‌ستی وان ده‌رکه‌فتی، دوژمنین وان یتن سه‌نه‌مه‌په‌رتس ل سەر وان زالبوون، و ل وی ده‌می مه‌سیح -سلاف لی بن- بو وان هاتییه ه‌نارتن ئەو ده‌قه‌را ئەو لی دژیان -کو فلسطین بو- که‌فتبوو ژتر حوکمی ده‌وله‌تا رۆمانی، و ل وی ده‌می پیغه‌مبه‌رینییا عیسایی -سلاف لی بن- ده‌ست پی کری حاکمی ده‌قه‌را یه‌هودا و سامره (بیلاتس) بو^(١)، و گاڤا عیسایی -سلاف لی بن- گازییا خو د ناڤ ئسرائیلییان دا به‌لاڤکری، و جوھییان به‌رگرییا وی کری و باوه‌ری

(١) بیلاتسی ژ سالا (٢٦-٣٦) زایینی حوکم کربوو.

پئی نهئینای، همر ریکه‌کا جوهییان دیتی و پئی شه هاتی بۆ دوژمناتییا عیسایی وان ب کارئینا.. ل سهری وان بیبهختی و نه‌زماندریژی د دهر حه‌قا عیسایی و ده‌یکا وی دا کرن؛ دا نه‌و وی د چاڤئین خه‌لکی دا بشکئینن، و گاڤا وان دیتی گازییا عیسایی رۆژ بۆ رۆژی یا د ناڤ خه‌لکی دا به‌لاف دبت و خه‌لک یی دگه‌هنی رابوون حاکمئ رۆمانی ل خه‌طه‌را گازییا عیسایی ناگه‌هدارکر، و گاڤا وان دیتی حاکمئ رۆمانی چو پویته ب ڤئی مه‌سه‌لئ ناکه‌ت ده‌ست دانه بیبه‌ختییان و به‌لاڤکرنا دره‌وان ل سهر ناڤئ مه‌سیحی -سلاف لئ بن- و دژوارترین دره‌و یا کو وان ژ کیسئ عیسایی به‌لاڤکری و گه‌هانندییه حاکمئ رۆمانی نه‌و بوو وان گۆت: (یه‌سوع) مرۆڤه‌که لئ دگه‌پریتت خۆ بکه‌ته مه‌لکئ ئسرائیلییان و وان دژی ده‌وله‌تا رۆمانییان پراکه‌ت. و گاڤا مه‌سه‌له گه‌هشتیییه ڤی هه‌ددی حاکمئ رۆمانی نه‌شیا خۆ بی ده‌نگ بکه‌ت، له‌و وی بریار دا عیسا بیته‌گرتن، پشتی کو وی حوکمئ قناره‌کرنئ دانایه سهر!

بریارا گرتنا عیسایی:

ده‌مئ حاکمئ رۆمانی بریارا گرتنا عیسایی دای شورطه و ئیلچییین وی که‌فتنه ناڤ باژێرئ (به‌یتولمه‌قدسئ) و ل مه‌سیحی گه‌ریان دا وی ده‌سته‌سهر بکه‌ن و بۆ حاکمئ خۆ بیهن.. ﴿وَمَكْرُواْ وَمَكَرَ اللهُ وَاللّٰهُ خَيْرٌ الْمٰكِرِيْنَ﴾ (آل عمران: ۵۴) یه‌عنئ: نه‌وتن کافر بووین ژ ئسرائیلییان فیتلبازی و پیلان دژی عیسایی -سلاف لئ بن- گێران، و وان ڤیا وی بکوژن، و خودئ ڤیا وی ژ وان پرزگار بکه‌ت، و خودئ ژ هه‌می فیتلبازان چێتره.

عیسا -سلاف لئ بن- ب کارئ وان حه‌سیا له‌و وی خۆ ژ وان ڤه‌شارت و ژ جهه‌کی خۆ ڤه‌گوه‌سته جهه‌کئ دی، و ژ هه‌وارییین وی (هه‌قالین وی

یین نیزیک) پیښه تر کس ب جهی وی نه دکهفت، و پشستی ده مهکی
 ژ خوځه شارتن و لیتگه ریانی نهو ب سهر وی جهی هلبوون یی عیسایی
 -د گهل هندهک هه قالین خۆ- خو لی څه شارتی، و ههر چنده ترس ل سهر
 پیغه مبهری خودی عیسایی زنده بوو ژی به لی خودی ب رتکا وه حییی نهو
 پشتر استکر کو نهو دی وی ژ ده ستین وان رزگار کهت و ناهیلت نهو چو
 نه خوشییی بگه هیننی، خودی دبیت: ﴿ اِذْ قَالَ اللهُ لِيَعِيسَى ابْنِي مَرْيَمُ وَرَافِعَكَ اِلَيْكَ
 وَمُطَهِّرَكَ مِنَ الذِّمَنِ كَفَرُوا وَجَاعِلِ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثُمَّ اِلَيْكَ
 مَرْجِعُكُمْ فَاَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾ فَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَاَعَدَّ لَهُمْ
 عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَاَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
 فَيُوَفِّيهِمْ اُجْرَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾ ﴾ (آل عمران: ٥٥-٥٧) یه عنی: ده منی
 خودی گوتییه عیسایی: نهز دی ته ژ عهردی راکه م بیتی نه خوشییهک بگه هته
 ته، و دی ته -ب لهشی و رحی څه- ب نک خو څه بلندکهم، و دی ته ژ وان
 یین کافری ب ته کری رزگارکهم، و نهوین دویکهفتنا ته کری ئانه کو هاتینه
 سهر دینی ته و باوهری ب وی ئینای یا تو پی هاتی د دهرحه قا مزگینیدانا
 ب موحه ممدی -سلاف لی بن- و باوهری ب موحه ممدی -سلاف لی بن-
 ئینای پشستی هنارتنا وی و کار ب شریعتی وی کری، هتا رۆژا رابوونئ
 نهز دی وان ب سهر وان ئیخه یین باوهری ب پیغه مبهرینییا ته نه ئینای،
 پاشی زقرینا ههوه هه مییان ل رۆژا حسینی دی بو نک من بت، څیجا نهز
 دی حوکمی د ناقبه را ههوه دا کهم د وی تشتی دا یی هوبن تیدا ژتیک
 جودابوون ل دۆر مهسلا عیسایی -سلاف لی بن-، څیجا هندی نهون یین
 باوهری ب مهسیحی نه ئینای ژ جو هییان، یان نهو ژ حهددی وی بلندتر لی
 کری ژ فهلان، نهز دی وان ب عهزابهکا دژوار د دنیا یی دا عهزابهدهم:
 ب کوشتنی و ژیتاندنا مالی و برنا ملکی، و ل ناخره تی ب ناگری، و چو

پشته‌قانهک وان نابت عذابا خودی ژ وان پاشقه‌بیهت، و نه‌وین باوه‌ری ب خودی و پیغه‌مبه‌رین وی ئینای و کریرین چاک کرین، خودی جزای‌ خیرین وان ب تمامی دی ده‌تی بی کیم‌کرن. و خودی هه‌ز ژ زۆرداران ناکه‌ت. مه‌عنا: خودی پیغه‌مبه‌ری خو عیسا پشتراستکر کو نه‌و دی وی پارێزت، نه‌ به‌س هنده‌.. به‌لکی وی مزگینی ژی دا عیسایی کو دویکه‌فتیین وی یین خودان باوه‌ر دی د سه‌ر یین کافر را بن هه‌تا رۆژا قیامه‌تی.

چاوا نه‌و ب جهی عیسای که‌فتن؟

مه‌گۆت: پشته‌ ده‌مه‌کی ژ لیگه‌ریانی ئیلچییین حاکم رۆمانی ب وی جهی که‌فتن یی عیسایی و هنده‌ک هه‌قالین وی یین نیزی‌ک خو‌لی قه‌شارتی، و پسار ل قیری نه‌قه‌یه: نه‌ری چاوا نه‌و ب وی جهی که‌فتن یی عیسا لی؟ قورئان و هه‌دیس قی چهن‌دی بو مه‌ نا‌قه‌گتیرن، به‌لی ئنجیلین فه‌لان یین نوکه‌ قی سه‌ره‌اتییی ب به‌رفه‌هی بو مه‌ قه‌دگتیرن، و ل قیری نه‌م دی چهن‌ده‌کی ژ گۆتتین ئنجیلان قه‌گتیرین؛ دا پاشی به‌ری خو‌ بده‌ینی کانی چ راستی و نه‌راستی د قان گۆتنان دا هه‌نه‌.

هه‌ر چار ئنجیل رادگه‌هینن کو مه‌سیح د گه‌ل هه‌ر دوازه‌ شاگرده‌ییین خو -به‌ری بیته‌ گرتن ب ده‌مه‌کی- چوو‌بوونه (به‌یت عه‌نیا) ل رۆژه‌ه‌لاتا ئۆرشه‌لیمی، و ل ویری ژنه‌ک هات بینه‌کا خوش (قولانییه‌ک) یا به‌یای وئ زیده‌ گران ل عیسایی ره‌شاند، شاگرده‌ییین عیسایی ب قی چهن‌دی نه‌خوش بوو و گۆتته‌ ژنکی: بۆچی تو قی ده‌سته‌بردانی دکه‌ی؟ ئەف بیته‌ نه‌گه‌ر هاتبا فرۆتن و به‌یای وئ بو فه‌قیران هات‌بادان باشتر بوو؟^(۱) عیسایی خو‌ ل سه‌ر

(۱) برته‌: ئنجیل مه‌تتای ئیصاحا (۲۶)ئ، و ئنجیلا مه‌رقسی ئیصاحا (۱۴)ئ، و ئنجیلا لووقای ئیصاحا (۲۲)ئ، و ئنجیلا یووحه‌ننای ئیصاحا (۱۱)ئ.

گوټنا وان نه‌رازی کر و گوټه وان: بۆچی هوبن خو ژ کاری ژی ژنی بینته‌نگ دبینن؟ فه‌قیر هه‌می گاڤان دئی ل نک هه‌وه هه‌بن، به‌لی نه‌ز هه‌می گاڤان ل نک هه‌وه نابم.. ژی هه‌لو‌ستی مه‌سیحی بوو نه‌گه‌را هندئی دلئی شاگرده‌یین وی بمینت، له‌و ئیک ژ وان کو (یه‌هوذا‌یی ئسخریوټی) بوو، خو گه‌ه‌انده سه‌روکتین کاهنان و گوټه وان: نه‌گه‌ر نه‌ز یه‌سووعی نیشا هه‌وه بده‌م هوبن دئی چهن‌دئی دهنه‌ من؟ وان د گاڤی دا سیه‌ پارچه‌یین زیشی بو ده‌سنیشان‌کر، و ژ ژی گاڤی پتدا یه‌هوذا لی گه‌ریا ده‌لیقه‌یا خو ببینت دا نه‌و وی ته‌سلیمی جو‌هییان بکه‌ت^(۱).

شه‌قا عیسا هاتییه‌ گرتن!

ئنجیلین فه‌لان پتدا دچن و دبیرن: ل وی ده‌می^(۲) یه‌سووعی گوټه شاگرده‌یین خو: هوبن هه‌می نه‌ف شه‌قه دئی د من دا که‌قنه‌ شکی.. ئینا (بوترسی) گوټی: نه‌گه‌ر هه‌می د ته‌ دا بکه‌قنه‌ شکی نه‌ز ناکه‌قمه‌ شکی، یه‌سووعی به‌رسقا وی دا و گوټ: نه‌ز راستییی دئی بیژمه‌ ته: نه‌ف شه‌قه به‌ری دیکل بانگ بده‌ت تو سه‌ جارن دئی حاشاتییا من که‌ی.. پاشی یه‌سووع و شاگرده‌یین خو چوونه‌ ناف بیسانه‌کی، و وی گوټه وان: هوبن

(۱) فه‌له د ئنجیلین خو دا دبیرن: نه‌ف یه‌هوذا‌یه‌ خه‌زنه‌داری شاگرده‌یین یه‌سووعی بوو، و مرۆفه‌کئ دزیکه‌ر بوو (پرته‌ ئنجیلا لوقای: ۶/۱۲)؛ و ئنجیلا فه‌لان (پرته‌: ئنجیلا مرقسی: ۳۷-۳۵/۱۰) ناشکه‌را دکه‌ت کو نه‌و شاگرده‌یین گه‌ه‌شتینه‌ یه‌سووعی به‌ری وان لی بوو د مه‌مله‌که‌تا یه‌سووعی دا بینه‌ خودان مه‌نصین بلند، و گاڤا بو وان ناشکه‌را بوو کو مه‌مله‌که‌تا وی یا رووحیه‌ نه‌کو یا ماددییه‌ نه‌و توږه‌بون، و یه‌هوذا ئیک ژ وان بوو. مه‌عنا: نه‌زمان درژییین وان نه‌ ب تنی د ده‌ر حه‌قا پیغه‌مه‌ران دانه‌ به‌لکی د ده‌ر حه‌قا هه‌قالین وان ژی دانه‌.

(۲) ل ئیقارا وی شه‌قی یا عیسا تیدا هاتییه‌ گرتن.. (ئنجیلا مه‌تای نصحاحا ۲۶).

ل ڦيرئ روينن، حهتا ئەز بچمه وئرا هه نڤيژئ بکهم. و وی بوترس و ههردو کورپن زهبدی د گهل خو برن، و بيئتهنگی و خهما وی دهست پئ کر. وی گۆته وان: بو مرنئ ئەزئ خه مگينم، بميننه ل ڦيرئ و د گهل من بميننه هشیار. و پيچهکئ ئەو ژ وان دویرکهفت و چوو روپيئ خو دانا عهردی و نڤيژکر، و گۆت: بابؤ! ئەگەر چئ ببت بلا ئەف پەرداغه د سەر من را ببۆرت، بەلئ وهکی ته دڤيئ نه وهکی من دڤيئ. و ئەو زڤري نک شاگردهيان ديت ئەو هه می دنڤستينه، وی گۆته بوترسی: ئەڤه هۆسايه! هوين نهشیان سهعهتهکئ د گهل من بميننه هشیار؟ رابن نهنن؛ دا هوين نهکهڤنه جهرياندهکئ، رح یا چهلنگه بەلئ لهش يئ لاوازه.

جارهکا دی ئەو چوو نڤيژئ بکەت، و گۆت: بابؤ! ئەگەر چئ نهبت ئەز ژ ڤي پەرداغي ڤههخۆم، بلا ئەو بت یا ته دڤيئ. و ئەو زڤريه نک شاگردهيان، و ديت دیسا ئەو دنڤستينه؛ چونکی نڤرۆسکان چاڤين وان گران کريوون، وی ئەو هیلان و بو جارا سيبيئ زڤري دا نڤيژان بکەت، و ئەو ناخفتن دوباره کر، پاشی ئەو زڤري نک شاگردهيان خو -يئ نڤستي!- و گۆته وان: نوکه بننن و رحهت بين، دهم هات، و کورپ مړۆڤی دئ تهسليمی گونههکاران ئيئتهکرن، رابن دا بچين! نيئ ئەوی دئ من تهسليم کەت ئەڤه نيژیک بوو.

چاوا عيسا هاته گرتن؟!!

دهمئ وی ئەف ناخفتنه دگۆت يههوذا -کو ئيک ژ دووازه شاگردهيان بوو- و کۆمهکا بۆش یا چهکداران يئ کاهن و ريبهريئ ئسرائيليان هنارتين گههشته نک وی، و يههوذاي گۆتسو وان: ئەگەر ههوه ديت من ئيک

ماچی کر ئه و هه وى بگرن..^(۱) پاشى ئه و ب ژۆر كهفت و د گاشى دا ب نك يهسووعى هه چوو و سلاڤ دايسى و ماچى كر، يهسووعى گوتى: هه قال! بۆچى تول قيرى يى؟ هنگى ئه و كۆما چه كدار هات و يهسووع گرت، ئيك ژ وان يين كو د گهل يهسووعى -كو بوترس بوو- شيرى خو ئينادهر و دربهك دانا به نيبي سهرۆكى كاهنان گوهى وى برى، ئينا يهسووعى فه رمان لىكر كو ئه و شيرى خو بزقرينه د كافلانى دا.. و هنگى شاگرده بان هه ميبان ئه و هيتلا د دهستين وان دا و رهقين^(۲). و گاشا وان يهسووع گرتى وان ئه و بره نك سهرۆكى كاهنان ئه وى پسيار ژى كرى: تو مهسيحى؟ وى گوت: تو يى وه دبىژى! و هنگى ژنهكى شاهده يى ل سهر بوترسى دا كو ئه و ژى د گهل يهسووعى بوو، وان پسيارا قى چهندي ژ وى كر، وى سويند بو وان خوار كو نه ز قى زهلامى نانياسم..

راوهستانهكا رهخه يى:

بهرى ئه م بهرده واميبى ب سهرهاتيبا گرنا يهسووعى بدهين -وهكى ئنجيل هه دگيرت- مه راوهستانهكا رهخه يى د گهل قى پشكا مه هه گوهاستى

(۱) مهعنا: نه رين هاتين دا عيسايى بگرن، عيسا نه دنياسى، له و يههوودايى نه ف نيشانه بو وان دانابوو.

(۲) ئنجيلا يووحه ننايى ل قيرى سهرهاتيبى ب رهنگه كى جودا ژ هه سى ئنجيلين دى هه دگوهيتى، و دبىژت (۱/۱۸-۱۱): گاشا يههوودا و ئه و كۆما د گهل وى ب ژۆر كهفتين يهسووعى گۆته وان: هوين ل كى دگه ريتن؟ (مهعنا: يههوودا ب نك وى هه نه چوو و ئه و ماچى نه كر وهكى وى گۆتبه وان دى كه م) وان گۆتن: ل يهسووعى ناصرى وى گۆته وان: نه ز ئه و.. ئينا ئه و پاشپاشكى زقرين و كهفتنه عه ردى، و جاره كا دى يهسووعى گۆته وان: هوين ل كى دگه ريتن؟ وان گۆت: ل يهسووعى ناصرى، وى گۆته وان: نه زى دبىژمه هه وه نه زم ئه و، قيجا نه گه ر هه وه نه ز دقيم به تيلن دا نه فه بچن (مهعنا: حه واريين عيسايى هنگى ده ركه فتن و چوون، و نه ره قين وهكى ئنجيلا مه تتايى دبىژت).

ژ سهرهاتییی ههیه؛ دا راستییا مهسهلی بۆ مه ناشکهرا ببت. ل سهری دئی بیژین: مهسهلا بوون و گرتنا عیسایی -سلاڤ لی بن- دیرۆکی د ناف بهرپه‌رین خو دا نهه‌لگرییه، و ژ بلی ئنجیلین فه‌لان چو کتیبین دیرۆکی یین هه‌تا نوکه هاتینه دیتن به‌حسی (گرتن) و (کوشتنا) عیسایی -سلاڤ لی بن- ناکهن، تو دئی بیژی دیرۆکی کهسهک ب قی ناڤی نه‌نیاسییه!

و چونکی ژتده‌ری ئیکانه یی ئەف سهرهاتییه شه‌گتیری، کو ئنجیله، ب ره‌نگه‌کی علمی یی باوه‌ریتگری نه‌گه‌هشتییه مه^(۱) و قورئان -کیتابا خودایی یا ب ریکتین دورست گه‌هشتییه مه- ب به‌رفره‌هی ئەف سهرهاتییه بۆ مه نه‌قه‌گتیرایه و ب تنی نه‌نجام یی دایه مه، ئەم خو نه‌چار دینین کو دان و ستاندنی و هه‌قه‌برکرنی د ناقبه‌را ریوایه‌تین ئنجیلان دا بکه‌ین؛ دا بگه‌هینه نه‌نجامه‌کی دورست، و دان و ستاندنا مه ل سه‌ر فان خالان دئی یا لیکفه کری بت:

ئیک: قورئان ب ره‌نگه‌کی بنبرِ ناشکه‌را دکه‌ت کو جوهییان پیلان دژی عیسایی گپران به‌لی خودی سهرتیرا وان ل به‌ری دا و ئەوا وان قیای چی نه‌بوو؛ چونکی خودی ئەو ژ ناف وان راکر، و ب نک خو‌قه بلندکر، قورئان د ده‌ر هه‌قا وان دا دبیتژت: ﴿ قَبِمَا نَقُضِهِمْ مِثْلَهُمْ وَكُفِّرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بَغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ۝ وَيَكْفُرُهُمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَلْنَا عَظِيمًا ۝ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِن شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مَا

(۱) زانای فرهنسی یی نافدار دوکتۆر مۆزیس بۆکای کتیبیا خو (القرآن والتوراة والإنجیل والعلم) ل دۆر قی مهسه‌لی دانایه و نه‌نجامی ئەو گه‌هشتییه نه‌فه‌یه: ب هتیزترین ریوایه‌تا ته‌وراتی و ئنجیلی ژ لایی باوه‌ریتکرنا دیرۆکی ناگه‌ته لاوازترین ریوایه‌تا هه‌دیسه‌کا پیغه‌مبه‌ری ئیسلامی..

لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا أَتْبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٥﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٦﴾ (النساء: ١٥٥-١٥٨) یه‌منی: ژ بهر شکاندا وان بو په‌یمانان و کوفرا وان ب نایه‌تین خودی یین راست‌گویییا پیغه‌مبه‌رین وی ناشکرا دکه‌ت، و کوشتنا وان بو پیغه‌مبه‌ران ژ زورداری و ته‌عدایی، و گوتنا وان: دلین مه دپیچاینه لهو ئەم د گوتنا ته ناگه‌هین، و ئەو ب خو ژ بهر کوفرا وان خودی دلین وان یین خه‌تمکرین قیجا ئەو باوه‌رییی نائینن کیمه‌کا بی مفا تی نه‌بت، ژ بهر قی چهن‌دی مه له‌عنه‌ت ل وان کر. هه‌ر وه‌سا مه له‌عنه‌ت ل وان کر ژ بهر کوفر و بیبه‌ختییا وان ب دویش مه‌ریه‌می قه‌نای، و ئەو ژ وی چهن‌دی یا پاقریوو. و ژ بهر وی گوتنا وان ب ترانه‌کرن قه‌ گوتی: کو مه عیسا‌یی مه‌سیح کورئ مه‌ریه‌می پیغه‌مبه‌ری خودی بی کوشتی، و وان عیسا نه‌کوشتییه و نه هلاویستییه، به‌لکی وان زه‌لامه‌کی وه‌کی وی هلاویستبوو یا ژ وان قه ئەقه عیسا‌یه. و ئەوین دبیرن مه بی کوشتی ژ جوھیان، و ئەوین ئەو ته‌سلیم‌کری ژ فه‌لان، ئەو هه‌می د ده‌رحه‌قا وی دا ب گومان. و حیبه‌تینه، ژ بلی دویکه‌فتنا هنده‌ک هزاران چو زانین ل نک وان نبه، و ئەو د کوشتنا وی دا دپشتراست نینن، به‌لکی ب گومان.

مه‌عنا: قورئان خوانده‌قانی خو پشتراست دکه‌ت کو جوھیان عیسا نه‌گرتبوو و نه‌کوشتبوو - وه‌کی ئەو دبیرن- و جوھی و فه‌له پیکشه د قی مه‌سه‌لی دا ب گومان و حیبه‌تینه.

دو: ئنجیلین فه‌لان ب خو ژ د گه‌ل وی ده‌ستیقه‌دانئ ئەوا وان ل دویش دلئ خو تیدا کری، هیشتا هنده‌ک شوینخه‌رتوکتین راستیی تیدا ماینه، و ژ وان راستییان ئەوه کو به‌رگه‌ریانا جوھیان بو گرتنا عیسا‌یی ب شه‌قی بوو، و قورئان ناشکرا دکه‌ت کو ده‌می عیسا هاتییه بلندکرن ئەو بی نقستی بوو ده‌می دبیرت: ﴿إِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَىٰ- إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ﴾ (آل عمران:

٥٥) یه‌عنی: ده‌می خودی گوتیه عیسی: نه‌ز دئ ته ستینم و ته ب نک خو‌فه بلندکم، و دئ ته ژ وان یین کافری ب ته کری پاقر و پرگارکم.. و په‌یقا (متوفیک) ئەوا د نایه‌تی دا هاتی بارا پتر ژ زانایین قورناتی^(١) دبیرن: مه‌به‌ست پی نغانده، و پتر ژ جاره‌کی ئەف په‌یقه بو نغاندن د قورناتی دا هاتییه، وه‌کی: ﴿ وَهُوَ الَّذِي يَتَوَقَّعُكُمْ بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ ﴾ (الأنعام: ٦٠).

و ﴿ اللَّهُ يَتَوَقَّى الْأَنْفُسَ مِنْ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ﴾ (الزمر: ٤٢).

و پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- د ه‌دیه‌کا خو‌دا دبیرن: ((النوم أخو الموت)) خه‌و براین مرئییه^(٢).

مه‌عنا: ل ده‌می نکستنی خودی عیسا راکریو، و ئەگه‌ر هات و ئەف بو‌چوونه یا دورست بت هزر دئ بو‌هندی چت کو دبت گوتنا ئنجیلی یا دورست بت ده‌می فه‌دگیت کو ئەف سه‌ره‌اتییه ل دره‌نگی شه‌ف چیبووو.

سی: زانایین نیسلامی ب پشتراستی فه‌ پشته‌قانییا وی گوتنی نه‌کریه یا فه‌له د ئنجیلین خو‌دا دبیرن کو ه‌واریه‌کی عیسی ئیخباری لی دایه و ئەو دایه‌گرتن، به‌لکی ئەو هزر دکمن (باوه‌ری) و (عه‌داله‌تا) ه‌وارییان ه‌ی ژ هندی مزنتره کو ئیک ژ وان بو‌سیه‌ ده‌ره‌م‌ین زیقی پیغه‌مبه‌ری خودی یی وان ب دلی خو‌باوه‌ری پی ئینای بده‌ته‌گرتن دا بته‌کوشتن!

پشتی هنگی مه‌ه‌قی ه‌ی پسار بکه‌ین: ئەگه‌ر یه‌هو‌ذایی ه‌واری ئیخباری ل عیسی کریت و جه‌ی وی نیشا دوژمنین وی دابت، چاوا دئ

(١) وه‌کی نین که‌ئیر ژ ته‌فسیرا فی نایه‌تی دا فه‌دگوه‌یزت.

(٢) داره‌قوطني فه‌دگوه‌یزت.

عیسا بیژتی: (یا صاحب) نهی هه‌قال، ل وی ده‌می وی نهی نیشا کافران دای؟ و نهی دوازده کورسییین بو وان ل عسمانی هاتینه‌دانان دا نهی ل نک عیسایی ل سهر پروینن -وه‌کی ئنجیل دبیزت- کو مزگینی بو وان پی هاتبوو دان، دئی چ لی ئین؟ دئی بنه یازده، یان ئیک ژ وان دئی مینت قالا؟!

چار: نهوین هاتین دا عیسایی بگرن و بو حاکمی بیهن، عیسا نه‌دنیا‌سی، لهو وان شاگرده‌یه‌کی عیسایی د گهل خو بر دا نهی وی نیشا وان بدهت، وه‌کی ئنجیل شه‌دگیرت و مه‌به‌ری نوکه شه‌گیرای، و پشتی نهی چوینه وی جهی یی عیسا و هواریبین وی لی (مه‌تتا و مرقس و لوقا) دبیزن: یه‌هوذا چوو یه‌سووع ماچی کر؛ دا نهوین د گهل وی هاتین یه‌سووعی بنیاسن و بچن بگرن.. و وه‌سا چیبوو. و (یووحه‌ننا) دبیزت: نه‌خیر! گا‌فا یه‌هوذا‌ی یه‌سووع دیتی ره‌ق راه‌ستا و حیبه‌تی بوو.. هنگی یه‌سووع ب خو ب نک وان شه‌ چوو و گو‌ت: نه‌زم یه‌سووعی ناصری نه‌وی هوبن لی دگه‌ریین! نه‌ری کیژ ریوایه‌ت یا دورسته؟ ما نه‌شه نه‌ هه‌فدرییه د مه‌زترین مه‌سه‌لی دا؟

نه‌گه‌ر بیژین: ریوایه‌تا (مه‌تتای) و هه‌ردو هه‌قالین وی یا دورست بت تیبینیا مه‌ یا سیی یا بو‌ری دئی جهی خو‌گرت، و نه‌گه‌ر ریوایه‌تا (یووحه‌ننای) یا دورست بت دئی ژئی ئیته زانین کو تشته‌کی وه‌سا یی چیبوی کو یه‌هوذا د ئی مرۆفی دا یی کو دبیزت: نه‌ز یه‌سووعی ناصریمه، که‌فتبه‌ت گومانی، لهو سی جارن وی گو‌ت: نه‌ز یه‌سووعم، وان باوه‌ر نه‌کر، و یه‌هوذا نه‌چوو وی ماچی بکه‌ت دا ئیلچی بین وی بگرن.

پسیار ل قیری نه‌شه‌یه: نه‌ری نه‌و تشتی عه‌جیب یی چیبوی چ بوو؟

ب تنی د دست مه دا ههیه بیژین: خودی (شوپه) هاقیتته سهر
حهوارییهکی و ئهو وهکی عیسانی لی کر -وهکی قورئان دبیرت- و عیسا
ژ ناڤ وان راکر، و یههووذا ب فی چندی حسیا -دویر نینه ژ هژمارا وان
یا کیم زانیبت- لهو د جه- دا راوهستیا نهدا و نهستاند.

پینج: ننجیل ناشکهره دکهن کو بهری بته ئهو شهقا عیسا تیدا هاتییه
گرتن وی گوټوو ههقالین خو: هوبن ههمی ئهڤ شهقه دی د من دا کهڤنه
شکی، و گاڤا ههقالی وی یی ژ ههمیمان نیزیکتر بوترسی گوټییی: ئهگهر
ههمی د ته دا بکهڤنه شکی ئهز ناکهڤمه شکی، وی گوټی: هتا دبه سپیده
سی جارن تو دی د من دا کهڤیه شکی و دی حاشاتییا من کهی.. ئهری
ما ئهڤه نهیشانا هندیه کو موعجزهیهکا وهسا دی چی بت کو ههواری
-د گهل باوهرییا وان یا مهزن- دی کهڤنه شکی و باوهر ژ چاڤین خو ناکهن؟
شس: ژ گوټنا ننجیلی ناشکهره دبت کو حاکمی رۆمانی ب خو ژی
عیسا نهنیاسی، لهو دهمی ئیلچییا ئهو بریه نک وی گوټی: تویی
مهلکی جوھیان؟ یان: تویی زهلامی جهلیلی، وی گوټ: تو وه دبیرتی!
مهعنا: جوھی و رۆمانی ههردو د وی دا کهڤتوونه شکی و ئهو ب دورستی
نهنیاسی.

هفت: ل دور دووماهییا یههووذای یی خائین (ل دویف گوټنا ننجیلی)
کتیبین فیلان یین کهڤتینه ههڤدژیی، ننجیلا مهتتای دبیرت: پستی وی
یهسوع نیشا جوھیان دای ئهو پهشیمان بوو و ههر سیم- زیڤین وان
زڤراندنهڤه، بهلی وان ئهو زیڤ ژی وهرنهگرتن، لهو وی ئهو زیڤ هاقیتته بهر
وان و چوو خو خندقاند..^(۱) بهلی (أعمال الرسل)^(۱) ناشکهره دکهت کو ئهو

(۱) ننجیلا مهتتای: ۶-۳/۲۷.

ژ څی کارځی خو پشیمان نه بوو، و نهو زیځین وی ب خیانه تی وهرگرتین
نه هاقیتین بهلکی چوو بیستانهک بو خو پتی کری، و روژه کی ده می نهو د ناف
بیستانی دا نهو کفت و زکی وی دریا!!

ریکا نه خوشییان:

مه خسه دا مه پی نهو ریکه یا کافران عیسا -ل دویف هزرا ننجیلی- لن
بری هتا نهو گه هاندیبه وهریسی قناره کرنی.. و ل څیری ژی نهو دی گوتنا
ننجیلی ب کورتی څه گتیرین: دا بزاین کانی نهو چ دبیرتی.

خودانین ننجیلان دبیرتن: پستی وان یهسوع گرتی وان نهو بره مالا
(قه یافای) سهروکی کاهنان، و ل ویری مهحکه مه پی هاته کرن، و حوکم
ب کوشتنی ل سهر هاته دان، و ل ده می مهحکه می سهروکی کاهنان گوتی:
تویی مهسیح کوری خودی؟ وی گوت: تو وه دبیری!

پستی حوکم ب مرنی ل سهر وی هاتیبه دان وان تفکری و کولم و پین
لی دان، و ب ترانه څه گوتنی: بیژه مه نهی مهسیح کانی کی بوو ل ته دای؟
و گاڅا بوویه سپیده جوهییان یهسوع گرتدا و بر ته سلیمی بیلاتسی
کر.. بیلاتسی گوتی: تویی مهلکی جوهییان؟ وی گوت: تویی وه دبیری! و
هنگی کاهنان بیبهختین خو دژی وی ب ریز دکرن، و وی خو بی دهنگ
کروو، ئینا بیلاتسی گوتی: ما ته گوھ لی نابت نه څه پین چ شاهده بیی
ل سهر ته دهن؟ بهلی ههر وی دهی نه کر، لهو حاکم گلهک ژ وی
عه جیگر تی بوو..

پستی حوکم ب کوشتنی ل سهر وی هاتیبه دان لهشکهری نهو گرت و بره
ئاڅاهیی حوکمه تی، و ل ویری وان جلکین وی ژ بهرکرن و کراسه کی سور

کره بهر و دهستکهکئی ستریان وهکی تاجی چیکر و دانا سهر سهری، و دارهک کره د دهستی وی یی راستی دا و خو بو چه ماندن و گوتن: سلاش ئه ی مهلکی جوهییان! و تفکرئ، و دار ژئ ستاند و ل سهری دا، و پشتی تیر ترانه بو خو پی کرین وان ئه و کراس ژ بهرکر و جلکین وی کرنه بهر و بو هلاویستن بر.

پشتی ل سهر خاچی ژئ تیر ترانه پی هاتینه کرن، و پشتی نیقرویا ئه نییی ئه و هاته قناره کرن، پشتی وی ب دهنگهکی بلند کریه ههوار: خودایی من خودایی من بوچی ته نهز هیلام!

پشتی رحا وی هاتییهستاندن لهشی وی هاته قشارتن^(۱)، و پشتی قشارتنا وی ب سئ رۆژان، ل سپیدهیا ئیک شهنی ئه و ژ گورا خو رابوو و چوو عسمانی..

راوهستانهکا دی یا په خنهی:

ئهفه ب کورتی ریوایه تا ئنجیلی بوو بو کوشتن و هلاویستن و رابوونا عیسی، ئه و باوه رییا فهلاتییا ئه قرو هه می ل سهر رادوه ست، و پشتی مه ئه و قه گوهاستی دا بهرئ خو بدهینی کانی چ راستی بو ههیه..

ل قیرئ ژئ ئه م دی گوتنا خو ل سهر چند خالهکان لیکقه کهین:

(۱) قشارتنا وی ل وی جهی بوو یی ئه و لی هاتییه کوشتن، و چونکی جوهییان هزر ذکر نهوی هاتییه کوشتن عیسیه وان جهی قهرئ وی کره جهی گلنشی باژئری! و پشتی سیسد سالان ده می باژئر کفتیه دهستی فهلان وان کهنسهک ب ناخی (کنیسه القیامه) ل ویرئ نافاکر، و وان قیبا جوهییان (صخره) پتشفه کره جهی گلنشی باژئری.. و گاڤا باژئر کفتیه ژئر عداله تا ئیسلامی موسلمانان نهیلا کس ژ ههردو لایان جهین پیروز یین لای دی ب فان پیسه کاران بهرمینت، و دبیتن: عومهری ب خو ب لفکا کراسئ خو گلنشی ژ (صخرئ) قه مالی.

ٲٲك: ٲهكر مرؤف ٲسٲارٲ ژ فهلهٲهكى بكهٲ و بٲٲژٲٲ: بؤچٲ خودابٲ ههوه ٲهسوع ل سهر رهنگٲ مرؤفٲ هاته خواری و خو ب دهسٲٲن مرؤقان دا كوشتن؟ ٲٲكسهر ٲهو دٲ بٲٲژٲ: دا ٲهو گونهها مه ژ سهر مه راکهٲ..^(١) و ٲهكر بٲٲٲٲٲٲ: كٲژ گونههٲ؟ ٲهو دٲ بٲٲژٲ: ٲهو گونهها بابٲ مه ٲادهمٲ و دهٲكا مه ههواٲٲ كرى دهسٲ ژ وٲ دارٲ خواری ٲا خودٲ گوٲٲٲٲٲ: ژئ نهخوٲ؟

و ٲهكر ٲول ٲهرتووكا وان ٲا ٲٲرؤز بزقٲرى دٲ بٲٲٲٲٲٲ ٲهو ل جههكى^(٢) ب ٲاشكهراٲٲ دٲٲژن: ((ٲهو نهفسا خهلهٲٲٲٲ بكهٲ ٲهو دمٲٲ، كوٲر چوٲٲٲ ژ گونهها بابٲ ناهلكرٲ، و باب چوٲٲٲ ژ گونهها كوٲٲٲ ناهلكرٲ، باشٲٲا مرؤفٲ باش بو وٲٲه، و خرابٲٲا مرؤفٲ خراب ل سهر وٲٲه، قٲٲجا ٲهكر مرؤفٲ خراب ژ ههمٲ خهلهٲٲٲن خو ٲٲٲن وٲ كرىٲ زقٲرى، و فهرمانٲٲن من ٲاراسٲن، و دادٲ و كارٲ راسٲ كر ٲهو دٲ مٲٲٲه زٲٲدى و نامٲٲ..)).

ل جههكى دٲ^(٣) ههر ٲهف ٲهرتووكا (ٲٲرؤز!) قٲٲ گوٲٲا خو دههرفٲٲٲٲ دهسٲٲ دٲٲژٲٲ: ((ل سهر دهسٲٲٲ مرؤفهكى -كو ٲادهمه- گونهه ب سهر عالهسٲٲ دا هات، و ب هاتٲا گونههٲٲ مرن هات، و مرن ل سهر ههمٲ مرؤقان فهروو؛ چوٲكى ٲهو ههمٲ گونههكار بوون)) قٲٲجا ل شوٲنا خودٲ مه ههمٲٲٲان بمرٲٲٲ وٲ (كوٲٲٲ خو ٲهسوع) هنارت دا ٲهو ب دهسٲٲٲن مرؤقان بٲٲه كوشتن و ٲٲٲش مهقه بٲٲه قورٲان و گونههٲٲ ژ سهر مه راکهٲ^(٤).

(١) ٲٲجٲٲٲٲٲ وان ل ٲٲٲر ژ جههكى قٲٲ ٲهكرٲٲ بو كوشتن و هلاوٲسٲٲا عٲساٲٲ -سلاٲ لٲٲ بن- ددان.

(٢) ژ (سفر حزقٲال): ٢٠/١٨-٢١.

(٣) الرساله اٲٲ مؤمنٲ روما: ١٢/٥.

(٤) ٲٲفسٲر ٲٲٲبٲقٲ للكتاب المقدس، بٲ ٢٣٨٨.

ڦٽيجا نزال نڪ خودي کيڙ ڳونهه مهزنتره: ڪو ٺاڏهم ڙ ڊارهڪا بهحهشتي
 بخوت، يان ڙي مرؤف ڪوپي وي رهزيل ڪهن و بڪوڙن و بهلاويسن؟!
 دو: من گرتي مه باهر ڙ ڦي چيڦانوڪا بوري ڪر، چيڦانوڪا ڳونههڪاريا
 نفسي مرؤفي ڙ بهر ڳونهه ٺاڏهمي، ٺهري بوجي ٺهف ڳونههه ب ڪوشتنا
 هابيلي ڪوپي ٺاڏهمي رانهبوو، بوجي دي ب ڪوشتنا عيسايي رابت ٺهوي
 پشتي ٺاڏهمي ب هزاران سالان هاتي؟ ٺههه چ ڪوڪمهڪي ڦاڙيهه؟! و پشتي
 هنگي ٺههه چ عدالهته خودي دکهت ڳونههڪاري ب خو بهيلت و ٽيڪي دي
 يي پشتي وي ب هزاران سالان بيت پيش ڳونههه وي ڦه جزا بدهت؟

سي: مه دڦيت پسيار بڪهين: ٺهري ٺاڏهمي و حهوايي دهسي ڳونهه
 ڪري ٺهو ڙ ڳونههه خو پشهيمان بوون و توهڪر يان نه؟ ٺهگهه بيڙن: نه.. دي
 ڪتيا خو يا پيروز درهوين دهريخن، و ٺهگهه بيڙن: ٺه.. چو مهعنا بو ڪوشتن
 و هلاويستنا عيسايي نامينت: چونڪي دڦيت هنگي بيڙن: وي خو گوري
 ڳونهههڪا ڙي چووي ڪر!

چار: فهله دبيڙن: يهسوع ڙ دو تهبيعهتان يي پيڪهاتيهه: تهبيعهتي
 خودايي (لاهووتي) و تهبيعهتي مرؤفي (ناسووتي)، و دا ٺهو ڦي گرتي
 ل بهر مه ڦهڪهن ڪاتوليڪي دبيڙن: وهڪي تيڪهليا رحبي د گهل لهشي، و
 ٺهروڏوڪس دبيڙن: وهڪي تيڪهليا ٺاڦي د گهل ماستي.. و ٺهگهه تو بيڙيهه
 وان: ٺهري ٺهوي هاتيهه ڪوشتن کيڙ تهبيعهتي وي بوو؟ ٺهو دي بيڙن:
 تهبيعهتي وي يي ناسووتي بوو.

ٺهم دبيڙن: ٺهگهه راست بت ٺهو هاتبته ڪوشتن دڦيت ههردو تهبيعهتين
 وي هاتبته ڪوشتن و سهلبڪرن؛ چونڪي نهخوشي دهسي دگههته لهشي رح ڙي

پئی دئیشت و ئەو تشتی دگهته ئاقتی دگهته ماستی ژی.. و ئەقه یا
به‌عه‌قل نینه؛ چونکی ئەو خوداینییا مرۆف بشتی نه‌خوداینییه.

پینج: مه دقتت پساره‌کی بکه‌ین: ئەری کوشتنا مەسیحی ب دلێ وی
بوو یان نه؟

د ئنجیلی دا هاتییه کو به‌ری یه‌سووع بیته‌گرتن وی نفیژ دکر و دگۆت:
(بابۆ ئەگەر چی ببت بلا ئەف په‌رداغه د سەر من را ببۆرت))، و وی شه‌فتی
هه‌مییه‌ی ئەو یی غه‌مگین بوو و نه‌دشیا بنفت، و دگۆته شاگرده‌ییتن خو: بو
مرنی ئەزی خه‌مگین! مه‌عنا: ب دلێ وی نه‌بوو ئەو بیته‌گرتن، و د گهل
هندی ژی ئەو هاته‌گوشتن، قتیجا نزا چاوا ئەو دئ خودی بت؟ و ئەگەر
ب دلێ وی بت ئەو هاتبته‌گوشتن بوچی دئ جوھییان (یان یه‌هوودای)
تاوانبار که‌ین؟

شەش: ژ راستیین دیرۆکی یین ناشکه‌رایه کو فه‌له ب خۆل سیسه‌د
سالتین ئیکێ ژ دیرۆکا وان -و پشتی هنگی ژی- د مه‌سه‌لا کوشتن و
هلاویستنا عیسایی دا ل سەر ئیک بو‌چوونی نه‌بوون و گه‌له‌ک کۆم و
ده‌سه‌ک د ناڤ وان دا هه‌بوون دگۆتن: عیسا نه‌هاتییه کوشتن و هلاویستن.

(الاب فرنیسیس) دبیژت: ل سه‌دسالتین ئیکێ ده‌سه‌که‌ک د ناڤ فه‌لان
دا هه‌بوو دگۆتنی: (دۆسیت) وان دگۆت: عیسایی مەسیح نه‌هاتییه کوشتن
به‌لکی ئیکێ دی ل شوینا وی هاتبوو گرتن و کوشتن و ئەو بوو عه‌سمانی
یی هاتییه بلندکر.. و پشتی فه‌گێرانا قتی بو‌چوونی (الاب فرنیسیس) په‌خنی
لی دگرت!

گه‌له‌ک ده‌سه‌که‌کین دی ژی د ناڤ فه‌لان دا هه‌بوون باوه‌ری ب کوشتنا
مه‌سیحی نه‌دئینا، و کتیبین دیرۆکی ناڤین وان فه‌دگێرن، و گه‌له‌ک جارن

زانایتن دینیی فهلان ده مئی ره خنی ل (سهرداچوویان) دگرن نایتن وان دهسته کان شه دگوهیژن یین کو باوه ری ب صهلبکرنا مهسیحی نه دینا.

ئنجیلا (بهرنابایی) ژئی ئەوا فهلین ئەقرۆ باوه رییی پی نایتن ب ناشکه راییی باوه رییی ب خودایینی و کوشتن و صهلبکرنا عیسانی ناینت، و ئەو دبیترت: خودی هندهک ملیاکهت د ههوارا مهسیحی هنارتن و وان مهسیح بلندکره عسمانی سییی، و جوهییان مروّقه کئی دی یی وهکی مهسیحی (و ئەو دبیترت: ئەو مروّث یههوودا بوو) گرت و ئەو بر کوشت^(۱).

حهفت: باوه رییا صهلبکرنا (خودی) باوه رییه کا (وهئهنی)یه، بهری فهلان ل نک هندووک و چینییان هه بوو، هندوکان دگوت: کرشنا کورپی نه خری یی خوداوه ند فشنوی بوو، کرشنا هات و خو دا کوشتن دا گونه یین خه لکی ژئی بیهت، و (بوذییان) دگوت: بوذا خودی ژئی بوو و مروّث ژئی بوو، ئەو هات و خو کره قوریان دا خه لکی ژ گونه هان پاقر بکهت.. و ئەفه هندی دگهینت کو باوه رییا فهلان ب (خودایینی عیسانی) و (هلاویستن و خوگوزیکرنا وی) باوه رییه کا (وهئهنی)یه، و ب ریکا کافران یا هاتییه د ناڤ فهلان دا.

قورئان و دووماهییا عیسانی:

قورئان د دو جهان دا ب ناشکه راییی دبیترت کو عیسا -سلاڤ لئ بن- ب دهستین دوژمنین وی نه هاتییه گرتن و کوشتن وهکی ئسرائیلی هزر دکهن، بهلکی خودی ئەو -ب رهنگه کئی په رده در- ژ دهستین نه یارتین وی رزگارکر، بهلئ قورئانی ب به رفره هی نه گوتیه کانی خودی چاوا ئەو ژ دهستین وان رزگار کرییه، ب تنی ناشکه را دکهت کو ئەوین کوشتنا

(۱) ل دۆر بهرنابای و ئنجیلا وی پرتنه: پهرتووکا (المسیحیة) یا د. أحمد سلبی، بپ ۱۸۵-

عیسایى خواستی و کار بۆ کری د وی دا کهفتنه شکى و مهسهله ل بهر وان ئالۆز بوو، و خودى عهبدى خو عیسا بلندکره عهسمانى، قورئان دبیرت: ﴿وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾﴾ (النساء: ١٥٧-١٥٨) یهعنى: ژ بهر وى گوتنا وان ب ترانهکرن شه گوتى: کو مه عیسایى مەسیح کورئ مەریهەمى پیتغه مەبرى خودى یى کوشتى، و وان عیسا نه کوشتییه و نه هلاویستییه، بهلکى مهسهله ل بهر وان بهرزه بوویه، و ئەو هەمى د دەرەحەقا وى دا ب گومان و حیبه تینه، ژ بلى دویکهفتنا هندهک هزران چو زانین ل نک وان نینه، و ئەو د کوشتنا وى دا دپشتراست نینن، بهلکى ب گومانن. بهلکى خودى ئەو ب نک خو شه یى بلندکری، و ئەو ژ کافران یى پاقرکری، و خودى د ملکى خو دا یى زال بوویه، و د کار و ریتقه برنى دا یى کارینه جه بوویه.

و چونکى قورئان ل جههکى دى پهیفا (متوفیک) بهرى (ورافعک إلی) بۆ عیسایى ب کار دئینت ده مى دبیرت: ﴿إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ إِنِّي جَاعِلُكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ كَمَا كُنْتُ جَاعِلُكَ مِنَ الْمَوْتَدِينِ إِذْ نَسَخْتُ الْتَابُوتَ مِنْ قَبْلِكَ وَمَا كُنْتُ بِمُرْسِلِيكَ إِلَّا بِإِذْنِي وَتَوَكَّلْ عَلَيَّ وَلَا تَكْفُرْ لِي كَمَا كَفَرُوا لِي قَبْلَ ذَلِكَ وَإِنِّي جَاعِلُكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ كَمَا كُنْتُ جَاعِلُكَ مِنَ الْمَوْتَدِينِ إِذْ نَسَخْتُ الْتَابُوتَ مِنْ قَبْلِكَ وَمَا كُنْتُ بِمُرْسِلِيكَ إِلَّا بِإِذْنِي وَتَوَكَّلْ عَلَيَّ وَلَا تَكْفُرْ لِي كَمَا كَفَرُوا لِي قَبْلَ ذَلِكَ وَإِنِّي جَاعِلُكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ كَمَا كُنْتُ جَاعِلُكَ مِنَ الْمَوْتَدِينِ إِذْ نَسَخْتُ الْتَابُوتَ مِنْ قَبْلِكَ وَمَا كُنْتُ بِمُرْسِلِيكَ إِلَّا بِإِذْنِي وَتَوَكَّلْ عَلَيَّ وَلَا تَكْفُرْ لِي كَمَا كَفَرُوا لِي قَبْلَ ذَلِكَ﴾ (آل عمران: ٥٥) هندهک زانایین موسلمان بۆ هندی چوون کو عیسا یى مری مرنهکا تهبیعی، پاشی رحا وى بۆ عهسمانى یا هاتییه بلندکرن^(١)، بهلئى ئەف بۆچوونا هه یا د جهی خو دا نینه، و یا دورست ئەوه عیسا -سلاڤ لى بن- ب ساخى ب رح و لەش شه بۆ عهسمانى یى هاتییه بلندکرن، و ئەشه ئیک ژ وان

(١) ل دۆر قى هزر و بۆچوونى برتنه: کتیبیا (المسیحیة) یا د. أحمد شلبى، بپ ٣٧-٥٢.

موعجزه‌یانه یین خودی ب تایبته‌تی داینه وی.. و مه‌خسه د ب په‌یقا (متوفیک) وه‌کی به‌ری نوکه ژی مه‌ فه‌گتیرای نقاندنه، یه‌عنی: ده‌می‌ نه‌و هاتییه بلندکرن نه‌و یی‌ نفستی بوو. و ناشکهرایه کو ئیک ژ نیشانتین مه‌زن یین هاتنا رۆژا قیامه‌تی نه‌وه عیسا -سلاڤ لی‌ بن- ژ عه‌سمانی دی‌ ئیته خواری و نه‌و و (محمد المهدي) پیکفه دی‌ (ده‌ججالی) کوژن، و پشتی نه‌و ژییی خۆل عه‌ردی دپۆرینت دی‌ مرت مرنه‌کا ته‌بیعی^(۱).

ژیی عیسی و سالۆخه‌تین وی:

د قورئانی و هه‌دیسان دا نه‌هاتییه کانی عیسا پیغه‌مبه‌ر -سلاڤ لی‌ بن- ل سالا چه‌ندی هاتبوو سه‌ر دنیا‌یی و چه‌ند سالان ل دنیا‌یی مابوو، و کانی ژییی وی ل ده‌می نه‌و هاتییه بلندکرن چه‌ند بوو، و د ژیده‌رین فه‌لان یین نوی دا هاتییه کو بوونا عیسی -سلاڤ لی‌ بن- ل سالا پینجی یان شه‌شی به‌ری زایینی بوو، و ده‌ستپیکا خزمه‌تا وی (پیغه‌مبه‌رینیا وی) ل سالا (۲۶ یان ۲۷) ی بوو، و کوشتن و رابوونا وی ل سالا (۳۰) ی بوو^(۲). و نه‌گه‌ر نه‌ف دیروکه ددورست بن مه‌عنا: ده‌می عیسا هاتییه بلندکرن ژییی وی ل دۆریت (۳۵) سالیی بوو.

ژ هنده‌ک زانایین موسلمان دئیتته فه‌گوه‌استن کو ژییی عیسی ل ده‌می بلندکرنی (۳۳) بوو، و نه‌و دبیرن: پشتی عیسی ب پینج سالان ده‌یکا وی مه‌رم ل (۵۳) سالیی چوووو به‌ر دلۆفانیا خودی^(۳).

(۱) هه‌دیسین هاتنه‌ خواری عیسی ژ عه‌سمانی ل دووماهییا زه‌مانی بوخاری و موسلم فه‌دگوه‌یزن.

(۲) برینه: التفسیر التطبیقی للکتاب المقدس، بپ ۱۸۶۰-۱۸۶۱.

(۳) برینه: البداية والنهاية ۲/۹۴-۹۵.

ل دۆر سالۆخته تین عیسایی -سلاڤ لی بن- پیغه مبهری مه -سلاڤ لی بن- د چند حدیسه کان دا ناشکهره دکهت کو وی ل شهقا معراجی عیسا دیتبوو و نهو مروقه کی نافتنجی بوو ب بهژنا خو څه، نه یی کورت بوو نه یی دریز، و رهنگی وی یی سؤر بوو تو دا بیژی وی گاقی ژ سهرشوی دهرکه فتبوو، یی سهر خلهک بوو و ناڤ ملین وی دپان بوون..^(۱).

تهورات و مزگینیدانا ب موحه ممدی^(۲):

نهوین خو ب دویکهفتی بو عیسایی -سلاڤ لی بن- دزانن ل وی باورهینه کو پهرتوکا وان نهوا ب ناڅی (پهرتووکا پیروز) دئته ناسین بهحسی هژمارهکا سهرهاتیین دیرۆکی کریبه هیشتا نهو چی نهبووین، وهکی: سهرهاتییا (قوورش)ی و (بختنصر)ی و هژمارهکا سهرهاتیین دی.. و نهڤ چهنده ل بهر مه موسلمانان نه تشتهکی غریبه؛ چونکی مه باوهری ههیه کو نیک ژ بهرچاقتین نیشانین پیغه مبه رینیا پیغه مبه ران نهوه خودی وان ب هندهک سهرهاتیین دیرۆکی ناگهدار دکهت بهری چی ببن، بهلی پسیارا مه ژ وان نهڅهیه:

نهری کیتابا ههوه بهحسی پیغه مبهری ئیسلامی ژی -چ ب باشی بت چ ب خرابی- کریبه یان نه؟

نهگهر نهو بیژن: نه! نهم دی بیژن: نهری ما ستاندنا ئورشه لیمی چند سالهکان ژ لایی (قوورش)ی څه مهزنتره ژ ستاندنا وی و (مصر)ی و

(۱) بوخاری فان حدیسان فهدگوهتیت.

(۲) کتیهکا تایهت ب ناڅی (پهرتووکا پیروز و مزگینیدان ب هاتنا موحه ممدی سلاڤ لی بن) مه ههیه ل سالا ۲۰۱۲ هاتیوو چاپکرن.

گهلهک وهلاتین دی ژی ژ لایس تاگیرتین پیغهمه ری ئیسلامی شه؟ نه شه
ئیک...

یا دووی: قورئانا مه ل گهلهک جهان ئاشکهرا دکهت کو موسا و
عیسای هه دویمان -سلاٹ لی بن- مزگینی ب هاتنا پیغهمه ری ئیسلامی
یا دایه ئسرائیلییان و سؤزا ژ وان وهرگرتی کو هه جارهکا ئه پیغهمه ری بیت
ئهو ب دویف بکهئن و باوهرییی پی بینن، و دیروک ئاشکهرا دکهت کو
ل ده می هاتنا پیغهمه ری ئیسلامی جو هی و فهلان د ناقبهرا خو دا و د ناف
وان مللهتین ل دهو و بهرتین خو ژی دا، بهلاٹ دکر کو نیزیکه پیغهمه ری
بیته هنارتن.. پاشی پشتی ئه پیغهمه ری هاتی و وان باش زانی کو نه شه
ئهو پیغهمه ری وان خو بی دهنگ کر و کافری پی کر، و ئیدی نه گوئن:
نیزیکه پیغهمه ری بیت!!

مرؤف نه گه ل کیتابا ئسرائیلییان یا نوکه بزقیرت و د گهل وی
دهستیه دان و گوهرینتین بهردهوام یین هتا نه فرۆ ژی ئهو ل سه ر دکهن؛ دا
راستییی ل بهر خه لکی قه شتین به لی هیشتا شوینخه رتوکین فان مزگینیدانان
تیدا دئاشکه رانه، و ل قیرتی ئه م دی هندهک ده قین په رتوکا وان یا پیروژ
ل بهر چاٹ دانین بو هندی دا بزاین کو قورئان یا حق بو یه ده می گوئی:
پیغهمه ری ئیسلامی ب ناف و سالوخت د تهوراتی و ئنجیلی دا هاتییه ..

ل سه ری دی بیژن: (په رتوکا پیروژ) ب خو ئاشکهرا دکهت کو هه ردو
پیغهمه ری ئسرائیلییان یین مه زن ملله تی خو ئاگه هدار کرینه کو
پیغهمه ری یان مه له کووتا خودی -وه کی ئه دبیژن- دی ژ وان ئیته ستاندن
و بو ملله ته کی دی یی بیانی ئیته دان، ملله ته کی وه سا کو ژ ده رحه ق بیته ده ر
و کاری پی بکه ت.. بو نمونه:

۱- د (سفر التثنیة) دا (۱۵/۱۸) ئەف گۆتئا موسا پیتغه مبهری هاتییه: ((خودایی ته - و گۆتن بۆ ملله تیئ ئسرائیلییه- د نیقا برایتین ته دا - و برایتین ئسرائیلییان ئیسماعیلینه- پیتغه مبهره کی وه کی من دئ دانت^(۱))).

۲- د (سفر التثنیة) دا (۲۱-۱۷/۱۸) هاتییه موسا دبیتژت: ((خودئ گۆته من: د ناقبهرا برایتین ته دا پیتغه مبهره کی وه کی من - وه کی موسایی- ئەز دئ دانم هوین دئ گوهدارییا وی کهن..)) و ئەگەر ئەو بیتژن - وه کی دبیتژن- مهخسد ب وی پیتغه مبهری عیسا یه، دئ بیتژن: (سفر التثنیة ۱۰/۳۴) دبیتژت: پشتی موسایی چو پیتغه مبهرتین وه کی وی د ناف ئسرائیلییان دا رانه بووینه.

۳- د (انجیل متی) دا ۴۳/۲۱ ئەف گۆتئا عیسا یی -سلاڤ لی بن- هاتییه: ((لهو ئەز بۆ ههوه - و ئاخفتن بۆ ئسرائیلییانه- دبیتژم: هندی مهله کووتا خودییه دئ ژ ههوه ئیته ستاندن و ئەو بۆ ملله ته کی کاری ب بهرئ وی بکهت دئ ئیته دان)) و مه حهقی هه یه پسیارا شروقه کهرتین ئنجیلی بکهین: ئهرئ ئەو مللهت دئ کی بن؟

پشتی قئ دئ بیتژن: ل ده می هاتئا عیسا یی -سلاڤ لی بن- ئسرائیلی ل هیقییا سئ کهسان بوو: ئیلیائی، و مهسیحی، و پیتغه مبهری.. و ئەگەر یه حیا پیتغه مبهر یان یووحه ننا، ئیلیا بت وه کی ئنجیلا مه تتای ۱۴/۱۱ و ۱۳-۱۰/۱۷ دیار دکهت، و ئەگەر عیسا مهسیح بت وه کی ئنجیلا مه تتای

(۱) ب قئ رهنگی د چاپا (۱۹۹۰) دا هاتییه، و ده می خودانتین کیتابی زانی ئەفه بهحسئ پیتغه مبهری ئیسلامیه رابوون د چاپا (۱۹۹۲) دا (کتاب الحیاة) تحریفه کا ناشکرا ل سمر دهقی وی کر دا ب قئ رهنگی لی بیت: ((خودئ د ناف ههوه دا پیتغه مبهره کی وه کی من دئ دانت)) و تحریف ژ هندی ناشکرا تره مروّف تعلیقی ل سمر بدهت.

۱/۱ دبیثرت، نهری نھو پیغھمبهری دی، یی نسرائیلییان چاقھرتیی بۆ دکر
دئی کی بت؟

و (سفر التکوین) ۱۸/۱۷-۲۰ ناشکھرا دکھت کو ئیبراهیمی دوغایهک
بۆ کورئی ئیسماعیلی ژ خودئی کر، ئینا خودئی گوتئی: ((یا ته قیای بۆ
ئیسماعیلی من گوھ لی بوو، نھز دئی وی پیروز کم، دئی بهری ژ وی دھم و
دئی وی گھلھک بۆش کم، دوازده سھرۆک دئی وی بن و نھز دئی وی کھمه
نوممھتھکا مھزن)) و دھقا عبری یا تھوراتی دا هاتیبه: ((نھز دئی وی زئده
کم ب مادمادی)) و نھو پھیقا ل دووماھییی زارکنا عبریبه بۆ پھیقا
(موحممھد) یا عھرهبی^(۱).

د (سفر التثنیة) دا ۲/۳۳ هاتیبه، دبیثرت: ((خودئی ژ سینائی هات، و
ل ساعیری هاته هنداقی وان، و ل چیایی فارانی برسقی...)). د قئی پارچھیی
دا ئیشارهتھکا ناشکھرا بۆ پیغھمبهری ئیسلامی هاتیبهدان.. دھمی دبیثرت:
خودئی ژ سینائی هات، مھبھست پی دانا تھوراتیبه بۆ موسایی چونکی
سیناء نھو چیا بوو یی خودئی لی د گھل موسایی ناخفتی. و دھمی دبیثرت:
ل ساعیری هاته هنداقی وان، مھبھست پی دانا ئنجیلیتیبه بۆ عیسایی، ژ بهر
کو (ساعیر) ناقی وی چیا به یی دکھفتیته نیزیکی بازتری (الناصره) نھو

(۱) قورئان ژی د (سورة البقرة) دا ئایهتین (۱۲۷-۱۲۹) ناشکھرا دکھت کو ئیبراهیمی دوغای
ژ خودئی کرن کو نھو پیغھمبهرکی د ناھ دووندهھا ئیسماعیلی دا بهنیرت. ژ لایهکن دی فه
ھندھک زانایین جوھیان پشتی موسلمان بووین -وهکی سھیدا رحمت الله الھندی دبیثرت-
وان ب خۆ دیارکر کو نھقی بهحسی وی هاتیبهکرن ژ موحممھدی پیغھتر کھستی دی نینه؛
چونکی حسبیا نھجھدی یا پھیقا (بمادما) ھندی یا ناقی (محمد) یبه کو (۹۲)ھ، ھمر
وھسا حسبیا پھیقا (لغوی غدول) ژی نھوا د زمانی وان دا برامبر: (لشعب کبیر) هاتی
(۹۲)ھ!

جهتی عیسا لی بووی، و دهمی دبیترت: ل چیاپی فارانی برسقی، مبهست
پی دانا قورنائیه بو موحه ممدی -سلاف لی بن- چونکی (فاران) ناچی وی
چیاپه نهوی دکهفته ب رهخ باژیری مهکههی فه، نهو جهتی ئیکه مین جار
قورنان لی هاتییه خورای!

ل جههکی دی ژی بهحسی فارانی و نهوی دی ژ فارانی رابت د تهوراتی
دا هاتییه کرن، د (سفر حقوق) دا ۳/۳-۶ هاتییه: ((خودی ژ تیمانی، و
د هندک چاپان دا: ژ نه دوومی، هاتییه و نهوی پیروز (القدوس) ژ چیاپی
فارانی هات، مهزنییا وی عهسمان فهگرت، و عهد ژ تمسیحا وی تژی
بوو...)).

کانی چاوا پهرتوکا وان یا پیروز ب ناشکه رای بهرچا دکهت کو
مهله کوتا خودی -یان پیغهمبه رینی- دی ژ سرائیلیان ئیته ستانن و بو
ملله تهکی دی دی ئیته دان، و هسا نهو دیار دکهت کو دهسه لاتداریا دنیاپی
ژی دی ژ وان ئیته ستانن وهکی د (سفر التکون) دا ۱۰/۴۹ ژ کیس
دهقی یه عقووبی -سرائیلی- ب خو هاتی: ((کاشوی فه رمانداریپی
ژ یه هوذای نائیته ستانن.. هتا شیلون نه ئیت...)). مهعنا: نهگر شیلون
هات نهو کاشوی فه رمانداریپی دی ژ وان ئیته.

پسیار ل قیری دی نه فه بت: نه ری شیلون کییه؟ و سالوخته تین وی چنه؟
د چاپا سالا (۱۸۱۱ ز) دا ژ تهوراتی ل شوینا په یفا شیلون ب عه ره بی
دبیترت: ((الذي هو له و إليه تجتمع الشعوب)) و د چاپا سالا (۱۸۴۴) دا
نهو ب فی رهنگییه: ((الذي له الكل و إياه تنتظر الأمم)) و د چاپا سالا

(۱۹۹۲) دا په‌یقا (شیلوه) هاتییه، و د شروقه‌کرنا وی دا گوتیه: (معناه: من له الأمر) (۱۱).

ژ فان پارچه‌یتین هلبژارتی دئیتته زانین کوئو شیلونتی دئی ل پاشه‌روژئی ئیت و دووماهییا فرماندارییا یه‌هوذایی دئی ل سهر دهستی وی بت، نه‌ف کسه ژ سالوخه‌تین وییه: ههمی دئی بو وی بت، و ملله‌تی ئسرائیلی و گه‌له‌ک ملله‌تین دی ژئی دئی چاقه‌پیتی وی بن و که‌قنه ژیر دهستی وی و دئی ل نک وی کوم بن.. و نه‌ف سالوخه‌ته ههمی ب تنی ل نک پیغه‌مبه‌ری ئیسلامی -سلاف لی بن- هه‌بوون، پشتی هاتنا وی ده‌سه‌لاتداری -یا دینی و یا دنیا‌یی ژئی- ژ ئسرائیلیان هاته وهرگرتن، و ب تنی ئه‌و بووه یی هنارتیتین گه‌له‌ک ملله‌تان ل نک کوم بووین، و باوهری پی ئینای و گوهدارییا وی کری.

و د (سفر إشعیا) یی دا ۱۳/۲۱-۱۷ ب ره‌نگه‌کی وه‌کی رۆژا خزیرانی ئاشکه‌را به‌حسی پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- دئیتسه‌کرن ده‌می دبیژرت: ((وه‌حیه‌ک ژ لایی وه‌لاتی عه‌ره‌بان: نه‌ی کاروانین دادانیان ب شه‌ف هوین دئی ل صحرایتین وه‌لاتی عه‌ره‌بان مینن، قیجا هوین -نه‌ی خه‌لکی ته‌یمائی- ئاقتی بو یی تیمنی بینن، و ب نانی پیشوازیی ل وان بکه‌ن بیتن ره‌قین؛ چونکی ئه‌و ژ شیرئ رويسکری و کفانی شداندی و ژ به‌ر گه‌رمییا شه‌ری بیتن ره‌قین، چونکی نه‌فه ئه‌وه یا خودی گوتیه من: د ساله‌کی دا یا وه‌کی سالا کرت‌گرتیه‌کی ههمی مه‌زنییا قیداری دئی پویج بت، و تیرها‌قیزین زیره‌ک ژ دوونده‌ها قیداری دئی کیم بن...)).

(۱) خودانتین کتیب (التفسیر التطبیقی للکتاب المقدس) د شهرحاً په‌یقا شیلوه دا دبیژن: تیگه‌شتنا ئی پارچه‌یی یا ب زه‌حمته، دبت شیلوه نا‌قه‌کی دی یی مسیای بت.. هتد.

ئەقە بەحسە مشەختبونا پئغەمبەرى -سلاف لى بن- و ھەقالتىن ويە
 ژ مەكھەى بۆ وەلاتى تەيمانى و ب دورستى بۆ باژتېرى (يەثرىن)، و خەلكى
 تەيمانى (ئەوس و خەزرجىنە) ئەوتىن د ھەوارا مشەختىيان ھاتىن و ئەو
 د ناف خۆ دا ھەواندىن، و ناشكەرايە كول شەفا پئغەمبەر -سلاف لى بن-
 ژ مال دەرکەفتى و مشەختبوى قورەيشىيان (نەقىيىن قىدارى كورپى
 ئىسماعىلى) شىرتىن خۆ بۆ وى رويس كرىون و ل بەر دەرگەھى مالا وى
 راوہستابوون، و پشتى ئەو گەھشتىيە مەدىنى ب سالەكى ئەو د شەرەكى دا
 (كو شەرپى بەدرى بوو) ب سەر قوريشىيان كەفت و ھەفتى زەلام ژ وان
 كوشتن و ب قى چەندى مەزنىيا قورەيشىيان د چاقتىن ەرەبان دا شكەست،
 و ھژمارا شەرکەرتىن وان كىمبوو.. ئەرى ژ قى زىدەتر ما ھەوجەيە مرؤف
 دەلىلەكى دى بىنت؟

ھەر د (سفر إشعيا) يى دا ۱۰/۴۲-۱۳ ھاتىيە: ((سترانەكا نوى بۆ
 خودى بستىرىن، گەلى رىقنگان ل نىقا دەريايان و گەلى خەلكى گزىرتان
 ل ھەمى لايتىن ەردى تەسبىحا وى بكن، و صەحرا و باژتېرىن وى و وەلاتى
 قىدارى يى ئاڧا بلا ب ناڧى وى گازى بكن، خەلكى سالەى بلا ب كەيف
 سترانان بستىرىن و ل سەر كۆپىن چىايان بلا ب ناڧى وى گازى بكن، و بلا
 ئەو خودى مەزن بكن و ھەمدا وى ل گزىرتان بەلاڧكەن، خودى وەكى
 جەببارەكى ئاشكەرا دبت.. ھىزا وى بەرانبەر دوژمنان ئاشكەرا دبت)).

و وەلاتى قىدارى ئەو جەھ يى قورەيشى لى دژيان، و خەلكى (سالەى)
 يان (سەلەى) خەلكى مەدىنىنە، ئەوس و خەزرجى؛ چونكى سەلە ئەو
 چىايە يى ل تەنشت مەدىنى، و (سترانا نوى) يا ئەف مرؤقە ل سەر چىيا و
 جەپىن بلند بۆ مەزنىيا خودى دبستىرىن و ل دنيايى ھەمىيى دەنگ شەددەت
 بانگى ئىسلامىيە.

د (سفر دانیال) ی ژی دا ۴۰/۲-۴۵ نیشاره ته کا ناشکهر ا بو نوممه تا
 ئیسلامی هاتییه ده می دانیال پیغه ممبر خهونا پادشاه (نبوخوذناصر) ی بو
 وی مهنا دکهت، دانیال بهحسب مهمله که ته کا مهزن دکهت کو دی پهیدا بت
 و دنیایی ئیخته ژیر دهستی خو و دووماهییا مهمله که تا سرائیلیان دی
 ل سهر دهستی وان بت، و دانیالی ب رهنگه کتی بهرفرهه سالوخته تین قتی
 مهمله که تی (مهمله که تا چاری) داینه و ههر چهنده وی ب ناشکهر ا گوئییه:
 نهف مهمله که ته دی ب دهستین نهقییتین قیداری - کورپی ئیسماعیلی و
 باپیری قوره شییان- ئیته دامه زانندن^(۱) بهلی د گهل هندو ژی جوھی و فهله
 ژ بیفامی دبیژن: نهف مهمله که ته دی یا سرائیلی بت!

تنجیل و مزگینیدانا ب موحه ممدی:

مهخسه دا مه پی نهو تنجیلین ته حریف کرینه یین نوکه فهله باوره یی پی
 دینن، و هزر دکمن نهو وهیا خودینه، چونکی ناشکهرایه کو مزگینیدانا
 ب پیغه مبرئ ئیسلامی د شان تنجیلان ژی دا هدییه، ههر چهنده خودانین
 وان گهلهک بزاف کرینه کو وان جهان ب ئیکجاری بیننده ر یان ژی هندهک

(۱) زانایین موسلمان یین بمرئ، وهکی (ابن تیمیه) ی و (ابن القیم) ی ده می مزگینییا
 دانیالی هه دگوهیزن دبیژن: د پرتووکا دانیالی دا هاتییه کو نهف مهمله که ته دی ب دهستین
 قیداریان ئیته نافاکرن.. بهلی د چاپین نوکه دا ژ پرتووکا دانیالی چو بهحسب قیداریان
 نهاتییه. لهو نم دبیژن: پشتی زانایین موسلمانان نهف راستییه دیارگری باوره یی کمرین
 پرتووکا پیروز نهف چهنده یا ژ پرتووکا دانیالی ئینایه ده ر و هاقتی دا قتی راستی ل بمر
 خه لکی بمرزه کم چونکی نهف کاره یی ژ وان دوبر نینه، بمرئ خو بده چاپا (۱۹۹۰) ی و
 چاپا (۱۹۹۲) ی ژ پرتووکا وان یا پیروز دی بینی هندهک تشت د چاپا (۱۹۹۰) دا یین
 هاتین د چاپا (۱۹۹۲) دا نینن، ژ لایه کتی دی فه نهگمر نهف گوته د پرتووکا دانیالی دا
 نمبا ده می زانایین موسلمان پرتووکین خو دانان، دقیا وان بمرسقا زانایین موسلمان دابا
 و گوته بان: هوین هندهک تشتان ژ پرتووکا مه دغه گوهیزن نهو تیدا نینن.

گوهورینین وه سال سهر بکمن کو معنایا وان یا دورست ل بهر خهلکی بهرزه بیت، و گرفتاریا مهزن ئهوه دانهیین فان ئنجیلان ب زمانئ وان یئ ئهصلی نهماینه، و کهفنترین دانه ئهون یئین کو بو زمانئ یونانی هاتینه وهرگیران.. و د گهل هندئ ژئ ئه دبیژین: مزگینیدانا ب (موحه ممه دی) -سلاف لی بن- د فان ئنجیلان دا تشته کئ زنده ئاشکه رایه^(۱).

د پتر ژ جهه کی دا ژ ئنجیلان و ب تایبهت ژ ئنجیلا یووحه ننای هاتییه کو عیسیایئ مهسیح -سلاف لی بن- یئ گوئییه شاگرده یئین خو: ئه گهر هوبن گوئی خو بدهنه من ئهز دئ ژ بابئ خو خوازم کو پشتی من ئهو ئیکئ دی بو ههوه بهنیرت دا د گهل ههوه بت و گوئنا خودئ هه مییئ نیشا ههوه بدهت..

د چاپا سالا (۱۸۲۱ ز) و سالا (۱۸۳۱ ز) دا -وه کی خودانئ پهرتووکا (اظهار الحق) قهده گوئیت- ژ ئنجیلا یووحه ننای ۱۷-۱۵/۱۴ هاتییه: ((ئه گهر ههوه ئهز دقیم شیره تئین من ژ بهر بکمن و ئهز دئ ژ بابئ خوازم کو فارقلیته کئ دی بدهته ههوه دا ههتا ههتایی د گهل ههوه بت، جانی راستیی یئ کو خهلک نه شئین قه بویل کمن)).

و د چاپئ نوی یئین قئ ئنجیلی دا په یقا فارقلیط یا هاتییه قه گهاستن بو (المعزی) یان (المعین) ئانکو: هاریکار، و د ئیصحاا (۱۵) ژئ دا هژمارا (۲۶) هه ژ ئنجیلا یووحه ننای به حسی قئ فارقلیتی یئ هاتییه کرن

(۱) ل قئیرج دقیت زه حمت و بزافا وان زانایئین فهلان یئین کو پشتی هنگی موسلمان بووین نمئیته ژبیرکرن د مهجالی ئاشکه راکرنا وان دهقان دا یئین به حسی پیغه مبهری تئیدا هاتی، و شاره زاییا وان د زمان و رامانئین ئنجیلی دا وان هئژای قئ کاری دکت.

و عیسا -سلاڤ لی بن- دبیت: (چی گاڤا ٺهو فارقلیط هات^(۱) یی کو ٺهز
دئی بو ههوه ژ نک بابی خو هنیتم ٺهو دئی شاهده یی بو من دهت))

د نیصحا (۱۶) دا هژمارا (۷-۱۰) عیسا دبیت: ((بهلی ٺهز
راستییی بو ههوه دبیت: بو ههوه چیتره ٺهز بچم؛ چونکی ٺهگر ٺهز نهچم
فارقلیط نائیت، بهلی ٺهگر ٺهز چووم ٺهز دئی وی بو ههوه هنیتم، و چی
گاڤا ٺهو هات ٺهو دئی خه لکی سهره گونه هی پاشقه بهت...)).

ل څیری مه ماف ههیه پسیاری بکهین: ٺهری ٺهو (فارقلیط) عیسا
بهس ژئی دکهت کییه؟

بو بهرسف دئی بیژین: هندي په یقا (فارقلیطه) په یقه کا یونانییه بهرامبر
وی په یقه کا دی یا عبری د ٺنجیلی دا هه بو؛ و ناشکه رایه هندي زمانئ
مهسیحییه عبری بو نه کو یونانی، و ٺهف په یقه ژ لایئ وه رگیترن ٺنجیلی
یین یونانی قه یا هاتییه هلبزارتن، و ده می ٺهم بهری خو ددهینه رامانا قئ
په یقی د زمانئ یونانی دا دئی ٺیک ژ دو یان بینین:

یان ٺهو ژ په یقا (بیرقلوطوس) یا هاتییه وه رگرتن، و ٺهف په یقه سه دا
سه د دکهفته بهرانبر (أحمد) یا عه ره بی!

یان ژئی ٺهو ژ (بارقلی طووس) یا هاتییه وه رگرتن و ٺهو ب رامانا
(المعین) یان (المعزي) یان (الوکیل) د زمانئ عه ره بی دا دئیت، و هتا
باوه ر پیکه رتن ٺنجیلی قئ مزگینیدانا گه لک ناشکه را ب هاتنا موحه ممدی
-سلاڤ لی بن- ل بهر خه لکی قه شیرن وان ٺحیمالا دویئ ب تنئ هلبزارت

(۱) د هندک چاپتن کهفن یین ٺنجیلی دا ل څی جهی هاتییه: (فلو قد جاء المنحمن الذی
یرسله الله إلیکم...) و په یقا منحمن د سریانیی دا ب دورستی دکهفته بهرانبر:

موحه ممد.

و هەر خۆ د ئحتیمالا ئیکێ نهگههاند! بۆچی؟ دا کهس هزر نهکەت عیسانی
یێ گۆتی: (أحمد) پشتی من دئ ئیت!!

و ژ بلی هندی کانی پهیقا (فارقلیط) ژ چ هاتییه وهرگرتن پسارهک خۆ
هلدئیتخت: ئهري ئهف کهسه یێ مهسیح دبیترت: ههتا ئهز نهچم نهو نائیت،
کییه؟

زانایین فهلان د بهرسقی دا دبیترن: ئهو (معین - هاریکار) ئهو رحه یا
کو ب سهر شاگردهیتن مهسیحی دا هاتی پشتی وی، یان ژ ی ههما مهسیح
ب خۆیه چونکی پشتی کافران ئهو قهشارتی ئهو جارهکا دی رابووته.

بهلی بۆ ههر کهسی شارهزا دیار دبت کو ئهف بهرسقا وان ب دورستی
رهقینهکا کرته ژ راستیی: چونکی ئهگهر مهبهست ب وی کهسی عیسا با
یان (روح القدس) با، پیتقی نهبوو مهسیح هنده داخوای ژ شاگردهیتن خۆ
بکهت کو ئهو باوهریی پێ بینن؛ چونکی نه یا بهرعهقله ههقالین وی
باوهریی پێ نهئین.. ژ لایهکی دی قه دهمی (یهسووع) دبیترت: ئهو دئ
شاهدهیی بۆ من دهت، ژ قی دئیتته زانین کو ئهو نه یهسووعه چونکی چو
مهعنا بۆ هندی نینه ئهو ب خۆ شاهدهیی بۆ خۆ بدهت!

ههر وهسا دهمی ئهو دبیترت: ئهو دئ خهلکی پاشقهبهت و گهفی ل وان
کهت سهرا گونهها وان کو وان باوهری ب من نهئینای.. ئهقه ب دورستی
ل سهر موحه ممدی -سلاف لی بن- و ئوممهتا ئیسلامی ب جه- دئیت؛
چونکی وان ب دورستی (تهویخا) خهلکی کر نهخاسمه جوهییتن بی باوهر
ژ بهر نهباوهری ئینانا وان ب عیسا پیغه مبهری.

و د ئنجیلا لوقای دا ۱۴/۲ هاتییه: ((المجد لله في الأعالي و على
الأرض السلام و بالناس المسرة)) و ل دۆر قی پارچهیی ژ ئنجیلی زانایین

فهلان یی مهزن دیفید بنجامین کلدانی، نهوی پستی موسلمان بووی ناقتی خو کریمه عبد الأحد داود^(۱) دبیرت: زانایتن فهلان ژ قهستا نهف پارچه یا ننجیلی خهلهت یا وهرگتیرایه عهده بییی و وهرگتیرانا دورست نهفهیه: ((الحمد لله في الأعالي، وعلى الأرض إسلام و للناس أحمد)) چونکی دانه یا سربانی یا کهفن دا ل شوینا په یفا (السلام) په یفا (أیرینی) هاتییه، و ل شوینا په یفا (المسرة) په یفا (أیودکیا) هاتییه، و ژ لایق زمانی فه په یفا (إسلام) پتر دکهفته بهرانبهر په یفا (أیرینی)، و په یفا (أحمد) ب دورستی دکهفته بهرانبهر (أیودکیا) نهکو (المسرة)؛ چونکی بو (المسرة) د سربانییین دا په یفا (ثلیمیا) دئیته گوتن.

دویکهفتیین عیسی پستی وی:

دا کو دیروکا دویکهفتیین عیسی -نهوین خو ب وی نا ف دکهن- بو مه روهن و ناشکهره ببت نم دئ دیروکا وان ل سهر سئ قویناغان لیکنه کهین...^(۲)

قویناغا ئیکتی: ژ ده می عیسی -سلاف لی بن- هه تا سالا (۳۲۵ ز)

ده می مهسیحیهت بوویه دینی ره می یی دهوله تا رومانی.

(۱) پستی نهو موسلمان بووی وی چند کتیبهک ل دؤر وان مزگینیان نشیسن یین کو د تهوراتی و ننجیلی دا هاتین ل دؤر پیغه مبرئ نیسلامی، ژ وان کتیبان: محمد فی الکتاب المقدس.

(۲) بو بهرچا فکرنه دیروکا فهلان مه مفا ژ گلهک پهرتووکین کهفن و نوی دیتییه ژ وان: (الجواب الصحيح لمن بدل دين المسيح) یا (شیخ الإسلام ابن تیمیه)، و (البدایة والنهاية) یا (ابن کثیر)، و (محاضرات فی النصرانية) یا (محمد أبو زهره)، و (المسیحیه) یا (د. أحمد شلبي) و گلهکتین دی.

دهمى عيسا پيغه مبهري -سلاف لى بن- بو جارا نيكي ل فلسطينى
 گازيا خو به لاقري هژماره كا مهزن ژ ملله تى وى يى ئسرائيلى -نهوتن
 دگوتن: نم دوپكه فتيين موسايينه- بهرگريا وى كر، و ل ده مى وان
 هه قركى د گهل پيغه مبهري خودى دكر گه لك جاران وان هاريكاري
 ژ رومانىيئن صه نه مپه رتس دژى وى دخواست.. و ئه بو دووماهيى وان
 حاكمى ده قه رى يى روماني پالدا كو ئه عيسايى بگرت و بكوژت، وهكى
 بوژى د گهل مه.

و ل ده مى عيسا هاتى ل ده قه را شامى ئه وا دكه فته ژتر ده سه په لاتداریيا
 ده وله تا رومى دو دين هه بوون: صه نه مپه رتسى، و ئه قه دينى ده وله تى بوو، و
 جوھيياتى و ئه قه دينى ئسرائيلىيان بوو، و پشتى عيسا هاتى و چووى
 دينه كى دى ژى پيدا بوو و ب ناقي وى ب خو هاته ناسين، و چونكى
 (مهسيحيهت) ئه دينى نوى هاتى ل دلى جوھييتن سهر داچووى نه ده ات، و
 پى نه قيت ل دلى رومانىيئن صه نه مپه رتس ژى نه ده ات، ئه هه ردو (جوھى
 و صه نه مپه رتس) دژى گازيا عيسايى بوونه نيك قولپ..^(۱)

ل سهر ده مى قه يصه رى رومى (اغسطسى) عيسا پيغه مبهري -سلاف لى
 بن- هاتبوو سهر دنيايى، و ل سهر ده مى كورپ وى (طيباريووسى) وى
 ده ست ب به لاقرنا گازيا خو كر بوو.. و دير و كنجيسى قبطى سه عيدى كورپ
 به طريقي دبى ژت: واليى رومىيان ل وه لاتى يه هوذاي -كو پشكهك
 ژ فلسطينى بوو- كاغه زهك بو طيباريووسى قه يصه ر هنارت و تيدا به حسى
 مه سىحى و گازيا وى كر، قه يصه رى دل تى هه بوو باوه رييى پى بينت به لى

(۱) ئه قه عدده تى جوھييان يى هه ر و هه ره، گاڤا پيغه مبهري ئيسلامى ژى هاتى وان دژى وى
 ده ستين خو كرنه د ناڤ ده ستين عمه ر بين صه نه مپه رتس دا و گوتى: دينى هه وه ژ يى
 موحه ممدى چيتره!

هه‌فالتین وی نه‌هیتلا.. و پاشی به‌حسی گرتن و کوشتنا عیسیای دکهت وه‌کی
ئهو هزر دکهت.

پشتی طیباربووسی دو قه‌یسه‌رین دی هاتن: فلۆرسووس و کورپۆ وی
نیروۆن و وان هه‌ردویان گه‌له‌ک ب توندی نه‌پاره‌تییا دو‌یکه‌فتیین مه‌سیحی
کر، هه‌تا دبیتژن: نیرونی فه‌له‌ دگرتن و دکرنه‌ د پیستی هه‌یوانان دا و
ده‌اقتینه‌ به‌ر سه‌یتن هار هه‌تا وان ئهو ب کیتلین خۆ ئهو ددراندن، و هنده‌ک
دئینان قیر د جلکین وان ددا و ناگر به‌رددای و قه‌یسه‌ر ب شه‌ق ل به‌ر
رۆناهییا وان دچوو، و ل قی زه‌مانی -ل دۆرین سالا ۵۵-۶۵- مه‌تتای
ئنجیلا خۆ ل ئۆرشه‌لیم ب زه‌مانی عبری دانا و پاشی یووحه‌نای ئهو
وه‌رگیترا سه‌ر زه‌مانی یۆنانی، و بوترسی ئنجیلا مرقسی دانا، و لوقای ژی
ئنجیلا خۆ نفیسی، و بوترس و لوقا هه‌ردو ل سه‌ر ده‌می نیرونی هاتنه
کوشتن.

و ل دۆرین سالا (۷۰ ز) ده‌می جوهرییتن ئۆرشه‌لیم ب شۆره‌شه‌کی
دژی حاکمی یۆنانی رابووین قه‌یسه‌ری -و هنگی تیتس بوو- هپرشه‌ک ئینا
سه‌ر قودسی باژیر سۆت و ویران کر و هه‌یکه‌ل ژ بناخه‌یان راکر و هژماره‌کا
مه‌زن ژ جوهرییان -و فه‌لان ژی- کوشتن، هه‌تا دبیتژن: ژنن ب هه‌مله‌ دگرتن
زکین وان شه‌ق دکرن و بچویک ژئ دئینانه‌ده‌ر ل که‌فران ددان!^(۱)

پشتی کاکلبوونا قودسی ل سالا (۷۰ ز) ده‌می تاربانۆس بوویه قه‌یسه‌ر
وی فه‌رمان دا فه‌له‌ هه‌می بینه‌ عه‌بد ب هه‌یجه‌تا هه‌ندج کو دینی وان یی بی

(۱) شروقه‌که‌رین ئنجیل دبیتژن: عیسیای ئیشاره‌ت دابوو ئی سه‌ره‌اتییی ده‌می وی گۆتییه
شاگرده‌یتن خۆ: به‌ره‌ک ل سه‌ر به‌ره‌کی ل قیر -یه‌عنی: ل هه‌یکه‌لی- نامینت، برینه: انجیل
متی ۲۴ / ۱-۲، و قورنان ژی دبیتژت: خودی د کیتابی دا گۆتوو ئسرائیلییان دو جار
هون خرابکارییی ل عه‌ردی دئ کمن و هتد... وه‌کی به‌ری نوکه مه‌ به‌حس ژئ کری.

شریعت ته! و ل سهر ده می فی قه یصه ری هنده ک زه لامین فه لان خو گه هانده
 یووحه نای و گو تنی: هنده ک فه له یین ههین باوه ری بی ب خود اینییا
 یه سووعی نائین، لهو مه دقیت تو ئنجیله کی بو مه بنقیسی و خود اینییا
 یه سووعی تیدا دیار بکه ی و ل سهر داخو ازا وان وی ئنجیلا خو ب یو تانی
 -ل دو یف گو تنا ئین به طریقی- نقیسی!

ب فی رهنگی و ل درتزیسا سیسه د سالان دا دو یکه فتیین مه سیحی
 نه خو شی یین مه زن ژ ده ست جو هی یین سه رد اچووی و رومان یین کافر و
 صه نه مه پرتس دیتن، لهو نهو نه دو یریان دینی خو ناشکه را بکه ن، و گه له ک
 جارن قه یصه ران دیرین وان خراب دکرن، و کتیبین وان دسو تن و زانایین وان
 دگرتن و دکوشتن، و ژ بهر فان کاودانین سهخت و نه خو ش یین کو فه له تیپرا
 بو یرین سهر و بهری دینی وان ل فی ده می ب دورستی نه هاتییه زانین، و چو
 کتیبین وان یین فی ده می -ئنجیل بن یان هنده ک کتیبین دی بن- نه هاتینه
 دیتن، و نهو کتیبین نهو نوکه پیروز دبینن، وه کی په رتووکین (العهد
 الجدید) هه می بی سه نه د و نه ب زمانی وان یی نه صلی گه هشتینه مه.

و ژ سهر و بهری (کو مبوننا نیقیه) -نهوا پاشی دی به حس ژئ که ین- بو
 مه دیار دبت کول فی ده می جو داهییه کا مه زن د ناقبه را فه لان دا د گه له ک
 مه سه لین مه زن و سه ره کی دا هه بوون، و نهو د گه له ک مه سه لان دا د دودل و
 ب گومان بوون.

قویناغا دو یی: ژ وی ده می مه سیحیه ت بوویه دینی ده وله تا رومان ی
 یی ره می و حه تا پشتی هنگی ب چارسه د سالان ده می ئیسلام هاتی.

ل ده سته ییکا سه دسالا چاری زاینی قسطس حاکمی بیزه نطه بوو، و
 دبیزن: عه قلی فی حاکمی گه له ک ژ صه نه مه پرتسیی نه دپری، جاره کی نهو

چوو ده‌قه‌را روهاییی و ل گوندیی (کفرجات) ی وی کچه‌کا جوان دیت ناقتی وی هیلانه بوو، ژ بهر جوانییا وی دلئی وی کهفتی و بو خو خواست، و ئەف کچه ل سەر ده‌ستی ئوسقوفی روهاییی بووبوو فهله، پشتی وی شوی ب حاکمی کری هاته بیزه‌نطه و ل وتری وی کوره‌ک بوو ناقتی وی کره (قسطنطین).

ده‌می قسطنطین هیتتا یی بچویک ده‌یکا وی ئەو هنارته روهاییی دا فیری زانییی بیت.. و ل وتری ناگه‌هییتی وی ب دینی فهلان په‌یدابوون، و پشتی بابی وی مری ئەو ل سالا (۳۱۰ ز) بوو حاکمی بیزه‌نطه و پشتی ساله‌کی دویان وی هنده‌ک شه‌رین مه‌زن د گهل قه‌یصری رومی مه‌قسطنطوسی و عیلانوسی کرن و ئەو د شان شه‌ران دا ب سهرکه‌فت و پایته‌ختا قه‌یصری رومیه ستاند و بوو قه‌یصر.

ل سالا (۳۱۲ ز) دلئی قسطنطینی چوویی بته فهله و فه‌لاتییی بکه‌ته دینی ده‌وله‌تی یی ره‌می، به‌لی وی به‌ری خو دایی ئەو که‌سین دبیژنه خو فهله ل هەر جهه‌کی هنده‌ک بیر و باوه‌رتن جودا ژ فه‌لین دی هه‌نه، له‌و وی داخواز ژ زانیین مه‌سیحییه‌تی کر کو ئەو ل جهه‌کی کۆم ببن و ل سەر ئیک بیر و باوه‌ر بگه‌نه ئیک و ئەو بوو ل سالا (۳۲۵ ز) ل سەر داخوازا وی کۆمبونا (نیقیه) هاته به‌ستن. د ئەگه‌را قی داخوازا وی دا دبیژن: ل مصری زانیه‌کی فه‌لان یی ناقدار هه‌بوو دگۆتتی: ئەریوس، وی و هه‌قالین وی باوه‌ری ب لاهوتییا عیسانی نه‌دینا، و که‌نيسا (ئه‌سیووط) ی ب هه‌می زانیین خو فه‌ پشته‌فانییا بو‌چوونا ئەریوسی دکر، به‌لی که‌نيسا (ئه‌سکه‌نده‌ریی) و به‌تریکی وی دژی ئەریوسی پراوه‌ستابوو و فه‌توا ب کوفرا وی دابوو، و پشتی قسطنطین بوویه قه‌یصر و بریار دای فهله ل ده‌وله‌تا وی ب سهریستی بژین، ئەریوسی قه‌ستا قه‌یصری کر و گازندین

خو بۆ کرن، گاڤا قه یصه ری دیتی جوداهییتن مه زن د ناقبه را زانایین فه لان
دا هه نه بریار دا (مجمع نیقیه) بیته بهستن..

ل نیقیه نیزیکی (۲۰۴۸) سه روک قه شان کومبوون؛ دا ل سه ر ئیک بیر
و باوه ر بگه نه ئیک، هنده کان دگوت: خودئ ئیکه و مسیح که سه کئ
هلبژارتیه یئ هاتی دا خه لکی ژ گونه هان رزگار بکه ت، و هنده کان دگوت:
خودئ ئیک جهوه ره به لئ یئ خودان سی ناڤه، و شان باوه ری ب (روح
القدس) نه دئینا، و هنده کان دگوت: خودئ سی نه (باب و کوپ و روح
ئه لقدوس)، و شان دگوت: مسیح کوپئ خودیه یئ هاتی و خو دایه کوشتن
دا نفسئ مروقی ژ گونه ها ئاده می رزگار بکه ت، و نهڤه د ئه صل دا گوتنا
بۆلسئ هیثقین جوهی بوو و (۳۱۸) سه روک قه شه ل سه ر قئ باوه ری بوون.

پشتی قه یصه ری -ئهوئ هیشتا نه بوویه فه له- گوهدارییا گوتننن سه روک
قه شان کری دلئ وی پتر چوو گوتنا دووماهیئ لهو وی فه رمان دا نهڤ
گوتنه ببه گوتنا دهوله تی!^(۱)

پشتی هنگی قه سطره نطینی فه رمان دا جوهییئن دهوله تا وی هه می بیته
سه ر قئ فه لاتییئ یا وی هلبژارتی، بریار دا هه چیئ نه ئیته سه ر قئ دینی
بیته کوشتن، و هنگی گه له ک جوهی ب کوته کی بۆونه فه له.. و هه ر وه سا
قه یصه ری فه رمان دا ئنجیل و کتیبین فه لان هه می بیته سوئن ئه و تی نه بن
یین د گه ل بیر و باوه رین وی رئ بکه قن، و خو ئه و ژئ ب ئه زمانئ وان یئ
ئه صلی نه هیلان به لکی وه رگپرا نه سه ر زمانئ یونانی.. و ئه و فه لین باوه ری

(۱) یا غه رب نه بوو ئه و پشته فانییا قئ بۆجوونئ بکه ت؛ چونکی ئه و مروقه کئ موشرک بوو و
بۆ وی یا ب سانا هیتر بوو ئه و باوه ریئ ب خودایه کئ سی (!!)) بینت ژ باوه ری ئینانا
ب خودایه کئ ب تنئ.

ب خودایینیا عیساوی نه دئینا، وه کی ئه ریوسی و هه قالین وی، توشی گرفتاریه کا مهزن بوون کتیبین وان هاتنه سوتن و که نیسه یین وان ژئی هاتنه ستانن، لهو نهو دهره دهر بوونه چؤل و چیا یان دا دینی خو پبارزن.

پشتی کۆمبوونا نیقیه ب سح سالان (ل سال ۳۲۸ ز) دهیکا قه یسه ری خاچه رتسی د ناٹ فه لان دا دهر یخست و وی بریار دا دیره کا مهزن ل وی جهی بینه ئا فاکرن یی عیسا -ل دویف هزرا وان- لی هاتییه کوشتن، و هه تا هنگی خاچ و خاچه رتسی د ناٹ فه لان دا نه بوو، و بو جارا ئیککی وی بریار دا خاچ و ته صور ل که نیسه یان بینه چیکرن، و ب بریاره کی قه سطنطینی پیروزییا شه نییی نه هیلا و ئیکشه ن پیرۆزکر، ب هتجه تا هندئ کو مه سیح ل ئیکشه نی ژ قه بری رابو بوو!

ژ بلی کۆمبوونا نیقیه ل سال ۳۲۵ (ز) زانایین فه لان سح کۆمبوونین دی یین مه زن گرتان: کۆمبوونا قه سطنطینییی یا ئیککی ل سال ۳۸۱ (ز)، و کۆمبوونا نفسس ل سال ۴۳۱ (ز)، و کۆمبوونا خه لیکدوونیه یی ل سال ۴۵۱ (ز)، و ژ بلی فان کۆمبوونا چار کۆمبوونین دی ژئی هاتبوونه به ستن به لی نهو نه جهی ئتتفاقیته ل نک هه می فه لان. و ناشکه رایه کو د کۆمبوونا ئیککی دا بریار ب لاهووتییا مه سیحی هاتهدان، و د کۆمبوونا دوی دا بریار ب لاهووتییا (روح القدس) ی ژئی هاتهدان، و کۆمبوونا سییی بریار دا کو مه سیح خودئ ژئی بوو و مروث ژئی بوو، و کۆمبوونا چاری بریار دا کو لاهووتییا مه سیحی تشته کی جودا بسو ژ ناسووتییا وی؛ دا نهو بشین ب رحه تی بیژن: ناسووتییا وی ب تنئ هاتبوو کوشتن و هلاویستن!

قویناغا سییی: ژ پشتی هاتنا نیسلامی ل نیقا ئیککی ژ سه دسالا هه فتی و هه تا نه فرۆ. د قئی قویناغا دویر و دریر دا دو خالین زیده

گرنګ هه‌نه مه دقیت ب کورتی به‌حس ژئ بکه‌ین: ژټکفه‌بوونا که‌نیسی، و هاتنا ئیسلامی..

خالا ئټکڼ: ژټکفه‌بوونا که‌نیسی -ئەوا ب ناڅئ مەسیحییه‌تئ دناخت- ل سەر دو لایین سەرەکی: که‌نیسا رۆژئاقایی یا لاتینی، و که‌نیسا رۆمایئ سەرکیشییا وئ دکر، و که‌نیسا رۆژه‌لاتی یا یۆنانی و که‌نیسا قەسطه‌نطینییی سەرکیشییا وئ دکر.. ژ بلی که‌نیسا قبطی یا مصری ئەوا خۆ سەرخۆ ددیت. ئەڅئ ژټکفه‌بوونا مەزن پستی بەستنا کۆمبوونا هەشتئ ل قەسطه‌نطینییی ل سالا (۸۶۹ ز) روی دابوو، و ئەگەرا بەستنا څئ کۆمبوونئ ئەو بوو بە‌تریکئ قەسطه‌نطینییی فۆسیووس -ئەوئ بیی که‌نیسا رۆمایئ بوو به‌تریک- هزر دکر (روح القدس) ژ بابی ب تنئ یئ پەیدا بووی، و دەمی زانایین فەلان کۆمبووین بە‌تریکئ رۆمایئ بریار دا (روح القدس) ژ بابی و کورئ یئ پەیدا بووی، و وی گۆت: ژ بلی که‌نیسه‌یا رۆمایئ نابت کەسەک ب ناڅئ فەلان باخت، و هەر هنگی وی فۆسیووس ژ بە‌تریکاتییی ئیخست و له‌عنەت لی کرن! و پستی هنگی ب دەه سالان فۆسیووس شیا بزڅرته مەنصبئ خۆ و وی کۆمبوونه‌کا سەرخۆ گرتدا و تیدا بریارین کۆمبوونا بۆری رەدکرن.. و ئەڅ کارئ وی بوو ئەگەرا هندیئ که‌نیسه بینه دو، و هەر کۆمبوونه‌کا پستی هنگی هاتبته بەستن ئیک ژ هەردو که‌نیسه‌یان پشته‌څانی بو دکر، و دویکه‌فتیتین که‌نیسه‌یا دی پتگیری ب بریارین وئ کۆمبوونئ نەکر^(۱).

(۱) ل سالتین نۆتان دا ژ سەدسالا بیستی زایینی که‌نیسا رۆژئاقایی بریار دا کو گونەها گرتن و کوشتنا مەسیحی نە د ستوی جوهییان دایه، و که‌نیسا رۆژه‌لاتی ل سەر څئ بریارئ یا رازی نەبوو.

خالا دوین: هاتنا ئیسلامییه ل نیقا ئیکئی ژ سه دسالا حهفتی زابینی..
 ئەقی پرویدانی ژی کاره کئی مهزن ل سهر مهسیحیه تی کر؛ چونکی هژماره کا
 گه له کا مهزن ژ دویکه فیتیین فهلاتیی، ژ زانا و عامییان، باوه ری
 ب ئیسلامی ئینا، و گه له ک ژ وان وه لاتان یین فهلاتی یا لی ده سه په لاتدار
 که فته ژیر حوکمی ئیسلامی و باژیری (بهیتولمه قدس) ب خو کو پروو گه ها
 فه لانه که فته ژیر حوکمی ئیسلامی.. پاشی موسلمان شیان ل سالا (۱۴۵۳
 ز) پایته ختا که نیسه یا روژه هلاتی کو (قسطه نطینییی) بوو بیخه بن
 دهستی خو و ناچی وی بکه نه (ئیسلامبول) و ژ لای پروژئا قایی ژی شه
 موسلمان گه له ک نیزیکی رۆماییی بوون و چو نه مابوو ئەو پایته ختا که نیسا
 پروژئا قایی ژی بگرن.. ئەقی چهندی کاره کئی مهزن ل سهر مهسیحیه تی
 هه بوو، و وه نه بت بیته هزر کرن مهسیحیه ت و که نیسه یا وی ده سته بردای
 به رانه ر قی چهندی راوه ستا یان ب گهرمی پیشوازی ل دینی نوی کر، نه خیر!
 کا چاوا جو هییان وه ربادان ئیخسته تهوراتی دا سالۆخه تین عیسانی تیدا
 قه شیرن، فه لان ژی وه سا وه ربادان ئیخسته ئنجیلی دا دویکه فیتیین خو
 ژ باوه ری ئینانا ب موچه ممه دی بده نه پاش، و دیرۆک شاهده کو گه له ک
 جاران دوژمنین دوهی (جوهی و فه له) د مهیدانا نه یاره تیا ئیسلامی دا
 بووینه ده سته برا و هاریکاری بو صه نه مه رتس و بیدینان پیشکیش کرینه
 پیخه مه ت کو نه خوشیی بگه هیننه موسلمانان. د قی قویناغا درتژ دا ژ ژیی
 مهسیحیه تی و ب کارتیکرنا ئیسلامی گوهورینین مهزن ب سهر فهلاتیی
 دا هاتینه، و بو نمونه: ل سالا (۷۵۴ ز) به رانه ر (۱۳۶ ک) زانایین
 فه لان د کو مبوونه کا خو دا بریار دا کو چی نابت ته صویر و صه نه م
 د که نیسه یین وان شه بینه دانان.. و پاقر کرنا جهین عیبا ده تی ژ قان تشتان
 کا کلکا گازییا ئیسلامییه و به ری قی کو مبوونی ب (۳۴) سالان خه لیفی

ئەمەوى (يەزىدى كورپى عەبدلمەلكى) كاغەزەك بۆ واليىيى مصرى ھنارت و تىدا ھەرمان لى كرىوو كو ئەو ھەمى صەنەمان بشكىنت.. و خو ھشيارىيا ئوروپىيان يا كول قان دوسەد سالىن دووماھىيى چىبوى ئەو ژى -وھكى زانايىن وان يىن ب وژدان ب خو دىيژن- ژ ئەنجامى وى پىشكەفتنا علمى و شارستانى بوو ئەوا د ناھ موسلمانان دا پەيدا بووى و گەھشتىيە وان.

.

پاشبه نند:

سهرهاتیین قورئان و سوننه تی

سهرهاتيا خودانين ههندهكان

قورئانا پيروژ جارهكا ب تنى، د سووره تا (البروج) دا سهرهاتيا خودانين خهندهكان (أصحاب الأعدود) ب رهنگهكئ كورت بو مه شهگتيرايه، و پيغهمبهرى ژى -سلاف لئ بن- د هديسهكا خو يا دوست دا ب رهنگهكئ بهرفرهتر هندهك ژ قئ سهرهاتيبي بو مه شهگتيرايه، و ژ بهر وان دهرسين مهزن يين كو د قئ سهرهاتيبي دا هين مه دثيت قئ سهرهاتيبي ب بهرفرههئ شهگتيرين..

دهم و جه:

ئيكه مين بسيار ل دهسپيكا قئ سهرهاتيبي دثيته هليخستن دئ ئهقه بت: ئهري ئهف سهرهاتيبي ل ج ده مي و ل كيژ دهقهرئ چييوويه؟
بو بهرسف دئ بيژين: نه د قورئانئ دا، و نه د هديسان دا ئيشارهت بو ده م و جهئ قئ سهرهاتيبي نههاتيبيهدان، و زانايين موسلمانان^(۱) دبيژن: رويدانا هاقيتنا خودان باوهران د خهندهكين ئاگرئ دا جارهكا ب تنى د ديروكئ دا چئ نهبوويه، بهلكئ ئه سئ جاران يا چييووي:

جارا ئيكي: ل سهر ده مي مهلكئ بابلي (نهبوخذنه صرى) د ناقبهرا سالتين (۵۳۸-۵۸۶ بهرى زايينئ) ده مي وئ ئسرائيلي ب ئيخسيري گرتين و برينه بابلي، دبيژن: وئ صهنه مهكئ مهزن چيكر، و ژ خودان باوهريين

(۱) وهكى زانايين مهزن (ئبن كهثير) د كتيبئا خو (البداية والنهائية) دا (۲ / ۱۲۹-۱۳۲) قهدگتيرت.

ئسرائیلی خواست کو ئهو بو بچنه سوجوودی ودهمی وان گوهدارییا وی نهکری وی بریار دا خهندهکهکا مهزن بیته کۆلان، و ئاگر تیدا بیته هلکرن و ههچیین بو صهنه می نهچته سوجوودی، د وی خهندهکی دا بیته سۆتن.

جارا دویت: ل وهلاتی نهجرانی ل یه مهنی، ل سهر ده می مهلکی جوھی (ذو نهوواسی) ئهووی ژ فهلان وهلاتی خو خواستی، ژ دینی خو لیقه ببن و ل جوھیاتییی بزقرن، و ده می وان گوهدارییا وی نهکری وی ئهو هاقتینه د خهندهکهکا کویر دا یا تژی ئاگر.

جارا سییی: ل سهر زهمانی قه یصهری رۆمی، قهسطه نطینی، ئهووی دینی دهوله تی کرییه مسیحییهت، ئهو مسیحییهتا باوه رییی ب سی خودایان دئینت! ئهقی قه یصهری بریار دا هر فهله کی ل سهر بیر و باوه رتن وی نهبت ئهو بیته کوشتن، و دبیزن: جاره کی ل باژتیری قهسطه نطینییی وی هندهک فهله گرتن ئهوین دبیزن: خودی ئیکه و عیسا عهبدی ویه، ئینا وی بریار دا خهندهکهکا مهزن بیته کۆلان و ئاگر تیدا بیته هلکرن و ئهو کس تیدا بیته سۆتن ئه گهر ل باوه رییا خو لیقه نه بن.

د ناقبره ساحری و راهبی دا:

قورئان ده می سهرهاتییا خودانین خهندهکان بو مه قه دگتیرت ب تنی دووماهییا بهرچاڤ و نه بهرچاڤ یا سهرهاتییی بو مه قه دگتیرت، و به حسی ده سییکا سهرهاتییی ناکهت، به لی پیغه مبهر -سلاف لی بن-^(۱) د هدیسه کا خو دا قی چهندا هه بو مه ئاشکهرا دکهت.. پیغه مبهر -سلاف لی بن- دبیزت:

(۱) ئهوا ئیمامی موسلم و ترمذی ژ صوه بیی رۆمی قه دگوهیزن.

د ناڅ ممله تین بهری هموه دا مهلکهک هه بوو، وسیره بهنده کئی وی هه بوو، ده مئی سیره بهند مهزن بووی گوته مهلکی: ئەز یی ب ناڅ سال شه چوویم، څیجا تو جحیله کی بهنیره نک من دا ئەز سیره بهندیی نیشا وی بدهم، ئینا مهلکی جحیلهک بو څی چهندی هنارته نک وی.

د ریکا وی دا ده مئی ئەو دچوو نک سیره بهندی راهبهک (عباده تکه رهک) هه بوو، ئەو ل نک وی روینشت و گوهی خو دا ناخفتنا وی، ئینا کهیفا وی پی هات، لهو هه ر جاره کا ئەو دهاته نک سیره بهندی، د نک راهبی را دبوری، و دچوو نک دروینشت، څیجا ده مئی ئەو دهاته نک سیره بهندی وی ئەو دقوتا، رۆژه کئی وی گازنده یین خو بو راهبی کرن.. راهبی گوته: ئەگه ر تو ژ سیره بهندی ترسیای بیژئ: مروڅین من ئەز گیرۆکم، و ئەگه ر تو ژ مروڅین خو ترسیای بیژئ: سیره بهندی ئەز گیرۆکم. و ئەو ب څی رهنگی ما، هه تا ده مئی رۆژه کئی ئەو دچوو وی دیت ده به کئی مهزن یی کهفتیه د ریکا خه لکی دا، وی گوته: ئەڅرۆ ئەز دئ زانم کانی کی چیتره سیره بهند یان راهب؟

و وی به رهک راکر و گوته: ئەی خودئ! ئەگه ر کاری راهبی ل بهر ته خوشتقیتر بت ژ کاری سیره بهندی تو څی ده بهی بکوژه؛ دا خه لک ل ریکا خو بچن، و وی ئەو بهر د ده بهی وه رکر، ده به هاته کوشتن و خه لک ل ریکا خو چوون.. و جحیل هاته نک راهبی و سوچه تا خو بو وی شه گتیرا، ئینا راهبی گوته: کورئ من! ئەڅرۆ تو ژ من چیتری، تو که هشتیه څی دهره جئ یا ئەز دبیم، و به لا دئ ئینه سه ری ته، څیجا ئەگه ر تو هاتیه جهر باندن تو من نیشا که سئ نه ده.

و جحیل وه لی هات وی کورئ زکماک و مروڅی گوری چی دکرن، و وی مروڅ ژ دهر دین دی ژئ راکرن، هه قاله کئی مهلکی هه بوو کوره بوویوو، ئەو

ب سوجهتا جحیلی حمسیا، رابوو گهلهک تیر و دیاری بو وی نینان و گوتی: ئەقه ههمی بو تهنه ئەگەر تو من ساخ کهی. جحیلی گوتی: ئەز کەسی ساخ ناکەم، خودییه شیفایی ددهت، فیتجا ئەگەر تو باوهرییی ب خودی بینی ئەز دئ دو عایهکی بو ته ژ خودی کەم ئەو دئ ته ساخ کەت، وی باوهری ب خودی ئینا، خودی چاقین وی چیکرن.

ئەو هاته نک مهلکی، و ل نک روینشت وهکی کو بهری دروینشت، ئینا مهلکی گوتی: کی چاقین ته چیکرن؟

وی گوتی: خودایی من.

مهلکی گوتی: ما ته ژبلی من خودایهکی دی ههیه؟

وی گوت: خودایی من وخودایی ته (ئهللاهه)..^(۱)

ئینا مهلکی ئەو گرت و هند عهزاب دا هتا وی جحیل نیشا وان دای، وان جحیل گرت وئینا نک مهلکی، مهلکی گوتی: ئەی کوری من! ما سیره بندییا ته گههشته هندی تو کوری زکماک و مرۆقی گوری ساخ بکهی؟ وی گوت: ئەز کەسی ساخ ناکەم، خودییه شیفایی ددهت. مهلکی ئەو گرت و هند عهزاب دا هتا وی راهب نیشا وان دای، وان راهب ئینا و گوتی: ژ دینی خو بزقره، وی گوهندا وان، وان مشار ئینا دانا سەر کلۆفانکا سهری وی و کره دو پرت، پاشی وان ههقالی مهلکی ژ ئینا و گوتی: ژ دینی خو بزقره، وی گوهندا وان، ئینا وان ئەو ژ ب مشاری کره دو پرت.

(۱) ژ شی دئیته زانین کو وی مهلکی دگۆته خهلکی: ئەز خودیمه.. مەعنا: ئەو نه قەسطنطین بوو و نه (ذو نوواس) مهلکی نهجرانی ژ بوو؛ چونکی کەس ژ وان هەر دو یان نەدگۆت: ئەز خودیمه.

مەلک و دووماھییای جھیلی:

پاشی وان جھیل ئینا، و گۆتئ: ژ دینئ خۆ بزقەر، وی گوھ نەدا وان، ئینا مەلکی ئەو دا ف ھندەک ھەقالئین خۆ، و گۆتئ: وی ببەن ب سەر فلان چیا یی بیخن، و دەمئ ھوین دگەھنە کۆبئ وی چیا یی بیژنئ: بلا ئەو ژ دینئ خۆ بزقەر، ئەگەر ئەو نەزقەرئ ھوین وی د چیا یی دا بەھاڤئین.. وان ئەو بر، ب سەر چیا یی ئیخست، جھیلی گۆت: یا رەبی ب رەنگەکی تە بقیت تو بەلا وان ژ من دویر بکە.. چیا ھژیا ئەو تیدا کەفتن، و جھیل ھاتە نک مەلکی.

مەلکی گۆتئ: ھەقالئین تە چ کر؟

جھیلی گۆت: خودئ بەلا وان ژ من ڤەکر.

مەلکی ئەو دا ف ھندەک ھەقالئین خۆ و گۆتئ: ھوین ببەن وی بکەنە د کەلەکەکی دا و ببەن نیڤا دەریایئ، و ئەگەر ئەو ژ دینئ خۆ نەزقەرئ وی بەھاڤئینە د ئاڤئ دا. وان ئەو بر.. جھیلی گۆت: یا رەبی ب رەنگەکی تە بقیت تو بەلا وان ژ من ڤەکە، ئینا کەلەکا وان دەرنیشف بوو و ئەو خندقین، و جھیل ھاتە نک مەلکی.

مەلکی گۆتئ: ھەقالئین تە چ کر؟

وی گۆت: خودئ بەلا وان ژ من ڤەکر.. و وی گۆتە مەلکی: تو نەشتی من بکوژی ھەتا تو وی نەکە یی ئەز دبیژمە تە.

مەلکی گۆتئ: یا تو دبیژی چیه؟

وی گۆت: مروڤان ھەمییان ل جھەکی کۆم بکە، و من ب قورمئ دارەکی ڤە بەلاویسە، پاشی تیرەکی ژ ناڤ تیرئین من بینە دەرئ و بیخە کڤانی و

بیژه: ب ناڅی خودی خودای جحیلی، پاشی وی تیری د من وهرکه، نه‌گهر
تو څی بکه‌ی تو دئ شتی من کوژی.

کوشتا جحیلی و گرفتاریا مه‌لکی:

مه‌لک رابوو خه‌لک هه‌می ل جهه‌کی کو‌مکرن، و جحیل ب قورمی
داره‌کی څه هلاویست، پاشی تیره‌ک ژ ناڅ تیرین وی ئینادره کره د کڅانی
دا، پاش گوټ: ب ناڅی خودی خودای جحیلی، و نهو تیر د وی وهرکر، تیر
ب جینیکا وی که‌فت، وی ده‌ستی خو‌دانا سهر جینیکا خو‌جهی تیر څی
که‌فتی و مر، ئینا خه‌لکی گوټ: مه باوه‌ری ب خودای جحیلی ئینا، مه
باوه‌ری ب خودای جحیلی ئینا، مه باوه‌ری ب خودای جحیلی ئینا.

هنده‌ک هاتنه نک مه‌لکی و گوټنی: تو دیننی، نهوا تو ژی دترسای
ب خودی چیبوو، خه‌لکی باوه‌ری ب دینی جحیلی ئینا، مه‌لکی فرمان دا
خهنده‌ک ل سهرین رتکان ل پیش چاڅین خه‌لکی بینه کولان، و ناگر تیدا
بیته هلکرن، و گوټ: هه‌چیسی ژ دینی خو‌لیقه‌نه‌بت وی بهاڅینه تیدا... و
وان وه کر یا مه‌لکی گوټی، هه‌تا ژنه‌ک ئینای و بچویکه‌کی وی د گهل دا
بوو، بیچه‌کی وی خو‌پاشقه لیدا، ئینا بچویکی گوټی: دادئ! صه‌بری بکیشه
تو یا ل سهر حه‌قیبی. و د دووماهییا ریوایه‌تا (ترمذی) دا هاتییه کو
دیژن: ل سهر زه‌مانی عومه‌ری کو‌ری خه‌ططابی که‌له‌خی څی جحیلی هاتبوو
دیتن و تبلا وی هیشتا ل سهر جینیکا وی بوو.

قورئان و خودانین خنده‌کان:

وه‌کی مه گوټی: د جهه‌کی ب تنی دا قورئانی به‌حسی خودانین خنده‌کی
کریه، نهو ژی د چند نایه‌ته‌کین سووره‌تا (البروج) دا، و وه‌کی دئته زانین
نه‌ف سووره‌ته ئیک ژ وان سووره‌تانه یین کو به‌ری مشه‌ختبوننی ل مه‌که‌هی

بیژه: ب ناڤئ خودئ خودایئ جحیلی، پاشی وی تیری د من وهرکه، نهگهر
تو ڤئ بکهی تو دئ شیئ من کوژی.

کوشتا جحیلی و گرفتاریا مهلکی:

مهلک رابسو خه لک ههمی ل جههکی کۆمکرن، و جحیل ب قورمئ
دارهکئ ڤه هلاویست، پاشی تیرهک ژ ناڤ تیرتین وی ئینادهر کره د کڤانی
دا، پاش گوټ: ب ناڤئ خودئ خودایئ جحیلی، و نهو تیر د وی وهرکر، تیر
ب جینیکا وی کهفت، وی دهستی خو دانا سهر جینیکا خو جهئ تیر ڤئ
کهفتی و مر، ئینا خه لکی گوټ: مه باوهری ب خودایئ جحیلی ئینا، مه
باوهری ب خودایئ جحیلی ئینا، مه باوهری ب خودایئ جحیلی ئینا.

هندهک هاتنه نک مهلکی و گوټنئ: تو دیننی، نهوا تو ژئ دترسای
ب خودئ چیبوو، خه لکی باوهری ب دینئ جحیلی ئینا، مهلکی فه رمان دا
خهندهک ل سهرتین رتکان ل پیش چائین خه لکی بینه کۆلان، و ناگر تیدا
بیته هلکرن، و گوټ: هه چیبئی ژ دینئ خو لیقه نهبت وی بهائینه تیدا... و
وان وه کر یا مهلکی گوټی، ههتا ژنهک ئینای و بچویکهکئ وی د گهل دا
بوو، بیچهکئ وی خو پاشقه لیدا، ئینا بچویکی گوټئ: دادئ! صهبرئ بکیشه
تو یا ل سهر حه قیبئی. و د دووماهییا ریوایهتا (ترمذی) دا هاتییه کو
دیبژن: ل سهر زه مانئ عومه رئ کو رئ خه ططابی که له خئ ڤئ جحیلی هاتبوو
دیتن و تبلا وی هیشتا ل سهر جینیکا وی بوو.

قورئان و خودانئین خهندهکان:

وهکی مه گوټی: د جههکئ ب تنئ دا قورئانئ بهحسئ خودانئین خهندهکئ
کریهه، نهو ژئ د چهند نایه ته کتین سوورهتا (البروج) دا، و وهکی دئته زانین
نهڤ سوورهته ئیک ژ وان سوورهتانه بیتن کو بهری مشه ختبونئ ل مه کههئ

هاتینه خواری، مه‌عنا: ل مه‌که‌هی ده‌می موسلمان د بن ده‌ست و کافران نه‌خو‌شی د‌گه‌هاندنی؛ دا ئەو ل دینی خو‌لیت‌ه بین خودی ئەف سهره‌تیه بو وان شه‌گتیرا دا دلین وان موکم بین، و پی‌غه‌مبه‌ری -سلا‌ف لی بن- هر ژ بو قی نارمانجی ئەف سهره‌تیه ب به‌رفره‌هی بو ص‌حابیین خو‌شه‌گتیرا.

قورنان چاوا قی سهره‌تیه بو مه شه‌دگتیر؟

ل سه‌ری سووره‌تا (البروج) و وه‌ک ری خو‌ش‌کرن بو شه‌گتیرنا قی سهره‌تیه خودایی مه‌زن سویندی ب سی تشتین مه‌زن دخوت: ﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ۝۱ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ۝۲ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ۝۳﴾ یه‌عنی: سویند ب وی عه‌سمانی، یی ئەو جه‌لی هه‌ین یین پوژ و هه‌یف لی دچن، و ب پوژا قیامه‌تی یا خودی ژقان پی دایه خه‌لکی کو وان تیدا کوم بکه‌ت، و ب شاهدی شاهده‌یه دده‌ت، و ب وی یی شاهده‌یی ل سهر دئیتهدان.

تشتی سویند ل سهر هاتیه خواری چیه؟

خودی دبیترت: ﴿قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ۝۱ النَّارِ ذَاتِ الْوُؤُودِ ۝۲﴾ ئەو تیچوون، و هاتنه عه‌زابدان و دویرکرن ژ ره‌ما خودی، یین خه‌نده‌کین مه‌زن بو عه‌زابدانا خودان باوه‌ران ل عه‌ردی چیکرین، و ئاگره‌کی دژوار تیدا هلکری. و به‌ری خودی سهره‌تیه بو مه شه‌گتیرت حوکمی خو، یی هه‌ژی خودانین خه‌نده‌کان بت، ل سهر وان دده‌ت: کوشتن و تیچوون، د‌گه‌ل عه‌زابدانا مه‌زن ل پوژا قیامه‌تی و دویرکرن ژ ره‌ما خودی بو وان بت یین خه‌نده‌ک بو خودان باوه‌ران کولاین و تژی ئاگر کرین و خودان باوه‌ر هافیتینه تیدا.. پاشی؟ قورنان دبیترت: ﴿إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ۝۱ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ۝۲﴾ ده‌می ئەو ل سهر لیقتین خه‌نده‌کان روینشتین، و مایه ل ویری، و ئەو دناماده‌یی وی عه‌زابت بوون یا وان ئینایه سه‌ری خودان

باوهران. و ده‌می وان خنده‌ک بو سوتنا خودان باوهران ناماده‌کرین، وان هنده‌ک جهل سهر لیقین خنده‌کان بو روینشتنا خو دورستکرن؛ دا لی رویننه خواری و بهری خو بدنه خودان باوهران ژ ژن و میتر و زاروکان، ده‌می ناگر لمشین وان دخوت و نالنال ژ وان بلند دبن، و دا نهو پتر تامی ژ سهرکه‌فتنا خو ببینن، یا وان ب ده‌ست خو قه نیای، قیجا هزر بکمن نهو چند دهوژ بوون و وان چند دله‌کی رهق هه‌بوو!؛

چ نه‌گهر د پشت هندی رابوویه وان نهف هم‌ژاره د ناگری کینا خو دا سوتین؟

قورئان دبیرت: ﴿ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۝ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝ ﴾ وان نهف عه‌زابه نه ژ بهر تشته‌کی نینا سهری وان ب تنی ژ بهر هندی نه‌بت کو وان باوهری ب خودایی زال نیسابو یی کس وی بیزار نه‌کته، یی د گوتن و کریار و سالوخته‌تین خو دا هیژای مه‌دحان، نهوی ملکی عه‌سمانان و عهردی یی وی، و نهو ل سهر ههر تشته‌کی شاهده، چو تشت ل وی به‌رزه نابن.

نه‌فه بوو تاوانا وان یا مه‌زن.. وان دینه‌کی دی ژیلی دینی (طاغیه)ی بو خو هلبژارت بوو، و سهری خو بو خودایه‌کی دی دچه‌ماند، و ل نک زرته‌کان باوهری نیانا ب خودایه‌کی ب تنی و ب کارنیانا شریعه‌تی وی مه‌زترین تاوانه خودانی هیژای گرتن و کوشتن و سوتنی دکته.

نه‌جام د دنیا‌یی دا نه‌گهر جاره‌کی ل سهر هندی راوه‌ستت کو کافر خودان باوهران ب کوژن و بسوژن ژی، و خودان باوهران -ل بهر چاف- کسه‌ک نه‌بت وان ب سهر بیخت، ل ناخه‌تی نه‌جامه‌کی دی هه‌یه: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ قَتَلُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلْحَرِيقِ ۝ إِنَّ

الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿٧٦﴾ هندی ئەمون ییتن میتیرتن خودان باوهر و ژنیتن خودان باوهر ب ناگری سۆتین؛ دا ئەو وان ژ دینتی خودی لیتفه کەمن، و پاشی تۆبه نه کری، ل ناخره تی عەزابا جههنه می بۆ وانە، و عەزابا دژوار و سوژەک بۆ وانە. هندی ئەمون ییتن باوهری ب خودی و پیغه مبهری وی ئینای و کریارتن چاک کرین، ئەو به حەشتین رویبار د بن قەسرتن وان دا دچن بۆ وان هەنە، ئەو سەرکەفتنا مەزن.

چەند دەرسە کێن مەزن:

ئەو خودان باوهرتین د خەندەکان دا هاتینە سۆتن، دەستە کەک بوو باوهری ب خودایی خۆ ئینابوو. باوهرییه کا وەسا کو ئەو پی بلند ببن، بلندییه کا وەسا کو ئیدی ژینا دنیایی ب هەمی گرانییا خۆ قە دلین وان دەستە سەر نه کەت، و هەر جارە کا دل ژ پێبەستا ژینا دنیایی هاتە پرگار کرن تاما خۆگۆری کرنا د ریکا حەقییی دا ل نک وی گەلەک دی ژ تاما مانا د دنیایی دا شریتر بت، و باوهرییا دورست دەمی خۆ ل دلی دەت خۆ گەلەک ناگرت حەتا قی بەر هەمی ژ خۆ بدەت، بەلکی ئیکسەر خودانی دگوهۆرت، لەو یا غەریب نینە خودانین ژان رەنگە دلان خۆهاقییتنا د ناگری دا خۆشتر ببینت ژ زقرینا ل کوفری.

بەرانبەر خودانین ژان دلین نازک خودی وەسا حەز کرییه کو هەندەک مروۆقین دی هەبن تبیعه تی وان وەسا پی شیلی بت وەکی وی هەرییی یا ئەو ژنی هاتینە چیکرن، چەند جوداهییه کا مەزن د ناچهرا دەهبا و قی رەنگی مروۆقان دا هەیه! دەهه گاڤا برسی دبت خۆ د تشته کی وەر دکەت؛ دا بگرت و بخۆت، گاڤا تیربوو دی هیلت و چت. ئەو مروۆقین دل کافر پستی خۆ

د فهرسه‌یا خو وه‌ردکهن ژى و خو ژى تير دکهن، چاڅين وان تير نابن هتا نه‌بينن مرن بهوست بهوست ل سهر لهشى فهرسه‌یا وان بچت، لهو خوشيه‌کا مه‌زن نهو ب کوشتن و عه‌زابدانا خه‌لکى دبينن؛ وه‌کى خودانين خنده‌کان حه‌فله وناهه‌نگين کوشتن وسوتن وهيرانا لهشى مرؤقان دگيرن، پيکين سهرکه‌فتنى د کولوختين بى گونه‌هان دا فر دکهن، څيجا بوچى وه‌حش ودهبه ژ فان مرؤقان دجاميرتر نه‌بن؟

څى مه‌لکى کافر نهو جحيل کوشت، و بهرى وى پيره‌ميرى راهب و زه‌لامى کوره ژى کوشتبون، و پشتى وى ژى ژن و مير و پير و شيرين خودان باوهر د خنده‌کين ناگرى دا سوتن، و هنگى راوه‌ستا هتا چو خودان باوهر د مه‌مله‌که‌تا خو دا نه‌هتلاين.. و ب څى چهندي قورنان و سوننه‌ت څى سهره‌تيايى ب دووماهى دئينن، و ل څيرى مه‌سه‌له‌ک دئيته مه‌يدانئى:

د وان ههمى سهره‌تيايان دا يين قورنان بو مه ژ ملله‌تین بهرى څه‌دگوه‌تت، ده‌مى هه‌څرکى د ناقبه‌را خودان باوهر و کافران دا گهرم دبت، و دره‌وپيکرنا کافران دژوار دبت، خودئى وان دبه‌ته هيلاکى و خودان باوهران رزگار دکه‌ت، ب تنى د څى سهره‌تيايى دا نه‌بت^(۱) کافر خودان باوهران دکوژن و دسوژن، و ل بهر چاڅ د دنيايى دا نه‌څ چهنده بو وان دميينت و ب سهر دفنا وان څه دچت.. ب ته‌رازييا خه‌لکى عه‌ردى دووماهيا څى سهره‌تيايى يا کافران بوويه، و خودان باوهر ب خو ژى هنده‌ک جارن ده‌مى دکه‌څنه ژير پيبه‌ستا حيساباتين عه‌ردى ب څى ره‌نگى بهرى خو دده‌نه مه‌سه‌لى، و هزر دکهن ماده‌م کافر شيانه خودان باوهران و نهو کوشتن و

(۱) همر وه‌سا د سهره‌تيايا پشته‌فانئى ههرسى پيغه‌مه‌ران ژى دا، نهوا د سووره‌تا (يس)ئ دا هاتى.

سۆتن.. مەعنا: یێن سەرکەفتی ئەون، بەلێ قورئانی دڤیا ب ڤهگیرانا ڤی سەرھاتییی بۆ موسلمانان -هیشتا ل مەکەھی- تەرازییەکا دی بۆ کیشانا سەرکەفتنی و شکەستنی بدانت، قورئانی ڤیا چاڤین خودان باوەران ل راستیا هەڤرکییی ڤهکەت؛ دا ئەو د کیشانین خۆ دا بۆ سەرکەفتنی ددورست بن.

ئەگەر مەسەلە ئەڤ ژینا دنیایی ب تنی بت و چو ژینین دی نەبن -وەکی کافرین کورتەبین هزر دکەن- هنگی ب تنی سەرکەفتا د دنیایی دا سەرکەفتنە، بەلێ مەسەلە دنیا ب تنی نینە، و مەیدانا شەری و هەڤرکییی نە ئەڤ عەرەدە ب تنییە! مەیدان گەلەک بەرفرەهترە، و ژینا دنیایی دەلیڤهیهکا کورته د ژیی مەسەلی دا.

ژینا دنیایی ب هەمی سەر و بەری خۆ ڤه، ب هەمی خۆشی و نەخۆشییی خۆ ڤه، ب سەرکەفتن و شکەستین خۆ ڤه، بەپایەکی مەزن د تەرازییا دورست دا نینە، و سەرکەفتنا د دنیایی دا رەنگەکه ژ رەنگین سەرکەفتنی یێن گەلەک.. بەلێ سەرکەفتنا دورست -ل نک خودان باوەری- ئەوە رح ب سەر لەشی بکەڤت، بیر و باوەر ب سەر نەخۆشییی بکەڤت، و باوەری ب سەر فتنی بکەڤت.

ل نک خودان باوەری یا گزنگ ئەو نینە ئەو دوژمنی بکوژت یان دوژمن وی بکوژت، هەر چەندە مروڤ ب خوړستییا خۆ حەز ژ سەرکەفتنا د دنیایی دا دکەت؛ چونکی وی باوەری هەیه کو -ب چ ریکا هەبت- مروڤ هەمی دمرن، بەلێ هەمی کەس نەشتین خۆ ژ (جاذبییەتا) عەردی رزگار بکەن، هەمی کەس نەشتین لایێ رووخی ل نک خۆ ب سەر لایێ جسمی بیخن.

سه‌رکه‌فتنا ب دورستی یا کو خودانی سه‌رفه‌راز بکه‌ت، ل نک خودی و ل نک به‌نییان ژی، نه‌وه عه‌قیده و بیر و باوه‌رین مروّقی پاراستی بمینن، نه‌گه‌ر خو ژيانا مروّقی یا دنیا‌یی تی بچت ژی، سه‌رکه‌فتنا ب دورستی نه‌وه باوه‌رییا مروّقی ب سه‌ر کوفرا کافران بکه‌فتت نه‌گه‌ر خو به‌یایی وی سه‌رکه‌فتنی ژینا مروّقی بت.

د سه‌ره‌اتییا خودانین خه‌نده‌کان دا جحیلی ریکا کوشتنا خو نیشا مه‌لکی دا؛ دا نه‌وه وی پی بکوژت ده‌می وی زانی کوشتنا وی دی بتنه نه‌گه‌را موسلمان‌بوونا هژماره‌کا مه‌زن ژ خه‌لکی باژیری.. وی دشیا قی ریکی نیشا وی نه‌ده‌ت و بمینته ساخ نه‌گه‌ر پیچه‌کی وی سیاسه‌تا وه‌رسادانی و (موجامه‌لی) د گهل مه‌لکی ب کارئینابا، به‌لی هنگی نه‌وه دا بیر و باوه‌رین خو ژ ده‌ست ده‌ت، و ژ ده‌ست‌انا بیر و باوه‌ران ب دیتنا خودان باوه‌ری مه‌زنتین شکسته‌نه، نه‌وه خودان باوه‌رین هاتینه هاقیتین د خه‌نده‌کین ناگری ژی دا دشیان خو ژ قی دووماهییی رزگار بکه‌ن و نه‌ئینه سوئن، ب ئیک په‌یف کو نه‌وه بیژنه مه‌لکی: نه‌م دخه‌لت بووین و دینی ته‌یی دورسته.. به‌لی به‌ران‌به‌ر چ؟

- به‌ران‌به‌ر هندی کو نه‌وه بی عه‌قیده و باوه‌ری بژین، و ب تنی نه‌وه دزانت ژینا بی عه‌قیده چهند یا بی تامه نه‌وی تام کرته شرنییا باوه‌رییی.. نه‌گه‌ر ژین خواری و قه‌خواری بت، و خو‌شیرنا ب دنیا‌یی بت، بیژنه من: جو‌داهی د ناقبه‌را مروّقی وحه‌یوانی دا چیه؟

ب قه‌گپ‌رنا قی سه‌ره‌اتییی ل وی ده‌می موسلمان ل مه‌که‌هی دبی ده‌سه‌هلات، قورئانی دقیا وان ل سه‌ر نه‌خو‌شترین (ئحتمال) په‌روه‌ده بکه‌ت، (ئحتمالا) گرتنی، یا کوشتنی، یا سوئتی.. و هتد؛ دا نه‌وه بزانی ریکا ل به‌ر

وان نه سهیرانهکه بو میترگهکا خهملین، بهلکی ریکهکا تژی ناستهنگه د ناف
خوهی و خوینی را دهرباس دبت.

د سهر قی چندی را قورنانی دقیا خودان باوهران ل راستیهکا مهزن
هشیار بکهت، دقیا وان تی بگههینت کو مهجالی ههقرکییی نهف دنیاچه
ب تنی نینه، و مهیدانا شهری ژی نه نهف عهرده ب تنیه، گوهی خو بدی
پستی قورنانی سهرهاتیبا خودانین خندهکان بو مه فهگیرای ج (تهعقیب) دا
مهسلن، قورنانی گوت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فَمَا لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ
عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلْحَرِيقٍ ﴿۱۵﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿۱۶﴾ هندی نهون یین میترین خودان
باوهر و ژنین خودان باوهر ب ناگری سوتین؛ دا نهو وان ژ دینی خودی
لیفهکن، و پاشی تویه نهگری، ل ناخرهتی عهزابا جهنهمی و عهزابا دژوار و
سوژهک بو وانه. هندی نهون یین باوهری ب خودی و پیغهمبهری وی نینای و
کریارین چاک کرین، نهو بهحهشتین رویار د بن قهسرتین وان دا دچن بو وان
ههنه، نهو سهرکهفتنا مهزن. مهعنا: دووماهییا شهر وههقرکییی نه نهو یا
نم ل قی دنیاچی ب چاف دبیین، کو خودان باوهر بینه کوشتن و سوتن، یان
هتا مرنی بهر لی بینه باراندن و کافر و زوردار بمینن و د خوشییین دنیاچی
دا هیر و بهطران بین، و پهرده ب سهر دیمهنی دا بیته خواری و هسا بیته
هزرکن کو مهسله ب دووماهی هات، نهفه نابت!

دیمهنی مهزتر دمینت، روژهک دی نیت پهرده جارهکا دی دی نیته قهدان
ههردو لایین ههقرکییی جارهکا دی ل سهر دهپی شانوی دی ناماده بن،
بهلی قی جاری حوکم ب دورستی دی نیته دان: ﴿يَوْمَ هُمْ بَرْزَوْنَ لَا يَخَفَىٰ عَلَىٰ
اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِّمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿۱۷﴾ الْيَوْمَ تَجْرَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا

كَسَبَتْ لَا ظَلَمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٧﴾ وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْأَزْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى
 الْحَنَاجِرِ كَظِيمِينَ ﴿٨﴾ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿٩﴾ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا
 تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٠﴾ وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ
 اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾ (غافر: ١٦-٢٠) رۆژا قیامه تی چیکری هه می
 بهرانبهر خودایح خو ئاشکهرا دبن، تشتهک ژ وان و ژ کارئ وان د دنیا یح دا
 کری ل بهر خودئ بهرزه نابت، خودئ دبیرت: ملک ورتقه برنا کاری ئهقرۆ یا
 کتییه؟ و ئهوب خو دئ بهرسفا خو دهت: یا وی خوداییه یی کو د ناڤ
 وسالۆخت وکریارین خو دا یی ئیکانه، یی ب سهرقههاتی ئهوی هه می
 چیکری ئیخستینه بن دهستی خو. ئهقرۆ خیرا هه ر نهفسهکی ل دو یف کریارا
 وئ د دنیا یح دا کری ژ باشی و خرابیی دئ ئیتهدان، ئهقرۆ چو زۆرداری
 ل کسهی نایته کرن کو خیرین وی بیته کیمکرن یان گونههین وی بیته
 زنده کرن. هندی خودییه یی حسیب سڤکه، قیجا هوبن نه بیژن ئهو رۆژ گیرۆ
 بوو؛ چونکی ئهو یا نیزیکه. و تو-ئهی موحه ممه د- مرۆڤان ژ وئ رۆژا
 نیزیک بترسینه یا کول بهر وان گهلهکا دویره کو رۆژا قیامه تییه، ده می
 ژ ترسا عمزابا خودئ دا دل ژ سنگان بلند دبن و ب گهروییین وان قه دئینه
 گریدان، و ئهو دتژی خه م و کوڤانن. زۆرداران چو دو ست و هه قالین نیزیک
 نابن، و وان چو مهدهرچی ژئ نابن مهدهرئ بو وان ل نک خودئ بکمن،
 دا مهدهرا وان بیته وهرگرتن. خودئ دزانت کانی چاف چ دیتنان قه دره قینن،
 و کانی مرۆڤ چ تشتی د سنگی خو دا قه دشیرت ژ باشی و خرابییان. و
 خودئ ب دادییی حوکی د ناڤهرا مرۆڤان دا دکهت، و ئهو خوداوه ن دین
 ژ بلی خودئ په رستن بو دئته کرن حوکی ب تشتهکی ناکمن؛ چونکی ئهو
 نهشین وئ چه ندئ بکمن. هندی خودییه گوهدیرئ وی تشتییه یی نه زمانین
 هه وه یی دگه ریین، یی بینه ره ب کار و کریارین هه وه.

وی پوژئی خودییه حوکمی دکهت، و حوکمی خودی وهکی حوکمی مه مروشان نینه، وی پوژئی ههقرکی ب دووماهی دئیت، و سه رکهفتی نهوه یی وی پوژئی سه رکهفت.. و ده رسا دی یا مهزن نهوا قورئانی دقیت ژ قی سهرهاتییه بدهته مه نهقیه: هندی نهو ههقرکییه یا کو د ناچهرا خودان باوهر و کافران دا هه ل هه می جه و ل هه می ده مان ههقرکییا بیر و باوهرانه.. گهلهک نهزان و خاپاندی هه نه دقین مه وه سا تی بگههینن کو ههقرکییا مه خودان باوهران و کافران سهرا مستهکا ناخی، یان تنهکهکا گازییه، وه سا مه تی دگههینن کو شه ری نیسلامی د گهل دوژمنان شه ره کی (سیاسی) و (نابوری) و (شارستانییه)، به لی قورئان دبیرت: وه نینه، ﴿ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۝ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝ ﴾ وان نهف عهزابه نه ژ بهر تشتهکی ئینا سه ری وان، ب تنی ژ بهر هندی نهبت کو وان باوهری ب خودایی زال ئینا بوو، یی کهس وی بیزار نهکهت، یی د گوتن وکریار و سالوخته تی خو دا هیترای مه دحان، نهوی ملکی عسمانان و عهردی یی وی، و نهو ل سه هر تشتهکی شاهده، چو تشت ل وی بهرزه نابن. نهگه ر چو گرفتاری یین سیاسی و نابوری مه د گهل کافران نه مینن ژی نهو هه ر دئ مینن دوژمنییا مه کهن هندی مه باوهری ب نیسلامی ههبت: ﴿ وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ۗ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ ۗ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ۝ ﴾ (البقرة: ۱۲۰) جوهی و فهله قهت ژ ته رازی نابن ههتا تو دینی خو نهییلی و دوچوونا دینی وان نهکهی، تو بیژه وان: هندی دینی نیسلامییه نهوه دینی دورست. و پشتی قی نهگه ر تول دویف دلچوونین وان بچی چو سه رکارهک ل نک خودی بو ته نابت مفای بگههینته ته، یان پشته قانییی ل ته بکهت.

سهرهاتيا

پشته فاني ههري پيغه مبهراڻ

د نايه تين (۱۳-۲۹) یدا ژ سووره تا (يس) خودايي مهزن فهريمانی ل پيغه مبهري خو دکهت کو ټو سهرهاتيا خه لکي وي باژيري بو ملله تي خو قه گيرت يي کو خودي سي پيغه مبهري پيکفه بو هنارتين قيجا وان ټو ههري سي دره وين ده ريخستين و نهياره تيا وان کري تشتي بويه ټه گهرا هندي کو خودي خه لکي وي باژيري هه ميان پيکفه بيته هيلاکي.. قيجا ټو کي بوون و سهرهاتيا وان د گه ل ههري سي پيغه مبهراڻ چ بوو؟

کيز باژيري؟

قورن ان ده مي فهريمانی ل پيغه مبهري -سلاف لي بن- دکهت کو ټو قني سهرهاتيايي بو مه قه گيرت ناقني باژيري نابيژت، ب تني دبيژت: ﴿ وَأَضْرَبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴾ (يس: ۱۳) وتو (ټي موحه ممد) مه ته له کي بو وان بوتپه رسيين ملله تي خو بينه، يين گازيا ته قه بويل نه کهن؛ دا ټو مفاي بو خو ژي وه ريگرن، و ټو سهرهاتيا خودانين گوندييه^(۱).

بارا پتر ژ زانايان -وه کي ټبن کهثير دبيژت- ل وي باوه رينه کو ټه باژيره (ټه نطاکيا) يه، دبيژن: خه لکي وي په رستنا صه نه مان دکر، ئينا خودي

(۱) قهريه (گوند) د قورناني دا مه بست پي ټو جهه يي کومه کا مهزن ژ مرو فان لي ناکنجي دبن (باژيري).

سې پيغه مېهر بؤ وان هنارتن دا بهرئ وان بدهنه تەوحيدا خودئ.. و چونكى د نائېهرا عيساي و موحه ممدى دا -سلاڤ لى بن- چو پيغه مېهر نه هاتينه هنارتن دڤيت ئەڤ پيغه مېهره يين كو قورنائى نائين وان بؤ مه نه گوتين بهرى دەمى عيسايى بن ^(۱).

سې پيغه مېهر:

دەمى خودايى مەزن ڤيائى چو هيجه تان بؤ خەلكى ڤى باژئرى يين كافر نه هيلت نيرادا وى ل سەر هندى ب جههات كو ئەو دو پيغه مېهران پيگه بؤ وان بهنيرت، قورئان دبيت: ﴿ وَأَضْرَبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾ إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اتْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَمَزْنَا بِئَالِكِ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ ﴾ (يس: ۱۳-۱۴) تو -ئەى موحه ممد- مەتەلكى بؤ وان بوتپەرتسین مللەتئ خۆ بينه يين گازيبا تە قەبويل نه كەن؛ دا ئەو مفاى بؤ خۆ ژئ وەرېگرن، و ئەو سەرھاتييا خودائين گوندييه دەمى پيغه مېهر بؤ وان هاتين، دەمى مە دو پيغه مېهر بؤ وان هنارتين دا بهرئ وان بدهنه باوهرىيا ب خودئ و پەرستنا وى ب تنئ، ئينا خەلكى وى گوندى ئەو هەردو درەوين دەرئخستن، ڤيجا مە ئەو هەردو ب پيغه مېهرە كئى دى ب هيز ئيخستن، و وان هەرستييان گۆتە خەلكى گوندى: هندی ئەميين ئەم بؤ هەموه دهنارتينه.

دو پيغه مېهر خودئ بؤ وان هنارتن، و دبت ئەڤه نيشانهك بت ل سەر مەژئ هسكيبا وان و رژدييا وان ل سەر كوفرئ، و گاڤا وان هەڤرکيبه كا دوير و درئژ د گەل هەردو پيغه مېهرين خۆ كرى و باوهرى پئى نه ئيناي خودئ

(۱) هندەك دبيتئن: ئەڤ هەر سې پيغه مېهره سې قاصد بوون عيساي بؤ خەلكى نەنطاكيايى هنارتين، بەلئى چو راستى بؤ ڤئى گۆتنئ نينه.

پيغهمبهره کي دی ژي بو وان هنارت، وههرسي پيغهمبهران پيکفه بهري وان
دا ديني خودي يي درست..

ههفرکيه کا بي معنا:

دهمي ههر سي پيغهمبهرين وان هاتين و بهري وان دايه ديني درست وان
ههفرکيه کا دوير و دريژ د گهل وان کر، و وان ژي وهکي کافرين ههمي
ملله تان هندهک هيجه تين بي معنا ل سهر کافريا خو گرتن، قورنان دبيت: **﴿**
﴿ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾ **﴾**
(يس: ١٥) وان گوته پيغهمبهران: ههما هوين ژي وهکي مه مروژن، و
خودايي پردلوژان چو وهحي بو ههوه نه هنارتيه، و ههما هوين -گهلي
پيغهمبهران- ددره وينن. نهغه هيجه تا وان يا نيکي بو..

وان ب دورستي نه دزاني کاني کاري پيغهمبهريني چيه، لهو وان هزر دکر
نهگه خودي پيغهمبهره کي بو مروژان بهنيرت ژي دقيت نه ژ مروژان بت،
ئينا پيغهمبهرين وان لهو ل راستيا کاري پيغهمبهريني هشارکرن و
گوتن: **﴿** قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾ **﴾**
(يس: ١٦-١٧) پيغهمبهران گوت: خودايي مه يي نه هنارتين دزانت کو
نه پيغهمبهرين، و يا مه نهوه نه په ياما خو ناشکرا بگههينين، و
هيدياه تا ههوه د دهستي مه دا نينه، بهلکي نهو يا د دهستي خودي ب تنن
دا. يهعني: کاري پيغهمبهران نهوه گازيا خودي بگههينه مروژان، ژ ويري
ويغه هيدياهت ب دهستي خوديه.. ووان يا ل سهر خو کر.

﴿ قَالُوا إِنَّا نَطَّيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجِمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَائِرُكُم مَّعَكُمْ أَيْنَ دُكْرُكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾ **﴾**
(يس: ١٨-١٩) وان گوت: هندي نه مين مه چو خير و ئيفلهحي ژ ههوه نه ديتيه، نهگه

هوین قئی گازیبا خو بهس نهکمن نهم دئی بهران ل ههوه بارینین و ههوه کوژین، و عهزابهکا ب ئیش و نهخوش دئی گههینینه ههوه. پیغهمبهران گوټ: بی ئیفلحهی و کاری ههوه بی خراب بی د گهل ههوه وبؤ ههوه دزقپرت، ئهری نهگهر ب خیرئ شیرتهک ل ههوه هاته کرن هوین بی ئیفلحییی دبینن و گهفین کوشتنی و عهزابدانی ل مه دکمن؟ بهلکی هوین مللهتهکن زندهگافی ودرهوکرن عهدهتی ههوهیه.

ژ قئی زندهتر قورئان چویی ژ سهرهاتیبا قان پیغهمبهران بو مه دیار ناکهت، و بو مه دیار ناکهت کانی قان کافران گهفا خو د گهل پیغهمبهران ب جهئینا و بهر ل وان باراندن، یان نه.. ههر چهنده سیاقی سهرهاتیبیی پتر ب سهر هندی ټه دچت کو وان گهفا خو ب جهئینابوو!

بهلی ل قئیری کهسهکی دی دئیته د سهرهاتیبیی دا و بهریی روناھییی ب ئیکجاری ددهته خو، ههتا دهرهجهکی ئهټ سهرهاتییه گهلهک جارن ب ناټی وی دئیته ناسین..

پشتهقانی ههر سی پیغهمبهران:

دهمی ههټرکی د ناټهرا وان ههر سی پیغهمبهران ومللهتی وان دا دژوار بووی، و سهرتین کوفرئ گهف ب کوشتن و باراندنا بهران ل پیغهمبهران کری، زهلامهک ژ لایئ ژورییی باژیری ټه هات.. ئهو ب خو پیغهمبهر نهبوو، بهلی هات دا پشتهقانییا پیغهمبهران بکهت، ناټی وی چ بوو؟ ئهټه نه یا گرنکه؛ چونکی نهگهر یا گرنک با قورئان دا بو مه ټهگپرت، یا گرنک ئهوه قی زهلامی چ دټیا و چ کر؟ ئهټی قورئان بو مه ټهگپرت: ﴿وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٥﴾ اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٦﴾ وَمَا لِي لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧﴾ أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ

(موخاطهرئ)یه ئهو ب رحا خو دکهت.. بهلئ ما کهنگی ل نک خودان
باوهران رحین وان ژ پشتهقانییا حهقییی دشرینترن؟

گافا ئهو هاتییه مهیدانا ههفرکییی و ب ههمی دهنگی گازییبا
پیغهمبهران بلند کری، و بی ترس و دودلی ژ وان خواستی ئهو ژ بیین
قهستا حهقییی بکهن، عهقل د سهری کافرین مللهتی وی دا نهما، چاوا
مهسهله بگههته هندئ مروقهک د ناف مه دا رابیت پشت بدهته رتبازا مه یا
پیروز و بهری مه بدهته ریکهکا دی یا نوی دهرکهفتی؟ ئهقه تاوانهکه خودانی
خو هیتزای جزادانی دکهت!

دووماهییا بهرچاڅ:

پشتی پشتهقانی پیغهمبهران گوتنا خو د ناف کافرین مللهتی خو دا
گوتی ئایهت ب ناشکهرایی نابیتژت کانی چ چیبوو، بهلئ ژ سیاقی
سهرهاتییی بو مه دیار دبت کو مللهتی وی هند خو نهگرت ههتا هزرین خو
د ناخفتنن وی دا بکهن، یان دان وستاندنی د گهل بکهن، بهلکی ئیکسه
پئ وهرهاتن و ئهو ب بهران گوشت، پشتی رحا وی هاتییه ستاندن -قورئان
دبیتژت- ئیکسه بو وی هاته گوتن: ههره د بهحشتی دا: ﴿ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ
قَالَ يَلَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا عَفَّرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾ (یس:
٢٦-٢٧)^(١) پشتی ئهو هاتییه کوشتن بو قهدرگرتن بو وی هاته گوتن: ههره
د بهحشتی دا. وی د خوشییا بهحشتی دا گوت: خوزی مللهتی من زانیبا
کانی خودایی من چهند قهدری من گرتییه؛ ژ بهر باوهری ئینانا من و
صهبرکیشانا من ل سهر گوهدارییا وی، و دویکهفتنا پیغهمبهرتن وی ههتا

(١) ئهف چهنده ژ ئبن عهباسی ژی دئیته فهگوهاستن، و ئبن مسعود دبیتژت: ئهو

ب پییان فه چوونه سهر کهلهختی وی ههتا ئهو د بن پییین وان فه مری!

ئەز ھاتىمە كوشتن، قىيجا ئەوان ژى باوەرى ب خودى ئىنا با دا ئەو ژى وەكى
من ھاتبانه بەحەشتى..

تشتەكى غەربە بەلى نە ل سەر خودان باوەرىن خىرخواز كو مروث حەز
بكەت ئەوى ژ نەزائىن مروث كوشتى ب سەر حەقىيى ھل بىت و خودى
زانىنى ب رزقى بكەت و بەرى وى بەدەتە ھىدايەتتى دا ئەو ژى بگەھتە وى
خىرا مەزن يا مروث گەھشتىيى!

و ژ قى چەندى بۆ مە ئاشكەرا دبت كو شەرت نە ئەنجامى دىيائى يى
بەرچاقە، شان كافران ئەف خودان باوەرە كوشت، و د گەل وى ھەرسى
پىغەمبەر ژى، و كەسەك نەبوو پشەقانىيا وان بكەت، و دووماھى
-د دىيائى دا- يا كافران بوو، خودان باوەر ھاتنە كوشتن و ئەو مان، بەلى
ل قىرى سەرھاتى ب دووماھى نائىت، دووماھىيا دورست نە ئەھىيە،
دووماھى ل ئاخەرەتتە، دەمى خودى ب خۆ مەحكەمى د ناھىرا ھەردو لايان
دا دكەت، ئەنجامى دورست ئەو يى وى رۆژى دئىتە ستاندن، قىيجا خودان
باوەر بلا بىنا خۆ تەنگ نەكەن!!

عەزابەكا تەھايى:

پشتى پشەقانى پىغەمبەران ھاتىيە كوشتن و دەلىقە بۆ دەمەكى بۆ
مىللەتى كافر ھاتىيە دان، ئەو ژى گەھشتە دووماھىيا خۆ د دىيائى دا، و يا
ژ ھەزى وان بوو ژ بەر كوفرا وان دووماھىيەكا ب ئىش بۆ وان ژى بىتە دان،
قورئان دىبىرت: ﴿ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِن بَعْدِهِ مِن جُنْدٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا
مُنزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ ﴿٢٩﴾ (يس: ۲۸-۲۹)
پشتى وان ئەو زەلامى شىرەتکەر كوشتى و پىغەمبەر درەوین دەرىخستىن
پىتقى ب ھندى نەبوو ئەم چو لەشكەران بۆ عەزابدانا وان ژ عەسمانى بىنە

خواری؛ چونکی نهو ژ هندی دکیتر و بی بهاترن، و مه چو فریشته ب سهر
وان ملله تان دا نه هارتبون یین مه تیرین، بهلکی ههما مه عزابهک
ب سهر وان دا بهرددا نهو پی تی دچوون. ههما تیرنا وان ب قیرییهکا
ب تنی بوو، هنگی نهو ههمی مرن و کتهک ژئی نهما.

سهرهاتییا خودانیڼ شکهفتی

سهرهاتییا خودانیڼ شکهفتی ژی نیک ژ وان سهرهاتییاڼه یین قورثانی
بو مه ژ مللهتین بهری شهگیراین ژ بهر وان دهرس و عیبرهتین مهزن یین کو
تیدا ههین، لهو مه خواست نم ژی ل قییری قی سهرهاتییی شهگیرین..

نهگهرا هاتنهخوارا سهرهاتییی:

(بن کهثیر) د تفسیرا خو دا شه دگوهیزت کو قوره یشییان (النضر بن
الحارث) و (عقبه بن ابی معیط) هنارتنه باژیری (یهربی مه دینی) ل نک
زانایین جو هییان دا بیژنی: هوین خودان کتیب و هوین تهوراتی دخوین، و
مرۆشهک د ناف مه دا یی دهرکهفتی دبیزت نهز پیغه مبهرم وهی بو من
دئیت، قیجا هوین هندهک پسیاران بو مه بیژن دا نم بو جهرباندن ژ
بکهین و بزاین کانی راسته نهو پیغه مبهره یان نه.. ئینا زانایین جو هییان
گوته وان: سی پسیاران نم دئ بو ههوه بیژن هوین ژ وی بکهین، نهگه وی
بهرسقا ههوه دا مهعنا نهو پیغه مبهره، و نهگه نهو نهشیا بهرسقا ههوه بدهت
نهو مرۆشهکی دره وینه، بیژنی: مهسهلا وان جحیلان چوو نهوین ژ مالین خو
دهرکهفتین و بهرزه بووین، و خودانی دو شاخان (ذو القرنین) کی بوو، و رح
چی. نهو زقرینه مه کههی و گوتن: حال و مهسهلین مه و زانایین جو هییان
نه شهنه، ئینا نهو چوونه نک پیغه مبهری -سلاف لی بن- و گوتنی: نهگه تو
بهرسقا فان پسیارین مه بدهی نم دئ باوه رییی ب ته ئینین.. و ههه سی
پسیارین خو گوتنی، پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوته وان: سوهای نهز دئ
بهرسقا ههوه دهه، و پازده رۆژ پیغه چوون چو وهی بو نههات، لهو تنگافی

ل وی زنده‌بوو، و کافران گوت: موحه‌ممه‌دی گوت سویاهی دئ بهرسفا هموه دم و ئەفه پازده رۆژ چوون.. و پشتی پازده رۆژان ژ نوی ئەف ئایه‌تین سووره‌تا (الکھف) بو وی هاتن یین بهرسفا فان هەر سی پسیاران تیدا هاتی، و هەر د قئ سووره‌تی دا خودئ گوتە پیغه‌مبه‌ری خو -سلاف لی بن:- ﴿ وَلَا تَقُولَنَّ لِشَأْنِي إِنْ قَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا ﴿٣١﴾ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَادُّرُّ رَبُّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنَّ رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا ﴿٣٢﴾ ﴾ (الکھف: ۲۳-۲۴) بو وی تشتی ته کریهه دلئ خو کو بکهی تو نه‌بیژه: سویاهی ئەز دئ وی تشتی کم، وه‌سا تی نه‌بت کو تو وی کاری ب هه‌زکنا خودئ فه گرده‌ی، و بیژی: ئەگه‌ر خودئ همز بکه‌ت. و ل ده‌می خو ژ بیرقه‌کرنئ تو خودایئ خو ل بیرا خو بینه و بیژه: ئەگه‌ر خودئ همز بکه‌ت، و هەر جاره‌کا ته ژ بیرکر تو خودئ ل بیرا خو بینه‌فه، چونکی بیرئینانا خودئ ژ بیرکرنئ ناهیتل، و بیژه: به‌لکی خودایئ من به‌ری من بده‌ته هیدایه‌تی و ریکا نیزیکتر یا مروقی دگه‌هینته سه‌راستی. و هنگی د قئ ئەگه‌ری دا خودئ ئەف ئایه‌ته بو پیغه‌مبه‌ری خو هنارتن یین به‌حسئ سه‌رهاتییا خودانین شکه‌فتی دکمن.

دهم و چه:

ب تنئ د سووره‌تا (الکھف) دا ئەوال مه‌که‌هئ هاتییه خواری خودایئ مه‌زن سه‌رهاتییا خودانین خه‌نده‌کی بو مه فه‌دگیت، و وه‌کی عه‌ده‌تی قورئانی د فه‌گیرانا پترین سه‌رهاتییین ملله‌تین بو‌رین دا خودایئ مه‌زن چه و ده‌می سه‌رهاتییی ده‌سنیشان ناکه‌ت؛ چونکی قورئانی نه‌قیت فان سه‌رهاتییان بکه‌ته به‌ره‌ره‌کی دیرۆکی یئ هسک.. نه، قورئانی دقیت هەر سه‌رهاتییه‌ک ژ فان سه‌رهاتییان د جه‌ئ خو دا بته‌هه‌سه‌ک بو خوانده‌فانی، دا ئەو باوه‌ریه‌کا مه‌زن د دلئ وی دا بچینت، و ژ بلی کو فه‌گیرانا قئ سه‌رهاتییی

بهرسقهک بوو ل سهر وی پسیارا کافران ژ پیغه مبهری -سلاډ لی بن- کری، قورنانی دقیت باوه ریبا موسلمانی ژی پی ب غه بیی موکمر لی بکته و دا نهو بزانت کو نهو نه گهرین (علمی) و (طه بیعی) یین گهر دوون ل سهر ب رتسه دچت ب دهستی خودینه و چی گاڤا وی څیا نهو دئ څان نه گهران پراوه ستینت، و نهغه کاره کی ب زه حمت نینه ل بهر وی.

و چونکی قورنانی دهم و جهی څی سهرهاتییی بو مه ناشکرا نه کرینه زانا و دیرؤکڅان د څی مهسه لی دا ب خیلاف چوونه، و بارا پتر ژ زانایان ل وی باوه رتسه کو نهغه سهرهاتییه ل باژتیری (نهفسوسی) رویدابوو^(۱)، و ناشکراهیه کو نهغه باژتیره ئیک ژ مهزترین پینج باژتیرین ئمبراطوورییه تا رومانی بوو، و مهلبه نده کی بازرگانی و سیاسی یی مهزن بوو، و هه یکه لی ئیک ژ مهزترین خوداوه ندین رومانییین صنه مبه رتس لی بوو^(۲). و هندهک زانایین دی دبیتن: سهرهاتییا خودانین شکه فتی ل دهغه را شامی (ل نوردنی) چیبووبوو، و هندهک دبیتن: ل عهری نینه وایی بوو.

ل دور ده می سهرهاتییی گلهک زانا دبیتن: نهغه جحیله ژ دویکه فتییین عیسا پیغه مبهری بوون -سلاډ لی بن- و نهو ل سهر ده می قه یصهری

(۱) هر چنده کتیبین سیره تی و تفسیری ناشکرا دکمن کو زانایین جوهییان پسیارا څی سهرهاتییی نیشا کافرین قوره شییان دابوو ژی، به لی د گمل هندئ ژی نهغه سهرهاتییه و یا (ذو القرنین) ی ژی د کتیبین نسرانیلیان یین نوکه دا نینه، و دیاره زانینا څان سهرهاتییان تشتهک بوو د ناقبره زانایان ب تنی دا هه بوو، لهو وان ژ هه می سهرهاتییان پسیارا څان سهرهاتییان کربوو.

(۲) هه یکه لی خوداوه ند (دیانا) یی کو دئته هرمارتن ئیک ژ حفت عجبییین دنیا یی، و ل دویف نه خشه یا سیاسی یا نه فرؤ نهغه باژتیره دکه فته نه نادؤلی ل رؤژناقایا دهوله تا تورکیا) ل نیزیکی نزمیری.

رۆمانی (دقیانوسسی) ژباوون، کو ئیک ژ وان قه یصهران بوو یین زۆردارییهکا مهزن ل دویکهفتییین مەسیحی کری ل سی سەد سالتین ئیکتی یین زایینی.

هندهک زانا دبیتژن: ئەف سەرھاتییه بو دەمی بەری زایینی دزقپرت و ئەف جحیلە ژ دویکهفتییین عیسایی نەبووینە.. و پوتەپتکرنا زانایین جوھیان ب ئی سەرھاتییی ئی بووونئ مسۆگەرتر لی دکەت؛ چونکی ئەگەر ئەف جحیلە ژ دویکهفتییین عیسایی بانە جوھیان خەم ژ سەرھاتییا وان نەدخوار بەلکی هەر باوهری پی نەدئینا!

خودانین شکەفتی کی بوون؟

ل ژێر سیهرا دەولهتەکا بی باوهر و صەنەمپەرتس، یا کو حەتا حەفکێ د گونەه و بی ئەخلاقیی دا نەقۆووی کۆمەکا جحیلان هەبوو باوهرییا ب خودی جەستی خو د دلین وان دا کربوو.. لەو ئی باوهرییی چاقتین وان ل نەحەقییا مللەتی وان ئەکر، و ئیکا هند ژ وان چێکر ئەو کارێ خو یی سەرەکی بکەنە راستکرنا ئی خوارییا مللەتی وان تووشبووی، و ل ئیترێ هەفرکییی دەست پی کر.

دئیتە ئەگۆهاستن کو ئەف جحیلە هەمی ژ مالمەزن و ماقولیتین باژێری بوون، تشتی هەفرکی پتر (حەسساس) کری؛ چونکی دئیتە زانین کو هەمی دەمان، و د ناڤ هەمی جفاکان دا مالمەزنی و ئویجاخکانئ سەنگی خو هەبوویە، و گرفتاری هنگی ل سەر کافران دژوارتر لی دئیت دەمی هندهک ژ مالمەزنین وان دگەنە چەپەری هەفرکییی و دەست ب بەلاڤکرنا حەقییی دکەن، و دیارە مللەتی ئان جحیلان یی کافر پشتی هەمی رێکتین (ناشتیانه) ب کار ئینان دا ئان جحیلان جارەکا دی ل صەنەمپەرتسییی

بزقړین و بهری وان ژ ریکا پیغهمبه‌ران شه‌گیرن وان ده‌ست دا پیلیدانا همی عورف و عه‌ده‌تان و مروقتین شان جحیلان ناگه‌هدارکرن کو هنده ئیدی وان ته‌حه‌ممول نه‌ما، و هه‌قړکی دئی روییه‌کی دی وه‌رگرت، و دیاره مروقتین وان ژ ب‌گوتنا وان قاییل بوون له‌و شان جحیلان هزرا ره‌ئینا ژ باژتیری بو خو کر.

قورئان ده‌می شان جحیلان بو پیغهمبه‌ری دده‌ته زانین دبیزت: نه‌ی موحه‌ممه‌د نه‌م به‌حسی وان جحیلان ب راستی و دورستی بو ته‌ دکه‌ین، هن‌دی خه‌لکی شکه‌فتینه‌هنده‌ک گه‌نج بوون باوه‌ری ب خودایې خو ئینابوو و د‌گازیا وی هاتبوون، و مه‌ هیدایه‌ت و موکمیا ل‌سهر‌حه‌قییې ل‌وان‌زنده‌کریوو. و مه‌ دلین وان ب باوه‌رییې ب هیز ئیخستبوون، و مه‌ موکمی و دژواری ل‌سهر‌باوه‌رییې دابوو وان، ده‌می نه‌و ل‌بهر‌سنگی مه‌لکی کافر رابووین و وی لومه‌ی وان کری سه‌را هیلانا وان بو‌صه‌نه‌مپه‌رتسییې قیجا وان گوتی: خودایې مه‌ یې نه‌م په‌رستنې بو وی دکه‌ین خودایې عسمانان و عه‌ردیه‌، ژ وی پیقه‌تر نه‌م په‌رستنا چو خودایین دی ناکه‌ین، نه‌گه‌ر نه‌م تشته‌کی دی ژ بلی قی گوتنی بیژین نه‌و مه‌ گوتنه‌کا دویر ژ حه‌قییې گوت. هنده‌ک ژ وان گوته‌هنده‌کان: نه‌قه‌ ملله‌تی مه‌ ژ بلی خودی هنده‌ک خوداوه‌ندین دی بو خو داناینه، کانی بلا نه‌و ده‌لیله‌کی ناشکه‌را ل‌سهر‌قی عیباده‌تی خو بینن، قیجا که‌س ژ وی زوردارتر نینه‌ یې ژ نک خو دره‌وه‌کی ژ کیسی خودی بکه‌ت و شریکان بو وی د‌په‌رستنې دا بدانت.

هه‌قړکی.. و ره‌ئین:

قورئان بو مه‌ نابیزت کانی نه‌ف باوه‌رییا ب خودی ژ کی گه‌هشتبوو وان جحیلان، و دویر نینه‌ وان نه‌ف باوه‌رییه‌ بو خو ژ پیغهمبه‌ره‌کی ژ پیغهمبه‌رتین

خودئ وهرگرت بت، و ههر چاوا بت دهمنئ باوهرييئ جهئ خؤ د دلين وان دا كرى قئ باوهرييئ ئهو ژ خهلكئ وان شهدهركر، و دهمنئ سوجهتا وان د باژئري دا بهلاڤ بووى و گههشتييه مهلكئ، و چونكى ئهو ژ تهخهيا فهقيران نهبوون يئن خوينا وان ههروه، مهلكئ هنارته ب دويڤ وان را و ب گؤتنهكا رحهت ژ وان خواست ئهو ل قئ دينئ ليڤه ببن، و ل صهنهمهپهريسيئ بزقن، و دهمنئ وان گوهداريا وي نهكرى ههڤركئ د ناقهرا وان دا پهيدا بوو..

ههڤركئ يا ب چ رهنگ بوو؟ و چهند فهكيتشا بوو؟

قورئانئ ئهفه بو مه نهگؤتبييه، ب تنئ قورئان ئهنجامئ بو مه فهدگوهيتز، دبئرت: تو ئهى موحهمهده- بهحس كه دهمنئ وان گهنجئن خودان باوهر ژ ترستين هندئ دا كو مللهتنئ وان وان دسهردا بيهن و ل صهنهمهپهريسيئ فهگهريئن خؤ ب شكهفتئ را گهاندى، و گؤتى: خودايئ مه تو دلؤقانييهكئ ژ نك خؤ بده مه، كو مه پئ رابگرئ، و ژ خرابيئ پيارئزئ، و تو رٲكا دورست يا كو مه دگههينته وي كارئ تو حهز ژئ دكهئ ل بهر مه ب ساناهئ بيخه؛ دا ئهم بيينه ژ وان سهپرستين رئ ل بهر خؤ بهرزه نهكرى. مهعنا: ههڤركئ گههشتبوو وي دهرهجنئ دقيا ئهو جحئل يان ل صهنهمهپهريسيئ بزقن يان ژئ ژ باژئري دهركهئن وبؤ خؤ برهئن.. و وان يا دويئ هلبئارت، و ژ سياقئ سهرهاتبيئ دئيته زانين كو ئهو ب دزئ فه ژ باژئري دهركهفتبون؛ دا كهس ب دهركهفتنا وان نهحهسيئت، و پشتئ ئهو ب سلامهتنئ ژ باژئري دهركهفتين وان خؤ ب شكهفتهكئ را گهانده، و دياره نيزيكترين باژئري بو وي شكهفتئ باژئري وان بوويه، لهو پشتئ ژ خهوا گران رابووين وان ئيڪ ژ خؤ هنارته باژئري خؤ وهكى دئ بو مه ديار بت..

ل شکفتی:

دهمی وان جحیلین خودان باوهر ره‌قین بو خو هلبژارتی وان هیدی گۆته ئیک و دو: مادهم هموه ژ بهر دینی خو ژ ملله‌تی خو قه‌ده‌رکر، و هموه نهو خوداوه‌ندین نهو په‌رستنی بو دکمن ژ بلی خودی هیلان، هوین بو عیباده‌تکرنا خودایه‌ی خو یی ب تنی هه‌رینه د شکفتی قه ل چپای، خودایه‌ی هموه ژ دلوقانییا خو هندی دئ ده‌ته هموه یا هوین ل دنیا‌یی و ناخه‌ته‌ی پی ستاره بین، و وه‌سا کاری هموه دئ ل بهر هموه ب ساناهی ئیخت کو هوین د ژینا خو دا مفایه‌ی ژ بیین. و وان نه‌ف گۆتتا خو هه‌ر زوی کره کریار و خو ب وی شکفتی را گه‌هاند یا وان بو خو ده‌سنیشانگری.. و به‌ری ئهم به‌رده‌وامییه‌ی ب سه‌رهاتییا وان بده‌ین مه‌ دقیت به‌رسقا وی پساری بده‌ین یا کول قیری خو هل دئخت: نه‌ری هژمارا وان جحیلان چهند بوو؟

قورئان ب خو ژ ده‌می قی سه‌رهاتییه‌ی قه‌دگپرت ئیشاره‌تی دده‌ته قی مه‌سه‌لی و دبیت: هنده‌ک ژ وان کیتابییان یین دان و ستاندنی د ده‌رحه‌قا وان دا دکمن دئ دبیتن: خه‌لکی شکفتی سی کس بوون، سه‌یه‌ی وان یی چاری بوو، و هنده‌کین دی دبیتن: نهو پینج بوون، و سه‌یه‌ی وان یی شه‌شی بوو، و گۆتتا قان هه‌ردو ده‌سته‌کان خه‌به‌ردانه‌کا بی ده‌لیله، و هنده‌کین دی دبیتن: نهو هفت بوون، و سه‌یه‌ی وان یی هه‌شتی بوو، تو -نه‌ی موحه‌مه‌د- بیته: خودایه‌ی من ب هژمارا وان زاناره، کیم کس ژ خه‌لکی هژمارا وان دزانن. قیجا ژ هه‌ق‌کییه‌کا ب سه‌رغه سه‌رغه پیته‌تر تو چو جیره‌ی د گهل کیتابییان نه‌که ل دۆر مه‌سه‌لا هژمارا وان، ب تنی تو وه‌حییی بو وان بخوینه، و پسارا حاله‌ی وان وه‌ژمارا وان تو ژ وان نه‌که؛ چونکی نهو وی چهندی نزانن.

و چونکی دهمی قورئانی گوتنا ئیکمی و دوی د دهر حهقا هژمارا وان دا
قه گپرای کو ئه سو بوون، یان پینج بوون، تهعلیقکه لی دا و گوت: نهف
گوتنه خه بدرانکه کا بی ده لیله، و دهمی گوتنا سییی قه گپرای کو ئه سو حهفت
کهس بوون، چو تهعلیق لی نهدان، گهلهک تهفسیرزانان گوتنا سییی (کو ئه سو
حهفت کهس بوون) دورستتر زانی.

به لی د گهل هندئ قورئان بهری مه دده ته ئه ده به کی پاک؛ دا ئه م د شان
مهسلان دا پیگیرییی پی بکهین دهمی گوتی: تو ئه ی موحه ممد- بیتره:
خودای من ب هژمارا وان زاناتره.. مهعنا: زقراندنا زانینا دورست ههر بو
خودیه.

پستی ئه سو ب دزی قه ژ باژیری ده رکه فتین و خو ب شکهفتی را گه هاندی
ئه سو چیبوو یا وان هزرکری دهمی وان گوتیه ئیک و دو: ((هون بو
عیباده تکرنا خودای خو پی ب تنی هه رنه د شکهفتی قه ل چپای، خودای
هموه ژ دلوقانییا خو هندئ دئ ده ته هموه یا هون ل دنیا پی و ئاخه تی پی
ستاره بین، و وه سا کارئ هموه دئ ل بهر هموه ب ساناهی ئیخت کو هون
د ژینا خو دا مفای ژئ بینن)).

خودئ ده رکه هه کی بو کسه پی بهری وان قه نه کری بو وان قه کر، بهری ئه سو
مهحتل بین و سه رتن ریپان ل بهر به رزه بین و نه زانن چاوا ل قئ شکهفتی
ئه سو دئ ژینا خو دابین کهن بیی ملله تی وان یی کافر ب وان بحه سیین،
خودئ ده رکه هه ره ما خو ل بهر وان قه کر..

خهوا گران:

بو ستاره کرنا وان.. و دا سه رهاتییا وان بته نیشانهک ل سه ر شیانا
خودئ بو پاراستنا وه لیپین وی ژ دوژمنین وان ب هندهک رتکین نه ئینه سه ر

هزرا مروّقان -خودئ دبیژت- مه خهوهکا گران ب سهر وان دا بهردا، ئینا ئهو گهلهک سالان نقشتی مانه د شکهفتی فه.

پشتی هنگی قورئان ب خو ئاشکهره دکهت کو دهمنئ ئهو تیدا نقشتی ماین سی سهد سال بوون ب هژمارا وان سالتین کو ب روژئ دئینه حسیبکرن، و سی سهد و نهه سالان ب هژمارا وان سالتین کو ب هه یقئ دئینه حسیبکرن.

ل قئ دهمنئ ئهو د شکهفتی فه دنقستی قورئان وه صفا حالئ وان بو مه دکهت و دبیژت: تو -ئهی بینهرئ وان- دئ بینی دهمنئ روژ ژ روژهه لاتئ دهر دکهت ل لایئ وان یئ راستئ ددهت، و ئه گهر ئهو ئاڤابو ل لایئ وان یئ چه پی ئاڤا دبت، و ئهو یئین ل جههکئ بهر فراه ژ شکهفتئ، قئجا گهرما روژئ کاری د وان ناکهت و با ژئ وان نائیتته برین، ئهڤا هه یا مه د گهل ڤان گهنجان کری ژ نیشانین شیانا خودئ بوو، هه چیبئ خودئ تهوفیقا وی بدهت و بهرئ وی بدهته هیدایه تی ئهو ئهوه یئ بهرئ وی بو حه قیبئ هاتیه دان، و هه چیبئ ئهو تهوفیقا وی بو وئ چهندهت نهدهت تو چو هاریکاران بو وی نابینئ بهرئ وی بدهته حه قیبئ؛ چونکی رتینیشادان و بهرزه کرن ب دهستئ خودیه.

ژ قئ ته عقیبا قورئانئ بو سه رهاتیبئ ئاشکهره دبت کو خودئ ئهڤه کر و بو مه فه گئیرا دا ئهم بزاین کو ب تنئ خوشی و نه خوشییا د دنیا یئ دا، و هیدایهت و سهرداچوون ب دهستئ خودیه و دقیت خودئ هیدایه تی و خوشییب ب رزقئ خودانی بکهت ئه گهر نه کهسهک نابت قئ چهندهت بو وی بکهت.. پاشئ قورئان دبیژت: و تو -ئهی بینهر- دئ هزر کهی خه لکئ شکهفتئ دهشیارن، و ئهو ب خو دنقستینه، و ئهم چاڤدیریبئ ل وان دکهین،

دهمى ئەو دنقستى جار ئەم وان ب لايى راستى قە وەردگىرپىن و جار ژى ب لايى چەپىن قە؛ دا لەشتىن وان ل سەر عەردى نەرزىن.. و ئەو صەپى د گەل وان ھەردو دەستىن خۆل بەر دەرى شەكەفتى درىژ كرىون، ئەگەر تە ئەو دىتبان تو دا ژ وان رەقى، و دلئى تە ژ بەر وان دا تژى ترس بت.

گوھزىنا مەزن و سەرھاتىيا عنتىكە:

خودى دىيژت: پاشى مە ئەو ژ خەوى ھشياركرن؛ دا ئەم بزانيں كانى كى ژ ھەردو دەستەكتىن د دەمى مانا وان دا ب ھەقركى چووين بۆ ھژمارى بنەجەترە، و كانى ئەو پۆژەكى يان دانەكى پۆژى مابوون، يان ژى دەمەكى درىژ مابوون؟ و كانى چاوا مە ل قى دەمى درىژ ئەو نئاندىن وەسا مە ئەو ھشياركرن بىتى ئەو بىنە گوھارتىن؛ دا ئەو پسپارى ژ ئىك و دو بكەن: ئەقە چەندە ئەم ل قىرى دنقستى؟

ھندەك ژ وان گۆت: پۆژەكى يان دانەكى پۆژى ئەم بىن نقتىن.. و ھندەكتىن دى بىن مەسەلە ل بەر ئالۆز بووى گۆت: ھوین وئ چەندى بەپىلنە ب ھىقىيا خودى قە، و خودايى ھەوہ ب وى دەمى ھوین ماين زاناترە.. مەعنا: پشتى ئەو ژ خەوا گران ھشياربووين ئىكەمىن تشتى وان ئاخفتن ل سەر كرى و دان و ستاندىن ل دۆر كرى ئەقە بوو: نەرى ئەقە ژ كەنگى وەرە ئەم دنقستى؟

و چونكى ل دەمى ئەو نقتىن سپىدە بوو، و دەمى ھشياربووين ئىقار بوو -وەكى دىيژن- وان ھزركر ئەقە دانەكى پۆژىيە ئەو دنقستى.. بەلى كو وان زانى چو مفا د ھندى دا نىنە ئەو بزانيں كانى ئەقە چەندە ئەو دنقستى، وان گۆتە ئىك و دو: قى مەسەلى بەپىلنە ب ھىقىيا خودى قە ئەو چىتر دزانت كانى ژ كەنگى وەرە ھوین دنقستىنە.

پاشی مهسهلا دویچی یا وان دان وستاندن ل سهر کری چ بوو؟

قورئان دبیژت: وان گۆته ئیک و دو: هوین ئیکی ژ خو ب قان پارین خو بین زیشی فه بهنیرنه باژیری مه، و بلا ئهو بهری خو بدهتی کانئ خوارنا کئی پاقرتر و حاللتره، بلا ئهو خوارنهکئی بو مه ژئی بکرت و بینت، و بلا ئهو د کرینا خو دا یی نهرم بت دا ئهو ب مه نهحمسیین، و نهم ناشکهرا نهبین، و چو مروث ب مه نهحمسیین؛ چونکی نهگهر مللهتی مه ب سهر مه هلبین ئهو دئ بهران ل مه بارینن، هتا مه دکوژن، یان ژئی مه ل دینی خو بزقپینن و نهم ژئی کافر ببین، و نهگهر مه وه کر نهم قهت ناگهینه مرادا خو کو چوننا بهحشتیه.

ژ قئی گۆتنا وان دیار دبت کو بهری ئهو بچنه شکهفتی مللهتی وان دو ری دانابوونه بهر وان: بهر لی باراندن هتا مرنئ، یان ژئی زقپینا ل کوفری.. و ئهو بوو وان رهقین بو خو هلبیژارت.

ئیک ژ وان خو (تهبهروع) کر کو ب دزی فه بچته باژیری و خوارنهکئی بو وان بینت - و ژ قئی دیار دبت کو ئهو شکهفتا ئهو چوونئ گهلهک یا ژ باژیری دویر نهبوو- و گاڤا ئهو جحیل هاتییه باژیری عهجیبیی سهری وی گرت.. نهفه چییه؟ چ ل باژیری مه هاتییه؟ تو بیژی د روژهکئی دویان دا نهف گوهۆرینه ب سهر باژیری دا هاتبت؟ ئاڤاهی، سهر و بهری مروقان، رهنگ و رویی بازارئ.. مهسهلهکا عهدهتی نینه!

بهلی وی نهڤیا پسیرا قئی چهندی ژ کسئ بکهت؛ دا ئهو مهسهدا خو ب جه بینت بیی کسهک ب وی بحسییت، لهو وی زوی خو ب دکانهکئی را گههاند و پارین خو بین زیشی کرنه د دهستین دکانداری دا.. و مسوگهر ئهو خهلهکئی ئهو دیتی ژئی سهر و بهری وی یین عهجیبگرتی ماین بهلی

دویر نینه وان هزرکر بت ئەڤه مرۆڤهکێ بیانییه هاتییه باژێری لهو وان مایێ
خۆ تی نهکر.. بهلی خودی دڤیا وان ناشکهره بکهت و خه لکی باژێری
ب سه رهاتییا وان ناگه هدار بکهت؛ دا نارمانج ژ سه رهاتییی پیک بیت.

خودی دبێژت: کانێ چاوا مه گه لهک سالان ئەو نقانندن، پاشی مه ئەو
هشیارکرن، مه خه لکی وی زه مانی ب وان ناگه هدارکرن، پشتی کو خودانی
فرۆشگه هێ ب رێکا جوینی دهره مین وان ب وان حسییای؛ دا مرۆڤ بزانی
هندی سۆزا خودییه کو دێ مرییان پراکه تهڤه یا راسته، و کو هندی قیامه ته
هه ر دێ ئیت و چو گومان تیدا نینه..

تشتی مه زن یی کو ب سه ر باژێری دا هاتی ژ بلی گوهرپینا ئاڤاهی و
مرۆڤان ئەو بوو خه لکی باژێری کراسی کوفری ژ به ر خۆ کریوو و هه می
بوو بوونه خودان باوه ر، مه لکی کافر نه مابوو، و ئەو ده سته مرۆڤان یی کو
گه فین به ر لی باراندنی ل ڤان جحیلان کری چوو بوو و ده سته کێ دی یی
مرۆڤان خودی ل جهی وان دانابوو، و دویر نینه سوچه تا ره قینا جحیلین
خودان باوه ر ژ مه لکی کافر و به رزه بوون و بی سه ر و شوینییا وان د ناڤ
خه لکی خودان باوه ر دا یا به لاف بت..

گاڤا خودانی دکانی پارتین جحیلی دیتین، و چونکی ئەو مرۆڤه کێ
بازرگان بوو وی ژ رهنگی پاران زانی کو ئەڤ مرۆڤه ژ زه مانه کێ کهڤنه به لی
چاوا؟! وی ژێ نه زانی، و دویر نینه ئەو و جحیل د ڤی پاره ی دا ب هه ڤرکی
چووین..

- ئەڤ پارتین کهڤن ته ژ کیه ئیناینه، خزینه ک ته بو خۆ دیتییه؟

- تو چ دبێژی؟ پارتین کهڤن چ؟ دوهی ب ڤان پاران من تشت یین

کرین، کهڤن چ خزینه یا چ؟

- دوهی؟ ما تو ژ کیه دئی؟

و چونکی جحیلی نه قیت جهی خو نیشا وی بدهت، ونه قیت هه فرکییی
ژی درتیر بکهت دا خه لک ب وی وهه قالین وی نهحسیین، دویر نینه وی
هزرا ره قینن کریت به لئ کیه بره قت؟ خه لک سویکئ یین لئ کومبووین، و
نه گهر نهو بره قت خه لک دئ دهنه ب دویف قه و مستو گهر نهو دئ وی گرن.. و
ئه قه هه قالین وی ژی کشف بوون، کانئ پیچه کا دی بلا خو بگرت کانئ
سوحبهت دئ ل سهر چ راوه ست!

پاشی وی هزرتن خو کرن.. ئه ری تو بیژی ئه قه هه می دخه لهت بن وئه ز
ب تنئ یی دورست بم؟ پشتی هنگی نیشان وسهر و به ری قان مرو قان
هندئ دگه هینت کو نهو دهنه قن، دوهی خه لکئ باژیری ب قی رهنگی نه بوون،
وان خودئ نه دناسی، وئه ف رهنگی پاران یی نه ز ل نک وان دبینم نه بوو..
دیاره تشته کئ هه ی!

ودبیژن: هنگی وان نهو جحیل گرت وبره نک مه زنی خو، و ده می وی
جحیلی دیتی نهو کسه کئ خودان باوهره وی سوحبهتا خو وهه قالین خو بو
وی قه گتیرا، و جهی خو و هه قالین خو نیشا وی دا، و چونکی وان سوحبهتا
جحیلان و ره قینا وان ژ خه لکئ به ری گو ه لئ بو بوو، لهو وان باوهر ژ وی
کر، و ئه ف سه رهاتییه بو وان یین باوهری ب روژا قیامه تی هه ی بوو
باشترین ده لیل ل سهر وان یین باوهری پی نه دئینا ژ خه لکئ باژیری..

دوماهییا خودانین شکهفتی:

پشتی مه سه لا وان ئاشکه رابووی، و خه لکئ باژیری ب سهر وان
هلبووین، دبیزن: نهو جحیل زقری نک هه قالین خو ل شکهفتی و سوحبهتا
خو د گه ل خه لکئ باژیری بو وان قه گتیرا..

قورئان بهحسب قان جحیلان پشتی خه لک ب سهر وان هلبووی بو مه
ناقه گیت، لهو ئه م نزانین کانی پشتی هنگی وان چ کر، ب تنی قورئان
دیمه نه کی ژ وی هه شرکی و دان و ستاندنی بو مه شه دگوهیزت یا کو د ناچه را
خه لکی باژیری دا چیبووی پشتی مرنا وان جحیلان ل شکه فتی.. قورئان
دبیژت: دهسته که کی ژ خه لکی گوټ: هوبن ل بهر ده ری شکه فتی ناهاهییه کی
ئاڤاکمن کو وان قه شیرت، و وان بهیلنه ل جهی وان، خودایی وان ب حالئ
وان زاناره، و ئه وین خودان گوټن و دهسه لات د ناف وان دا گوټ: ئه م
مزگه فته کی بو عیباده تی دی ل جهی وان ئاڤاکه یین.

ب قی چندی سهرهاتی ب دووماهی هات سهرهاتییا هه شرکییا بهرده وام
د ناچه را باوه رییی و کوفری دا، ئه و باوه رییا وه ل خودانی دکه ت کو ئه و خو
بهیلته ب هیقییا خودی قه، و ئه و کوفرا ئیکا هند ژ خودانی خو چی دکه ت
کو باوه رییی ب ئه گهرین ماددی ب تنی بینت.

سهراتيا

خوداني دوتاخان (ذو القرنين)

د سهراتيا خودانين شكهفتي دا مه گوتي سوجهتا (ذو القرنين) ي ژي نيك ژ وان پسياران بوو بين زانايين جوهيان بو کافرتين قورهيشيان گوتي دا نهو ژ پتغه مبهري -سلاف لي بن- بکن، و راستيا پتغه مبهرينيا وي پي بجهرين، لهو سهراتيا وي ژي د گهل يا خودانين شكهفتي د نيك سوورهي دا هات، و سهراتيا (ذو القرنين) ي جاره کا ب تني د قورناني دا هاتيه.. و دهمي خودايي مهن سهراتيا في مهلکي بو مه قه دگوهيزت نه ژ بهر هندي قه دگوهيزت چونکي نهو مهلکهک بوو دنيا نيخستبوو بن دهستي خو، نه! بهلکي ژ بهر هندي چونکي نهو مروره کي چاک بوو، مالي دنيايي و مهزنيي و سلهته نه تي خودي ژ بيرا وي نه بریو و نیکا هند ژ وي چي نه کريو کو نهو خو ژ خودايي خو مهزنتر بينت، يان زورداريي ل خه لکي بکهت.. قيجا دا نه بزاني (ذو القرنين) کي بوو و سهراتيا وي چ بوو دي خو دينه بهر سيهرا چند نايه ته کان ژ سووره تا (الکھف).

ذو القرنين کي بوو؟ و کنگي ژياوو؟

بهري نهو دست ب قه گوهاستنا سهراتيا (ذو القرنين) ي بکين يا د جهي خو دايه نهو چنده کي ل سهر کسينيا وي باخين کاني نهو کي بوو، و کنگي ژياوو، و بچي دگوتني (ذو القرنين)؟ بو هندي دا سهراتي پتر ل بهر مه يا ناشکه را بت.

نايه تين قورئاني چو ئيشاره تان ناده نه قى چهندي، نه ناقى وي يى دورست بو مه دبىژن، و نه به حسى وي ده مى دكهن يى ئو تيدا ژباى؛ چونكى قورئاني -وهكى پتر ژ جاره كى مه گوتى- ب شه گيرانا فان سهرهاتيبان نه قيت ديروكى وهك ديروك هند بو مه تومار بكهت هندی كو دقيت عيبره تان بو مه ژ فان سهرهاتيبان بهرچاڤ بكهت. و ل دور ده سنيشان كرنا كسينيا (ذو القرنين) ي سى گوتن ل بهر ده ستي مه هه نه:

يا ئيكي: كو بوچونا (بيروني) يه ئو دبىژت: (ذو القرنين) ئيك ژ مهلكين (حميره بيان) بوو؛ چونكى مهلكى وان ب فان رهنگه ناسناقان دهاتنه ناسين وهكى: (ذو نواس) ي و (ذو يزن) ي، و ناقى وي (ئهبوبه كرى كورچى نه فريقشى) بوو، نهفه ب لهشكهرى خو فه چوبوو هتا كهشتيه بهر ليقا ده ريايا سپى، و دبىژن: كيشوهره نه فريقيايى ب وي يا هاتيهه ناكرن.

يا دويمى: و نهفه بوچونا زانايتن هنديهه ئو دبىژن: پتر يا بهرعاقله كو (ذو القرنين) ئى قورئاني به حسى وي كرى (كه يخسره و) بت ئهوي يوناني دبىژنى: (سهرؤس) يان (خؤرس كؤرش) وهكى جوهرى دبىژنى.. نهقى حاكمى عادل ههر ژ سالا (۵۵۹) هتا سالا (۵۳۰) بهرى زايينى حوكم كرىوو، و ل سهر ده مى خو ئو شياوو مهمله كهتا فورسى و يا ميديان بكهته ئيك، و وي رؤژههلات و رؤژئاڤا ئيخستبوونه بن ده ستي خو، و ئو بوو يى ئو ئسرائيلى ژ ئيخسيريى بهرداين يين (نه بوو خذنه صرى) گرتين و ئينايه بابلى، پشتى كو وي بابل ستاندى^(۱)، و ل سالا (۱۸۳۸ ز) پهيكه ره كى ژ قافكى يى قى مهلكى هاته ديتن دو شاخ ل سهر سهرى وي بوون، وهك ئيشارهت بو مهمله كهتا فارس و ميديان يين كو وي گه هاندينه ئيك، لهو

(۱) به حسى وي ب باشى د (سفر عزرا) ي دا ژ تموراتى هاتيهه.

دگوتنی: خودانی دو شاخان، و دیرۆک بهحسی دادی و عداله‌تا قی مه‌لکی دکه‌ت.

یا سییی: گه‌له‌کین دی دبیرن: ئەف مه‌لکه ئەسکه‌نده‌ری مه‌قدوونی بوو، ئەوی ل دۆرتن سه‌دسالا سییی به‌ری زایینی حوکم کری، به‌لی چو راستی بو قی بۆچوونی نینن؛ چونکی ئەف ئەسکه‌نده‌ره مه‌لکه‌کی خودان باوه‌ر نه‌بوو، و ب دادی و عداله‌تی ژێ نه‌هاتییه ناسین^(۱).

ل دۆر ئەگه‌را ناسینا وی ب ناسناقی (ذو القرنین خودانی دو شاخان) چهند بۆچوونه‌ک هه‌نه: هنده‌ک دبیرن: چونکی وی رۆژه‌لات و رۆئاڤایا دنیا یی ئیخستبوونه بن ده‌ستی خۆ، و هنده‌ک دبیرن: چونکی پویرتی سه‌ری وی یی درێژ بوو و وی دو شاخ بۆ خۆ چی دکرن، و دویر نینه وی کولاقه‌کی ناسنی یی دو شاخ پیته‌ کرته سه‌ری خۆ ل ده‌می شه‌ری له‌و ئەو ب قی ناخی هاتبه‌ ناسین.

ذو القرنین ل رۆژئاڤایا دنیا یی:

خودایی مه‌زن ده‌می سه‌رهاتییا (ذو القرنین) ی بۆ مه‌ فه‌دگوه‌یزت و به‌ری بیژت کانی وی چ کریوو، ب قی ره‌نگی ریکی بۆ سه‌رهاتییی خۆش دکه‌ت: ﴿وَسْأَلُونَكَ عَنِ ذِي الْقُرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿۸۳﴾ إِنَّا مَكِّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ مَوَدَّةً وَسَبَّبْنَا ﴿۸۴﴾﴾ (الکهف: ۸۳-۸۴) ئەف بوتپه‌رتسین ملله‌تی ته‌ -ئه‌ی موحه‌مه‌د- پسایا مه‌لکی چاک خودانی دو شاخان (ذو القرنین) ژ ته‌ دکهن، تو بیژه وان: ئەز دئ به‌حسه‌کی وی بۆ هه‌وه‌ که‌م، دا هوین وی ل بیرا خۆ بینن، و عیبه‌رتی بۆ خۆ ژێ وه‌ریگرن، هندی ئەمین مه‌

(۱) ل دۆر شان بۆچوونان پرتنه: (قصص الرحمن فی ظلال القرآن) یا (أحمد فائز

الحمصی)، ۴ / ۱۲۵-۱۲۸، چاپا ئیکتی سالا ۱۴۱۵ ک ۱۹۹۵ ز.

عهرد ئیخسته بن دهستی وی، و ژ ههر تشتهکی مه ری و نهگهر دانه وی کو
 نهو پی بگههته تشتی وی بقیته ژ گرتنا وهلاتان و شکاندنا دوزمنان و ههر
 تشتهکی دی.

ژ شان نایهتان دئیتته زانین کو خودی هند هیز و شیان دابونه (ذو
 القرنین) ی کو نهو جیهانا سهردهمی خو ههمیی بیخته بن دهستی خو و
 ب دادییی حوکی بکهت، مهعنا: نهو ب خودایی خو شه یی گرتدای بوو،
 وی ب دورستی پهستنا خودایی خو ذکر لهو خودایی وی ری ههمی نهگهرین
 (ماددی) بو وی ناماده کریبون دا نهو بشیت خهلکی بیخته بن حوکی خو.

بشتی قی دهسپیکتی خودایی مهزن بهحسی غهزایا (ذو القرنین) ی بو
 رۆژئاقایا عهردی دکهت و دبیت: ﴿ فَأَتْبَعَ سَبَبًا ۝ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ
 وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا لَيْدَا الْقَرْيَيْنِ إِنَّمَا أَنْ تَعَذِّبَ وَإِنَّمَا
 أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا ۝ ﴾ (الکھف: ۸۵-۸۶) ئینا وی ب مجدی و زیرهکی
 نهو ری و نهگهرین مه داینی ب کار ئینان.. ههتا دهمی خودانی دو شاخان
 گهشتیه جهی رۆژ لی ئاقا دبت وی دیت ل بهر چاف ههر وهکی نهو
 د کانیهکا گهرما خودان ههریهکا رهش دا یا ئاقا دبت، و وی ل وتری
 مللهتهک دیت، مه گوت: نهی خودانی دو شاخان یان تو ب کوشتنی وان
 عهزاب بده، نهگهر وان باوهری ب تهوحیدا خودی نهئینا، یان تو باشییی
 د گهل وان بکه، و هیدایهتی نیشا بده و بهری وان بده ری. خودانی دو
 شاخان گوت: ههچیی ژ وان زورداری ل خو کر و کوفر ب خودایی خو کر،
 نهم د دنیایی دا دی وی عهزاب دهین، پاشی نهو دی زقرته نک خودایی خو،
 قیجا نهو ب عهزابهکا مهزن دی وی د ئاگری جههنهمی دا عهزاب دهت. و
 ههچیی ژ وان باوهری ب خودایی خو و تهوحیدا وی ئینا، و کار ب گوتنا

وی کر جزایى وی ژ نک خودى به‌حسسته، و نهم دى باشیى د گهل وی کهین، و ب گوتنه‌کا نهرم دى وی ناخیتین، و سهره‌ده‌ریبه‌کا باش دى د گهل کهین.

جهى رۆژ لى ئاڤا دبت نهو جهه یى ل بهر چاقین مرۆشى رۆژ لى ئاڤا دبت، و وه‌سا ژ ڤان نایه‌تان ئاشکه‌را دبت کو (ذو القرنین) ی هند ب لایى رۆژئاڤایى ڤه یى چووی حه‌تا گه‌هشتییه بهر لیثیقین نه‌قیانوسى نه‌تله‌نتى (المحیط الأطلسى) نهو جهى خه‌لکى ل وی ده‌مى هزر دکر کو دنیا (هشکاتى) ل نک خلاس دبت، و ل وی جهى (ذو القرنین) ی ملله‌ته‌ک دیت لى دژیان ئینا وی حوکمى خو یى عادل ل سهر وان ب جهئینا: ((هه‌چیى ژ وان زۆردارى ل خو کر و کوفر ب خودایى خو کر، نهم د دنیاىى دا دى وی عه‌زاب ده‌ین، پاشى نهو دى زڤرتنه نک خودایى خو، ڤیجا نهو ب عه‌زابه‌کا مه‌زن دى وی د ئاگرى جه‌هنه‌مى دا عه‌زاب ده‌ت. و هه‌چیى ژ وان باوه‌رى ب خودایى خو و ته‌وحیدا وی ئینا، و کار ب گوتنا وی کر جزایى وی ژ نک خودى به‌حسسته، و نهم دى باشیى د گهل وی کهین، و ب گوتنه‌کا نهرم دى وی ناخیتین، و سهره‌ده‌ریبه‌کا باش دى د گهل کهین)). و نه‌ڤه نهو حوکم بوو یى خودى نیشا وی دای و به‌رى وی دایى..

ذو القرنین ل رۆژه‌لاتا دنیاىى:

پشتى (ذو القرنین) ی وه‌لاتین رۆژئاڤایى ئیخستینه بن ده‌ستى خو نه‌وى ریتکا خو ڤه‌گه‌هاسته رۆژه‌لاتى، ڤورئان دبیرت: ﴿ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ۝۳۸ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَظْلَعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَّمْ يَجْعَلْ لَهُم مِّن دُونِهَا سِتْرًا ۝۳۹ كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ۝﴾ (الكهف: ۸۹-۹۱) پاشى خودانى دو شاخان دوچوونا وان نه‌گه‌ران کر یین خودى دایى و زڤرى رۆژه‌لاتى. حه‌تا ده‌مى

قَطْرًا ﴿٣٦﴾ فَمَا اسْتَظَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَظَعُوا لَهُرَ نَقَبًا ﴿٣٧﴾ قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا
 جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءً وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿٣٨﴾ ﴿الكهف: ٩٢-٩٨﴾ پاشی
 خودانی دو شاخان نهو ری و نهگمر ب کار نینان یین مه داینی و دا ری.
 هتا ده می نهو گهشتیه ناقهرا وان هردو چیاان دا یین تشتی ل پشت
 خو قه دشیرن، وی ل پشت وان ملله تهک دیت، نیزیک بوو نهو ژ بلی
 نه زمانی خو د چو نه زمانین دی نهگهن. وان گوت: نهی خودانی دو شاخان
 هندی یاجووج و ماجووجن -کو دو ملله تین مهزنن ژ دووندهها ناده می-
 ب کوشتا مروقان و پویچکرنا شینکاتی خرابکارییی د عهردی دا دکهن،
 نه ری قیجا نم کرئ و خهراجه کی ندهینه ته، و ماله کی بو ته کوم نهکهن،
 بهرانبهر هندی کو تو په رزانه کی بیخییه د ناقهرا مه و وان دا؟ خودانی دو
 شاخان گوت: تشتی خودایی من ژ ملکی و دهسهلاتی دایه من بو من
 ژ مالی هوه چیتره، قیجا هون ب هتزا خو هاریکارییا من بکهن نهز دی
 ناقه ره کی نیخمه ناقهرا هوه و وان دا. هون پارچه یین ناسنی بو من بینن،
 و ده می وان نهو نینان و ل ناقهرا هردو چیاان دانای هتا راستکری،
 وی گوته پالان: ناگری خوش کهن، هتا ناسن همی بوویه ناگر، وی گوت:
 هون سفری بو من بینن دا نهز ب سهر دا بکهم. قیجا یاجووج و ماجووج
 نشیان ب سهر ناقه ری بکهن؛ هندی یا بلند وحلی بوو، و نهو نشیان وی
 ژ بن ری قه کون بکهن ژ بهر فرهی و موکمییا وی. خودانی دو شاخان
 گوت: نهف ناقهرا من دانای دا خرابییا یاجووج و ماجووجان قه گرت
 دلوقانییه که ژ خودایی من ب مروقان، قیجا نهگهر ژقانی خودایی من هت
 ل روژا قیامه تی نهو دی وی ناقه ری ب عهردی قه راست کهت و هه رفینت،
 و ژقانی خودایی من حق بوویه. و مه یاجووج و ماجووج هیلان -هتا روژا
 ژقانی مه دنیت- دا هندهک ژ وان تیکه لی هندهکان بن؛ ژ بهر هژمارا وان

یا بۆش، و بۆ رابوونی د ((بۆرییی)) دا هاته پفکرن، قیجا مه ههمی چیکری
بۆ حسیی و جزای کۆمکرن.

ژ قی سهرهاتییی بۆ مه دیار دبت کو مهخسهدا (ذو القرنین) ی ب قان
شهر و قه کرنین خو دا بۆ وهلاتان ئه و نه بوو ماله کی زیده تر بۆ خو کۆم بکهت،
یان دهره جه و مه نصیبین خو بلندتر لی بکهت، به لکی مهخسهدا وی ئه و بوو
دینی خودی یی درست و تهو حیدئ د ناڤ خه لکی دا به لاث بکهت و
دادیی ب جه بینت، و قی ملله تی ئه وی د ناڤه را دو چیا یان دا دژیا و
نه خوشی ژ دهستی یاجووج و ماجووجان ل سه ری ددیت هزر کر (ذو القرنین)
ژی وه کی ههر مه لکه کی دی ژ مه لکین دنیا یی چه ز ژ مال و مه زنییی
دکهت، له و وان ژ وی خواست ئه و به لا یاجووج و ماجووجان ژ وان قه کهت
به رانه ر هندی ئه و ماله کی زیده بده نه وی، به لی وی بۆ وان ناشکه را کر کو
ئه و خودی دایه وی ژ مالی دنیا یی تیرا وی هه یه، و وی چو مال ژ وان
نه قیت به رانه ر قی قه نجیی، ب تنی بلا ئه و ب زه لام و شیانی خۆ هاری
وی بکهن.. و ئه و بوو وی سه دده کا مه زن د ناڤه را وان دا ئاڤا کر ب وی
ره نگی نایه تان بۆ مه قه گتیرای، و نایهت بۆ مه ناشکه را دکهن کو نه گه ر
ده می رۆژا قیامه تی نیزی ک بوو خودی وی سه ددی دئ ل به ر یاجووج و
ماجووجان قه کهت و ئه و دئ ب سه ر عه ردی دا گرن و خرابیه کا مه زن دئ
به لاث کهن.

سرهاتییا لوقمانی

سرهاتییا لوقمانی و شیرهتین وی یین گرنګ بو کورئ وی جارهکا ب تنی د قورئانی دا هاتییه د وی سورهتی دا یا کو ناقی لوقمانی ب خو ل سهر، و مروث دهمی سوجهتا لوقمانی د قورئانی دا دخونت مروث تی دئینته دهر کو قورئانی ئەف سرهاتییه بو هندی قهگیرایه دا بیته دهرسهکا مهزن د بابهتی پهرستنا خودی دا و پاشقهبرنا ژ شرکی کو مهسهلا سهرهکییه د گازیین ههمی پیغهمبهران دا..

لوقمان کی بوو؟

وهکی ههر جار و د گهل ههمی سرهاتییان پسپارهکی ل دور خودانی سرهاتییی دئ هلیخین و بیژین: نهری لوقمان کی بوو؟

د قورئانی دا چو ئیشارهت بو دم و جهی لوقمانی نههاتییهدان، ههر وهسا قورئانی ب ئاشکهرایی بو مه گوئییه کانی لوقمان چ کس بوو، ب تنی قورئان دبیزت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌ حَمِيدٌ﴾ (لقمان: ۱۲) و ب راستی مه کاربنهجهی و تیگههستن و عهقلداری دابوو لوقمانی، و مه گوئبووی: تو شوکرا قهنجییا خودی ل سهر خو بکه، و ههچییی شوکرا خودایی خو بکهت ههما مفایی وی بو وی دزقیرت، و ههچییی کوفری پی بکهت هندی خودییه ژ شوکرا وی یی بی منته، چو ههوجهیی ب وی نینه، حمم د ههر حالهکی دا- بو وییه.. مهعنا: خودی (حکمهت کاربنهجهی و تیگههستن) دابوو بهنییی خو یی چاک لوقمانی، و ههچییی خودی

(حکمه‌تی) بده‌تی نهو وی خیره‌کا مه‌زن دایین، وه‌کی د نایه‌ته‌کی دا هاتی:
 ﴿وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴾ (البقرة: ۲۶۹)
 خودی راستییا د گوتن و کریاران دا دده‌ته وی بی وی بقییت
 ژ به‌نییین خو، و هه‌چییی خودی نه‌ف قه‌نجییه د گهل کر نهو وی خیره‌کا
 گه‌له‌ک دایین.

و هر چنده ژ هنده‌ک زانایان دئیته فه‌گوه‌استن کو لوقمان پیغه‌مبه‌ره‌ک
 ژ پیغه‌مبه‌رتن خودی بوو به‌لی چو نیشاره‌ت نه د قورئانی دا و نه د سونه‌تی
 دا بو‌قی چهن‌دی نه‌هاتینه دان، لهو پشکا مه‌زن ژ زانایان دبیزن: لوقمان
 به‌نییه‌کی چاک بوو و پیغه‌مبه‌ر نه‌بوو.

د حه‌دیسه‌کی دا یا کو ژ (نه‌نسی) دئیته فه‌گوه‌استن هاتییه لوقمان
 ل سه‌ر ده‌می داوود پیغه‌مبه‌ری بوو -سلاف لی بن-^(۱)، نه‌نس دبیزت:
 ده‌می داوودی کومزری چی ذکر لوقمان ل نک بوو، گا‌فا لوقمانی نهو دیتی
 وی خه‌له‌کین کومزری دئیخسته‌ن ئیک لوقمان ژئی عه‌جیب‌گرتی دبوو و دقیا
 پسپارا وی بکه‌ت کانئ نه‌فه چییه نهو چی دکه‌ت، به‌لی شه‌رمی ری نه‌ددایین
 کو نهو خودانی حکمه‌تی بت و قی پسپاری بکه‌ت، پشتی داوود ژ چیکرنا
 کومزری خلاس بووی، وی نهو کره به‌ر خو و گوت: چ خوش کومزرییی
 شه‌رانه! ئینا لوقمانی گوتی: نه‌ئاخفتن ژ حکمه‌تییه و کیم کس دشین قی
 چهن‌دی بکه‌ن، من دقیا پسپارا وی ژ ته بکه‌م به‌لی ته نهو خه‌م ژ من
 فه‌کر!

د حه‌دیسه‌کا دی دا یا (وا‌ئله بن‌الاسقع) فه‌دگوه‌یتز، دبیزت:
 پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوت: ((خیر السودان ثلاثة: لقمان، و بلال، و

(۱) قی حه‌دیسی (حاکم) فه‌دگوه‌یتز.

مہجع مولی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم)) باشتینتی مروقتین رہش سینہ: لوقمان، و بلال، و مہجہعی مہولایت پیغہمبہری -سلاٹ لی بن- (۱).

ژ شان ہمدو ہمدیسان ٹاشکھرا دبت کو لوقمان ل سہر دەمی داوود پیغہمبہری بوو، و کوئو مروقتہکتی رہش بوو، ژ بہر قتی چہندی عبدلاہی کورپی عہببسی دگوت: لوقمان عہبدہکتی حہبہشی بوو و نہجار بوو (۲).

د نائبرہا لوقمانی و کورپی وی دا:

تشتی نیکانہ بی قورناتی بو مہ ژ ژینا لوقمانی قہگواستی ئەو شیرہتن بین وی ل کورپی خو کرین، و دەمی قورناتان شان شیرہتین لوقمانی بو مہ قہدگوہیتز دقتیت مہ ل گرنگییا قان بابہتان د مہسلا پەروردهکرنا زاروکان دا ہشیار بکت، قورناتان دبیتز: ﴿وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِأَبْنَيْهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿۳﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَذَا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصْلُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِنَّكَ لَلْمُصِيرُ ﴿۴﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَأَتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۵﴾ يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿۶﴾ يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿۷﴾ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿۸﴾﴾ (لقمان: ۱۳-۱۸) و توئہی موحمہد- بہحسی شیرہتا لوقمانی بکہ دەمی وی گوتییہ کورپی خو: ئەی

(۱) قتی حمدیسی ژی (حاکم) قہدگوہیتز.

(۲) نین کہشیر دبیتز: سوفیانتی ئەوری قتی گوتنتی ژ نین عہببسی قہدگوہیتز.

کورکئی من تو شرکئی ب خودی نهکه نهگەر دئی زۆردارییی ل خو کهی؛ چونکی
 هندی شرکه کرتترین و مهزترین گونههه. و مه فرمان ب قهنجییا د گهل
 دهیبابان ل مروقی کرییه، دهیکا وی نهو ب زهحمهتهکا ل سهر زهحمهتی
 هلگرتییه، و هلگرتن و شیرقهکرنا وی د دو سالان دایه، و مه گوته وی:
 شوکرا خودی بکه، پاشی شوکرا دهیبایین خو بکه، زقرین بو نک منه، قیجا
 ههر ئیکی نهز دئی جزایی وی دهمی. و نهگەر دهیبایین ته -ئهی کورپی خودان
 باوهر- خو ب تهقه وهستاند کو تو شریکهکی ته چو زانین پی نهههی بو من
 د پهرستی دا بدانی، یان ژی فرمانی ب بی نهمرییا خودی ل ته بکهت تو
 گوهدارییا وان نهکه؛ چونکی د بی نهمرییا خودی دا چتی نابت گوهدارییا
 کهمی بیتهکرن، و د دنیاپی دا تو ب قهنجی ههقالینییا وان د وی تشتی دا
 بکه پی گونههتیدا نهبت، و تو -ئهی کورپی خودان باوهر- ریکا وی بگره پی
 ژ گونهها خو تویه کری، و زقریه نک من و باوهری ب پیغهمهبری من
 موحهمهدی -سلاف لی بن- ئینای، پاشی زقرینا ههوه بو نک منه، و نهز
 دئی بهحسی وی کاری بو ههوه کم پی ههوه د دنیاپی دا کری، و ههر ئیکی
 ل دویف کاری وی نهز دئی جزایی وی دهمی. ئهی کورکئی من تو بزانه هندی
 باشی وخرابییه نهگەر نهو چهند دندکهکا هویر ژی بت، و د نیقا چیاپهکی دا
 بت، یان ل چی جهی بت ژ عهرد و عهسمانان، خودی ل رۆژا قیامهتی دئی
 وی ئینت، و حسیی سهرای وی کهت. هندی خودییه هویرینی شارهزایه
 ب کاری بهنیین خو. ئهی کورکئی من تو نقتی ب دورستی بکه، و فرمانا
 ب باشی بکه، و پاششهبرنا ژ خرابی بکه، ب رهنگهکی نهرم و تازه و
 ل دویف شیانا خو، و تو خو ل بهر وی نهخوشی بگره یا سهرای قی چهندی
 دئیه سهری ته، و تو بزانه کو نهف شیرهته نهون یین خودی فرمان پی کری
 و یین دقتی مروف پی لی مجد بت. و دهمی تو د گهل خهلکی ناخفتی یان

ئەو د گەل تە ناخفتن تو پرویی خۆ ژ وان وەرئەگێرە وەک کیمکرن بو وان و خۆ مەزنکرن ل سەر سەری وان، و تو ب کەیف و خۆمەزنکرن ئە د ناڤ مرۆڤان دا نەگەریی، هندی خودییه حەز ژ وی ناکەت یی د گۆتن و کربارتین خۆ دا خۆ مەزن دکەت. و تو د پێڤهچوونا خۆ دا خۆ مەزن نەکە، و دەنگی خۆ نزم بکە، هندی دەنگی کەریه کریتترین دەنگە.

مەسەلین سەرەکی د شیرەتا لوقمانی دا:

ئەقە شیرەتا لوقمانی بوو و ئەگەر مرۆڤ هزرتین خۆ تیدا بکەت دئ بینت چەند مەسەلەکین سەرەکی تیدا هەنە پیتقییه ل سەر دەیبابان و وان سەیدایین ب کاری پەرورەدەیی زارۆکان یادبن، ل قیری ئەم دئ وان مەسلان ب کورتی بەرچاڤ کەین:

۱- تەوحیدا خودی:

ئیکەمین تشتی لوقمانی حەکیم قیای کورپی لی هشیار بکەت تەوحیدا خودی بوو و خۆ دویرکنا ژ هەمی رەنگین شرکی؛ چونکی هندی شرکە زۆرداریهکا مەزنە، و ما چ زۆرداری ژ وی مەزنتره تو ژ رزقی خودی بخوی و ل سەر عەردی وی بژی وپەرستنا ئیکتی دی بکە؟!

ب تەوحیدی و خۆ دویرکنا ژ شرکی ب تنی مرۆڤ دشتیت ئازادییا خۆ بیاریزت و خۆ ژ رەشە داقتین کۆلاتییی بدەتە پاش.. یا فەرە زارۆک هیتشتا زوی ل سەر قی راستییی بێتە پەرورەدەکرنی. و دقتیت ئەم ژ بیر نەکەین کو پێڤه مەبری ئیسلامی -سلاف لی بن- ل سێزده سالین بەری مشەختبونن ل مەکەهی صەحابییین خۆ ل سەر قی راستییی پەرورەدە دکرن، لەو ئەو شیان پشتی هنگی د دەمەکتی کیم دا ئالایی تەوحیدی ل هنداڤی دنیا یی بلند کەن.

۲- گوهداريا دهيبابان:

کانج چاوا خودی نهوی مروث دای حقی پهرستن ل سهر مروقی ههیه، وهسا دهیبابان ژی نهوین بووینه نهگهرا ههبوونا مروقی مافی گوهداریی ل سهر مروقی ههیه، و نهوی گوهداريا دهیبابان خو نهگهن، و شوکرا قهنجییا وان نهگهت، پتر یا بهر هزره کو نهو شوکرا قهنجییا خودی ژی نهگهت و مافی وی ژی ژ سهر خو رانهگهت، لوقمان ب قی چهندي یی زانا بوو لهو وی بهری کورچ دا قی مهسهلی ژی، و دهمی قورنان ل قی جهی دهوری دهیکي پتر بهرچاچ دکهت بو هندی یه دا مافی وی پتر ل بهرچاچ بیته وهرگرتن؛ چونکی زهمهتا نهو ب بچویکی قه دبهت سی جارن ژ یا بابی مهزنتره، نهگه دهوری بابی خودانکرن بت، دهوری دهیکي راکرن و دانان و شیردانا ویه، لهو د همدیسهکی پیغه مبهری -سلاف لی بن- سی جارن دهیک ب پیش بابی نیخست دهمی مروقهکی پسیار ژی کری: کیژ مروث ب ههقالینییا من ههقتره؟^(۱)

تستی دی یی لوقمانی ل قییرئ نیشارهت دایئ نهقهیه: نهگه حقی خودی و حقی دهیبابان کهفتنه بهرانبهری نییک دقیت حقی خودی بیته پیشستن، و ل سهر حسیتا بی نهمریا خودی چی نابت گوهداريا کسسی بیتهکرن نهگه خو نهو نییک دهیکا مروقی ژی بت یان بابی مروقی.

۳- باوهریا ب روژا دووماهیی:

نهو روژا خودی ژقان پی دایه مروقان کو نهو وان تیدا راکهتهقه، و حسیتا کریارین وان د گهل بکهت؛ دا نییک ژ دیوان بو بیته دهسنیشانکرن: خوشییا بی دووماهی د بههشتی دا، یان نهخوشییا بهردهوام د جههنه می

(۱) وهکی بوخاری وموسلم ژ نهبوو هورهیره ی قهدهگوهیتن.

دا.. ژ تشتین گرنګه باوه‌رییا ب ځی روژئی د دلئی زاروکان دا بیته چاندن؛
 دا ئهو بزائن کو ژینا وان د ځی دنیایی دا تشته‌کی بی نارمانج نینه، و
 مه‌سوله دنیا ب تنی نینه، و هر وه‌سا دځیت د دلئی زاروکی دا بیته چاندن
 کو چو تشت د ځی دنیایی دا -بلا چهند یی بچویک ویی بها ژی بت- ل بهر
 خودی به‌رزه نابت، و روژه‌ک دئی ئیت حسیتا وی دئی د گهل ئیته‌کرن.. و
 ناشکه‌رایه کو چاندنا ځی باوه‌رییی د دلئی زاروکی دا کاره‌کی به‌رچاڅ
 د شه‌خصیه‌تا وی دا ل پاشه‌روژئی دئی هه‌بت، و دئی ئیکا هند ژ وی چئی که‌ت
 کو ئه‌و خو ژ کرنا جه‌ریمی ده‌ته پاش.

۴- کریاین چاک:

پشتی باوه‌رییا ب خودی و روژا قیامه‌تی کرنا چاکییی دئیت، ئه‌و
 چاکیییا دبه نیشانا راستگوویییا باوه‌رییا خودانی، و دبه‌ته ئه‌و چه‌ک یی وی
 ژ تنه‌گافییا ناخه‌تی یا مه‌زن دپاریزت، و چاکیییا ژ هه‌میان مه‌زنتریا کو
 لوقمانی شیره‌ت پی ل کورپی خو کری نفیژه، ئه‌و نفیژا مروقی ب خودایی وی
 څه گری دده‌ت.. و ئه‌وی ب خودایی خو څه یی گرتدایی بت دئی مروقه‌کی
 خیرخواز بت بو مروقان ژی، له‌و پشتی کرنا نفیژان لوقمانی به‌ری کورپی خو
 دا (فه‌رمانا ب باشییی و پاشقه‌برنا ژ خرابییی) هیثیئتی مانا خیری د ناف
 خه‌لکی دا.

۵- صه‌برال سهر نه‌خوشییی:

چونکی فه‌رمانا ب باشییی و پاشقه‌برنا ژ خرابییی ل هه‌می جه‌ و هه‌می
 ده‌مان دوژمنان بو خودانی په‌یدا دکه‌ت، لوقمانی کورپی خو ل صه‌برال سهر
 نه‌خوشییان هشیارکر، و گوټی: هندي صه‌بره ئیک ژ وان کارانه یین (عه‌زم)
 تیدا هه‌ی، و ئیرادا مروقی پی ب هیز دکه‌قت، و مروقی خودان گازی و

ده‌عوه نه‌گهر نه‌ئو بت يی صه‌برئ ل سهر خوښی و ئاسته‌نگین رتکئ بکیتست، نه‌شیت چو به‌ره‌مپن ژ هه‌ژئ ب ده‌ست خو څه بینت.

۶- سالوڅه‌تین خودان باوهری:

لوقمان پيدا دچت و وان سالوڅه‌تان بو کورئ خو ناشکه‌را دکه‌ت يین کو دڅیت ل نک خودان باوهری هه‌بت، بو هندئ دا کورئ وی څان سالوڅه‌تان ل نک خو پيدا بکه‌ت، و ژ وان سالوڅه‌تان: (ته‌واضع) و خو دويرک‌رنا ژ دفن بلندی و خو مه‌زنکرنئ، و (ئابوړی) يا د رتښه‌چوون و ناخفتنئ دا، لوقمانی گوته کورئ خو: ده‌مئ تو د گهل خه‌لکی دناڅئی يان ئو د گهل ته دناڅئن تو روپيی خو ژ وان وه‌رنه‌گيره وه‌ک کيمکرن بو وان و خو مه‌زنکرن ل سهر سه‌رئ وان، و توب که‌يف و خو مه‌زنکرن څه د ناڅ مروڅان دا نه‌گه‌رپيی، هندی خودیته هه‌ز ژ وی ناکه‌ت يی د گوتن و کربارین خو دا خو مه‌زن دکه‌ت. و تو د رتښه‌چوونا خو دا خو مه‌زن نه‌که، و ده‌نگئ خو نزم بکه، هندی ده‌نگئ که‌رييه کریتترین ده‌نگه، څیجا ئیکا هند نه‌که ده‌نگئ ته وه‌کی يی وی لی بیت!

خودان باوهر نه ب نه‌زمانئ خو و نه ب لښين و رتښه‌چوونا خو چئ نابت خو ژ خه‌لکی مه‌زتر و بلندتر بیینت، و ده‌مئ ئو ب رتښ دچت يان دان و ستاندنئ د گهل خه‌لکی دکه‌ت دڅیت هنده‌ک هه‌ره‌کین وه‌سا نه‌که‌ت بینا خو مه‌زنکرنئ يان کيمکرنه‌ کسئ به‌رانبه‌ر ژئ بچت، و ده‌مئ ئو دناڅت ژئ چئ نابت مروڅه‌کئ حرچری بت و ده‌نگئ خو زنده‌ی هه‌وجه‌یيی کسئ به‌رانبه‌ر بلند بکه‌ت؛ دا ده‌نگئ وی وه‌کی ده‌نگئ وی حه‌یوانی لی نه‌ئیت يی کو ده‌نگئ وی کریتترینئ ده‌نگانه. ئه‌څه ئو شیره‌ت بووین يین لوقمانی ل کورئ خو کربن وه‌کی قورئانئ بو مه‌څه‌گوه‌استی.

شیره‌ته‌کا دی:

د ریوایه‌ته‌کې دا یا (داره‌می) ژ (شهر بن حوشب) ی څه‌گوه‌استی هاتییبه:
کو لوقمانی دگوته کورې خو: ((ئهی کورې من! خو فیری زانینی نه‌که بو
هندی دا خو پی ل نک زانایان مه‌زن بکه‌ی یان هه‌څرکییی د گهل نه‌زانان
بکه‌ی یان ل دیوانخانه‌یان ریمه‌تییی پی بکه‌ی، و تو پشت نه‌ده زانینی ژ بهر
حه‌ژکرنا ته بو نه‌زانینی.. ئهی کورې من! تو چاقتی خو ل دیوانان بگپیره و
ئه‌گهر ته دیت هنده‌ک مرؤڅ ل جهه‌کی یین روینشتین وزکری خودی یی
دکه‌ن، تو ل نک وان روینه ئه‌گهر تو یی زانابی زانینا ته دئ مفای گه‌هینته
ته، و ئه‌گهر تو یی نه‌زان بی ئهو دئ مفای گه‌هیننه ته، و تو چ دزانی به‌لکی
خودی ره‌حما خو داریتته سهر وان و تو د ناڅ دا، و ئه‌گهر ته دیت هنده‌ک
مرؤڅ ل جهه‌کی یین روینشتین وزکری خودی ناکه‌ن، تو ل نک وان نه‌روینه؛
چونکی ئه‌گهر تو یی زانابی زانینا ته چو مفای ناگه‌هینته ته، و ئه‌گهر تو یی
نه‌زان بی ئهو دئ نه‌زانینی ل ته زیده‌که‌ن، و به‌لکی خودی عه‌زبا خو ب سهر
وان دا بینت و تو د ناڅ دا)).

نه و زانايي بهر ب عهردى فه

نرمبوى

بهرى سهرهاتيبي:

بهرى سووره تا (الأعراف) سهرهاتيبيا قى زانايى بو مه فهگيرت، د چهند نايه تهاكان به حسى چاكيين ملله تى مووساي دكته، و دبيرت: پشتى قان مروقان هندهك كه سين دى يين خراب هاتن و ل شوينا وان بوونه ميراتگريين كيتابى.. وان كيتاب خواند و تى گههشتن، بهلى كار پى نهكر، هر تشتهكى ژ دنيايى كهفتبا بهر سنگى وان نهو تى نه دبورين، و هر چهنده وان دزاني كو نهف كاره يى دورست نينه ژى، بهلى وان نهو دكر و دگوت: چو نينه! خودى گونه يين مه دى بو مه ژى بهت! و نهگر تشتهكى دى يى بى خير ژ دنيايى جاره كا دى كهفتبا بهرا وان، ديسا نهو ژى دهرياس نه دبوون، و دا ب ناث دا چن، وى بو خو حلال كهن..

نهفه دهسته كه كا مروقان بوو ژ سرائيلييان پشتى مووسايى و دويكه فتيبين وى هاتبوون، نهو دنهزان نه بوون، وان نهو كيتاب دخواند يا خودى بو پيغه مبهري وان هنارتي، و تى دگههشتن، بهلى ژ بهر حمژيكرنا وان بو دنيايى و خوشييين وى، وان كار ب نه حكاميين كيتابى نهكر: چونكى نهو گهلهك جاران نه ل دويف شهوهت و دلچوونيين وان بوو.. مهعنا: نيك ژ مهزنترين نه گهريين سهر دابرا مروقى حمژيكرنا دنيايى و دويكهفتنا شهوه تانه، ب تاييه تى نه گهر د سهر (شهوه تى) را (شوبهت) ژى ل نك وى ههبن، وهكى قان نهو يين دويكهفتنا دنيايى دكر و دگوت: خودى يى ب رهحمه، نهم دى تو به كهين و نهو دى تو با مه قه بويل كهت.

ئەو كەستىن ب قى رەنگى بن، (شەھوۋەت) بەرى وان دى دەتە زىدەگاقى و سەرداچوونى، و (شوبەت) دى بەرى وان دەتە گوھورينا د دىنى دا، و پەيداكرنا بىدعە و كارىن نەدورست.. و ئەقە ئەو ئاتافە يا ژ ھەمى كەسان پتر دگەھتە دو رەنگىن مروقان: زانايتىن دىنى، و عىبادەتكەرتىن نەزان!

پشتى سوورەتى ئىشارەت داىە قى دەستەكى ژ ئسرائىلىيان، نمونەبەكا دەسنىشانكرى، كود واقعى دال بەرچاڭ چىبووى، بو مە قەگىرا، دا بو مە ئاشكەرا بكتە كانى چاوايە دەمى مروقەكى زانا كارى ب زانىنا خو نەكەت، و خو بەر ب دىنايى و شەھەواتىن وى قە نزم دكەت، قىجا د ئەحكام و فەتوايىن خو دا ژ حەقىيى دوبر دكەفت، ئەو نمونە چ بوو؟ و چ دەرس و عىبەرت ژى دئىنە وەرگرتن؟ دا بەرى خو بدەينى..

سەرھاتى وەكى د قورئانى دا ھاتى:

د سوورەتا (الأعراف) دا، ئايەتتىن (۱۷۵-۱۷۶)يدا، قورئان سەرھاتىيا قى زاناىى ب قى رەنگى قەدگىرت: ﴿وَأْتَلُّ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْعَاوِينَ ﴿۱۷۵﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلَ عَلَيْهِ يَلْهَثُ أَوْ تَتْرُكُهُ يَلْهَثُ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْضِ الْقَضِصَ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿۱۷۶﴾﴾. و مەنا قان ئايەتان ب كورتى ئەقەبە، خودى دىبىرتە پىغەمبەرى خو -سلاڭ لى بن-: توئەى موخەمەد، بو ئومەتا خو بەحسى وى مروقى بكتە يى مە ئايەت و دەلىلىن خو داينى، قىجا وى خو فىرى وان كر، پاشى كوفر پى كر، و ئەو ھاقتىنە پشت خو، ئىنا شەيتانى ئەو ژىردەستى خو كر، قىجا ئەو بوو ژ وان بەرزەبوويىن تىچووى. و ئەگەر مە قىابا كو بەھايى وى بلند كەين ژ بەر وان ئايەتتىن مە داينى، ئەم دا وە كەين، بەلى وى دەست دا دىنايى و

دویکهفتنا دلچوونین خو کر. څیجا مهتلا څی زهلامی وهکی مهتلا صهیه،
 نهگهر تو راهیلییی یان بهیلی هر دئ حلکهحلکی کهت، نهغه سالوخته و
 مهتلا وی مللهتیه یی دره و ب نایهتین مه کری، څیجا تو -ئی
 موحه ممه د- سهراتی و چیروکین مللهتین بهرئ څهگیره، چونکی د څهگیرانا
 وان دا موعجزهیه کا مهزن ههیه؛ دا بهلکی مللهتئ ته هزارا خو د وی چندئ
 دا بکن.

ئو زانایئ هه کی بوو؟

وهکی ل دهسپیکئ ژئ مه گوئی قورنائئ گهلهک سهراتی بو مه
 څهگیرانه بیئ ناقین وان کهسان بو مه دهسنيشان بکهت یین رویدانین
 سهراتییی ل سهر ملی رادهوستن؛ چونکی عیبرهت د سهراتییی ب خو دا
 ههیه، و زانینا ناقان چویئ ل مهسلی زنده ناکهت، بهلی مرؤف ب تبعهتئ
 خو یئ (فضولیه) و دهمئ گوھ ل سهراتییهکی دبت حمز دکهت بزانت
 کانی ئو سهراتی کهنگی و ل کیڅه چیبویه، و ب سهرئ کی هاتییه؟

و زانایین تفسیرئ ژئ، پیخه مهت ناشکراکرا مهعنا یا نایهتین قورنائئ
 ب رهنگهکی تمامتر، دویچوونا (نهخبار) و (ریوایهتین) جودا جودا کرییه؛ دا
 ئهصلئ هر سهراتییهکی ب بهرفره هی بو مه ناشکرا بکن، و هندهک
 جاران پتر ژ ریوایهتهکی ب دهست وان کهفتیه، و وان ئو هه می بو مه
 تومارکرنه، بیئ (جهزم) بکن کانی کیژ ریوایهت ژ کیژکی دورستره نهگهر
 چو دهلیلین ب هیز د دهست وان دا نهبن.

د دهر حهقا دهسنيشانکرا کهسینیا څی زانایئ دا، و کانی ئو یئ ژ کی
 بو، و کهنگی ژیايه؟ تفسیرزانان پتر ژ گوتهکی ههنه، ژ وان گوتهان:

۱- ژ عبداللهی کورئ مهسعوودی دئته فهگواستن، دبئثت: ل سهر دهمی موسا پیغه مبهری -سلاڤ لی بن-، و د ناث ههڤالین وی دا زانایه کئی زیرهک و تیگه هشتی هه بوو، ناثی وی (بهلعام) بوو، و ژ خه لکئی مه دیهن بوو، موسای ئه و هنارته نک مه لکئی مه دیهنئ؛ دا بهرئ وی بده ته دینی دورست، ئینا وی مه لکی ئه و زانا بهرتیل کر، و قانع کر کو دینی خو بهیلت، و بچته سهر دینی مه لکی، و ب قئ چهن دئ ئه و د سهر دا چوو و خه لک ژئ د گهل خو د سهر دا برن.

۲- ژ عبداللهی کورئ عهباسی دئته فهگواستن کو ئه ف زهلامه ل سهر دهمی موسایی بوو، به لی ئه و ژ ملله تی موسای نه بوو، به لکی ژ وان بوو یئین ل باژئری (بهیتولمه قدسی) دژیان، گاڤا موسایی سه رکیشیا ملله تی خو کری و بهر ب باژئری پیروز فه چووی دا وی ژ دهستی (جهبارینان) بینته دهر، خه لکئی باژئری هاتنه نک قئ زانایی، و دبئثن: ههر دو عایه کا وی کریا قه بویل دبوو، و گوئتی: دو عایه کئی بو مه بکه کو به لایا موسای و ملله تی وی ژ مه قه بیت، وی گوئت: ئه گهر ئه ز دو عایه کا ب قئ رهنگی بکه م، دین و دنیا یا من دئ چت.. به لی ئه و مانه پیقه و بهرتیل کر هتا وی دو عا کری، و ئه و ب سهرئ موسایی و ملله تی وی هاتی یا ب سهری هاتی، کو چل سالان ژ باژئری پیروز هاتینه دویر کرن.

۳- هندهک زانایئین دی دبئثن: ئه و زانایه کئی ئسرائیلی بوو، ل سهر دهمی یووشه ع پیغه مبهری هاتبوو ئه وئ پستی موسایی -سلاڤ لی بن- سه رکیشیا ئسرائیلیان کری، و (بیه تولمه قدس) ل سهر دهستی وی هاتییه فه کرن، دهمی یووشه عی و ههڤالین خو قیای جیهادی بکه م، و قهستا باژئری پیروز بکه م؛ دا کافران ژئ دهر بیخن، قئ زانایی خو ژ پیغه مبهر و خودان

باوهران شهدهر کر، و قهستا چهپهري کوفري کر، و خو دا دگهل وان، و تهشجيعا وان کر دا نهو شهري خودان باوهران بکهن.

۴- ژ سهعيدئ کوري موسهيبهبي دئينه قهگواستن دبيژت: د جاهليه تي دا ل مهدينئ زهلامه کئ زانا ههبوو دگوتني: بابئ عامري راهب، تهورات و ننجيل خواندبوو و دگوت: نهزي ل سهر دينئ ئيبراهيمي، گاڤا پيغه مبهر -سلاڤ لي بن- هاتي، وي باوهری پئ نهئينا، و ژ مهدينئ ده رکهفت و قهستا مهکههئ کر، و قورهيشي پالدان دا شهري خودان باوهران بکهن، و ده مي موسلمان ب سه رکهفتين نهو ژ حيجازي رهئي و قهستا شامي کر و ما ل ويري هتا ل سهر کوفري مري.

۵- ژ عهبدللاهي کوري عه مري دئيه قهگواستن کو نهف زهلامه (أمية بن أبي الصلت) ئ نهقهفي يئ شاعر بوو، د جاهليه تي دا نهو چووبوو سهر دينئ عيساي، و ننجيل و تهورات خواندبوون، و دگوت: نهوي ل سهر دينئ ئيبراهيمي، عيباده تي صه نه مان قه بويل نه دکر، و قه خوارن حه رام دکر، و گه لهک شعر ب قئ چهندي قه هاندبوون.. گاڤا پيغه مبهر -سلاڤ لي بن- ب ئيسلامي هاتيه هنارتن، وي حسويدي ب پيغه مبهري بر و باوهری پئ نهئينا، و خو دا د گهل چهپهري کوفري، ههر چهنده وي دزاني کو نهو د نه حه قن زي. و دل پتر ب هندی رحهت دبت کو نهو زهلامی زانا ئیک ژ زانايين ئسرائيليان بت يين پشتي موسا پيغه مبهري -سلاڤ لي بن- هاتين؛ چونکي سياقي نايه تان به حسي ئسرائيليان ل سهر ده مي موساي دکهت، و دبيژت: پشتي وان هندهک هاتن رتيا خو گوهارپ و دو بکهفتنا پيغه مبهري خو نه کر، لهو نه م بچوونا سيي دورستتر دزانين، و خودي چيتر دزانت.

فی زانایی چ کربوو؟

قورئان بۆ مه ئاشکهره دکهت کو ئەف زهلامی بهخترهش یی ژ بهر کاری
 خو یی خراب خو هیتزای هندی کری خودی وی د کیتابا خو دا بکهته
 نمونهیی خرابیی، مروقهکی نهزان نهبوو: ﴿وَأْتَلُّ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي ءَاتَيْنَاهُ
 ءَايَاتِنَا﴾ ئەف مروقه یی فرمان ل پیغه مبهری -سلاف لی بن- دئیته کرن کو
 سه رهاتییا وی شه گپرت، یی چاوا بوو؟ خودی دبیرت: مه نایه تین خو
 دابوونی.. یه عنی: ئەو مروقهکی زانابوو ب وان نایه تان یین خودی بو
 پیغه مبهری خو هنارتین، و هتا ئەم بزانی کانی مسته وایی زانین و گرتدانا
 وی ب نایه تین خودی شه چهند بوو، بهری خو بدنه ته عییرا قورئانی چ گۆت:
 ﴿فَأَنْسَلَخْ مِنْهَا﴾ و سه لخاندن (یان: گوراندن) ئەوه چهرم ژ گوشتی بیته
 شه کرن، یه عنی: دین و نایه تین خودی هند ب وی شه دنوسای بوون وه کی
 پیته نویسانا چه رمی ب گوشتی شه، به لی وی چ کر؟ وی ئەو ژ خو شه کر،
 ژئقه کر نه کا وه سا یا زقرین د دویف دا نه بت.

ئو مروقهکی زانا بوو، به لی وی خو ژ ئیمان و باوه ری شه کر، نایه تین
 خودی هاقیتن، ﴿فَأَتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ﴾ (اتبعه) یه عنی: خو قیرا گه هاند، و
 نه گۆت: (تبعه) یه عنی: ب دویف کهت؛ دا باش بیته زانین کو ده می وی
 خو ژ نایه تین خودی شه کری، و پشتدایه ریکا وی، شه یطان قیرا گه هشت
 وه کی حیوانه کی دورنده ده می خو ب (فهرسه یا) خو را دگه هینت، و دده ته
 بهر پهنج و کتیلان!

و ئەنجام چ بوو؟

- ﴿فَكَانَ مِنَ الْعَاوِينَ﴾ و (غیوایهت) ئەوه مروف د ئیهت و کاری خو
 هر دویان دا یی بهرزه بت، مه عنا: ده می شه یطان قیرا گه هشتی ئیکا هند

ژ وی چټیکر ټنیه‌تا وی ژوی خراب بیت، و کارئ ټهو دکه‌ت ژوی یټی دورست نه‌بت.. به‌لکی مروّقه‌ک هبت کارئ وی یټی خراب بت به‌لټی ټنیه‌تا وی یا باش بت، یا ټنیه‌تا وی یا خراب بت به‌لټی کارئ وی یټی باش بت، و هنگی به‌لکی خټیره‌ک د وی هه‌بت بۆ وی یا بۆ خه‌لکی، به‌لټی ټه‌قی نه چو خټیر بۆ وی نه بۆ خه‌لکی تی هه‌یه؛ چونکی نه ټنیه‌ت نه کارئ وی یټی دورست نینه.

و علم خودانئ خو بلند دکه‌ت و قه‌در و قیমে‌تی وی د ناڅ خه‌لکی دا مه‌زن دکه‌ت، به‌لټی علمئ قی که‌سی ټه‌ف فایده ل وی نه‌کر، به‌لکی بوو به‌لا سه‌ری وی و ټهو ل نک خودئ و ل نک به‌نییان ژوی پتر رویره‌ش و شه‌رمزار کر، و ټه‌گه‌ر ټهو یټی زانا نه‌با و جاهله‌ک با بۆ وی باشتر بوو؛ چونکی بارئ وی دا یټی سټکتر بت، ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا﴾ خودئ هه‌ز نه‌کر وی ب علمئ وی بلند بکه‌ت، به‌لکی ټهو نزم کر، بۆچی؟ چونکی هممه‌ته‌کا بی خټیر وی هه‌بوو، ل شوینا کو ټهو علمئ خو بکه‌ت رټیک بۆ چوونا به‌ر ب سه‌رټه‌قرازیټی ټه، وی نزمی پټی خواست، پستی وی ب هه‌می ټه مه‌یل بۆ دنیایټی کری، و دا ټایه‌ت نزمییا وی پتر بۆ مه به‌رچاڅ بکه‌ت، ل شوینا بیټرت: مه‌یلا وی بۆ دنیایټی بوو، گوټ: ﴿وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ﴾ په‌یقا (عه‌رد) بۆ دنیایټی ب کارئینا.. عه‌رد ټهوئ نزم، یټی مروّف پټی لی ددانټ!

و ژ بلی هیمه‌تا وی یا نزم و مه‌یلا وی به‌ر ب ټاخټی ټه، ټه‌گه‌را سه‌ره‌کی یا دی یا ټهو بریه هیلاکټی ټهو بوو: ﴿وَاتَّبَعَ هَوْنَهُ﴾ یه‌عنی: وی ټهو هیدایه‌ت هیلا یا پیغه‌مه‌بر پټی هاتی، و دویکه‌فتنا هه‌وایټی نه‌فسا خو کر، دلچوونټین خو بۆ خو کر نه ټیمام و پیشه‌وا، و ټه‌قه دو ژ مه‌زنترین وان ټه‌گه‌رانه یټن زانا پټی د سه‌ر دا دچن: هلبژارټنا دنیایټی، و دویکه‌فتنا هه‌وایټی نه‌فسی..

حهتا نايهت ديمهنئ كرتتئ قئ زانايئ پتر بو مه بهرچاف بكهت،
 تشببها حالهتئ وئ دهمنئ نهو ب دويش دنيايئ دا دكهته غار، و پئ
 ل حهقييئ ددانست دا مهزنيئ دنيايئ و خهلكئ عامئ ژئ رازئ ببئ،
 ب حهوانهكئ بي هممدهت هه دكهت، كو صهيه، نهگه ر تو راهتليئ دئ بته
 حلكهحلكا وئ حهتا نهزمان د دهقئ دا دئيت، و نهگه ر تو وئ بهتلي ژئ ههر
 حلكهحلكا ويه، حالئ قئ زانايئ خراب ژئ نهوه، نهگه ر تو وئ ل خهلهتيا
 وئ هشيار بكهئ، و ژ خرابيئ بدهيه پاش، وئ ناگهه ژ وهعظ و نصيحهتئ
 ته نابت، چونكي حلكهحلكا ويه ب دويش دنيايئ هه، و نهگه ر تو وئ
 بهتلي ژئ حالئ وئ ب دويش دنيايئ هه ههر نهوه.

ههر حهوانهكئ نهزمان د دهقئ دا دئيت بهرئ خو بدئ يان نهوي
 وهستيايه يان ژئ بي تئنيه، صه تئ نهبت، و ههر زانايهكئ خراب بي تو
 ببني گاڤا ژ رٲكا خودئ دهركهفت و دينئ خو دا ب دنيايئ دئ ببني
 ب دويش مهزنيئ دنيايئ هه نهزمان د دهقئ دا دئيت، نهو دويشه لانكييئ ژئ
 بخوازن يان نه!! ﴿ دَالِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصِصْ الْقِصَصَ لَعَلَّهُمْ
 يَتَفَكَّرُونَ ﴾ نهغه مهته لا وانه يئن دره و ب نايهتئ خودئ كرى، پشتئ وان
 نهو نايهت زانين و تئ گههشتين، و داينه ب بهايهكئ كيم ژ دنيايئ.. نهئ
 موحه ممهده، قئ سهراهتبيئ تو بو وان ههگيره؛ دا بهلكئ نهو هزرتئ خو تئدا
 بكهئ، و مفايئ بو خو ژئ وهرگرن، نهگه ر نهو نهو بن يئن هزرهك د سهري دا
 ههبت.

عابدی نهران

ژ سوفیانئ کورئ عوبینهی دئیتته څه گوهاستن، دبیرت: ((هشیاری فتننا زانایئ خراب و عابدئ نهران بن، چونکی فتننا وان فتنهیه بو ههر ئیکئ سهرداچووی، نهغه ب نهرانینا خو بهرئ خه لکی ژ زانینئ و کارپیکرنئ ددهته پاش، و ئوئ هه ب خرابییا خو بهرئ خه لکی ددهته سهرداچوونئ)).

ژ څی گوئنئ دئیتته زانین کو دو رهنگین مروقان هه نه خه لک پتر پئ د سهردا دچن؛ چونکی فتننا وان ژ یا ههر ئیکئ دی مهزنتره، رهنگئ ئیکئ: ئو زانایه پئ زانینا وی بهرئ وی نه دابته تهقوایی، و ترسا وی ژ خودئ هند لئ نه هاتبت بهرئ وی ژ حهرامیی وهرگپرت، څیجا ئو زانینا خو بکه ته ریک بو څومهنکرنا ل سهر سهرئ خه لکی، و فهتوایین خو بیخته د خزمه تا زالم و زورداران دا، بو هندئ دا بهایه کئ نهران پئ وهرگرت. و رهنگئ دوئی: ئو عیباده تکه ری جاهل و نه زانه پئ چو علم ب نه حکامین شریعه تی نه هی، لهو دئ بینی ههر مهسه له کا هه بت ئو ب زهوقی و هزر و تهخمینین خو شروقه دکهت، و بیی زانینه کا دورست حوکمی ل سهر ددهت، و د نه انجام دا نه حکامین وی ژی خه لهت دهردکه څن؛ چونکی ل سهر (هه وایی نه فسئ) دناڅاکرینه، و نه گهر زانایئ (مونحهرف) گه لهک جارن دینی ل دویش دلئ دهسه لاتئ ببهت دا دنیا پئ ب دهست خو بیخت، عابدئ نهران گه لهک جارن دینی ل دویش دلئ عامییا ن دبهت دا (شه عبیه تی) بو خو ل نک وان پهیدا بکهت، و نه گهر گرفتارییا زانایئ (مونحهرف) ئو بت شهیتان د دهرگه هی دنیا پئ را دئیتتی دا وی پئ د سهر دا ببهت، گرفتارییا عابدئ نهران ئوه شهیتان نهرانینا وی بو خو ئستغلال دکهت و وی پئ د سهر دا دبهت.

بهری سهرهاتییی:

د سهرهاتییا بۆری دا وهکی مه دیتی خودایی مه تهل بۆ مه ب زانیه کئی مونحرف ئینا، یی زانینا وی ئهو بلند نه کری، بهلکی ئهو پتر ب نک عهردی شه نزمکری، و د قئی سهرهاتییی دا ئهو مه تهلهکا دی بۆ مه ب عابده کئی نهزان دئینت، ئهوی عیباده تکرنا وی بۆ خودی ل سهر بناخهیه کئی دورست نههاتییه ئافاکرن، کو بناخهیی علم و زانینا شه رعی یا دورسته، لهو د سهردابرا وی یا ب سناهی بوو.. ئەف سهرهاتییه د سووره تا (الحشر) دا ژ قورئانی هاتییه، و بابه تی سهرهکی یی سووره تا (الحشر) وهکی ئهم دزانی ل دۆر ده ریخستنا جو هییی (بنو النضیر) ه ژ باژیری مه دینی ب دهستی موسلمانان، و سهرهاتییی دیرۆکی ههر وهسا ئایه تین قئی سووره تی ب خو ژی ئاشکه را دکهن کو بهری موسلمان ب کاری ده ریخستنا شان جو هییان پابین، ده سه برایین جو هیان ژ منافقین مه دینی ئهو بۆ دوژمناتییا موسلمانان پالدان، و گو تینی: ئەگهر هوین نه یاره تییا موسلمانان بکهن ئهم دئ پشته قانییا هه وه کهین، و ههر جاره کا وان شه ری هه وه کر ئهم دئ د گهل هه وه شه ری وان کهین، و خو ئەگهر مه سه له گه هشته هندی ئهو هه وه ژ مه دینی ده ریخن ژی ئهم ژی دئ د گهل هه وه ده رکه قین، و د چو حاله تان دا ئهم هه وه ناهیلینه ب تنی. به لی ده می مه سه له بوویه راستی و ژ بهر خیانه تا وان موسلمانان هیرش دایه سهر وان، و ئهو ده ریخستین، منافقان پشته قانییا وان نه کر، وشه ر د گهل وان نه کر، و ئهو هیلان ه د ده ستی موسلمانان دا.. هنگی، و ب قئی هلکه فتنی ئەف سووره ته هاته خواری، و تیدا ئیشاره ت بۆ قئی سهرهاتییی هاته دان.

سهرهاتی وهکی د قورنانی دا هاتی:

سهرهاتی وهکی مه گوتی د سووره تا (الحشر) دا هاتییه، د نایه تین (۱۶-۱۷) یدا، قورن ب فی رهنگی نیشاره تی دده ته سهرهاتییی، دبیرت: ﴿ كَمَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿۳۷﴾ فَكَانَ عَقِبَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿۳۸﴾ ۳۷﴾ .

مهنا فان نایه تان ب کورتی نهقییه، خودای مهزن دبیرت: مه ته لا فان منافقان د سهردابرا دهسته برایتین خو یین جوهری دا، و پالدانا وان دا بو شهری، و دانا سوزی بو وان کو نهو پشته ثانییا وان دژی پیغه مبهری خودی -سلاف لی بن- بکمن، وهکی مه ته لا شهیتانییه ده می وی کوفر ل بهر (مرۆقی) شینگری، و بهری وی دای، قیجا ده می نهو کافر وی، شهیتانی گوتی: نهزی ژ ته بهریمه، هندی نهزم نهز ژ خودی خودای هه می چیکریان دترسم. قیجا دویماهییا شهیتانی و یا وی مرۆقی گوه داریا وی کری و کافر وی، نهو بوو نهو ههردو چونه ناگری، هه و هه دئ تیدا مین، و نهو جزای زوردارانه یین پی ل توخوبیتین خودی ددان.

نهو مرۆقی هه کی بوو؟

وهکی نهم دبیین نهف نایه ته بیرا جوهریتین (بنو النضیر)، و یا مه زی، ل مه ته له کی دیننه فه، مه ته له کا د سهردابرن و خاپاندنی، لایه کی قی مه ته لی شهیتانه، و لایه کی دی مرۆقه که، و دوزمناتی د ناقبه را شهیتانی و مرۆقی دا یا که قنه، ب که قناتییا مرۆقی ب خو، قی دوزمناتییی ژ هنگی وه ره ده ست پی کریه رۆزا شهیتانی سوز دای هندی ژ بیته نهو کاری بو د سهردابرا مرۆقی دا بکهت، و بهری وی ژ ریکا خودی وهرگیرت، و هه

کسهکي ځان نايه تان بخوينت بي گومان نيکه مين سپاري دکهت دي نهغه
بت:

- نوري نهو مروځي ځان نايه تان نيشارهت دا بي کيه؟

نهو مروځهکي ده سنيشانکريه، سهرهاتييهکا وي يا تايهت هه بوويه؟ يان
ژي نهو نيشاره ته که بو هر مروځهکي هه بت، بي نهف سالوځه ته ل نک پهيدا
بيت، سالوځه تي د سهردا چوون و خا پانادني ب فند و فيلين شهيتاني،
نهوي پشتي هنگي بهر ائه تا خو ژي ددهت؟

نهف ههردو بوچونه ژ تفسير زانان د نيته څه گوهاتن، و مه د قيت ل څيري
بوچونا نيکي ناشکهر ا بکهين، نهوا دبيژت: نهغه نيشاره ته که بو مروځهکي
مه علوم بي خودان سهرهاتييهکا ده سنيشانکري، و خودانين څي بوچونني پال
ددهنه سهر وي ريوايه تي يا ژ (نن مسعود و نين عهباسي) ژ سه حابيان،
و هژماره کا تابعيان ژي د نيته څه گوهاستن، کو نهف رويدانه ب سهر
عابدهکي سرائيلي هاتبو، ل زه مانني پشتي هاتنا عيسا پيغه مبهري - سلاڅ
لي بن- و نهو ل بهر سرائيليان که سهکي بهر نيباس بو، و وان سهرهاتييا
وي دزاني، و دهندهک ژ وان ريوايه تان دا هاتييه کو ناڅي وي عابدي
(بهر صيضا) بو. و کورتييا څي سهرهاتييا نهوا د نيته هژمارتن نيک
ژ (سرائيلياتان)^(۱) ب څي رهنگيه:

(۱) سرائيليات نهو ريوايه تن بين زانايين مه ژ سه حابيان و جيلين پشتي وان
ژ زانايين سرائيليان ژ جوهي و فهلان څه گوهاستن، و حوکم نه ب راستيبي و نه
ب درهوي ل سهر نايته دان هندي نهو دژي وي حقيقي نهين يا د کيتاي و سونه تي
دا هاتي... و څه گيرينا وان ژ لايي زانايين مه څه ب تني بو عيبرهت و مفا ژي
وهرگرتنييه. و ههژي گوتنييه کو نهف سهرهاتييه ژ لايي شاعري کوردي ناقدار

پشتی زهمانی عیسا پیغه مبهری -سلاف لی بن- راهبه کی نسرانیلی یی
 زیده عیباده تکر هه بوو، دگوتنی: بهر صیصا، نهو چل سال تی هه بوو که فتبوو
 خه لوی، ووی ل جهه کی شهدهر ژ چولی بهرستگه ههک بو خو چی کربوو
 عیباده تی دکر، و تیکه لیبیا خه لکی نه دکر، و شهیتان هندی هاتی کو وی
 د سهدا بهت، و بیخته داقتن خو نهو نه شیا، هتا جاره کی هاتیبه سهر
 هزری کو خو وه کی وی لی بکهت، و ب جلکین عابدان بچته نک وی
 ل (صومه عا) وی، ده می بهر صیصای نهو دیتی گوتی: ته چ دقتیت؟
 شهیتانی گوتی: من دقتیت د گهل ته عیباده تی بکم، و فایده ی ژ ته بکم..
 و پشتی چند سهر هاتیبه کان، و هسا چیبوو شهیتانی نهوی خو ل سهر شکلی
 عیباده تکره کی نیشا بهر صیصایی دای، گوتی:

- تو و هسا دهر نه که فتی وه کی من هزر دکر ناف و دهنگین ته ب رهنگه کی
 دی گه هشتبونه مه، و من هزر دکر عیباده تی ته پتره، نهز دی ژ نک ته چم
 قستا هه قاله کی خو یی دی کم..

بهر صیصایی ب قی چندی نه خوش بوو، و ده می شهیتانی قیای خاترا
 خو بخوازت گوتی: دو عایه کا ل نک من هه ی نهزدی بو ته بیترم، ههر
 نساخه کی تو پیغه بخوینی ب نانهییا خودی دی ساخ بت..
 بهر صیصایی گوتی:

- نهز مرؤقه کی موژیل ب عیباده تی خودی شه، و نه گهر خه لکی نهو
 تشته ژ من زانی دی نساختن خو ئینه نک من، و نهز دی پیغه موژیل بم،
 و نهز نه شیم ئیدی عیباده تی خودی بکم..

فه قییم تهیران شه یا هاتیبه شهانندن ل بن ناقتی: بهیتا بهر صیصی عابد، و نهو پتر
 ژ جاره کی چاپبووه.

به لئی شهیتان ما پیټه ههتا نهو قانعکری، و پشتی نهو دوعا بو گوتی،
ژ نک چوو، و گوتنه ههقالین خو: هه ما ژئی بگهړن، من نهو بره هیلاکی!
پاشی ژنکهکی ئیشهک هاتی، شهیتان ل سهر شکلی مروټهکی هاته نک
برایین وی و گوتنه وان: زاهدکی مهزن و عیبادهتکه ههیه، ناقی خودی یی
مهزن دزانت، و ههر نساخهکی نهو پیټه بخوینت ب ئانهیا خودی ساخ دبت،
ما بوچی هوبن خویشکا خو نابهنه نک؟

وان گوتی: گهلهک باشه.. جهی وی نیشا مه بده و ئهم دی چینه نک. و
پشتی وی جهی بهر صیصایی نیشا دای، وان خویشکا خو بره نک وی
ل صومعه وی، و گوتنی: نهغه خویشکا مهیه، و نهو گهلهک جارن
دلگرتی دبت و دکهفت و ئهم نزانین نیشا وی چیه، بلا نهو بمینته ل نک دا
دهمی دکهفت تو پیټه بخوینی! و چوون و نهو هیلا ل نک وی..

بهر صیصای ژ بهر عیبادهتی و نثیژین خو ئاگهژ وی نهما، ههتا دهمی
پئ حسییای کو نهو کهفت رابوو ب نک فه چوو دا پیټه بخوینت، و گاڤا
بهری وی قی کهفتی، و جوانییا وی یا زده دیتی، شهیتانی قیانا خرابیی
ئینا سهر دلی، و گوتی:

- یا دلئ ته دچتی بکه، و پاشی توبه بکه، نهغه خوشییا ته دقیت
گهشته ته، و گونهها ته ژئی دئی ئیته غهفراندن!

نهو ب قی هیجهتی قانعوو، و پشتی وی خرابی کری، شهیتانی
وهسواس بو چیکر و گوتی: پا ئهگه ئهف کچه ب حمله کهفت و مهسهلا ته
ئاشکه رابوو، تو دی چ کهی، و چ بیژیه مروټین وی؟ هه ما یا باشر نهوه تو
وی بکوژی، و نهگه مروټین وی هاتن بیژن: شهیتانی نهو ژ ناف دهستین
من بره دهری و نهز نهشیام چ بو بکه، و نهو دی باوهر ژ ته کهن. پاشی

تۆبه بکه، و خودی تۆبا ته دئ قه بویل كهت.. و شهیتان ما پیتشه هه تا كوشتن ژى پى دایه كرن.. پاشى چوو نك مرۆقین وئ و گۆتى: راهبى خویشكا هه وه یا كوشتى، و ل فلان جهى ژى یا فهشارتى، نهو چوونه وى جهى، و دیت گۆتتا وى یا راسته، ئینا پیتكفه هاتنه نك بهر صیصایى راهب و وى چو پى نهما ئعتراف ب تاوانا خو كر، هنگى وان نهو گرت و بر دا بكوژن، هنگى شهیتان ل سهر شكلى خو یى جارا دى پى هاتیبه نك وى نیشا دا، و گۆتى: نهز نهو بووم یى من دوعا نیشا ته دای، نهگه ته بهیت نهز دشتیم ته ژ كوشتنى خلاص بکه، بهلى ب شه تهكى تو بو من بجه سوجدئ. بهر صیصا دا كو خو ژ كوشتنى خلاص بکهت، بو وى چوو سوجدئ، و كوفر ب خودی كر.. هنگى وى گۆتى: هه ما من نهفه ژ ته دقا، و نهفه هه مى من بو قى كرىو، دا تو كوفرئ ب خودایى خو بکهى، نهزى ژ ته بهریمه، و نهز نهشیم چ بو ته بکه!! و هنگى وان نهو كوشت.

حالى ئى عیباده تکهرى چ بوو؟

نهف سهرهاتیبه یا كو ئسرائیلییان د ناڤ خو دا فه دگوهاست، و ژ وان گه هشتیه مه، حالى عیباده تکه ره كى نهزان بو مه ئاشکه را دکهت، یى كو د كرنا عیباده تى دا خو گه لهك دوه ستاند، بهلى نه ل سهر بناخه كه كى علمى یى دورست، لهو شهیتان شیا وى د سهردا بهت.. و ژ قى سهرهاتیبى (سهرهاتیبى عابدئ نهزان) و سهرهاتیبى بهرى وئ (سهرهاتیبى زانایى خراب) بو مه ئاشکه را دبت كو دو دو تشت هه نه دبنه نهگه را تیچوون و هیلاكا مرۆقى: كو نهو بهر ب دنیا یى فه نزم ببت و كارى بو بکهت و یى ژئ پشتراست بت، و كو نهو ژ زانینا ئایه تین خو غافل ببت، باش هزرا خو تیدا نهكەت، و ب دورستى كارى پى نهكەت.

ئەف ھەردو سالۆخەتە (یەعنی: رازیبوونا ب دنیایی و غافلبوونا ژ ئایەتین خودی) -وہکی زانایی مەزن ئین قەبیم دبیتژت- ب تنی د وی دلی دا کۆم دبن یی باوہری ب ئاخەرەتی نەبت، و هیقییا لبقانا خودایی خو نەکت.. ئەگەر نە، ئەو دلی باوہرییەکا موکم ب ئاخەرەتی ھەبت، خو ب دنیایی پشتگەرم ناکەت، و رویی خو ژ ئایەتین خودی وەرناگیت.

د سی ئایەتان دا ژ سوورەتا (یونس) خودایی مەزن ئاشکەرا بەحسی ئان ھەر سی رەنگین مروقان دکەت، و وی ئەنجامی ژی بەرچاڤ دکەت یی کو دئ ئیتە ریتکا وان دەمی دبیتژت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿۶﴾ أُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۷﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِيمَانِهِمْ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿۸﴾﴾ یەعنی: ئەوین ب ژيانا دنیایی رازیبوون و خو پی پشتراست کری، ئەفە رەنگی ئیکتی، و ئەوین ژ ئایەتین مە د غافل، و ئەفە رەنگی دوئی، ئەقان ژ بەر کەدا وان کری جەتی قەھویانا وان دئ ناگرت، و ئەوین باوہری ب خودی ئینای کارین چاک کرین، و ئەفە رەنگی سیینە، جەتی لی زقرینا وان ل ئاخەرەتی بەحەشتە.

و زانایی خراب ئەوی دینی خو ددەتە ب دنیایی، و عابدی نەزان ژی ئەوی عیبادەتی خودی ب وی رەنگی نەکت یی کیتاب و سوننەت پی ھاتین، گەلەک جارن -وہکی بەری نوکە ژی مە گوئی- ب ریتکا (شەھوہتی) و (شوبەتی) بەر ب ئنحرافی قە دچت، ئەگەر مەجالی (تەئویلی) و وەربادانی و ھیتجەتگرتنی ھەبت، پی ل حەقییی ددانن، و ل بەر چاقین خەلکی وەسا خو ئاشکەرا دکەن کو ئەو دحەقن، و ئەوا ئەو دبیتژن و دکەن حەقییە، و ئەگەر مەجالی چو (تەئویلاتان) نەبت ئەو دیسا پی ل حەقییی ددانن و دبیتژن: قەیدی ناکەت، پاشی دئ تۆبە کەین، و خودی گەلەکی ب ھیتجەت نینە، دئ

مه عهفی کهت!! و د دهر حهقا وان ویتین وهکی وان دا خودی دبیترت:
﴿ فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ
سَيُعْقَبُ لَنَا وَإِن يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِّثْلُهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِم مِّمَّنْ سَبَّ الْأَنْبِيَاءَ أَن لَّا
يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَاللَّذَّارُ الْأَخْرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ
﴿ (الأعراف: ١٦٩).

نه و زهلامی خودی

سهه سالن مراندی

تشتی ژ هه میان عه جیتر د باوه ریج دال بهر مروشان هه ژ دهسپیتکا هه بوونا مروشان ل سهه رویج عه ردی، دوباره زیندی کرنا مروشانه پستی نهو دمرن، و لهشتین وان درزن و دهلین، و ههستیکین وان ژی ب بویرنا سال و ده مان پیتی دبن، و دبنه خولی.. لهو گه لهک جارن مروشان هه تا خودان باوه ران ژی، بهلکی خو هندهک پیغه مبه ران ژی، ب حیبه تی هه پسپار کریه: چاوا مروش پستی دمرت جاره کا دی دئی وه کی بهری لی ئیته هه؟

هندهک ژ وان ژ بی باوه ری و ب (ئینکار) هه ههف پسپاره دکر، و هنده کان باوه ری ب شیانا خودی ل سهه قی کاری هه بوو ژی، بهلی باوه رییه کا (نهظه ری)، لهو وان دقیا باوه رییا وان بیته تشته کی (عه مه لی) و نهو ب چا ف قی چهندی بینن، یه عنی: وان دقیا باوه رییا وان ژ ده ره جا (علم الیقین) بهر ب ده ره جا (عین الیقین) هه بلند بیت، لهو وان ههف پسپاره دکر..

ئیراهیم پیغه مبه ری -سلا ف لی بن- ده می داخواز ژ خودی کری نهو نیشا وی بدهت کانچ چاوا نهو مریبان زیندی دکه ته هه، خودی گو تی: ﴿أَوَلَمْ تُؤْمِنْ﴾ ما ته باوه ری ب شیانا من ل سهه زیندی کرنا مریبان نه ئینایه؟ وی گو ت: ﴿بَلَىٰ وَلَٰكِنَّ لَيَظْمَرْنَ قُلُوبَهُمْ﴾ بهلی، من باوه ری ئینایه، بهس دا دلئی من رحهت بیت! چونکی تشتی مروش ب چا ف بینت و باوه ری بی پی بینت، نه وه کی وی تشتیه یی مروشی باوه ری پی ئینای بیی ب چا ف بینت.

و وهک نیشان و نایه‌ت‌ه‌کا به‌رچاڤ بۆ شیانا خودی ل سهر زیندیکرنا
 مریان، قورئان سهرهاتییه‌کی ژ دیرۆکی بۆ مه شه‌دگوهرت، هندی دگه‌هینت
 کو شه‌ف کارئ مه‌زن ل به‌ر مرۆقان، یی کو شه‌و ب حیبه‌تی شه‌ به‌ری خو
 دده‌نی، ل به‌ر خودی گه‌له‌ک یی ب سانا‌هیییه، و شه‌و خودایی شیای ل سهری
 مرۆقی ژ چونه‌یی بده‌ت و بکه‌ته مرۆقه‌کی دورست و پیکه‌اتی، ل به‌ر وی یا
 ب زه‌حمه‌ت نینه شه‌و وی جاره‌کا دی ژ هه‌ستیکه‌کی پیتی بده‌ت و دوباره وی
 بکه‌ته مرۆقه‌کی تمام.

شه‌ف سهرهاتییه سهرهاتییا وی زه‌لامییه یی خودی شه‌و سه‌د سالان
 مراندی، پاشی جاره‌کا دی زیندی کریه‌شه؛ دا شه‌و وی بۆ خه‌لکی وی زه‌مانی
 بکه‌ته نیشانه‌کا به‌رچاڤ ل سهر شیانا خودی..

سهرهاتی وه‌کی د قورئانی دا هاتی:

د نایه‌ت‌ه‌کا ب تنی دا ژ قورئانی سهرهاتییا فی زه‌لامی بۆ مه هاتییه
 شه‌گێران، شه‌و ژئ نایه‌تا (۲۵۹) یه ژ سووره‌تا (البقرة)، د فی نایه‌تی دا
 خودایی مه‌زن دبیرت: ﴿أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى
 يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ
 يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَل لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ
 إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا فَهَتَّمًا
 فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۳۵﴾

مه‌عنا فی نایه‌تی ب کورتی شه‌هیه، خودی دبیرت: یان ته شه‌ی
 موحه‌مه‌د- ئیککی وه‌کی وی زه‌لامی دیتییه، و سهرهاتییه‌کا عه‌جیب یا
 وه‌کی وی به‌ستییه، یی د به‌ر کافله باژیره‌کی را بۆری (و بۆ زانین: قورئان
 په‌یقا گوند (قرية) بۆ باژیری ب کار دئینت)، شه‌و باژیری یی هه‌رفتی بوو، و

ژیان لئی نه مابوو، ده مئی وی باژیر ب وی رهنگی دیتی گوت: پشتی نهف
گونده مری، چاوا خودی جارها کا دی دئی وی ساخ که تهغه؟

هنگی و دا خودی بو وی بهرچاڤ بکهت کانئی چاوا خودی تشتی مری
زیندی دکه تهغه، خودی سهد سالان نهو مراند، پاشی رحا وی لئی زقراندهغه،
و قاصدهک (ملیاکه تهک) فریکره نک وی؛ دا پسیاری ژئی بکهت: کانئی
نهغه چند ساله نهو مری مایه ل فی جهی؟

وی بهرسف دا وی قاصدی و گوت: نهغه روژه که یان دا نهبته دره و نهغه
دانه کی روژیته، نهزی مایمه ل فییرئ! قاصدی گوتئ: نه نه.. نهغه سهد ساله
تو مایه ل فییرئ. گوتنه کا غه ریب بوو ل بهر وی، سهد سال! نهغه چاوا دئی
چی بت؟ و بهری نهو پسیارا نیشانه کی ل سهر راستیا گوتنا وی بکهت،
قاصدی خودی گوتئ: کانئی ل سهری بهری خو بده ته وئ خوارن و قه خوارنا ته
د گهل خو ئینای، نهو هیشتا وه کی خو به، خراب نه بوویه، و خودی ل فی
ده مئی دریر - کو سهد سالن - نهو ژ هه مئی گوهورین و خرابوونان پاراستییه،
وی بهری خو دایئ.. و هسا بوو وه کی وی گوتئ.

پاشی گوتئ: دئی فیجا نوکه بهری خو بده ته که ری خو، وی بهری خو
دایئ.. نهو کومه کا ههستیانه، نهغه چیه؟ تشته کی بهرعه قل نینه نهف کاره
د روژه کی دا یان د دانه کی دا چی بیت، مهعنا نهف گوتنه راسته یا نهو
دبیرت، قاصدی گوتئ: نهغه سهد ساله نهو ژئی وه کی ته مری، کانئی بهری
خو بدئ چاوا خودی دئی وی زیندی که تهغه پشتی نهو بوویه کومه کا
ههستیکی پیتی و بژاله؟

وی بهری خو دایئ ههستیکان خو لیک دا، و گوشت و چهرم ب سهر دا
هات، و که ری وی وه کی بهری لئی هاتهغه، و خودی ل سهر نه زمانئ قاصدی

گوتی: دا ئم ته و سهرهاتيا ته يا عنتيكه بو مروقان بکینه نايهت،
 يهعنى: نيشانهکا ناشکهرال سهر شيانا خودی يا بی توخویب و کو ئهو
 دسیت مريان زیندی بکتهته، و گاڤا قی زهلامی دهرس وهرگرتی، جارهکا
 دی فرمان لی هاتهکرن کو ئهو بهری خو بدهته همستیگان کانئ چاوا خودی
 وی لیکددهت، و دگههینته ئیک، پاشی گوشتی د سهر دا دگرت، پاشی
 جارهکا دی ژینی دکته تیدا؟

و گاڤا وی ئهف چنده ب چاڤ دیتی، و باوهرییا وی ب ژینا پشتی
 مرنئ ژ (علم الیقین) گهشتیه (عین الیقین) وی نعتراف ب مهزنییا
 خودی کر، و گوت: ئهز دزانم کو خودی ل سهر ههر تشتهکی یی خودان
 شیانه!

ئهز دزانم!؟

پا معنا پسیرا وی یا بهری هنگی چ بوو دهمنی وی گوتی: چاوا خودی
 قی باژیری، یهعنى: خهلکی قی باژیری، جارهکا دی دئ زیندی کهت؟
 معنا وی ئهو نهبوو وی باوهری ب قی چهندی نهبوو، وی باوهری ههبوو،
 و ئهو زهلامهکی خودیناس بوو، و چو جارار ئهو د شيانا خودی دا ل سهر
 کرنا ههر تشتهکی ههبت، نهکهفتبوو گومانئ، بهلی وی ههز دکر ئهو قی
 کارئ غهریب ب چاڤ ببینت، و ئهفه وی دیت. وهکی -بو نمونه- دهمنی
 ئیک ژ مه کهقالهکی هونهری یی زیده جوان دبینت، ژ لایئ هونهرمهندهکی
 فه دئته نهخشاندن، ئهو دزانت سهدا سهد قی هونهرمهندی ئهف کهقاله یی
 نهخشاندی، بهلی هندی هند ئهو یی پی موعجه، دئ بیژته هونهرمهندی:
 کانئ نیشا من بده چاوا ته ئهف رهنگه تیکهلی ئیک کرینه، و چاوا تو
 شیای کهقالئ خو ب قی رهنگی دورست بکهی؟

مه‌عنا: هنگی تو نه ده‌لیلکه‌کی ژئی داخواز دکه‌ی راستیا رابونا وی
ب فی کاری ناشکرا بکه‌ت، به‌لکی تو داخوازی ژئی دکه‌ی ئەو (چاوانیا)
رابونا وی ب فی کاری بۆ ته ناشکرا بکه‌ت، و ئەف پساره ژ ته نیشانا
باوه‌ری ئینانا ته‌یه ب کارئ وی نه کو ته باوه‌ری پی نینه کو ئەو شیا‌یه فی
کاری بکه‌ت.

ئەف ره‌نگی پسارئ نیشانا باوه‌ری‌یه، له‌و فی زه‌لامی گۆت: ئەز دزانم
کو خودئ ل سهر ههر تشته‌کی یئ خودان شیا‌نه!

ئەو زه‌لام کی بوو؟

قورئانی نه‌گۆتییه مه ئەو زه‌لام کی بوو، ناقئ وی بۆ مه ناشکرا
نه‌کریه، و ناقئ وی باژئری ئەو د بهر را چووی ژئ بۆ مه دیار نه‌کریه..
به‌لی بۆ مه هه‌یه ئەم پساره‌کی بکه‌ین:

- ئەف زه‌لامه وه‌کی بۆ مه ژ ئایه‌تی دیار دبت یئ ب تنئ بوو، و ئەو
باژئری ئەو د بهر را چووی ژئ باژئره‌کی قالا بوو ژ مرۆقان، کهس لی نه‌بوو،
و د گهل هندئ ژئ خودئ دبئرتئ: مه ئەقا هه د گهل ته کر دا تو بۆ مرۆقان
بیه ئایه‌ت.. وه‌کی عیسا پیغه‌مبه‌ری ده‌می خودئ ئەو بی باب دایه
مه‌ریه‌می گۆتئ: دا ئەم وی بۆ مرۆقان بکه‌ینه ئایه‌ت ل سهر شیا‌نا خۆ. و
عیسا ئسرائیلییان هه‌میان ئەو دیت، به‌لی ئەف زه‌لامه ده‌می خودئ دبئرتئ:
دا ئەم ته بۆ مرۆقان بکه‌ینه ئایه‌ت؟ بۆ مه هه‌یه پسار بکه‌ین:

- کیژ مرۆقان؟

- ئه‌ری ما مرۆقه‌ک ل وئری هه‌بوو وی بیئت، دا ئەو بۆ بته نیشان؟
ژ سیاقت ئایه‌تی ناشکرا دبت کو: نه.. پا بۆ کئ ئەو بووبوو ئایه‌ت؟

تەفسىر زانان د دەر حەقان دەسنیشان کرنا کەسینییا قى زەلامى دا دو سى
بۆچوون ھەنە، ھندەک دبیژن: ئەو زەلام (خضر) بوو، ئەوئى ل زەمانى موسا
پىغەمبەرى -سلاڤ لى بن- ژىاى، و خودانین قى بۆچوونى ئاشکەرا ناکەن
کانى ئەو باژىرى خضر د بەر را چووى چ باژىر بوو.

ھندەکتىن دى دبیژن: ئەو ئرمىايى پىغەمبەر بوو، ئەوئى خودى بۆ
ئسرائیلیيان ھنارتى دەمى رووگەھا وان يا پىروژ (ئۆرۆشەلیم) ب دەستىن
نەيارىن وان ھاتىيە وىرانکرن، و شاھى بابل (نەبوخەذنەصەرى) ل سەدسال
شەشى بەرى زایىنى مەملەكەتا وان يا باشوور (یەھوودا) پەلخاندى، و
گەلەك ژ وان كوشتىن و گەلەك ب ئىخسىرى گرتىن و برىنە پايتەختا خو
(بابلئى).. ھنگى پشتى باژىرى بەیتولمەقدسى (ئۆرۆشەلیم) ھاتىيە
وىرانکرن و راستکرن ب عەردى قە، و كەسەكتى خودان رح لى نەماى، ئرمىا
پىغەمبەر د بەر را چوو، و ب خەم و كوڤان قە گۆت: چاوا خودى جارەكا دى
قى باژىرى دى ساخ كەتەقە، و مروڤ دى لى ژىن!؟

بۆچوونا سىت ئەوہ يا ھندەك زانايىن دى دبیژن كو ئەف زەلامە ئەوہ سى
دبیژنى: (عوزەير)^(۱) ئەوئى ناڤى وى د ھندەك جەپىن دى يىن قورئانئى دا
ھاتى، و خودى تان ل جوھيان دای كو ئەو (يان ھندەك ژ وان) دبیژن: عوزەير
كوړئى خودیيە، كانئى چاوا فەلە دبیژن: عیسا كوړئى خودیيە! زانايىن

(۱) د پەرتووكا پىروژا ئسرائیلیيان دا كىتەبەك ب ناڤى (عەزرايى) ھەيە، و عەزرا
پىغەمبەرەكتى وان بوو، پشتى خرابكرنا بەیتولمەقدسى ھاتبوو، و ل سەر دەمى وى
جوھى ژ بابل زڤرىنە بەیتولمەقدسى و جارەكا دى ئەو ئاڤاكر، پشتى ھەفتى سالان
ژ ئىخسىرى، و ئەز دویر نایىنم (عزرا) و (عوزەير) ئىك ناڤ بن.. و ئەوئى زانايىن
مە دبیژنى: عوزەير، ھەر ئەو بت يى زانايىن جوھيان دگۆتى: عەزرا.. و قى مەسەلئى
ھىشتا دوپچوون پى دڤىت.

تەفسیری دبیژن: ئەف زەلامە ئەوی ناڤی وی عوزەیر، ئیک ژ میترچاکین ئسرائیلییان بوو، (و ئەگەر ئەم بیژین ئەو عەزرایە، ئەو ل دویش بوچوونا تەوراتی ئیک ژ پیغەمبەرتین ئسرائیلییان بوو) دەمی ژییی وی ل نیزیکی چل سالییی، جارەکی ژ مالا خو دەرکەفت، ل کەری خو یی سویاربوو، و میدەکا وی یا خوارنی د گەل دا بوو، و نیهتا وی ئەو بوو قەستا ناڤ بیستانی خو بکەت، و د ریکا خو دا ئەو د بەر باژیری پیروزی بەیتولمەقدسی را بووی، و ئەو باژیر هنگی یی و ترانکری بوو، تشتەکی خودان رح لی نەبوو، (و کتیبین دیروکی دبیژن: ل سالا ۵۸۶ بەری زایینی باژیری بەیتولمەقدس ب دەستین نەبووخەذەصصەری بابلی هاتبوو و ترانکرن)، گاڤا وی باژیر ب فی رەنگی دیتی، وی ب حیبهتی قە پسیار کر: چاوا خودی فی باژیری مری جارەکا دی دی زیندی کەتە قە، و تژی کەت ژ مروقان پشتی ئەو کاڤل بووی؟

هنگی ئەف سەرھاتییە ب سەری هات یا بەری نوکە مە قەگپرای، (و کتیبین دیروکی دبیژن: باژیری بەیتولمەقدسی حەفتی سالان پشتی خرابکرنی کاڤل بوو بوو، ژ سالا ۵۶۸-۵۱۶ بەری زایینی، و ل سالا ۴۵۸ ب. ز عەزرا پیغەمبەر زڤریبوو بەیتولمەقدسی و ئەو هنگی یا ئاقابوو، یەعنی پشتی ۱۱۰ سالان ژ خرابکرنای) و ل دویش سەرھاتییی وەکی د قورئانی دا هاتی، ئەف زەلامە سەد سالان ما نڤستی (یان مراندن) پاشی گاڤا ئەو هشیاربووی، ب وی رەنگی موعجیزە یی مە قەگپرای، بەری خو داییی تشتەک ل وی نەھاتییە گوھارتن، جە ژی هەر وەکی خو، لەو دەمی پسیار ژنی هاتییەکرن: ئەقە چەندە تول قیری؟ وی هزر کر ئەو بیست خەبەرەکان یی نڤستی، لەو گۆت: ئەقە رۆژەکە یان دانەکە!! و پشتی وی هەستیکی کەری خو دیتین، ئەو د گۆت نا خو دا کەفتە گومانی و پشتی قاصدی گومانانا وی

ب (یهقینتی) بری، و گوتییی: ئەڤه سەد سالیە تول ڤی جەیی، و ئەوا هاتییه سەرئ تە موعجیزەیهک بوو ژ خودئ دا تو بو خەلکی بییه نیشان ل سەر شیانا خودی یا بی توخویب ل سەر ساخکرنا مریان، وی هزرا زڤرینتی بو مالا خو کر..

ل دەمی زڤرینتی ئەو جارەکا دی د بەر باژتیری بەیتولمەقدسی را بۆری، ئەڤه چیه؟ ئەڤه کیژ باژتیره ل ڤتیری؟ پاشی موعجیزە هاتە بییری، ناخری ئەڤه سەد سالیە ئەو نقستی، و ئەڤه ئەو باژتیره ئاقابوویە ڤه یی وی بەری بیتهکنی (یان بەری سەد سالان!) حیبەتییا خو ئاشکەرا کری کانی چاوا خودئ جارەکا دی دئ وی ساخ کەتە ڤه، نوکە ئەو یی تژی مرۆڤه.. و هەیکەلتی پیروژ جارەکا دی ل نیڤا باژتیری یی سەرینلە، بەلتی بەری ئەو بچتە باژتیری، کانی دا بزڤرتە مالا خو، ل گوندئ خو، کانی مرۆڤتین وی ب حالن!؟

چیرۆکڤان دبیژن: گاڤا عوزەیر گەهشتییە ناڤ مالان، وی دیت هەر تشتەک یی هاتییه گوهارتن، بەلتی ب هەندەک نیشانان ئەو شیا ب وی لایی دا بچت یی مالا وی لی، خانی.. مرۆڤ.. سەر و بەر.. هەمی هاتبوونە گوهارتن، ل بەر دەری وی مالتی یا وی شک برین کو مالا وییه، وی پیرهژنەک دیت یا روینشتی بوو، ژ سەر و بەری دەتە زانین کو ئەو یا کۆرەیه، پشتی عوزەیری سلاڤ کری، پسپار کر:

- ئەری پا ئەڤه نە مالا عوزەیرییه؟

پیرهژنتی ئەڤ پسپارە ب غەریبی ڤه وەرگرت، عوزەیر؟! ئەڤه سەد سالیە خەلکی ئەڤ ناڤه ژ بیرکری، ژ نوی تو پسپارا عوزەیری دکەیی!؟

عوزەیری تی ئینادەر کو ئەو ژ پسپارا وی یا مەندەهۆشە، بەلتی مەندەهۆشیا وی هیشتا زیدەتر لی هات دەمی وی گوتییی:

- نه ز عوزه یرم!

پیری گوتی:

- ما کهسهک نه مایه تو ترانه یین خو پی بکه ی ژ من پیته تر؟ عوزه یر نهغه سهد ساله چووی، و نه زقیری.. و کهس نزانت نهو ب کیژ سهر و شوینان دا چوویه، پشتی هنگی نه گهر تو عوزه یر ژ ی بای نوکه تو گلهک ژ من پیرتر لی هاتبووی، بهلی ژ دهنگی ته یی دیاره کو هیشتا تو یی جحیلی، هره بهلا خو ژ من قهکه!!

گاڤا پیری (نیلحاحا) وی دیتی، و وی سهرهاتییا خو ب کورتی بو وی قه گپرای، وی گوتی:

- باشه، عوزه یر مروقه کی پیروز بوو، و ههر دوغایه کا وی کربا خودی ئیکسهر قه بویل دکر، نه گهر تو عوزه یر بی دوغایه کی بو من بکه کو خودی چاقین من روهن بکه ت؛ دا نه ز ته بیینم، و نه گهر تو عوزه یر بی نه زدی ته نیاسم، چونکی من ل زارو کینییا خو عوزه یر دیتبوو..

عوزه یری دوغایهک بو کر، و خودی چاقین وی روهن کرن، وی عوزه یر دیت و نیاسی، و چو مزگینی دا مالا وی، و هنگی نه قیین عوزه یری گه شتبوونه عه مرئ پیراتییی، ئیک ژ مالا عوزه یری گوت:

- دپیژن: نیشانه کا هوسا ب ناف ملین عوزه یری قه هه بوو، کانی ناف ملین خو نیشا مه بده دا بو مه مسوگهر بیت کو تو عوزه یری..

پستی بو وان چو گومان ل نک وان نه مای کو نهو عوزه یره، مه زنین ئسرائیلییان یین وی سهرده می گوتی:

- ده می نه یارتین مه ژ بابلیان هاتین و وهلاتی مه ویرانگری، و زانایین مه کوشتین و گرتین، دانه یین کیتابا مه یا پیروز هه می سوتن و پویچکرن،

دبیژن: عوزهیر نیک ژ وان بوو یین تهورات همی ژ بهر، قتیجا نهگهر راسته
 تو عوزهیری جارهکا دی تهوراتی بو مه بیژه؛ دا نم وی بنقیسین..

گاشا وی تهورات ژی همی بو وان شهگیرای، وان ژ نوی ب دورستی
 باوهری پی ئینا و گوهدارییا وی کر.. بهلی ژ بهر قی سهرهاتییا وی یا
 غهریب و نهعهدهتی، هندهک ژ نهزان و بی عهقلین ئسرائیلییان هنگی (یان
 پشتی مرنا وی) غولوو و زندهگاشی د دهر حهقا وی دا کر، و هندهک ژ وان
 گوت: عوزهیر کوپی خودییه، نهگهر نه.. چاوا نهف چهنده دا د گمل وی
 ئیتهکرن، و نهفهیه دهمی قورنان دبیژت: ﴿ وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ
 النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضِلُّونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
 فَتَلَّهُمْ اللَّهُ أَنْ يَأْتُوا بَأْسًا يُدْرِكُونَ ﴾ (التوبة: ۳۰).

خودی یی پاک و پیروز بت ژ شرکا وان!

خودانی دو رهزان

د تهرازیا مروّقین دنیا یی دا کیشانا خه لکی وده سنی شان کرنا بهایی هر
ئیک ژ وان ب مال و مه نصیب و ییه، لهو دئیته گوتن: ته چند هییه، تو
هندی دئینی.. نهغه ل نک وان کسان یین دنیا یی ب تنی دبینن، و
باوه رییی ب هندی دئینن چاقین وان قه تره دکهن، نه گهر نه.. دنیا
ژ هندی کیمتره مروّ خه لکی پی هه لسه نگینت کانئ کئی باری خو پتر
ژ په رتالی وی تژی کریت نهو یی باشتر و ب بهاتر بت.

دهمی پیغه مبهری -سلاف لی بن- دهست ب به لاق کرنا گازییا خو کری،
ل سهری پتربیا وان کسان یین باوه ری پی ئینای ژ وان مروّقان بوون یین
بارا وان ژ مال و مه نصیبین دنیا یی یا کیم، وه کی عه ماری و بیلالی و
صوه هییی و خه بیایی، لهو هندهک جارن مه زنین قوره شیان دگوتنه
پیغه مبهری -سلاف لی بن-: هندی نهغه رهنگی مروّقان د گهل ته بن، و
ل دیوانا ته دروینشتی بن، ل وی هیقییی نه به نه م باوه رییی ب ته بینن، و
خو بدهینه د گهل ته.. مه عنا: کیشانا وان بو هر گازییه کئی یا ناقاری بوو
ل سهر بناخه یی هییی و مال مه زنییا دو یکه فتییتین وی گازییی بوو، و نهغه
ته رازییا جاهلیه تییه ل هه می دهم و ل هه می جهانه.. و ده می جاهلیه خوازین
مه که همی داخواز ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن- کری نهو هه ژاران ژ دیوانا خو
ده ربیخت، خودی نهو ژ قی چندی دا پاش و گوتی: ﴿ وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ
الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدْوَةِ وَالْعَيْشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرْطًا ﴾ ﴿

(الكهف: ۲۸). و ب قی چندئ وی حقی زقرانده جهی وی یی دورست،
و ناشکرا کر کو بهایی همر ئیکی ب هندئ نینه کانی وی چند ژ دنیایی
هیه، بهلکی ب هندئییه کانی ئو چندئ ددهته دنیایی.

بۆچی ئەف سەرھاتییه؟

مه گۆت: ده می کافرین مه که هی ده رتختنا موسلمانین هه ژار کر یه
شهرتهک ژ شهرتین باوه ری ئینانا خو ب دینی ئیسلامی، و بو پیغه مبه ری
-سلاف لی بن- ناشکرا کر کو ئو دبه رهه ف نین ل دیوانه کی روینه خواری
هندهک مرۆقیین هه ژار و عهد و بی عهسل -وه کی وان هزر دکر- و نه
ژ مالین مه زن لی دروینستی بن، خودایی مه زن د هندهک ئایه تین قورئانی
دا ئیشارهت دا قی داخوازا وان، و سه ره کانییا خرابا قی هه زرا وان ژ
ده سنیشان کر؛ دا به ری وان وه رگیره ریکا راست..

ل قی ده می ئایه تان ئەف سەرھاتییه شه گه ترا، و فه رمان ل پیغه مبه ری
-سلاف لی بن- کر کو ئو وی بو مه زنین قوره شییان، و هه ر ئیکی وه کی
وان د دنیایی بگه هت، بیژت.. و ب وان بده ته زانین کو مالی دنیایی و
مه نصب، ته گه ر باوه ری و خیره خوازی د گه ل دا نه بت، چو بهایی ناده ته
خودانی، و ئەفه رۆژا خودی دنیادی وی وه سا هه زکر یه بارا هندهک مرۆقان
ژ دنیایی گه لهک بت، و یا هندهکان پیچهک بت، به لی نه ئه وین بارا وان
گه لهک ژ به ر گه له کییا خو د چاقین خو دا بلند دبن، و نه ئه وین بارا وان یا
کیم ژ به ر کیمییی د چاقین خودی دا نزم دبن.. گه له کی و کیمی ژ بلی کو
قسمه تا خودئییه و نه ب ده ستی مرۆقییه، ئه و دو تشتین (عارضن) دئین و
دچن، و نه ب هاتنا خو ئه و چویی ل نه فسا مرۆقی زیده دکهن، و نه ژ
ب چوونا خو چویی ژئ کیم دکهن، له و مرۆقی دیتنه کا دورست وعه قله کی

تمام ههبت کيشان و پيشانا خو بو مروشان ل سهر بناخهيه کي نه يي موک
 ناڅا ناکهت.

سهرهاتي وهکي د قورئاني دا هاتي:

د چند نايه تين سووره تا (الكهف) دا خودي مهزن فه رمان ل پيغه مبهري
 خو کر کو ئهو سهرهاتييه کي بو کافرين ملله تي خو فه گيرت، يا دبه نمونه
 ل سهر وي کافري يي ب مال و زهنگينا خو مه غروور دبت، و وي خودان
 باوهري قه ناعهت ب وي هه ي يا خودي دا يي نه گهر چند يا کيم ژي بت،
 خودايي مهزن گوټ: ﴿ وَأَضْرَبْ لَهُمْ مَثَلًا رَّجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ
 أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زُرْعًا ﴿٣١﴾ كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ ءَاتَتْ أُكْلَهَا وَلَمْ
 تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهْرًا ﴿٣٢﴾ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ
 أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٣﴾ وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن
 تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٣٤﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا
 مُنْقَلَبًا ﴿٣٥﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ
 نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّكَ رَجُلًا ﴿٣٦﴾ لَيْكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٧﴾ وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ
 جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَىٰ أَنَا أَقْلَ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٨﴾ فَعَسَىٰ
 رَبِّي أَن يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِنَ السَّمَاءِ فَيُصْبِحَ صَعِيدًا
 زَلَقًا ﴿٣٩﴾ أَوْ يُصْبِحَ مَأْوَاهَا غُورًا فَلَنْ نَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤٠﴾ وَأُحِيط بِمَعْرِيهِ فَاصْبَحَ يُقَلِّبُ
 كَفَيْهِ عَلَىٰ مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا
 ﴿٤١﴾ وَلَمْ تَكُن لَّهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ﴿٤٢﴾ هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ
 الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٣﴾ ۞

مهعنايا شان نايه تان ب کورتي نه قه يه، خودي ديترت: تو -هي
 موحه ممد- بو کافرين ملله تي خو مه ته لا وان ههردو زه لامان بينه نه ورتن

ژ ملله ته کئی بۆری: ئیک ژ وان یی خودان باوهر بوو، و یی دی یی کافر بوو، و مه دو رهزین تری دابونه وی یی کافر، و ل دۆرین هر دو بیان مه کربونه دارقهسپین مشه، و ل نیشا وان مه گهلهک شینکاتییی جودا جودا و ب مفا دابوو. ههر دو رهزان بهر ژ خو دابوو و چو یی ژئ کیم نه بوو، و مه د ناڤ هر دو بیان را روپبارهک بریوو دا ب ساناهی ئهو بیینه ئاڤدان.

خودانی وان هه دو رهزان یی کافر هندهک بهرهم و مالی دی ژئ هه بوو، ژ بلی وان هر دو رهزان، ئینا وی ب دفنبلندی شه گۆته هه قالئ خو یی خودان باوهر ده می وی دان و ستاندن د گهل دکر: مالی من ژ یی ته پتره و ئەز ژ ته پتر یی ب خودانم، و ئەز یی پشتگه رمترم. و ئهو چوو ناڤ رهزی خو، ل وی ده می ئهو یی زۆردار بو خو، کو وی کوفر ب رابوونا پشتی مرنئ کری، و ژ هاتنا قیامه تی یی ب گومان، ئیجا که یفا وی ب فیتییی وی هات، لهو وی گۆت: ئەز باوهر ناکه م ئەڤ رهزه جاره کئی دئ پویچ ببت، و ئەز باوهر ناکه م قیامه ت ژئ دئ رابت، و ئەگه ر خو -من گرتی- قیامه ت رابوو ژئ وهکی تو دبیتژی ئهی خودان باوهرۆ، و ئەز بو نک خودایی خو هاتمه زڤراندن ژئ تشته کئی ژ ئی رهزی باشت و چیتتر ئەز دئ ل نک خودئ بینم؛ چونکی من قه در و بهایی خو ل نک وی ژئ هه یه.

هه قالئ وی یی خودان باوهر ده می دان و ستاندن د گهل وی کری گۆتئ: چاوا تو کوفرئ ب وی خودایی دکهی یی تو ژ ناخی ئافراندی، پاشی ژ چپکه کا ئاڤئ، پاشی تو کریبه مرۆڤه کئی دورست و کامل؟ و ده می تو چوو به ناڤ رهزی خو و که یفا ته پی هاتی بلا ته هه مدا خودئ کربا و ته گۆتبا: ئەڤه ئه وه یی خودئ بو من هه زکری، ئەگه ر نه خودئ با ئەز نه دشیا م وی ب ده ست خو بیتخم. ئەگه ر تو ببینی مالی من و عه یالی من ژ یین ته

دکیمترن، بهلکی خودایی من تشتهکی ژ رهزی ته چیتتر بده ته من، و ژ بهر کوفرا ته ئهو وی قهنجییی ژ ته بستینت یا وی دایه ته، و عهزابهکی ژ عسمانی ب سهر رهزی ته دا بهنیرت، قیجا ئهو بیته عهردهکی خرش و حلی یی مرؤف لی بتهحست، و چو شینکاتی لی شین نهبت، یان ژی ئاقا وی یا ئهو پی دئیتته ئاقدان د عهردی دا بچت، قیجا تو نهشی وی ئاقی بینیه ده ری.

و ئهو چیبوو یا خودان باوه ری گوئی، رۆژهکی خودی وهسا ههزکر ئاتافهک ب سهر رهزی وی دا هات و ئهو پویچ کر، و تشتهک لی نهما، قیجا ئهو کافر ما له پین خو لیکدان ژ خهم و کوئانان دا ل سهر وی مالی وی لی خهرجگری، و ئهو رهز ب سهر تک دا هات بوو و یی قالا بوو، و وی دگوت: خوزی من بهایی قهنجییی خودی زانیبا و من چو شریک بو خودی نه دانابان.

و ئەف په شیمانییا وی ل وی ده می بوو کو په شیمانی مفایی وی نه ده ت. و چو دهستهک ژ وان یین وی مه ده بو خو پی دکرن نه بوون عهزبا خودی ژ وی پاشقه بیهن، و ئهو ب خو ژی ب هیز و شیانا خو نه دشیا وی ژ خو دویر بکه ت. وان ده مین ئەف په نگه ته نگا قییه ب سهر مرؤقان دا دئین پشته قانی و سهرکاری یا خودایی حهق ب تنییه، جزایی وی چیتره، و ئهو دووماهییا ئهو ده ته به نیین خو یین خودان باوه ر باشتره.

ئەف زه لاهه کی بوو؟

ئەف سهرهاتییه یا خودی بو مه کریه مه ته ل، دووماهییا ده وله مه ندی کافر، و هه ژاری خودان باوه ر بو مه ئاشکه را دکه ت، و ده می مرؤف قی سهرهاتییی دخوینت وه کی ههر سهرهاتییه کا دی قی پسیری ژ خو دکه ت:

- نهری ئەف زەلامی خودانی دو رهزان کەسەکی دەسنیشانکری بوو
د دیروکی دا هاتی، یان ژێ ئەو مەتەلەکه خودی بو هەر کەسەکی ب وی
رهنگی بت ئینای؟

نەگەر ئەم ل گۆتین زانایین تەفسیری بزقیرین، ئەف هەردو بوچوونە دئ
ب بەر چاقین مە کەفن، و خودانین گۆتتا ئیکتی (کو ئەف زەلامە کەسەکی
دەسنیشانکریه) د ناقبەرا خو دا ل سەر دو بوچوونان ژیکجودا بووینە،
هەندەک ژ وان دبیژن: ئەو زەلامەکی ئسرائیلی یی دەولەمەند بوو، جارەکی
مالەک بۆش (هەشت هەزار دینار) گەهشتە وی و هەقالەکی وی
چ ژ شریکاتییهکی بت، یان ژ میراتەکی، هەقالی وی چونکی مرۆقهکی
خودان باوەر و خیرخواز بوو، بارا خو ژ وی مالی هەمی کرە خیر، و کاری
خیرخوازیی پی کر، بەلی وی وه نەکر، مالی خو هەمی دا ب ملک و
حەیانەت و رەز و بیستان پی دانان، و هەندەک ژێ د بازرگانییی دا ئیخستە
کاری، حەتا بوویە مرۆقهکی زێدە دەولەمەند...

دەمەک پێقه چوو هەقالی وی هەوجەهی هەندەک مالی بوو، گۆت: ئەز دئ
چمە نک هەقالی خو، نوکە ئەو زێدە یی دەولەمەند بووی، بەلکی ئەو
دەستی من بگرت، حەتا ئەز ژ قی تەنگاییی دەرباس دەم.. و گاڤا ئەو
هاتیە نک دیت زەنگینیی ئەو زێدە یی گوهارتی، و بەطران کری، گاڤا وی
داخوازا خو گۆتی، هەقالی وی گۆتی: ما تە چ ل بارا خو کر ئەوا
گەهشتییە تە؟ وی گۆتی: من ئەو هەمی کرە خیر و هاریکاریا هەزاران پی
کر؛ دا بەلکی خودی ل رۆژا قیامەتی خیری بدەتە من. هەقالی وی گۆتی:
مادەم تە باوەری ب خودی و ب قیامەتی هەیه، هەرە بلا خودی بدەتە تە؟

ههڅالې وی څیا وی شیرت بکته، لهو گوتې: برابې من! دنیا ژ هندې کیمتره کو خودې وی بکته جزا بوو قهنجییا خودان باوهری، یان عقوبه بوو خرابییا بی باوهری.. و پستی زه مانه کی دی پیڅه چووی، جاره کی نهڅ زه لامې دهوله مهند، ب غورور و دښلندییا خو څه چوو ناڅ ملکې خو، و گاڅا بهرې وی ب رز و ملک و مالې وی کهفتی، وی گوت: نهڅ هه می مال و ملکه چاوا دې خراب بت و پویچ بت، و قیامهت ب سر دا ئیت؟! نه.. وه نینه وه کی ههڅالې من دبیرت، چو قیامهت رانابن، و دووماهی بو ملک و مالې من نابت، و نه گهر قیامهت هک هبت ژې -وه کی ههڅالې من دبیرت- ل ویرې ژې حالې من دې یې خوشر بت، نهز مرؤڅه کی دهوله مهنم، دې ملیاکه تان بهرتیل کم دا نهو من بینه وی جهی یې من دڅیت، پستی هنگی نه گهر خودې حهز ژ من نه کربا وی د دنیا یې دا نهڅ هه می ماله نه ددا من، مهنا خو ل ناخه تی ژې نهو دې جهه کی خوشر دې ده ته من!

پاشی نایهت مه شهده کی دی (یې دووماهی یې) ژ سه رها تی یې بو مه څه گوهاست ده می ژ نشکه کی څه ناتافهک ژ لایې خودې څه ب سر ملکې وی دا هات، و گوت: ژ لایې خودې څه، دا مه ل هندې ناگهدار بکته کو قهت د شیانا وی و یا چو کهسین دی ژې دا نه بوو وی ناتافې څه گپرن، و پرؤزه کی نهو چوو ناڅ رز و بیستانې خو وی دیت نهو هه می یې پویچ بووی و چو ژې نه مایه، و هنگی ژ نوی نهو په شیمان بوو ل ده مه کی په شیمان یې چو مفا نه گه هاندی یې. و هندهک زانایین دی یین تهفسیری دبیرن: نهڅ ههردو زه لامه یین نایهت سه رها تییا وان بو مه څه دگپرت، دو زه لامین مه خزرومی بوون ژ خه لکی مه که هی، ل سر ده می پیغه مبهری -سلاڅ لې بن- دژیان.

عیبره‌تا مه‌زن یا ئی سهره‌اتییی:

میحوه‌ری سهره‌کی یی ئی سهره‌اتییی راستکرنا بیر و باوه‌رین مروّقیینه، ئهو بیر و باوه‌رین دبنه بناخه‌یی دیتنا مروّقی یا دورست بو دنیا‌یی و بو مروّقین دنیا‌یی ژی.. سهره‌اتییا ئی زه‌لامی ده‌وله‌مه‌ند، خودانی دو ره‌زین ب خه‌مل، و ملک و مال‌ه‌کی مه‌زن، دئیت دا بیته مه‌ته‌ل بو بها و (قیه‌میتن) زه‌وال ژئ دگرت، ووان بها و (قیه‌میتن) همر و همر دمینن، و سهره‌اتییه‌کا ب ئی ره‌نگی ژ همر تشته‌کی دی پتر د ژيانا مه‌ه‌مییان دا، ل هه‌می جه‌ و ل هه‌می ده‌مان، روی دده‌ت.

ئه‌ف سهره‌اتییه دو نمونه‌یین ناشکهرایین نه‌فسا مروّقی بو مه‌ به‌رچا‌ف دکه‌ت، نمونه‌یی وی نه‌فسا ب خوشیین دنیا‌یی و زه‌نگینییی د سهر دا دچت، و نه‌فسا سهره‌رازیا خو د باوه‌رییی دا دبینت، خودانی دو ره‌زان نمونه‌یی وی زه‌لامی ده‌وله‌مه‌نده یی مالی دنیا‌یی چاقان لی تاری دکه‌ت، و نعمه‌ت وی به‌طران دکه‌ت، حه‌تا وه لی دئیت ئهو هیزا مه‌زن کو هیزا خودییه، ژ بیرا خو دبه‌ت، و هزر دکه‌ت چی تشتی وی بقیت ل دنیا‌یی و ناخه‌ته‌تی ژئ -ئه‌گه‌ر ناخه‌ت هه‌بت!- ئهو دشیت ب مالی خو ب ده‌ست خو بیخت.. چهند مروّف ژ ئی ره‌نگی هه‌وه د ژيانا خو یا کیمدا دیتینه هزر دکهن مال و مه‌نصبین وان، ملک و کارگه‌ه و قه‌سرین وان یین بلند چو جاران خراب نابن؟ چهند (طاغیه) یین مه‌زن و بچویک هه‌وه دیتیه هزر دکر فه‌نا ژ وان ناگرت، و ب هه‌می رویقائیمییا خو فه دگوت: ئم یین هاتین دا بمینین!! پاشی مال و ملک‌ی وان، قه‌سر و بورجین وان، هه‌می ل به‌ر چاقان کاقلیبون، و د کلوقانکا ره‌زیلییا وان دا ژ نوی بیرا وان ل هیزا مه‌زن هاته فه، ژ نوی وان زانی کو خودایه‌کی ب حه‌قی هه‌ی، گا‌فا گوته تشته‌کی بیه، کس نه‌شیت ریکتی لی بگرت!؟

زهلامی دی.. ههقالی وی یی خودان باوهر، نمونهیی مروقی خودان باوهره، یی خو ب باوهرییا خو سرفهراز دبینت، ل ههمی ده میتن خو خودایین خو ژ بیر ناکهت، نه زهنگینی وی بهطران دکهت، و نه فهقیری وی د سهر دا دبهت؛ چونکی نهو زهنگینی بیرا وی ل خودانی نعمهتی دئینته شه، قتیجا نهو شوکرا وی دکهت، و فهقیری بیرا وی ل جهرباندی دئینه شه، قتیجا نهو صهری دکیشت. ل وی ده می زهلامی ئیکتی (یی دهوله مهند) ب ههمی دنفبلدی و رویقائمییا خو شه قهستا سهنته ری زهنگینی و دهسهلاتا خو دکر، یی زالم بو نفسا خو، و یی زالم دهور و بهری خو ژ، هزر دکر مالی وی دی (خولوودی) د دنیا یی دا دهته وی، قتیجا مادهم هویه بزجی نهو عهبدینییا مالی خو نهکته، و ههمی رهنگین رهزلییی ل سهر خو قهبول نهکته دا نهف ماله بو وی بمینت و ژ دهستان دهرنهکته؟!

هنگی ههقالی وی یی خودان باوهر، یی دهستین وی ژ مالی دنیا یی دقالا، و دلوی وی ژ باوهرییا ب خودی تری، نهفسهکا سرفهراز ب ئیمانا خو ههبوو، لهو خه ما وی مال و مه نصب نهبوو، و یی خه ما وی د دنیا یی دا مال و مه نصب نهبت، نهو دیرکا حهقییی دا هلنگفتنی نزانت، و (موجامهلی) و حلیسکاتییی ژ بو داخوازکهرین نهحقییی ناکهت، د رویی وان دا حهقییی دییژت، و ئینکارا بهطرا نی و خو مهزنکرنا وان دکهت، و بیرا وان ل راستییا وان دئینته شه: ﴿ أَكْفَرْتُ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّكَ رَجُلًا ﴾ خو مهزنکرنا ب مالی، ب مه نصبی، ب بنه مالی.. نهفه ب دیتنا ئیسلامی ژ (قیه میتن زائفه) چونکی زهوال ژنی دگرت، ما نه ژ بی عهقلیتییه مروف خو ب وی تشتی مهزن بکته یی زهوال ژنی دگرت؟ نهگه ته بقیت خو ب تشتهکی سرفهراز بکهی، خو ب وی تشتی سرفهراز بکه یی زهوال ژنی نهگرت ﴿ لَيْكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴾ .

خودانین بیستانی

مهتلهکا دی ژ وان مهتلهلین قورئانی -د رهنگی سهرهاتییی دا- بو کافرین مهکههی ئینای، دا کو دووماهییا بهطرائییی و خۆمهزنکرنا ب مال و ملکئی دنیاایی بو وان ناشکهرا بکهت، مهتله خودانین بیسانی بوو یا کو د سوورهتا (القلم) دا هاتی..

ئهف سهرهاتییه ژئی وهکی یا بهری نوکه مهتلهکه خودئی بو وان خرابکاران ئینایه یین ب نعمهتی د سهر دا دچن، و ل شوینا کو ئهو شوکرا خودئی بکهن، و حهقی مالی ژ سهر خو راکهن، و دهستی هاریکارییی بو مرؤقئین پیتقی و همژار درئژ بکهن، و بزائن کو ئهو نعمهتین بو وان هاتینهدان جهرباندنهکه ژ خودئی بو وان، ئهو د سهر پیی خو دا دچن، و هزر دکهن ئهف ههمی مال و ملکئی بو وان هاتییهدان ژ بهر زیرهکی و ماقویلییا وانه، بهلکی هیشتا وئقهتر دچن دهمی هزر دکهن ئهف ماله یی وان ههی ئیدی فهنا نابت، و ئهو ههر و ههر د دنیاایی دا دئ مینن، و چو قیامهت ل سهر وان رانابن!

گهلهک جاران دهمی دنیا ب نک ئیکی قه دچت، و دهرگههی نعمهت و خۆشیین وی ل بهر وی قهدبت، ئهو هزر دکهت هندی هند ئهو یی تیگههستی و ژ همژییه لهو ئهف نعمهته بو وی یین هاتینه پیکیشکرن، و ئهو -و خهلکی وهکی وی ژئی ژ نهزان و داخوازهرتن دنیاایی- هزر دکهن هندی خودئی

حهز ژ وی دکهت لهو مالۍ دایه وی و نهوۍ زهنگین کری، و نهو ژ بیرا خو دهن کو نهف مالۍ بو وی هاتییهدان فتنهیهکه نهو دۍ پی چته هیلاکۍ نهگمر ب دورستی ب حهقی وی رانهبت، پستی هنگی نهگمر دانا مالی و زهنگینی و مهنصبان نیشانا فیانا خودۍ بایه بو عهبدۍ، خودۍ پیغهمبهرتن خو دا ژ ههمی کهسان زهنگینتر لی کهت.

ل دۆر فی سهرهاتییی:

خودایی مهزن دهمی بهحسی جهرباندنا خو بو کافرین مهکههی ب مالۍ دنیایی و زهنگینییی دکهت، دبیرت: ﴿إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ﴾ نهو غافلین هه ژ کافرین مهکههی مه ب دهولهمندییی جهرباندن، ئینا نهو بهطران بوو و بهری وان ژ حهقییی هاته وهرگیران؛ چونکی دلین وان ب رونهایییی حهقییی گهش نهبوو بوون، لهو ژ راستیییی د بی ناگههبوون، و وان ئیکا هند کر نهو د دنیایی دا بهری ئاخهرتۍ تووشی گهف و لومهکرنۍ بین، و مهتهلا وان د فی چهندي دا وهکی مهتهلا خودانین بیستانی بوو، و دوبر نینه مهتهلا خودانۍ بیستانی ل نک خهلکی مهکههی تشتهکی مهعلووم بت، و سهرهاتییا وان د ناف وان دا یا بهلاف بت، بهلی قورنای دقیت ب رهنگهکی دی و ب شرؤقهکرنا نوی وی ل بهر چاقین وان بدانت، وان دزانی مروقهکی بیستانهکی ب خهمل وتیر بهرههم ههبوو، چی تشتی دلی دخواست د ناف دا ههبوو، و پستی زهلام نهمای، و کورین وی ل شوینا وی سهخیرییا بیستانی کری، شهقهکی ژ نشکهکی فه و بیی نهو ب نهگهرهکا ماددی بحهسیین، وان هند دیت غهزهبهک ژ عسمانی هاته خواری، و ژ بیستانی وان گرت و نهو کره عهدهکی ویران و پویشهکی رهق و هسک!

تشتی وان ژ سهرهاتییی دزانی ئهفه بوو، و عمدهتی دیروکتیه پتر جاران بهس رویدانین ماددی ژ سهرهاتییان فه دگوهیتزت یین ب چاف دئینه دیتن، و دکهفنه بن قیاساتین مروقی یین ماددی، و مهسه لا دهستی قودرهتی د پشت رویدانین سهرهاتییی، و وان حیکمهت و عیبرهتین د پشت سهرهاتییی را ههین.. ئهفه دیروک خو لی ناکهته خودان! بهلی قورئان دهمی سهرهاتییان بو مه فه دگوهیتز هندهک جاران پتر ژ سیاقی ماددی یی رویدانان پالی خو ددهته سهرقی لایی، ئهفهیه تشتی تامهکا تایهت ددهته سهرهاتییین دیروکتی دهمی د قورئانی دا بو مه دئینه فهگیران.

فتیجا سهرهاتییا خودانین بیستانی یا چاوا بوو؟ دا بهری خو بدهینی..

سهرهاتی وهکی د قورئانی دا هاتی:

سهرهاتییا خودانین بیستانی وهکی بهری نوکه ژی مه گوتی د سووره تا (القلم) دا هاتییه، د نایهتین (۱۷-۳۳) دا، د قان نایهتان دا خودایی مهزن دبیرت: ﴿ إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿۳۷﴾ وَلَا يَسْتَنْوُونَ ﴿۳۸﴾ فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿۳۹﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿۴۰﴾ فَتَنَادُوا مُصْبِحِينَ ﴿۴۱﴾ أَنْ ائْتُوا عَلَيْنَا لعلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿۴۲﴾ فَجَاءُوا مُصْبِحِينَ ﴿۴۳﴾ فَأَنْظَلْنَا السَّمَاءَ بِسُحُبٍ مَّخْنُومَةٍ ﴿۴۴﴾ فَذَخَّلْنَاهَا آلِيمٌ عَلَيْكُمْ مَّسْكِينٍ ﴿۴۵﴾ وَعَدَوْنَا عَلَىٰ حَرْدٍ قَدِيرِينَ ﴿۴۶﴾ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُّونَ ﴿۴۷﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿۴۸﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا يُنصِرُكُمْ ﴿۴۹﴾ فَالَّذِينَ بَدَّلْنَا نَدَبًا مِّن دُونِ ذَلِكَ ظَالِمِينَ ﴿۵۰﴾ قَالُوا يَوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿۵۱﴾ عَسَىٰ رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا حَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿۵۲﴾ كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿۵۳﴾ ۴﴾

د قان نایهتان دا خودایی مهزن گوتنی ناراسته ییغه مبهری خو-سلافا لی بن- دکهت، و ئیشارهتی ددهته خه لکی مه کههی و دبیرت: هندی نه مین

مه خهلكي (مهكههي) وهكي خودانين بيستاني جهراندن. و تشتي بهرچاډ
 د قئ نايهتي دا نهوه وي ناقي (الجنة - بهحشت) ل سهر بيستاني دانا؛ دا
 مه ل هندي هسيار بكهت كو ههر تشتهكي دلي دخواست د ناډ وي
 بيستاني دا ههيوو. خودي دبيژت: مه خودانين بيستاني جهراندن، دهمي
 وان سويند خواري، كو نهو سحاري زوي بچنه ناډ بيستاني خو دا نهو وي
 بچنن، و چويي ژي نهدهنه مرؤقين فهقير، و دهمي وان نهډ نيهته كريبه
 دلي خو، و تكبيرا خو كري، وان نهگوت: نهگهر خودي حمز كهت نهم دي قئ
 چهندي كهين^(۱). قئجا ب شهقي خودي ناگرهك ب سهر دا ئينا و بيستاني
 وان سوت، دهمي نهو دنقستي بهري دهركهښنه چيني.

سحاري زوي هندهك ژ وان گازی هندهكان كر: رابن هيشتا سحاري زوي
 دا دهركهښنه بيستاني خو، و دهست ب چينا خو بكهن نهگهر هوين گوتنا خو
 يا شقيدي دمجدن. ئينا نهو ب لهز دهركهفتن، و وان د بن ليثليثكان را و
 هيدي دگوته ئيك و دو -دا كهسي گوه ل وان نهبت-: نه وه بت هوين بهيلن
 نهډرو همژارهك بيته ناډ بيستاني ههوه، و داخوازا خيري ژ ههوه بكهت. و
 پشتي وان نهډ تكبيرة زي كري، و سحاري زوي نهو ب قئ نيهته خو يا
 خراب دهركهفتين و چووينه ناډ بيستاني خو. دهمي نهو گههشتينه ناډ

(۱) پترييا تهفسيرزان ل وي باوهرتنه كو معنايا پهيقا (لا يستنون) د نايهتي دا نهوه
 وان سويندخوار نهو چويي ژ بهرهمي بيستاني خو نهدهنه فهقيران، و وان نهگوت:
 نهگهر خودي حمز بكهت.. يهعني: (نستثناء) نهئيخسته سويندا خو. بهلي هندهكين
 دي دبيژن: (نستثناء) ل قئيري ژ سويندي ناگرت، چونكي نهو ل قئيري نه جهي
 مهدييه، بهلكي نهو ژ وي تشتي دگرت يي وان سويند ل سهر خواري، يهعني: وان
 سويند خوار تشتهكي نهدهنه كهسي، و ئيك ب تني زي (نستثناء) نهكر، ئينا
 خودي ژ بهر نيهته وان يا خراب بيستاني وان پويچكر.

بیستانی وان باوهر ژ چاقین خو نه کر، لهو وان گوته نیک و دو: نهغه نه بیستانی مهیه! و گوتن: دیاره مه رتکا خو یا بهرزه کری، و نم یین هاتینه ناف بیستانه کی دی.. پستی وان چاقین خو باش فه کرین، ووان زانی لهو نهف بیستانه بیستانی وانه، و لهو یی بوویه پویش و چوتی نه مایه، وان گوتن: لهم ژ خیرا بیستانی زربار بووین، و نهف ناتافه ب سهر بیستانی مه دا هات؛ چونکی مه کر بوو دلئی خو کو لهم چویئی ژئی نه دهینه فه قیران..

و وان دهست دایئ و لومه ل نیک و دو کر، یی ژ هه میان راستر و دورستر ژ وان گوت: ما من نه گوته ههوه ده می ههوه لهو ننیهت کریه دلئی خو بیژن: نه گهر خودئی حمز بکته لهم دئی قئی چندی کین، و ههوه گوئی خو نه دا من؟ و پستی هشین وان هاتینه سهری، وان گوت: یی پاک بت خودایئ مه ژ هندی کو وی زورداری ل مه کریت، نهقا هاتییه سهری مه و بیستانی مه سوئی نه زوردارییهک بوو خودئی ل مه کری، بهلکی لهو زوردارییهک بوو مه ب خو ل خو کری.

پستی وان هه میان پیکفه ئعتراف ب خهله تییا خو کری، هندهک ژ وان ب نک هندهکان فه هاتن، و ههر نیکی لومه ل یی دی کر، و وان گوت: تیچوون بو مه بت! هندی لهم بووین لهم ژ توخوبیین خو ده رکه فتبووین، ده می مه مروقتین هه ژار ژ بهر هه می بیستانی خو بی بار کرین، مه تویهیه ژ قئی کارئی خو، بو هندی دا بهلکی خودایئ مه ژ بهر تویه کرنا مه تشته کی ژ وی بیستانی چیتر بده ته مه. هندی لهمین مه لهوا ل نک خودایئ خو ب تنئی دقت. خودئی دبیرت: ب عه زابه کا وه کی قئی یا مه دایه خودانین بیستانی، ههر نیکی بی نه مریا مه بکته لهم دئی وی عه زاب دهین.. نهغه ل دنیا یی، و عه زابا ناخه ته تی ژ یا دنیا یی مه زنتر و دژوار تره، نه گهر لهوان زانیبا.

ئەف بیستانە ل کیفە بوو؟

ژ سیاقتی قەگتیرینا قورئانی بۆ قتی سەرھاتییی بەلکی بیتە زانین کو ئەف سەرھاتییە ل بەر خەلکی مەکەھی یا مەعلووم بت، و نایەت ب تنی بیرا وان لئی دئینتە ئە، و بەری وان ددەتە ئەگەرا سەرەکی یا د پشت وئ غەزەبی را هەمی یا خودی ب سەر وان دا ئینای دەمی بیستانە وان سۆتی..

دەر حەقا دەسنیشانکرنا خودانین قی بیستانە دا و جەمی وی، چەند ریوایەتەک هەنە زانایین تەفسیری بۆ مە قەدگتیرن، ژ وان ریوایەتان:

ژ سەعیدی کوری جوبەیری دئیتە قەگتیران کو خودانین قی بیستانە عەرەب بوون ژ خەلکی یەمەنی، و بیستانە وان دکەفتە گوندەکی دگۆنتی: (ضەرەوان) ل نیزیکی باژیری (صەنعائی).. و ژ هەندەک زانایین دی دئیتە قەگتیران کو ئەو حەبەشی بوون ژ کیتابییان، ل یەمەنی دژیان. و ژ سیاقتی قەگتیرینا قورئانی بۆ سەرھاتییی دئیتە زانین کو ئەو ژ خودان باوەران بوون، بەلی بەطرانی و غورووا وان ب وی مالی خودایین دایە وان، بەری وان دا هندی ئەو شوکرا نەمەتی نەکەن، و قەنجییا خودی ژ بیر بکەن..

زانایین تەفسیری دبیژن: ئەف بیستانە یی مروقەکی خودیناس و تەقوادار بوو، وی بیستانە خۆ ب رەنگەکی جوان سەخبیر دکر، چاقی خۆ باش ددای، و هەجییا پیتقی بۆ زیدەکرن و باشکرنا بەری وی ب کار دئینا، لەو بیستانە وی ب خەمل کەفت، و تشتی دی یی وی دکر ئەفە بوو دەمی بیستانە وی دەتە بەری وی دەرگەھی بیستانە ل بەر فەقیر و ژاران قەدکر، و ری ددا هەر کەسەکی هەموجە بیت و هندی بقییت بۆ خۆ ژئ بیەت.. و رۆژا دبوو دۆرا چینی وی مروقتین فەقیر گازی دکرنا ناڤ بیستانە تیرا خۆ و مالا خۆ رادکر و یی دی هەمی ل سەر فەقیران بەلاڤ دکر.. حەتا وه لئ هاتبوو فەقیر

فیربوو بوون ل روژا چینی هەر ژ سپیدی هه می دچوون قهستا بیستانی وی
زهلامی دکر بیی ئه و بیژته وان ژی!

وی زهلامی هندهک کوپ هه بوون وهکی بابی خو دتهقوادار و مهرد نه بوون،
لهو گهلهک جاران وان گازنده ژ بابی خو دکر، و دگوتنی: ته ئه م خراب
کرین ب ئان خیرین خو قه، و تشتهک ژ مالی مه ته بو مه نه هیتلا، نه قه
چ خیرن هنده تو دکهی؟

بهلی وی گوهی خو نه ددا وان و بی بهردهوام بوو د کاری خو دا...
دهمهکی خودی وهسا چه زکر زهلام مر... و کوپین وی ل شوینی بوونه
مهزنین مالی، و خودانین بیستانی، وان گوته ئیک و دو: ئه م وی ناکهین یا
بابی مه دکر، ما ئه م چ مه جوورین مالی خو هه مییی بدهینه خه لکی!

بهلی گرفتاریا وان ئه و بوو وهکی بهری نوکه ژی مه گوته، خه لک فیری
هندی بوو بوون ده می دبوو روژا چینی ئه و ب خو بیی کهسهک بیژتی دچوونه
ناف بیستانی و بارا خو دبر... زهلامی چاک ئه و فیری هندی کربوون، قیجا
کوپین وی ده می جهی وی گرتی، گوته ئیک و دو: نه قه روژا چینی نیزیک
بوو، و خه لک دیسا هه می دئ داجریینه سه سهری مه، و دئ داخوازا مالی
مه کهن، و ئه م نه شیین ئیک ئیکه بچینه نک و بیژینی: نه ئینه بیستانی
هه وه چو بار د ناف مالی مه دا نه مایه، قیجا لازم ئه م تشتهکی بکهین به لا
وان پی ژ مه قه بیت... و تشتی ئه و گه هشتینی ئه و بوو یی ئایه تی به حس
ژی کری کو ئه و سحاری زوی بچن فیقییی خو هه مییی بچن هیتا نه بوویه
سپیده، و گاڤا بوو ئه و ده م یی فه قیر دئینه ناف بیستانی ئه و دئ بینن فیقی
هه می یی هاتیبه چین، و چو ژی نه مایه، هنگی ئه ودی زانن مه سه له چیه و
هه می دئ زقرنه مالین خو.

هوسا قهلسی و چریکییی دلین وان تژی کرن، و کارئ چاکئ بابئ وان د چاقین وان کرت کر.. و دیاره د ناف وان دا برایهک ههبوو پیچهکی ژ وان چیتر بوو، لهو وی بیرا برایتین خۆل وئ قهنجیئی ئیناقه یا بابئ وان دکر، و گۆتی: ئهو بهرهکته خودئ دهاقیتته مالئ مه ژ بهر وان خیر و قهنجیان بوو یین بابئ مه دکر، قتیجا نهگه ههوه بقیت ئهو بهرهکته د ناف مالئ ههوه دا بمینت، هون ژئ ل سهر ریکا بابئ خو ههپن، و فهقیران ژ مالئ خو بی بار نهکهن. بهلئ وهسا دیاره گوتنا وی چو کار د وان نهکر، و ئهو ل وئ ئیهتا خراب نهدانه پاش یا وان کریه دلئ خو، و نهبمس هنده.. بهلکی قئ گۆتنئ کار ل وی برای ب خو ژئ نهکر یئ ئهو گۆتی، لهو ئهو دبیین ئهو ژئ ل بهرانهر بهخیلییا برایتین خو لوازوو، و دوبر نینه ئهو ژئ دووماهیئی چووبته سهر رهئا وان؛ چونکی دهمی ئهو سهارا زوی چووبنه ناف بیستانی بو چینیئ ئهو ژئ د گهل وان بوو، خو ژ وان قدهه نهکریوو، و نهگهر ئهو ل سهر گوتنا خو مابا و ئیصرار کریا، بهلکی خودئ ب وی ئهو ژ وئ دووماهیا خراب پاراست بان یا گهشتیئی.

دووماهییا پیلانگیزی و بهخیلیئی:

سحاری زوی هیشتا رۆژ نههلاتی و دنیا یا تاری، خودانین بیستانی ب لهز ژ مالا خو دهرکهفتن، و بهر ب بیستانی قه چوون، و دهمی ئهو د گهل ئیک و دو دئاخفتن ژئ وان دهنگی خو نزم دکر، ترسا وان ئهو بوو فهقیرهکی گوھ ل دهنگی وان بیت، قتیجا ئهو ژئ د گهل وان دهرکهفته بیستانی.. ئهو ب لهز چوون و دگۆتنه ئیک و دو: بلا ژ ئهقرو وئقه ئیک ژ وان مالئ مه بخۆت!

گاڤا ئو گههشتينه بهر دهري بيستاني (موفاجهئيهكا) مهزن بو وان چييو، نهغه چيه؟ كاني بيستاني مه يي ب خهمل، كاني دار و بارتين فيقي؟ چاڤين خو باش پهرخاندن، هيتستا دنيا تارييه، يا ژ وان شه ژ بهر تاريي ئو يين خهلهت بووين، ئيكي گوته يي دي: كاني بزقيرن.. ئم يين خهلهت بووين!!

بهلي نه.. نهغه بيستاني مهيه، جهي وييه، مهعقوول نينه ئم ب رټكا بيستاني خو نهكهڤين، پا نهغه چيه؟

ئيكي دي گوټ: نهغه بيستاني مهيه، بهلي خولييا ب مه وهر بووي، و ئم يين ژي مهحرووم بووين.. ئم ئويين ل بهر بوو ئم فقيران ژي مهحرووم بكهين.

وان گهلهك زهحمهت ب هندي شه نهبر ئو نهگهرا قي بهلايي بزائن يا هاتييه سهري وان، دوهي روژئاڤايي ئو ژ ناڤ بيستاني خو زقري بوون و بيستاني وان يي دورست، و نوکه هيتستا روژ نههلالاتيه ئو يين هاتين و بيستان نه ئوه يي وان مهغره ب هيلاي! نهگه مسهله غهزهبا خودي نهبت، پا دي چ بت؟

هنكي ژ نوي وان دهست دا لومهكرنئ.. و برايي وان ئوي جارهكي بيرا وان ل قهنجييي ئينايه شه، پاشي وي ژي خو دايه د گهل پيلا وان، جارهكا دي خو ب كراسي شيرهتكري نيشا وان دا و گوټ: من چ گوته ههوه؟ ئمها نهغه نهجامي وي بهخيلييي بوو يا دلين ههوه رهش و تاري كرى.. و هوسا قهدهرا خودي د دهر حهقا زالمان دا ب جههات، غهزه ب باري، و مال چوو، و كوڤان و كسهر مان دلان دگفيشن، و هناڤان دسوژن، و خودانان ب خهمن دئيخن، ل وي دهمي نه كوڤان و نه كسهر فايدهيكي ناگههينته خوداني..

دهرسا دووماهیئ:

زانایئ مهزن ئبن قهیییم دبیترت: خودایئ مهزن بهحسئ خودانین بیستانی ووی بهلایا گهشتیه وان بۆ مه دکهت.. فهقیر و ژاران بارهک د مالئ وان دا ههبوو، ئهگهر ئهو ب رۆژ چووبان و فیتیئیی خو چنیبا، ئهو دا وئ بۆ خو بهن یا ژ بهر وان دما، بهلئ ئهو ب شهف چوون دا فیتی بیچن بهری فهقیرهک بیت، ئینا خودئ ئهو عقووبهتان و ب شهف دهمن ئهو دنقستی غهزهبا خو دارپته سهر بیستانی وان و ئهو ههمی خراب کر، مهعنا: دهمن وان حیلهکری دا بارا فهقیران د مالئ خو دا نههیلن، خودئ مالئ وان ههمی بر، و دهرسهک د قئ چهندئ دا ههیه بۆ ههر کسهکی حیلهکی بکهت دا حهقهکی ژ حهقین خودئ، یان حهقین بهنییان، پویچ بکهت.

سەرھاتیین سونھتی

پتغه مبهری ژى -سلاڤ لى بن- د گوتنن خو يين جودا جودا دا هندەك سەرھاتی ژ ملله تين بۆرين بۆ مه ڤه گوهاستينه، بۆ هندی دا ئم عيبره تان بۆ خو ژى وەرگيرين، ومفایى ژى بينن..

ئەڤ سەرھاتییه هەمی د واقعی بووینە، و ب دورستی چیبووینە، نه کو ژ خەيالى هاتينه ڤه هاندن، و همر تشته کى پتغه مبهرى -سلاڤ لى بن- بۆ مه ڤه گيرابت ژ وه حيا خودتیه، و ئەو ژ بهر خو نا ناخفت، وه کى د نايه ته کى دا هاتى:

﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾ ﴾ (النجم: ٣-٤).

ئەو سەرھاتیین پتغه مبهر -سلاڤ لى بن- ڤه گوهيزت مسۆگەر گه له ک دهرستين پهروه ديه يين مهزن دى تيدا ههبن، و ل ڤيرى مه ل بهره -ئه گەر خودى حەز بکەت- وان سەرھاتیان يين پتغه مبهرى -سلاڤ لى بن- بۆ مه ڤه گيرابن، ڤه گوهيزن، و ب کورتى ئيشاره تى بدهينه وان دهرسان يين ژى دئينه ڤه گوهاستن، و وان مفایين تيدا ههين.

سهرهاتيا وان هر سى زهلامين دهرى شكهفتى لى هاتيه گرتن

ئهفه ئىك ژ وان سهرهاتيانه يتن پيغهمبهرى -سلاڤ لى بن- ژ مللهتتن بهرى مه بو مه شهگيرين بو هندى دا بهرى مه بدهته ريتكا رزگاربوونى ل دهسى كو تنگافى ب سهر مه دا دئتن.. پيغهمبهرى -سلاڤ لى بن- ب شهگيرينا قى سهرهاتيينى دقيا مه ل هندى ناگهدار بكت كو (تهوهسسولا) ب كيرارتن باش خودانى خو ژ تنگافييتن دنياين رزگار دكت، و كو كيرارتن باش (و ئىخلاص و ترسا ژ خودى سهرى همى باشيانه) ل دنياين بهرى ناخرهتى مفايى دگهينته خودانى خو.

ژ ريوايهتتن جودا جودا يتن قى حمديسى بو مه ناشكهر دبت كو رهنگه پتر ژ جارهكى پيغهمبهرى -سلاڤ لى بن- ئهف سهرهاتيه بو صهحابييتن خو شهگيرتا بت، تشتى گرنگيا قى سهرهاتيينى و كارتىكرنا وى يا باش ل سهر رهفارى مروقى دگهينت^(۱).

بهرى نم قى سهرهاتيينى شهگيرين هتزاى گوتتويه بترين: نيمامى بوخارى پشتى سهرهاتيا (خودانين شكهفتى) سهرهاتيا قان هر سى مروقان شهگيرت، و زانايى ناقدار (ئبن حجهر) دبترت: هر وهكى ئهفه ئيشارهتهكه

(۱) پتر ژ زانايهكى ئهف حمديسه ريوايهت كريبه و هژمارهكا جوداهييتن (شهكلى) د ناڤهرا ريوايهتتن وان دا ههه، تشتى هندى دگهينت كو پيغهمبهرى -سلاڤ لى بن- پتر ژ جارهكى ئهف سهرهاتيه گوتتويه، ژ وان يتن ئهف حمديسه ريوايهت كرى: بوخارى، موسلم، نهممد، بهزار، طهبرانى، نهبوويهعلا، و ئبن حبان.

ژ بوخاری بو وی ریوایه تی نهوا دبیترت مهخسد ب په یقا (الرقیم) نهوا
 د قی نایه تی دا هاتی: ﴿أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا
 عَجَبًا﴾ (الکھف: ۹) ئەف هەر سی مروقه بوون یین شکەفت لی هاتییه
 گرتن.

ئەف هەر سی زهلامه کی بوون؟

د هەمی ریوایه تی قی حەدیسی دا ناقتین قان هەر سی زهلامان نههاتییه،
 و بو مه ناشکەرا نهبوویه کانی ئەو خەلکی کیژ وهلاتینه، و کەنگی ژایینه،
 ب تنی ریوایه تهک تی نەبت یا (طەبه رانی) قه گوهاستی^(۱) تیدا هاتییه کو
 ئەف هەر سی زهلامه ئسرائیلی بوون، و ئەگەر هات و ئەو ئسرائیلی بن هزر
 پتر دی بو هندی چت کو ئەو ل وهلاتی شامی ژایینه.

هەر سی زهلام ل چۆلی:

پتغه مبهەر -سلاف لی بن- بو مه ناشکەرا دکەت کو قان هەر سی
 زهلامان روژه کی ژقان دا ئیک و دو کو پیکقه دەرکەفنه چۆلی، چ بو گهریان
 بت، چ بو کۆمکرنا قویته کی یان داران بت، د ریوایه تا بوخاری دا هاتییه:
 ﴿انْطَلَقَ ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ مِّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَتَّىٰ آوَاهُمُ الْمَبِيتُ إِلَىٰ غَارٍ فَدَخَلُوهُ، فَانْحَدَرَتْ
 صَخْرَةٌ مِّنَ الْجَبَلِ فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارَ...﴾ سی کەس ژ ملله ته کی بهری ههوه
 دەرکەفتبوون و بو نقتستی ئەو چوونه د شکەفته کی قه، کەش رەک ژ چپای
 قەرەست و کەفته بهر دەرئ شکەفتی و دەر ل وان هاته گرتن.

(۱) زانایی ناقدار (ئبن حمەر) د کتیباً خو (فتح الباری) دا ناشکەرا دکەت کو ئەف
 ریوایه ته یا ضعیفه، و نیمامی بوخاری قی حەدیسی ل بن قی بابی دئینت (باب ما
 ذکر عن بنی اسرائیل) تشتی هندی دگهینت کو ئەو ئی ل وی باوهری بوویه کو ئەف
 هەر سی زهلامه ژ ملله تی ئسرائیلی بووینه.

ژ څی ریوایه تی ناشکرا دیت کو ټو ههر سی زهلام مابوونه ل چولی
 هتا لی بوویه شف، لمو وان قهستا شکفته کی کر دا بو وان بته نهانی
 هتا سپیدی، و د هندهک ریوایه تین دی دا هاتییه: ﴿ بینا ثلاثة نفر یتمشون
 أخذهم المطر فأووا إلى غار في جبل، فانحطت علی فم غارهم صخرة من الجبل
 فانطبقت علیهم.. ﴾ ل ده مکی سی کس ب ریڅه دچون باران ل وان باری،
 څیجا وان خو ب شکفته کی را گه هاند ل چیا، وان هند دیت که څره ک
 ژ چیا څه رست و هات ما ب ده ری شکفته وان څه و دهر ل وان هاته
 گرتن. معنا: بارانی به ری وان دابو څی شکفته، و هسا یا دیاره کو
 بارانه کا هندا بو ب کو به ری مهن و که قران د گهل بیته، و لهی و
 لیمشتا ل ډول و نهالان راکهت لهو وان مروقان د خو را نه دیت بزقرنه
 مالین خو یان بمینه ل جهین خو هتا باران څه کت، و وان دیت یا
 ژ هه میی باشر بو وان ټوه ټوه بوچن قهستا شکفته کا نیریک ل چیا
 بکن.

پستی وان خو ب شکفته کی را گه هاندی و هزر کری ټو ژ مه ترسیی
 خلاس بوون خافله تییه کا مه زتر ب وان که فت ده می وان دیتی که څره کی
 مهن ژ چیا څه رستی وهاتی مایه ب ده ری و شکفته څه یا ټو لی،
 ټه څه چ بو؟

ټو ژ چ ره څین.. و ب سهر چ هلیوون؟

تارییا شکفته کی تارییا شقی پتر ل وان رهش کر، چ بکن؟ که څر ژ هند
 گرانتره ټو وی پالقه دن، و چیا یه کهس لی نینه ټو هوار بکنی.. مانه
 تشته کی مهنه مروث د قه بره کی مهن دا ب ساخی بیته څه شارتن؟

ل قى دەمى تەنگاڭىيىيى ھەمى رى ل وان ھاتنە گرتن ب تنى رىكەك نەبت، رىكا خودى.. و ژ سىاقتى ھەدىسى بۆ مە ئاشكەرا دبت كو ئەف ھەر سى مرۆڧە ژ خودان باوھران بوو، لەو وان دان و ستاندن د گەل ئىك كرن كانى ئەم چ بگەين؟

(تەوھەسسولا) ب كرىارتىن چاك:

گاڭا وان دىتى كەڭرى دەر ل وان گرت، و كەسەك ژ مرۆڧتىن وان نابت ب جەپى وان بگەقت، وان گۆتە ئىك و دو: ژ خودى پىشەتر كەس ب جەپى مە ناكەقت و كەسەك نىنە بشىت د ھەوارا مە بىت، قىجا وەرن دا ئەم بۆ خۆ دوعا ژ خودى بگەين، و ھەر ئىك ژ مە باشتىن كارى كوى كرى بىژت بەلكى سەر خاترا وان كرىارتىن مە ل بەرفرەھىيى كرىن خودى قى تەنگاڭىيىيى ژ سەر مە راکەت..

و ژ قى چەندى بۆ مە ئاشكەرا دبت كو دورستە بۆ مرۆڧى (تەوھەسسولتى) ب باشتىن كارى خۆ بگەت؛ دا خودى قەنجىيى ل وى بگەت، يەئنى: سەحكەتى كانى چ كارى باش ھەيە وى بەرى ھنگى كرى وى كارى بىژت و ھەوارىن خۆ پى بگەھىنتە خودى دا بۆ خاترا وى كارى خودى د ھەوارا وى بىت.. (تەوھەسسولا) شەرى ئەقەيە، نە وەكى ھندەك نەزانان دەمى دكەقنە تەنگاڭىيەكى ھەوارىن خۆ دگەھىننە خودى كو بۆ خاترا مرۆڧەكى يان دارەكى يان بەرەكى د ھەوارا وان بىت، ئەقە كارەكى نە بى دورستە.

و باشتىن كار كو مرۆڧ (تەوھەسسولتى) پى بگەت ئىخلاصە، يەئنى: ئەو كارە بى مرۆڧى بۆ خودى ب تنى كرىت نەكو بۆ فايدەكى ژ فايدىن دىيائى، و ژ زانىنا ڭان ھەر سى زەلامان ھەر ئىك ژ وان كارەكى خۆ بى ئىخلاص تىدا گۆت..

زهلامی نیکنی و قدرتی دهیبابان:

بیغهمبهری - سلاط لى بن- گوت: ﴿ قَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ : اللَّهُمَّ كَانِ لِى أَبْوَانٍ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ ، وَكُنْتُ لَا أُعْبِقُ قَبْلَهُمَا أَهْلًا وَلَا مَالًا ، فَنَأَى بِي طَلَبُ الشَّجَرِ يَوْمًا فَلَمْ أَرُخْ عَلَيْهِمَا حَتَّى نَامَا ، فَحَلَبْتُ لُهُمَا عَبُوقَهُمَا فَوَجَدْتُهُمَا نَائِمَيْنِ ، فَكَرِهْتُ أَنْ أُوْقِظَهُمَا وَأَنْ أُعْبِقَ قَبْلَهُمَا أَهْلًا أَوْ مَالًا ، فَلَبَّيْتُ - وَالْقَدْحُ عَلَى يَدِي - أَنْتَظِرُ اسْتِيقَاطَهُمَا حَتَّى بَرِقَ الْفَجْرُ وَالصَّبِيَّةُ يَنْضَاعُونَ عِنْدَ قَدَمِي ، فَاسْتَيْقَظَا فَشَرِبَا عَبُوقَهُمَا . اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ فَفَرِّجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ ﴾ زهلامهكى ژ وان گوت: يا رهبي دهيبابتن من د پير ومهزن بوون، و من چو ژ مال و عهيالى خو ب بهر وان نه دنيخستن، و روژهكى خواستنا داران نهز گيرو كرم لهو نهز نهشيام وهكى ههر روژ ل روژئاقايبى شيرى بدوشم و بو وان بينم، و ههتا نهز هاتيم من شير بو وان دوتهى و نيناي من ديت نهو بين نفستين، قيتجا من نهفيا وان ژ خهو راكمه و دلئى من نهگرت بهرى وان نهز شيرى بدهمه عهيالى خو، نهز مام و نامان د دهستهى من دا و زارزارا بچويكان ل بهر دهست و پييتن من ههتا بوويه سپييده و نهو هشيار بووين و شيرئى خو شهخوارى، يا رهبي نهگهر من نهوا هه بو كنارئى ته كريت تو مه ژ قئى تهنگاقييا قئى كهقرئى نهه ئيخستينئى رزگار بكه.

كارهكى ب ساناهى نينه، هزر بكمه مرؤقهكى روژا خو ههميبي ل چولى بيهت ب دويش پهزى و كرنا داران شه، و ههتا پشتئى روژ ئاقا دبت ژئى ل چولى بمينت گاغا دزقرتهقه چهند دئى بي وهستيياى بت؟ و پشتئى زقرپيه مال و شير دوتهى و هاتئى دا شيقا دهيبابتن خو يتن پير و ب ناف سال شه چوويى بدهتهى وى ديت نهو بين نفستين دلئى وى نهگرت دهيبابتن خو هشيار

بکهت ژ ترستین هندی کو نه کو وان ب قی چندی نه خوش بت، و عده تین
وی نینه ئو بهری ده بیابین خو شیقی بخوت، چ بکهت؟

نامانی وی ما ددهستی دا نه وی شیف خوار و نه شیف دا عیالی خو
ئوتین ژ برسان دا ل نک وی دکره گری، و ئو ب قی رهنگی ما حه تا لی
بوویه سپیده و ده بیابین وی هشیار بووین و وان شیر قه خواری ژ نوی وی
خوارن خوار و دا عیالی خو!

کاره کی ب زه حمه ته، و ب تنی ئو مرؤف دشین پی رابن بیتن باوه ریسا
ب خودی دلین وان تری کری.. و بوچی وی ئهف کاره کر، گوت: یا ره بی
ئه گهر من ئهوا هه بو کناری ته کریت تو مه ژ قی تنگاییا قی که قری نم
ئیخستینی پرگار بکه.

مهعنا: بو هندی دا خودی ژ وی رازی بیت وی ئهف کاره کربوو و نه بو
چو تشتین دی، و چونکی ئهقی کاری وی ئیخلاص تیدا هه بوو خودی
دهوارا وی هات و چنده کی که قری ژ ده ری شکهفتی دویر ئیخست.

زه لامی دوین و ترسا ژ خودی:

﴿ وَقَالَ الْآخِر: اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَتْ لِي ابْنَةٌ عَمَّ، كَانَتْ أَحَبَّ النَّاسِ إِلَيَّ ﴾ وفي
رواية: ﴿ كُنْتُ أَحِبُّهَا كَأَشَدِّ مَا يُحِبُّ الرَّجَالُ النِّسَاءَ، فَأَرَدْتُهَا عَلَى نَفْسِهَا فَاُمْتَنَعَتْ
مَنِّي حَتَّى أَلَمْتُ بِهَا سَنَةً مِنَ السَّنِينَ فَجَاءَتْنِي فَأَعْطَيْتُهَا عِشْرِينَ وَمِئَةَ دِينَارٍ عَلَى أَنْ
تُحِلِّيَ بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِهَا ففَعَلَتْ، حَتَّى إِذَا قَدَرْتُ عَلَيْهَا ﴾ وفي رواية: ﴿ فَلَمَّا قَعَدْتُ
بَيْنَ رَجُلَيْهَا، قَالَتْ: اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تَفْضُ الْحَاتِمَ إِلَّا بِحَقِّهِ، فَاَنْصَرَفْتُ عَنْهَا وَهِيَ أَحَبُّ
النَّاسِ إِلَيَّ وَتَرَكْتُ الذَّهَبَ الَّذِي أُعْطِيتُهَا. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً
وَجِهَكَ فَافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ ﴾ بين دی گوت: یا ره بی من دو تمامه ک هه بوو

خوشتفتيرين مروث بوو ل نک من، و د ريوايه تهکا دی دا هاتيبه: من وهسا
 حمز ژئی دکر وهکی دژوارترین حمژتکرنا زهلامان ژن پئی دفتین، جاره کئی من
 داخوازا خرابیئی ژئی کر ئهو ل بهر نه هات، حه تا ده می تنگاڅییهک ب سهر
 وئی دا هاتی ئهو هاته نک من، من سهد و بیست دینار دانئ ب وی شه رتی
 ئهو خو ب ده ست من قه بهر ده ت، وئی قه بویلکر، و گاڅا وئی خو ب ده ست
 من قه بهر دای و ئه ز شیایمی، وئی گوټ: ته قوا خودئ بکه و نه ب حه لالی
 بت کچینییا من خراب نه که، ئینا من پشتدایئ و ئهو خوشتفتیرین مروث
 بوو ل بهر دلئ من ومن ئهو زیر ژئی بو وئی هیلا یئ من دایئ، یا ره بیی
 نه گهر من ئه قا هه بو کنارئ ته کریت تو قئ تنگاڅیئی ژ سهر مه پراکه.
 (شه هووه ت) دژوارترین رتکه شه یطان پئی دئیته مروقی، و ب تنئ ئهو
 مروقه دشیت خو بپارتزت یئ باوه رییا ب خودئ دلئ وی تژی کری، قئ کچا
 هه ب ترسا وئی یا مه زن ژ خودئ نه ب تنئ خو پاراست بهلکی ئه ف زه لامه
 ژئی ژ غه فله تا وی هشیار کر، د ريوايه تهکا دی یا حه دیسی دا هاتیبه: گاڅا
 زه لامی قیای خرابیئی بکه ت دوتاماما وی په جفی وی پسیار ژئی کر: ته
 خیره؟

وئی گوټ: ((أخاف الله رب العالمين نه ز ژ خودئ خودایئ هه می
 چتکرییان دترسم)).

گاڅا زه لامی گوھ ل قئ گوټنا وئی بووی، باوه رییا ب خودئ د دلئ وی
 ژئی دا هشیار بوو، له و گوټئ: د تنگاڅیئی دا تو ژ وی دترسی و نه ز
 د بهر فره هیئی دا ژئی نه ترسم؟ پاشی وی پشت دایئ و د دنیا یئ که سهک
 ل بهر که سهکی هند یا شرین نه بوو هندی ئهو ل بهر وی یا شرین، بهلئ
 ب جهینانا ئه مرئ خودئ ل بهر وی یا شرینتر بوو.

زهلامى سيبى و دهسپاكي:

﴿ وَقَالَ الثَّالِثُ: اللَّهُمَّ اسْتَأْجِرْتُ أُجْرَاءَ وَأَعْطَيْتُهُمْ أُجْرَهُمْ غَيْرَ رَجُلٍ وَاحِدٍ تَرَكَ الَّذِي لَهُ وَذَهَبَ، فَتَمَرَّتْ أُجْرُهُ حَتَّى كَثُرَتْ مِنْهُ الْأَمْوَالُ، فَجَاءَنِي بَعْدَ حِينٍ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، أَذِّ إِلَيَّ أُجْرِي، فَقُلْتُ: كُلُّ مَا تَرَى مِنْ أُجْرِكَ: مِنَ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالغَنَمِ وَالرَّقِيقِ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، لَا تَسْتَهْزِئْ بِي! فَقُلْتُ: لَا أَسْتَهْزِئُ بِكَ، فَأَخَذَهُ كُلَّهُ فَاسْتَأْفَقَهُ فَلَمْ يَبْرُكْ مِنْهُ شَيْئاً. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ، فَاَنْفَرَجَتِ الصَّخْرَةُ فَخَرَجُوا يَمْشُونَ ﴾.

زهلامى سيبى گوت: يا رهيبى من هندهك پاله بو خو ب كرى گرتن، پاشى من كرتيا هه ر ئىكى ژ وان دايبى ئىك ژ وان تى نهبت نهو چوو و كرتيا خو نهبر، من پارى وئ بو وى دا شولى ههتا نهو بوويه مالهكى مشه، پشتى دهمهكى نهو هات گوت: نهى عهبدى خودى كرتيا من بده من، من گوتى: نهف مالى تو ديبىنى ژ حيشتر و چيل و پهز و بهنيان ههمى يى تهيه! وى گوت: نهى بهنيى خودى ياربيان بو خو ب من نهكه، من گوتى: نهز ياربيان ب ته ناكم، ئينا وى نهو مال ههمى بر وتشتهك ژئ نههتلا، يارهيبى نهگهر من نهفا هه بو كنارى ته كريت تو قى تهنگاقييا نهم تيدا ژ سهر مه راكم، ئينا كهفر ژ جهچوو و نهو دهركهفتن.

نهف كارى زهلامى سيبى ژى كرى نهجامى دلهكى ب باورهيبى ئاڤايه، خودانى كارى كرتيا پالهيى خو دايبى وى وهرنهگرت و چوو، و د قى حالى دا فهتوا ديبترت: وى حهقى ههمى پشتى هنگى كرتيا وى نهدهتى، نهخاسم نهگهر چهند سال د سهر را ببورن، بهلى ترسا ژ خودى رى نهدا وى نهو قى كارى بكهت نهگهر خو بو وى يى حهلال ژى بت، لهو وى كرتيا وى بو وى زقيراند،

نه حهقی کارئ وی یئ رۆژهکئ بهلکئ هزار قات پتر، چهند دهرههمهک وی بو پالهیی خو ب خودان کرن ههتا بووینه مالییهتهکئ مهزن، و وی حهق ههبوو هندهکئ ژ وی مالی بو خو راکهت؛ بهرانبهر کارئ خو، بهلی وی نهو ژئ نهکر، بوچی؟ ژ ترستین خودئ دا!

ل قئیرئ.. گاڤا وان ههر سئ کارتن خو یئین باش گوئین و داخواز ژ خودئ کری کو بو خاترا ڤان کاران نهو د ههوارا وان بیت خودئ داخوازا وان ب جهئنا و عهمرهکئ نوی دایئ و نهو ژ قئ تنگاڤییا مهزن خلاسکرن.

سئ دهرد.. و دهرمانهک:

حهژئکرنا عهیالی و ژنئ و مالی ژ وان غهریزانه یئین خودئ د گهل مرۆقی داین؛ دا د گهل مرۆقی بژین و نهگهر هات و مرۆقی -ب تهوفیقا خودئ- شیا ڤان ههر سئ شههوتان ب شریعهتی توخویب بدهت دئ شیت خو ژ دهردئ وان یئ مهزن پرگار کهت، و نهگهر وی ههڤساری ڤان شههوتان بهردا و گوهل ل شریعهتی نهما نهف ههر سئ دهرده بهرئ وی دئ دهنه هیلاکئ..

و تهقوا خودئ و ئیخلاص دهرمانئ ئیکانهیه یئ مرۆقی ژ ڤان ههر سئ دهردان دپارتزت.. نهقهیه نهو دهرسا قئ حهدیسی دقئیت مه لی هشیار بکهت.

نهو زهلامی سهد هرؤف کوشتین

نهف سهرهاتییه رهحما خودی یا بهرفرهه بو مه بهرجاڤ دکهت، و کو دقتیت
چو جاران نهه ژ رهحما خودی بی هیقی نهبین، و ژ توبی سست نهبین.

نهبوو سهعیدی خودی دبیژت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوټ: ﴿كَانَ فِيمَنْ
كَانَ قَبْلَكُمْ رَجُلٌ قَتَلَ تِسْعَةَ وَتِسْعِينَ نَفْسًا، فَسَأَلَ عَنِ أَهْلِ الْأَرْضِ، فُدِّلَ عَلَى
رَاهِبٍ، فَأَتَاهُ فَقَالَ: إِنَّهُ قَتَلَ تِسْعَةَ وَتِسْعِينَ نَفْسًا فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فَقَالَ: لَا. فَقَتَلَهُ فَكَمَّلَ بِهِ
مِائَةً. ثُمَّ سَأَلَ عَنِ أَهْلِ الْأَرْضِ، فُدِّلَ عَلَى رَجُلٍ عَالِمٍ فَقَالَ: إِنَّهُ قَتَلَ مِائَةَ نَفْسٍ فَهَلْ لَهُ
مِنْ تَوْبَةٍ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَمَنْ يَحْوُلُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ التَّوْبَةِ؟ انْطَلِقْ إِلَى أَرْضِ كَذَا وَكَذَا؛ فَإِنَّ بِهَا
أُنَاسًا يَعْبُدُونَ اللَّهَ فَاغْبُدْ اللَّهَ مَعَهُمْ، وَلَا تَرْجِعْ إِلَى أَرْضِكَ؛ فَإِنَّهَا أَرْضٌ سَوَاءٌ. فَانْطَلَقَ حَتَّى
إِذَا نَصَفَ الطَّرِيقَ أَتَاهُ الْمَوْتُ، فَاخْتَصَمَتْ فِيهِ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَمَلَائِكَةُ الْعَذَابِ، فَقَالَتْ
مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ: جَاءَ تَائِبًا، مُقْبِلًا بِقَلْبِهِ إِلَى اللَّهِ. وَقَالَتْ مَلَائِكَةُ الْعَذَابِ: إِنَّهُ لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا
قَطُّ. فَأَتَاهُمْ مَلَكٌ فِي صُورَةِ آدَمِيٍّ فَجَعَلُوهُ بَيْنَهُمْ، فَقَالَ: قِيسُوا مَا بَيْنَ الْأَرْضَيْنِ، فَإِلَى أَيِّهِمَا
كَانَ أَدْنَى فَهُوَ لَهُ. فَقَاسُوهُ، فَوَجَدُوهُ أَدْنَى إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي أَرَادَ، فَحَبِضَتْهُ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ﴾.

یهعنی: د ناڤ ملله ته کی بهری هموه دا زهلامهک هه بوو نوټ و نهه کس
کوشتوون، ئینا وی بو خو پسیارا زانترینی خه لکی عهردی کر (دا بچت پسیارا
توبی بو خو ژئی بکهت) هنده کان بهری وی دا عیباده تکمره کی، نهو هاته نک و
گوټی کو وی نوټ و نهه کس کوشتینه، ئیجا کانئ توبیهک بو وی هیه یان نه؟
وی گوټی: نه! ئینا وی نهو ژی کوشت و ب وی کوشتی بوونه سهد، پاشی وی
جاره کا دی پسیارا زانترین خه لکی عهردی کر (دا پسیارا توبی بو خو ژئی بکهت)
هنده کان زهلامه کی زانا نیشا وی دا، نهو هاته نک و گوټی کو وی سهد کس

کوشتینه، څیجا کانی تویه بو وی هیه یان نه؟ وی گوټی: بهلی، ما کی هیه ریکی د ناڅهرا وی و تویی دا بگرت؟ هره فلان عهدی، هندهک مرؤف ل ویری هه نه عیاده تی خودی دکهن، توژی د گهل وان عیاده تی بکه، و نه زڅره عهدی خو، چونکی نهو عهده کی خرابه. و نهو چوو.. هتا ده می ری ب نیقی کری، مرن څیرا گهشت، ئینا ملیاکه تین رحمی و بیتن عه زابی د وی دا ب هه څرکی چوون، ملیاکه تین رحمی گوټ: نهو بی هاتی تویه کری، و ب دلی خو قستا خودی کره، و ملیاکه تین عه زابی گوټ: وی چو خیر نه کرینه، ئینا ملیاکه تهک ل سهر رهنگی مرؤفه کی هاته نک وان، وان نهو کره هکه م د ناڅهرا خو دا، وی گوټ: د ناڅهرا وی و هردو عهدان دا پیقن، نهو پتر نیزیکی کیژ هردویان بت نهو بو ویه، وان نهو پیشا، دیت نهو پتر نیزیکی وی عهدیسه بی دا قست که تی، ئینا ملیاکه تین رحمی رحا وی ستاند.

څی سهرهاتی بی هژماره کا مفا و عیبره تان تیدا هه نه:

* څی زلامی نوټ و نهه کوشتین ل ده مه کی ژ ده مان ئیمان د دلی دا سهر هلا، و نه فسا وی بهری وی دا تویی، مهنا دڅیت مرؤف چو جاران ژ کسی بی هیقی نه بت کو بهری وی بکهفته باوهری بی و کاری چاک، ده می (نه بوو سه له مه ی) قستا حبه شه کری دا مشهخت بیت، عومهری کوری خطابی کهفته ریکا وی، و عومهر هنگی بی کافر بوو، عومهر پیچه کی نه رم د گهل ناخفت، ئینا ئیکی پشتی هنگی گوته نه بوو سه له مه ی: تو بیژی عومهر موسلمان بیت؟ وی گوټ: کهری خطابی دی موسلمان بت و عومهر موسلمان نابت! بهلی عومهر موسلمان بوو، و بیژنه من: چند هه نه عومهری دنیا سن وهک به طه لی ئیسلامی، و چند هه نه نه بوو سه له مه ی دنیا سن؟

* چو جاران هزر نه که فلان کس -هندي بی ساخ بت- بی دویره ژ ره حما خودی، و موسته حیل بهری وی بکهفته ریکا خودی، گلهک کس هه بوون مه

دنیا سن دویرتین کس بوون ژ ریتکا خودی، پاشی روژهک ب سهر دا هات بوونه
ژ بهرچاقتین تهقواداران، و مهزنتین گازیکه ران بو ریتکا نیسلامی.

* ئەشی زهلامی دهمی قیای تۆبه بکهت و قستا ریتکا خودی بکهت،
هندهکان بهری وی دا راهبهکی عیبادهتکەر، ئەشی راهبێ هه یی چو علمی شەری
ل نک نههه، بیتی زانین فهتوا دا، وئەف فهتوا هه بوو نهگهرا تیچوونا وی و
بهزهرکنا ریتکی ل بهر خهلکی.. نهگهرا ته قیا ریتکا خودی بزانی پسپارا خو
ب زانایی بکه نهگهرا خو-ل بهر چاڤ- عیبادهت و تهقوا یا وی یا کیم ژی بت،
نهکو مروۆشی تهقوا یا وی یا زیده نهگهرا علمی وی یی شەری یی کیم بت..
تهقوا یا وی فایدهیه بو وی، بهلی زانینا زانایی فایدهیه بو خهلکی ههمیی.

* چو گونهد نینن دههگههی تهوی ل بهر مروۆشی بگرن، لهو کس بلا
نهبیژت: من فلان گونهد یا کری، چاوا نهز دی تۆبه کهم؟ نهگهرا گونهد چهند یا
مهزن بت ژی، رهحما خودی مهزنتره.. بهلی نهو کسێ بقیت تۆبه بکهت، دقیت
نهگهرتین تۆبهکنا دورست ل نک خو پهیدا بکهت، و نیک ژ مهزنتین نهگهرتین
مانا ل سهر توی نهوه مروۆ تیکهلییا خرابان نهکته، و خو ژ وان جهان ژ
دویر بیخت یین خرابی لی بهلاڤ.

* دهرسا ژ ههمیی مهزنتریا کو ژ قی سهرهاتییی دئیتته زانین نهوه رهحما
خودی گهلهک یا بهرفرههه، و ههر جارهکا مروۆ پیچهکه ب نک خودی شه بچت،
خودی گهلهک دی ب نک وی شه دئیت، خودایی مهزن دبیزت: ﴿قُلْ يٰعِبَادِی
الَّذِينَ اسْرَفُوْا عَلٰی اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِیْعًا اِنَّهٗ هُوَ
الْعَفُوْرُ الرَّحِیْمُ ﴿۵۳﴾ (الزمر: ۵۳).

* ل دووماهییی دبت کسهک بیژت: پا چاوا دی چی بت قی مروۆشی سهد
کس کوشتین، و ههما هوسا ب ساناهی بچته بهحشستی، پا کانێ حهقی وان
کستی هاتینه کوشتن؟ بو بهرسف دی بیژن: تۆبه گونهدی ژی دبهت، و روژا

قیامه‌تی خودی حه‌قی کسی به‌رزه ناکه‌ت، و ئه‌و خودایه‌ی به‌ری قاتی دایه
توی، ل به‌ری یا ب زه‌حمه‌ت نابت رۆژا قیامه‌تی وان مه‌قتولان زی رازی
بکه‌ت، نه‌گه‌ر ل سه‌ر ئیمانی چووبن.

* ئه‌و زانایه‌ی قاضی نه‌بت حه‌قی وی نینه‌ حوکه‌می ل سه‌ر خه‌لکی بده‌ت، یان
حه‌ددی شه‌ری ل سه‌ر تاوانباران ب جه‌ بینت، به‌لکی یا ل سه‌ر و ئه‌وه ئه‌و ریکا
باش نیشا وی کسی بده‌ت یی‌ه‌سیارا خۆ پی‌ه‌ت، و مه‌ دیت چاوا قی زانایی
-د قی سه‌ره‌تییی دا- نه‌گۆته قی قاتلی: تو مرۆڤه‌کی تاوانباری و حه‌قی ته
کوشتنه، هه‌ره‌ چو‌ه‌سیاران ژ من نه‌که.

نه و زنکا نافدانا صه

برييه بههشتي

نهغه ژي نيک ژ وان سهرهاتيپانه بين فرههيا رهحما خودي بو مه بهرچاڅ دکت، و هندی دگهينت کو دبت کارهکي ل بهر مروقي بي کيم بت ل نک خودي گلهک بي مهزن بت، و مروڅ بي بچته بههشتي.

بوخاري و موسلم همدو ژ نهبوو هورهيرهی څه دگوهيزن دبترت: پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوت: ﴿ غُفِرَ لِمَرْأَةٍ مُّوَسِمَةٍ مَرَّتْ بِكَلْبٍ عَلَى رَأْسِ رَكْبٍ، يَلْهَثُ، (وفي رواية: قَدْ أَدْلَعَ لِسَانَهُ مِنَ الْعَطَشِ)، كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ، فَزَرَعَتْ خُفَّهَا، فَأَوْتَقَتْهُ بِخِجَارِهَا، فَزَرَعَتْ لَهُ مِنَ الْمَاءِ، فَسَقَتْهُ، فَغُفِرَ لَهَا بِذَلِكَ ﴾ يهعني: گونههين ژنهکا پويچ (زناکمر) هاتنه ژبيرن، چونکي نمو د بهر صهيهکي را بوري ژ تپهنا دا نهزمانتي وي د دهقي دا هاتبوو، ئينا وي پيلافا خو ژ پيي خو کر، ودهرسوکا خو پيغه کر، وهندهک ناڅ بو بي هلکيتشا ودايي، ئينا ژ بهر وي چندي گونههيو وي هاتنه ژبيرن.

هژمارهکا درس و مفاين ژ قي سهرهاتيبي دئينه وهرگرتن:

* دڅيت نهئيه هزرکرن کو نمو کسي ژ بهر کرنا هندهک گونههان، خو نهگمر نمو گونهه بين دمهزن ژي بت، ژ خودي دويرکفت بت، دلې وي ژ ئيمانې و رهحمې بي قالايه، نهخير.. هيقيبين خو دڅيت نهبرين، و وهکي د سهرهاتيپا بوري ژي دا مه گوتي: نابت چو جارارن نم خو بي هيقي بکهين کو فلان کس موستهحيله جارهکي بيته سهر ري، يان خودي رهحمې پي بيته، نهڅ ژنا هه ژي

وهكى زهلامى د سهرهاتيا بۆرى دا مه ديتى، ئىك ژ وان كسان بسوو يتن ئىك ژ گونهيتن مهزن (كهبايران) دكرن، بهلى هيتشا شوينوارين باوهريين د دلى دا مابوون.

* دبت هندك كار همبن ل نك خهلكى دىن بها بن، و نمو ب چاقهكنى كىم بهرى خو بدنهى، و نمو ب خو نمو ل نك خودى گهلهك دمهزن بن، نهگمر مروث ژ بهر خودى و بو خودى وى كارى بكهت، و ئىك ژ وان كاران رحم پى برنه، نه رهحمبرنا ب مروثان ب تنى بهلكى خو رهحمبرنا ب حيوانهتان ژى، پيغهمبهر -سلاط لى بن- د گوتهكا خو دا دييثرت: ﴿الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، اَرْحَمُوا اَهْلَ الْاَرْضِ يَرْحَمْكُمْ مَنَ فِي السَّمَاءِ﴾.

* رهحمبرنا ب حيوانهتى ئىك ژ وان كارين باشه يتن خودى خيرهكا مهزن پى ددهته مروثى، نهگمر هات و وى ئەف كاره ب نيهتهكا دورست كر، قى ژنى د گهل كارى خرابى وى دكر خودى رحم پى بر و نمو بره بهحشستى، چونكى وى ژى رحم ب صهى بر و نمو ژ تينكاتيبي رزگار كر، و بهرهفاژى قى چهندى نمو كهسى رحمتى ب حيوانهتى نهبت خودى ژى رحمتى پى نابهت، و دى نيت د گهل مه -د سهرهاتيهكا بيت دا- كانى چاوا خودى ژنهك بره جهنهمى چونكى وى كتكهك حبس كر، نه چو داينى، و نههتلا نمو ب خو ب دهقى خو بچهرت..

* مروثى خودان باوهر ب كرنا گونههان -نهگمر خو ژ گونهيتن مهزن ژى بن- كافر نابت، و چى نابت بو كهسى قهطع بكهت كو نمو گونهه خودانى دى بنه جهنهمى، چونكى دبت مروثهكى گونههكار ژ گونهها خو تويه نهكته ژى بهلى هندك كارين باش بكهت، و ژ بهر وان كارين باش خودى گونهيتن وى يتن مهزن ژى بيهت، يا گرنگ نمو نهصلى ئيمانى ل نك مروثى ههبت، و دهمى كارهكى باش دكهت نيهتا وى يا خيبرى بت، و نارمانجا وى خودى بت، و نهگمر نمو زهلامى سهد مروث كوشتين -وهكى د سهرهاتيا بۆرى دا مه ديتى- تويه كريت، يان ههزكرنا توي كهفتبه دلى، قى ژنا فاحيشه دكر -وهكى د قى سهرهاتيا دا

مه ديتی- توبه نه کربوو، بهلئی نهو ب کرنا باشییی نه کو ب توبه کرنئی چوو بهحشستی، فیتجا دقتیت دهشیار بین و کسئی ب کرنا گونههئی کافر نه کهین، و حوکمی ب جهنه می ل سمر نه دهین.

* رحم و قهنجیا خودئی گهلهک یا بهرفرههه، و شمert نینه همردهم دانا جزایی ل دویف کاری مرؤقی بت، چونکی دبت هندهک جارن مرؤقهک کارهکئی کیم بکعت بهلئی خودئی خیرهکا مهزن پی بدهتئی، و رؤژا قیامهتئی هندهک تشتین نهئینه سهر هزرا مرؤقی ژ خودئی چئی دبن، وهکی د نایهتهکئی دا هاتی: ﴿وَيَدَا لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ (الزمر: ۴۷) سمره کارهکئی کیم ل بهر مه -کو ناقدانا صهی بوو- خودئی رحم ب قئی ژئی بر وبره بهحشستی.

* مرؤف -همر مرؤقهکئی هسبت- یئ نیزیکه ژ بهحشستی و یئ نیزیکه ژ جهنه می ژئی، ودبت نهو ب گوتنهکا بچویک یان ب کارهکئی کیم -ل بهر وی- نهو بچته بهحشستی یان جهنه می، پیغه مبهر -سلاف لی بن- دبیرت: ﴿الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَىٰ أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ﴾ ژ بهر قئی چهندي دقتیت مرؤف چو جارن ب چاقهکئی کیم بهرئ خو نهدهته چو خیران، همر وesa چو گونههان ژئی.. چونکی نهو نزانت کانی نهو خیر یان نهو گوههدئی چو ئینته ریکا وی.

* خودئی نهگهر خیرا مرؤقهکی قیا دئی بهرئ وی دهته ریکا خیرئ، و تهوفیقا وی دئی دکعت کو خیرئ بکعت، وهکی کو بهرئ قئی ژئی دایه سهر دهرئ قئی بیرئ، دا نهو وی صهیئ تیهنی ل ویرئ ببینت وناقئ بدهتئی، و دا پشتی هنگی خودئی ژ بهر قئی کاری وی رهحمئ پی بیهت.

نهو زهلامی دهینفوش

سهرهاتییا فتی جاری ل دور مروّقهکتی دی دزقرت یی کو خودی توفیقا وی دا بۆ کرنا دو کارین و هسا یین وی ل ناخرهتی رزگار بکمن، دا بهری خو بدهینی کانی نهو همدو کار چ بوون.

بوخاری و موسلم ژ نهبوو هورهیره ی شه دگوهیزن دبیرت: پیغه مبهری - سلاط لئی بن- گوت: ﴿كَانَ تَاجِرٌ يُدَايِنُ النَّاسَ، فَإِذَا رَأَى مُعْسِرًا قَالَ لِفِتْيَانِهِ: تَجَاوَزُوا عَنْهُ؛ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا، فَتَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُ﴾ یه عنی: بازارگانهک هه بوو دهین ددانه خه لکی، و گاڤا وی کسهکتی بهرهست تنگ دیتبا دگوته جحیلین خو: لیببۆرن، بهلکی خودی ژ ی ل مه ببۆرت، ئینا خودی ل وی بۆری.

د ریوایه تهکا دی دا یا نهسائی شه دگوهیزت هاتییه: ﴿إِنَّ رَجُلًا لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ، وَكَانَ يُدَايِنُ النَّاسَ، فَيَقُولُ لِرَسُولِهِ: خُذْ مَا تَيْسَّرُ، وَاتْرُكْ مَا عَسَرَ، وَتَجَاوَزْ؛ لَعَلَّ اللَّهَ تَعَالَى أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا، فَلَمَّا هَلَكَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ: هَلْ عَمِلْتَ خَيْرًا قَطُّ؟ قَالَ: لَا، إِلَّا أَنَّهُ كَانَ لِي غُلَامٌ، وَكُنْتُ أُدَايِنُ النَّاسَ، فَإِذَا بَعَثْتَهُ لِيَتَقَاضَى قُلْتُ لَهُ: خُذْ مَا تَيْسَّرُ، وَاتْرُكْ مَا عَسَرَ، وَتَجَاوَزْ؛ لَعَلَّ اللَّهَ يَتَجَاوَزَ عَنَّا. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: نَحْنُ أَحَقُّ بِذَلِكَ، قَدْ تَجَاوَزْتُ عَنْكَ﴾ یه عنی: زهلامهک هه بوو خیرهکا ب تنی ژ ی نه کربوو، و وی دهین د گهل خه لکی دکرن، و وی دگوته قاصدی خو: یی ههبت ژ ی وهرگه، و یی نهبت بهیله، بهلکی خودی ژ ی ل مه ببۆرت، و گاڤا نهو مری، خودی گوتی: نه ری ته خیرهک کرییه؟ وی گوت: نه، بهلی پا من خولامهک هه بوو، و من دهین د گهل خه لکی دکرن، و

گاڤا من ئمو دهنارت دا حهقی من وهرگرت، من دگوتی: یی ههبت وهرگره، و یی نهبت بهیله، بهلکی خودی ژی ل مه بیورت، خودی گوتی: ئم ژ ته حهقترین ب وی چهندی، ئهزل ته بۆریم.

قی زهلامی ئهوی خودی کهره د گهل کری و بریبه بهحشتن، وهکی ژ سهراهاتییا وی دیار دبت، دو کارین باش بۆ ناخرهتا خو پیشکیش کریون، ئمو ههر دو کار ژی ئهقه بوون:

* نیک: لیبۆرین، و مهبهست ب لیبۆرینی ل قیری ئموه وی بیهنا دهینداران تهنگ نه دکر و خو ل وان دگرت، ئهگهر هات و بهردهستی وان یی تهنگ با، و ئهف لیبۆرینه سی تشتان ئه دگرت:

- کو خودانی دهینی خو ل دهینداری بگرت، و بیهنا وی تهنگ نه کهت ئهگهر خو ده می دانا دهینی بیت ژی، مادهم دهینداری بهردهستی وی یی تهنگه.

- کو ئمو دهینداری عهفی کهت، و دهینی خو هه مییی یان هنده کی پی بهیلت.
- کو ئمو د خواستنا دهینی خو دا یی نهرم و حه لیم و ئه زمان خو ش بت، گوتنن زفر و قه سین نه خو ش نه بیژت، و ئهگهر دهینداری وی یی نه خو ش ژی بت ئمو د گهل وی یی جامیر بت.

* کاری دوی: هاریکاریا کسین پیتی، ب ریکا ده سگرتنا وان، و ئهگهر خودی قهنجی د گهل عمده کی خو کر و بهردهستی وی فره کر و مال دای، دقیت ئمو ژ قهنجیی د گهل عمده ین خودی بکهت و وان ژ تهنگا قیی بیندهر، و خودی یی د خیرا عمده ی دا هندي عمده د خیرا برای خو دا بت، وهکی پیغه مبهری -سلاف لی بن- د گوتنه کا خو دا گوتی. و بلا ئمو ل بیرا خو بینته ئه ئهگهر ئمو ل جهی برای خو یی دی با و وی ههوجهیی ب هاریکارییی ههبا حالی وی دا چ بت؟ ما ب خودی ئه نائیت مهسه لی دهرنشیف بکهت و وی ههوجه بکهت؟

* ژ بمر کو ئەف کاره ل سەر نهفسا مروّقی یا ب ساناھی نینه ئەو جزایی ژئی دگهسته خودانی ژئی یئی کیم نینه، د همدیسهکی ل دۆر خیرا قی کاری پیغمهبر -سلاڤ لی بن- دبیرت: ﴿ من سره أن ینجیه الله من کرب یوم القیامة، وأن یظله تحت عرشه فلینظر مُعیرًا ﴾ و ئەگەر جزا ژ جنسی کاری بت -وهکی دبیرن- ئەو کسئی مروّقهکی ژ تنگاییا دنیا یی رزگار بکەت، خودی ژئی دئی وی ژ تنگاییا ناخهتئی رزگار کەت. هەر وهسا د دەر حەقا خیرا قی مروّقی دا همدیسهکا دی ههیه تیدا هاتییه کو ئەو کسئی دهینی بدهته ئیکی و خو لی بگرت هەر رۆژ هندی دهینی وی خیر بو دئیتته نفیسین، هندی دهمی دانا دهینی نههات بت، و ئەگەر دهمی دانا دهینی هات و دهینداری دهینی خو نهدا، هەر رۆژ دوجارکی هندی دهینی وی خیر دئی بو ئیتته نفیسین.

* و ژ قی سههاتییی دئیتته زانین کو دان ووهرگرتنا دهینی کارهکی دورسته، و د همدیسین دورست دا هاتییه کو پیغمهبری -سلاڤ لی بن- ب خو دهین ژ ههقالین خو کربوون.

* و ژ قی سههاتییی بو مه ئاشکهرا دبت کو هەر کسهکی هزرا باش ژ خودایی خو بکەت، خودی دئی ل دویش هزرا وی بت، ئەف مروّقه ل خهلکی دپۆری دگۆت: دا خودی ژئی ل مه ببۆرت.. خودی لی بۆری. و خودی د همدیسهکا قودسی دا دبیرت: ﴿ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِ، فَلْيُظَنَّ بِ مَآ شَاءَ ﴾، و د گهل گرنگییا هزرا باش دئیت ژ بیر نهکهین کو هزرا باش کارئ باش ژئی پئ دئیت، ئەگەر نه راهیلانا خوزیان ب تنی دبت چو پیقه نهئیت!

نهو زهلامی سهرا برابه کی خو دای

سهراهاتییا فی جاری ل دور بهایی براینییا ژ راستی و دورستی دزقرت یا کو ل سهر بناخهیی همژتکرنا ژ بو خودی هاتییه ناکارن، نه کو ژ بهر مهصلحه ته کا دنیایی، یان مفایه کی نهرزان.

ئیمامی موسلم ژ نه برو هورهیره ی -خودی ژئی رازی بت- شه دگوهیتز، دبیتز: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوت: ﴿إِنَّ رَجُلًا زَارَ أَخَاهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَى، فَأَرْصَدَ اللَّهُ لَهُ عَلَى مَدْرَجَتِهِ مَلَكًا، فَلَمَّا أَتَى عَلَيْهِ قَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ أَخًا لِي فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ؟ قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا؟ قَالَ: لَا، غَيْرَ أَنِّي أَحْبَبْتُهُ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. قَالَ: فَإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ بِأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحْبَبَكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيهِ﴾ به عنی: زهلامه کی سهرا برابه کی خو ل گونده کی دی دا، ئینا خودی ملیاکه ته ک کره د ریکا وی دا، گاڤا نهو گهشتیه نک، گوتی: دئ کیفه چی؟ وی گوت: دئ چمه نک برابه کی خو ل فی گوندی، وی گوتی: نهری ته قهنجیه ک ل وی کره دئ چی دا نهو قهنجییا ته ژ سهر خو راکهت؟ وی گوت: نه، به لی نهز بو خودی حهز ژ وی دکم، ملیاکه تی گوتی: نهز قاصدی خودیمه بو ته کو خودی حهز ژ ته کر، کا چاوا ته حهز ژ وی کر.

ژ فی همدیسی بو مه ناشکهر دبت کو براینی و همژتکرن نه گهر خوړی بو خودی بت، و یا څالا بت ژ مهصلحت و فایدین دنیایی، خیره کا مهزن تیدا

ههیه.. و ژ بلی دیارکنا قهدر و بهایی براینیا راست و دورست، ئەف حدیسه
دەرس و عیبهتین ب مفا بۆ مه تیدا هههه، ژ وان:

* سهره‌دانا مروۆفی بۆ برابه‌کی مروۆفی یی خودان باوهر ب تایبه‌تی نه‌گهر
جهی ئەو یی ناکنجی بت نه ل سهر ریکا مروۆفی بت، خیره‌کا مه‌زن تیدا ههیه،
به‌لکی ئەو نه‌گهره‌که ژ نه‌گهرین چوونا خودانی بۆ به‌حشتی، ئیمامی طه‌به‌رانی
ژ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- قه‌دگوه‌یت، دبیت: ﴿أَلَا أَخْبَرَكُمْ بِرَجَالِكُمْ مِنْ أَهْلِ
الْجَنَّةِ؟﴾ نهری ئەز بۆ ههوه به‌حسی زه‌لامین ههوه یین به‌حشتی نه‌که‌م؟ پاشی ئەو
هنده‌ک زه‌لامان ده‌ژمیرت، و ئیک ژ وان نه‌قهیه: ﴿وَالرَّجُلُ يَزُورُ أَخَاهُ فِي نَاحِيَةِ
الْمِصْرِ لَا يَزُورُهُ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ﴾ و ئەو زه‌لامی سهره‌دانا برایی خۆ ل لایی باژیری
دکەت نه ژ به‌ر تشته‌کی ب تنی ژ به‌ر خودی. و گۆت: ل لایی باژیری، یه‌عنی
ل جهه‌کی نه‌که‌فته سهر ریکا وی، دا هزر نه‌ئیته‌کرن کو ههما ریکا وی یا د ویری
که‌فتی نه کو ئەو تایبه‌ت ژ به‌ر وی چوویه.

* به‌لی سهره‌دانێ -نه‌گهر خۆ بۆ خودی ژی بت- هنده‌ک توره و ئاداب بۆ
هههه، دقیت مروۆ ژبیر نه‌که‌ت، وه‌کی: وه‌رگرتنا ده‌ستوریی، و دانا ژقانی، و کو
سهره‌دان ل ده‌مه‌کی وه‌سا بت بۆ وی یی مونسب بت ئەوی مروۆ سهره‌ده‌ت، و
باری وی گران نه‌که‌ت، و سهره‌دانا خۆ گه‌له‌ک درێژ نه‌که‌ت، و چو گونه‌هان
د سهره‌دانا خۆ دا نه‌که‌ت، وه‌کی: غه‌یبه‌تی، و نه‌ظه‌ری، و هتد..

* قیان و حمژیکرنا مروۆفی بۆ کسه‌کی، نه‌گهر بۆ خودی بت، دئ بته‌ نه‌گه‌را
هندی خودی ژی حمز ژ مروۆفی بکه‌ت، ههر وه‌سا دئ بته‌ نه‌گه‌را هندی مروۆ تام
بکه‌ته‌ شرنییا باوهری، ئیمام مالک ژ موعاذی کوری جه‌به‌لی قه‌دگوه‌یت،
دبیت: پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: وَجَبَتْ حَبَّتِي
لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ، وَالْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ، وَالْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ﴾ خودی دبیت: قیانا من
واجب بوو بۆ وان یین ژ به‌ر من حمز ژ ئیک و دو دکمن، و ژ به‌ر من ل نک

تیک و دو دروینن، و ژ بهر من سهر تیک و دو ددهن، و ژ بهر تشستان ددهنه تیک و دو.

* قیانا مروقی بو کسه کی نه گهر ژ بو خودی بت، نهف قیانا هه دئ بته نه گهرا هندئ کو خودی روژا قیامه تی وان بده ته بهر سیبهره خو، روژا چو سیبهر نه ههین ژ بلی سیبهره وی، نهف چهنده د هدیسه کا دورست دا یا هاتییه ریوایه تکرن. موسلم ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن- هه دگو هیزت، دبیرت: ﴿إِنَّ اللَّهَ ينادي يوم القيامة: أَيُّنَ الْمُتَحَابِّونَ بِجَلَالِي؟ الْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ فِي ظِلِّي يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا لِي﴾ روژا قیامه تی خودی گازی دکهت: کانی نهوتن ژ بهر مهزنییا من هه ز ژ تیک و دو دکر؟ نهرو نهز دئ وان ده مه بهر سیبهره خو، روژا چو سیبهره ژ بلی سیبهره من نه ههین.

* د هدیسه کا خو دا پیغه مبهری -سلاف لی بن- دبیرت: ﴿إِنَّ مِنَ الْعِبَادِ عِبَادًا يَغْطُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ وَالشَّهَدَاءُ﴾ د ناف به نییان دا هندهک هه نه پیغه مبهری و شهید حسویدی پی دبهت، هنده کان گوئ: نهو کینه نهی پیغه مبهری خودی؟ گوئ: ﴿هم قوم تحابوا بروح الله، على غير أموال، ولا أنساب، وجوههم نور، على منابر من نور، لا يخافون إن خاف الناس، ولا يحزنون إن حزن الناس﴾ نهو هندهک مروقن بو خودی هه ز ژ تیک و دو کرییه، نه ژ بهر مالی، یان مروقایییی، رویین وان روژا هینه، و ل سهر هندهک مینبهرا نه ژ روژا هییی، نهو ناترسن ده می خه لک دترسن، و ب خه م ناکه قن ده می خه لک ب خه م دکه قن.

* هه ره سا ژ وان مفایین ژ قی هدیسه دئنه وهر گرتن:

۱- هندی ملیاکه تن دشتن خو بیننه سهر ره نگئی مروقان، و بین د گهل مروقی باخقن.

۲- قیانا سالوخه ته که ژ سالوخه تین خودی، دقیت بو وی بیته ده سنیسان کرن

بئی (تهویل و تهکییف و تمشییه).

سرهاتییا نیبراهیمی

د گهل مهزنه کی دنیایی

سرهاتییا فی جاری نیک ژ وان سرهاتییا نه یتن ب سرعی بابی پیغه مبهران
نیبراهیمی - سلاف لی بن- و ژنکا وی سارایتی هاتین، و نهف سرهاتییه
د قورناتی دا نهاتییه، بهلی نیکا نیزیك ژ وی د تهوراتی دا هاتییه د (سفر
التکون) دا نصحاحا (۱۲) بن.

بوخاری و موسلم ژ پیغه مبهری - سلاف لی بن- شه دگویتین، دبیترت: ﴿لَمْ
يَكْذِبْ إِبْرَاهِيمُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - إِلَّا ثَلَاثَ كَذَبَاتٍ، يُثْبِتُنَّ مِنْهُنَّ فِي ذَاتِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَوْلُهُ:
﴿إِنِّي سَقِيمٌ﴾، وَقَوْلُهُ: ﴿بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا﴾. وَبَيْنَا هُوَ ذَاتِ يَوْمٍ وَسَارَةُ إِذْ أَتَى عَلَى
جَبَّارٍ مِنَ الْجَبَابِرَةِ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ هَا هُنَا رَجُلًا مَعَهُ امْرَأَةٌ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ،
فَسَأَلَهُ عَنْهَا، فَقَالَ: مَنْ هَذِهِ؟ قَالَ: أُخْتِي. فَأَتَى سَارَةَ قَالَتْ: يَا سَارَةُ لَيْسَ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ
مُؤْمِنٌ غَيْرِي وَغَيْرِكَ، وَإِنَّ هَذَا سَأَلَنِي فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّكَ أُخْتِي، فَلَا تُكْذِبِينِي. فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا، فَلَمَّا
دَخَلَتْ عَلَيْهِ ذَهَبَ يَتَنَاوَلُهَا بِيَدِهِ، فَقَالَتْ: اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ أَمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ وَأَخَصَنْتُ
فَرَجِي إِلَّا عَلَى رَوْحِي فَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ الْكَافِرَ. فَأُخِذَ، فَقَالَ: ادْعِي اللَّهَ لِي وَلَا أَصْرُكَ. فَدَعَتْ
اللَّهَ فَأُطْلِقَ. ثُمَّ ذَهَبَ يَتَنَاوَلُهَا بِيَدِهِ الثَّانِيَةَ فَدَعَتْ: اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ أَمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ
وَأَخَصَنْتُ فَرَجِي إِلَّا عَلَى رَوْحِي فَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ الْكَافِرَ؛ فَأُخِذَ مِثْلَهَا أَوْ أَشَدَّ. فَقَالَ: ادْعِي
اللَّهَ لِي وَلَا أَصْرُكَ. فَدَعَتْ، فَأُطْلِقَ. فَدَعَا بَعْضَ حَجَبَتَيْهِ فَقَالَ: إِنَّكُمْ لَمْ تَأْتُوْنِي بِإِنْسَانٍ إِنَّمَا
أَتَيْتُمُونِي بِشَيْطَانٍ. فَأَخْدَمَهَا هَاجِرَ، فَأَتَتْهُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي، فَأَوْمَأَ بِيَدِهِ: مَهْيَا؟ قَالَتْ: رَدَّ اللَّهُ
كَيْدَ الْكَافِرِ فِي نَحْرِهِ، وَأَخْدَمَ هَاجِرَ﴾.

یہ معنی: سئی جاران تئی نہبت، ئیبراہیمی -سلاف لئی بن- قہت درہو نہ کریون، دو ژ وان بۆ خودئ بووینہ، ئیک ئہو بوو دەمئ گۆتییہ مللہ تئی خو: ئەزئ نساخم، و یا دی دەمئ گۆتئ: صەنەمئ مەزن صەنەمئین دی یین شکان دین، و جارەکتی دەمئ ئہو وسارا د گەل ئیک ئہو ہاتنہ وەلاتئ زرتە کەکی ژ زرتەکان، ئینا ہندەکان گۆتہ وی: زەلامەکتی ہاتی جوانترین ژن د گەل دایہ، وی ہنارتہ د دویف دا و پسارایا وی ژ وی کر، وی گۆت: ئہو خویشکا منہ، پاشی ئہو ہاتہ نک سارایئ و گۆتئ: ژ بلی و من تہ خودان باوہرەک ل سەر پویئ عەردی نینہ، و ئی پسارایا تہ ژ من کر من گۆتئ کو تو خویشکا منی، قئبجا تو من درہوین دەرنەئیخہ، مەلکی ہنارتہ ب دویف سارایئ را، و گاڤا ئہو چووہ نک، ئہو چووہ دا دەست بکەتئ، وی گۆت: یا رہبسی ئەگەر من باوہری ب تہ و پیغەمبەری تہ ئینابت، و نامویسا خو پاراست بت، تو چو کافران ل سەر من زال نەکە، ئینا دەستئ وی ہشک بوو، مەلکی گۆتئ: دوغایان بۆ من بکە دەستئ من چئ ببت ئەز چو زبانی ناگەہینمہ تہ، وی دوغا ژ خودئ کرن، دەستئ وی چیبوو، جارەکا دی ئہو چووہ دا دەست بکەتئ، وی دوغا کر: یا رہبسی ئەگەر من باوہری ب تہ و پیغەمبەری تہ ئینابت، و نامویسا خو پاراست بت، تو چو کافران ل سەر من زال نەکە، ئینا ئہو وەکی جارا دی و خرابتر لئ ہات، وی گۆتئ: دوغایئ بۆ من بکە ئەز زبانی ناگەہینمہ تہ، وی دوغا بۆ کرن، ئہو چیبوو، ئینا مەلکی گازی ہندەک دەرگەھقانئین خو کر، و گۆتہ وان: ئەقہ نہ مرۆقہ ھەوہ بۆ من ئینای، ئہو شەیتانہ.. و وی ہاجەر دایئ دا خدامینیا وی بکەت، گاڤا سارا ہاتیہ نک ئیبراہیمی ئہو یئ ژ پیمان قہ بوو نقتیژ دکر، ئینا وی ب دەستئ ئیشارەت دایئ کو چئ چیبوو، وی گۆتئ: خودئ پیلانا کافری ل وی زڤراند.. و ہاجەر بۆ خدامینیی دایئ.

ژ قئ حەدیسئ چەند دەر سەک بۆ مە ئاشکەرا دبن:

* دهمن پيغه ممبر -سلاف لى بن- دبیترت: ئیبراهیمی ژ سى درهوان پیغه تر نه کرینه، مه خسه د ب پدیقا (دره وئ) ل قیترى ئه و گوتنه یا ب سمر قه وه کی دره وئ بت، و ئه و ب خو مه جالى (ته ئولمى) تیدا هه بت، یه عنى ژ وى نه و عى بت یى ب عه ره بى دبیترتى: (ته عریض) کو تو ناخفته نه کئ بیژى یى به رانه برى ته ب په نگه کی تی بگه هت، و ئه و ب خو مه خسه دا ته تشته کئ دى بت، وه کی جاره کئ ده منى پیغه ممبرى -سلاف لى بن- پسارار له شکره یى قوره یشیا ن ژ زه لامه کی کرى، کانى ئه و ل کیفه نه، وى گوتى: ئه ز دئ بو ته بیژم، به لى تو ژى دئ بو من بیژى کانى تو ژ کئ یى، گوت: بلا، و پشتى وى جهى له شکره یى کافران بو گوتى، پیغه ممبرى -سلاف لى بن- گوتى: ئه ز ژ ئاقیمه، وى هزرکر مه خسه دا وى ئه وه ئه ز خه لکئ عیراقیمه، چونكى عه ره بان ژ بهر دجله و فوراتى دگوته خه لکئ عیراقى کورتن ئاقى، و ئه و ب خو مه خسه دا پیغه ممبرى -سلاف لى بن- ئه و نه بوو.

* و ژ قى سه ره اتیبى ئاشکهره دبت کو خودى به ره قانیى ژ خودان باوه ران دکه ت، وه کی د نایه ته کئ ژى دا هاتى: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ (الحج: ۳۸) به لى ب وى شه رتى مرو قى خودان باوه ر ب دورستى خو به یتله ب هیقیسا وى قه، و د حه دسه کا دى دا هاتیه: ل به رفه هیبى تو خودى بنیاسه، ل ته نگا قیبى ئه و دئ د هه وارا ته ئیت، و ئیبراهیمی و ساریى هه ردویان ته وه کوللا ب دورستى دا سه ر خودى، خودى د هه وارا وان هات.

* و ژ قى سه ره اتیبى دئیته زانین کو ژ سونه تا پیغه ممبرانه هه ر جاره کا ئیک ژ وان که فتبا ته نگا قیه کئ دا ئه و قه ستا نفیترى که ت، و سه حابى دبیترت: هه ر جاره کا خه م و ته نگا قیه ک که هشتبا پیغه ممبرى -سلاف لى بن- ئه وى قه ستا نفیترى دکر.. و ژ سه لاهه ددینى دئیته قه گوهاستن کو رۆژا شه رى شه قا به رى هنگى هه تا دره نگى شه ف نفیتر دکر، و سه رى خو ددانا سو جدى و هه وارتن خو دگه هاندنه خودى و دو عایا سه رکه فتنى ژى دکر، و زانایى مه زن (شیخ الإسلام ابن

تیمیہ) گاڤا مسہلہ یا علمی ل بہر ناسی بیا، دچوو سوجوودی و دگوت: (یا معلم ابراہیم علمنی) و هنگی سہری خو رادکر ہتا ئو نالوزی ل بہر قہبیا.

* و تہوسولا دورست ژ قی سہرہاتییی بۆ مہ بہرچاڤ دبت، کو تہوسولا ب کاری چاکہ، گاڤا سارا کہفتیہ تہنگافییی وی تہوسول ب ئیمان و دہمہن پاقرییا خو کر کو خودی وی ژ قی کافری ہپاریزت.

* و ژ قی سہرہاتییی دئیتہ زانین کو دبت ہندہک جاران فتنہ ژ مروقی داعیہ مہزنتربت، و هنگی لۆمہ ل وی نائیتہ کرن نگہر ئو ل بہرانہر فتنی چہمییا، ب شہرتہکی وی د دل دا ب قی چہندی خوش نہبت، و ہکی کو ژنکا ئیبراہیمی ژئ ہاتیہ ستاندن، و ب تنی ہاتیہ برن بۆ وی مہلکی زۆردار، و ئیبراہیمی چو ژئ نہاتی.

* و ژ لایہکی دی قہ دئیتہ زانین کو دورستہ بۆ مروقی داعیہ و خودان باوہر کو دیارییی ژ مہزنین دنیایی وەرگرت، نگہر خو ئو مہزن دفاسق یان کافر ژی بن، بہلی ب شہرتہکی وەرگرتنا وی دیارییی نہ ل سہر حسیتیا تہنازولہکی یان موداہنہ بہکتی بت.

نافدانا بیستانی

مروقی خیرکەر

د همدیسای ئی جارئ دا، پیغه مبهەر -سلاف لی بن- بو مه به حسنی زه لامه کی خیرکەر دکهت ژ نوممه ته کا بهری مه، و نهو قهدر و بهایی وی هه ی ل نک خودی، نیمامی موسلم ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن- ریوایهت دکهت، دبیرت: ﴿بَيْنَا رَجُلٌ يَمْشِي بِقَلَاءٍ مِنَ الْأَرْضِ، فَسَمِعَ صَوْتًا فِي سَحَابَةٍ: اسِقِ حَدِيقَةَ فُلَانٍ، فَتَنَحَّى ذَلِكَ السَّحَابُ فَأَفْرَغَ مَاءَهُ فِي حَرَّةٍ، فَإِذَا شَرْجَةٌ مِنْ تِلْكَ الشَّرَاحِ قَدِ اسْتَوْعَبَتْ ذَلِكَ الْمَاءَ كُلَّهُ، فَتَبَعَ الْمَاءَ، فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي حَدِيقَتِهِ يُحَوِّلُ الْمَاءَ بِمَسْحَاتِهِ، فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، مَا اسْمُكَ؟ قَالَ: فُلَانٌ، لِلْأَسْمِ الَّذِي سَمِعَ فِي السَّحَابَةِ، فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، لِمَ تَسْأَلُنِي عَنِ اسْمِي؟ فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ صَوْتًا فِي السَّحَابِ الَّذِي هَذَا مَأْوُهُ، يَقُولُ: اسِقِ حَدِيقَةَ فُلَانٍ لِاسْمِكَ، فَمَا تَصْنَعُ فِيهَا، فَقَالَ: أَمَا إِذْ قُلْتَ هَذَا، فَإِنِّي أَنْظُرُ إِلَى مَا يَخْرُجُ مِنْهَا، فَأَتَصَدَّقُ بِئَلَيْهِ، وَأَكُلُ أَنَا وَعِيَالِي ثُلْثًا، وَأَرُدُّ فِيهَا ثُلْثَهُ﴾.

یهعنی: دهمه کی زه لامه کی ل چۆله کی دچوو، دهنگه کی ژ عموره کی هاتی: هه ره بیستانی فلانی نافده، وی عموری خو دا لایه کی، و ئافا خو بهردا جهه کی ب بهر، نهو ئاف هه می چوو جو به کی، نهو ب دویش دا چوو، دیت هه تا گه هشتیه زه لامه کی ژ پیمان هه، مه رکا وی د دهستان دا بوو، بهرئ ئافی ددا بیستانی خو، ئینا گوئی: ئه ی عه بدی خودی ئافی ته چیه؟ وی گوئی: فلان کسه، نهو ئافی وی ژ عموری گو ه لی بووی، گوئی: عه بدی خودی، بوچی تو پسیارا ئافی من ژ من دکه ی؟ وی گوئی: من گو ه ل دهنگه کی بوو ژ وی عموری نهف ئافه ژئ باری، دگوئی: بیستانی فلانی نافده، ئافی ته ئینا، قیجا بیژه من توج ل بیستانی خو

دکهی؟ وی گوت: مادهم هوپه نهز دئ بیژمه ته، نهز بهری خو ددهمی کانئ چ ژئ دئیت، سیئیکئ نهز دکهمه خیر، و نهز و عهپالئ خو سیئیکئ ژئ دخوین، و سیئیکئ بو توئی نهز رادکهم.

و چند دهرسهک ژ ئئ سهرهاتییی ژئ بو مه ناشکهرا دین:

* یا ئیکئ: قهدر و بهایی دانا خیران د ریکا خودئ دا بو مروئین پیتئی ناشکهرا دبت، خودایی مهزن د نایهتهکئ دا دبیزت: ﴿ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ ﴾ یهعنی همر تشتهکئ هون د ریکا خودئ دا بدن، نهو دئ بو هموه بهدهل شهکته، و ب تنئ نهفقه نهو تجارهته یا خوسارهتی ژئ نهگرت.

* یا دوین: نهف هدیسه (نیثباتا) کهرامهتان دکته، وکهرامهت -وهکی ژ ناخی دیار- قهدر و بهایهکه خودئ ددهته هندهک عهبدین خو یین چاک، ب ریکا ب جهینانا کارهکئ نه یئ عهدهتی، مه دیت چاوا خودئ عمورهکئ تایهت هاژوته وی دهقهرئ یا بیستانئ قئ مروئئ چاک لی، و فهران ل وی عموری کر نهو ناخا خو ل بیستانئ وی زهلامی ببارینت، ژ بهر کارئ وی یئ چاک.

* یا سیئئ: بو مه ناشکهرا دبت کو نهو کسئ رهحمئ ب مروئین ههژار بیته، و دهستی هاریکارییی بو وان دریز بکهت، و نهفقی ل وان بکهت، خودئ ژئ دئ دهرگههئ رزقی ل بهر وی فرهه کته، و نهفقی لی کته، وهکی د هدیسهکا قودسی دا هاتی، خودایی مهزن دبیزت: ﴿ أَنْفَقُ أَنْفَقُ عَلَيْكَ ﴾.

* یا چاری: بهایی کاری و کو مروئ ژ کهدا دهستی خو بخوت بو مه ناشکهرا دبت، نهقی زهلامی جوتیاری دکر، و گلهک ژ دهمی خو بو کارکرنا ل ناخ بیستانئ خو ترخان کر بو، عهپالئ خو ژ وی بهرهمی ب خودان دکر یئ ژ بیستانئ وی دهات، و دهستی هاریکارییی ژئ بو کسین پیتئی دریز دکر.

* یا پینجئ: خیر و بهایی نهفقا ل سهر عهپالی ژئ ژ ئئ سهرهاتییی دئیتته زانین، ئی زهلامی تهخسیری د دهر حهقا عهپالی خو دا نهدکر، ب هتجهتا

دانا خیران، همر وهسا سستی د دانا خیران دا ژی نه دکر ب هیتجه تا نه فقا ل سمر
عديالی.

* يا شمشي: ژ ځي سهرهاتيبي ناشکرا دبت کو مروځي ته قوايا خودي
بکته، خودي رزقي وي دده تي ژ لايه کي وهسا ځه يي ټهو چو هزاران بو نه کته،
وه کي عموره ک بو زه لامي موسه خمر کري، و ټينا يه هند اځي بيستان ي وي، و
زه لامه ک ل وي جهي ناماده کري دا بيت و مزگيني ي ب ځي خبهري بده تي دا ټهو
ب وي قه دري بحسيت يي خودي دا يه وي.

نه و کارتا خودانی هُو رزگارگری

سهراتییا قئی جاری د گهل زهلامهکی ژ نوممهتا مه دئی چئی بت، رۆژا قیامهتی، دهمنی خودئی عهبدان ل مهحشهرئی کۆم دکهت، و خیر و گونههین وان دکیشت، یهعنی: نهف سهرهاتییه تشتهکی غهیییه یئی کو دئی ژ نوی چئی بت، پیغهمبهر -سلاف لی بن- بو مه شه دگوهیزت، وهکی ترمذی ژ عهبدلاهی کویری عهمری ریوایهت دکهت، دبیرت پیغهمبهری -سلاف لی بن- گوئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ سَيُخَلِّصُ رَجُلًا مِنْ أُمَّتِي عَلَى رُءُوسِ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَنْشُرُ عَلَيْهِ تِسْعَةَ وَتِسْعِينَ سِجِلًّا، كُلُّ سِجِلٍّ مِثْلُ مَدِّ الْبَصْرِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَتَنْكِرُ مِنْ هَذَا شَيْئًا؟ أَظَلَمَكَ كِتَابِي الْخَافِظُونَ؟ فَيَقُولُ: لَا يَا رَبَّ. فَيَقُولُ: أَفَلَاكَ عُذْرٌ؟ فَيَقُولُ: لَا يَا رَبَّ. فَيَقُولُ: بَلَى، إِنَّ لَكَ عِنْدَنَا حَسَنَةً؛ فَإِنَّهُ لَا ظُلْمَ عَلَيْكَ الْيَوْمَ. فَتَخْرُجُ بِطَاقَةٍ فِيهَا أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، فَيَقُولُ: احْضُرْ وَرَنَّاكَ. فَيَقُولُ: يَا رَبَّ، مَا هَذِهِ الْبِطَاقَةُ مَعَ هَذِهِ السِّجِلَّاتِ؟! فَقَالَ: إِنَّكَ لَا تَظْلَمُ. فَتَوَضَّعُ السِّجِلَّاتُ فِي كَفِّهِ، وَالْبِطَاقَةُ فِي كَفِّهِ، فَطَاشَتْ السِّجِلَّاتُ وَنَقَلَتْ الْبِطَاقَةُ. فَلَا يَنْقُلُ مَعَ اسْمِ اللَّهِ شَيْءٌ﴾.

یهعنی: رۆژا قیامهتی خودئی زهلامهکی ژ نوممهتا من ل پیش چاقین خهلی دئی نینت، نوئ و نهه دهفتهران ژ کاری وی دئی بهلاف کهت، ههر دهفتهرک هندی چاف قهتره دکهت یا درتزه، پاشی دئی بیترتی: تو حاشاتییی ل تشتهکی ژ شان دکهی؟ نهری نقیسهرتین من یین پارتیزقان زۆردارییهک ل ته کرییه؟ نهو دئی بیترت: نهخیر خودایی من، خودئی دئی بیترتی: قیجا ته عوزرهک ههیه؟ نهو دئی بیترت:

نهختر، خودی دئی بیژتی: بهلی، ته قهنجییهک ل نک مه هیه، و نهقرۆ چو زولم ل ته نائیتهکرن، و کارتهکی دئی نیننه دهر پهیقا شاهدی ل سهره، دئی بیژتی: تهرازییا خو بینه، ئهو دئی بیژت: یا رهیبی ما ئهف کارته بهرانبهرا فان دهفتهران چیه؟ ئهو دئی بیژتی: زولم ل ته نائیتهکرن، و دهفتهر د لایهکی تهرازییی دا دئی ئینهدانان، و کارت د لایی دی دا، فیتجا دهفتهر دئی بلند بن، و کارت دئی گران بت، چونکی چو تشت بهرانبهرا ناغی خودی یی گران نابت.

ئهف زهلامه ئیک ژ گونههکارین ئوممهتا موحه ممدیه -سلافا لی بن-، یی مری گونههکار، بهلی ل سهر باوهرییی و تهوحدی مریو، گونههتین وی گهلهکن، نوت و نهه دهفتهر یین تژی کرین، بهلی باوهریا وی ب ئهصلی تهوحدی ههبوو، ئهو تهوحدیدا وی رۆژی مفایی وی کری وهکی مه دیتی.. و ئهم دشتین قی سهرهاتییی ژی هژمارهکا دهرسان ژی وهگرین:

* بهایی پهیقا (شههدهدانی) ئهوا ژ دو پارچهیان پیک دئیت: (لا إله إلا الله، محمد رسول الله)، بو مه ناشکهرا دبت، ئیمامی بوخاری ژ ئهبوو ذهری قهدهگوهیت، دبیزت: پیغه مبهری -سلافا لی بن- گوت: ﴿ مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ ﴾ ههر عهدهکی بیژت: (لا إله إلا الله) و ل سهر قی چهندی بمرت، دئی چته بهحشتی، گوت: سی جارن من گوتی: ئهگهر فاحیشه کریت و دزی کریت ژی؟ گوت: جارا سینی وی گوت: ﴿ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ عَلَى رَغْمِ أَنْفِ أَبِي ذَرٍّ ﴾ ئهگهر خو فاحیشه کریت، و دزی کریت، د سهر دفنا ئهبوو ذهری را!

* و وهکی ئهم دبیین پیغه مبهری -سلافا لی بن- شهرتهک بو باوهری ئینانا ب قی پهیشی دانا ئهو ژی ئهقیه مرنا خودانی ل سهر بت، و دبت کهسهک هبت بیژت: ما دهم مسهله ب قی رهنگییه پا ههما ئهم همی دبیزین: (لا إله إلا الله) مهعنا ئهم همی بهحشتینه، چهند گونهه مه ههبن ژی! و ئهو ب خو

نهخیر، خودی دئی بیژتی: بهلی، ته قهنجیبهک ل نک مه ههیه، و نهقرۆ چو زولم ل ته نائیتهکرن، و کارتهکی دئی ئیننه دهر پهیقا شاهدی ل سهره، دئی بیژتی: تهرازییا خو بینه، ئهو دئی بیژت: یا رهیبی ما ئهف کارته بهرانبهر فان دهفتهران چیه؟ ئهو دئی بیژتی: زولم ل ته نائیتهکرن، و دهفتهر د لایهکی تهرازییی دا دئی ئینهدانان، و کارت د لاییی دی دا، فیتجا دهفتهر دئی بلند بن، و کارت دئی گران بت، چونکی چو تشت بهرانبهر ناقتی خودی یی گران نابت.

ئهف زهلامه ئیک ژ گونههکارین ئوممهتا موحه ممدیه -سلاف لی بن-، یی مری گونههکار، بهلی ل سهر باوهرییی و تهوحدی مریوو، گونههین وی گهلهکن، نۆت و نهه دهفتهر یین تری کرین، بهلی باوهریا وی ب ئهصلی تهوحدی ههبوو، ئهو تهوحدیدا وی رۆژی مفاییی وی کری وهکی مه دیتی.. و ئهم دشتین قی سهرهاتییی ژی هژمارهکا دهرسان ژی وهگرین:

* بهایی پهیقا (شهدهدانی) ئهوا ژ دو پارچهیان پیک دئیت: (لا إله إلا الله، محمد رسول الله)، بۆ مه ناشکهرا دبت، ئیمامی بوخاری ژ ئهبوو ذهری قهدهگوهیت، دبیزت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿ مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ ﴾ ههر عهدهکی بیژت: (لا إله إلا الله) و ل سهر قی چندی بمرت، دئی چته بههشتی، گۆت: سی جارن من گۆتی: نهگهر فاحیشه کریت و دزی کریت ژی؟ گۆت: جارا سییی وی گۆت: ﴿ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ عَلَى رَغْمِ أَنْفِ أَبِي ذَرٍّ ﴾ نهگهر خو فاحیشه کریت، و دزی کریت، د سهر دفنا ئهبوو ذهری را!

* و وهکی ئهم دبیین پیغه مبهری -سلاف لی بن- شهرتهک بۆ باوهری ئینانا ب قی پهیقی دانا ئهو ژی ئهقیه مرنا خودانی ل سهر بت، و دبت کسهک هبت بیژت: ما دهم مسهله ب قی رهنگییه پا ههما ئهم ههمی دبیزین: (لا إله إلا الله) مهعنا ئهم ههمی بههشتینه، چهند گونده مه ههبن ژی! و ئهو ب خو

مسئله نه ب ځي بساطه ټيټيه يا ټو هزر دکهت، حهتا مروڅ مفايي ژ ځي پهيځي بکهت، حهفت تشت ههنه دځيت ټو يي لي هشير بت:

۱- (لا إله إلا الله) يهعني: ژ بلي خودي کسهک نينه همڙي عيباده تي بت، عيبادهت ب رامانا وي يا بهرفره هه، و ټو کسهي ځي پهيځي ب دهځي بيژت و ب کريار عيباده تي بو (ټيلاهه کي) دي يي (موزه ييهف) پيشکيش بکهت، گوټنا ځي پهيځي چو فايده ي ناگه هينتي.

۲- ټهڅ پهيځه (عبوديه تي) هميبي بو خودي ده سنيشان دکهت، و ټو کسهي د ځي راستيبي دا بکهفته شکي، يان شريکه کي بو خودي د ځي چهندي دا بدانت، گوټنا ځي پهيځي فايده ي ناگه هينته وي.

۳- گوټنا ځي پهيځي دځيت يا ژ دل بت، و ټيخلاص تيډا بت، نهکو بس گوټنه کا سمردهڅ بت.

۴- ژ بلي ټيخلاصي دځيت راستگويي زي تيډا ههبت، و راستگويي ټوه ټو کاري ب وان مهعنايان بکهت يي ژ ځي پهيځي دځينه وهگرتن، نهکو کريارا وي دڙي گوټنا وي بت، ب دهځي بيژت: (لا إله إلا الله) و ب کريار باوره يي ب سه د ټيلاهين دي يي ژ قهستا بينت.

۵، ۶- دځيت ځيانا ځي پهيځي و يا (مه دلولوي) وي زي ل نک ههبت، و ځيان هندي دخوازت مروڅ وي قهبويل بکهت، و کاري يي بکهت.

۷- و کاني چاوا ځي پهيځي (تقرارا) ته وحيد ي بو خودي تيډا ههيه، وهسا بهلکي بهري هنگي زي، (سهلبا) خودينيبي ژ ههري ټيکي دي ژ بلي وي تيډا ههيه، يهعني: ټهڅ پهيځه هندي دخوازت مروڅ کوفري ب وان همي (ټيلاهين موزه ييهف) بکهت يي خه لک باوره يي يي دځين.

* و هژماره‌کا مەسەلەن غەیبی یەتین کول ئاخەرتی دئی چتی بن، ژ قتی
 سەرھاتییی دئینە وەرگرتن، وەکی: ناخفتنا خودی د گەل عەبدان، کیشانا خیر و
 شەران، و ھەبونا تەرازییی بۆ قتی چەندی، و کو خودی زولمی ل کەسی ناکەت.
 * ھەر وەسا رەحما خودی یا بەرفرەھ ژ قتی ھەدیسی بۆ مە ئاشکەرا دبت، و
 کو دقیت مرۆف ژ بەر کرنا گونەھان -ئەگەر خو گەلەک ژی بن- بی هیقی نەبت،
 بەلی ب شەرته‌کی ھند خو پشتراست نەکەت قتیجا د کرنا باشیان دا سست بیت،
 و ترسا خودی نەمینتە د دلی دا، چونکی شەرت نینە ھەر کەسەکی ئەف کارتە
 ھەبت فایدە ی ژئ بکەت.

رهبى دهىكا من و نقيژا من، و وى نقيژا خو تمام كر، دهىكا وى چوو، و رۆژا دى دهىكا وى هاتهفه، وى نقيژا دكر، وى گازی كرى، وى گۆت: يا رهبى دهىكا من و نقيژا من، و وى نقيژا خو تمام كر، ئينا دهىكا وى نفرينهك كر و گۆت: يا رهبى تو وى نهمرينه ههتا ئهو بهرى خو بدهته روويى ژنكئين پويچ!

چارهكئى ئسرائيلىيان بهحسى جورهيجى و عيبادهتى وى كر، و ژنهكا خراب ههبوو، خهلكى مهتەل ب جوانييا وى دئينان، وى گۆت: نهگهر ههوه بهقىت نهز دئ وى بو ههوه د سهردا بهم، و ئهو هاته نك وى دا وى د سهردا بيهت، وى پويته پئ نهكر، ئينا هاته نك شقانهكى دچوو نك پهستگهها جورهيجى و خو ب دهست قه بهردا، و ئهو ژئ ب حمله كهفت، و گاڤا وى بچويك بووى، وى گۆت: نهقه يئ جورهيجيه، ئينا خهلك هاتن ئهو ژ پهستگهها وى ئينادهر و پهستگهها وى ههرفاند، و دانانئ، وى گۆت: ههوه خيره؟ وان گۆتنئ: ته زنا د گهل قئى ژنكا پويچ يا كرى، و ئەف كوره يئ تهيه، وى گۆت: كانئ بچويك؟ وان ئهو ئينا، وى گۆت: كانئ من بهيلن ههتا نهز نقيژئ بكهم، وى نقيژا كر، گاڤا وى نقيژا خو خلاس كرى، هاته نك بچويكى و دهستى خۆل زكى وى دا و گۆتنئ: كوچوچ! كى بابئ تهيه؟ وى گۆت: فلان كهسى شقان، گۆت: هنگى ئهو ب نك جورهيجى قه هاتن، ماچى كر و خو تئ هوسين، و گۆتنئ: پهستگهههكى ژ زيرى دئ بو ته چيكهين، وى گۆت: نه.. وهكى بهرى وى ژ ناخئ بو من دورست بكهن.. وان وه كر. ژ قئى ههديسى بو مه ئاشكهرا دبت كو:

* دههمه نپاقرئى ژ باوهرييه، و چهند باوهريا خودانى پتر بت، ئهو ژ لايئ دههمه نپاقرئى قه دئ يئ ب هيزتر بت. و ئهو كهسى ژ راست و دورستى باوهرى ئينا بت خودئ بهره قانيبي دئ ژئ كهت دهسى نهخوشيهك ب سهر دا دئيت، ودهكى د نايه تهكى دا هاتى: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ (الحج: ۳۸).

* دبت نفرينا دهيبابان د دهر حهقا عيالى دا ب جه بيت، قئيجا بلا ئهو د هسيار بن، عيجزى و كه رب قه بوونا بهروهخت بلا ئيكا هند ژ وان چئ نه كهت

ئەو نەفرىنەكا وەسا ل عەيالى خۆ بىكەن، پىشتى ھىنگى عەمرى خۆ ھەممىيى بىكەقنە پەشىمانىيى.

* كەرىقەبوونى چو خىر تىدا نىنە، و ھىدى ژ مرۆقى بىت دقئىت ئەعصابىن خۆ بىگرت، دەيكا جورەيجى ل دەمەكى عەصەبىياتىيى ئەف نەفرىنە ل كورى خۆ كر، بىيى ھىد خۆ بىگرت ھەتا بزانن كانى بۆچى ئەو بەرسقا وى نادەت، و ژ ئەنجامى كەرىقەبوونى وى ئەف نەفرىنە كر و پىشتى ھىنگى ل گوتنا خۆ پەشىمان بوو.

* ئەگەر مرۆف د نقيژى دا بوو، و ئەو نقيژ سوننەت بت، و دەيكا مرۆقى يان بابى مرۆقى گازى مرۆقى بىكەت، دقئىت مرۆف نقيژا خۆ بەطال كەت و جەوايا وان بەدەت، ئەگەر ھات وى زانى چى گاڤا وى بەرسقا وان ئەدا ئەو دى ژ وى عىجز بن، چونكى گوھدارىيا دەبىابان واجبە، و چى نابت مرۆف واجبەكى بەپىلت دا سوننەتەكى بىكەت.

* ژ قى سەرھاتىيى ژى ئاشكەرا دىت كو كەرامەتتىن وەلىيان ھەنە، خودى وەسا ھەزىر ئەف زارۆكى د پىچكى دا باخقت، دا دەھمەن پاقرىيا قى مرۆقى عابد بۆ خەلكى ئاشكەرا كەت.

* پىتقىيە ل سەر مرۆقى دەمى گوتنەكى گوھ لى دىت، ئىكسەر باوەر نەكەت، ب تايەتى ئەگەر (تەشويە سومەتا) مرۆقەكى چاك و خودىناس د وى گوتنى دا ھەبت، چونكى گەلەك كەسىن ھەسويد و دلرەش ھەنە ھەز دكەن سومەتا مرۆقتىن چاك ل نك خەلكى كرىت بىكەن.

* ژ قى سەرھاتىيى دئىتە وەرگرتن كو يا باش ئەو ھەر جاھكا نەخوشىيەك گەھشە مرۆقى، و بىبەختى لى ھاتەكرن ئەو ژ دلەكى صافى دەست بەدەتە كرنا نقيژى، و ھەوارىن خۆ بگەھىنتە خودى كو ئەو د ھەوارا وى بىت و وى ژ وى تەنگاڤىيى خلاس بىكەت.. ھىنگى خودى دى د ھەوارا وى ئىت، ئەگەر خۆ ب رىكا ب جەئىنانا كەرامەتەكى ژى بت.

نهو خومه زنكهری خفس لی هاتییه کرن

سهراتییا قئی جارئی ژئی ئیک ژ وان سهراتییا نه یین د ناڤ ئومه ته کا
بئوری دا رویداین، سهراتییا مروقه کی خومه زنکهر یی کو ب د فنبلندی قه
دهرکه فتییه ناڤ خه لکی، ئینا خودی خفس لی کری و ئهو د عهردی دا برییه
خواری.

بوخاری ژ عبداللههئی کورئی عومهری قه دگوهیترت، دبیرت: پیغه مبهری - سلاف
لی بن- گوټ: ﴿ بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي إِزَارَهُ مِنَ الْخَيْلَاءِ خُسْفًا بِهِ، فَهُوَ يَنْجَلْجَلُ فِي الْأَرْضِ إِلَى
يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴾ جاره کی زه لامه کی ب خومه زنکرن قه کراسی خول عهردی رادخشاندا،
قیجا هتا رۆژا قیامه تی ئهو یی د عهردی دا دچته خواری.

د ریوايه ته کا دی دا هاتییه: ﴿ بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي قَدْ أَعْجَبَتْهُ جَمَّتُهُ وَبُرْدَاهُ، إِذْ خُسْفَ
بِهِ الْأَرْضُ، فَهُوَ يَنْجَلْجَلُ فِي الْأَرْضِ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ ﴾. یه عنی: جاره کی زه لامه ک
ب رتفه دچوو که یفا وی گه له ک ب جلکی وی هات، ئینا خفس لی هاته کرن، و
هتا قیامه ت رادبت ئهو دی د عهردی دا چته خواری.

مروټ ئهو یی خودی نافرانندی لاواز، یی کو ژ تشته کی بی خیر و بی بهی
هاتییه چیکرن، گه له ک جارن راستییا خو ژ بیر دکه ت، و زنده د خو دکه ت، و
هزر دکه ت ئهو ژ چیا یان بلندتره و ژ پیلایی ناسیتره، و نزانت کو ئهو چو نینه، و
میشه کا لاواز دشی ت وی بیزار بکه ت، و ئیشه کا بچویک وی دئخت.. ئه ڤ
زه لامه ئیک ژ وان که سان بوو یین نعمه تی به طران کرین، و خوشییان د سهر دا
برین، ئیکئی وه کی قاروونی بوو، و دبت ئهو ب خو بت، گه له کی ب خو موعجب
بوو، ب لاونییا خو.. و ب مال و حالئ خو، ده مسی ده رکه فته ناڤ خه لکی،

ب ږهنگه کې وه سا ب ږتفه دچوو کو بهرې خه لکی بده ته خو، ووان تی بگه هینت کو نهو ژ وان چیتره، وی خو بلند دکر ئینا خودې نهو نزمکر و د عهردی دا بره خوارې.. و ژ وان دهرستین ژ قی سهرهاتییی دئینه وه رگرتن:

* خومه زنکرن، و د فنبلندی نهوا وه ل خودانې خو دکهت کو نهو چو هزرې بو کسه کې نهکته، و پی ل حهقی خه لکی بدانت، تاوانه کا مهزنه ل دنیایی و ناخره تی خودانې خو دبه ته هیلاکې، موسلم ژ پیغه مبهری -سلاڅ لی بن- فه دگوهیژت، دبیترت: ﴿ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ ﴾ نهو کسه تی هندی ذهره یه کې خومه زنکرن د دلی دا هبت، نهو ناچته به حشستی. و مهزنی بس همژی خودییه، و نهوی خومه زن دکهت، نهو لی دگه رییت نیک ژ سالوخته تین تایبه تین خودی ژئ بستینت، لهو خودی وی ره زیل دکهت و دهاقیته د ناگری دا.

* همدیس ئیشاره تی دده ته ږهنگه کې ژ ږهنگین خومه زنکرن قی زه لاسی و دبیترت: وی کراسی خو (ئیزار، کو نهو پارچه یا جلکیه یا ژ ناقکې و پیتدا دئیته خوارې) شوږ کربوو، و ب عهردی دا دخشانده، بو خومه زنکرن، و نهغه کاره کې حرامه بو زه لاسی، و پیغه مبهر -سلاڅ لی بن- د همدیس کا خو دا یا نیمامی بوخاری ژئ ربوایهت دکهت، دبیترت: ﴿ مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكُعْبِيِّنِ مِنَ الْإِرَارِ فَصِيَ النَّارِ ﴾ هندی د بن گوزه کان دایه ژ ئیزاری د ناگری دایه. زانایی مهزن نیمامی نهوه وی مسه لا شوږکرن جلکی د گوتنه کا خو دا کورت دکهت، و دبیترت: ((دریژکرن جلکی هتا بگه هته د بن گوزه کې دا، نهگه بو خومه زنکرن بت چی نابت (یه معنی: حرامه)، و نهگه نه بو خومه زکرنی بت مه کرووه، و ده می همدیس شوږکرن جلکی ب خومه زکرنی فه گرتدهن، نهغه نیشانا هندیه کو حرامییا قی چندی ژ بهر خومه زکرنییه، و شافعی قی جوداهییی ده نیشان دکهت، و زانا هه می ل سهر هندی کومبوونه کو شوږکرن جلکی بو ژنکی دورسته)). و دقیت نهئیته هزرکرن کو نهف گونه هه یا بچوبکه، چونکی گهف ب چونا جهنه می یا هاتییه کرن.

* نه ژ خۆمهزنکرنییه مرۆڤ ههز بکهت جلکێ مرۆڤی یێ جوان و پاڤژبت، ئەڤ چهنده د هه‌دیسه‌کا دورست دا هاتییه، و ده‌می خودی نعمه‌تی د گه‌ل عه‌به‌کی خۆ دکه‌ت، وه‌کی ده‌وله‌مه‌ندیی، ئەو هه‌ز دکه‌ت نیشانی ڤی نعمه‌تی ل سه‌ر وی ببینت.

* هنده‌ک گۆنه‌هیێن هه‌ین هه‌ر زوی خودی عقوبه‌یا وان ده‌ته‌ خودانی، وه‌کی ب سه‌ری ڤی زه‌لامی هاتی، و هنده‌کێن دی خودی عقوبه‌یا وان بۆ ناخه‌تی پاش دئێخت.

* ئەڤ هه‌دیسه‌ هندی دگه‌هینت کو ئیک ژ وان عقوبه‌یێن دژوار یێن خودی کافرین ئومه‌تیێن به‌ری پێ دبرنه‌ هیلاکێ خفس (یان: خه‌سف) بوو، و خفس ئەوه مرۆڤه‌ک د عه‌ردی دا بچته‌ خوارێ، و ئەڤا هه‌ نوکه‌ ژێ هنده‌ک جارێن چێ دبت، ده‌می بیقه‌له‌ز چێ دبن و عه‌رد ده‌ژیتێن و هنده‌ک ب خانی ڤه‌ د عه‌ردی دا دچنه‌ خوارێ، به‌لی تشتی ئەڤ زه‌لامه‌ ژ یێن دی جو‌داکری ئەو بوو ئەو هه‌تا رۆژا قیامه‌تی دی د عه‌ردی را چته‌ خوارێ. و ژ لایه‌کی دی ڤه‌ ئەڤ هه‌دیسه‌ هندی دگه‌هینت کو مری ل بن عه‌ردی و هیشتا قیامه‌ت رانه‌بووی ژێ دئێته‌ عه‌زابدان.

نه و زنکا به زنا خو دريژکری

د قی سهراتییی دا پیغه مبر - سلاف لی بن - بو مه به حسنی دهسپیکا به لاقبونا فسادئ د ناٹ سرائیلیان دا دکهت، نهو فسادا بوویه نهگهرا هندئ کو خودئ ل وان ب غهزه ب بیت، و وی قهنجی و سهراتییی ژ وان بستینت یا کو بهری هنگی دایی، و ناشکهره دکهت کو دهسپیکا فتنئ ژ ژنکان دهست پی کرپوو، نوکه دا بهری خو بدهینئ کانئ (مهظاهرتن) قئ فسادا وان یا دهسپیکئ د چ دابوینه.

جاری ژئ نیک ژ وان سهراتییانه یین د ناٹ نوممه تهکا بوری دا رویداین، سهراتییا مرؤقهکئ خومه زنکهر یی کو ب دفنبلندی قه ده رکه فتیه ناٹ خه لکی، ئینا خودئ خفس لی کری و نهو د عهردی دا بریبه خواری.

نیمامئ موسلم ژ نهبوو سه عیدئ خودری قه دگوهیزت، دبیرت: پیغه مبرئ - سلاف لی بن - گوٹ: ﴿ کانت امرأة من بني إسرائيل قصيرة، تمثی مع امرأتين طویلتن، فاتخذت رجلين من حشب، و خاتما من ذهب، مغلقت مطبق، ثم حشته مسكا، وهو أطيب الطيب، فمرت بين المرأتين فلم يعرفوها، فقالت بيدها هكذا ﴾ و نقض شعبه يده. یعنی: ژنهکا سرائیلی هه بوو یا کورت بوو، د گهل دو ژنکین درتژ دچوو، ئینا وی دو پینلا تین داری بو چو چتکرن، و گوستیرکهکا زتیری، یا ب قه پاخ، و تژی مسک دکر، و نهو خوشتترین بیهنه، و نهو د ناقبهرا ههر دو ژنکان دا چوو، وان نهو نه نیاسی، و دهستی خو ژئ دزقراند... دا بیهن ژ گوستیرکا وی بچت.

د ریوایه تهکا دی دا ل نک بن حبانئ هاتییه: ﴿ أن امرأة من بني إسرائيل كانت قصيرة، فاتخذت لها نعلين من حشب، فكانت تمثی بين امرأتين طويلتين تطاول

بِهِمَا، وَأَتَّخَذَتْ خَائِمًا مِنْ ذَهَبٍ، وَحَسَّتْ تَحْتَ فَصِّهِ أَطْيَبَ الطَّيِّبِ الْمِسْكِ، فَكَانَتْ إِذَا مَرَّتْ
بِالْمَجْلِسِ حَرَّكَتُهُ فَيَفُوحُ رِيحُهُ ﴿٤﴾ يه‌عنی: ژنه‌کا ئسرائیلی هه‌بوو یا کورت بوو، دو
نه‌عال ژ داری بۆ خۆ چټکرن، و ئهو د ناقبه‌را دو ژنکټین درټژ دا دچوو خۆ درټژ
دکر، و وئ گوستیرکه‌کا زټرئ دکره تټلا خۆ، بن قازا وئ تری مسک دکر، گا‌فا
د به‌ر دیوانه‌کئ را دچوو ئهو باددا؛ دا بټهن ژئ بچت.

د ربوایه‌ته‌کا دی ل نک ئبن خوزه‌یمه‌ی هاتیه‌ کو جاره‌کئ پټغه‌مبه‌ری -سلا‌ف
لئ بن- خوتبه‌کا درټژ بۆ سه‌حابییان خواند، تټدا به‌حسئ دنیا‌یی و ناخه‌ته‌ئ کر، و
ناشکه‌را کر کو ئټکه‌مین تشت بوویه ئه‌گه‌را تټچوونا ئسرائیلییان ئهو بوو ژنکا
مرؤقئ فه‌قیر بارئ زه‌لامئ خۆ وه‌سا گران دکر وه‌کی ژنکا مرؤقئ زه‌نگین، کانئ
وی چ جلک و چه‌ک بۆ ژنکا خۆ چټکریا، ژنکا فه‌قیری ژئ ئهو ژ زه‌لامئ خۆ
دخواست.. پاشی سه‌ره‌اتییا قئ ژنکئ بۆ وان فه‌گټرا.

ل ده‌سپټکئ دئ بټرټن: ده‌ورئ ژنکئ د ئاقاکرن و خرابکرنا هه‌ر جفاکه‌کا
هه‌بت دا ده‌وره‌کئ سه‌ره‌کییه، ئه‌گه‌ر ژن بده‌ته‌ دلئ خۆ دشټت ب ره‌نگه‌کئ گه‌له‌کئ
ب سانا‌هی جفاکئ هه‌میئ خراب بکه‌ت، و ب سه‌ر سه‌رئ زه‌لامئ دا بینته
خوارئ، ئسرائیلی ئهو ملله‌ت بوو یئ خودئ قه‌در و به‌ایه‌کئ مه‌زن دا‌یی، و ئهو
کرینه مه‌زن و رټبه‌رټن خه‌لکئ زه‌مانئ وان، پټغه‌مبه‌ر هه‌می د نا‌ف وان دا بوون،
و ل ده‌مه‌کی خودئ ئهو ب جټگری ل عه‌ردی دانان، به‌لئ پشتی ئهو که‌فتینه
د با‌ژټران دا، و ده‌رگه‌هټن نه‌مه‌ته‌ئ ل سه‌ر وان فه‌بووین، وان غاردان د کۆمکرنا
خۆشییټن دنیا‌یی دا کر، و هټدی هټدی ژ وئ رټکئ ده‌رکه‌فتن یا پټغه‌مبه‌رټن وان
نیشا وان دا‌ی، و هزر کر چټرټنیا وان ژ به‌ر نفسئ وانه‌ کو ئهو ژ دوونده‌ها
ئسرائیلییانه، نه‌ کو ژ به‌ر پټگرییا وانه‌ ب رټکا پټغه‌مبه‌ران، ئینا خودئ دوژمنئ
وان ل سه‌ر وان زال کر، و ره‌زلیی و شه‌رمزاری ئینا رټکا وان، و ئهو ل عه‌ردی
پارچه‌ پارچه‌ کرن.

ژ فنی حمدیسی و گهله کین دی، همر و هسا ژ تهوراتا وان یا حهتا نهقرۆ ژ ی
 نهو دخوین، دئیتته زانین کو دهسپیکا فتنه و تیچوونا سرائیلیان ژ هند ی دهست
 پی کر ده می زهلامین وان ههفساری خو ئیخستیه دهستی ژنکان، و هند مهجال
 دایه وان نهو فساد ی د عهردی دا بکهمن، و بی نهخلاقیی بهلاف بکهمن، و
 ناشکهراهه کو ئیکه مین جار وان ژ بی نهخلاقیی ب خو دهست پی نه کر بوو،
 بهلکی رتکه کا دویر و درتژ وان بری حهتا گههشتینه کلۆقانکا خرابی و بی
 نهخلاقیی، و حهتا د نهجام دا خود ی نهو برینه هیلاکتی.

بهلکی ل بهر گهلهک کسان تشتهکی غهریب بت ده می نهو بیژین: ئیکه مین
 فسادا ژنکین سرائیلی ژ (مزگهفتان) دهست پی کر، بهلی ژ مزگهفتان، یان بلا
 بیژین: ژ کنیستان، وهکی نهو نا قی ل سهر ددانن.. د دینی جو هییان دا کارهکی
 دورست بوو ژن -د گهل زهلامان- بچته په رستگهه ی بو کرنا عیباده تی خود ی، بهلی
 پیغه مبهترین وان هندهک شهرت بو وان دهس نیشان کریوون، کو نهو پیگیری پی
 بکهمن ده می دچنه نفیژان. پشتی هنگی ب ده مهکی ژنکان سستی د جهئینانا قان
 شهرتان دا کر، ده می دچوون دا عیباده تی بکهمن، وان وهسا خو دخه ملاند تو دا
 بیژ ی دی چنه داوه تی، جلکتین ب بها و زپر و زینهت، و بینین خو ش و
 خه ملاندن، و گاڤا ژنکا فه قیری بهر ی خو ددا ژنکین زهنگین و دهوله مهندان شهرم
 ژ خو دکر، و دل ی و ی ب خو دسۆت، گاڤا دزقر ی مال، دما ب زهلامی خو قه و
 هنگی رادوهستییا حهتا زهلامی خو نهچار کر یا کو نهو ژ ی وهکی فلان و بیقانی
 جلکتین گران و چهکی بو بکرت، هنگی زهلامی چو پی نه دما ژ بلی ریکین حمرام
 و دزی و حیله یان حهتا بشیت هند پاران ب دهست خو بیخت کو نهو تشت بو
 ژنکا وی پی بین یین و ی داخواز کرین..

فتنی ل قیری دهست پی کر.. بهر ی زهلامی دکهفته ئیک ژ دو ریکان: یان
 دقیت سپیدی حهتا ئیقاری سه ری وی د سۆلی دا بت حهتا بشیت هند مالی
 حهلال کۆم بکهت کو داخوازین خاتون ی ب جه بینت، یان ژ ی دقیت قهستا ریکین

خوار و قبیح بکەت دا زوی زهنگین ببت، هەتا ژنکا وی دەمی دچتە مزگەفتی بۆ کرنا عیبادهتی خودی، شەرمی ژ خو نەکەت بەرانبەر ژنکین زهنگین و دەوله‌مەندان!

ژ لایەکی دی قە دەمی ژن غاردانی د خو جوانکرنی دا دکەن، و بارا پتر ژ دەمی خو ل بەر قۆدیکان دپۆزینن، سی خرابیتن مەزن دئینە ریکتی، یا ئیکتی: ئەو گرانییەکا مەزن دئیکتە تەرازییا مەصرەفی مالی، یا دوویی: ئەو دەمی بۆ وی دەمینت کو خەمی ژ مال و عەیاالی خو بخۆت گەلەک کیم دبت، یا سیتی: ئەو هەوجەمی هندی دبت گوەل خەلکی ببت -ب تاییه‌تی زەلامان- دەمی بەحسێ جوانییا وی دکەن، ناخری چی نابت ئەف زەحمەتە هەمی بەلاش بچت.. هنگی ئەو ژن دی خو مەجبورور ببت دەرکەفتە کۆلانی، و جوانییا خو بۆ چاقتین برسی (عەرض) بکەت، و ب جلک و سەر و بەری خو بیژتە هەقالتین خو: ئەز ژ هەموه کیمتر نینم! و هنگی پسیارا وی فەسادی نەکە یا ژن و میتیرین وی جفاکی دکەفتی!!

د قی سەرھاتییی ژی دا هژمارەکا دەرس و مفایان هەنە:

* زەلام ئەگەر ب دەوری خو یی دورست د جفاکی دا رانەبت، ژن دی بتە ئەگەر هندی کو خو و زەلامی و جفاکی هەمییی بەر ب هیلاکی قە ببەت.

* ئیکەمین فتنەیا ئسرائیلییان ژ ژنکان دەست پی کریوو، دەمی وان باری زەلامان گران کری، و پتریا دەمی خو ب خو مەلاندن و جوانکرنی قە بۆراندی، و نارمانجا خو کریه ئەو زەلامان بیخەنە داقتین خو.

* ژن -ئەگەر ترسا خودی د دلی دا نەما- هەمی ریکتین (تەزویری) و درەوی دی ب کار نینت، دا خو ب رەنگەکی جوان نیشا خەلکی بدەت، ئەگەر خو ئەف جوانیە هندی ژی بخوازت ئەو هەندەک کارین حەرام ژی بکەت، وەکی دانانا بارۆکی، و هەلکیتشانان مویین برویان، و رەنینا ددانان.. و گەلەک رەنگین دی ییتن حەرامییا وان د حەدیستین دورست دا هاتی.

* ژنی هیشتا د کهفن دا گهلهک داهینان د هونه ری قهشارتنا عه بیین خو بیتن جسمی دا کریه، دا خو ب په نگه کی دره وین بیسته پش چاښ، وه کی قی ژنی دهمی هندهک پیتلایین و هسا بو خو چیکرین و کرینه پیین خو کو پی بلند بیت، بیی کهس بزانت کو نهف بهژنا نهو نیشا وان ددهت نه بهژنا وی یا ژ راستایه. و نوکه گهلهک په نگین دی یین حیلان هه نه ژنک ب کار دئینت دا پرچا خو یان په نگی پرچی، یان په نگی چاقان، یان موژیلانک و سهرمل و تبلین (موزه ووهه) بو خو چی بکهت، و نهفه ههمی ژ وی (ته ره فی) په یا نه هیا مه ژنی هاتییه کرن.

* نهف سهر د اچونا ژنکین ئسرائیلیان بوو نه گهرا هندئ خودی گهلهک عقوبه یان بده ته وان ب تایه تی و جفاک و ملله تی وان ب گشتی، ل سهری پیغه مبه رین وان دهمی نهف چه نده ژ وان دیتی ل سهر وان حهرامکر نهو بچه مزگه فتان، و دهمی فسادا وان ل سویک و بازار و کولانان به لاقبوی، و زه لام ل شوینا وان ل حده د کی راوه ستینن بوونه شریکین وان د به لافکرنا فسادئ دا، خودی نه یارین ل وان ل سهر وان زالکرن، و به لایین مه زن ئینانه سهری، و مه سه له گه شته وی حده دی صه نه مبه رتسان وه لاتی وان داگیرکر، و ده وله تا وان هه رفاندن، و ژن و می رین وان کوشتن و ئیخسیرکرن، و مزگه فتا وان یا پیروژ (ل قودسی) ب عه ردی قه راست کر، و یا ژ هه میی مه زتر نهو بوو خودی (نه فضا لیه ت) و چیترینی ژ وان ستاندن، و پیغه مبه راتی نه هیلا د ناف وان دا.

* نوممه تا مه یا ئیسلامی ژی -مخابن- ل سهر ری بازا ئسرائیلیان چوو د قی مه سه لی دا، لهو روژهک ب سهر دا هات نهو ل پاشییا کاروانی مرو قینییی راوه ستا پشتی کو دهمه کی دریر نهوی سهر کیشییا وی کاروانی کری.

نه و گونه هکاری چوو په بهه شتی

نیمام نه محمد و نه بو داوود ژ نه بو هویره ی قه دگو هیزن، دبیترت: پیغه مبری -سلاف لی بن- گوت: ﴿كَانَ رَجُلَانِ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ مُتَوَاحِشَيْنِ، فَكَانَ أَحَدُهُمَا يُذْنِبُ وَالْآخَرُ مُجْتَهِدٌ فِي الْعِبَادَةِ، فَكَانَ لَا يَزَالُ الْمُجْتَهِدُ يَرَى الْأَخَرَ عَلَى الذَّنْبِ فَيَقُولُ: أَقْصِرْ. فَوَجَدَهُ يَوْمًا عَلَى ذَنْبٍ فَقَالَ لَهُ: أَقْصِرْ. فَقَالَ: خَلَنِي وَرَبِّي، أَبَعِثْتَ عَلَيَّ رَقِيبًا؟ فَقَالَ: وَاللَّهِ لَا يَغْفِرُ اللَّهُ لَكَ، أَوْ لَا يَدْخِلُكَ اللَّهُ الْجَنَّةَ. فَغَبَضَ أَرْوَاحَهُمَا، فَاجْتَمَعَا عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَقَالَ لِهَذَا الْمُجْتَهِدِ: أَكُنْتَ بِي عَالِمًا؟ أَوْ كُنْتَ عَلَيَّ مَا فِي يَدِي قَادِرًا؟ وَقَالَ لِلْمُذْنِبِ: اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِي. وَقَالَ لِلْآخَرَ: اذْهَبُوا بِهِ إِلَى النَّارِ﴾.

په معنی: دو زه لام د ناه سرائیلیان دا هم بوون، هه قالین نیک بوون، نیکی گونهدکر و یی دی گلهک عبادت دکر، و نه وی عبادت دکر یی دی ل سمر گونهنی ددیت، دگوتی: بهس بکه، جاره کی وی نهو دیت گونهدکر، نینا گوتی: بهس بکه، وی گوت: من و خودایی من بهتله پیکقه، ما تو زیره قانی ل سمر من! نینا وی گوتی: نه زب خودی کهمه خودی گونها ته ناغه فرینت، یان خودی ته نابه ته بهه شتی، رحین همدویان هاتنه ستانندن، و نهو ل نک خودی کومبوون، نینا خودی گوته نهقی عبادت تکر: نه ری تو ب من یی زانابوی، یان تو ل سمر تشتی د دهست من دا یی خودان شیان بووی؟ و گوته یی گونه هکار: هره بهه شتی ب رهحما من، و گوته یی دی: فی ببه نه ناگری.

د قی سهره تیبی دا پیغه مبر -سلاف لی بن- بو مه بهه شتی زه لامه کی دکهت ب گوته کی کاری خو یی باش همی پویج کر، و نیکا هند کر ناخردت ژ دهست بچت، دهمی ژ نک خو وبی زانین د دهر حهقا خودی دا ناخفتی، و سویند خواری کو خودی گونها هه قالی وی ژنی نابهت، و وی نابه ته بهه شتی،

قِيَجَا وَي ب قِي گوتنی خودایی خَو ژ خَو عیجز کر. د قِي سهرهاتییی دا چهند
مفا ههنه، ژ وان:

* مهزترین گوننههوه مروث بی زانین و ژ نک خَو ب ناقی خودی باخت،
د نایهتکی دا خودایی مهزن بهحسی پیغهمبهری -سلاخ لی بن- دکهت، ودیترت:
﴿ وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿۱۵﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿۱۶﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿۱۷﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَلِيزِينَ ﴿۱۸﴾ ﴾ (الحاقة: ۴۴-۴۷) یهعنی: نهگمر
موحهمهدهی تشتهکی مه نهگوتی ژ کیسی مه گوتبا، ثم دا وی ب هیز کرین و
تولی ژئی فهکین، پاشی ثم دا رهها دلی وی قهتینین، قیجا کس ژ ههوه نهوشیا
عزبا مه ژ وی بدهته پاش. لهو تشتهکی گلهکی مهزنه مروث ب ناقی خودی
باخت، دقیت یی ل خَو هشیار بت، و تشتهکی ژ نک خَو نهبیترت.

* همر وهسا نهف سهرهاتییه دووماهییا خرابا کهرب فهبونئی ژئی بو مه
ناشکهره دکهت، ههمی دهمان دقیت مروث بشیته (ئهعصابین) خَو، نهگمر نه
کهریفهبوون هندهک کار و گوتنن خراب دئ ب وی دهته کرن کو تیچوونا وی
د دویف دا ههبت، وهکی قی زهلامی نهوی ژ کهریان دا سویند بو ههقالی خَو
خواری کو خودی وی نابهته بهحشتی و گونهها وی بو ژئی نابهت.

* نهف همدیسه ناشکهره دکهت کو دبت خودی گونهها مروثهکی بو وی ژئی
بیهت بیی نهو ژئی تویه بکهت ژئی، شرک تی نهبت چونکی خودی ب خَو گوتیییه
کو نهو شرکی ژئی نابهت، ژ بلی شرکی همر گونههکا ههبت، نهگمر خَو یا مهزن
ژئی بت، نَحتمالا ههی خودی بو مروثی ژئی بیهت، نهگمر نهو حهز بکهت، خَو
نهگمر نهو ژئی تویه نهکته ژئی، و نهفهیه عهقیدا (أهل السنة) د قِي مسهلی دا،
لهو چئی نابت بو کهسی سویند بخوت، یان خَو پشتراست کهت کو خودی فلان
گونههی بو فلان کهسی ژئی نابهت چونکی نهو یی مری و ژئی توه نهگرییه.. هندی
وی مروثی باوهری ب خودی ههبت و نهو گونهه بو خَو حهلال نهکرت، یهعنی:
نعتراف کر بت کو نهو کارئی وی کری گونههه.

* و دبت ژ څی سهرهاتییی و بهرسقا مروڅی گونیهکار بیته زانین کو نهوی مروڅی عیبادهتکهر ب پهنگهکي زفر و کریت نهو یی ژ کرنا گونیهی دایه پاش، لهو وی گونیهکاری گوهداریا وی نهکرییه، و ئیصرارا ل سمر گونیهی کری، څیجا دڅیت نه م ب ئسلووبهکي نهرم و جوان بهری خه لکی بدهینه باشییی، و وان ژ خرابییی بدهینه پاش، دا نهو ئاخفتنا مه قهوبیل بکن، و پتر مجد نه بن ل سمر کرنا گونیهی.

* نهف سهرهاتییه مهزنییا رهحما خودی بۆ مه ئاشکهر دکت، و کو چو گونیه ل بهر وی ئاسی نابن.. هر وهسا هو هندی دگههنت کو چی نابت بۆ مه نه م خو بکهینه د ناڅهرا خودی و عهبدین وی دا، و خو بکهینه (وهکیلین) خودی ل عردی بهحشتی و جهنهمی ل دویف دلی خو ل سمر خه لکی لیکنه بکهین.

* هر وهسا نهف حه دیسه مه ژ هندی دترسینت کو نه م نه زمانی خو بهردهین، و ههچیا بیته بهر دهڅی مه بیژین، چونکی هندهک ئاخفتن هه نه دینه نه گهرا تیچوونا خودانی، ژ بهر هندی نه بوو هورهیره ی پستی نهف سهرهاتییه بۆ مه څه گپرای گوت: (نهز ب وی که مه یی نه فسا من د دهستی دا، څی زه لاسی ئاخفتنهک گوت، دنیا و ئاخره تا خو بره هیلاکي).

* ژ څی سهرهاتییی ئاشکهر دبت کو کار ب دووماهییییه، څی مروڅی عیبادهتکهر د ژيانا خو گه لکه عیبادهت دکر، بهلئ چونکی ل دووماهییی وی عه قیدهیه کا خو د دهر حه قا خودی دا خراب کر، ده می هزره کا وهسا ژ خودی کری یا نه نه ژ هڅی، خودی نهو بره جهنهمی. و ژ لایه کي دی څه حه دیس هندی دگههنت کو (کاری خراب و گونه د گه ل عه قیدهیه کا درست) چیتره ژ (کاری باش و عیبادهتی د گه ل عه قیدهیه کا خراب و فاسد) چونکی عه قیدهیه خراب -د څی سهرهاتییی دا- بۆ نه گهرا چوونا زه لاسه کی بۆ جهنهمی هر چنده کاری وی یی باش ژی بوو، وعه قیدا درست زه لاسی دی بره بهحشتی هر چنده گونیهتی وی گه لکه ژی بوون.

دووماهیا وان یین رۆژیسی نه گرن

حاکم ژ نه بوو ئومامه ی شه دگوهتیزت، دبیترت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوت: ﴿بينا أنا نائم إذ أتاني رجلان فأخذا بضبعي، فأتيا بي جبلاً وعراً فقالا لي: اصعد. فقلت: إني لا أطيعه، فقالا: إنا سنسهله لك. فصعدت حتى إذا كنت في سواء الجبل إذا أنا بأصوات شديدة فقلت: ما هذه الأصوات؟ قالوا: هذا عواء أهل النار. ثم انطلق بي فإذا أنا بقوم معلقين بعراقيهم، مشققة أشداقهم تسيل أشداقهم دماً، قال: قلت: من هؤلاء؟ قال: هؤلاء الذين يفطرون قبل تحلة صومهم ﴿دهمه کی نه زئی نهستی بووم، دو زهلام هاتن همدو زه ندکین من گرتن، و نهز ئینامه چیا به کتی ناسی، و گوتنه من: سه ریکه فه، من گوت: نهز نه شتیم، وان گوت: نه م دئی ل بهر ته ب ساناهی ئیخین، ئنا نهز ب سه رکه فتم، ههتا ده می نهز گه هشتیمه نیقا چیا بی، من گوهد ل هندهک ده نگین دژوار بوو، من گوت: نه فه چ ده نگن؟ وان گوت: نهو ره وینا جههنه میانه، پاشی نهز هاتمه برن من هندهک مروقتین هلاویستی دیتن، دهف و لیقیتین وان د شه قشهق بوون، خوین ژئی دباری، من گوت: نه فه کینه؟ گوت: نهو نهون یین رۆژیین خو دخۆن بهری خوارن بو وان دورست بت.

نهف هه دیسه بو مه بهحسی سه رهاتیه کی دکهت د ژیا نا برزه ختی دا چی دبت، و ژیا نا بهرزه ختی نهوه یا پشتی مرنی دهست پی دکهت ههتا قیامهت رادبت، و دبت نهو ل قیامهتی د جههنه می دا چی بیت، نهف سه رهاتیه یا گرتدایه ب مه صیری وان کهسان فه یین رۆژیین فهز -بی عوزر- نه گرن، کانج چاوا خودی وان عهزاب ددهت، و رهنگه کی عهزابا وان نهوه نهو سه رنشیف دئینه هلاویستن و خوین ژ دهقین وان دئیته خوارن، و کس نابت د ههورا وان بیت، و قی هه دیسی ژئی چه ند ده رس و مفا تیدا هه نه:

* حەدیس ناسکەرا دکەت کو خوارنا رۆژیا رەمەزانێ یا فەرز بێ عوزر ئێک ژ گونەهێن مەزنە، یێن عقوبەیهکا دژوار د دویف دا دئیت، و ئەو کەسێ ژ قەستا رۆژییهکا فەرز بخۆت، گونەها وی هەند یا مەزنە ئەگەر ئەو سالی هەمییی یێ ب رۆژی بت، پێش وی رۆژی ئە، گونەها وی رانابت، بوخاری ژ پێغەمبەری -سلاف لی بن- ئەدگوهیزت، دبێژت: ﴿مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ عُدْرٍ وَلَا مَرَضٍ، لَمْ يَقْضِهِ صَوْمُ الدَّهْرِ، وَإِنْ صَامَهُ﴾ هەچییی رۆژییهکا رەمەزانێ بی عوزر و نساخی بخۆت، ئەگەر سالی هەمییی ئەو یێ ب رۆژی بت ژێ، ئەو ژ سەر رانابت.

* ئەف چەندا هە پێغەمبەری -سلاف لی بن- د خەونی دا دیتیه، بەلی خەونین پێغەمبەران وەحینه، و هەر تشتەکی ئەو بیینن حەقییه، نە وەکی خەونین مە کو دبت ددورست بن، و دبت دخەلەت بن.

* دبت ئەف عەزابە یا کو ب سەر نەرۆژیگران دئیت، هیشتا د ژینا بەرزەخی بت، یەعنی: د قەبری دا و بەری ئەو بیئەبرن بۆ جەهنەمی، و دبت ئەو د جەهنەمی دا بت، و د هەر دو حالەتان دا ژێ دئیتە زانین کو هیلانا قتی فەرزێ کو رۆژییه، ئەگەر خودی رەحم ب خودانی نەبەت، دبتە ئەگەر عەزابدانا وی.

نه و زهلامن هو کوشتی

بوخاری و موسلم ژ جونده بی کورې عبداللاهی شه دگوهیتن، دبیترت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوت: ﴿كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ رَجُلٌ بِهِ جُرْحٌ، فَجَزَعٌ، فَأَخَذَ سَكِّينًا، فَحَزَّ بِهَا يَدَهُ، فَمَا رَقَا الدَّمُ حَتَّى مَاتَ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: بَادَرَنِي عَبْدِي بِنَفْسِهِ، حَرَمْتُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ﴾ د ناڅ وان دا بیتن بهری هموه هاتین زهلامهک هه بوو برینهک لی بوو، وی تهحه ممول نهکر، قیجا وی دهست دا کیره کتی و په ها دهستی خو پی بری، و خوینا وی هسک نه بوو هتا نهو مری، ئینا خودایی پاک و بلند گوت: عه بدی من بهری من را کر د مراندنا نه فسا خو دا، من به حهشت ل سهر وی حهرامکر.

وهکی ناشکرا نهف حه دیسه سهرهاتییا زهلامهکی ژ نوممه تا بوری بو مه شه دگوهیتن، ب کرنا گونه هه کتی ژ گونه هیتن مه زن رابووبو کو خو کوشتنه، و کرتییا کاری وی، و وی عقوبه یا نهو ژ هه ژی بو مه ناشکرا دکهت.. و قی سهرهاتیین چهند دهرس و مفا تیدا هه نه، ژ وان:

* حهرامییا کاری خو کوشتنی (ننتحاری)، و کو نهو ئیک ژ گونه هیتن مه زنه، بیتن خودانی هیتایی رویره شییا دنیا یی و عه زابا ناخه تی دکهت، خودایی مه زن د نایه ته کا قورنانی دا دبیترت: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ﴾ (النساء: ۲۹) یه عنی: هوبن خو نه کوژن، و پیغه مبهر -سلاف لی بن- د گوتنه کا خو دا یا موسلم ژئ شه دگوهیتن، دبیترت: ﴿مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ عُدَّ بِهٖ فِي النَّارِ﴾ یه عنی: هه چیی خو ب تشته کی بکوژت، نهو دی د جهنه می دا پی ئیته عه زابدان. و ژ بهر مه زنییا

گونه‌ها فی کاری یا هاتییه فه‌گواستن ب رتکتین دورست ژ پیغه‌مبه‌ری -سلاٹ لی بن- کو وی نقیژ ل زه‌لامه‌کی نه‌کر، چونکی وی خو کوشت بوو.

* تشتی به‌ری فی زه‌لامی دایه فی گونه‌ها مه‌زن بی صه‌بریا وی بوو، برینه‌ک که‌فته له‌شی وی، و هندی نیشا وی یا گران بوو، وی ته‌حه‌ممول نه‌کر، و خو کوشت، چونکی وی هزر دکر نه‌گهر شو مر، شو دئی ژ نه‌خوشیییی خلاص بت، و وی نه‌دزانی کو شو بو نه‌خوشییه‌کا مه‌زنتر نیته فه‌گواستن، کو عه‌زابا ناخه‌تی یا به‌رده‌وامه.

* دقیت نه‌نیته هزرکرن ده‌می شم دبیرین: شوئی خو دکورژ دئی چته جه‌نه‌می، مه‌عنا وی شووه شو دئی هه‌رو هه‌ر مینته د جه‌نه‌می دا، نه‌خیر! خو کوشتن نیک ژ گونه‌هین مه‌زنه، و مرۆقی خودان باهر ب کرنا گونه‌ه‌کی -نه‌گهر خو شو ژ گونه‌هین مه‌زن ژ بی -کافر نابت، و بی کافر نه‌بت د جه‌نه‌می دا شه‌دی نابت.

* ده‌می خودی دبیرت: عه‌بدی من له‌ز د کوشتنا نه‌فسا خو دا کر، یان وی به‌ری من راکر د نه‌هیلانا نه‌فسا خو دا، مه‌عنا وی شو نینه: نه‌گهر وی خو نه‌کوشتا، شو هیشتا دا مینته ساخ، نه‌خیر! هه‌ر نیک ب نه‌جلا خو دچت یا خودی بو دانای، نه ده‌قیقه‌یه‌کی پیشقه دئیت، نه پاشقه دچت، و له‌زکرنا وی شووه وی ریکه‌کا هه‌رام بو ب دووماهی نینانا عه‌مری خو ب کار نینا کو کوشتنه، له‌و شو هیژای جزادانی دبت کو چونا جه‌نه‌مییه.

* نه‌فسا مرۆقی نیمانه‌ته‌که خودی دایه مرۆقی، ودقیت شو وی وه‌کی هه‌ر نیمانه‌ته‌کی دی بیارتزت، و ته‌خسیرییی د پاراستنا وی دا نه‌که‌ت، و شوئی خو دکورژ شو فی نیمانه‌تی ناپارتزت، له‌و هیژایی عقووبه‌یه‌کا دژوار دبت.

ژ سهرهاتیپین فیرعهونی و مالا وی

سهرهاتیپا یتکی:

نهبوو یهعلا ژ نهبوو هورهیره ی شه دگوهیزت، دبیزرت: ﴿إِنْ فِرْعَوْنَ أَوْتَدَ لَامْرَأَتَهُ أَرْبَعَةَ أَوْتَادٍ فِي يَدَيْهَا وَرَجُلَيْهَا، فَكَانَ إِذَا تَفَرَّقُوا عَنْهَا ظَلَمَتْهَا الْمَلَائِكَةُ، فَقَالَتْ: أَبْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ، فَكَشَفَ لَهَا عَنْ بَيْتِهَا فِي الْجَنَّةِ﴾ فیرعهونی چار ستون بۆ ژنکا خو د عهردی قوتان، دهست و پیین وی پیغه گریدان، و دهمی نهل ل نک وی نه دمان، ملیاکه تان سیبه ر ل وی دکر، قتیجا وی دوعایه ک ژ خودی کر و گوت: یا ره بی، تو بۆ من ل نک خو خانیه کی د بهحشتی دا ناقاکه، و من ژ فیرعهونی و کاری وی رزگار بکه، و تو من ژ ملله تی زوردار رزگار بکه.

نهغه لایه که ژ سهرهاتیپا ژنه کا خودان باوهر، کو ناسیا بوو ژنا فیرعهنی مصری، ناسیا ژنه کا زهنگین و دهوله مهند و خودان جوانی بوو، و هزر بکه من نهل ژنکا فیرعهونی مصری پی رازی بت دقتیت یا چاوا بت؟ د مهزنتین قهسری دا ل مصری مهزن بووبوو، و همر تشته کی وی دقتیا بۆ دهاته ناماده کرن، و مروقه کی ب قی رهنگی بت، ب تایبه تی نهگه ر ژن بت، دئی وهسا نیته هزر کرن کو نهل دئی یا سست و خاف بت، و نهشیت خو ل بهر چو نه خوشییان بگرت، بهلی قی سهرهاتیپی بهرچاف کر کو نهف هزر یا د جهی خو دا نینه، گاغا موسا بۆ فیرعهونی هاتیبه هنارتن، و وی ژنی خواستی نهل باوهری بی ب دینی خودی بینت، فیرعهونی خو دفنبلند کر و باوهری پی نهئینا، و ب دژواری دژی وی و گازییا وی و دویکه فیتیپین وی راههستییا، و دهمی وی زانی کو ژنکا وی ب خو یتیک ژ وان کسانه بین باوهری ب دینی موسایی ئینای، بریار دا نهلوی ژی وهکی همر خودان

باوهره کئی دی، بهلکی پتر ژ هر ئیکئی دی بیته عهزابدان، ورهنگئی عهزابدانا وئ
 ئهو بوو وان ئهو ل سهر عمرده کئی شاریای رازاند، ل بهر هه تاقا شاریای، و چار
 ستوین د عمردی قوتان دهست وپیین وئ پیقه گرتدان، و ئهو عهزابدانا هه تا ب قئ
 رهنگئی مری.. خودئ ئهو بۆ خودان باوهران کره مه تهل ل سهر صهربرکیشانا ل سهر
 نهخوشییا عهزابا د ریکا خودئ دا، وهکی گوئی: ﴿ وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا
 أَمْرَاتٍ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَخَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ
 وَخَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿۱۱﴾ (التحریم: ۱۱).

ئهف سه رهاتییه چهند دهرس و عیبهرتان بۆ مه بهرچاڤ دکهت، ژ وان:

* نیمانی کارتیکرنهکا مهزن ل سهر خودانی ههیه، و ئهو هیزهکا زیده ژئ
 ددهته وی، و ئیکا هند ژئ چئ دکهت کو ئهو خو ل بهر هه می نهخوشییا بگرت،
 و تهحه ممولا هه می تهنگاڤییا بکهت، ئهگهر خو کوشتن ژئ بت، و نمونه بیین
 وهکی ئاسیایی ژ ژن و میران د دیرۆکی دا گهلهکن.

* ههر وهسا ئهف سه رهاتییه وئ کهرب و کینا مهزن بهرچاڤ دکهت یا
 د دلئی کافر و طوغاتان دا هه ی بهرانبهر خودان باوهران، ئهگهر خو ئهو خودان باوهر
 هندهک مرۆقتین لاواز ژئ بن، بیین کو چو زیانی نهگههیننه عهرش و کورسیکین
 وان، چونکی ئهو تهحه ممولئی ناکهت رهئییهکا جودا ژ یا خو گوه لی ببن، ئهگهر
 چهند ژ دهره ب ناڤئ نازادی و دیموقراتییهتی باخشن ژئ.

* خودئ چاڤدیرییی ل خودان باوهران دکهت، و وئ بۆ وان هل دبژرت یا
 فایدئ وان تیدا، و سیبهرکرنا ملیاکهتان ل قئ ژئئ بهایی وئ یئ مهزن ل نک
 خودئ بهرچاڤ دکهت، و وئ کهرامهتی دیار دکهت یا خودئ دایی.

* ئهف سه رهاتییه هندئ دگههینت کو د ناڤ مرۆقان هندهک هه نه خودئ و
 باوهریسی هل دبژرتن، ئهگهر خو ئهف هلبژارتنه ل سهر حسیییا هیلانا دنیایی
 ب هه می خوشییین وئ قه بت.

* سهرهاتی هندی دگههینت کو خودی گهلهکی چهلیم و ب صهبره و نهو گهلهک بیهنا خول سهر طوغیانا کافران فرهه دکهت، هتا وان دگرت، و گاڤا وی نهو گرتن، نهو ژ وی خلاس نابن.

سهرهاتییا دویین:

نهبوو یهعلا ژ نهبوو هورهیره ی فهدگوهیتزت، دبیرت: ﴿لَمَّا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الَّتِي أُسْرِيَ فِيهَا، أَتَتْ عَلِيَّ رَائِحَةً طَيِّبَةً، فَقُلْتُ: يَا جَبْرِيلُ، مَا هَذِهِ الرَّائِحَةُ الطَّيِّبَةُ؟ فَقَالَ: هَذِهِ رَائِحَةُ مَا شِطَّ ابْنَةُ فِرْعَوْنَ وَأَوْلَادِهَا، قَالَ: قُلْتُ: وَمَا سَأَلْتُهَا؟ قَالَ: بَيْنَا هِيَ تَمْسُطُ ابْنَةَ فِرْعَوْنَ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ سَقَطَتِ الْمَدْرِي مِنْ يَدَيْهَا، فَقَالَتْ: بِسْمِ اللَّهِ، فَقَالَتْ: لَهَا ابْنَةُ فِرْعَوْنَ: أَبِي؟ قَالَتْ: لَا، وَلَكِنْ رَبِّي وَرَبُّ أَبِيكَ اللَّهُ، قَالَتْ: أَخْبِرْنِي بِذَلِكَ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، فَأَخْبَرْتُهُ، فَدَعَاَهَا، فَقَالَ: يَا فُلَانَةُ، وَإِنْ لَكَ رَبًّا غَيْرِي؟! قَالَتْ: نَعَمْ، رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ! فَأَمَرَ بِقَرَّةٍ مِنْ نَحَاسٍ، فَأُحْمِيَتْ، ثُمَّ أَمَرَ بِهَا أَنْ تُلْقَى هِيَ وَأَوْلَادُهَا فِيهَا، قَالَتْ لَهُ: إِنْ لِي إِلَيْكَ حَاجَةٌ، قَالَ: وَمَا حَاجَتُكَ؟ قَالَتْ: أَحِبُّ أَنْ تَجْمَعَ عِظَامِي، وَعِظَامَ وَلَدِي فِي تَوْبٍ وَاحِدٍ، وَتَدْفِنْتَنَا، قَالَ: ذَلِكَ لَكَ عَلَيْنَا مِنَ الْحَقِّ، قَالَ: فَأَمَرَ بِأَوْلَادِهَا، فَأَلْقَوْا بَيْنَ يَدَيْهَا وَاحِدًا وَاحِدًا، إِلَى أَنْ انْتَهَى ذَلِكَ إِلَى صَبِي لَهَا مُرْضِعٍ، وَكَأَنَّهَا تَقَاعَسَتْ مِنْ أَجْلِهِ، قَالَ: يَا أُمَّهُ، اقْتَحِمِي، فَإِنَّ عَذَابَ الدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ، فَأَقْتَحَمَتْ﴾.

یهعنی: ل وی شهقا نهز تیدا هاتیمهبرن بو عهسمانان، بیهنهکا خوش هاته من، من گوته جبریلی: نهقه چ بیهنا خوشه؟ وی گوت: نهقه بیهنا وی ژنکییه یا سهری کچا فیرعهونی شه دکر و یا عه یالی وی، من گوتی: مهسه لا وی چیه؟ گوت: روزه کی وی سهری کچا فیرعهونی شه دکر شه ژ دهستان کهت، وی گوت: ب ناخی خودی، کچا فیرعهونی گوتی: بابی منه خودی؟ وی گوت: نه، نه للاه خودایی من و خودایی بابی تهیه، کچکی گوتی: بیژمه بابی خو؟ وی گوت: بیژی، ئینا وی گوته بابی خو، فیرعهونی هنارته ب دویف وی را و گوتی: فلان کهس،

ما ته ژ بلی من خودایه کئی دی ههیه؟ وی گۆت: بهلی.. ئەللاھ خودایی من و خودایی تهیه، ئینا فیرعهونی بریار دا چیتلهکا ژ سفری هاتییه چیکرن بینن و بشارینن (ئاگری ل بن هلکهنی) پاشی ئەو ژنک و عهیالی وی بیته هاقیتن تیدا، ژنکئی گۆته فیرعهونی: من داخوازهک ژ ته ههیه، وی گۆت: داخوaza ته چیه؟ ژنکئی گۆتی: ئەز حمز دکهم تو همستیکین من و یین عهیالی من بکهیه د ناڤ پاتهیهکی دا، و ل جههکی قمشتری، فیرعهونی گۆتی: باشه، ئەم دئ وی بۆ ته کهین! گۆت: فیرعهونی بریار دا عهیالی وی ئیک ئیکه ل بهر چاقان بکهنه تیدا، و گاڤا بوویه دۆرا زارۆکهکی وی یی ساڤا، همر وهکی ئەو پیچهکئی سست بوو، ئینا وی گۆتی: دادئ، پیتشفه ههپه، عهزابا دنیایی سڤکتره ژ عهزابا ئاخرهتی.. ئینا وی خو هاقیتته تیدا.

ئەڤ سهرهاتییه ژێ وهکی یا بۆری طوغيان و سهرداچونا فیرعهونی بۆ مه ئاشکهرا دکهت، و کانس وی چهند ریککین دورنده د عهزابانا ههڤرککین خو دا ب کاردئینا، ئەگەر خو ئەو ههڤرک ژنهکا لاواز و بی زهره ژێ بت، و ئەڤ ههڤرک کان دهرس و عیبرهتان بۆ مه بهرچاڤ دکهت:

* ئەڤ سهرهاتییه هندئ دگههنت کو ئیمان مروڤی دگوهۆرت، و وی ب هیز دئخت کو خو ل بهر ههمی رهنگین نهخۆشیان بگرت.

* و ئەڤ سهرهاتییه هندهکئی ژ وان تشتهکئی عهجیب بۆ مه دیار دکهت یین پیغهمبهری -سلاڤ لی بن- ل شهڤا معراجی ل عهسمانان دیتین، و ژ قئی سهرهاتییهی دئته زانین کو خودی قهدر و بهایهکئی مهزن ددهته وهلیین خو، و ناڤ و دهنگین وان د ناڤ خهلیکئی عهردی و عهسمانان ژێ دا بهلاڤ دکهت.

* و ئەڤ سهرهاتییه وهکی یا بۆری دهرهجا وی کهرب و کینئ بۆ دیار دکهت یا کافر و طاغییان د دهر حهقا خودان باوهران دا، و کو وان چو رهحم د دلی دا نینه دهمی دبهت مسهلا بهرسنگرنا خودان باوهران یین باوهرییی ب کوفر و طوغيانا وان نائینن.

* قى ژنى عهزيمه ب كارئينا، و كوشتن و سۆتن هلبژارت، ههر چهنده ئهو دشيا روخصهتي ب كار بينت، و ب سهرقه وهكي فيرعهوني بيژت، دا خو و عهيايلى خو ژ مرنى رزگار بكهت، و ب قى چهندي كارى وي نابته خو كوشتن (نتتچار)، بهلكى ئهو خوگۆريكرنه، لهو ئهف ژنه و عهيايلى وي هاتنه هستيكرن شههيد.

* و ئهف سهرهاتيه كهرامهتتين وهلييان بنهجه دكهت، ده مى خودى بچويكى ساڤا بو قى ژنى ب ئەزمان ئيخستى، دا فهرماني ب خوڤاگرتنى ل وي بكهت، ل وي ده مى تنگافى لى دژواربووى.

* دورسته بو مروقى موسلمان تشتهكى ژ كافرهنى ژوردار بخوازت، نهگهر ديت باشى يا تيدا، وهكى قى ژنى ده مى ژ فيرعهوني خواستى هستيكيين وي و عهيايلى وي پيڤكه فهشيرت.

سهرهاتيا ستيين:

ترمذى ژ عبداللهه كورئ عهباسى فه دگوهيزت، دبيژت: پيغه مبهري -سلاف لى بن- گوت: ﴿لَمَّا أَعْرَقَ اللَّهُ فِرْعَوْنَ قَالَ: آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ، فَقَالَ جِبْرِيلُ: يَا مُحَمَّد، فَلَو رَأَيْتَنِي وَأَنَا آخِذٌ مِنْ حَالِ الْبَحْرِ فَأَدُسُّهُ فِيهِ مَخَافَةَ أَنْ تُدْرِكَهُ الرَّحْمَةُ﴾ يه عنى: ده مى خودى فيرعهون خنداڤدى وي گوت: من باوهري ئينا كو ژ وي خودايى پيغه تريئ ئسرائيلىيان باوهري پتى ئيناي چو خودايين دى يئ ب حهق نينن، جبريلى گوت: ئهئ موحه ممه د، قيجا نهگهر ته نهز ديتبام ده مى من ژ تهقنا رهشا بنئ بهحرئ رادكر و دكره د ده قى وي را، ژ ترستين هندی دا كو رهحم ژنى بگرت.

ئهف سهرهاتيه ئيك ژ وان سهرهاتيانه يئ هيقيا مروقى ب رهحم و دلوقانيبا خودى مهزن دكهت، فيرعهون ئهو زالمى عهد ژ بهر زولم و ژورداريبا وي دنالى، ده مى كهفتيه بهر مرنى، و زانى كو هنده ئيدى مرنا وي مسوگهر

بوو، ژ نوی شاهده دا، ئهو شاهده دانا بهری هنگی ل نک وی مهزترین تاوانا خودانی خو هیتزای کوشتنی و سوتنی دکهت، نوکه ئهو ب خو یی شاهده ددهت، و نهگه هات و ئهو وی جاری ژ مرنی خلاص بیا دا زقرته سهر ئیک و دويا خو یا بهری، وهکی د نایه تهکا پیروز دا هاتی: ﴿وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿۲۸﴾﴾ (الأنعام: ۲۸). چونکی بهری هنگی گهلهک جاران وی ویتن وهکی وی دگوت: بهس قی جاری ئه م خلاص ببین، دئ باش بین و خو گوهورین، و گاڤا ئهو خلاسبوین، ئهو ژ بهری خرابتر لی هاتن.

ژ قی سهرهاتییی بو مه ئاشکهرا دبت:

* کو دویر نینه کافرهکی طاغیه ل بهر مرنی، و دهمی ئهو دزانت کو مسوگه دئ مرت، شاهده بدهت، و ژ دره و بیژت: من باوهری ب خودی ئینا ئینا.. یا ژ وی قه ئهو ب قی چهندي بهره و امییی دئ دهته زنجیرا خاپاندنا خو بو مروقتین ساده و عدقل سڤک، و ئهو ب خو خودی تویی ژ ههمی کسان قه بویل دکهت هندی رجا وی نهگه هشتبته هفکی.

* جبریل ملیاکهتی ژ ههمییان نیزیکتر بو خودی و زانتر ب رحم و دلوقانی و سالوخهتین وی، دهمی گوهد ل فیرعهونی بووی ل بهر مرنی شاهده ددهت، زوی دهست دا هندهک تهقنا رهشا بنی بهحری و راحشانده د دهقی وی دا، دا زوی ئهو ل سهر کوفرئ بمرت، و بهری رهحما خودی ژئ بگرت، چونکی ئیکتی وهکی فیرعهونی ب هزاران تاوان کرین، و خوینا گهلهک همژار و بی گونههین خودان باوهر د ستوی دا دقتیت ل سهر کوفرئ بچت، دا رهحما خودی ژئ نهگرت.. بهلی نهف کاری جبریلی هندی دگههینت کو رهحما خودی هند یا بهرفرهه جبریل دترسیا ئهو خو ژ فیرعهونی ژئ بگرت، قیجا گونههکار دقتیت چو جاران خو ژ رهحما خودی بی هیقی نهکته.

نهوئی ژ بهر خوشرنا ریکا خه لکی

چوویه بههشتی

بوخاری وموسلم ژ نهو بو هورهیره ی شه دگوهیزن، دبیترت: پیغه مبهری -سلاف لئی بن- گوټ: ﴿بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ وَجَدَ عُصْنَ شَوْكٍ عَلَى الطَّرِيقِ فَأَخْرَهُ فَشَكَرَ اللَّهَ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ﴾ و د ربوایه ته کا دی دا هاتییه: ﴿لَقَدْ رَأَيْتَ رَجُلًا يَتَقَلَّبُ فِي الْجَنَّةِ فِي شَجَرَةٍ قَطَعَهَا مِنْ ظَهْرِ الطَّرِيقِ كَأَنَّهُ تَوَذِي النَّاسِ﴾ و د ربوایه ته کا دی دا زیده هییه کا دی ژئی هیه، نهو ژئی نهغه یه: ﴿مَرَّ رَجُلٌ بِعُصْنِ شَجَرَةٍ عَلَى ظَهْرِ طَرِيقٍ، فَقَالَ: وَاللَّهِ لَأُنَجِّيَنَّ هَذَا عَنِ الْمُسْلِمِينَ لَا يُؤْذِيهِمْ، فَأَدْخَلَ الْجَنَّةَ﴾ یه عنسی: جاره کی زه لامهک د ریکه کی را دچوو، چه قئی ستریه کی ل سهر ریکتی دبت، نهو ژ سهر ریکتی لادا، ئینا خودی کاری وی ژئی قه بویل کر، و گونه هین وی بو ژبیرن، د ربوایه تا دی دا، دبیترت: من زه لامهک د بههشتی دا دیت، که یف دکر، ژ بهر کو وی دارهک ژ سهر ریکه کی بری بوو نه خوشی دگهانده خه لکی.

نهغه سهرهاتییا زه لامه کی خودان باوهره ژ دلپیغه بوون ههردهم بهری وی لئی بوو وان کاران بکهت یین نه خوشییی ژ ریکا خودان باوهران لادته، هتا ده منی جاره کی وی چه قه کی داری دیتی شور بوو بوو سهر ریکتی وی نهو چهق لادا ب وی ئیه تی دا نهو نه خوشییی نه گه هینته چو موسلمانان، ئینا خودی کاری وی ژئی قه بویل کر، و جزایه کی مهزن پیشفه دایئ.

ژ وان دهرستین کو ژ قئی سهرهاتییی دئینه وهرگرتن:

* ئەف هدیسه هندئ دگه هینت کو لادانا ههر تشته کی نه خوشییی بگه هینته خه لکی ژ سهر ریکتی خیر و بهایه کی مهزن تیدا هیه، نه گهر مرؤف ب ئیه تا خیری وی چهندی بکهت، چونکی نهو کهمسی -بو خودی- د دنیا یی دا ل سهر

خه لکی بکه ته بمر فره هی، و وان ژ تنگ اقیین ریکسی خلاص بکه ت، خودی ژی ل ناخره تی دی ل سهر وی که ته بمر فره هی، وی ژ تنگ اقییی خلاص که ت.

* ژ فئی هدیسی بها و گرنگییا کاری وان کسان بو مه دیار دبت نهوین ب کاری پاقر کرنا ریکان رادبن، نه گهر هات و نیه تا وان یا خیری بت و ژ لایه کن دی فه گرنگی و بهایی پاراستنا پاقرییا ژینگه هی ژی بو مه ناشکه را دبت، و کو نهو کاره کی فره و یی شهرعییه.

* د چند هدیسه کین دی دا به حس ژ کر تییا کاری وی کسسی هاتییه کرن یی ریکین خه لکی پیس بکه ت، و نه خوشیی بیختی، طه به رانی ژ پیغه مبه ری -سلاف لی بن- فه دگوهیزت، دبیرت: ﴿من آذى المسلمین فی طرفهم، وجبت علیه لعنتهم﴾ هه چیی نه خوشیی بگه هینته موسلمانان د ریکین وان دا، له عنه تین وان ل وی واجب دبن، و نه فه هندئ دگه هینت کو پاقر کرنا ریکان و پاراستنا وان ژ همر تشته کن وان پیس بکه ت، وه کی هاقیتنا گلشی، نیک ژ وان نه خلاقین باشه یین نیسلامی به ری مه دایی.

* برینا دار وباری بی نه گهر نیک ژ وان کارانه یین نیسلامی نه م ژئ داینه پاش، د هدیسه کا خو دا پیغه مبه ر -سلاف لی بن- گه فان ب چونا ناگری ل وی کسسی دکه ت یی دره کی ببرت، ودبیرت: ﴿قاطع السدر یصوب الله رأسه فی النار﴾ به لی نه گهر هات و داره ک بوو نه گه را گه اندنا نه خوشیی بو ریباران دورسته نهو دار بیته برین، به لکی مروث ب برینا وی هنگی دی خودان خیر بت.

ناھەرۆك

باھت	پەر
پیشگوتن	۵
بۆچی قەگتیرنا سەرھاتیان	۷
گرنگییا سەرھاتیین قورئانی وحەدیسى	۱۱
چیرۆکا دەستپىتكى وسەرھاتییا ئادەمى	۱۵
سەرھاتییا ئدرىسى	۵۶
سەرھاتییا نووحى	۵۸
سەرھاتییا ھوودى	۸۳
سەرھاتییا صالحى	۹۹
سەرھاتییا ئىبراھىمى	۱۱۹
سەرھاتییا لووطى	۱۵۶
سەرھاتییا شوعەبى	۱۷۳
سەرھاتییا ئىسماعىلى	۱۸۶
سەرھاتییا ئىسھاقى	۲۰۳
سەرھاتییا يەعقوبى	۲۰۹
سەرھاتییا يووسفى كورى يەعقوبى	۲۱۷
سەرھاتییا ئەيىوبى	۲۷۳
سەرھاتییا ذولكفلى	۲۹۸

سەرھاتیبیا یوونسی	۳۰۰
سەرھاتیبیا موسا وھاروونی	۳۱۹
سەرھاتیبیا یووشەعی کورئ نوونی	۴۰۰
سەرھاتیبیا ئلیاس و ئەلیەسەعی	۴۰۹
سەرھاتیبیا طالووت و جالووتی	۴۱۳
سەرھاتیبیا داوودی	۴۲۲
سەرھاتیبیا سولەیمانی کورئ داوودی	۴۳۵
ئسرائیلی پشتی سولەیمانی	۴۵۵
سەرھاتیبیا زەکەرییای و کورئ وی یەحیای	۴۶۲
سەرھاتیبیا عیسای کورئ مەرہمی	۴۷۱
سەرھاتیین کیتاب و سوننەتی	۵۳۵
سەرھاتییاخودانئین خەندەکان	۵۳۷
سەرھاتیبیا پشتەقانی ھەر سی پیغەمبەران	۵۵۲
سەرھاتیبیا خودانئین شکەفتی	۵۶۰
سەرھاتیبیا خودانی دوشاخان (ذو القرنین)	۵۷۴
سەرھاتیبیا لوقمانی	۵۸۲
ئەو زانایی بەر ب ەردی قە نزمبووی	۵۹۱
عابدی نەزان	۵۹۹
ئەو زەلامی خودی سەد سالان مراندی	۶۰۸
خودانی دو رەزان	۶۱۸
خودانئین بیستانی	۶۲۷

سەرھاتیپین سوننه تی	٦٣٧
سەرھاتیپیا وان ههر سی زهلامین ده ری شکهفتی لی	٦٣٨
هاتیپیه گرتن	
ئهو زهلامی سهه مرۆف کوشتین	٦٤٧
ئهو ژنکا ئاقدانا سهی بریه بهحهشتی	٦٥١
ئهو زهلامی دهینخوش	٦٥٤
ئهو زهلامی سهرا برایهکتی خو دای	٦٥٧
سەرھاتیپیا ئیبراهیمی د گهل مهزنهکتی دنیا یین	٦٦٠
ئاقدانا بیستاننی مرۆقی خیرکهه	٦٦٤
ئهو کارتا خودانی خو رزگارگری	٦٦٧
جوره یجی عابد ودهیکا وی	٦٧١
ئهو خو مهزنکه ری خفس لی هاتیپیه کرن	٦٧٤
ئهو ژنکا بهژنا خو درێژگری	٦٧٧
ئهو گونه هکاری چوو بهحهشتی	٦٨٢
دوو ماهییا وان یین رۆژی نهگرن	٦٨٥
ئهو زهلامی خو کوشتی	٦٨٧
ژ سهرھاتیپین فیرعهونی و مالا وی	٦٨٩
ئهو ی ژ بهر خوشکرنا ریکا خه لکی چوو بهحهشتی	٦٩٦